

بانک نهایی

پایه دوازدهم
مشترک همه رشته‌ها

فارسی ۳

- ✔ طبقه‌بندی کامل سؤالات امتحانات نهایی به صورت مبحثی و درس به درس
- ✔ پوشش کامل سؤالات امتحانات نهایی از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۴ داخل و خارج کشور
- ✔ پوشش تمامی سؤالات امتحانات نهایی دوره‌های خرداد، شهریور و دی ماه
- ✔ پاسخ‌نامه ویژه‌ی ماز به همراه نکات و مشاوره‌های آموزشی
- ✔ مناسب برای همه دانش‌آموزان در طول سال و ایام امتحانات

گردآوردگان

بانک نهایی فارسی ۳ (مشترک همه رشته)

ماز

دکتر حسن وسکری کیاسری

نیلوفر رئیسی نیا

محمد مهدی ولی

اشکان کوچکی

محمد حسین طاهر

نادیا بنیادی

زهرا خرمی

پگاه روزبهانی

عنوان

ناشر

مسئول درس

سرپرست تألیف

مسئول پروژه

ویراستار فنی

سرپرست صفحه آرایی

صفحه آرا

طراح جلد و لی اوت

کارشناسی ورد

مقدمه مؤلف

در روزگاری که منابع آموزشی فراوان اند، همواره جای چیزی نو و متمایز خالی است. کتاب «بانک نهایی فارسی دوازدهم» با امید و دقت، قدم به میدان نهاد. این اثر حاصل گردآوری تمامی پرسش‌های امتحانات نهایی از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۴ است؛ کتابی که نه تنها پرسش‌ها و پاسخ‌ها را درس‌به‌درس و در سه قلمرو زبانی، ادبی و فکری استخراج کرده، بلکه با افزودن بخش‌هایی تازه، گامی فراتر نهاده است:

① نخست، «نکته سؤال» را داریم؛ آنجا که هر دانش‌آموز می‌آموزد با درک یک نکته کلیدی چگونه می‌تواند از پس پرسش‌های مشابه برآید، سپس «درس‌نامه‌های کاربردی» افزوده‌ایم تا مطالب را طبقه‌بندی شده و منظم در اختیار دانش‌آموز بگذاریم. ② در گامی دیگر، به درون اندیشه یک مصحح رفته‌ایم؛ در بخش «مشاوره مصحح» با دیدگاه یک ارزیاب نهایی، به دانش‌آموز نشان داده‌ایم که چه کلمات کلیدی ای می‌تواند او را به نمره کامل برساند.

③ به یک پاسخ کوتاه و اجمالی از یک پرسش بسنده نکرده‌ایم؛ بلکه با افزودن «مشاوره نهایی» به نکات مهم دیگری از همان سؤال پرداخته‌ایم تا دانشی فراگیرتر و عمیق‌تر در شما شکل بگیرد؛ همچنین برای هر درس نمودارهای آماری دایره‌ای را افزوده‌ایم تا مسیر مطالعه را روشن‌تر سازیم و مشخص شود کدام مباحث اهمیت بیشتری دارند و تمرکز بر کدام بخش‌ها، نتیجه بهتری در پی خواهد داشت.

④ امیدوارم این اثر، راه‌گشای دانش‌آموزان عزیز باشد و به امید آنکه با تکیه بر این اثر، هردانش‌آموز کوشا و علاقه‌مند بتواند به درک عمیق‌تری از زبان و ادبیات فارسی برسد و در نهایت، نمره بیست را از آن خود کند.

به منبع کامل
برای تمام سؤالات
امتحانی کشوری

دستبرد به
بزرگترین بانک سؤالات
امتحان نهایی

- ✔ پوشش کامل سؤالات امتحانی سال‌های قبل (۱۳۹۸ تا ۱۴۰۴)
- ✔ طبقه‌بندی و تفکیک سؤالات امتحانی براساس درس و گفتار
- ✔ پاسخ‌نامه کاملاً تشریحی و ویژه
- ✔ شناسایی سرفصل‌های کلیدی و سؤالات مهم امتحانات نهایی
- ✔ نشان‌گذاری پر تکرارترین سؤالات امتحانی سال‌های اخیر

تو پاسخ‌نامه چه خبره؟

- ✔ بررسی موبه‌موی پاسخ کلیدی و تشریحی سؤالات به همراه ریزبارم‌های مصوب
- ✔ ارائه نکات آموزشی و مشاوره‌های کاربردی برای پاسخ‌نویسی صحیح‌تر در امتحان

**دیجی ماز چه قابلیت هایی داره
که خوندن این کتاب رو راحت کرده؟**

به مسیر راحت برای ۲۰ شدن وجود داره!

با به اشتراک ساده، به تمام کتاب های
ماز از امتحان نهایی و کنکور تا فرهنگیان
و جمع بندی دسترسی داری!

کتاب ها متناسب با گوشی طراحی شدن؛
یعنی هر جا هستی، خیلی راحت می تونی
درس بخونی...

صفحه های مهم رو نشان دار کن تا هر
وقت خواستی سریع برگردی و سؤال و
پاسخ مورد نظرت رو پیدا کنی!

با فهرست هوشمند، سریع می تونی بین
فصل ها و تیترها بچرخي و مطالب مورد
نظرت رو پیدا کنی!

**یادگیری باید قابل حمل و همیشه در
دسترس باشه!** دقیقاً همون چیزی که
دیجی ماز در اختیار قرار می ده...

فهرست

درس ۱: شکرِ نعمت

۷

سؤالات

۱۷

پاسخ‌نامه

درس ۲: مست و هشیار

۳۵

سؤالات

۴۶

پاسخ‌نامه

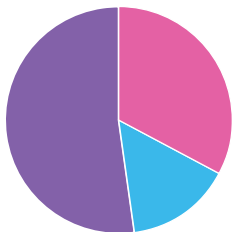
سؤالات

درس ۱: شکرِ نعمت

🕒 درس اول کتاب فارسی ۳ از دروسی است که هر ساله سؤالات زیادی را به خود اختصاص می‌دهد. در بخش قلمرو زبانی معنی لغات، لغات هم‌آوا و املا اهمیت زیادی دارند.

🕒 در بخش آرایه‌های ادبی نیز سجع، تشبیه و استعاره، مکرراً موضوع سؤالات اند. همچنین در بیشتر سؤالات قلمرو فکری این درس از شما خواسته می‌شود که عبارتی را به نثر روان بنویسید.

🕒 در دوره‌های اخیر بین ۱ تا ۲ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۳۳٪
ادبی ۱۵٪
فکری ۵۲٪

بانک سوالات امتحان نهایی فارسی	مشترک همه رشته‌ها	تعداد سؤال ۵۷	شکرِ نعمت
منطبق با رویکرد جدید امتحانات	پایه دوازدهم	زمان: ۱۶۴ دقیقه	درس ۱

ردیف	سوالات	بار
------	--------	-----

الف. قلمرو زبانی

لغت

۱	مترادف واژه «فایق» در عبارت «عصارهٔ تاکی به قدرت او شهد فایق شده» کدام کلمه در متن زیر است؟ «مفخر موجودات و رحمت عالمیان و صفوت آدمیان و تتمهٔ دور زمان، محمد مصطفی (ص) ...»	۰/۲۵
هریک از واژه‌های مشخص شده را در عبارت زیر معنا کنید.		
۲	یکی از صاحب‌دلان سر به <u>جیب</u> مراقبت فرو برده بود.	۰/۲۵ (شهریور ۱۴۰۲)
۳	تخم خرمایی به تربیتش نخل <u>باسق</u> گشته.	۰/۲۵ (شهریور ۱۴۰۰، شهریور ۹۹) بزرگوار
۴	نتوان <u>شبه</u> تو گفتن که تو در وهم نیایی	۰/۲۵ (دی ۱۴۰۰)
۵	<u>عاکفان</u> کعبهٔ جلالش به تقصیر عبادت معترف.	۰/۲۵ (دی ۹۹)
۶	دست <u>انابت</u> به امید اجابت به درگاه حق بردارد.	۰/۲۵ (خرداد ۹۹)
۷	هر نفسی که فرو می‌رود <u>ممد</u> حیات است.	۰/۲۵ (دی ۹۸)
۸	واژه «هم‌آوا» را در عبارت زیر بیابید و مترادف آن را بنویسید. «منت خدای را عزّ و جلّ که طاعتش موجب قربت است.» (دی ۱۴۰۲)	۰/۵
۹	عبارت «حرکت به‌سوی مقصدی برای به دست آوردن و جست‌وجوی چیزی» در توضیح کدام واژه آمده است؟ (دی ۱۴۰۱)	۰/۲۵
	الف. اتراق ب. پویدن ج. مشایعت د. وصول	

۰/۲۵	در بیت زیر، یک برابر معنایی مناسب برای واژه «شادی» بیابید. (خرداد ۱۴۰۱)	۱۰
	«همه عزّی و جلالی، همه علمی و یقینی همه نوری و سروری، همه جودی و جزایی»	
۰/۲۵	معادل درست توضیحات عرفانی عبارت زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید. (خرداد ۹۸)	۱۱
	کمال توجه بنده به حق و یقین بر اینکه خداوند در همه احوال، عالم بر ضمیر اوست. (مراقبت / مکاشفت)	
املا		
۰/۵	در گروه واژگان زیر، دو نادرستی املائی به کار رفته است؛ درست آن‌ها را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳)	۱۲
	«ضجّه و شیون - بغولات و حبوبات - سریر و اورنگ - طیلسان و ردا - متاع و فرمانروا - مشایعت و بدرقه»	
املائی درست را در جمله زیر انتخاب کنید.		
۰/۲۵	تو نمایندهٔ فضلی، تو سزاوار (ثنایی - سنایی) (خرداد ۱۴۰۳، شهریور ۱۴۰۲ و ...)	۱۳
		
۰/۲۵	همه از (بهر - بحر) تو سرگشته و فرمانبردار (دی ۱۴۰۰)	۱۴
۰/۲۵	چه باک از موج (بحر / بهر) آن را که باشد نوح کشتیبان؟ (خرداد ۹۹)	۱۵
۰/۵	در کدام یک از گزینه‌های زیر غلط املائی وجود دارد؟ درست آن را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۳)	۱۶
	الف. عاکفانِ کعبهٔ جلالش به تقصیرِ عبادت معترف و واصفانِ حلیهٔ جمالش به تحیرِ منسوب. ب. سرورِ کاینات و مَفخرِ موجودات و رحمتِ عالمیان و سَفوتِ آدمیان و تَبیمّهٔ دَورِ زمان.	

۰/۷۵	در عبارت «چون برسیدم بوی گلم چنان <u>مست</u> کرد که دامنم از دست برفت»: (خرداد ۱۴۰۲)	۲۴
۰/۷۵	الف. جمله «پایه» یا «هسته» را مشخص کنید. ب. نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را به ترتیب بنویسید. نوع حذف را در هریک از موارد زیر تعیین کنید. (خرداد ۹۸)	۲۵
۰/۷۵	الف. بنده همان به که ز تقصیر خویش عذر به درگاه خدای آورد ب. در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی شکری واجب.	
ب. قلمرو ادبی		
۰/۷۵	قسمت مشخص شده در عبارت زیر بیانگر کدام آرایه ادبی است؟ به خاطر داشتم که چون به <u>درخت گل</u> رسم، دامنی پرکنم هدیه اصحاب را. (شهریور ۱۴۰۳)	۲۶
۰/۷۵	مفهوم کنایه مشخص شده را بنویسید. تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری (دی ۱۴۰۲)	۲۷
۰/۷۵	در عبارات زیر، واژگان «سجع» را بنویسید. الف. «عصاره تاکی به قدرت او شهد فایق شده و تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته.» ب. «هر نفسی که فرو می‌رود ممد حیات است و چون برمی‌آید مفرح ذات.» (دی ۱۴۰۲)	۲۸
۰/۷۵	در بیت زیر، کاربرد آرایه‌های «تشبیه»، «مراعات‌النظیر»، «تلمیح» و «.....» مشهود است. (خرداد ۱۴۰۲)	۲۹
۰/۷۵	«چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان؟ چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیبان؟»	

۰/۲۵	کدام یک از واژگان مشخص شده در عبارت زیر، «مشبه‌به» است؟ (شهریور ۱۴۰۱) «فَراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیرورد.»	۳۰
۰/۲۵	آرایه بارز بیت «همه غیبی تو بدانی، همه عیبی تو بپوشی / همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی»، «تضمین» است یا «تلمیح»؟ (شهریور ۱۴۰۱)	۳۱
۰/۵	مفهوم نمادین مورد مشخص شده را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۱) ای مرغ سحر! عشق ز پروانه بیاموز کان سوخته را جان شد و آواز نیامد	۳۲
۰/۷۵	با توجه به عبارت زیر به سوالات پاسخ دهید. (دی ۱۴۰۰) «فَراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیرورد.» الف. یک مورد اضافه تشبیهی در متن بیابید. ب. کدام واژه، استعاره است؟ مفهوم آن چیست؟	۳۳
۰/۲۵	آرایه متناسب با قسمت مشخص شده را از کمانک مقابل انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۰) الف. اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع، کلاه شکوفه بر سر نهاده. (تشبیه / استعاره)	۳۴
۰/۷۵	هریک از آرایه‌های «تلمیح، مجاز و اسلوب معادله» در کدام بیت دیده می‌شود؟ (خرداد ۹۹) الف. از دست و زبان که برآید کز عهده شکرش به درآید ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را ج. آتش ابراهیم را نبود زیان هر که نمرودی است، گو می‌ترس از آن	۳۵

۰/۲۵	قسمت مشخص شده متن زیر، بیانگر کدام آرایه ادبی است؟ (شهریور ۹۸)	۳۶
	«فَرّاشِ بادِ صبا را گفته تا <u>فرش زمردین</u> بگسترده و دایه ابر بهاری را فرموده تا بناتِ نبات در مهدِ زمین پیورده.»	
پ. قلمرو فکری		
معنی و مفهوم قسمت‌های مشخص شده اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.		
۰/۷۵	هر نفسی که فرو می‌رود ممدّ حیات است و <u>چون بر می‌آید</u> (خرداد ۱۴۰۴)	۳۷
۰/۵	خوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده. (شهریور ۱۴۰۳، شهریور ۹۸) پرتکار	۳۸
۰/۵	باران رحمت بی حسابش همه را رسیده. (دی ۱۴۰۳)	۳۹
۰/۷۵	دست انابت به امید اجابت به درگاه حق بردارد. (خرداد ۱۴۰۳)	۴۰
۰/۵	هر نفسی که فرو می‌رود مُمدّ حیات است. (شهریور ۱۴۰۲)	۴۱
۰/۵	عصاره تاکی به قدرت او شهد فایق شده. (خرداد ۱۴۰۲)	۴۲
۰/۵	تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته. (شهریور ۱۴۰۱)	۴۳
۰/۵	وظیفه روزی به خطای مُنکر نبرد. (دی ۱۴۰۱)	۴۴
۱	پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرّد و وظیفه روزی به خطای مُنکر نبرد. (دی ۱۴۰۱، خرداد ۱۴۰۱ و ...) پرتکار	۴۵
۰/۵	کرم بین و لطف خداوندگار / گنه بنده کرده است و او شرمسار (شهریور ۱۴۰۰)	۴۶
۱	هر نفسی که فرو می‌رود ممدّ حیات است و چون برمی‌آید، مفرّح ذات. (شهریور ۹۹)	۴۷
۰/۷۵	از دست و زبان که برآید / کز عهده شکرش به درآید (دی ۹۹)	۴۸

۰/۵	<p>مفهوم مشترک بیت‌های زیر را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳)</p> <p>عاشقان کشتگان معشوق‌اند برنیاید ز کشتگان آواز این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند کان را که خبر شد، خبری باز نیامد</p>	۴۹
۰/۲۵	<p>جمله «پردۀ ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد.» با کدام بخش از بیت زیر ارتباط مفهومی دارد؟ (شهریور ۱۴۰۳)</p> <p>همه غیبی تو بدانی، همه عیبی تو پوشی ۱ همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی ۲ ۳ ۴</p>	۵۰
۰/۲۵	<p>کدام بیت با عبارت «واصفان حلیۀ جمالش به تحیر منسوب که ما عرفناک حق معرفتک» ارتباط مفهومی دارد؟ (دی ۱۴۰۳)</p> <p>الف. نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی ب. همه عیبی تو پوشی، همه غیبی تو بدانی همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی</p>	۵۱
۰/۲۵	<p>جمله «با خرد و دانش خود آنچه خواهد، تواند، سنجش نیروی او در توان ما نیست.» با کدام گزینه، تناسب مفهومی دارد؟ (خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>الف. همه غیبی تو بدانی، همه عیبی تو پوشی همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی ب. نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی</p>	۵۲

<p>۰/۵</p>	<p>مفهوم کلی مصراع مشخص شده چیست؟ (دی ۱۴۰۲)</p> <p><u>چه غم دیوار اقامت را، که دارد چون تو پشتیبان؟</u> چه باک از موج آن را که باشد نوح کشتیبان؟</p>	<p>۵۳</p>												
<p>۰/۲۵</p>	<p>«دست انابت به امید اجابت به درگاه حق - جلّ و علا - برداشتن» و بیت زیر، بر کدام مفهوم مشترک تأکید دارند؟ (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>«بنده همان به که ز تقصیر خویش عذر بـه درگاه خـدای آورد»</p>	<p>۵۴</p>												
<p>۱</p>	<p>هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مورد اضافی است.) (دی ۱۴۰۰)</p> <table border="1" data-bbox="160 884 896 1699"> <thead> <tr> <th data-bbox="160 884 461 964">ردیف اول</th> <th data-bbox="461 884 896 964">ردیف دوم</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="160 964 461 1123">الف. چو گل هرجا که لبخند آفرینی / به هر سو و رو کنی لبخند بینی</td> <td data-bbox="461 964 896 1123">۱. رازداری و سکوت عاشق</td> </tr> <tr> <td data-bbox="160 1123 461 1282">ب. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند / کان را که خبر شد خبری باز نیامد</td> <td data-bbox="461 1123 896 1282">۲. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق</td> </tr> <tr> <td data-bbox="160 1282 461 1441">ج. گلّه ما را گلّه از گرگ نیست / این‌همه بیداد شبان می‌کند</td> <td data-bbox="461 1282 896 1441">۳. مبارزه با تزویر</td> </tr> <tr> <td data-bbox="160 1441 461 1620">د. هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد</td> <td data-bbox="461 1441 896 1620">۴. شادی‌آفرینی</td> </tr> <tr> <td data-bbox="160 1620 461 1699">۵. از ماست که بر ماست</td> <td data-bbox="461 1620 896 1699"></td> </tr> </tbody> </table>	ردیف اول	ردیف دوم	الف. چو گل هرجا که لبخند آفرینی / به هر سو و رو کنی لبخند بینی	۱. رازداری و سکوت عاشق	ب. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند / کان را که خبر شد خبری باز نیامد	۲. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق	ج. گلّه ما را گلّه از گرگ نیست / این‌همه بیداد شبان می‌کند	۳. مبارزه با تزویر	د. هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد	۴. شادی‌آفرینی	۵. از ماست که بر ماست		<p>۵۵</p>
ردیف اول	ردیف دوم													
الف. چو گل هرجا که لبخند آفرینی / به هر سو و رو کنی لبخند بینی	۱. رازداری و سکوت عاشق													
ب. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند / کان را که خبر شد خبری باز نیامد	۲. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق													
ج. گلّه ما را گلّه از گرگ نیست / این‌همه بیداد شبان می‌کند	۳. مبارزه با تزویر													
د. هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد	۴. شادی‌آفرینی													
۵. از ماست که بر ماست														

۰/۵	<p>با توجه به نوشته زیر، دو مورد از صفات خداوند را بنویسید. (دی ۹۹، خرداد ۹۹) پرتکرار</p> <p>پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد و وظیفه روزی به خطای منکر نبرد.</p>	۵۶
۰/۲۵	<p>مفهوم کلی مصراع دوم بیت زیر با کدام گزینه مناسبت دارد؟ (خرداد ۹۸)</p> <p>«هیچ نقاشت نمی بیند که نقشی بر کند و آن که دید از حیرتش کلک از بنان افکنده ای»</p> <p>الف. ما عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ. ب. ما عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ.</p>	۵۷

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی
لغت

۱- مترادف واژه «فایق» در عبارت «عصارهٔ تاکی به قدرت او شهید فایق شده» کدام کلمه در متن زیر است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

«مفخر موجودات و رحمت عالمیان و صفوت آدمیان و تتمهٔ دور زمان، محمد مصطفی (ص) ...»

پاسخ صفوت (۰/۲۵)

مشاورهٔ نهایی در سؤالات مربوط به معنی لغت، حفظ کردن واژه‌نامهٔ کتاب **لازم است اما کافی نیست**. شما باید لغاتی را که معنای مشترک دارند، بشناسید تا بتوانید به سؤالاتی که در آن‌ها «مترادف» یک واژه خواسته می‌شود پاسخ دهید.

هر یک از واژه‌های مشخص شده را در عبارت زیر معنا کنید.

۲- یکی از صاحب‌دلان سر به جیب مراقبت فرو برده بود. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ جیب: گریبان، یقه (۰/۲۵)

۳- تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰، شهریور ۹۹)

پرتکرار

پاسخ بلند، بالیده (۰/۲۵)

۴- نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۰)

پاسخ مانند، مثل، همسان (۰/۲۵)

۵- عاکفان کعبهٔ جلالش به تقصیر عبادت معترف. (۰/۲۵)

(دی ۹۹)

پاسخ جمع عاکف، کسانی که در مدت معین در مسجد بمانند و به عبادت پردازند. (۰/۲۵)

۶- دست انابت به امید اجابت به درگاه حق بردارد. (۰/۲۵)

(خرداد ۹۹)

پاسخ بازگشت به سوی خدا، توبه، پشیمانی (۰/۲۵)

۷- هر نفسی که فرو می‌رود ممد حیات است. (۰/۲۵)

پاسخ مددکننده، یاری‌رساننده (۰/۲۵)

۸- واژه «هم‌آوا» را در عبارت زیر بیابید و مترادف آن را بنویسید.

«ممت خدای را عزّ و جلّ که طاعتش موجب قربت است.» (۰/۵)

پاسخ قربت، (۰/۲۵) نزدیکی (۰/۲۵)

مشاوره مصحح منظور از **واژه هم‌آوا** در این نوع از سؤالات، واژه‌ای است که در تلفظ به واژه یا واژه‌های دیگر شبیه باشد؛ مثلاً «قربت» در این عبارت با «غربت» هم‌آواست.

نکته سؤال واژه‌های هم‌آوا، واژه‌هایی‌اند که املاي آنها متفاوت، اما تلفظ آنها یکسان است. توجه داشته باشید که دو واژه برای هم‌آوا بودن باید تلفظ کاملاً یکسانی داشته باشند و مثلاً «قصه» و «غصه» هم‌آوا به حساب نمی‌آیند.

۹- عبارت «حرکت به‌سوی مقصدی برای به دست آوردن و جست‌وجوی چیزی» در توضیح کدام واژه آمده است؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱)

الف. اتراق ب. پویدن ج. مشایعت د. وصول

پاسخ پویدن (۰/۲۵)

مشاوره نهایی در پرسش‌های معنی لغت گاهی طراح به‌جای اینکه لغت را ارائه کند و معنی را از شما بخواهد، معنی را می‌نویسد و لغت را از شما می‌خواهد. در این‌گونه سؤالات باید به تمایز معنایی گزینه‌های ارائه‌شده دقت کنید و نزدیک‌ترین مورد به صورت سؤال را برگزینید.

۱۰- در بیت زیر، یک برابر معنایی مناسب برای واژه «شادی» بیابید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

«همه عَزّی و جلالی، همه علمی و یقینی»

همه نوری و سروری، همه جودی و جزایی»

پاسخ سرور (۰/۲۵)

۱۱- معادل درست توضیحات عرفانی عبارت زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

کمال توجه بنده به حق و یقین بر اینکه خداوند در همه احوال، عالم بر ضمیر اوست. (مراقبت / مکاشفت)

پاسخ مراقبت (۰/۲۵)

نکته سؤال «مراقبت» و «مکاشفت» هر دو از اصطلاحات عرفانی

هستند؛ «مراقبت» یعنی «کمال توجه بنده به حق و یقین بر اینکه خداوند در همه احوال، عالم بر ضمیر اوست» و «نگاه داشتن دل از توجه به غیر حق» و «مکاشفت» یعنی «پی بردن به حقایق». برای درک عمیق تر این اصطلاحات، خوب است که به ریشه آن‌ها توجه کنید: «مراقبت» از «رقب» به معنای «نزدیکی» می‌آید و این اصطلاح برای بیان تلاش در جهت نزدیکی به خداوند استفاده می‌شود و «مکاشفت» از «کشف» به معنای «آشکار شدن» می‌آید و برای بیان آشکار شدن حقایق بر عارف به کار می‌رود.

املا

۱۲- در گروه واژگان زیر، دو نادرستی املایی به کار رفته است؛ درست آن‌ها را بنویسید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

«ضجّه و شیون - بغولات و حبوبات - سریر و اورنگ - طیلسان و ردا - متاع و فرمانروا - مشایعت و بدرقه»

پاسخ بقولات (۰/۲۵) و مطاع (۰/۲۵)

مشاوره نهایی در پاسخ به این تیپ از سؤالات باید توجه ویژه‌ای به واژه‌های

مترادف و مشابه داشت. مثلاً در این سؤال «متاع» اگر به تنهایی آمده بود صحیح بود و معنای «کالا» می‌داد؛ اما با توجه به اینکه به «فرمانروا» معطوف شده، متوجه می‌شویم که منظور «مطاع» بوده و اشتباه نوشته شده است.

املاي درست را در جملهٔ زير انتخاب كنيد.

۱۳- تو نمايندهٔ فضلي، تو سزاوار (ثنايي - سنائي) (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳، شهريور ۱۴۰۲ و ...)

برقردار

پاسخ ثنائي (۰/۲۵)

مشاورهٔ نهایی دقت كنيد كه «سنا» به معني «روشنی» است و «سنائي»، تخلص سرايندهٔ شعر «ملكا ذكر تو گويم». «ثنا» به معني «حمد و ستايش» است. با توجه به اينكه ابیات اين شعر خطاب به خداوند سروده شده‌اند، مي‌توان فهميد كه منظور اين است كه «تو سزاوار ستايش هستي»؛ پس «ثنائي» صحيح است.

۱۴- همه از (بهر - بحر) تو سرگشته و فرمانبردار (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۰)

پاسخ بهر (۰/۲۵)

۱۵- چه باک از موج (بحر / بهر) آن را كه باشد نوح كشتيبان؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۹۹)

پاسخ بحر (۰/۲۵)

مشاورهٔ نهایی براي پاسخ دادن به اين نوع از سؤالات املا بايد بر واژه‌هاي هم‌آوا اشرف كامل داشته باشيد؛ يعني هم معنای هر دو واژه را بدانيد و هم با توجه به متن ارائه‌شده، املاي صحيح را انتخاب كنيد؛ مثلاً در «چه باک از موج ... آن را كه باشد نوح كشتيبان»، از «موج» و «كشتيبان» مي‌توان فهميد كه منظور «بحر» بوده يا در «همه از ... تو سرگشته و فرمانبردار»، چون جمله يك «براي» كم دارد، مي‌توان فهميد كه منظور «بهر» بوده است.

درس‌نامه ليست مختصر واژه‌هاي هم‌آوا و مشابه ستايش و درس اول

بهر: براي / بحر: دريا

ثنا: حمد و ستايش / سنا: روشني

شبهه: مشابه، مانند / شبیح: روح

خوان: سفره / خان: خانه، رئيس

منسوب: نسبت‌داده‌شده / منصوب: نصب‌شده، گماشته‌شده

مُطاع: فرمانروا / متاع: کالا

حيات: زندگي / حياط: صحن

قربت: نزديكي / غربت: دوري، دلتنگي

۱۶- در کدام یک از گزینه‌های زیر غلط املائی وجود دارد؟ درست آن را

(خرداد ۱۴۰۳)

بنویسید. (۰/۵)

الف. عاکفانِ کعبهٔ جلالش به تقصیرِ عبادت معترف و واصفانِ حلیهٔ جمالش به تحیرِ منسوب.

ب. سرورِ کاینات و مَفخِرِ موجودات و رحمتِ عالمیان و سَفوتِ آدمیان و تَتِمّهٔ دَورِ زمان.

پاسخ «ب» (۰/۲۵) صَفوت (۰/۲۵)

۱۷- در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست

(شهریور ۱۴۰۰)

هریک را بنویسید. (۰/۲۵)

گرامت و تاوان - اطراق و در جایی ماندن - چریغ آفتاب - چاه قدر ناجوانمردان

- آذرم و حیا - گزند و آسیب - عسارهٔ تاک

پاسخ عساره (۰/۲۵)

۱۸- در هریک از موارد زیر، یک نادرستی املائی وجود دارد؛ آن را بیابید و

(شهریور ۹۸)

شکل درست آن را بنویسید. (۰/۲۵)

عسارهٔ تاکی به قدرت او شهد فایغ شده.

پاسخ فایغ (۰/۲۵)

درس‌نامه

لغات مهم املائی درس اول

ذکر، فضل، عظیم، ثنا، وصف، وهم، عز، سنایی، طاعت، قربت، مزید، حیات، ذات، تقصیر، دریغ، فاحش، وظیفه، موسم، عساره، فایغ، باسق، صفوت، مطاع، قسیم، وسیم، بحر، اعراض، تضرع، عاکف، واصف، حلیه، تحیر، منسوب، مستغرق، انبساط، تحفه، اصحاب

دستور

۱۹- نوع حذف در بیت «بنده همان به که ز تقصیر خویش / عذر به درگاه خدای آورد» است. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ و معنوی (۰/۲۵)

درسنامه انواع حذف

در زبان گاهی به منظور اختصار، بخش یا بخش‌هایی از یک جمله حذف می‌شود. حذف بر دو نوع است:

حذف به قرینه لفظی آن است که بخشی از جمله که در جمله‌ای دیگر آمده، حذف شود. این نوع حذف را از آن رو «لفظی» می‌خوانیم که مخاطب از روی لفظی که یکبار آمده، کلمه یا عبارت محذوف را درمی‌یابد. مثال: الهی عنایت تو کوه است و فضل تو دریا [است].

حذف به قرینه معنوی آن است که بخشی از جمله بدون آنکه در جمله‌ای دیگر آمده باشد، حذف شود. این نوع حذف را از آن رو «معنوی» می‌خوانیم که مخاطب با توجه به معنای جمله بخش محذوف را درمی‌یابد. یکی از رایج‌ترین انواع حذف به قرینه معنوی، **حذف افعال اسنادی**، خصوصاً «است»، است. مثال: بنده همان به [است] که ز تقصیر خویش / عذر به درگاه خدای آورد.

۲۰- زمان فعل مشخص شده در بیت «گر کسی وصف او ز من پرسد / بی‌دل از بی‌نشان چه گوید باز؟» با فعل کدام عبارت متفاوت است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

الف. بار دیگرش به تضرع و زاری بخواند.

ب. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

نکته سؤال فعل «پرسد» مضارع التزامی است. فعل عبارت اول «بخواند» در معنای «می‌خواند» به کار رفته‌است و در این عبارت معادل مضارع اخباری است، اما فعل «شود» در عبارت «ب» معادل «بشود» است و مضارع التزامی است.

(دی ۱۴۰۳)

۲۱- موارد خواسته شده را در عبارت زیر بیابید. (۰/۵)

یکی از یاران به طریق انبساط گفت: «از این بوستان که بودی ما را چه تحفه کرامت کردی؟»

الف. ترکیب وصفی: ب. ترکیب اضافی:

پاسخ الف. ترکیب وصفی: این بوستان یا چه تحفه (۰/۲۵)

ب. ترکیب اضافی: طریق انبساط (۰/۲۵)

مشاوره مصحح در این نوع از سؤالات دقیقاً ترکیب وصفی یا اضافی را بنویسید؛ نه چیزی کمتر و نه چیزی بیشتر. مثلاً در این سؤال «طریق انبساط» پاسخ صحیح است و «به طریق انبساط گفت»، نمره‌ای نخواهد داشت.

درس‌نامه ترکیب‌های وصفی و اضافی

ترکیب وصفی: ترکیبی است که شامل یک اسم (موصوف) و یک صفت باشد.
ترکیب اضافی: ترکیبی است که شامل دو اسم باشد که با کسره اضافه (ـِ) به هم پیوند داده شده‌اند.

برای تشخیص ترکیب‌های وصفی باید انواع صفت‌ها را بشناسید:

- ♦ صفات پیشین: صفاتی که پیش از موصوف می‌آیند.
- ♦ صفت اشاره: این، آن، همین، همان
- ♦ صفت شمارشی اصلی: یک، دو، سه و ...
- ♦ صفت شمارشی ترتیبی با «ئمین»: سومین، چهارمین و ...
- ♦ صفت تعجبی: چه، عجب و ...
- ♦ صفت پرسشی: چه، کدام و ...
- ♦ صفت مبهم: هر، همه، هیچ و ...
- ♦ صفت عالی (صفت بیانی + ترین): خسته‌ترین، زشت‌ترین، بهترین و ...
- ♦ صفات پسین: صفاتی که پس از موصوف می‌آیند.
- ♦ صفت بیانی (صفاتی که برای توضیح و وصف یک واژه به کار می‌روند).
- ♦ صفت شمارشی با «ئم»: پنجم، ششم و ...

(خرداد ۱۴۰۳)

۲۲- نوع وابسته و وابسته را در بیت مقابل بنویسید. (۰/۲۵)

«ای مرغ سحر، عشق ز پروانه بیاموز
 کان سوخته را جان شد و آواز نیامد»

پاسخ صفت مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

مشاوره نهایی برای یافتن اجزای گروه اسمی در متون منظوم یا منظوری یا منثور، اجزای جملات آن‌ها مرتب نیست، باید ابتدا این متون را به نثر روان درآورد، سپس مورد خواسته شده را بیابید؛ برای نمونه:

ای مرغ سحر، عشق ز پروانه بیاموز
 کان سوخته را جان شد و آواز نیامد

ای مرغ سحر عشق را از پروانه بیاموز که جان آن سوخته شد و آواز [او] نیامد. حالا که جمله مرتب شده، می‌توان فهمید که «آن» در «جان آن سوخته»، **صفت مضاف‌إلیه** است.

درس‌نامه توضیحی در مورد وابسته‌های وابسته

همان‌طور که می‌دانید وابسته‌ها برای توضیح بیشتر دربارهٔ هستهٔ گروه اسمی می‌آیند. گاهی خود این وابسته‌ها با کلمات دیگری وصف می‌شوند که آن‌ها را «وابسته و وابسته» می‌خوانیم؛ مثلاً در گروه اسمی «دخترِ دهقانِ فداکار»، «دختر» هسته است، «دهقان» وابسته (مضاف‌إلیه) است و «فداکار» صفتی است برای «دهقان».

وابسته‌های وابسته پنج نوع‌اند:

صفت مضاف‌إلیه: دستان این کارگر (دستان: هسته، کارگر: مضاف‌إلیه، این: صفت مضاف‌إلیه)

مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه: دوستِ برادرِ من (دوست: هسته، برادر: مضاف‌إلیه، من: مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه)

ممیز (واحد‌های شمارش): سه کیلو پرتقال (سه: صفت پیشین، پرتقال: هسته، کیلو: ممیز)

قید صفت (قیدی که پیش از صفت بیاید و دربارهٔ اندازه و درجهٔ آن توضیحی ارائه دهد): اوضاع نسبتاً خوب (اوضاع: هسته، خوب: صفت، نسبتاً: قید صفت)

صفت صفت (این نوع از وابسته و وابسته معمولاً برای توصیف رنگ‌ها به کار می‌رود): روسری سبز روشن (روسری: هسته، سبز: صفت، روشن: صفت صفت)

۲۳- در بیت زیر، نوع حذف فعل (قرینهٔ لفظی / معنایی) را مشخص کنید. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

کرم بین و لطف خداوندگار

گنه بنده کرده است و او شرمسار

پاسخ لفظی (۰/۲۵)

۲۴- در عبارت «چون برسیدم بوی گلم چنان مست کرد که دامنم از دست

(خرداد ۱۴۰۲)

برفت»: (۰/۷۵)

الف. جملهٔ «پایه» یا «هسته» را مشخص کنید.

ب. نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را به ترتیب بنویسید.

پاسخ الف. بوی گلم چنان مست کرد. (۰/۲۵) ب. م: مفعول. (۰/۲۵) مست:

مسند (۰/۲۵)

نکتهٔ سؤال برای تشخیص جملهٔ هسته (پایه)، باید ابتدا جمله یا جملات

وابسته (پیرو) را بیابید. هر جمله‌ای که در ابتدای آن حرف ربط وابسته‌ساز

(که، چون، زیرا، اگر، تا و ...) آمده باشد جملهٔ وابسته (پیرو) است و جملهٔ دیگر،

جملهٔ هسته (پایه) است.

(خرداد ۹۸)

۲۵- نوع حذف را در هریک از موارد زیر تعیین کنید. (۰/۵)

الف. بنده همان به که ز تقصیر خویش

عذر به درگاه خدای آورد

ب. در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمتی شکری واجب.

پاسخ الف. معنوی (حذف فعل است) (۰/۲۵)

ب. لفظی (حذف فعل است) (۰/۲۵)

ب. قلمرو ادبی

۲۶- قسمت مشخص شده در عبارت زیر بیانگر کدام آرایه ادبی است؟ (شهریور ۱۴۰۳)
به خاطر داشتم که چون به درخت گل رسم، دامنی پر کنم هدیه اصحاب را.
پاسخ استعاره (۰/۲۵)

۲۷- مفهوم کنایه مشخص شده را بنویسید.

تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری (۰/۲۵)
روزی به دست آوری (۰/۲۵)
پاسخ

۲۸- در عبارات زیر، واژگان «سجع» را بنویسید.

الف. «عصاره تاکی به قدرت او شهد فایق شده و تخم خرمایی به تربیتش نخل
باسق گشته.»
(دی ۱۴۰۲)

ب. «هر نفسی که فرو می‌رود ممد حیات است و چون برمی‌آید مُفَرَّح ذات.»
(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ الف. فایق، باسق (۰/۲۵) ب. حیات، ذات (۰/۵)

۲۹- در بیت زیر، کاربرد آرایه‌های «تشبیه»، «مراعات‌النظیر»، «تلمیح» و
«.....» مشهود است. (۰/۲۵)
(خرداد ۱۴۰۲)

«چه غم دیوار امت راکه دارد چون تو پشتیبان؟»

چه باک از موج بحر آن راکه باشد نوح کشتیبان؟»

پاسخ اسلوب معادله (۰/۲۵)

۳۰- کدام یک از واژگان مشخص شده در عبارت زیر، «مشبه‌به» است؟ (۰/۲۵)
(شهریور ۱۴۰۱)

«فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده و دایه ابر بهاری را فرموده تا
بنات نبات در مه‌د زمین بپرورد.»

پاسخ فراش (۰/۲۵)

۳۱- آرایهٔ بارز بیت «همه غیبی تو بدانی، همه عیبی تو پوشی / همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی»، «تضمین» است یا «تلمیح»؟ (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ تلمیح (۰/۲۵)

نکته سؤال تفاوت تضمین و تلمیح در این است که در تضمین، حدیث، آیه، بیت یا مصراع تضمین شده عیناً در متن می‌آید، اما در تلمیح به آیه، حدیث یا واقعهٔ تاریخی / داستانی صرفاً اشاره می‌شود.

۳۲- مفهوم نمادین مورد مشخص شده را بنویسید. (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۱)

ای مرغ سحر! عشق ز پروانه بیاموز
کان سوخته را جان شد و آواز نیامد

پاسخ پروانه، نماد عاشق حقیقی است. (۰/۲۵)

۳۳- با توجه به عبارت زیر به سؤالات پاسخ دهید. (۰/۷۵) (دی ۱۴۰۰)

«فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایهٔ ابر بهاری را فرموده تا بناتِ نبات در مهد زمین بپرورد.»

الف. یک مورد اضافهٔ تشبیهی در متن بیابید.

ب. کدام واژه، استعاره است؟ مفهوم آن چیست؟

پاسخ الف. فراش باد صبا، دایهٔ ابر بهاری، بناتِ نبات، مهد زمین (یک مورد) (۰/۲۵)

ب. فرش زمردین (۰/۲۵): استعاره از سبزه‌ها و چمنزار (۰/۲۵)

۳۴- آرایهٔ متناسب با قسمت مشخص شده را از کمانک مقابل انتخاب کنید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

الف. اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع، کلاه شکوفه بر سر نهاده. (تشبیه / استعاره)

پاسخ تشبیه (۰/۲۵)

۳۵- هریک از آرایه‌های «تلمیح، مجاز و اسلوب معادله» در کدام بیت دیده می‌شود؟ (۰/۷۵)

(خرداد ۹۹)

الف. از دست و زبان که برآید
 کز عهده شکرش به درآید
 ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را
 سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را
 ج. آتش ابراهیم را نبود زبان
 هر که نمرودی است، گو می‌ترس از آن

پاسخ الف. مجاز (دست و زبان) (۰/۲۵) (دست و زبان در اینجا مجاز از عمل و گفتار است).

ب. اسلوب معادله (۰/۲۵)

ج. تلمیح (۰/۲۵) (این بیت تلمیح به داستان حضرت ابراهیم (ع) توسط نمرود و تبدیل آتش به گلستان را دارد).

مشاوره نهایی مشخصه فهم آرایه اسلوب معادله در بیت «ب» گذاشتن ترکیب «همان‌طور که» یا علامت «=» در بین دو مصراع است، به‌صورتی که یک مصراع مثالی برای مصراع دیگر باشد.

۳۶- قسمت مشخص شده متن زیر، بیانگر کدام آرایه ادبی است؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۹۸)

«فَرَّاشِ بادِ صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده و دایه ابر بهاری را فرموده تا بناتِ نبات در مهدِ زمین بپرورد.»

پاسخ استعاره (۰/۲۵) (استعاره از چمن)

پ. قلمرو فکری

معنی و مفهوم قسمت‌های مشخص شده اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

۳۷- هر نفسی که فرو می‌رود ممدّ حیات است و چون بر می‌آید مفرّح

(خرداد ۱۴۰۴)

ذات. (۰/۷۵)

پاسخ وقتی که نفس بیرون می‌آید (بازدم) (۰/۲۵) شادی بخش (۰/۲۵) وجود است.

(۰/۲۵)

۳۸- خوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۳، شهریور ۹۸)

پاسخ سفره نعمت (۰/۲۵) بی مضایقه‌اش (بی چشم‌داشت) همه جا گسترده است.

(۰/۲۵)

۳۹- باران رحمت بی حسابش همه را رسیده. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۳)

پاسخ رحمت خداوند همچون باران فراوانی است (۰/۲۵) که به همه رسیده است.

(۰/۲۵)

۴۰- دست انابت به امید اجابت به درگاه حق بردارد. (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ به امید برآورده شدن (۰/۲۵) توبه (۰/۲۵) به درگاه خداوند روی می‌آورد. (۰/۲۵)

۴۱- هر نفسی که فرو می‌رود ممدّ حیات است. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ هر نفسی که می‌کشیم یاری‌دهنده زندگی است. (۰/۵)

۴۲- عصاره تاکی به قدرت او شهد فایق شده. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ شیرۀ درخت انگور با قدرت او، عسلی خالص شده. (۰/۵)

۴۳- تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ هسته خرمایی با پرورش و توجه او، نخلی بلند گردیده است. (۰/۵)

۴۴- وظیفه روزی به خطای مُنکر نَبَرَد. (۰/۵) (دی ۱۴۰۱)

پاسخ روزی مقرر آن‌ها را با وجود خطاهای زشتشان قطع نمی‌کند. (۰/۵)

۴۵- پرده ناموس بندگان به گناه فاحش نَدَرَد و وظیفه روزی به خطای مُنکر نَبَرَد. (۱) (دی ۱۴۰۱، خرداد ۱۴۰۱ و ...)

پرتکرار

پاسخ آبروی بندگان را با گناه آشکار نمی‌ریزد (۰/۵) و وجه معاش (رزق و روزی تعیین شده) را به دلیل خطای زشت قطع نمی‌کند. (۰/۵)

۴۶- کرم بین و لطف خداوندگار / گنه بنده کرده است و او شرمسار (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

پاسخ بخشش و مهربانی خداوند را بین که چقدر زیاد است، (۰/۲۵) بنده گناه می‌کند و او از گناه بنده‌اش خجالت‌زده است. (۰/۲۵)

۴۷- هر نفسی که فرو می‌رود ممدّ حیات است و چون برمی‌آید، مفرّح ذات. (۱)

(شهریور ۹۹)

پاسخ هر نفسی که پایین می‌رود (دم) (۰/۲۵) یاری‌کننده زندگی است. (۰/۲۵) و هنگامی که بالا می‌آید (بازدم) (۰/۲۵) شادی‌بخش وجود است. (۰/۲۵)

۴۸- از دست و زبان که برآید / کز عهده شکرش به درآید (۰/۷۵)

(دی ۹۹)

پاسخ هیچ‌کس نمی‌تواند با رفتار و سخنانش از عهده شکرگزاری خداوند برآید. (۰/۷۵)

مشاوره مصحح برای پاسخ به این تیپ از سؤالات:

۱. واژه‌هایی را که در واژه‌نامه کتاب آمده‌اند، معنی کنید.
۲. عبارات را به نثر روان برگردانید؛ یعنی در پاسخی که می‌نویسید حتماً نهاد جمله در ابتدای آن و فعل جمله در انتهای آن قرار گیرد.
۳. در معنی کردن جملاتی که حذف در آن‌ها رخ داده است، بخش محذوف را بنویسید.
۴. در مواردی که استعاره، مجاز یا کنایه به کار رفته، معنای حقیقی لغات یا عبارات را بنویسید.

(شهریور ۱۴۰۳)

۴۹ - مفهوم مشترک بیت‌های زیر را بنویسید. (۰/۵)

عاشقان کشتگان معشوق‌اند
برنیاید ز کشتگان آواز
این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند
کان را که خبر شد، خبری باز نیامد

پاسخ سکوت یا بی‌ادعایی عاشقان حقیقی. (رازداری عارفان و فنا یافتگان) (یا هر مفهوم مشابه). (۰/۵)

۵۰ - جمله «پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد.» با کدام بخش از بیت زیر ارتباط مفهومی دارد؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

همه غیبی تو بدانی، همه عیبی تو پوشی
۱
همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی
۲
۳
۴

پاسخ «۲» (۰/۲۵)

۵۱ - کدام بیت با عبارت «واصفان حلیه جمالش به تحیر منسوب که ما عرفناک حق معرفتک» ارتباط مفهومی دارد؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

الف. نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم ننگی
نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی
ب. همه عیبی تو بپوشی، همه غیبی تو بدانی
همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

۵۲- جمله «با خرد و دانش خود آنچه خواهد، تواند، سنجش نیروی او در توان ما نیست.» با کدام گزینه، تناسب مفهومی دارد؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

الف. همه غیبی تو بدانی، همه عیبی تو پوشی

همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی

ب. نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی

نتوان شبهه تو گفتن که تو در وهم نیایی

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

۵۳- مفهوم کلی مصراع مشخص شده چیست؟ (۰/۵)

(دی ۱۴۰۲)

چه غم دیوار امت را، که دارد چون تو پشتیبان؟

چه باک از موج آن را که باشد نوح کشتیبان؟

پاسخ کسی که تو نگه دار و نگهبانش باشی، غم ندارد. (۰/۵)

۵۴- «دست انابت به امید اجابت به درگاه حق - جلّ و علا - برداشتن» و بیت زیر، بر کدام مفهوم مشترک تأکید دارند؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

«بنده همان به که ز تقصیر خویش

غُذر به درگاه خدای آورد»

پاسخ توبه به درگاه خدا (۰/۲۵)

۵۵- هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مورد اضافی است.) (۱)

(دی ۱۴۰۰)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. چو گل هر جا که لبخند آفرینی / به هر سو رو کنی لبخند بینی	۱. رازداری و سکوت عاشق
ب. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند / کان را که خبر شد خبری باز نیامد	۲. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
ج. گلّه ما را گلّه از گرگ نیست / این‌همه بیداد شبان می‌کند	۳. مبارزه با تزویر
د. هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد	۴. شادی آفرینی
	۵. از ماست که بر ماست

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۵» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۵۶- با توجه به نوشته زیر، دو مورد از صفات خداوند را بنویسید. (۰/۵)

(دی ۹۹، خرداد ۹۹) **پرتحرار**

پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد و وظیفه روزی به خطای منکر نبرد.

پاسخ ستارالعیوب بودن (۰/۲۵) روزی‌رسانی یا رزاق بودن خداوند (۰/۲۵)

۵۷- مفهوم کلی مصراع دوم بیت زیر با کدام گزینه مناسبت دارد؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

«هیچ نقّاشت نمی‌بیند که نقشی بر کند

و آن‌که دید از حیرتش کلک از بنان افکنده‌ای»

الف. ما عبَدناک حَقَّ عِبَادَتِک. ب. ما عَرَفناک حَقَّ مَعْرِفَتِک.

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

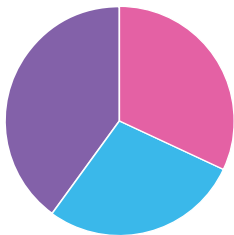
سؤالات

درس ۲: مست و هُشیار

☺ در سؤالات درس دوم لغات و املای آن‌ها چندان مورد توجه نبوده است. در بخش دستور زبان، توجه ویژه‌ای به اسنادی یا غیراسنادی بودن افعال و همچنین معانی مختلف یک فعل شده است.

☺ در قلمرو ادبی حفظ شعر و نام قالب‌های شعری مورد توجه بوده است. در بخش قلمرو فکری نیز بیشتر مفهوم کلی ابیات از دانش آموز خواسته شده است.

☺ در دوره‌های اخیر بین ۷۵٪ تا ۱۰۰٪ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۳۲٪
ادبی ۲۸٪
فکری ۴۰٪

مست و هُشیار	تعداد سؤال	مشترک همه رشته‌ها	بانک سؤالات امتحان نهایی
	۳۹		فارسی
درس ۲	زمان: ۱۲۲ دقیقه	پایه دوازدهم	منطبق با رویکرد جدید امتحانات

بار	سؤالات	ردیف
-----	--------	------

الف. قلمرو زبانی

لغت

۰/۲۵ (خرداد ۹۹)	معنی واژه مشخص شده زیر را بنویسید. گفت: والی از کجا در خانه <u>خمار</u> نیست؟	۱
۰/۲۵ (شهریور ۱۴۰۱)	املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف. چو عاجز گشت خسرو در جوابش نیامد بیش پرسیدن (ثوابش / صوابش)	۲
۰/۵ (خرداد ۹۸)	ب. گفت: «از (بحر / بهر) غرامت جامه‌ات بیرون کنم» در بیت زیر، واژگانی را که در زبان فارسی «هم‌آوا» دارند، مشخص کنید. (شهریور ۱۴۰۱)	۳
	«از بهر تو صدبار ملامت بکشم گر بشکنم این عهد غرامت بکشم»	

دستور

۰/۲۵ (شهریور ۱۴۰۳)	نقش دستوری واژه مشخص شده را بنویسید. گفت: «تا داروغه را گوییم، در مسجد بخواب»	۴
۰/۲۵ (دی ۱۴۰۳)	نمودار وابسته وابسته را در مصراع زیر رسم کنید. گفت: «مسجد، خوابگاه مردم بدکار نیست»	۵

۰/۲۵	<p>با توجه به بیت «اگر لطف تو نبود <u>پرتوانداز</u> / کجا فکر و کجا گنجینه راز» کدام واژه بیت زیر، نقش دستوری یکسانی با واژه مشخص شده دارد؟ (خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>«زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست در حق ما هرچه گوید، جای هیچ اکراه نیست»</p>	۶
۰/۲۵	<p>در بیت زیر، چند «مفعول» وجود دارد؟ (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>بگفت: آنجا به صنعت در چه کوشند؟ بگفت: انده خرنند و جان فروشند»</p>	۷
۰/۵	<p>در هریک از مصراع‌های زیر، فعل‌های مشخص شده را از دیدگاه معنایی بررسی کنید. (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>الف. گفت: «نزدیک است والی را سرای؛ <u>انجا شویم</u>» ب. گفت: «می بسیار خوردی؛ زان، <u>چنین بی خود شدی</u>»</p>	۸
۰/۵	<p>تفاوت معنایی فعل «گرفت» را در مصراع‌های زیر، بررسی کنید. (دی ۱۴۰۱)</p> <p>الف. ز کردار بد پوزش اندر گرفت ب. محتسب مستی به ره دید و گریبانش گرفت</p>	۹
۰/۵	<p>کاربرد معنایی فعل «نیست» در کدام مصراع، اسنادی و در کدام مصراع، غیراسنادی است؟ (شهریور ۱۴۰۰، دی ۹۹) پرتعداد</p> <p>الف. گفت مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست ب. گفت والی از کجا در خانه <u>خمار نیست!</u></p>	۱۰

۰/۵	<p>درست یا نادرست بودن هریک از موارد داده شده را در جدول زیر تعیین کنید.</p> <p>(دی ۱۴۰۰)</p> <table border="1" data-bbox="147 300 896 870"> <tr> <td data-bbox="147 300 267 584">نادرست</td> <td data-bbox="267 300 384 584">درست</td> <td data-bbox="384 300 896 584"> <p>در هر مصراع بیت زیر، فعل اسنادی به‌کار رفته است.</p> <p>الف «گفت مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست»</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="147 584 267 870">نادرست</td> <td data-bbox="267 584 384 870">درست</td> <td data-bbox="384 584 896 870"> <p>در بیت زیر نقش دستوری واژه‌های «داروغه» و «خوابگاه» یکسان است.</p> <p>ب «گفت تا داروغه را گوئیم در مسجد بخواب / گفت مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست»</p> </td> </tr> </table>	نادرست	درست	<p>در هر مصراع بیت زیر، فعل اسنادی به‌کار رفته است.</p> <p>الف «گفت مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست»</p>	نادرست	درست	<p>در بیت زیر نقش دستوری واژه‌های «داروغه» و «خوابگاه» یکسان است.</p> <p>ب «گفت تا داروغه را گوئیم در مسجد بخواب / گفت مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست»</p>	۱۱
نادرست	درست	<p>در هر مصراع بیت زیر، فعل اسنادی به‌کار رفته است.</p> <p>الف «گفت مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست»</p>						
نادرست	درست	<p>در بیت زیر نقش دستوری واژه‌های «داروغه» و «خوابگاه» یکسان است.</p> <p>ب «گفت تا داروغه را گوئیم در مسجد بخواب / گفت مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست»</p>						
۰/۵	<p>در بیت زیر، فعل‌های مشخص شده را از نظر کاربرد معنایی بررسی کنید.</p> <p>(شهریور ۹۹)</p> <p>«گفت: نزدیک است والی را سرای آنجا <u>شویم</u>»</p> <p>گفت: والی از کجا در خانه <u>خمار نیست</u>؟»</p>	۱۲						
۰/۲۵	<p>نقش دستوری ضمایر مشخص شده را در هر مصراع بنویسید.</p> <p>(خرداد ۹۹)</p> <p>گفت آگه نیستی کز سر در افتاد <u>ت</u> کلاه</p>	۱۳						
۰/۵	<p>با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.</p> <p>(دی ۹۸)</p> <p>گفت: «نزدیک است والی را سرای، آنجا <u>شویم</u>»</p> <p>گفت: «والی از کجا در خانه <u>خمار نیست</u>؟»</p> <p>الف. کارکرد «را» چیست؟</p> <p>ب. با توجه به معنا، کدام فعل اسنادی است؟</p>	۱۴						

ب. قلمرو ادبی		
۰/۲۵	<p>در هر عبارت کدام آرایه ادبی داخل کمانک به کار <u>نرفته</u> است؟ (خرداد ۱۴۰۴)</p> <p>گفت: «آگه نیستی کز سر درافتادت کلاه» / گفت: «در سر عقل باید، بی کلاهی عار نیست!» (جناس / پارادوکس / مراعات‌النظیر)</p>	۱۵
۰/۲۵	<p>قالب شعری کدام بیت «قطعه» است؟ (شهریور ۱۴۰۳)</p> <p>الف. ای دیو ســـــپید پای دربند ای گنبد گیتی ای دماوند</p> <p>ب. محتسب مســـــتی به ره دید و گریبانش گرفت مست گفت: «ای دوست، این پیرهن است افسار نیست»</p>	۱۶
۰/۲۵	<p>در اصطلاح ادبی، شیوه گفت‌وگوی بیت زیر چه نام دارد؟ (دی ۱۴۰۲)</p> <p>گفت: «مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی» گفت: «جرم راه رفتن نیست، ره هموار نیست»</p>	۱۷
۰/۲۵	<p>کدام مصراع، بیت زیر را کامل می‌کند؟ (دی ۱۴۰۳)</p> <p>ای بی‌خبر بکوش که صاحب‌خبر شوی</p> <p>الف. تا راهرو نباشی، کی راهبر شوی ب. تا کیمیای عشق بیایی و زر شوی</p>	۱۸

۰/۵	<p>با توجه به مصراع‌های داده شده، ابیات زیر را کامل کنید. (دی ۱۴۰۲)</p> <p>الف. در مکتب حقایق پیش ادیب عشق</p> <p>.....</p> <p>ب. وجه خدا اگر شودت منظر نظر</p> <p>.....</p> <p>۱. زین پس شکی نماند که صاحب نظر شوی ۲. تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی ۳. هان ای پسر، بکوش که روزی پدر شوی</p>	۱۹								
۰/۲۵	<p>شعر زیر، بر پایه «گفت‌وگو» یا «سؤال و جواب» سروده شده است؛ این نوع گفت‌وگو در اصطلاح ادبی، چه نام دارد؟ (خرداد ۹۸ و شهریور ۱۴۰۱) برنگار</p> <p>«نخستین بار گفتش کز جایی؟ بگفت: از دار ملک آشنایی بگفت: آنجا به صنعت در چه کوشند؟ بگفت: انده خرد و جان فروشند»</p>	۲۰								
۰/۷۵	<p>آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (شهریور ۱۴۰۱)</p> <table border="1" data-bbox="150 1302 896 1789"> <tr> <td data-bbox="150 1302 367 1411">۱. حس آمیزی</td> <td data-bbox="367 1302 896 1411">الف. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1411 367 1560">۲. متناقض‌نما</td> <td data-bbox="367 1411 896 1560">ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی بی‌رس</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1560 367 1719">۳. حسن تعلیل</td> <td data-bbox="367 1560 896 1719">ج. یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1719 367 1789">۴. اسلوب معادله</td> <td data-bbox="367 1719 896 1789"></td> </tr> </table>	۱. حس آمیزی	الف. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۲. متناقض‌نما	ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی بی‌رس	۳. حسن تعلیل	ج. یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی	۴. اسلوب معادله		۲۱
۱. حس آمیزی	الف. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید									
۲. متناقض‌نما	ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی بی‌رس									
۳. حسن تعلیل	ج. یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی									
۴. اسلوب معادله										

۰/۲۵	<p>در بیت زیر، معنای مجازی واژه «خاک» چیست؟ (دی ۱۴۰۱)</p> <p>«بگفتا: دل ز مهرش کی کنی پاک؟ بگفت: آن گه که باشم خفته در خاک»</p>	۲۲
۰/۵	<p>با توجه به بیت‌های زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>گر در سـرت هوای وصال است، حافظا باید که خاک درگه اهل هنر شـوی بگفتا دل ز مهرش کی کنی پاک؟ بگفت آن گه که باشم خفته در خاک</p> <p>الف. در کدام واژه بیت نخست، آرایه «مجاز» وجود دارد؟ ب. در بیت دوم، کدام واژه‌ها آرایه «جناس» را پدید آورده‌اند؟</p>	۲۳
۰/۲۵	<p>آرایه ذکر شده در مقابل همه ابیات، به جز گزینه (شهریور ۹۹)</p> <p>الف. گفت مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست (حسن تعلیل)</p> <p>ب. شانـه می‌آید به کار زلف در آشـفتگی آشنایان را در ایام پریشانی بپرس (اسلوب معادله)</p> <p>ج. چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی بباید زدن سنگ را بر سبوی (کنایه)</p> <p>د. عاشق آن باشد که چون آتش بود گرم‌رو سوزنده و سرکش بود (تشبیه)</p>	۲۴

۱	<p>جاهای خالی را با مصراع مناسب کامل کنید.</p> <p>الف.</p> <p>تا کیمیای عشق بیابئی و زر شوی (شهریور ۸۹)</p> <p>ب. وجه خدا اگر شودت منظر نظر (دی ۸۹)</p>	۲۵
پ. قلمرو فکری		
۰/۵	<p>مفهوم مشترک ابیات زیر را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۴)</p> <p>♦ یکدم غریق بحر خدا شو گمان مبر کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی</p> <p>♦ بنیاد هستی تو چو زیر و زبر شود در دل مدار هیچ که زیر و زبر شوی</p>	۲۶
۰/۵	<p>مصراع دوم بیت زیر، بر چه موضوعی تأکید دارد؟ (شهریور ۱۴۰۳)</p> <p>گفت: «می بسیار خوردی، زان چنین بی خود شدی» گفت: «ای بیهوده‌گو، حرف کم و بسیار نیست»</p>	۲۷
۰/۵	<p>بیت «گفت: باید حد زند هشیار مردم، مست را / گفت: هشیاری بیار، اینجا کسی هشیار نیست» بیانگر چه مفهومی است؟ (دی ۱۴۰۳)</p>	۲۸

با توجه به ستون «الف»، مفهوم مناسب هر بیت در ستون «ب» را مشخص کنید. (در ستون ب یک مورد اضافی است.)

(خرداد ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. گفت: «می‌باید تو را تا خانه قاضی برم» / گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه‌شب بیدار نیست»	۱. برتری عشق بر عقل
ب. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران‌کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۲. ناپایداری حکومت‌ها
ج. سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل‌ها افزون آید.	۳. تقدس عشق
د. راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش‌درخشیدولی دولت‌مستعجل بود	۴. فساد و غفلت حاکمان
	۵. بیگانه‌ستیزی

۲۹

ابیات و عبارات زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.

۰/۵	(شهریور ۱۴۰۲)	گفت: «کار شرع، کار درهم و دینار نیست»	۳۰
۰/۷۵	(خرداد ۱۴۰۱)	گفت: «دیناری بده پنهان و خود را وارهان / گفت: «کار شرع کار درهم و دینار نیست»	۳۱
۰/۵	(خرداد ۱۴۰۰)	گفت از بهر غرامت جامه‌ات بیرون کنم	۳۲
۰/۷۵	(خرداد ۹۹)	گفت: «از بهر غرامت جامه‌ات بیرون کنم» / گفت: «پوسیده است، جز نقشی ز پود و تار نیست»	۳۳
۰/۵	(شهریور ۹۸)	گفت: «نزدیک است والی را سرای، آنجا شویم»	۳۴
۰/۵	(شهریور ۱۴۰۰)	مفهوم کلی قسمت‌های مشخص شده را بنویسید.	
۰/۵		گفت مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست	۳۵

۰/۵	<p>در بیت زیر، شاعر به کدام پدیدهٔ اجتماعی اشاره دارد؟ (دی ۱۴۰۰، شهریور ۹۹ و ...)</p> <p>پرتکرار</p> <p>«گفت دیناری بده پنهان و خود را وارهان گفت کار شرع کار درهم و دینار نیست»</p>	۳۶						
۰/۲۵	<p>بیت‌های داده شده در جدول زیر، یک مفهوم مشترک دارند؛ آن مفهوم را از ستون مقابل انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۰)</p> <table border="1" data-bbox="150 612 893 1009"> <thead> <tr> <th data-bbox="150 612 398 691">مفاهیم</th> <th data-bbox="398 612 893 691">بیت‌ها</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="150 691 398 864">الف. پرهیز از ریاکاری و دورویی</td> <td data-bbox="398 691 893 864"> <ul style="list-style-type: none"> گفت نزدیک است والی را سرای آنجا شویم / گفت والی از کجا در خانهٔ خمار نیست </td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 864 398 1009">ب. نصیحت‌ناپذیری حاکمان نالایق</td> <td data-bbox="398 864 893 1009"> <ul style="list-style-type: none"> دور شو از برم ای واعظ و بیهوده مگو / من نه آنم که دگر گوش به تزویر کنم </td> </tr> </tbody> </table>	مفاهیم	بیت‌ها	الف. پرهیز از ریاکاری و دورویی	<ul style="list-style-type: none"> گفت نزدیک است والی را سرای آنجا شویم / گفت والی از کجا در خانهٔ خمار نیست 	ب. نصیحت‌ناپذیری حاکمان نالایق	<ul style="list-style-type: none"> دور شو از برم ای واعظ و بیهوده مگو / من نه آنم که دگر گوش به تزویر کنم 	۳۷
مفاهیم	بیت‌ها							
الف. پرهیز از ریاکاری و دورویی	<ul style="list-style-type: none"> گفت نزدیک است والی را سرای آنجا شویم / گفت والی از کجا در خانهٔ خمار نیست 							
ب. نصیحت‌ناپذیری حاکمان نالایق	<ul style="list-style-type: none"> دور شو از برم ای واعظ و بیهوده مگو / من نه آنم که دگر گوش به تزویر کنم 							

هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است.)
(خرداد ۹۹)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. سیاهش بدو گفت انده مدار / کزین سان بود گردش روزگار	۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه
ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست، ره هموار نیست	۲. ابراز خشم بر دشمن
ج. شیرمردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف	۳. بیگانه‌ستیزی
د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۴. تقدیرگرایی

۳۸

در بیت «گفت: آگه نیستی کز سر در افتادت کلاه / گفت: در سر عقل باید بی‌کلاهی عار نیست!» بر چه موضوعی تأکید شده است؟
(خرداد ۹۸)

۳۹

۰/۵

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی
لغت

۱- معنی واژه مشخص شده زیر را بنویسید.

(خرداد ۹۹)

گفت: والی از کجا در خانه خمار نیست؟ (۰/۲۵)

پاسخ می فروش (۰/۲۵)

املا

۲- املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف. چو عاجز گشت خسرو در جوابش

نیامد بیش پرسیدن (ثوابش / صوابش) (۰/۲۵)

(شهریور ۱۰۴۱)

ب. گفت: «از (بحر / بهر) غرامت جامهات بیرون گنم» (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

پاسخ الف. صوابش (۰/۲۵) ب. بهر (۰/۲۵)

۳- در بیت زیر، واژگانی را که در زبان فارسی «هم آوا» دارند، مشخص کنید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

«از بهر تو صدبار ملامت بکشم

گر بشکنم این عهد غرامت بکشم»

پاسخ بهر (بحر) (۰/۲۵) صد (سد) (۰/۲۵)

دستور

۴- نقش دستوری واژه مشخص شده را بنویسید.

(شهریور ۱۴۰۳)

گفت: «تا داروغه را گوییم، در مسجد بخواب» (۰/۲۵)

پاسخ متمام (۰/۲۵)

نکته سؤال در زبان فارسی حرف «را» علاوه بر اینکه می‌تواند نشان‌دهندهٔ مفعول جمله باشد، کارکردهای زیر را هم دارد:

۱. **فک اضافه:** این نوع «را» برای نشان دادن ترکیب اضافی به کار می‌رود و آن را از این رو «فک اضافه» می‌خوانیم که باعث افتادن کسرهٔ اضافهٔ مضاف می‌شود. مثال: نبندد مرا دست چرخ بلند (دست من)

۲. **حرف اضافه:** «را» می‌تواند به جای «به»، «برای»، «از» و ... به کار رود.

مشاورهٔ نهایی برای تعیین نقش دستوری اجزای جمله در متون کهن، ابتدا متن را به **نثر روان و امروزی** برگردانید.

(دی ۱۴۰۳)

۵- نمودار وابستهٔ وابسته را در مصراع زیر رسم کنید. (۰/۲۵)

گفت: «مسجد، خوابگاه مردم بدکار نیست»

پاسخ خوابگاه مردم بدکار (۰/۲۵)

مشاورهٔ نهایی برای رسم نمودار وابستهٔ وابسته مراحل زیر را طی کنید:

۱. **هستهٔ گروه اسمی** را مشخص کنید: معمولاً در هر گروه اسمی اولین کلمه‌ای که کسره (ـِ) گرفته، هستهٔ گروه اسمی است.

۲. **وابسته‌ها** را مشخص کنید: کلماتی را که مستقیماً هسته را توصیف می‌کنند، مشخص کنید. دقت داشته باشید که در زبان فارسی بعد از هسته همیشه اول صفت می‌آید و بعد مضاف‌الیه. پس اگر صفت بعد از مضاف‌الیه آمده بود، معمولاً وابسته نیست، بلکه وابستهٔ وابسته است.

۳. وابسته‌های وابسته را مشخص کنید: کلماتی را که وابسته‌ها را توصیف می‌کنند، مشخص کنید.

۴. وابسته‌های وابسته را با پیکان به وابسته‌ها متصل کنید. نوک پیکان باید به سمت وابسته باشد.

۵. از میان پیکان رسم شده، پیکانی به سمت هسته رسم کنید.

مثلاً در «این میزهای چوبی کتابخانه قدیمی شهر شیراز»:

۱. هسته: میزها

۲. وابسته‌ها: این (صفت اشاره)، چوبی (صفت بیانی)، کتابخانه (مضاف‌الیه)

۳. وابسته‌های وابسته: قدیمی (صفت «کتابخانه»)، شهر (مضاف‌الیه «کتابخانه»)،

شیراز (مضاف‌الیه «شهر»)

۴. این میزهای چوبی کتابخانه قدیمی شهر شیراز

۵. این میزهای چوبی کتابخانه قدیمی شهر شیراز

درس‌نامه توضیحی در مورد وابسته‌های وابسته

همان‌طور که می‌دانید وابسته‌ها برای توضیح بیشتر دربارهٔ هسته گروه اسمی می‌آیند. گاهی خود این وابسته‌ها با کلمات دیگری وصف می‌شوند که آن‌ها را «وابسته وابسته» می‌خوانیم. مثلاً در گروه اسمی «دختر دهقان فداکار»، «دختر» هسته است، «دهقان» وابسته (مضاف‌الیه) است و «فداکار» صفتی است برای «دهقان».

وابسته‌های وابسته پنج نوع‌اند:

صفت مضاف‌الیه: دستان این کارگر (دستان: هسته، کارگر: مضاف‌الیه، این: صفت مضاف‌الیه)

مضاف‌الیه مضاف‌الیه: دوستِ برادرِ من (دوست: هسته، برادر: مضاف‌الیه، من: مضاف‌الیه مضاف‌الیه)

ممیز (واحد‌های شمارش): سه کیلو پرتقال (سه: صفت پیشین، پرتقال: هسته، کیلو: ممیز)

قید صفت (قیدی که پیش از صفت بیاید و دربارهٔ اندازه و درجهٔ آن توضیحی ارائه دهد): اوضاع نسبتاً خوب (اوضاع: هسته، خوب: صفت، نسبتاً: قید صفت)

صفت صفت (این نوع از وابسته وابسته معمولاً برای توصیف رنگ‌ها به کار می‌رود): روسریِ سبز روشن (روسری: هسته، سبز: صفت، روشن: صفت صفت)

۶- با توجه به بیت «اگر لطف تو نبود پَر توانداز / کجا فکر و کجا گنجینه راز» کدام واژه بیت زیر، نقش دستوری یکسانی با واژه مشخص شده دارد؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۳)

«زاهد ظاهر پرست از حال ما آگاه نیست

در حق ما هر چه گوید، جای هیچ اکراه نیست»

پاسخ آگاه (۰/۲۵)

مشاوره مصحح نقش دستوری «پرتوانداز» مسند است. نکته سؤال اینجاست که معنای دو فعل «نیست» در بیت داده شده یکسان نیست. «نیست» اول اسنادی است و مسندش «آگاه» است و «نیست» دوم دوجزئی / غیراسنادی است و تنها نهاد دارد (جای هیچ اکراه).

درس نامه نقش مسندی

مسند کلمه یا گروهی از کلمات است که فعل اسنادی به آن نیاز دارد. فعل‌های اسنادی دو گونه‌اند:

۱. بودن (در اشکال مختلف آن مثل «است»، «نیست»، «بود»، «باشد» و ...)، شدن، گشتن و گردیدن.

• فعل «شدن» اگر در کاربرد قدیم به معنای «رفتن» باشد، فعل اسنادی به شمار نمی‌آید.

• اگر فعل‌های «است» و «بود» به معنای «وجود داشتن» به کار روند یا فعل «نیست» به معنای «وجود نداشتن» به کار رود، اسنادی نیستند.

• «گشتن» و «گردیدن» اگر در معنای «چرخیدن» و «جست‌وجو کردن» به کار روند، فعل اسنادی نیستند.

۲. گردانیدن، نمودن، کردن، ساختن، نامیدن، خواندن، گفتن، صدا کردن، شمردن، به شمار آوردن، به حساب آوردن، پنداشتن، دانستن، یافتن.

این فعل‌ها در جملاتی به کار می‌روند که چهار جزء داشته باشند و در این جملات معمولاً قبل از مسند، متمم یا مفعول قرار می‌گیرد.

(خرداد ۱۴۰۲)

۷- در بیت زیر، چند «مفعول» وجود دارد؟ (۰/۲۵)

بگفت: آنجا به صنعت در چه کوشند؟

بگفت: انده خرنده و جان فروشند»

پاسخ چهار مفعول. (۰/۲۵)

مشاوره مصحح چون در بیت چهار فعل متعدی به کار رفته است (بگفت، بگفت، می‌خرند، می‌فروشند)، پس بیت چهار مفعول دارد.

مشاوره نهایی برای پاسخ به این دسته از سؤالات:

۱. افعال را مشخص کنید. ۲. **ظرفیت افعال** را بررسی کنید: ببینید که هر یک از افعال چه نقش‌های دستوری‌ای جز نهاد می‌پذیرد؛ مثلاً «است» مسند می‌پذیرد و «فروخت» مفعول می‌پذیرد. اگر سؤال تعداد مفعول را از شما خواسته بود، به سراغ افعالی بروید که مفعول می‌پذیرند. ۳. حال ببینید که مفعول (یا هر نقش دیگری که خواسته شده) آن افعال در متن آمده یا نه و سپس تعدادش را مشخص کنید.

درس‌نامه نقش مفعولی

مفعول، کلمه‌ای است که بعد از آن، حرف نشانه «را» بیاید یا بتوان بعد از آن، حرف «را» قرار داد. مفعول به شکل‌های زیر در جمله ظاهر می‌شود:

◦ به همراه حرف «را»

◦ مگر تو شانه زدی زلف عنبرافشان ر

که باد، غالیه‌سا گشت و خاک، عنبربوست

◦ بدون حرف «را»

◦ سلطان ازل گنج غم عشق به ما داد

تا روی در این منزل ویرانه نهادیم

◦ به شکل ضمیر پیوسته

◦ سرو ناز من شیدا که نیامد در بر

دیدمش خرم و سرسبز به بار آمده بود (او را دیدم).

◦ به شکل جمله پیرو

◦ گفتی ز خاک بیشترند اهل عشق من

از خاک بیشتر نه که از خاک کمتریم

۸- در هریک از مصراع‌های زیر، فعل‌های مشخص شده را از دیدگاه معنایی بررسی کنید. (۵/۰)

(شهریور ۱۴۰۱)

الف. گفت: «نزدیک است والی را سرای؛ آنجا شویم»

ب. گفت: «می بسیار خوردی؛ زان، چنین بی خود شدی»

پاسخ الف. شویم: برویم (فعل غیراسنادی) (۲۵/۰) ب. شدی: گشتی (فعل اسنادی) (۲۵/۰)

نکته سؤال فعل‌های مشتق از «شدن»، اگر با مسند همراه باشند اسنادی‌اند

و اگر نه، غیراسنادی‌اند و معنای «رفتن» می‌دهند. مسند را چگونه بیابیم؟ اگر از فعل بپرسیم «چگونه؟» و بتوانیم به این سؤال با توجه به متن پاسخ دهیم، فعل اسنادی است.

۹- تفاوت معنایی فعل «گرفت» را در مصراع‌های زیر، بررسی کنید. (۵/۰) (دی ۱۴۰۱)

الف. ز کردار بد پوزش اندر گرفت

ب. محتسب مستی به ره دید و گریبانش گرفت

پاسخ الف. آغاز کرد (۲۵/۰) ب. اخذ کرد (۲۵/۰)

درس‌نامه معانی مختلف فعل «گرفتن»

◊ برداشتن (سه‌جزئی مفعولی)

◊ اندوهگین شدن (دوجزئی)

◊ تأثیر کردن (سه‌جزئی متممی)

◊ فرض کردن (سه‌جزئی مفعولی)

۱۰- کاربرد معنایی فعل «نیست» در کدام مصراع، اسنادی و در کدام مصراع، غیراسنادی است؟ (۵/۰)

(شهریور ۱۴۰۰، دی ۹۹) **پرتکرار**

الف. گفت مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست

ب. گفت والی از کجا در خانه خمار نیست؟!

پاسخ الف. اسنادی (۲۵/۰) ب. غیراسنادی در معنی وجود ندارد. (۲۵/۰)

۱۱- درست یا نادرست بودن هریک از موارد داده شده را در جدول زیر تعیین کنید. (۰/۵)

نادرست	درست	در هر مصراع بیت زیر، فعل اسنادی به‌کار رفته است. «گفت مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست»	الف
نادرست	درست	در بیت زیر نقش دستوری واژه‌های «داروغه» و «خوابگاه» یکسان است. «گفت تا داروغه را گوئیم در مسجد بخواب / گفت مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست»	ب

پاسخ الف. درست (۰/۲۵) (ی در مستی و نیست دوم)
ب. نادرست (۰/۲۵) (داروغه متمم و خوابگاه مسند)

۱۲- در بیت زیر، فعل‌های مشخص شده را از نظر کاربرد معنایی بررسی کنید. (۰/۵)
(شهریور ۹۹)

«گفت: نزدیک است والی را سرای آنجا شویم»

گفت: والی از کجا در خانه خمار نیست؟

پاسخ شویم: برویم (۰/۲۵) نیست: وجود ندارد (۰/۲۵)

درس‌نامه معانی مختلف افعال مشتق از «شدن» و «بودن»

شدن:

- ◊ رفتن (دوجزئی)
- ◊ تغییر وضعیت (سه‌جزئی مسندی)
- ◊ بودن (شامل «است» و «نیست» هم می‌شود):
- ◊ اسنادی
- ◊ وجود داشتن (دوجزئی)

۱۳- نقش دستوری ضمایر مشخص شده را در هر مصراع بنویسید. (۰/۲۵) (خرداد ۹۹)

گفت آگه نیستی کز سر در افتادت کلاه

پاسخ مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

مشاوره نهایی ضمیر متصل می‌تواند نقش‌های زیر را داشته باشد:

۱. **مضاف‌إلیه:** با مرتب کردن جمله، بعد از مضاف و کسره اضافه قرار می‌گیرد.
 ۲. **متمم:** با مرتب کردن جمله، بعد از حرف اضافه قرار می‌گیرد.
 ۳. **مفعول:** با مرتب کردن جمله پیش از «را»ی محذوف قرار می‌گیرد.
- چگونه جمله را مرتب کنیم؟
۱. فعل جمله را بیابید و معنا و ظرفیت آن را مشخص کنید؛ یعنی تعیین کنید که این فعل چه نقش‌های دستوری‌ای را می‌پذیرد.
 ۲. نقش‌های دستوری مورد نیاز فعل را بیابید و در جایگاه خود قرار دهید؛ مثلاً اگر فعل سه‌جزئی مفعولی است، نهاد و مفعولش را بیابید.
 ۳. باقی اجزای جمله را با توجه به معنا در جایگاه خود قرار دهید.

۱۴- با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۵) (دی ۹۸)

گفت: «نزدیک است والی راسرای، آنجا شویم»

گفت: «والی از کجا در خانه خمار نیست؟»

الف. کارکرد «را» چیست؟

ب. با توجه به معنا، کدام فعل اسنادی است؟

پاسخ الف. رای فک اضافه یا کسره اضافه (۰/۲۵) ب. است (۰/۲۵)

ب. قلمرو ادبی

۱۵- در هر عبارت کدام آرایه ادبی داخل کمانک به‌کار نرفته است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

گفت: «آگه نیستی کز سر در افتادت کلاه» / گفت: «در سر عقل باید، بی‌کلاهی عار نیست!» (جناس / پارادوکس / مراعات‌النظیر)

پاسخ پارادوکس (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

۱۶- قالب شعری کدام بیت «قطعه» است؟ (۰/۲۵)

الف. ای دیو سپید پای دربند

ای گنبد گیتی ای دماوند

ب. محتسب مستی به ره دید و گریبانش گرفت

مست گفت: «ای دوست، این پیرهن است افسار نیست»

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

نکته سؤال قالب شعری که تنها مصراع‌های زوج آن هم‌قافیه باشند، قطعه است. اگر «*»ها نشان‌دهنده قافیه باشند، الگوی قطعه چنین است:

* -----

* -----

* -----

بنابراین وقتی با مطلع (بیت آغازین) یک شعر مواجهیم، اگر دو مصراع آن باهم هم‌قافیه نبوندند، پی می‌بریم که قالب شعر قطعه است.

۱۷- در اصطلاح ادبی، شیوه گفت‌وگوی بیت زیر چه نام دارد؟ (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۲)

گفت: «مستی‌زان سبب افتان و خیزان می‌روی»

گفت: «جرم راه رفتن نیست، ره هموار نیست»

پاسخ مناظره (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

۱۸- کدام مصراع، بیت زیر را کامل می‌کند؟ (۰/۲۵)

ای بی‌خبر بکوش که صاحب‌خبر شوی

الف. تا راهرو نباشی، کی راهبر شوی

ب. تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

۱۹- با توجه به مصراع‌های داده شده، ابیات زیر را کامل کنید. (۰/۵) (دی ۱۴۰۲)

الف. در مکتب حقایق پیش ادیب عشق

.....

ب. وجه خدا اگر شودت منظر نظر

.....

۱. زین پس شکی نماند که صاحب‌نظر شوی

۲. تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی

۳. هان ای پسر، بکوش که روزی پدر شوی

الف. هان ای پسر بکوش که روزی پدر شوی (۰/۲۵) **پاسخ**

ب. زین پس شکی نماند که صاحب‌نظر شوی (۰/۲۵)

۲۰- شعر زیر، بر پایه «گفت‌وگو» یا «سؤال و جواب» سروده شده است؛ این نوع

(شهریور ۱۴۰۱)

گفت‌وگو در اصطلاح ادبی، چه نام دارد؟ (۰/۲۵)

«نخستین بار گفتش کز جایی؟

بگفت: از دار ملک آشنایی

بگفت: آنجا به صنعت در چه کوشند؟

بگفت: انده خرنده و جان فروشند»

مناظره (۰/۲۵) **پاسخ**

۲۱- آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (یک آرایه،

(شهریور ۱۴۰۱)

اضافه است.) (۰/۷۵)

الف. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۱. حس آمیزی
ب. شانه می آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پرس	۲. متناقض نما
ج. یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی	۳. حسن تعلیل
۴. اسلوب معادله	

پاسخ الف. «۱» (۰/۷۵) ب. «۴» (۰/۷۵) ج. «۲» (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۱)

۲۲- در بیت زیر، معنای مجازی واژه «خاک» چیست؟ (۰/۲۵)

«بگفتا: دل ز مهرش کی کنی پاک؟

بگفت: آن گه که باشم خفته در خاک»

پاسخ قبر (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

۲۳- با توجه به بیت‌های زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۵)

گر در سـرت هوای وصال است، حافظا

باید که خاک درگه اهل هنر شوی

بگفتا دل ز مهرش کی کنی پاک؟

بگفت آن گه که باشم خفته در خاک

الف. در کدام واژه بیت نخست، آرایه «مجاز» وجود دارد؟

ب. در بیت دوم، کدام واژه‌ها آرایه «جناس» را پدید آورده‌اند؟

پاسخ الف. واژه سر (فکر و خیال) (۰/۲۵) ب. خاک و پاک (۰/۲۵)

۲۴- آرایه ذکر شده در مقابل همه ابیات، به جز گزینه درست است. (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

الف. گفت مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی

گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست (حسن تعلیل)

ب. شاناه می‌آید به کار زلف در آشفستگی

آشنایان را در ایام پریشانی پرس (اسلوب معادله)

ج. چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی

بباید زدن سنگ را بر سبوی (کنایه)

د. عاشق آن باشد که چون آتش بود

گرم‌رو سوزنده و سرکش بود (تشبیه)

پاسخ گزینه «الف» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی برای تشخیص آرایه **حسن تعلیل** باید بررسی کنید که دلیلی که شاعر برای یک اتفاق یا پدیده آورده دلیل حقیقی و منطقی آن اتفاق یا پدیده هست یا نه. اگر این دلیل حقیقی و منطقی بود (مثال: مستی ← افتان و خیزان رفتن)، با حسن تعلیل مواجه نیستیم.

۲۵- جاهای خالی را با مصراع مناسب کامل کنید.

الف.

(شهریور ۸۹)

تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی (۰/۵)

ب. وجه خدا اگر شودت منظر نظر

(دی ۸۹)

(۰/۵)

پاسخ الف. دست از مس وجود چو مردان ره بشوی (۰/۵)

ب. زین پس شکی نماند که صاحب‌نظر شوی (۰/۵)

پ. قلمرو فکری

(خرداد ۱۴۰۴)

۲۶- مفهوم مشترک ابیات زیر را بنویسید. (۰/۵)

◊ یکدم غریق بحر خدا شو گمان مبر

کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی

◊ بنیاد هستی تو چو زیر و زبر شود

در دل مدار هیچ که زیر و زبر شوی

پاسخ در امان بودن عاشق و مفاهیم مشابه (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

۲۷- مصراع دوم بیت زیر، بر چه موضوعی تأکید دارد؟ (۰/۵)

گفت: «می بسیار خوردی، زان چنین بی خود شدی»

گفت: «ای بیهوده‌گو، حرف کم و بسیار نیست»

پاسخ ملاک نفس عمل حرام است، نه میزان انجام و ارتکاب یا زیاد آن (یا هر

پاسخ مشابه دیگر). (۰/۵)

۲۸- بیت «گفت: باید حد زند هشیارمردم، مست را / گفت: هشیاری بیار، اینجا

(دی ۱۴۰۳)

کسی هشیار نیست» بیانگر چه مفهومی است؟ (۰/۵)

پاسخ فراگیری فساد در جامعه (۰/۵)

مشاوره نهایی در شعر «مست و هشیار» شاعر دیدگاه‌های خود را از زبان شخصیت مست بیان می‌کند؛ بنابراین مفهوم اصلی هر بیت را باید در مصراع‌های دوم شعر که از زبان او بیان می‌شوند یافت.

۲۹- با توجه به ستون «الف»، مفهوم مناسب هر بیت در ستون «ب» را مشخص کنید. (در ستون ب یک مورد اضافی است.) (۱)

(خرداد ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. گفت: «می‌باید تو را تا خانه قاضی برم» / گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه‌شب بیدار نیست»	۱. برتری عشق بر عقل
ب. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / اشک ویران‌کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۲. ناپایداری حکومت‌ها
ج. سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل‌ها افزون آید.	۳. تقدس عشق
د. راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دوات مستعجل بود	۴. فساد و غفلت حاکمان
	۵. بیگانه‌ستیزی

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۵» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

ابیات و عبارات زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.

۳۰- گفت: «کار شرع، کار درهم و دینار نیست» (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ گفت: کار شرع با رشوه‌خواری سازگار نیست / کاری که در شرع حرام است با دادن رشوه حلال نمی‌شود. (نکوهش رشوه‌خواری) (۰/۵)

۳۱- گفت: «دیناری بده پنهان و خود را وارهان / گفت: «کار شرع کار درهم و

(خرداد ۱۴۰۱)

دینار نیست» (۰/۷۵)

پاسخ محتسب: پولی بده (۰/۲۵) و خود را نجات بده (۰/۲۵) مست: موضوعات دینی با پول (رشوه) حل نمی‌شود. (۰/۲۵)

۳۲- گفت از بهر غرامت جامه‌ات بیرون کنم (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ گفت: برای جریمه و تاوان، لباس را از تو می‌گیرم. (۰/۵)

۳۳- گفت: «از بهر غرامت جامه‌ات بیرون گنم» / گفت: «پوسیده است، جز نقشی ز بود و تار نیست» (۰/۷۵)

(خرداد ۹۹)

پاسخ مأمور گفت: برای جریمه (۰/۲۵) لباس را از تو می‌گیرم (۰/۲۵) مست گفت: لباس من پوسیده و کهنه است و به سبب فقر، فقط ظاهر لباس را دارد. (۰/۲۵)

۳۴- گفت: «نزدیک است والی را سرای، آنجا شویم» (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

پاسخ گفت: خانه حاکم نزدیک است؛ به آنجا برویم. (۰/۵)

۳۵- مفهوم کلی قسمت‌های مشخص شده را بنویسید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

گفت مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی

گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست

پاسخ نابه‌سامانی جامعه و فساد آن (۰/۵)

۳۶- در بیت زیر، شاعر به کدام پدیده اجتماعی اشاره دارد؟ (۰/۵)

(دی ۱۴۰۰، شهریور ۹۹ و ...)

پرتعداد

«گفت دیناری بده پنهان و خود را وارهان»

گفت کار شرع کار درهم و دینار نیست»

پاسخ رشوه‌خواری (۰/۵)

۳۷- بیت‌های داده شده در جدول زیر، یک مفهوم مشترک دارند؛ آن مفهوم را از ستون مقابل انتخاب کنید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

مفاهیم	بیت‌ها
الف. پرهیز از ریاکاری و دورویی	♦ گفت نزدیک است والی را سرای آنجا شویم / گفت والی از کجا در خانه خمار نیست
ب. نصیحت‌ناپذیری حاکمان نالایق	♦ دور شو از برم ای واعظ و بیهوده مگو / من نه آنم که دگر گوش به تزویر کنم

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

مشاوره مصحح ممکن است واژه «واعظ» باعث شود، گمان کنید که بیت درباره نصیحت‌ناپذیری حاکمان است؛ اما باید دقت کنید که نکته اصلی بیت دوم واژه «تزویر» است. شاعر از شنیدن سخن‌های ریاکارانه واعظ بیزار است. در بیت نخست نیز حضور والی در خانه خمار (می‌فروش) نشان‌دهنده ریاکاری اوست.

۳۸- هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است.) (۱)

(خرداد ۹۹)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. سیاوش بدو گفت انده مدار / کزین‌سان بود گردش روزگار	۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه
ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست، ره هموار نیست	۲. ابراز خشم بر دشمن
ج. شیرمردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف	۳. بیگانه‌ستیزی
د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌الحزن است	۴. تقدیرگرایی

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۵» (۰/۲۵) د. «۳» (۰/۲۵)

۳۹- در بیت «گفت: آگه نیستی کز سر در افتادت کلاه / گفت: در سر عقل باید بی‌کلاهی عار نیست!» بر چه موضوعی تأکید شده است؟ (۰/۵)

(خرداد ۹۸)

پاسخ عقل و خرد مهم‌تر از حفظ ظاهر و رعایت آن است. (۰/۵)

فهرست

درس ۳: آزادی

۲

سؤالات

۱۲

پاسخنامه

درس ۵: دماوندیه

۲۹

سؤالات

۴۳

پاسخنامه

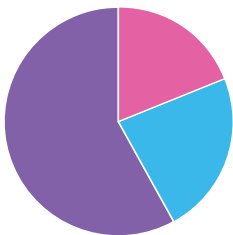
سؤالات

درس ۳: آزادی

☉ در بخش قلمرو زبانی درس ۳، معنی لغت بیش از املا و دستور مورد توجه بوده است. همچنین در بخش قلمرو ادبی مفهوم «غزل اجتماعی» و آرایه تلمیح سؤالات زیادی را به خود اختصاص داده‌اند.

☉ در بخش قلمرو فکری نیز در وهله اول مفهوم کلی ابیات و سپس نوشتن آن‌ها به نثر روان از دانش آموز خواسته شده است.

☉ در دوره‌های اخیر بین ۷۵٪ تا ۱۰۰٪ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۱۹٪
ادبی ۲۳٪
فکری ۵۸٪

آزادی	تعداد سؤال ۳۳	مشترک همه رشته‌ها	بانک سؤالات امتحان نهایی فارسی
درس ۳	زمان: ۱۱۴ دقیقه	پایه دوازدهم	منطبق با رویکرد جدید امتحانات

بار)	سؤالات	ردیف
------	--------	------

الف. قلمرو زبانی لغت

۰/۵	واژه «همت» در هریک از ابیات زیر به چه معناست؟ (خرداد ۱۴۰۰) الف. «همت» اگر سلسله‌جنبان شود مور تواند که سلیمان شود ب. «همت» از باد سحر می‌طلبم گر ببرد خبر از من به رفیقی که به طرف چمن است	۱
۰/۵	معنی لغات مشخص شده را بنویسید. الف. دشمن با <u>استقرار</u> سلاح‌های زیادی، قله را در دست داشت. (شهریور ۱۴۰۳) ب. خانه‌ای کاو شود از دست <u>اجانب</u> آباد (شهریور ۹۸) ج. <u>مسلک</u> مرغ گرفتار قفس همچو من است. (خرداد ۹۸)	۲

املا

۰/۲۵	در عبارت زیر املای یک واژه، <u>نادرست</u> است. درست آن را بنویسید. (دی ۱۴۰۲)	۳
	نالۀ مرغ اسیر این همه بحر وطن است.	

دستور

۰/۲۵	نوع حرف ربط (پیوند) را در بیت زیر مشخص کنید. (خرداد ۱۴۰۴) انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی چون فرخی، موافق ثابت قدم نداشت	۴
------	---	---

۰/۲۵	نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳)	۵
	ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت	
۰/۲۵	الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» در کدام بیت دیده می‌شود؟ (دی ۱۴۰۳)	۶
	الف. آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است ب. با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت	
۰/۲۵	ساختار کدام مصراع، طبق الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» است؟ (خرداد ۱۴۰۳)	۷
	«در پیشگاه اهل خرد نیست محترم هرکس که فکر جامعه را محترم نداشت»	
ب. قلمرو ادبی		
۰/۲۵	آرایه‌ی درست را از داخل کمانک برگزینید. (شهریور ۱۴۰۳)	۸
	خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌الْحَرَن است (متناقض نما - تضاد)	
۰/۲۵	به غزل‌هایی که محتوای آن‌ها بیشتر مسائل سیاسی و اجتماعی است، می‌گویند. (شهریور ۱۴۰۲)	۹
۰/۲۵	شاعر در بیت زیر، با بیان کدام واژه، مفهومی غیر حقیقی (مجاز) اراده کرده است؟ (شهریور ۱۴۰۱)	۱۰
	«در پیشگاه اهل خرد نیست محترم هرکس که فکر جامعه را محترم نداشت»	

۰/۲۵	<p>کدام یک از ابیات زیر را می‌توان بیتی از یک «غزل اجتماعی» دانست؟ (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>الف. فکری ای هموطنان در ره آزادی خویش بنمایید که هر کس نکند مثل من است</p> <p>ب. آیین طریق از نفس پیر مغان یافت آن خضر که فرخنده‌پیشی‌اش نام نهادند</p>	۱۱								
۰/۲۵	<p>کدام بیت در بردارنده نام یکی از سراینندگان «غزل اجتماعی» در عصر مشروطه است؟ (دی ۱۴۰۱)</p> <p>الف. پروین، شراب معرفت از جام علم نوش ترسم که دیر گردد و خالی کنند جام</p> <p>ب. پیش از آنی که زند سبزه سر از خاکش کاش دل عارف هوس سبزه و صحرا می‌کرد</p>	۱۲								
۰/۲۵	<p>آرایه متناسب با بیت زیر را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. (شهریور ۱۴۰۰)</p> <p>با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است مارا فراغتی است که جمشید جم نداشت (استعاره - تلمیح)</p>	۱۳								
۰/۷۵	<p>در هریک از بیت‌های ردیف اول کدام یک از آرایه‌های ردیف دوم به‌کار رفته است؟ (خرداد ۱۴۰۰)</p> <table border="1" data-bbox="150 1381 896 1828"> <thead> <tr> <th data-bbox="150 1381 352 1451">ردیف دوم</th> <th data-bbox="352 1381 896 1451">ردیف اول</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="150 1451 352 1560">۱. حسن تعلیل</td> <td data-bbox="352 1451 896 1560">الف. بیامد دو صد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1560 352 1719">۲. تلمیح</td> <td data-bbox="352 1560 896 1719">ب. آن کسی را که در این ملک، سلیمان کردیم / ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1719 352 1828">۳. اغراق</td> <td data-bbox="352 1719 896 1828">ج. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند</td> </tr> </tbody> </table>	ردیف دوم	ردیف اول	۱. حسن تعلیل	الف. بیامد دو صد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز	۲. تلمیح	ب. آن کسی را که در این ملک، سلیمان کردیم / ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است	۳. اغراق	ج. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	۱۴
ردیف دوم	ردیف اول									
۱. حسن تعلیل	الف. بیامد دو صد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز									
۲. تلمیح	ب. آن کسی را که در این ملک، سلیمان کردیم / ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است									
۳. اغراق	ج. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند									

۰/۵	<p>کدام یک از ترکیب‌های مشخص شده، مجاز است؟ مفهوم آن را بنویسید. (دی ۹۹)</p> <p>«نالۀ مرغ اسیر این همه بهر وطن است مسلك مرغ گرفتار قفس همچو من است»</p>	۱۵										
۰/۷۵	<p>هر یک از ابیات گروه «الف» با کدام آرایه گروه «ب» ارتباط دارد؟ (شهریور ۹۸)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>الف</th> <th>ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دلبنده</td> <td>۱. تلمیح</td> </tr> <tr> <td>ب. مُستمع صاحب‌سخن را بر سر کار آورد / غنچهٔ خاموش، بلبل را به گفتار آورد</td> <td>۲. اسلوب معادله</td> </tr> <tr> <td>ج. با آنکه جیب و جام مسن از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت</td> <td>۳. حُسن تعلیل</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۴. تضمین</td> </tr> </tbody> </table>	الف	ب	الف. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دلبنده	۱. تلمیح	ب. مُستمع صاحب‌سخن را بر سر کار آورد / غنچهٔ خاموش، بلبل را به گفتار آورد	۲. اسلوب معادله	ج. با آنکه جیب و جام مسن از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت	۳. حُسن تعلیل		۴. تضمین	۱۶
الف	ب											
الف. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دلبنده	۱. تلمیح											
ب. مُستمع صاحب‌سخن را بر سر کار آورد / غنچهٔ خاموش، بلبل را به گفتار آورد	۲. اسلوب معادله											
ج. با آنکه جیب و جام مسن از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت	۳. حُسن تعلیل											
	۴. تضمین											
۰/۵	<p>تلمیح به کار رفته در بیت زیر را در یک سطر توضیح دهید. (خرداد ۹۸)</p> <p>«با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت»</p>	۱۷										
قلمرو فکری												
۰/۵	<p>شاعر در بیت «در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملّتی که مردم صاحب‌قلم نداشت» علت فراموشی جوامع را چه می‌داند؟ (خرداد ۱۴۰۴)</p>	۱۸										

۱	<p>مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» مشخص کنید. (در ستون ب یک مورد اضافی است.) (شهریور ۱۴۰۳، خرداد ۱۴۰۳ و ...)</p> <p>پرتکرار</p> <table border="1" data-bbox="150 298 890 745"> <thead> <tr> <th data-bbox="150 298 367 377">ب</th> <th data-bbox="367 298 890 377">الف</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="150 377 367 497">۱. وارستگی</td> <td data-bbox="367 377 890 497">الف. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 497 367 665">۲. فساد و غفلت حاکمان</td> <td data-bbox="367 497 890 665">ب. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 665 367 745">۳. بیگانه‌ستیزی</td> <td data-bbox="367 665 890 745"></td> </tr> </tbody> </table>	ب	الف	۱. وارستگی	الف. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۲. فساد و غفلت حاکمان	ب. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت	۳. بیگانه‌ستیزی		۱۹
ب	الف									
۱. وارستگی	الف. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است									
۲. فساد و غفلت حاکمان	ب. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت									
۳. بیگانه‌ستیزی										
معنی و مفهوم ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.										
۰/۵	<p>۲۰ مسلک مرغ گرفتار قفس همچو من است (دی ۱۴۰۳)</p>	۲۰								
۰/۷۵	<p>۲۱ در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملّتی که مردم صاحب‌قلم نداشت (دی ۱۴۰۲، دی ۹۸)</p> <p>پرتکرار</p>	۲۱								
۰/۵	<p>۲۲ با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت (خرداد ۱۴۰۲)</p>	۲۲								
۰/۵	<p>۲۳ فکری ای هم وطنان، در ره آزادی خویش / بنمایید که هر کس نکند، مثل من است (خرداد ۱۴۰۱)</p>	۲۳								
۰/۷۵	<p>۲۴ ناله مرغ اسیر این‌همه بهر وطن است / مسلک مرغ گرفتار قفس همچو من است (شهریور ۱۴۰۰)</p>	۲۴								
۰/۲۵	<p>۲۵ شاعر در بیت زیر، به بیدادگری کدام پادشاه اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>«آن کسی را که در این مُلک، سلیمان کردیم ملّت امروز یقین کرد که او اهرمن است»</p>	۲۵								
۰/۲۵	<p>۲۶ بیت «نشاط غربت از دل کی بَرَد حُبّ وطن بیرون؟ / به تخت مصرم اما جای در بیت‌ال‌حزن دارم» به کدام داستان اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۲)</p>	۲۶								

۰/۲۵	<p>سرودهٔ زیر را می‌توان نمایانگر کدام صفت برجستهٔ گویندهٔ آن دانست؟ (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>«با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی‌ست ما را فراغتی‌ست که جمشید جم نداشت»</p>	۲۷
۰/۲۵	<p>شاعر در بیت «در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملّتی که مردم صاحب‌قلم نداشت»، ادامهٔ حیات ملّت‌ها را در گرو چه موضوعی می‌داند؟ (دی ۱۴۰۱)</p>	۲۸
۰/۵	<p>بیت زیر بر چه مفهومی تأکید دارد؟ (دی ۱۴۰۰، خرداد ۱۴۰۰ و ...)</p> <p>پرتکرار</p> <p>خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد ز اشک ویران‌کنش آن خانه که بیت‌الجزن است</p>	۲۹
۰/۵	<p>بیت زیر، بر چه مفهومی تأکید دارد؟ (دی ۹۹، دی ۹۸)</p> <p>پرتکرار</p> <p>جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن بَدَر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است</p>	۳۰

هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است.)
(خرداد ۹۹)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. سیاوش بدو گفت انده مدار / کزین سان بود گِردش روزگار	۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه
ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست، ره هموار نیست	۲. ابراز خشم بر دشمن
ج. شیرمردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف	۳. بیگانه‌ستیزی
د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران‌کنش آن خانه که بیت‌الحزن است	۴. تقدیرگرایی

۳۱

با توجه به ستون «الف»، مفهوم مناسب هر بیت در ستون «ب» را مشخص کنید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است.) (خرداد ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. گفت: «می‌باید تو را تا خانه قاضی برم» / گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه‌شب بیدار نیست»	۱. برتری عشق بر عقل
ب. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران‌کنش آن خانه که بیت‌الجزن است.	۲. ناپایداری حکومت‌ها
ج. سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل‌ها افزون آید.	۳. تقدس عشق
د. راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود	۴. فساد و غفلت حاکمان
	۵. بیگانه‌ستیزی

۳۲

هریک از بیت‌های ستون اول با کدام مفهوم در ستون دوم متناسب است؟ (یک مفهوم اضافی است.)
(شهریور ۹۹)

ستون اول (بیت‌ها)	ستون دوم (مفاهیم)
الف. از دست و زبان که برآید / کز عهده شکرش به درآید	۱. ناپایداری قدرت
ب. من که هر آنچه داشتم اول ره گذاشتم / حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو	۲. دشواری راه عشق
ج. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۳. بیگانه‌ستیزی
د. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود و کجا بود و کی‌اش نام نهادند	۴. از جان‌گذشتگی عاشق
	۵. ناتوانی در سپاسگزاری از خداوند

۳۳

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی لغت

۱- واژه «همت» در هریک از ابیات زیر به چه معناست؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

الف. «همت» اگر سلسله‌جنبان شود
مور تواند که سلیمان شود
ب. «همت» از باد سحر می‌طلبم گر ببرد
خبر از من به رفیقی که به طرف چمن است

پاسخ الف. اراده، عزم و تلاش (۰/۲۵) ب. یاری، عنایت و توجه (۰/۲۵)

نکته سؤال معانی مختلف واژه «همت» عبارت‌اند از: تلاش، عزم و اراده، عنایت و توجه، بلندنظری.

۲- معنی لغات مشخص شده را بنویسید.

الف. دشمن با استقرار سلاح‌های زیادی، قله را در دست داشت. (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۳)

ب. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد (۰/۲۵) (شهریور ۹۸)

ج. مسلک مرغ گرفتار قفس همچو من است. (۰/۲۵) (خرداد ۹۸)

پاسخ الف. برپایی، برقرار و ثابت کردن کسی یا چیزی در جایی، مستقر شدن (۰/۲۵)

ب. بیگانگان (۰/۲۵)

ج. روش، طریق (۰/۲۵)

درس‌نامه لغات مهم درس سوم

- ◊ اجانب: بیگانگان
- ◊ سلسله‌جنبان: محرک، آنکه دیگران را به کاری برمی‌انگیزد.
- ◊ بیت‌ال‌حزن: ماتمکده، خانه غم
- ◊ طرف: کنار
- ◊ مسلک: روش، طریق

املا

۳- در عبارت زیر املاي یک واژه، نادرست است. درست آن را بنویسید. (۰/۲۵)
(دی ۱۴۰۲)

نالۀ مرغ اسیر این همه بحر وطن است.

پاسخ بهر (۰/۵)

دستور

۴- نوع حرف ربط (پیوند) را در بیت زیر مشخص کنید. (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۴)

انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی

چون فرّخی، موافق ثابت قدم نداشت

پاسخ هم پایه ساز (۰/۲۵)

نکته سؤال حروف ربط هم پایه ساز: «و»، «ولی» و مترادف هایش (مثل «ولیکن»، «اما» و ...)، «بلکه»، «یا»، همچنین حروف ربطی که در ابتدای هر دو جمله می آیند، مثل: «چه... چه...».

حروف ربط وابسته ساز: «اگر»، «که»، «زیرا»، «چون» و «چو» (اگر در معنای «مانند» نباشد)، «وقتی که»، «تا».

مشاوره مصحح دقت کنید که طراح «نوع حرف ربط» را از شما خواسته است. «ولی» و «چون» هر دو از حروف ربطاند اما با دقت در معنای بیت متوجه می شویم که «چون» در این بیت معنای «مانند» می دهد و جملات را به هم ارتباط نداده است؛ بنابراین حرف ربط نیست. «ولی» حرف ربط هم پایه ساز است.

(شهریور ۱۴۰۳)

۵- نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت

پاسخ نهاد (۰/۲۵)

مشاوره نهایی برای پاسخ دادن به این دسته از سؤالات باید ابتدا بیت یا عبارت داده شده را به نثر روان برگردانید. همچنین باید به معنای «است» توجه کنید: آیا فعل اسنادی است یا در معنای «وجود دارد» به کار رفته است؟ دقت کنید که الگوی «[الف] را [ب] است» که در متون کهن فارسی به کار می‌رود، به این معناست که «برای [الف] [ب] وجود دارد»، بنابراین، «ما را فراغتی است» یعنی «برای ما فراغتی وجود دارد»، پس «فراغتی» نهاد جمله است.

۶- الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» در کدام بیت دیده می‌شود؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

الف. آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم

مَلّت امروز یقین کرد که او اهرمن است

ب. با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است

ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

نکته سؤال الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» در جملاتی یافته می‌شود که معنای «چیزی را طوری دانستن» یا «چیزی را به چیزی تبدیل کردن» می‌دهند. فعل این جملات از مصادر زیر و مترادف‌هایشان است:

♦ دانستن

♦ خواندن

♦ به شمار آوردن

♦ نامیدن

♦ نمودن

♦ کردن

♦ گرداندن

♦ ساختن

۷- ساختار کدام مصراع، طبق الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

«در پیشگاه اهل خرد نیست محترم

هرکس که فکر جامعه را محترم نداشت»

پاسخ مصراع دوم (۰/۲۵)

ب. قلمرو ادبی

(شهریور ۱۴۰۳)

۸- آرایهٔ درست را از داخل کمانک برگزینید. (۰/۲۵)

خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد

ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت الحزن است

(متناقض نما - تضاد)

پاسخ تضاد (آباد و ویران) (۰/۲۵)

نکتهٔ سؤال تفاوت متناقض نما و تضاد

در **تضاد** صرفاً با دو لغت که معنایشان متضاد یکدیگر است مواجهیم؛ اما در **متناقض نما** این دو مفهوم متضاد در یک زمان به یک شیء نسبت داده می‌شوند. متناقض نما از لحاظ منطقی موجه نیست.

۹- به غزل‌هایی که محتوای آن‌ها بیشتر مسائل سیاسی و اجتماعی است،

(شهریور ۱۴۰۲)

..... می‌گویند. (۰/۲۵)

پاسخ غزل اجتماعی (۰/۲۵)

۱۰- شاعر در بیت زیر، با بیان کدام واژه، مفهومی غیر حقیقی (مجاز) اراده کرده

(شهریور ۱۴۰۱)

است؟ (۰/۲۵)

«در پیشگاه اهل خرد نیست محترم

هرکس که فکر جامعه را محترم نداشت»

پاسخ جامعه (مردم جامعه) (۰/۲۵)

۱۱- کدام یک از ابیات زیر را می‌توان بیتی از یک «غزل اجتماعی» دانست؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

الف. فکری ای هم‌وطنان در ره آزادی خویش

بنمایید که هر کس نکند مثل من است

ب. آیین طریق از نفس پی‌مغان یافت

آن خضر که فرخنده‌پیش‌اش نام نهادند

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

۱۲- کدام بیت در بردارنده نام یکی از سرایندگان «غزل اجتماعی» در عصر

(دی ۱۴۰۱)

مشروطه است؟ (۰/۲۵)

الف. پروین، شراب معرفت از جام علم نوش

ترسم که دیر گردد و خالی کنند جام

ب. پیش از آنی که زند سبزه سر از خاکش کاش

دل عارف هوس سبزه و صحرا می‌کرد

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

درس‌نامه غزل اجتماعی: غزلی با محتوای سیاسی و اجتماعی

دوره رواج غزل اجتماعی: **عصر مشروطه**

♦ سرایندگان غزل اجتماعی:

♦ محمدتقی بهار

♦ عارف قزوینی

♦ فرخی یزدی

۱۳- آرایه متناسب با بیت زیر را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است

ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت

(استعاره - تلمیح)

پاسخ تلمیح (۰/۲۵)

نکته سؤال ابیاتی که در آن‌ها به نام شخصیت‌های اساطیری، داستانی یا تاریخی اشاره می‌شود، معمولاً تلمیح دارند.

درس‌نامه تلمیح آن است که شاعر یا نویسنده به داستان، واقعه تاریخی، حدیث و یا آیه‌ای از قرآن اشاره کند. تلمیح‌های درس سوم از این قرارند:

♦ با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است

ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت

♦ تلمیح به داستان جمشید، پادشاه اساطیری

♦ همت اگر سلسله‌جنبان شود

مور تواند که سلیمان شود

♦ تلمیح به داستان حضرت سلیمان که پادشاهی عظیمی داشت و حیوانات خدمتگزار او بودند.

♦ بدین شکسته بیت‌ال‌حزن که می‌آرد

نشان یوسف دل از چه زرخدانش

♦ خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد

ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است

♦ تلمیح به داستان حضرت یوسف که برادرانش او را در چاه انداختند و پدرش، حضرت یعقوب، در دوری او در بیت‌الاحزان به مناجات و سوگواری می‌پرداخت. انواع تلمیح‌های رایج در ادبیات فارسی:

♦ داستان‌های عاشقانه

♦ لیلی و مجنون

- ◊ خسرو و شیرین
- ◊ شیرین و فرهاد
- ◊ وامق و عذرا
- ◊ مهر و وفا
- ◊ داستان‌های پیامبران
- ◊ حضرت خضر (یافتن آب حیات)
- ◊ حضرت یوسف (به چاه افتادن، دوری از پدر و عزیز مصر شدن)
- ◊ حضرت سلیمان (پادشاهی وسیع، ارتباط با حیوانات، نبرد با دیوان)
- ◊ حضرت موسی (تجلی خداوند در کوه طور بر او)
- ◊ حضرت ابراهیم (شکستن بت‌ها، سرد شدن آتش، قربانی کردن اسماعیل، ساختن کعبه)
- ◊ حضرت آدم (رانده شدن از بهشت)
- ◊ حضرت محمد (شق القمر، عروج)
- ◊ حضرت موسی (رد شدن از نیل، ید بیضا، تبدیل عصا به اژدها)
- ◊ داستان‌های حماسی
- ◊ زال و سیمرغ (یاری دادن سیمرغ به زال)
- ◊ رستم و شغاد (کشته شدن رستم به دست برادرش، شغاد)
- ◊ سیاوش (گذر از آتش)
- ◊ احادیث، آیات و روایات
- ◊ باورهای گذشتگان
- ◊ تأثیر افلاک در زندگی انسان
- ◊ فرخندگی پرندهٔ هما
- ◊ تبدیل قطرهٔ باران به مروارید در صدف
- ◊ تشکیل لعل در اثر تابش آفتاب

۱۴- در هریک از بیت‌های ردیف اول کدام‌یک از آرایه‌های ردیف دوم به‌کار رفته

است؟ (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. بیامد دو صد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز	۱. حسن تعلیل
ب. آن کسی را که در این ملک، سلیمان کردیم / ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است	۲. تلمیح
ج. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	۳. اغراق

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۲» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

۱۵- کدام یک از ترکیب‌های مشخص شده، مجاز است؟ مفهوم آن را بنویسید. (۵/۰)

(دی ۹۹)

«نالۀ مرغ اسیر این همه بهر وطن است»

مسلك مرغ گرفتار قفس همچو من است»

پاسخ مرغ اسیر در مصراع اول مجاز است. (۵/۰) مجاز از شاعر (۴۵/۰)

نکته سؤال استعارۀ مصرحه در واقع همان مجاز به علاقهٔ مشابهت است.

درس‌نامه مجاز

هر واژه معنایی حقیقی دارد که به آن «حقیقت» می‌گویند. مثلاً «سر»، عضوی از بدن است یا «نگین» بخشی از انگشتر است؛ اما اگر همین واژه‌ها در غیرمعنی حقیقی خود به کار بروند، با مجاز روبه‌رو می‌شویم؛ به بیانی دیگر مجاز کاربرد لفظ است در غیر معنای حقیقی؛ به شرط اینکه پیوند و ارتباطی بین معنای حقیقی و مجازی وجود داشته باشد و در کلام نیز دلالت‌هایی باشد که ذهن را از معنای حقیقی بازگرداند و باعث شود خواننده، معنای حقیقی را در نظر نگیرد.

نکته ۱: هرگاه دو یا چند واژه دارای مراعات‌نظیر در کنار هم بیایند، به احتمال زیاد، مجاز هم در آن وجود دارد به این شرط که بتوان به جای آن چند واژه، «همه» گذاشت.

نکته ۲: اگر دو کلمه متضاد همراه با یک «و» عطف در جمله قرار گیرند و بتوان به جای آن‌ها «همه» گذاشت، به احتمال زیاد مجاز است.

نکته ۳: پیش از این گفتیم که هرگاه کلمه‌ای به جای کلمهٔ دیگر به کار رود و رابطهٔ آن‌ها شباهت باشد، استعاره است. یکی از انواع

مجازها، کاربرد واژه‌ای به جای واژهٔ دیگر به دلیل شباهت است. مثلاً اگر به جای قامت بلند معشوق، سرو به کار ببریم، این واژه را هم

می‌توان استعاره دانست هم مجاز؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که همهٔ استعاره‌های مصرحه مجازند؛ اما همهٔ مجازها استعاره نیستند.

۱۶- هریک از ابیات گروه «الف» با کدام آرایه گروه «ب» ارتباط دارد؟ (در گروه «ب» یک مورد اضافه است.) (۰/۷۵)

(شهریور ۹۸)

الف	ب
الف. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دلبند	۱. تلمیح
ب. مُستمع صاحب‌سخن را بر سر کار آورد / غنچه خاموش، بلبل را به گفتار آورد	۲. اسلوب معادله
ج. با آنکه جیب و جام مسن از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت	۳. حُسن تعلیل
	۴. تضمین

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۲» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

نکته سؤال تفاوت تضمین و تلمیح در این است که در تضمین عین مصراع، بیت، آیه یا حدیث در متن می‌آید اما در تلمیح به آیه یا حدیث تنها اشاره می‌شود.

۱۷- تلمیح به کار رفته در بیت زیر را در یک سطر توضیح دهید. (۰/۵) (خرداد ۹۸)

«با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است

ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت»

پاسخ در این بیت به زندگی پادشاه اساطیری ایران، جمشید اشاره شده است که جام جهان‌بینی داشت و در آن احوال جهان را می‌دید؛ توضیحات مشابه، درست است. (۰/۵)

قلمرو فکری

۱۸- شاعر در بیت «در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملتی که مردم صاحب‌قلم نداشت» علت فراموشی جوامع را چه می‌داند؟ (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ نداشتن نویسندگان یا مورخان یا اندیشمندان (۰/۲۵)

۱۹- مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» مشخص کنید. (در ستون ب یک مورد اضافی است). (۱)

(شهریور ۱۴۰۳، خرداد ۱۴۰۳ و ...)

پرتکرار

الف	ب
الف. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۱. وارستگی
ب. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت	۲. فساد و غفلت حاکمان
	۳. بیگانه‌ستیزی

پاسخ الف: «۳» (۰/۵) ب. «۱» (۰/۵)

معنی و مفهوم ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

(دی ۱۴۰۳)

۲۰- مسلک مرغ گرفتار قفس همچو من است (۰/۵)

پاسخ راه و روش (۰/۲۵) پرنده زندانی در قفس مثل من است. (۰/۲۵)

۲۱- در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملّتی که مردم صاحب‌قلم نداشت (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸)

پرتکرار

پاسخ در گذر روزگار، (۰/۲۵) ملّتی که نویسنده و شاعر نداشته باشد، (۰/۲۵) فراموش می‌شود. (۰/۲۵)

۲۲- با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ با آنکه جیبم از مال و جامم از شراب، خالی است (تهی دست هستم)، اما آسایشی دارم که جمشید نیز آن را نداشت. (۰/۵)

۲۳- فکری ای هم وطنان، در ره آزادی خویش / بنمایید که هر کس نکند، مثل من است (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ ای هم‌میهنان برای آزادی خویش چاره‌ای بیندیشید (۰/۲۵) هرکس در پی چاره نباشد با من زندانی تفاوتی ندارد. (۰/۲۵)

۲۴- ناله مرغ اسیر این همه بهر وطن است / مسلک مرغ گرفتار قفس همچو من

(شهریور ۱۴۰۰)

است (۰/۷۵)

پاسخ ناله‌ها و شعرهای غم‌انگیز من شاعر برای دوری از وطن است (۰/۲۵) و شیوه پرنده گرفتار نیز (۰/۲۵) مثل من است که در دوری از وطن می‌نالد. (۰/۲۵)

۲۵- شاعر در بیت زیر، به بیدادگری کدام پادشاه اشاره دارد؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۲)

«آن کسی را که در این مُلک، سلیمان کردیم

مَلّت امروز یقین کرد که او اهرمن است»

پاسخ محمدعلی شاه قاجار (۰/۲۵)

۲۶- بیت «نشاط غربت از دل کی بَرَد حُبّ وطن بیرون؟ / به تختِ مصرم اما جای

(خرداد ۱۴۰۲)

در بیت الحَزَن دارم» به کدام داستان اشاره دارد؟ (۰/۲۵)

پاسخ داستان یوسف (ع) (۰/۲۵)

۲۷- سروده زیر را می توان نمایانگر کدام صفت برجسته گوینده آن دانست؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

«با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی ست

ما را فراغتی ست که جمشید جم نداشت»

پاسخ بلندنظری یا مناعت طبع یا قناعت (۰/۲۵)

درس نامه مفهوم کلی ابیات مهم درس سوم از این قرار است:

◊ هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت

آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت:

مفهوم: بی توجهی به امور مادی، وارستگی

◊ در دفتر زمانه فتد نامش از قلم

هر ملّتی که مردم صاحب قلم نداشت:

مفهوم: نویسندگان و شاعران عامل ماندگاری جوامع در تاریخ اند.

◊ در پیشگاه اهل خرد نیست محترم

هرکس که فکر جامعه را محترم نداشت:

مفهوم: لزوم توجه حاکمان به نظر مردم جامعه

◊ با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است

ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت:

مفهوم: مناعت طبع، قناعت

◊ انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی

چون فرخی موافق ثابت قدم نداشت:

مفهوم: ایستادگی در راه عدالت

◊ همت اگر سلسله جنیان شود

مور تواند که سلیمان شود:

مفهوم: اهمیت اراده و کوشش برای رسیدن به جایگاه والا

♦ همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس

که دراز است ره مقصد و من نوسفرم:

مفهوم: لزوم همراهی معنوی مرشد با مرید

♦ خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد

ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است:

مفهوم: بیگانه‌ستیزی (این بیت در سال‌های زیادی به اشکال مختلف در سؤالات درک مطلب آمده است.)

♦ جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن

بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است:

مفهوم: لزوم وطن‌پرستی تا پای جان

♦ آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم

ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است:

مفهوم: ستم‌پیشگی محمدعلی شاه

۲۸- شاعر در بیت «در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملت‌ی که مردم صاحب‌قلم نداشت»، ادامه حیات ملت‌ها را در گرو چه موضوعی می‌داند؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱)

پاسخ داشتن مردم صاحب‌قلم (۰/۲۵)

۲۹- بیت زیر بر چه مفهومی تأکید دارد؟ (۰/۵) (دی ۱۴۰۰، خرداد ۱۴۰۰ و ...)

پرتکرار

خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد

ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است

پاسخ بیگانه‌ستیزی (۰/۵)

پرتعداد (دی ۹۹، دی ۹۸)

۳۰- بیت زیر، بر چه مفهومی تأکید دارد؟ (۰/۵)

جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن

بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است

پاسخ وطن پرستی یا جان فشانی در راه وطن (۰/۲۵)

۳۱- هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدامیک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است). (۱)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. سیاوش بدو گفت انده مدار / کزین سان بود گردش روزگار	۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه
ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست، ره هموار نیست	۲. ابراز خشم بر دشمن
ج. شیرمردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف	۳. بیگانه‌ستیزی
د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۴. تقدیرگرایی

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۵» (۰/۲۵) د. «۳» (۰/۲۵)

۳۲- با توجه به ستون «الف»، مفهوم مناسب هر بیت در ستون «ب» را مشخص کنید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است.) (۱)

(خرداد ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. گفت: «می‌باید تو را تا خانه قاضی برم» / گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه‌شب بیدار نیست»	۱. برتری عشق بر عقل
ب. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است.	۲. ناپایداری حکومت‌ها
ج. سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل‌ها افزون آید.	۳. تقدس عشق
د. راستی خاتم فیروزه بواسطه حاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود	۴. فساد و غفلت حاکمان
	۵. بیگانه‌ستیزی

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۵» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۳۳- هر یک از بیت‌های ستون اول با کدام مفهوم در ستون دوم متناسب است؟ (یک مفهوم اضافی است.) (۱)

(شهریور ۹۹)

ستون اول (بیت‌ها)	ستون دوم (مفاهیم)
الف. از دست و زبان که برآید / کز عهده شکرش به درآید	۱. ناپایداری قدرت
ب. من که هر آنچه داشتم اول ره گذاشتم / حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو	۲. دشواری راه عشق
ج. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۳. بیگانه‌ستیزی
د. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود و کجا بود و کی‌اش نام نهادند	۴. از جان‌گذشتگی عاشق
	۵. ناتوانی در سپاسگزاری از خداوند

پاسخ الف. «۵» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۳» (۰/۲۵) د. «۱» (۰/۲۵)

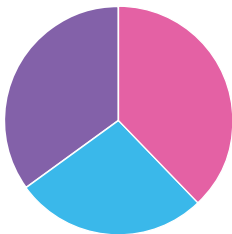
سؤالات

درس ۵: دماوندیه

☺ در بخش قلمرو زبانی درس پنجم، املا و لغت تقریباً به یک اندازه مورد توجه بوده‌اند اما سؤالات بخش املا پرتعدادتر است. سؤالات دستور نیز بیشتر بر مبحث گروه اسمی (نوع ترکیب، وابسته‌ها و وابسته‌های وابسته) و حذف تمرکز دارند.

☺ در بخش قلمرو ادبی نیز آرایه‌های استعاره و حسن تعلیل مورد توجه بوده‌اند. بیشتر سؤالات قلمرو فکری این درس از دانش‌آموز می‌خواهند که بیتی را به نثر روان بنویسد و تعدادی سؤال نیز از مفهوم کلی ابیات طرح شده است.

☺ در دوره‌های اخیر بین ۱/۲۵ تا ۲ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۳۸٪
ادبی ۲۷٪
فکری ۳۵٪

دماوندیه	تعداد سؤال ۵۶	مشترک همه رشته‌ها	بانک سؤالات امتحان نهایی فارسی
درس ۵	زمان: ۱۸۲ دقیقه	پایه دوازدهم	منطبق با رویکرد جدید امتحانات

ردیف	سؤالات	بار
------	--------	-----

الف. قلمرو زبانی
لغت

۰/۲۵	کدام واژه جزء معانی کلمه مشخص شده نیست؟ (خرداد ۱۴۰۳)	۱
بنشین به یکی کبود <u>اورند</u> (آونگ - سریر - اورنگ - تخت پادشاهی)		

هریک از واژه‌های مشخص شده را در عبارت زیر معنا کنید.

۰/۲۵	بگری چو <u>اژدهای گرزه</u> (شهریور ۱۴۰۲، شهریور ۹۹) پرتکرار	۲
------	---	---

۰/۲۵	بخروش چو شرزه شیر <u>ارغند</u> (شهریور ۱۴۰۱، شهریور ۹۹) پرتکرار	۳
------	---	---

۰/۲۵	کدام یک از واژه‌های بیت زیر، مترادف واژه «سریر» است؟ (دی ۱۴۰۱)	۴
«بدو گفت: بی تو نخواهم زمان نه اورنگ و تاج و نه گرز و کمان»		

۰/۲۵	معادل واژه «اورند» را در بیت زیر بیابید و بنویسید. (دی ۱۴۰۰)	۵
سریر ملک، عطا داد کردگار تو را به جای خویش دهد هر چه کردگار دهد		

املا

املای صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۰/۲۵	دشمن (عن قریب / عن غریب) است که توی این دشت وسیع (خرداد ۱۴۰۴)	۶
عملیات کند.		

۰/۲۵	گاهی می‌ایستد و علف و (خواری / خاری) را پوزه می‌زند. (شهریور ۱۴۰۳)	۷
۰/۲۵	تا واره‌ی از دم (سپوران / ستوران) / وین مردم نحس دیومانند (شهریور ۱۴۰۰)	۸
۰/۷۵	در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (دی ۱۴۰۳)	۹
	تجلی و قرب - مین‌گزاری منطقه - ثمرت تجربت - ایل و اشیره - اطراف و اکناف - شهد فایق - خسته‌گان راه - بذله و لطیفه	
۰/۵	از چهار گزینهٔ زیر، در دو گزینه <u>نادرستی</u> املائی وجود دارد؛ آن دو را مشخص کنید. (خرداد ۱۴۰۳)	۱۰
	الف. مطاع و فرمانروا - صلهٔ ارحام - سوءهاضمه ب. حمایل و محافظ - غرص نهال - مستور و پوشیده ج. مغلوب و مقهور - زل زدن و نگریستن - مخاصمت و دشمنی د. ضماد و مرحم - بحر مکاشفت - ضجه و فریاد	
۰/۲۵	«غلط املائی» را مشخص کنید و شکل صحیح آن را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۲)	۱۱
	صریر ملک عطا داد کردگار تو را به جای خویش دهد هر چه کردگار دهد	
۰/۲۵	یک مورد <u>نادرستی</u> املائی را در گروه کلمات زیر بیابید و درست آن را بنویسید. (دی ۱۴۰۲)	۱۲
	«بیت‌ال‌حزن - تزویر و دورنگی - شیر ارقند - تریاق و پادزهر - سختی و تعب».	
۱	در گروه کلمات زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (دی ۱۴۰۰)	۱۳
	زما و مرهم، زهر و تریاق، حوزهٔ ادیب بزرگ، تعلل و درنگ، صد کاروان حیون، حضار مجلس، بغولات و حبوبات، صورت سرمای دی	

۱	<p>در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (دی ۹۹)</p> <p>سپیدمعجر - شبه و سایه - تیلسان مدیترانه - رمق و توان - صورت سرمای دی - آزم و حیا - شیر ارقد - مزید و افزونی</p>	۱۴
۰/۷۵	<p>در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (خرداد ۹۹)</p> <p>عملیات احداث، یقما و تاراج، چریغ آفتاب، جثّه آدمی، صدای مهیب، آذرم و حیا، سطور و چهارپا، مسلک و روش</p>	۱۵
دستور		
۰/۲۵	<p>در بیت «تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل‌بند» (دی ۱۴۰۳)</p> <p>زمان دقیق فعل مصراع دوم را بنویسید.</p>	۱۶
۰/۵	<p>باتوجه به بیت‌های زیر، درستی یا نادرستی هریک از موارد داده شده را تعیین کنید. (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>«ای مادر سرسپید، بشنو این پند سیاه‌بخت فرزند بگرای چو ازدهای گرز بخروش چو شرزه‌شیر ارغند»</p> <p>الف. در گروه اسمی «شرزه‌شیر ارغند» واژه «شیر» هسته است. ☐ درست ☐ نادرست</p> <p>ب. ترکیب «مادر سرسپید» وصفی و ترکیب «سیاه‌بخت فرزند» اضافی است. ☐ درست ☐ نادرست</p>	۱۷

۱	<p>با توجه به بیت‌های زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>از سیم به سر یکی کله خود ز آهن به میان یکی کمربند ای مشّت زمین بر آسمان شو بر وی بنواز ضربتی چند ای مادر سرسپید، بشنو این پند سیاه‌بخت فرزند</p> <p>الف. در بیت اول، نوع حذف، قرینه لفظی است یا معنایی؟ ب. کاربرد معنایی فعل «شو» اسنادی است یا غیراسنادی؟ ج. یک ترکیب وصفی در بیت دوم بیابید. د. هسته گروه اسمی «این پند سیاه‌بخت فرزند» را تعیین کنید.</p>	۱۸
۰/۲۵	<p>درستی یا نادرستی عبارت زیر را تعیین کنید. (خرداد ۹۹)</p> <p>در گروه اسمی «دوستِ بسیار مهربان»، واژه «بسیار» صفتِ صفت است. (درست / نادرست)</p>	۱۹
۰/۵	<p>بیت زیر به شیوه بلاغی سروده شده است؛ آن را به یک جمله عادی برگردانید. (شهریور ۹۸)</p> <p>«چون گشت زمین ز جور گردون سرد و سیه و خموش و آوند»</p>	۲۰
۰/۵	<p>در بیت زیر، ترکیب‌های اضافی را پیدا کنید و بنویسید. (دی ۹۸)</p> <p>«زین بی‌خردان سفله بستان دادِ دلِ مردمِ خردمند»</p>	۲۱

۰/۵	<p>در عبارت زیر کدام واژه حذف شده است؟ نوع حذف را بنویسید. (دی ۹۸)</p> <p>گر آتش دل نهفته داری سوزد جانت، به جانت سوگند</p>	۲۲
۰/۲۵	<p>نقش دستوری واژه مشخص شده را بنویسید. (دی ۹۸)</p> <p>تا چشم بشر نبیند <u>ت</u> روی بنهفته به ابر، چهر دل بند</p>	۲۳
۰/۵	<p>با توجه به بیت‌های زیر، درستی یا نادرستی هریک از موارد داده شده را تعیین کنید. (خرداد ۹۸)</p> <p>تو مشّتِ درشتِ روزگاری از گردشِ قرن‌ها پس‌افکنند زین بی‌خردانِ سفله بستان دادِ دلِ مردمِ خردمند</p> <p>الف. در گروه اسمی «مشتِ درشتِ روزگار»، واژه «مشت»، هسته است. ☐ درست ☐ نادرست</p> <p>ب. ترکیب «مردم خردمند»، وصفی و ترکیب «بی‌خردان سفله» اضافی است. ☐ درست ☐ نادرست</p>	۲۴

ب. قلمرو ادبی

هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف» است؟ (یک آرایه می‌تواند به بیش از یک بیت مربوط باشد.)

(خرداد ۱۴۰۴، دی ۱۴۰۳ و ...) **پرتکرار**

۰/۷۵

۲۵

«الف»	«ب»
الف. تا درد و ورم فرونشیند / کافور بر آن ضماد کردند	۱. حسن تعلیل
ب. از سیم به سر یکی کله‌خود / ز آهن به میان یکی کمر بند	۲. نماد
ج. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	۳. ایهام

هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف» است؟ (خرداد ۱۴۰۴)

۱

۲۶

«الف»	«ب»
الف. جز گودالی که از کنجاوی گلوله توپ در خاک فراهم آمده بود، کجا می‌توانست مخفیگاه من باشد؟	۱. حس آمیزی
ب. از سیم به سر یکی کله‌خود / ز آهن به میان یکی کمر بند	۲. حسن تعلیل
ج. مست شور و گرم گفتن بود	۳. نماد
د. آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟	۴. ایهام
	۵. تلمیح

۰/۷۵	<p>آرایهٔ درست را از داخل کمانک برگزینید.</p> <p>الف. تو قلب فسردهٔ زمینی از درد ورم نموده یک‌چند (شهریور ۱۴۰۳) (ایهام - جناس)</p> <p>ب. از سیم به سر یکی گله خود ز آهن به میان یکی کمر بند (خرداد ۱۴۰۳) (استعاره - حس آمیزی)</p> <p>ج. تو قلب فسردهٔ زمینی از درد ورم نموده یک‌چند (شهریور ۱۴۰۲) (جناس - حسن تعلیل)</p>	۲۷												
۱	<p>آرایهٔ درست مربوط به هر بیت را از ستون مقابل آن انتخاب کنید. (یک آرایه در ستون ب اضافی است.) (دی ۱۴۰۳)</p> <table border="1" data-bbox="150 964 893 1646"> <thead> <tr> <th data-bbox="150 964 370 1039">ب</th> <th data-bbox="370 964 893 1039">الف</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="150 1039 370 1162">۱. حس آمیزی</td> <td data-bbox="370 1039 893 1162">الف. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1162 370 1324">۲. حسن تعلیل</td> <td data-bbox="370 1162 893 1324">ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1324 370 1447">۳. ایهام</td> <td data-bbox="370 1324 893 1447">ج. رخ شاه کاووس پرشرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1447 370 1568">۴. اسلوب معادله</td> <td data-bbox="370 1447 893 1568">د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1568 370 1646">۵. پارادوکس</td> <td data-bbox="370 1568 893 1646"></td> </tr> </tbody> </table>	ب	الف	۱. حس آمیزی	الف. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۲. حسن تعلیل	ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس	۳. ایهام	ج. رخ شاه کاووس پرشرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۴. اسلوب معادله	د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند	۵. پارادوکس		۲۸
ب	الف													
۱. حس آمیزی	الف. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست													
۲. حسن تعلیل	ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس													
۳. ایهام	ج. رخ شاه کاووس پرشرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید													
۴. اسلوب معادله	د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند													
۵. پارادوکس														

۰/۵	<p>شاعر برای آفرینش آرایه ادبی «حسن تعلیل» در بیت زیر چه دلیلی را بیان کرده است؟ (خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>تا چشم بشر نبیندت روی بنهفته به ابر چهر دل بند</p>	۲۹								
۰/۵	<p>با توجه به ابیات: (دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) بزرگوار</p> <p>«تا وارهی از دم ستوران وین مردم نحسی دیومانند، با شیر سپهر بسته پیمان با اختر سعد کرده پیوند»</p> <p>الف. «شیر سپهر» استعاره از چیست؟ ب. مفهوم کلی دو بیت، خلق کدام آرایه را به یاد می آورد؟</p>	۳۰								
۰/۵	<p>در جدول زیر، مشخص کنید که هریک از آثار گروه «الف» متعلق به کدام نویسنده در گروه «ب» است. (یک مورد اضافه است). (دی ۱۴۰۲)</p> <table border="1" data-bbox="146 1159 897 1469"> <thead> <tr> <th>گروه «الف»</th> <th>گروه «ب»</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>قصه شیرین فرهاد</td> <td>احمد عربلو</td> </tr> <tr> <td>تمهیدات</td> <td>نصرالله منشی</td> </tr> <tr> <td></td> <td>عین القضاة همدانی</td> </tr> </tbody> </table>	گروه «الف»	گروه «ب»	قصه شیرین فرهاد	احمد عربلو	تمهیدات	نصرالله منشی		عین القضاة همدانی	۳۱
گروه «الف»	گروه «ب»									
قصه شیرین فرهاد	احمد عربلو									
تمهیدات	نصرالله منشی									
	عین القضاة همدانی									
۰/۵	<p>نام آفرینندگان آثاری را که نویسنده آن‌ها نادرست ذکر شده، بنویسید. (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>«بخارای من، ایل من: محمد بهمن بیگی / تذکرةالاولیا: عطار / تمهیدات: شهاب‌الدین سهروردی / قصه شیرین فرهاد: نظامی»</p>	۳۲								

۰/۵	<p>در تشبیه موجود در بیت زیر، «مشبه» کدام است؟ (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>«برکن ز بُن این بنا که باید از ریشه بنای ظلم برکنند»</p>	۳۳
۱	<p>هریک از آثار «قصه‌های دوشنبه، در حیاط کوچک پاییز در زندان، فی حقیقه‌العشق و قصه شیرین فرهاد» با کدام یک از توضیحات زیر متناسب است؟ (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>الف. کتابی است عرفانی از شیخ شهاب‌الدین سهروردی ب. شعر خوان هشتم از سروده‌های این کتاب است. ج. این اثر از ترجمه‌های عبدالحسین زرین‌کوب است. د. داستانی است طنز، از احمد عربلو با موضوع دفاع مقدس</p>	۳۴
۱	<p>هریک از آرایه‌های «اسلوب معادله، حس آمیزی، حسن تعلیل و تضاد» در کدام مورد، دیده می‌شود؟ (دی ۱۴۰۰)</p> <p>الف. در عالم پیر هرکجا برنایی است عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است ب. محرم این هوش جز بی‌هوش نیست مر زبان را مشتری جز گوش نیست ج. تا چشم بشر نبیندت روی بنهفته به ابر چهر دل‌بند د. زمزمه لطیف و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد. می‌بایست هرچه زودتر مخفیگاهی پیدا کنم.</p>	۳۵

در هریک از بیت‌های ردیف اول کدام‌یک از آرایه‌های ردیف دوم به‌کار رفته است؟
(خرداد ۱۴۰۰)

۰/۷۵

۳۶

ردیف اول	ردیف دوم
الف. پیامد دوصد — مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز	حسن تعلیل
ب. آن کسی را که در این ملک، سلیمان کردیم / ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است	تلمیح
ج. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل‌بند	اغراق

در هریک از سروده‌های ستون اول، کدام‌یک از آرایه‌های ستون دوم دیده می‌شود؟ (یک بیت در ستون اول اضافی است.)
(شهریور ۹۹)

۳۷

ستون اول	ستون دوم
الف. محرم این هوش جز بیهوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست	ایهام
ب. بر لب آن چاه / سایه‌ای را دید / او شغاد آن ناب‌رادر بود / که درون چه نگه می‌کرد /	اسلوب معادله
ج. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	حسن تعلیل
د. جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن / بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است	حسن آمیزی
ه. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل‌بند	

۰/۲۵	نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید. قصه شیرین فرهاد: (شهریور ۹۹، دی ۹۹) پرتکار	۳۸										
۰/۲۵	آرایه استعاره را در بیت زیر مشخص کنید و مفهوم آن را بنویسید. (دی ۹۹) «برگن ز بن این بنا که باید از ریشه بنای ظلم برکنند»	۳۹										
۰/۲۵	آرایه مشترک در دو مصراع زیر چیست؟ (خرداد ۹۹) «با شیر سپهر بسته پیمان» «پنهان مکن آتش درون را»	۴۰										
۰/۷۵	هریک از ابیات گروه «الف» با کدام آرایه گروه «ب» ارتباط دارد؟ (شهریور ۹۸)	۴۱										
<table border="1"> <thead> <tr> <th>ب</th> <th>الف</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>تلمیح</td> <td>الف. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند</td> </tr> <tr> <td>اسلوب معادله</td> <td>ب. مستمع صاحب سخن را بر سر کار آورد / غنچه خاموش، بلبل را به گفتار آورد</td> </tr> <tr> <td>حسن تعلیل</td> <td>ج. با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت</td> </tr> <tr> <td>تضمین</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			ب	الف	تلمیح	الف. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	اسلوب معادله	ب. مستمع صاحب سخن را بر سر کار آورد / غنچه خاموش، بلبل را به گفتار آورد	حسن تعلیل	ج. با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت	تضمین	
ب	الف											
تلمیح	الف. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند											
اسلوب معادله	ب. مستمع صاحب سخن را بر سر کار آورد / غنچه خاموش، بلبل را به گفتار آورد											
حسن تعلیل	ج. با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت											
تضمین												
پ. قلمرو فکری												
۰/۲۵	بیت «با شیر سپهر بسته پیمان / با اختر سعد کرده پیوند» به کدام ویژگی دماوند اشاره می‌کند؟ (خرداد ۱۴۰۴)	۴۲										
معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، تنها همان بخش را معنی کنید).												
۰/۵	شو منفجر ای دل زمانه / وان آتش خود نهفته میسند (خرداد ۱۴۰۴)	۴۳										

۰/۵	(شهریور ۱۴۰۳)	بفکن ز پی این اساس تزویر	۴۴												
۰/۷۵	(خرداد ۱۴۰۳)	پنهان مکن آتش درون را / زین سوخته جان شنو یکی پند	۴۵												
۰/۲۵	(شهریور ۱۴۰۲)	بنشین به یکی کبود اورند	۴۶												
۰/۵	(شهریور ۱۴۰۱)	برکش ز سر این سپیدمعجر / بنشین به یکی کبود اورند	۴۷												
۰/۷۵	(دی ۱۴۰۰)	برکن ز بن این بنا که باید / از ریشه بنای ظلم برکند	۴۸												
۰/۵	(دی ۹۹)	تو مشتی درشت روزگاری / از گردش قرن ها پس افکند	۴۹												
۰/۵	(خرداد ۹۹، خرداد ۹۸) پرتکرار	بگرای چو ازدهای گرزه	۵۰												
	(شهریور ۱۴۰۳)	مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» مشخص کنید. (در ستون ب یک مورد اضافی است.)													
		<table border="1"> <thead> <tr> <th>ب</th> <th>الف</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱. جاودانگی نام نیک</td> <td>الف. شو منفجر ای دل زمانه / وان آتش خود نهفته میسند</td> </tr> <tr> <td>۲. ترجیح مرگ بر ننگ</td> <td>ب. ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگرود تبه نام و گفتار پاک</td> </tr> <tr> <td>۳. وارستگی</td> <td>ج. سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخت گشت خوار</td> </tr> <tr> <td>۴. جاه طلبی</td> <td>د. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت</td> </tr> <tr> <td>۵. دعوت به ظلم ستیزی</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	ب	الف	۱. جاودانگی نام نیک	الف. شو منفجر ای دل زمانه / وان آتش خود نهفته میسند	۲. ترجیح مرگ بر ننگ	ب. ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگرود تبه نام و گفتار پاک	۳. وارستگی	ج. سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخت گشت خوار	۴. جاه طلبی	د. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت	۵. دعوت به ظلم ستیزی		۵۱
ب	الف														
۱. جاودانگی نام نیک	الف. شو منفجر ای دل زمانه / وان آتش خود نهفته میسند														
۲. ترجیح مرگ بر ننگ	ب. ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگرود تبه نام و گفتار پاک														
۳. وارستگی	ج. سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخت گشت خوار														
۴. جاه طلبی	د. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت														
۵. دعوت به ظلم ستیزی															
۰/۵	(دی ۱۴۰۳)	منظور از «بی خردان سفله» در بیت «زین بی خردان سفله بستان / داد دل مردم خردمند» چه کسانی است؟	۵۲												

۵۳	در بیت «پنهان مکن آتش درون را / زین سوخته جان شنو یکی پند» مقصود شاعر را از «آتش درون» و «سوخته جان» بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰)	۰/۵
۵۴	با توجه به بیت زیر از «دماوندیه»، منظور از بخش‌های مشخص شده چیست؟ (خرداد ۱۴۰۰، دی ۹۸) پرتکار	۰/۵
۵۵	مفهوم مشترک دو بیت زیر را بنویسید. (دی ۹۹)	۰/۵
۵۶	در بیت «پنهان مکن آتش درون را / زین سوخته جان شنو یکی پند»، «سوخته جان» چه کسی است؟ (شهریور ۹۸)	۰/۵

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی
لغت

- ۱- کدام واژه جزء معانی کلمهٔ مشخص شده نیست؟ (۰/۲۵)
(خرداد ۱۴۰۳)
- بنشین به یکی کبود اورند (آونگ - سریر - اورنگ - تخت پادشاهی)
- پاسخ** آونگ (۰/۲۵)

درسنامه لغات مهم درس پنجم

آوند: آونگ، آویزان، آویخته

ارغند: خشمگین و قهرآلود

شرزه: خشمگین، غضبناک

گَرزه: ویژگی نوعی مار سمی و خطرناک

پس افکند: میراث

سریر: تخت پادشاهی، اورنگ

ضماد: مرهم، دارو که به جراحات نهند

نکته: «اورند» همان «اورنگ» است و «آوند» همان «آونگ». دقت در تلفظ مشابه این کلمات از خلط معنای آنها جلوگیری می‌کند.

هریک از واژه‌های مشخص شده را در عبارت زیر معنا کنید.

- ۲- بگرای چو ازدهای گَرزه (۰/۲۵)
(شهریور ۱۴۰۲، شهریور ۹۹)
- پاسخ** گَرزه: ویژگی نوعی مار سمی و خطرناک (۰/۲۵)

- ۳- بخروش چو شرزه شیر ارغند (۰/۲۵)
(شهریور ۱۴۰۱، شهریور ۹۹)
- پاسخ** خشمگین و قهرآلود (۰/۲۵)

- ۴- کدام یک از واژه‌های بیت زیر، مترادف واژهٔ «سریر» است؟ (۰/۲۵)
(دی ۱۴۰۱)
- «بدو گفت: بی تو نخواهم زمان
نه اورنگ و تاج و نه گرز و کمان»

پاسخ اورنگ (۰/۲۵)

۵- معادل واژه «اورند» را در بیت زیر بیابید و بنویسید. (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۰)

سریر ملک، عطا داد کردگار تو را
به جای خویش دهد هر چه کردگار دهد

پاسخ سریر (۰/۲۵)

املا

املاي صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۶- دشمن (عن قریب / عن غریب) است که توی این دشت وسیع عملیات کند. (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ عن قریب (۰/۲۵)

۷- گاهی می ایستد و علف و (خواری / خاری) را پوزه می زند. (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ خاری (۰/۲۵)

۸- تا وارهی از دم (سطوران / ستوران) / وین مردم نحس دیومانند (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

پاسخ ستوران (۰/۲۵)

مشاوره نهایی این تپ از سؤالات معمولاً بر واژگان دارای هم آوا تمرکز

دارند. لیست واژگان هم آوای درس پنجم از این قرار است:

قریب (نزدیک) - غریب (دور)

خوار (پست) - خار (گیاه نوک تیز)

سطور (جمع «سטר»، خطها) - ستور (چهارپا)

سریر (تخت) - صریر (نوعی صدا)

۹- در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۳)

تجلی و قرب - مین‌گزاری منطقه - ثمرت تجربت - ایل و اشیره - اطراف و اکناف - شهید فایق - خسته‌گان راه - بذله و لطیفه

پاسخ مین‌گذاری منطقه (۰/۲۵) ایل و عشیره (۰/۲۵) خستگان راه (۰/۲۵)

نکته سؤال «گذاشتن» و «گزاردن» دو مصدر بسیار شبیه در زبان فارسی‌اند؛ دقت کنید که هر جا معنای «قرار دادن» مدنظر بود، «گذاشتن» به کار می‌رود و هر جا معنای «به جا آوردن» مدنظر بود، «گزاردن» استثناء این قاعده «احترام گذاشتن» است که به دلیل کثرت استعمال به این شکل رواج یافته است.

۱۰- از چهار گزینه زیر، در دو گزینه نادرستی املائی وجود دارد؛ آن دو را مشخص کنید. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

- الف. مطاع و فرمانروا - صلۀ ارحام - سوءهاضمه
ب. حمایل و محافظ - غرس نهال - مستور و پوشیده
ج. مغلوب و مقهور - زل زدن و نگریستن - مخاصمت و دشمنی
د. ضماد و مرحم - بحر مکاشفت - ضجه و فریاد
- پاسخ** «ب» (۰/۲۵) و «د» (۰/۲۵) یا «غرس نهال» و «ضماد و مرهم»
(در صورت تشخیص هر دو مورد، نمره کامل تعلق می‌گیرد.)

۱۱- «غلط املائی» را مشخص کنید و شکل صحیح آن را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۲)

صریر ملک عطا داد کردگار تو را

به جای خویش دهد هر چه کردگار دهد (۰/۲۵)

پاسخ سریر (۰/۲۵)

درس‌نامه

واژه‌های مهم املائی درس پنجم

ستور، سعد، ضماد، معجر، گرز، ارغند، شرز، تزویر، سفله، سریر، مین‌گذاری، عن‌قریب، معطل، طعنه، بُهت، حیرت

۱۲- یک مورد نادرستی املائی را در گروه کلمات زیر بیابید و درست آن را بنویسید. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۲)

«بیت‌الْحَزَن - تَزْوِیر و دورنگی - شیر اَرَقَنْد - تریاق و پادزهر - سختی و تعب».

پاسخ ارغند (۰/۲۵)

۱۳- در گروه کلمات زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۱)

(دی ۱۴۰۰)

زَماد و مرهم، زهر و تریاق، حوزة اَدیب بزرگ، تَعَلُّ و درنگ، صد کاروان حیون، حَضار مجلس، بغولات و حبوبات، صورت سرمای دی

پاسخ ضماد و مرهم (۰/۲۵) صد کاروان هیون (۰/۲۵) بقولات و حبوبات (۰/۲۵) صورت سرمای دی (۰/۲۵)

۱۴- در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۱)

(دی ۹۹)

سپیدمعجر - شبه و سایه - تیلسان مدیترانه - رمق و توان - صورت سرمای دی - آزرَم و حیا - شیر اَرَقَنْد - مزید و افزونی

پاسخ شبخ و سایه (۰/۲۵) طیلسان (۰/۲۵) سورت سرما (۰/۲۵) ارغند (۰/۲۵)

۱۵- در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۰/۷۵)

(خرداد ۹۹)

عملیات احداث، یقما و تاراج، چریغ آفتاب، جثَّة آدمی، صدای مهیب، آذرَم و حیا، سطور و چهارپا، مسلک و روش

پاسخ یقما و تاراج: یغما (۰/۲۵) آذرَم و حیا: آزرَم (۰/۲۵) سطور و چهارپا: ستور (۰/۲۵)

دستور

۱۶- در بیت «تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند» زمان دقیق فعل مصراع دوم را بنویسید. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

پاسخ ماضی نقلی (۰/۲۵) (به نوشتن کلمه ماضی به تنهایی نمره‌ای تعلق نمی‌گیرد).

۱۷- با توجه به بیت‌های زیر، درستی یا نادرستی هریک از موارد داده شده را تعیین کنید. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

«ای مادر سرسپید، بشنو

این پنند سیاه‌بخت فرزند

بگرای چو ازدهای گرز

بخروش چو شرزه‌شیر ارغند»

الف. در گروه اسمی «شرزه‌شیر ارغند» واژه «شیر» هسته است.

نادرست

درست

ب. ترکیب «مادر سرسپید» وصفی و ترکیب «سیاه‌بخت فرزند» اضافی است.

نادرست

درست

پاسخ الف. درست (۰/۲۵) ب. نادرست (۰/۲۵)

نکته سؤال

♦ در زبان فارسی گاهی جای صفت و موصوف باهم عوض می‌شود. به صفت پسینی که پیش از هسته بیاید، «صفت مقلوب» می‌گوییم. در این موارد بین موصوف و صفت کسره اضافه نمی‌آید. مثلاً در «نوشین لبانِ معشوق»، «لبان» هسته است و «نوشین» صفت.

♦ دو مورد از راه‌های تشخیص ترکیب وصفی از اضافی:

۱. به جزء دوم ترکیب «تر» یا «ترین» اضافه کنید. اگر معنادار بود، ترکیب وصفی است و اگر نبود، ترکیب اضافی است.

۲. ترکیب را به شکل یک جمله اسنادی درآورید؛ یعنی بخش اول را در جایگاه نهاد و بخش دوم را در جایگاه مسند بگذارید. اگر معنادار بود، ترکیب وصفی است و اگر نبود، ترکیب اضافی است.

(خرداد ۱۴۰۱)

۱۸- با توجه به بیت‌های زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۱)

از سیم به سر یکی کله خود
 ز آهن به میان یکی کمر بند
 ای مشیت زمین بر آسمان شو
 بر وی بنواز ضربتی چند
 ای مادر سرسپید، بشنو
 این پند سیاه‌بخت فرزند

الف. در بیت اول، نوع حذف، قرینه لفظی است یا معنایی؟

ب. کاربرد معنایی فعل «شو» اسنادی است یا غیراسنادی؟

ج. یک ترکیب وصفی در بیت دوم بیابید.

د. هسته گروه اسمی «این پند سیاه‌بخت فرزند» را تعیین کنید.

پاسخ الف. «معنایی» (۰/۲۵) ب. «غیراسنادی» (۰/۲۵) ج. «ضربتی چند» (۰/۲۵)
 د. «پند» (۰/۲۵) (یادآوری: گروه اسمی فقط یک هسته دارد.)

مشاوره مصحح طراح تنها هسته گروه اسمی را از شما خواسته است؛ بنابراین نوشتن هر چیزی بیشتر یا کمتر از «پند» نمره ندارد. رایج‌ترین روش یافتن هسته گروه اسمی، یافتن اولین واژه‌ای است که کسره اضافه گرفته است. اگر در گروه اسمی هیچ واژه‌ای کسره اضافه نگرفته بود، معمولاً آخرین کلمه هسته است.

مشاوره نهایی برای این که بفهمیم «شدن» به صورت اسنادی به کار رفته یا غیراسنادی، باید به معنای جمله توجه کنیم. اگر جمله معنای «تغییر وضعیت چیزی» را می‌رساند، «شدن» اسنادی به کار رفته است و اگر معنای «رفتن» می‌داد، غیراسنادی است.

درس‌نامه هر اسم یا هر ضمیر و صفتی که در جایگاه اسم قرار گیرد، چه به‌تنهایی به کار رود و چه همراه با وابسته باشد، یک گروه اسمی است. گروه اسمی می‌تواند نقش‌های مختلفی چون نهاد، مفعول، متمم، مسند، منادا و ... داشته باشد. یک گروه اسمی از یک هسته و یک یا چند وابسته تشکیل شده است. هسته، عنصر اصلی و اجباری گروه اسمی است، اما وجود وابسته در گروه اختیاری است؛ یعنی یک گروه اسمی حتماً باید هسته داشته باشد، ولی می‌تواند وابسته نداشته باشد؛ مثلاً در جمله «من دیروز از بناها عکس گرفتم»، «بناها» متمم و «عکس» مفعول است و هر دو هسته گروه اسمی خودشان هستند که وابسته‌ای ندارند، اما می‌توانند وابسته بگیرند، مثل «من دیروز از بناهای تاریخی کاشان عکس‌های زیبایی گرفتم».

(۹۹ خرداد)

۱۹- درستی یا نادرستی عبارت زیر را تعیین کنید. (۰/۲۵)

در گروه اسمی «دوستِ بسیار مهربان»، واژه «بسیار» صفتِ صفت است.

پاسخ نادرست (۰/۲۵)

مشاوره نهایی «صفت» می‌تواند دو نوع وابسته بگیرد:

۱. صفتِ صفت: ویژگی صفت را بیان می‌کند، بعد از صفت می‌آید و عمدتاً دربارهٔ رنگ‌ها کاربرد دارد؛ مثلاً «پیراهن آبی روشن».
۲. قید صفت: درجه و چگونگی صفت را بیان می‌کند و بین موصوف و صفت می‌آید؛ مثلاً «هوای نسبتاً خوب».

۲۰- بیت زیر به شیوهٔ بلاغی سروده شده است؛ آن را به یک جملهٔ عادی

(شهریور ۹۸)

برگردانید. (۰/۵)

«چون گشت زمین ز جور گردون

سرد و سیه و خموش و آوند»

پاسخ «چون زمین ز جور گردون سرد و سیه و خموش و آوند گشت.» (۰/۵)

درس‌نامه چگونه یک بیت را به شیوهٔ عادی برگردانیم؟

- الف. اگر جمله مرکب است و جملهٔ پیرو با «چون»، «اگر» یا مترادف‌های آن‌ها شروع می‌شود، جملهٔ پیرو را مقدم بر جملهٔ پایه قرار دهید و اگر جملهٔ پیرو با «که» شروع می‌شود، آن را بعد از جملهٔ پایه قرار دهید.
- ب. ترتیب اجزای اصلی هر جمله باید چنین باشد: ۱. منادا ۲. نهاد ۳. مفعول یا متمم ۴. مسند ۵. فعل
- ج. ضمیرهای پیوسته باید در جای خود قرار بگیرند؛ یعنی اگر ضمیر پیوسته‌ای نقش مضاف‌الیهی دارد، بعد از مضاف بیاید و اگر نقش مفعولی یا متممی دارد، در ساختار جمله در جای خود قرار بگیرد.
- د. اگر ترکیب اضافی‌ای با «را»ی فک اضافه ساخته شده است، «را» باید برداشته شود و مضاف‌الیه و مضاف با کسرهٔ اضافه به هم متصل شوند.

۲۱- در بیت زیر، ترکیب‌های اضافی را پیدا کنید و بنویسید. (۰/۵) (دی ۹۸)

«زین بی‌خردان سفله بستان

دادِ دلِ مردمِ خردمند»

پاسخ دادِ دل (۰/۲۵) دلِ مردم (۰/۲۵)

۲۲- در عبارت زیر کدام واژه حذف شده است؟ نوع حذف را بنویسید. (۰/۵)

(دی ۹۸)

گر آتش دل نهفته داری

سوزد جانت، به جانت سوگند

پاسخ می‌خورم (بعد از سوگند) (۰/۲۵) معنوی (۰/۲۵) (اگر به حذف نهاد، تو، در مصراع اول، به قرینه لفظی هم اشاره شود، نمره تعلق می‌گیرد).

نکته سؤال از رایج‌ترین انواع حذف معنوی، حذف فعل بعد از لغات «سوگند» (حذف «می‌خورم»)، «قسم» (حذف «می‌خورم»)، «درد» (حذف «می‌فرستم»)، «لعنت» (حذف «باد») و امثالهم است.

۲۳- نقش دستوری واژه مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵) (دی ۹۸)

تا چشم بشر نبیند ت روی

بنهفته به ابر، چهر دل‌بند

پاسخ ت: مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

مشاوره مصحح کلیدواژه این سؤال «نقش دستوری» است. شما باید به تمایز «نقش» و «نوع» در دستور زبان توجه داشته باشید. «نوع» هویت یک واژه به صورت مستقل را می‌رساند و «نقش»، جایگاه آن واژه در ساختار جمله را به ما نشان می‌دهد. «ت» از نظر نوع دستوری یک ضمیر متصل است که در اینجا نقش دستوری مضاف‌إلیه گرفته است.

مشاوره نهایی ضمیرهای متصلی که به افعال می‌چسبند معمولاً متمم یا مفعول‌اند، اما اگر متمم یا مفعول جمله، لغت دیگری بود، ضمیر متصل به فعل به احتمال زیاد مضاف‌إلیه است و باید با توجه به معنای جمله مضاف آن را پیدا کنید.

۲۴- با توجه به بیت‌های زیر، درستی یا نادرستی هریک از موارد داده شده را تعیین کنید. (۰/۵)

(خرداد ۹۸)

تو مشتی درشتِ روزگاری
از گردشی قرن‌ها پس‌افکنند
زین بی‌خردانِ سفله‌بستان
دادِ دلِ مردمِ خردمنند

الف. در گروه اسمی «مشتِ درشتِ روزگار»، واژه «مشت»، هسته است.

درست نادرست

ب. ترکیب «مردم خردمند»، وصفی و ترکیب «بی‌خردان سفله» اضافی است.

درست نادرست

پاسخ الف. درست (۰/۲۵) ب. نادرست (۰/۲۵)

نکته سؤال هرگاه یک صفت جمع بسته شود، کسره اضافه بگیرد یا در جمله، مفعول، نهاد، متمم یا منادا واقع شود، اصطلاحاً «صفت جایگزین اسم» خوانده می‌شود و می‌تواند هسته گروه اسمی باشد.

ب. قلمرو ادبی

۲۵- هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف» است؟ (یک آرایه می‌تواند به بیش از یک بیت مربوط باشد). (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۴، دی ۱۴۰۳ و ...)

پرتعداد

«الف»	«ب»
الف. تا درد و ورم فرونشینند / کافور بر آن ضماد کردند	۱. حسن تعلیل
ب. از سیم به سر یکی کله‌خود / ز آهن به میان یکی کمر بند	۲. نماد
ج. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	۳. ایهام

پاسخ الف. «۱» (۰/۲۵) ب. «۳» (۰/۲۵)

مشاوره مصحح «میان»: ایهام دارد: ۱. کمر ۲. میان کوه.

ج. «۱» (۰/۲۵)

۲۶- هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف» است؟ (۱)

(خرداد ۱۴۰۴)

«الف»	«ب»
الف. جز گودالی که از کنجاوی گلوله توپ در خاک فراهم آمده بود، کجا می‌توانست مخفیگاه من باشد؟	۱. حس آمیزی
ب. از سیم به سر یکی کله‌خود / ز آهن به میان یکی کمر بند	۲. حسن تعلیل
ج. مست شور و گرم گفتن بود	۳. نماد
د. آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟	۴. ایهام
	۵. تلمیح

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۳» (۰/۲۵)

۲۷- آرایه درست را از داخل کمانک برگزینید.

الف. تو قلب فسرده زمینی

از درد ورم نموده یک‌چند

(شهریور ۳۰۴۱)

(ایهام - جناس) (۰/۲۵)

ب. از سیم به سر یکی کله خود

ز آهن به میان یکی کمر بند

(خرداد ۳۰۴۱)

(استعاره - حس آمیزی) (۰/۲۵)

ج. تو قلب فسرده زمینی

از درد ورم نموده یک‌چند

(شهریور ۲۰۴۱)

(جناس - حسن تعلیل) (۰/۲۵)

پاسخ الف. ایهام (۰/۲۵)

مشاوره مصحح واژه «فسرده» ایهام دارد: ۱. یخ‌زده ۲. افسرده و ناراحت

ب. استعاره (۰/۲۵)

ج. حسن تعلیل (۰/۲۵)

۲۸- آرایه‌ی درست مربوط به هر بیت را از ستون مقابل آن انتخاب کنید. (یک آرایه در ستون ب اضافی است.) (۱)

(دی ۱۴۰۳)

ب	الف
۱. حس آمیزی	الف. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست
۲. حسن تعلیل	ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفستگی / آشنایان را در ایام پریشانی پپرس
۳. ایهام	ج. رخ شاه کاووس پرشرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید
۴. اسلوب معادله	د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند
۵. پارادوکس	

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵)

توجه: واژه «داغ» ایهام دارد: ۱. اندوه، مصیبت ۲. گرم و با حرارت

ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۲۹- شاعر برای آفرینش آرایه‌ی ادبی «حسن تعلیل» در بیت زیر چه دلیلی را بیان کرده است؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

تا چشم بشر نبیندت روی

بنهفته به ابر چهر دل‌بند

پاسخ شاعر علت پنهان شدن دماوند در پشت ابر را دور ماندن از نظر مردم می‌داند یا مردم‌گریزی. (به هر پاسخ مشابه، نمره تعلق می‌گیرد.) (۰/۵)

مشاوره نهایی در شعر «دماوندیه» شاعر بارها از آرایه حسن تعلیل بهره برده است و ابیات این شعر بارها در آزمون نهایی در سؤالاتی با موضوع حسن تعلیل مطرح شده‌اند. (پرتکرارترین ابیات آزمون نهایی، پررنگ شده است):

◊ **تا چشم بشر نبیندت روی**

بنهفته به ابر چهر دل‌بند

◊ **پدیده:** وجود ابرها در اطراف کوه دماوند

◊ **علت هنری:** مردم‌گریزی دماوند

◊ **تا واره‌ی از دم ستوران**

وین مردم نحس دیومانند

با شیر سپهر بسته پیمان

با اختر سعد کرده پیوند

◊ **پدیده:** بلندی کوه دماوند

◊ **علت هنری:** رها شدن از افراد نادان و مردم شرور

◊ **چون گشت زمین ز جور گردون**

سرد و سیه و خموش و آوند

بنواخت ز خشم بر فلک مشت

آن مشت تویی، تو ای دماوند

◊ **پدیده:** کوه بلند دماوند

◊ **علت هنری:** مشت کوبیدن زمین به آسمان از شدت خشم

◊ **تو قلب فسرده زمینی**

از درد ورم نموده یک‌چند

◊ **پدیده:** برآمدگی کوه دماوند

◊ **علت هنری:** درد

◊ **تا درد و ورم فرونشیند**

کافور بر آن ضماد کردند

◊ **پدیده:** برف‌های قله دماوند

◊ **علت هنری:** تسکین درد و ورم

پرتعداد
(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸)

۳۰- با توجه به ابیات:

«تا وارهی از دم ستوران
وین مردم نحس دیومانند،
با شیر سپهر بسته پیمان
با اختر سعد کرده پیوند»

الف. «شیر سپهر» استعاره از چیست؟ (۰/۲۵)

ب. مفهوم کلی دو بیت، خلق کدام آرایه را به یاد می آورد؟ (۰/۲۵)

پاسخ الف. «خورشید (آفتاب)» (۰/۲۵) ب. «حسن تعلیل» (۰/۲۵)

مشاوره مصحح کلیدواژه بخش «ب» این سؤال «مفهوم دو بیت» است؛ بنابراین شما باید به دنبال آرایه‌ای باشید که هر دو بیت روی هم آن را شکل داده باشد؛ مثلاً نوشتن تشبیه «دیومانند»، نمره ندارد.

۳۱- در جدول زیر، مشخص کنید که هریک از آثار گروه «الف» متعلق به کدام نویسنده در گروه «ب» است. (یک مورد اضافه است). (۰/۵)

(دی ۱۴۰۲)

گروه «الف»	گروه «ب»
قصه شیرین فرهاد	احمد عربلو
تمهیدات	نصرالله منشی
	عین القضاة همدانی

پاسخ قصه شیرین فرهاد: احمد عربلو (۰/۲۵) تمهیدات: عین القضاة همدانی (۰/۲۵)

۳۲- نام آفرینندگانِ آثاری را که نویسندهٔ آن‌ها نادرست ذکر شده، بنویسید. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

«بخارای من، ایل من: محمد بهمن‌بیگی / تذکرة الاولیا: عطار / تمهیدات: شهاب‌الدین سهروردی / قصهٔ شیرینِ فرهاد: نظامی»

پاسخ تمهیدات: عین‌القضات همدانی. (۰/۲۵) قصهٔ شیرینِ فرهاد: احمد عربلو. (۰/۲۵)

۳۳- در تشبیه موجود در بیت زیر، «مشبه» کدام است؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

«برکن ز بُن این بنا که باید

از ریشه بنای ظلم برکنند»

پاسخ ظلم (۰/۵)

نکتهٔ سؤال در اضافه‌های تشبیهی، «مشبه‌به» در جایگاه مضاف و «مشبه» در جایگاه مضاف‌إلیه قرار می‌گیرد.

۳۴- هریک از آثار «قصه‌های دوشنبه، در حیات کوچک پاییز در زندان، فی حقیقة‌العشق و قصهٔ شیرینِ فرهاد» با کدام‌یک از توضیحات زیر متناسب

(خرداد ۱۴۰۱)

است؟ (۱)

الف. کتابی است عرفانی از شیخ‌شهاب‌الدین سهروردی

ب. شعر خوان هشتم از سروده‌های این کتاب است.

ج. این اثر از ترجمه‌های عبدالحسین زرین‌کوب است.

د. داستانی است طنز، از احمد عربلو با موضوع دفاع مقدس

پاسخ الف. فی حقیقة‌العشق (۰/۲۵)

ب. در حیات کوچک پاییز در زندان (۰/۲۵)

ج. قصه‌های دوشنبه (۰/۲۵)

د. قصهٔ شیرینِ فرهاد (۰/۲۵)

۳۵- هریک از آرایه‌های «اسلوب معادله، حس آمیزی، حسن تعلیل و تضاد» در کدام مورد، دیده می‌شود؟ (۱)

(دی ۱۴۰۰)

الف. در عالم پیر هرکجا برنایی است

عاشق بادا که عشق خوش سودایی است

ب. محرم این هوش جز بی‌هوش نیست

مر زبان را مشتری جز گوش نیست

ج. تا چشم بشر نبیندت روی

بنهفته به ابر چهر دل‌بند

د. زمزمه لطیف و ملایم شما گمان مرا ت‌آیید کرد. می‌بایست هرچه زودتر مخفیگاهی پیدا کنم.

پاسخ الف. «تضاد» (۰/۲۵) ب. «اسلوب معادله» (۰/۲۵) ج. «حسن تعلیل» (۰/۲۵) د. «حس آمیزی» (۰/۲۵)

۳۶- در هریک از بیت‌های ردیف اول کدام‌یک از آرایه‌های ردیف دوم به‌کار رفته است؟ (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. بیامد دوصد مـ آتش‌فروز / دمیدند گفـتی شب آمد به روز	۱. حسن تعلیل
ب. آن کسی را که در این مُلک، سلیمان کردیم / مَلّت امروز یقین کرد که او اهرمن است	۲. تلمیح
ج. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل‌بند	۳. اغراق

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۲» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

۳۷- در هریک از سروده‌های ستون اول، کدام یک از آرایه‌های ستون دوم دیده می‌شود؟ (یک بیت در ستون اول اضافی است.) (۱)

(شهریور ۹۹)

ستون اول	ستون دوم
الف. محرم این هوش جز بیهوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست	۱. ایهام
ب. بر لب آن چاه / سایه‌ای را دید / او شغاد آن نابردار بود / که درون چه نگه می‌کرد /	۲. اسلوب معادله
ج. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۳. حسن تعلیل
د. جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن / بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است	۴. حس آمیزی
ه. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵)؛ ج. «۴» (۰/۲۵) ه. «۳» (۰/۲۵)

پرتعداد (شهریور ۹۹، دی ۹۹)

۳۸- نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید. (۰/۲۵)

قصه شیرین فرهاد:

پاسخ قصه شیرین فرهاد: احمد عربلو (۰/۲۵)

۳۹- آرایه استعاره را در بیت زیر مشخص کنید و مفهوم آن را بنویسید. (۰/۲۵)

(دی ۹۹)

«برگن ز بن این بنا که باید

از ریشه بنای ظلم برکنند»

پاسخ بنا: (۰/۲۵) در مصراع اول، استعاره از ظلم است. (۰/۲۵)

(خرداد ۹۹)

۴۰- آرایهٔ مشترک در دو مصراع زیر چیست؟ (۰/۲۵)

«با شیر سپهر بسته پیمان»

«پنهان مکن آتش درون را»

پاسخ استعاره یا مجاز (شیر سپهر، استعاره از خورشید و آتش استعاره از اعتراض و خشم) (۰/۲۵)

۴۱- هریک از ابیات گروه «الف» با کدام آرایهٔ گروه «ب» ارتباط دارد؟ (در گروه

(شهریور ۹۸)

ب یک مورد اضافه است.) (۰/۷۵)

ب	الف
۱. تلمیح	الف. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند
۲. اسلوب معادله	ب. مُستمع صاحب‌سخن را بر سر کار آورد / غنچهٔ خاموش، بلبل را به‌گفتار آورد
۳. حُسن تعلیل	ج. با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت
۴. تضمین	

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۲» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

پ. قلمرو فکری

۴۲- بیت «با شیر سپهر بسته پیمان / با اختر سعد کرده پیوند» به کدام ویژگی

(خرداد ۱۴۰۴)

دماوند اشاره می‌کند؟ (۰/۲۵)

پاسخ بلندی و ارتفاع کوه دماوند (۰/۲۵)

معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، تنها همان بخش را معنی کنید).

۴۳- شو منفجر ای دل زمانه / وان آتش خود نهفته میسند (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ ای قلب روزگار (دماوند) (۰/۲۵) فوران کن. (خشم خود را آشکار کن). (۰/۲۵)

۴۴- بفکن ز پی این اساس تزویر (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ پایه‌های ریا و دورویی (۰/۲۵) را نابود گردان. (۰/۲۵)

۴۵- پنهان مکن آتش درون را / زین سوخته‌جان شنو یکی پند (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ خشم خودت را پنهان نکن (۰/۲۵) و از این شاعر آزر دیده، این

نصیحت را گوش کن (۰/۲۵)

۴۶- بنشین به یکی کبود اورند (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ بر تخت حکمرانی بنشین. (قدرت را به دست بگیر). (۰/۲۵)

۴۷- برکش ز سر این سپیدمعجر / بنشین به یکی کبود اورند (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ این روسری سفید (برف) را از سرت بردار؛ بر تخت پادشاهی بنشین. (۰/۵)

۴۸- برکن ز بن این بنا که باید / از ریشه بنای ظلم برکنند (۰/۷۵) (دی ۱۴۰۰)

پاسخ این ظلم حاکم را همچون خانه‌ای ویران کن؛ زیرا باید ظلم را از پایه و

اساس از بین برد. (۰/۷۵)

۴۹- تو مشتِ درشتِ روزگاری / از گردش قرن‌ها پس افکند (۰/۵) (دی ۹۹)

پاسخ ای دماوند تو مشت بزرگ روزگار هستی که هنوز پس از قرن‌ها به‌عنوان

میراثی باقی مانده‌ای. (۰/۵)

(خرداد ۹۹، خرداد ۹۸)

۵۰- بگرای چو اژدهای گرز (۰/۵)

پاسخ همانند اژدهای زهردار و سمی (۰/۲۵) حمله کن. (۰/۲۵)

۵۱- مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» مشخص کنید. (در ستون ب یک

(شهریور ۱۴۰۳)

مورد اضافی است.) (۱)

ب	الف
۱. جاودانگی نام نیک	الف. شو منفجر ای دل زمانه / وان آتش خود نهفته میسند
۲. ترجیح مرگ بر ننگ	ب. ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگردد تبه نام و گفتار پاک
۳. وارستگی	ج. سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخت گشت خوار
۴. جاه طلبی	د. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت
۵. دعوت به ظلم ستیزی	

پاسخ الف. «۵» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۲» (۰/۲۵) د. «۳» (۰/۲۵)

۵۲- منظور از «بی خردان سفله» در بیت «زین بی خردان سفله بستان / داد دل

(دی ۱۴۰۳)

مردم خردمند» چه کسانی است؟ (۰/۵)

پاسخ حاکمان نادان، پست یا ستمگر (۰/۵)

۵۳- در بیت «پنهان مکن آتش درون را / زین سوخته جان شنو یکی پند»

(شهریور ۱۴۰۰)

مقصود شاعر را از «آتش درون» و «سوخته جان» بنویسید. (۰/۵)

پاسخ آتش درون: خشم و اعتراض (۰/۲۵)

سوخته جان: شاعر (۰/۲۵)

۵۴- با توجه به بیت زیر از «دماوندیه»، منظور از بخش‌های مشخص شده چیست؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰، دی ۹۸)

پرتکار

ای مادر سرسپید بشنو

این پند سیاه‌بخت فرزند

پاسخ مادر سرسپید: دماوند (۰/۲۵)

سیاه‌بخت فرزند: شاعر (بهار) (۰/۲۵)

(دی ۹۹)

۵۵- مفهوم مشترک دو بیت زیر را بنویسید. (۰/۵)

«شـــو منفجـــر ای دل زمانه

وان آتـــش خـــود نهفته مپســـند»

«دلا خموشی چرا؟ چو خم نجوشی چرا؟

برون شد از پرده راز، تو پرده پوشی چرا؟»

پاسخ دعوت به اعتراض و ترک خاموشی و سکوت. (۰/۵)

۵۶- در بیت «پنهان مکن آتش درون را / زین سوخته‌جان شنو یکی پند»، «سوخته‌جان» چه کسی است؟ (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

پاسخ ملک‌الشعراى بهار (خود شاعر) (۰/۵)

فهرست

درس ۶: نی نامه

۲

سؤالات

۱۹

پاسخ نامه

درس ۷: در حقیقت عشق

۴۵

سؤالات

۵۷

پاسخ نامه

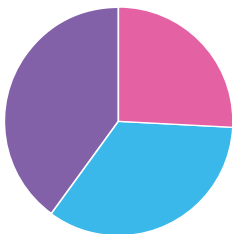
سؤالات

درس ۶: نی نامه

④ در بخش قلمرو زبانی درس ششم، لغت از املا بیشتر مورد توجه بوده است.

④ در بخش دستور، پراکندگی مباحث تقریباً یکسان است اما نقش دستوری کلمات و مبحث وابسته‌های وابسته بیشتر مورد توجه بوده‌اند. در بخش قلمرو ادبی نیز اسلوب معادله و جناس بیش از آرایه‌های دیگر مطرح شده‌اند. سؤالات قلمرو فکری با نسبت یکسانی قرابت معنایی و مفهوم کلی و نوشتن ابیات به نثر روان را خواسته‌اند.

④ در دوره‌های اخیر بین ۱/۲۵ تا ۱/۵ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۲۶%
ادبی ۳۴%
فکری ۴۰%

بانک سوالات امتحان نهایی فارسی	مشترک همه رشته‌ها	تعداد سؤال ۶۸	نی نامه
منطبق با رویکرد جدید امتحانات	پایه دوازدهم	زمان: ۲۰۶ دقیقه	درس ۶

ردیف	سوالات	بار
------	--------	-----

الف. قلمرو زبانی لغت		
۰/۲۵	<p>معنی کلمه مشخص شده در بیت زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید. (دی ۱۴۰۳)</p> <p>نی <u>حریف</u> هرکه از یاری برید پرده‌هایش پرده‌های ما درید (دشمن - همدم - رقیب)</p>	۱
۰/۵	<p>با توجه به اشعار و عبارات زیر، معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.</p> <p>الف. نی <u>حریف</u> هرکه از یاری برید پرده‌هایش پرده‌های ما درید (دی ۱۴۰۱)</p> <p>ب. در <u>نفیرم</u> مرد و زن نالیده‌اند (خرداد ۹۹، دی ۹۸)</p>	۲

تکرار

۰/۲۵	<p>معنی واژه «دستور» در بیت زیر با معنی آن در کدام گزینه یکسان است؟ (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>«چه نیکو گفت با جمشید دستور که با نادان نه شیون باد و نه سور»</p> <p>الف. گر ایدونک دستور باشد کنون بگوید سخن پیش تو رهنمون</p> <p>ب. تن ز جان و جان ز تن دستور نیست لیک کس را دید جان دستور نیست</p> <p>ج. به دستور فرمود تا ساروان هیون آرد از دشت، صد کاروان</p> <p>د. بر مصطفی بهر رخصت دوید از او خواست دستوری اما ندید</p>	۳
۰/۲۵	<p>در متن زیر، واژه‌ای بیابید که دارای «هم‌آوا» باشد. (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>هر کسی از ظنّ خود شد یار من از درون من نجست اسرار من</p>	۴
املا		
در هر یک از موارد زیر، املاي درست را از داخل کمانک برگزینید.		
۰/۲۵	<p>چه نیکو گفت با جمشید دستور / که با نادان نه شیون باد و نه (صور / سور) (دی ۱۴۰۱)</p>	۵
۰/۲۵	<p>تن ز جان و جان ز تن (مستور - مسطور) نیست (دی ۹۹)</p>	۶
۰/۲۵	<p>در گروه کلمه‌های زیر، یک مورد نادرستی املايي وجود دارد؛ شکل درست آن را بنویسید. (خرداد ۹۸)</p> <p>«استیصال و درماندگی - سوءهاضمه - مسطور و پوشیده - مأوا و پناهگاه»</p>	۷

دستور		
۰/۲۵	<p>نمودار پیکانی وابسته و وابسته را در بیت زیر رسم کنید. (خرداد ۱۴۰۴)</p> <p>سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق</p>	۸
۰/۵	<p>در بیت زیر، «وابسته و وابسته» را مشخص کنید و نمودار پیکانی آن را رسم نمایید. (شهریور ۱۴۰۳)</p> <p>«هرکسی کاو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش»</p>	۹
۰/۲۵	<p>نوع «ان» مشخص شده در کدام گزینه یکسان نیست؟ (خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>الف. سراسر همه دشت بریان شدند بر آن چهر خندانش <u>گریان</u> شدند</p> <p>ب. من به هر جمعیتی <u>نالان</u> شدم جفت بدحالان و <u>خوش حالان</u> شدم</p>	۱۰
۰/۷۵	<p>با توجه به بیت زیر به سوالات پاسخ دهید: (دی ۱۴۰۲)</p> <p>«مکر او معکوس و او سرریز شد روزگارش برد و روزش دیر شد»</p> <p>الف. نهاد سومین جمله را مشخص کنید. ب. «او» به ترتیب در نقش‌های و نهاد به کار رفته است. ج. نقش ضمیر پیوسته «ش» در «روزگارش برد»، است. (مفعول - مضاف‌إلیه)</p>	۱۱

۰/۵	در بیت «محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست» (شهریور ۱۴۰۱)	۱۲
	الف. وابسته و وابسته را مشخص کنید. ب. نوع وابسته و وابسته را بنویسید.	
۰/۷۵	در متن «چون حق تعالی بنده‌ای را گزید و مستغرق خود گردانید، هرکه دامن او را بگیرد و از او حاجت طلبد، بی‌آنکه بزرگ یاد کند و عرضه دهد، <u>حق</u> ، آن را برآرد»: (دی ۱۴۰۱)	۱۳
	الف. فعل «بگیرد» ماضی التزامی است یا مضارع التزامی؟ ب. نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را، به ترتیب، بنویسید.	
۰/۵	نقش دستوری هریک از واژه‌های مشخص شده را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰)	۱۴
	« <u>کز نیستان تا مرا</u> بیریده‌اند در <u>نفیرم مرد و زن</u> نالیده‌اند»	
۰/۲۵	درست یا نادرست بودن عبارت داده شده را تعیین کنید. (خرداد ۹۹)	۱۵
	ه فعل «نیست»، در هر دو مصراع بیت زیر، اسنادی است. «سَرّ من از نالۀ من دور نیست لیک چشم و گوش را آن نور نیست»	
ب. قلمرو ادبی		
۰/۲۵	در بیت زیر کدام آرایه ادبی داخل کمانک به‌کار <u>رفته</u> است؟ (خرداد ۱۴۰۴)	۱۶
	هرکسی کاو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش (تلمیح / جناس همسان / تضاد)	

۰/۲۵	<p>در کدام بیت شاعر بر پایه تشبیه بین دو مصراع، ارتباط معنایی برقرار کرده است؟ (خرداد ۱۴۰۴)</p> <p>الف. مستمع، صاحب‌سخن را بر سر کار آورد غنچه خاموش، بلبل را به‌گفتار آورد</p> <p>ب. نی حدیث راه پرخون می‌کند قصد‌های عشق مجنون می‌کند</p>	۱۷												
۰/۲۵	<p>نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید. (شهریور ۹۹، خرداد ۱۴۰۴) بزرگوار</p> <p>فیه ما فیه:</p>	۱۸												
۱	<p>آرایه مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب نمایید. (در ستون «ب» یک مورد اضافی است). (شهریور ۱۴۰۳)</p> <table border="1" data-bbox="150 884 890 1520"> <thead> <tr> <th data-bbox="150 884 378 964">ستون ب</th> <th data-bbox="378 884 890 964">ستون الف</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="150 964 378 1083">۱. اسلوب معادله</td> <td data-bbox="378 964 890 1083">الف. دل‌گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی / مردادمه و گاه دیش نام نهادند</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1083 378 1202">۲. تلمیح</td> <td data-bbox="378 1083 890 1202">ب. عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1202 378 1322">۳. جناس همسان</td> <td data-bbox="378 1202 890 1322">ج. بیامد دو صد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1322 378 1441">۴. اغراق</td> <td data-bbox="378 1322 890 1441">د. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست</td> </tr> <tr> <td data-bbox="150 1441 378 1520">۵. حسن تعلیل</td> <td data-bbox="378 1441 890 1520"></td> </tr> </tbody> </table>	ستون ب	ستون الف	۱. اسلوب معادله	الف. دل‌گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی / مردادمه و گاه دیش نام نهادند	۲. تلمیح	ب. عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را	۳. جناس همسان	ج. بیامد دو صد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز	۴. اغراق	د. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۵. حسن تعلیل		۱۹
ستون ب	ستون الف													
۱. اسلوب معادله	الف. دل‌گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی / مردادمه و گاه دیش نام نهادند													
۲. تلمیح	ب. عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را													
۳. جناس همسان	ج. بیامد دو صد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز													
۴. اغراق	د. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست													
۵. حسن تعلیل														

آرایهٔ درست مربوط به هر بیت را از ستون مقابل آن انتخاب کنید. (یک آرایه در ستون «ب» اضافی است.) (دی ۱۴۰۳)		
ستون الف	ستون ب	
الف. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۱. حس آمیزی	۲۰
ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس	۲. حسن تعلیل	
ج. رخ شاه کاووس پرشرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۳. ایهام	
د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند	۴. اسلوب معادله	
	۵. پارادوکس	
آرایهٔ ادبی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.		
عشق بر یک فرش بنشانند گدا و شاه را / سیل، یکسان می‌کند پست و بلند راه را (اسلوب معادله - متناقض نما) (خرداد ۱۴۰۳)	۰/۲۵	۲۱
محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست (اسلوب معادله / تلمیح) (شهریور ۱۴۰۲)	۰/۲۵	۲۲
زمانه گر بزند آتشم به خرمن عمر / بگو بسوز که بر من به برگ کاهی نیست (تشخیص / متناقض نما) (خرداد ۱۴۰۲)	۰/۲۵	۲۳
محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست (اسلوب معادله - سجع) (شهریور ۱۴۰۰)	۰/۲۵	۲۴
شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس (اسلوب معادله - جناس) (دی ۹۹)	۰/۲۵	۲۵

جای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید.

۰/۲۵	واژه‌های مشخص شده در بیت «نی حریف هرکه از یاری برید / پرده‌هایش، <u>پرده‌های</u> ما درید» آرایهٔ ادبی دارند. (خرداد ۱۴۰۳، شهریور ۹۸) تکرار	۲۶
۰/۲۵	کاربرد واژگان قافیه در بیت زیر، سبب خلق آرایهٔ ادبی «.....» شده است. (خرداد ۱۴۰۲)	۲۷
۰/۲۵	«آتش است این بانگ نای و نیست باد هرکه این آتش ندارد نیست باد» نام آفرینندهٔ اثری را که نویسندهٔ آن <u>نادرست</u> است، بنویسید. (شهریور ۱۴۰۲)	۲۸
۰/۲۵	«سانتاماریا: سیدمهدی شجاعی - سندبادنامه: ظهیری سمرقندی - فیه ما فیه: جامی - دری به خانهٔ خورشید: سلمان هراتی» آرایهٔ مشترک ابیات زیر (تلمیح - اسلوب معادله) است. (دی ۱۴۰۲)	۲۹
۰/۲۵	«عشق چون آید بَرَد هوش دل فرزانه را دزد دانا می‌کشد اوّل، چراغ خانه را» «محرم این هوش جز بی‌هوش نیست مر زبان را مشتری جز گوش نیست»	

	<p>آرایه ادبی مناسب با هر سروده را در برابر آن بنویسید. (یک آرایه، اضافی است.) (خرداد ۱۴۰۲)</p>									
۰/۷۵	<table border="1"> <tr> <td>۱. ایهام</td> <td>الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد</td> </tr> <tr> <td>۲. تضمین</td> <td>ب. چون رود امیدوارم؛ بی تا بم و بی قرارم / من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو</td> </tr> <tr> <td>۳. حسن تعلیل</td> <td>ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه گرم و روشن بود همچون شرم</td> </tr> <tr> <td>۴. حس آمیزی</td> <td></td> </tr> </table>	۱. ایهام	الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد	۲. تضمین	ب. چون رود امیدوارم؛ بی تا بم و بی قرارم / من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو	۳. حسن تعلیل	ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه گرم و روشن بود همچون شرم	۴. حس آمیزی		۳۰
۱. ایهام	الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد									
۲. تضمین	ب. چون رود امیدوارم؛ بی تا بم و بی قرارم / من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو									
۳. حسن تعلیل	ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه گرم و روشن بود همچون شرم									
۴. حس آمیزی										
	<p>آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (یک آرایه، اضافی است.) (شهریور ۱۴۰۱)</p>									
۰/۷۵	<table border="1"> <tr> <td>۱. حس آمیزی</td> <td>الف. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید</td> </tr> <tr> <td>۲. متناقض نما</td> <td>ب. شانه می آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس</td> </tr> <tr> <td>۳. حسن تعلیل</td> <td>ج. یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی</td> </tr> <tr> <td>۴. اسلوب معادله</td> <td></td> </tr> </table>	۱. حس آمیزی	الف. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۲. متناقض نما	ب. شانه می آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس	۳. حسن تعلیل	ج. یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی	۴. اسلوب معادله		۳۱
۱. حس آمیزی	الف. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید									
۲. متناقض نما	ب. شانه می آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس									
۳. حسن تعلیل	ج. یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی									
۴. اسلوب معادله										

	<p>آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (یک آرایه، اضافی است.) (دی ۱۴۰۱)</p>									
۰/۷۵	<table border="1"> <tr> <td>۱. ایهام</td> <td>الف. یکی تازی‌ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه</td> </tr> <tr> <td>۲. اغراق</td> <td>ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را / سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را</td> </tr> <tr> <td>۳. حسن تعلیل</td> <td>ج. در عالم پیر، هر کجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است</td> </tr> <tr> <td>۴. اسلوب معادله</td> <td></td> </tr> </table>	۱. ایهام	الف. یکی تازی‌ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه	۲. اغراق	ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را / سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را	۳. حسن تعلیل	ج. در عالم پیر، هر کجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است	۴. اسلوب معادله		۳۲
۱. ایهام	الف. یکی تازی‌ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه									
۲. اغراق	ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را / سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را									
۳. حسن تعلیل	ج. در عالم پیر، هر کجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است									
۴. اسلوب معادله										
۰/۲۵	<p>آرایه بارز در بیت «محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست»، «اسلوب معادله» است یا «اغراق»؟ (خرداد ۱۴۰۱)</p>	۳۳								
<p>هریک از آرایه‌های «اسلوب معادله، حس آمیزی، حسن تعلیل و تضاد» در کدام مورد، دیده می‌شود؟ (دی ۱۴۰۰)</p>										
۱	در عالم پیر هرکجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است	۳۴								
۱	محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست	۳۵								
۱	تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل‌بند	۳۶								
۱	زمزمه لطیف و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد. می‌بایست هرچه زودتر مخفیگاهی پیدا کنم.	۳۷								
۰/۲۵	<p>مفهوم نمادین واژه مشخص شده را بنویسید. (دی ۱۴۰۰، دی ۹۸) بزرگوار</p> <p>بشنو این <u>نی</u> چون شکایت می‌کند</p>	۳۸								

در هریک از سروده‌های ستون اول، کدام یک از آرایه‌های ستون دوم دیده می‌شود؟ (یک بیت در ستون اول اضافی است.)

(شهریور ۹۹)

ستون الف	ستون ب
الف. محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست	۱. ایهام
ب. بر لب آن چاه / سایه‌ای را دید / او شغاد آن نابردار بود / که درون چه نگه می‌کرد	۲. اسلوب معادله
ج. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۳. حسن تعلیل
د. جامعه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن / بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است	۴. حس آمیزی
هـ. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل‌بند	

۳۹

در بیت زیر، با توجه به واژه «باد»، آرایه جناس تام (همسان) را بررسی کنید.

(خرداد ۹۹)

آتش است این بانگ نای و نیست باد
هرکه این آتش ندارد نیست باد

۴۰

۰/۵

هریک از ابیات گروه «الف» با کدام آرایه گروه «ب» ارتباط دارد؟
(در گروه ب، یک مورد اضافه است.)
(شهریور ۹۸)

ستون الف	ستون ب
الف. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	۱. تلمیح
ب. مُسْتَمِع صاحب سخن را بر سر کار آورد / غنچه خاموش، بلبل را به گفتار آورد	۲. اسلوب معادله
ج. با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت	۳. حُسن تعلیل
	۴. تضمین

۰/۷۵

۴۱

۰/۲۵

مفهوم کنایه مشخص شده را بنویسید.
هر که بی‌روزی است، روزش دیر شد

۴۲

۰/۲۵

آرایه مشترک ابیات زیر را بنویسید.
«شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی
آشنایان را در ایام پریشانی بپرس»
«محرم این هوش جز بی‌هوش نیست
مر زبان را مشتری جز گوش نیست»

۴۳

۰/۵

بیت زیر را از نظر کاربرد جناس تام (همسان) بررسی کنید.
(خرداد ۹۸)
«نی، حریف هر که از یاری بُرید
پرده‌هایش پرده‌های ما را درید»

۴۴

۰/۵	<p>آرایهٔ مشترک ابیات زیر اسلوب معادله است یا حسن تعلیل؟ (خرداد ۹۸)</p> <p>«عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را» «محرم این هوش جز بی‌هوش نیست مر زبان را مشتری جز گوش نیست»</p>	۴۵
پ. قلمرو فکری		
۰/۲۵	<p>مفهوم بیت زیر کدام است؟ (دی ۱۴۰۳، دی ۱۴۰۰ و ...)</p> <p>هر که جز ماهی ز آبش سیر شد هر که بی‌روزی است، روزش دیر شد</p> <p>الف. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق ب. تازگی عشق ج. رازداری و سکوت عاشق د. تحمل سختی‌ها در راه رسیدن به کمال</p>	۴۶
<p>معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، معنا کردن همان قسمت کفایت می‌کند.)</p>		
۰/۵	<p><u>کز نیستان تا مرا ببریده‌اند / در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند</u> (خرداد ۱۴۰۴)</p>	۴۷
۰/۵	<p>محرم این هوش جز بی‌هوش نیست (شهریور ۱۴۰۳)</p>	۴۸
۰/۵	<p>در غم ما روزها بی‌گاه شد / روزها با سوزها همراه شد (دی ۱۴۰۳، شهریور ۹۸)</p>	۴۹
۰/۵	<p>نی حدیث راه پر خون می‌کند (خرداد ۱۴۰۳)</p>	۵۰
۰/۵	<p>هر که بی‌روزی است روزش دیر شد (شهریور ۱۴۰۱)</p>	۵۱

۵۲	هر کسی از ظنّ خود شد یار من / از درون من نجست اسرار من (دی ۱۴۰۰، شهریور ۹۹) پرتکرار	۰/۵												
۵۳	تن ز جان و جان ز تن مستور نیست (خرداد ۱۴۰۰)	۰/۵												
۵۴	مفهوم بیت زیر از کدام گزینه دریافت می‌شود؟ (شهریور ۱۴۰۳) «در ره عشق نشد کس به یقین محرم راز» هرکسی بر حسب فکر گمانی دارد» الف. هر کسی از ظنّ خود شد یار من از درون من نجست اسرار من ب. سرّ من از ناله من دور نیست لیک چشم و گوش را آن نور نیست	۰/۲۵												
۵۵	مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک مفهوم در ستون «ب» اضافی است). (دی ۱۴۰۳)	۱												
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ستون الف</th> <th>ستون ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد</td> <td>۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال</td> </tr> <tr> <td>ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوجه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو</td> <td>۲. تازگی عشق</td> </tr> <tr> <td>ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند</td> <td>۳. میهن دوستی</td> </tr> <tr> <td>د. یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نام مکرر است</td> <td>۴. اشتیاق پایان ناپذیر عاشق</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۵. خفقان اجتماعی</td> </tr> </tbody> </table>	ستون الف	ستون ب	الف. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد	۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال	ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوجه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو	۲. تازگی عشق	ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند	۳. میهن دوستی	د. یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نام مکرر است	۴. اشتیاق پایان ناپذیر عاشق		۵. خفقان اجتماعی	
ستون الف	ستون ب													
الف. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد	۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال													
ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوجه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو	۲. تازگی عشق													
ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند	۳. میهن دوستی													
د. یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نام مکرر است	۴. اشتیاق پایان ناپذیر عاشق													
	۵. خفقان اجتماعی													

۰/۲۵	درستی و نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. بیت «نی حدیث راه پر خون می‌کند / قصه‌های عشق مجنون می‌کند»، به مفهوم «دشواری و پر خون بودن راه عشق» اشاره دارد. (شهریور ۱۴۰۲)	۵۶
۰/۷۵	با توجه به بیت «هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد»: الف. مفهوم واژه «سیر» را بنویسید. ب. در مصراع دوم، مقصود از «روزی» است که با واژه در مصراع اول، مفهوم یکسان دارد.	۵۷
۰/۵	معادل معنایی واژه‌های مشخص شده را بنویسید. الف. دزد دانا می‌کشد <u>اَوّل</u> چراغ خانه را ب. <u>غنچه</u> خاموش بلبل را به گفتار آورد	۵۸
۰/۲۵	مولانا در بیت زیر، چه کسانی را سزاوار همراهی «عارف» دانسته است؟ (خرداد ۱۴۰۲) «نی حریف هرکه از یاری برید پرده‌هایش پرده‌های ما درید»	۵۹
۰/۲۵	شاعر در بیت زیر، شنونده را برای بهره بردن از سخنان گوینده، به چه چیزی فرا خوانده است؟ (خرداد ۱۴۰۲) «مستمع صاحب‌سخن را بر سر کار آورد غنچه خاموش بلبل را به‌گفتار آورد»	۶۰
۰/۲۵	مولانا در مصراع نخست بیت زیر، چه کسانی را سزاوار همنشینی عارف (نی) دانسته است؟ (شهریور ۱۴۰۱) «نی حریف هرکه از یاری برید پرده‌هایش پرده‌های ما درید»	۶۱

هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است.)
(دی ۱۴۰۰)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. چو گل هر جا که لبخند آفرینی / به هر سو رو کنی لبخند بینی	۱. رازداری و سکوت عاشق
ب. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند / کان را که خبر شد، خبری باز نیامد	۲. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
ج. گَلَّهٔ ما را گله از گرگ نیست / این همه بیداد شبان می‌کند	۳. مبارزه با تزویر
د. هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد	۴. شادی آفرینی
	۵. از ماست که بر ماست

۶۲

مفهوم کلی بیت زیر را بنویسید.
(خرداد ۱۴۰۰)

هر که جز ماهی ز آبش سیر شد
هر که بی‌روزی است، روزش دیر شد

۶۳

کدام‌یک از ابیات زیر، به سخن مشهور، «كُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ إِلَىٰ أَصْلِهِ» اشاره دارد؟
(شهریور ۹۹)

الف. کز نیستان تا مرا ببریده‌اند
در نفی‌رم مرد و زن نالیده‌اند
ب. هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش
باز جوید روزگار وصل خویش

۶۴

۰/۵	<p>مفهوم مشترک دو بیت زیر را بنویسید. «سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق نی، حریف هر که از یاری بُرید پرده‌هایش پرده‌های ما درید»</p>	۶۵
۰/۵	<p>هریک از مفاهیم زیر، با کدام بیت متناسب است؟ (یک بیت اضافی است). الف. «ناپایداری قدرت» ب. «اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق» ۱. می‌تواند حلقه بر در زد حریم حُسن را در رگ جان هر که را چون زلف، پیچ و تاب هست ۲. هر که جز ماهی، ز آبش سیر شد هر که بی‌روزی است، روزش دیر شد ۳. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟</p>	۶۶
۰/۵	<p>در بیت زیر، منظور از «نیستان» چیست؟ «کز نیستان تا مرا ببریده‌اند در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند»</p>	۶۷
۰/۲۵	<p>مفهوم کدام بیت بیانگر این موضوع است که: «ظاهر انسان بیانگر احوال درونی اوست»؟ الف. سَرّ من از نالَه من دور نیست لیک چشم و گوش را آن نور نیست ب. هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش</p>	۶۸

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی
لغت

۱- معنی کلمهٔ مشخص شده در بیت زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

نی حریف هرکه از یاری برید

پرده‌هایش پرده‌های ما درید

(دشمن - همدم - رقیب)

پاسخ همدم (۰/۲۵)

مشاورهٔ مصحح دقت کنید که در این سؤال انتخاب کردن «رقیب» نمره ندارد. نکته اینجاست که در زبان فارسی امروز «رقیب» و «حریف» مترادف هم به کار می‌روند؛ اما این دو کلمه در فارسی قدیم معانی کاملاً متفاوتی داشته‌اند. «حریف» در فارسی قدیم در معنای «همدم و همنشین» به کار می‌رفته و «رقیب» در معنای «مراقب».

۲- با توجه به اشعار و عبارات زیر، معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف. نی حریف هرکه از یاری برید

پرده‌هایش پرده‌های ما درید (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱)

ب. در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند (۰/۲۵)

الف. دوست، همدم، همراه (۰/۲۵) **پاسخ**

ب. فریاد و زاری به صدای بلند (۰/۲۵)

(خرداد ۹۹، دی ۹۸) **پرتکار**

درس‌نامه لغات مهم درس ششم

بدحالان: کسانی که سیر و سلوک آن‌ها به‌سوی حق کند است.

بی‌گاه شدن: فرارسیدن غروب یا شب

پرده: در اصطلاح موسیقی یعنی آهنگ و نغمه‌های مرتب، حجاب

تریاق: پادزهر

حریف: دوست، همدم، همراه

خوش حالان: رهروان راه حق که از سیر به‌سوی حق شادمان‌اند.

دستور: اجازه، راهنما، وزیر

دمساز: مونس، هم‌راز، دردآشنا

ظن: گمان، پندار

مستغرق: مجذوب، شیفته

مستور: پوشیده، پنهان

نفیر: فریاد و زاری به صدای بلند

نکته سؤال در مطالعه لغات کتاب فارسی به لغاتی که معانی‌شان در گذر

زمان تغییر کرده، توجه ویژه داشته باشید:

دستور: فرمان (معنی جدید)، اجازه (معنی قدیم)، وزیر (معنی قدیم)

حریف: رقیب (معنی جدید)، هم‌صحبت (معنی قدیم)

۳- معنی واژه «دستور» در بیت زیر با معنی آن در کدام گزینه یکسان است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

«چه نیکو گفت با جمشید دستور

که با نادان نه شیون باد و نه سور»

الف. گر ایدونک دستور باشد کنون

بگوید سخن پیش تو رهنمون

ب. تن ز جان و جان ز تن دستور نیست

لیک کس را دید جان دستور نیست

ج. به دستور فرمود تا ساروان

هیون آرد از دشت، صد کاروان

د. بر مصطفی بهر رخصت دوید

از او خواست دستوری اما ندید

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

۴- در متن زیر، واژه‌ای بیابید که دارای «هم‌آوا» باشد.

هر کسی از ظنّ خود شد یار من

از درون من نجست اسرار من (۰/۲۵)

پاسخ ظن (۰/۲۵)

املا

در هریک از موارد زیر، املاي درست را از داخل کمانک برگزینید.

۵- چه نیکو گفت با جمشید دستور / که با نادان نه شیون باد و نه (صور /

(دی ۱۴۰۱)

(سور) (۰/۲۵)

پاسخ سور (۰/۲۵)

۶- تن ز جان و جان ز تن (مستور - مسطور) نیست (۰/۲۵) (دی ۹۹)

پاسخ مستور (۰/۲۵)

مشاوره نهایی توجه به ریشه لغات دارای هم آوا و همچنین کلمات مشابه به آن‌ها می‌تواند شما را در تشخیص درست املاي هر یک یاری کند. مثلاً در این سؤال «مستور» از «ستر» می‌آید (احتمالاً «ستار» به معنی «پوشاننده» را شنیده‌اید) که معنای «پرده» دارد؛ «مستور» یعنی «چیزی / کسی که در پرده است، پنهان». «مسطور» اما از «سطر» می‌آید و یعنی «نوشته شده». همچنین «صور» معنی «شیپور» می‌دهد (همان‌طور که در «صور اسرافیل» شنیده‌اید) و «سور» معنای «جشن».

۷- در گروه کلمه‌های زیر، یک مورد نادرستی املاي وجود دارد؛ شکل درست آن را بنویسید. (۰/۲۵) (خرداد ۹۸)

«استیصال و درماندگی - سوءهاضمه - مسطور و پوشیده - مأوا و پناهگاه»

پاسخ مستور و پوشیده (۰/۲۵)

دستور

۸- نمودار پیکانی وابسته و وابسته را در بیت زیر رسم کنید. (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۴)

سینه خواهم شرحه شرحه از فراق

تا بگویم شرح درد اشتیاق

پاسخ شرح درد اشتیاق (۰/۲۵)

نکته سؤال در رسم نمودار پیکانی وابسته و وابسته، نوک هر پیکان از کلمات فرعی‌تر (کلماتی که با واسطه‌های بیشتری به هسته می‌رسند)، به سمت کلمات اصلی‌تر (کلماتی که با واسطه‌های کمتری به هسته مرتبط می‌شوند)، است.

درس‌نامه وابسته و وابسته و رسم نمودار آن

برخی وابسته‌های اسم خود می‌توانند وابسته بپذیرند:

○ مضاف‌إلیه

○ **صفت مضاف‌إلیه:** مضاف‌إلیه را توصیف می‌کند و می‌تواند قبل یا بعد از مضاف‌إلیه بیاید.

■ کتابخانه روستای کوچک

■ میز این کتابخانه

○ **مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه:** اسمی که به مضاف‌إلیه اضافه شود.

■ میز کتابخانه دانشگاه

○ صفت بیانی

○ **قید صفت:** بین هسته و صفت می‌آید و درجه و مقدار صفت را مشخص می‌کند.

■ هوای نسبتاً تمیز

■ دوست خیلی خوب

○ **صفت صفت:** بعد از صفت می‌آید و صفت را توصیف می‌کند. معمولاً برای توصیف رنگ‌ها کاربرد دارد.

■ پیراهن سبز ارتشی

■ دقت کنید که آمدن دو صفت بعد از اسم الزاماً به معنای وجود «صفت صفت» نیست. مثلاً در «پدر پیر مهربان»، «پیر» و «مهربان» هر دو صفت «پدر» هستند.

○ صفت شمارشی

○ **ممیز:** بین صفت شمارشی اصلی یا صفت مبهم و اسم می‌آید و بیانگر واحد شمارش است.

■ سه کیلو پرتقال

■ دو سید سیب

■ چند عدد کتاب

برای رسم نمودار وابسته و وابسته باید مراحل زیر را طی کنیم:

مثال: آن دستان لاغر مادر عزیز من

۱. تعیین هسته: دستان

۲. تعیین وابسته‌ها و نوع آن‌ها: آن (صفت)، لاغر (صفت)، مادر (مضاف‌إلیه)

۳. تعیین وابسته‌های وابسته و نوع آن‌ها: عزیز (صفت «مادر») ← صفت مضاف‌إلیه، من (مضاف‌إلیه «مادر») ← مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه

۴. رسم پیکان از وابسته و وابسته به سوی وابسته

آن دستان لاغر مادر عزیز من

۵. رسم پیکان از وسط پیکان قبلی به سوی هسته آن دستان لاغر مادر عزیز من

۶. رسم پیکان از وابسته‌ها به سوی هسته آن دستان لاغر مادر عزیز من

۹- در بیت زیر، «وابسته و وابسته» را مشخص کنید و نمودار پیکانی آن را رسم نمایید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

«هرکسی کاو دور ماند از اصل خویش

باز جوید روزگار وصل خویش»

پاسخ خویش (۰/۲۵) روزگار وصل خویش (۰/۲۵)

۱۰- نوع «ان» مشخص شده در کدام گزینه یکسان نیست؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

الف. سراسر همه دشت بریان شدند

بر آن چهر خندانش گریان شدند

ب. من به هر جمعیتی نالان شدم

جفت بدحالان و خوش حالان شدم

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

درس‌نامه معانی مختلف پسوند «ان»

- ♦ جمع: دستان (دست‌ها)، خوبان (خوب‌ها) و ...
- ♦ زمان: بامدادان (زمان بامداد)، بهاران (زمان بهار) و ...
- ♦ مکان: گیلان، دیلمان
- ♦ صفت فاعلی: دوان، خندان، گریان، روان و ...
- ♦ شباهت: کوهان
- ♦ نسبت: کاویان، بابکان و ...

(دی ۱۴۰۲)

۱۱- با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید: (۰/۷۵)

«مکر او معکوس و او سرریز شد

روزگارش برود و روزش دیر شد»

الف. نهاد سومین جمله را مشخص کنید.

ب. «او» به ترتیب در نقش‌های و نهاد به‌کار رفته است.

ج. نقش ضمیر پیوسته «ش» در «روزگارش برد»، است. (مفعول - مضاف‌إلیه)

پاسخ الف. او (۰/۲۵) ب. مضاف‌إلیه (۰/۲۵) ج. مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

۱۲- در بیت «محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مرزبان را مشتری جز گوش

نیست» (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

الف. وابسته و وابسته را مشخص کنید.

ب. نوع وابسته و وابسته را بنویسید.

پاسخ الف. این (۰/۲۵) ب. صفت مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

۱۳- در متن «چون حق تعالی بنده‌ای را گزید و مستغرق خود گردانید، هرکه دامن او را بگیرد و از او حاجت طلبد، بی‌آنکه بزرگ یاد کند و عرضه دهد، حق، آن را برآرد»: (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۱)

الف. فعل «بگیرد» ماضی التزامی است یا مضارع التزامی؟
ب. نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را، به ترتیب، بنویسید.

پاسخ الف. مضارع التزامی (۰/۲۵) ب. مسند (۰/۲۵) نهاد (۰/۲۵)

درس‌نامه زمان‌های مختلف فعل

مضارع

- ◊ اخباری: می + بن مضارع + شناسه
- ◊ التزامی: ب- + بن مضارع + شناسه
- ◊ مستمر: دار (بن مضارع از مصدر «داشتن») + شناسه + مضارع اخباری

ماضی

- ◊ ساده: بن ماضی + شناسه
 - ◊ نقلی: صفت مفعولی + شناسه (ام، ای، است، ایم، اید، اند)
 - ◊ استمراری: می + ماضی ساده
 - ◊ التزامی: صفت مفعولی + باش (بن مضارع از مصدر «بودن») + شناسه
 - ◊ بعید: صفت مفعولی + بود (بن ماضی از مصدر «بودن») + شناسه
 - ◊ مستمر: داشت (بن ماضی از مصدر «داشتن») + شناسه + ماضی استمراری
- نکته: شناسه سوم‌شخصی که به بن ماضی بچسبد اصطلاحاً «تهی» است؛ یعنی وجود ندارد! مثلاً: «او رفته بود»، «او رفت»، «او داشت می‌رفت».

مستقبل (آینده)

- ◊ خواه (بن مضارع از مصدر «خواستن») + شناسه + صفت مفعولی مرخم (بدون «ه»)

۱۴- نقش دستوری هریک از واژه‌های مشخص شده را بنویسید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

«کز نیستان تا مرا ببریده‌اند»

در نفی‌رم مرد و زن نالیده‌اند»

پاسخ نیستان: متمم (۰/۲۵) مرد و زن: نهاد (۰/۲۵)

۱۵- درست یا نادرست بودن عبارت داده شده را تعیین کنید. (۰/۲۵) (خرداد ۹۹)

ه فعل «نیست»، در هر دو مصراع بیت زیر، اسنادی است.

«سَرّ من از ناله من دور نیست

لیک چشم و گوش را آن نور نیست»

پاسخ نادرست (۰/۲۵)

ب. قلمرو ادبی

۱۶- در بیت زیر کدام آرایه ادبی داخل کمانک به کار رفته است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

هرکسی کاو دور ماند از اصل خویش

باز جوید روزگار وصل خویش

(تلمیح / جناس همسان / تضاد)

پاسخ جناس همسان (۰/۲۵)

نکته سؤال هرگاه دو لفظ تکرار شده در یک بیت یا عبارت **یک معنا** داشته باشند، با آرایه **تکرار** مواجهیم و هرگاه **دو معنای** متفاوت داشته باشند با آرایه **جناس** تام مواجهیم.

مشاوره نهایی در مثنوی مولوی آرایه جناس همسان بارها به کار رفته است. نمونه‌هایی از آن در درس ششم مشاهده می‌شود:

ه آتش است این بانگ نای و نیست باد

هرکه این آتش ندارد نیست باد

ه «نیست» مصراع اول: فعل اسنادی / «نیست» مصراع دوم: نابود

ه «باد» مصراع اول: نسیم / «باد» مصراع دوم: فعل دعایی (باشد)

ه نی حریف هرکه از یاری برید

پرده‌هایش پرده‌های ما درید

ه «پرده» اول: اصطلاح موسیقایی / «پرده» دوم: حجاب

۱۷- در کدام بیت شاعر بر پایه تشبیه بین دو مصراع، ارتباط معنایی برقرار کرده است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

الف. مستمع، صاحب‌سخن را بر سر کار آورد

غنچه خاموش، بلب‌لب را به‌گفتار آورد

ب. نی حدیث راه پرخون می‌کند

قصه‌های عشق مجنون می‌کند

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

مشاوره مصحح «تشبیه بین دو مصراع»، در واقع بیان دیگری است از آرایه «اسلوب معادله». بیت «الف» مثال مشهوری از این آرایه است.

۱۸- نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید. (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹، خرداد ۱۴۰۴)

پرتعداد

فیه ما فیه:

پاسخ مولوی (۰/۲۵)

۱۹- آرایه مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب نمایید. (در ستون «ب» یک مورد اضافی است.) (۱)

(شهریور ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. دل‌گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی / مردادمه و گاه دیش نام نهادند	۱. اسلوب معادله
ب. عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را	۲. تلمیح
ج. پیامد دو صد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز	۳. جناس همسان
د. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۴. اغراق
	۵. حسن تعلیل

پاسخ الف. «۵» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۴» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۲۰- آرایهٔ درست مربوط به هر بیت را از ستون مقابل آن انتخاب کنید. (یک آرایه در ستون «ب» اضافی است.) (۱)

(دی ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. خیس خـون داغ سـهراب و سیاهوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۱. حس آمیزی
ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفستگی / آشنایان را در ایام پریشانی بپرس	۲. حسن تعلیل
ج. رخ شاه کاووس پرشرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۳. ایهام
د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند	۴. اسلوب معادله
	۵. پارادوکس

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

آرایهٔ ادبی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۲۱- عشق بر یک فرش بنشانند گدا و شاه را / سیل، یکسان می‌کند پستوبلند راه را (اسلوب معادله - متناقض نما) (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ اسلوب معادله (۰/۲۵)

نکته سؤال دو واژهٔ متضاد اگر در یک زمان به یک شیء نسبت داده نشوند، آرایهٔ متناقض نما نمی‌سازند.

۲۲- محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست (اسلوب معادله / تلمیح) (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ اسلوب معادله. (۰/۲۵)

۲۳- زمانه گر بزند آتشم به خرمن عمر / بگو بسوز که بر من به برگ گاهی نیست
(تشخیص / متناقض نما) (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ تشخیص (۰/۲۵)

۲۴- محرم این هوش جز بی هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست
(اسلوب معادله - سجع) (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

پاسخ اسلوب معادله

۲۵- شانه می آید به کار زلف در آشفستگی / آشنایان را در ایام پریشانی بپرس
(اسلوب معادله - جناس) (۰/۲۵)

(دی ۹۹)

پاسخ اسلوب معادله (۰/۲۵)

مشاوره مصحح اسلوب معادله، یعنی شاعر برای آنچه که در یک مصراع گفته است در مصراع دیگر برای آن نمونه، مصداق و مثالی ذکر می کند. (به موارد «ب» و «د» توجه کنید.) دقت داشته باشید که در مورد «۲۵» شاعر در مصراع دوم مطلبی را بیان نموده و برای این مفهوم مثال و مصداقی را در مصراع نخست آورده است.

جای خالی را با واژه های مناسب پر کنید.

۲۶- واژه های مشخص شده در بیت «نی حریف هرکه از یاری برید / پرده هایش،
پرده های ما درید» آرایه ادبی دارند. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳، شهریور ۹۸) **پرتکرار**

پاسخ جناس همسان (تام) (۰/۲۵)

۲۷- کاربرد واژگان قافیه در بیت زیر، سبب خلق آرایه ادبی «.....» شده
است. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

«آتش است این بانگ نای و نیست باد

هرکه این آتش ندارد نیست باد»

پاسخ جناس همسان (جناس تام) (۰/۲۵)

۲۸- نام آفریننده اثری را که نویسنده آن نادرست است، بنویسید. (۵/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

«سانتاماریا: سیدمهدی شجاعی - سندبادنامه: ظهیری سمرقندی - فیه ما فیه: جامی - دری به خانه خورشید: سلمان هراتی»

پاسخ فیه ما فیه: مولوی (۵/۲۵)

۲۹- آرایه مشترک ابیات زیر (تلمیح - اسلوب معادله) است. (۵/۲۵) (دی ۱۴۰۲)

«عشق چون آید بَرَد هوش دل فرزانه را

دزد دانا می‌کشد اوّل، چراغ خانه را»

«محرم این هوش جز بی‌هوش نیست

مر زبان را مشتری جز گوش نیست»

پاسخ اسلوب معادله (۵/۲۵)

درس‌نامه اسلوب معادله

هرگاه شاعر مطلبی کلی و ذهنی را در مصرعی بیان کند و در مصرع دیگر نمونه‌ای عینی برای آن بیاورد، با اسلوب معادله مواجهیم. اساس این آرایه تشبیه است؛ یعنی شاعر کل یک مصرع را به مصرع دیگر تشبیه می‌کند، بدون اینکه صراحتاً به این شباهت اشاره کند. معمولاً می‌توان هریک از اجزای مصرع اول را به اجزای مصرع دوم ارتباط داد؛ مثلاً:

عیب پاکان زود بر مردم هویدا می‌شود

موی اندر شیر خالص زود پیدا می‌شود

شروط ایجاد این آرایه از این قرار است:

۱. مصرع‌ها باید از لحاظ دستوری، استقلال داشته باشند؛ یعنی هیچ حرف ربطی نباید دو مصرع را بهم متصل کند. از همین رو می‌توان مصرع‌ها را بدون ایجاد اخلال در معنای بیت جابه‌جا کرد.
۲. حتماً یکی از مصرع‌ها باید نمونه و تمثیلی برای مصرع دیگر باشد. اگر هر دو مصرع مطلبی کلی را بیان کنند، با اسلوب معادله مواجه نیستیم.
۳. از آنجایی که اسلوب معادله بر پایه تشبیه است، می‌توانیم بین دو مصرع «همان‌طور که» بیاوریم و ارتباط معنایی مصرع‌ها را برقرار کنیم.

۳۰- آرایه ادبی مناسب با هر سروده را در برابر آن بنویسید. (یک آرایه، اضافی)

(خرداد ۱۴۰۲)

(است) (۰/۷۵)

۱. ایهام	الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد
۲. تضمین	ب. چون رود امیدوارم؛ بی تابم و بی قرارم / من می‌روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو
۳. حسن تعلیل	ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه‌خانه گرم و روشن بود همچون شرم
۴. حس آمیزی	

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۴» (۰/۲۵)

۳۱- آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (یک آرایه، اضافی)

(شهریور ۱۴۰۱)

(است) (۰/۷۵)

۱. حس آمیزی	الف. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید
۲. متناقض نما	ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفستگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس
۳. حسن تعلیل	ج. یکدم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی
۴. اسلوب معادله	

پاسخ الف. «۱» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۲» (۰/۲۵)

۳۲- آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (یک آرایه، اضافی است). (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۱)

الف. یکی تازی‌ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه	۱. ایهام
ب. عشق بر یک فرش بنشانده گدا و شاه را / سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را	۲. اغراق
ج. در عالم پیر، هر کجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است	۳. حسن تعلیل
۴. اسلوب معادله	

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

مشاوره مصحح «سودا» ایهام دارد: ۱. فکر و خیال ۲. تجارت، خرید و فروش

۳۳- آرایه بارز در بیت «محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست»، «اسلوب معادله» است یا «اغراق»؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ اسلوب معادله (۰/۲۵)

هریک از آرایه‌های «اسلوب معادله، حس آمیزی، حسن تعلیل و تضاد» در کدام مورد، دیده می‌شود؟ (۱)

(دی ۱۴۰۰)

۳۴- در عالم پیر هر کجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است

پاسخ تضاد (۰/۲۵)

۳۵- محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست

پاسخ اسلوب معادله (۰/۲۵)

۳۶- تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند

پاسخ حسن تعلیل (۰/۲۵)

۳۷- زمزمه لطیف و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد. می‌بایست هرچه زودتر مخفیگاهی پیدا کنم.

پاسخ حس‌آمیزی (۰/۲۵)

۳۸- مفهوم نمادین واژه مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۰، دی ۹۸) **پرتکرار**

بشنو این نی چون شکایت می‌کند

پاسخ انسان کامل، عارف کامل، مولانا (۰/۲۵)

۳۹- در هریک از سروده‌های ستون اول، کدام‌یک از آرایه‌های ستون دوم دیده می‌شود؟ (یک بیت در ستون اول اضافی است.) (۱)

(شهریور ۹۹)

ستون الف	ستون ب
الف. محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست	۱. ایهام
ب. بر لب آن چاه / سایه‌ای را دید / او شغاد آن نابردار بود / که درون چه نگه می‌کرد	۲. اسلوب معادله
ج. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۳. حسن تعلیل
د. جامعه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن / بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است	۴. حس آمیزی
ه. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل‌بند	

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۴» (۰/۲۵) د. «۳» (۰/۲۵) ه. «۳» (۰/۲۵)

۴۰- در بیت زیر، با توجه به واژه «باد»، آرایه جناس تام (همسان) را بررسی کنید. (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

آتش است این بانگ نای و نیست باد

هر که این آتش ندارد نیست باد

پاسخ «باد» در مصراع اول اسم (باد و هوا) (۰/۲۵) و در مصراع دوم فعل دعایی (الهی باشد)، است. (۰/۲۵)

مشاوره مصحح طراح سؤال از شما «بررسی آرایه جناس تام» را خواسته است؛ بنابراین باید با اشاره دقیق به هر لفظ معنای آن را بنویسید؛ یعنی به وضوح اشاره کنید که محل قرارگیری یا ترتیب بیان شدن هر لفظ به چه صورت است تا مشخص شود که نحوه شکل‌گیری این آرایه را به خوبی دریافته‌اید.

۴۱- هریک از ابیات گروه «الف» با کدام آرایه گروه «ب» ارتباط دارد؟ (در گروه ب، یک مورد اضافه است). (۰/۷۵)

(شهریور ۹۸)

ستون الف	ستون ب
الف. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	۱. تلمیح
ب. مُستمع صاحب‌سخن را بر سر کار آورد / غنچه خاموش، بلبل را به‌گفتار آورد	۲. اسلوب معادله
ج. با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است / ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت	۳. حُسن تعلیل
	۴. تضمین

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۲» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

۴۲- مفهوم کنایه مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

(دی ۹۸)

هر که بی‌روزی است، روزش دیر شد

پاسخ عمرش تباه شد. (۰/۲۵)

(دی ۹۸)

۴۳- آرایه مشترک ابیات زیر را بنویسید. (۰/۲۵)

«شانه می آید به کار زلف در آشفستگی

آشنایان را در ایام پریشانی بپرس»

«محرّم این هوش جز بی هوش نیست

مر زبان را مشـتری جز گوش نیست»

پاسخ اسلوب معادله (۰/۲۵)

مشاوره مصحح در مواردی که طراح آرایه مشترک دو بیت را از شما می خواهد، باید به بارزترین آرایه مشترک میان ابیات اشاره کنید؛ مثلاً در این دو بیت واج آرای «ش» هم مشاهده می شود؛ اما وجود اسلوب معادله در این دو بیت پررنگ تر است و هر دو این ابیات در کتاب درسی به عنوان مثالی برای اسلوب معادله آمده اند.

۴۴- بیت زیر را از نظر کاربرد جناس تام (همسان) بررسی کنید. (۰/۵) (خرداد ۹۸)

«نی، حریف هر که از یاری بُرید

پرده هایش پرده های ما را درید»

پاسخ پرده به دو معنی به کار رفته است؛ اول، نغمه و آواز (۰/۲۵) دوم، حجاب و پوشش (۰/۲۵)

مشاوره مصحح طراح سؤال از شما «بررسی آرایه جناس تام» را خواسته است؛ بنابراین باید با اشاره دقیق به هر لفظ معنای آن را بنویسید؛ یعنی به وضوح اشاره کنید که محل قرارگیری یا ترتیب بیان شدن هر لفظ به چه صورت است تا مشخص شود که نحوه شکل گیری این آرایه را به خوبی دریافته اید.

۴۵- آرایهٔ مشترک ابیات زیر اسلوب معادله است یا حسن تعلیل؟ یک دلیل بنویسید. (۵/۰)

(خرداد ۹۸)

«عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را
دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را»
«محرم این هوش جز بی‌هوش نیست
مر زبان را مشتری جز گوش نیست»

پاسخ اسلوب معادله؛ (۵/۰) زیرا مصراع دوم در هر بیت، مصداقی برای مصراع اول آن است. (۵/۰) (دلایل درست دیگر نیز پذیرفتنی است.)

پ. قلمرو فکری

۴۶- مفهوم بیت زیر کدام است؟ (۵/۰) (دی ۱۴۰۳، دی ۱۴۰۰ و ...)

پرتعداد

هر که جز ماهی ز آبش سیر شد
هرکه بی‌روزی است، روزش دیر شد

الف. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق

ب. تازگی عشق

ج. رازداری و سکوت عاشق

د. تحمل سختی‌ها در راه رسیدن به کمال

پاسخ اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق (۵/۰)

معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، معنا کردن همان قسمت کفایت می‌کند.)

۴۷- کز نیستان تا مرا ببریده‌اند / در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند (۵/۰) (خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ از فریاد و زاری من (۵/۰) تمام آفریده‌ها گریان و نالان شدند. (۵/۰)

۴۸- محرم این هوش جز بی‌هوش نیست (۵/۰) (شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ تنها عاشق واقعی (۵/۰) محرم حقیقت عشق است. (۵/۰)

۴۹- در غم ما روزها بی‌گناه شد / روزها با سوزها همراه شد (۰/۵)

(دی ۱۴۰۳، شهریور ۹۸) **پرتکرار**

پاسخ عمر ما با غم و درد عاشقی (۰/۲۵) سپری شد (۰/۲۵)

۵۰- نی حدیث راه پر خون می‌کند (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ نی (انسان کامل / مولانا) (۰/۲۵) داستان راه دشوار عشق را بیان می‌کند. (۰/۲۵)

۵۱- هر که بی‌روزی است روزش دیر شد (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ هرکس از عشق بی‌بهره باشد، روزگارش تباه می‌شود. (۰/۵)

۵۲- هر کسی از ظنّ خود شد یار من / از درون من نجست اسرار من (۰/۵)

(دی ۱۴۰۰، شهریور ۹۹) **پرتکرار**

پاسخ هرکسی از دیدگاه خودش با عارف همراه می‌شود و حال درون او را درک

نمی‌کند. (۰/۵)

۵۳- تن ز جان و جان ز تن مستور نیست (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ جسم از روح و روح از جسم پوشیده نیست. (۰/۵)

مشاوره نهایی برای پاسخ به این تیپ از سؤالات باید حتماً به مفهوم نمادها

اشاره کنید. نمادهای مهم درس ششم از این قرارند:

نی: انسان کامل، مولانا

نیستان: عالم معنا

ماهی: سالکی که با تمام وجود طالب رسیدن به خداوند است.

آب: عشق، حقیقت مطلق

(شهریور ۱۴۰۳)

۵۴- مفهوم بیت زیر از کدام گزینه دریافت می‌شود؟ (۰/۲۵)

«در ره عشق نشد کس به یقین محرم راز»

هرکسی برحسب فکر گمانی دارد»

الف. هر کسی از ظنّ خود شد یار من

از درون من نجسست اسرار من

ب. سرّ من از ناله من دور نیست

لیک چشم و گوش را آن نور نیست

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

۵۵- مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک مفهوم در

دی ۱۴۰۳)

ستون «ب» اضافی است.) (۱)

ستون الف	ستون ب
الف. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد	۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال
ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو	۲. تازگی عشق
ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند	۳. میهن دوستی
د. یک قصّه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نامکرر است	۴. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
	۵. خفقان اجتماعی

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۵» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۵۶- درستی و نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید.

بیت «نی حدیث راه پر خون می کند / قصه‌های عشق مجنون می کند»، به مفهوم «دشواری و پر خون بودن راه عشق» اشاره دارد. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ درست (۰/۲۵)

۵۷- با توجه به بیت «هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد»: (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۲)

الف. مفهوم واژه «سیر» را بنویسید.

ب. در مصراع دوم، مقصود از «روزی» است که با واژه در مصراع اول، مفهوم یکسان دارد.

پاسخ الف. سیر: بیزار، خسته (۰/۲۵) ب. عشق (۰/۲۵) آب (۰/۲۵)

مشاوره مصحح در چنین سؤالاتی که «مفهوم» یک واژه یا «مقصود» شاعر از یک واژه از شما خواسته می‌شود، باید به معنای مجازی، استعاری یا نمادین آن کلمه اشاره کنید و نه معنای لغوی آن. مثلاً «سیر» در لغت یعنی «متضاد گرسنه»، اما معنای مجازی آن در این بیت «بیزار و خسته» است.

۵۸- معادل معنایی واژه‌های مشخص شده را بنویسید. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۲)

الف. دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را

ب. غنچه خاموش بلبل را به گفتار آورد

پاسخ الف. خاموش کردن (۰/۲۵) ب. ساکت (۰/۲۵)

۵۹- مولانا در بیت زیر، چه کسانی را سزاوار همراهی «عارف» دانسته است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

«نی حریف هرکه از یاری برید

پرده‌هایش پرده‌های ما درید»

پاسخ هجران کشیده‌ها یا کسانی که از معشوق دور مانده‌اند. (۰/۲۵)

۶۰- شاعر در بیت زیر، شنونده را برای بهره بردن از سخنان گوینده، به چه چیزی فرا خوانده است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

«مستمع صاحب سخن را بر سر کار آوَرَد

غنچه خاموش بلبَل را به گفتار آوَرَد»

پاسخ سکوت (۰/۲۵)

۶۱- مولانا در مصراع نخست بیت زیر، چه کسانی را سزاوار همنشینی عارف (نی) دانسته است؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

«نی حریف هرکه از یاری برید

پرده‌هایش پرده‌های ما درید»

پاسخ هجران کشیده‌ها یا کسانی که از محبوب خود دور شده‌اند. (۰/۲۵)

۶۲- هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است.) (۱)

(دی ۱۴۰۰)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. چو گل هر جا که لبخند آفرینی / به هر سو رو کنی لبخند بینی	۱. رازداری و سکوت عاشق
ب. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند / کان را که خبر شد، خبری باز نیامد	۲. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
ج. گَلَّهٔ ما را گله از گرگ نیست / این‌همه بیداد شبان می‌کند	۳. مبارزه با تزویر
د. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد	۴. شادی آفرینی
	۵. از ماست که بر ماست

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۵» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۶۳- مفهوم کلی بیت زیر را بنویسید.

هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد

هرکه بی روزی است، روزش دیر شد (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق (۰/۲۵)

۶۴- کدام یک از ابیات زیر، به سخن مشهور، «كُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ إِلَىٰ أَصْلِهِ» اشاره

(شهریور ۹۹)

دارد؟ (۰/۲۵)

الف. کز نیستان تا مرا بریده‌اند

در نفی‌رم مرد و زن نالیده‌اند

ب. هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش

باز جوید روزگار وصل خویش

پاسخ گزینه «ب» (۰/۲۵)

(خرداد ۹۹)

۶۵- مفهوم مشترک دو بیت زیر را بنویسید. (۰/۵)

«سینه خواهم شرحه شرحه از فراق

تا بگویم شرح درد اشتیاق

نی، حریف هر که از یاری بُرید

پرده‌هایش پرده‌های ما درید»

پاسخ مفهوم مشترک: حال عاشق و عارف را کسی درک می‌کند که درد عشق

کشیده باشد. (۰/۵)

۶۶- هر یک از مفاهیم زیر، با کدام بیت متناسب است؟ (یک بیت اضافی است.) (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

الف. «ناپایداری قدرت» ب. «اشتیاق پایان ناپذیر عاشق»

۱. می تواند حلقه بر در زد حریم حُسن را

در رگ جان هر که را چون زلف، پیچ و تاب هست

۲. هر که جز ماهی، ز آبش سیر شد

هر که بی روزی است، روزش دیر شد

۳. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند

کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند؟

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۲» (۰/۲۵)

۶۷- در بیت زیر، منظور از «نیستان» چیست؟ (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

«کز نیستان تا مرا ببریده اند

در نفیرم مرد و زن نالیده اند»

پاسخ عالم معنا؛ حقیقی، درگاه حق (۰/۵)

۶۸- مفهوم کدام بیت بیانگر این موضوع است که: «ظاهر انسان بیانگر احوال

(خرداد ۹۸)

درونی اوست»؟ (۰/۲۵)

الف. سَرّ من از ناله من دور نیست

لیک چشم و گوش را آن نور نیست

ب. هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش

باز جوید روزگار وصل خویش

پاسخ الف «الف» (۰/۲۵)

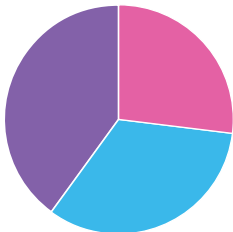
سؤالات

درس ۷: در حقیقت عشق

⑤ در بخش قلمرو زبانی درس هفتم، لغت بسیار بیشتر از املا مورد توجه بوده است. در بخش دستور نقش دستوری کلمات و الگوی جملات بیش از مباحث دیگر مطرح شده‌اند.

⑤ در قلمرو ادبی، حفظ شعر و آرایهٔ سجع بیش از دیگر مباحث مورد توجه بوده‌اند. در بخش قلمرو فکری تعداد زیادی از سؤالات معنای ابیات و عبارت به نثر روان را خواسته‌اند و تعدادی نیز قرابت معنایی را مورد توجه قرار داده‌اند.

⑤ در سال‌های اخیر بین ۷۵٪ تا ۲۵٪ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۲۷٪
ادبی ۳۳٪
فکری ۴۰٪

در حقیقت عشق	تعداد سؤال	مشترک همه رشته‌ها	بانک سؤالات امتحان نهایی
	۵۸		فارسی
درس ۷	زمان: ۱۷۲ دقیقه	پایه دوازدهم	منطبق با رویکرد جدید امتحانات

بار	سؤالات	ردیف
-----	--------	------

الف. قلمرو زبانی لغت

۰/۲۵	معادل معنایی واژه مشخص شده در بیت «چه نیکو گفت با جمشید دستور / که با نادان نه شیون باد و نه سور» در کدام گزینه نیامده است؟ (خرداد ۱۴۰۳)	۱
	الف. در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند. ب. فریاد و فغان مرجبا و آفرین به آسمان بلند شد. ج. وین نغمه محبت بعد از من و تو ماند.	
۰/۲۵	کدام معنی از واژه «سامان» در مصراع «با جان بودن به عشق در سامان نیست» بر نمی‌آید؟ (خرداد ۱۴۰۲)	۲
	الف. امکان ب. درخور ج. مصلحت د. میسر	

معنی هریک از واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

۰/۲۵	ای عزیز، به خدا رسیدن، <u>فرض</u> است. (شهریور ۱۴۰۰)	۳
۰/۲۵	پروانه <u>قوت</u> از عشق آتش خورد. (شهریور ۹۹)	۴
۰/۲۵	محبت چون به <u>غایت</u> رسد، آن را عشق خوانند. (دی ۹۹)	۵

املا

۰/۲۵	در متن زیر، یک نادرستی املايي وجود دارد؛ آن را بیابید و شکل درست آن را بنویسید. (شهریور ۹۸)	۶
	پس عشق از بحر این معنی، فرض راه آمد.	

دستور		
۰/۲۵	مفهوم «ان» در جمله: «و لابد هر چه به واسطه آن به خدا رسند، فرض باشد به نزدیک طالبان.» چیست؟ (خرداد ۱۴۰۴)	۷
۰/۲۵	نقش ضمیر پیوسته در مصراع «بعد از این وادی توحید آیدت» مشابه گزینه است. (شهریور ۱۴۰۳)	۸
نقش دستوری موارد مشخص شده را بنویسید.		
۰/۲۵	پس چون <u>نیک</u> اندیشه کنی، همه طالب حسن‌اند. (دی ۱۴۰۳)	۹
۰/۵	«آنگاه که آتش عشق او را <u>چنان</u> گرداند که همه <u>جهان</u> ، آتش بیند.» (شهریور ۱۴۰۲)	۱۰
۰/۵	او بنده خود را <u>عاشق</u> خود کند، آنگاه بر بنده عاشق باشد و بنده را گوید: تو عاشق و محب مایی. (شهریور ۱۴۰۱)	۱۱
۰/۵	« <u>عشق</u> حقیقی، دل و جان را <u>پاک</u> می‌گرداند.» (شهریور ۹۹)	۱۲
۰/۲۵	عشق حقیقی، <u>دل</u> و جان را پاک می‌گرداند. (دی ۹۸)	۱۳
۰/۵	در ابیات زیر نوع حذف فعل (قرینه لفظی / معنایی) را مشخص کنید. الف. ای جویبار جاری زین سایه برگ مگریز کاین‌گونه فرصت از کف دادند بی‌شماران (شهریور ۲۰۴۱) ب. آینه نگاهت، پیوند صبح و ساحل لبخند گاه‌گاهت، صبح ستاره‌باران (دی ۱۰۴۱)	۱۴

۰/۵	<p>در همهٔ گزینه‌ها، به جز جمله‌ای با الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» دیده می‌شود. (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>الف. محبت چون به‌غایت رسد، آن را عشق خوانند. ب. به عشق نتوان رسیدن تا از معرفت و محبت دو پایهٔ نردبان نسازد. ج. همواره عشق قدیم را موضوع صحیفهٔ شعر خود می‌گرداند. د. آتش عشق او را چنان گرداند که همهٔ جهان، آتش بیند.</p>	۱۵						
۰/۵	<p>الگوی ساخت همهٔ گزینه‌ها، به جز «نهاد + مفعول + مسند + فعل» است. (شهریور ۱۴۰۰)</p> <p>الف. برخی عاشق را دیوانه می‌پندارند. ب. عشق حقیقی دل و جان را پاک می‌گرداند. ج. مردم به او دهقان فداکار می‌گفتند. د. پروانه، همهٔ جهان را آتش بیند.</p>	۱۶						
۰/۵	<p>هریک از الگوهای زیر، با کدام جمله در ردیف مقابل مطابقت دارد؟ (یک جمله اضافی است). (خرداد ۱۴۰۰)</p> <table border="1" data-bbox="155 1029 885 1421"> <tr> <td data-bbox="155 1029 471 1162">۱. برخی عاشق را دیوانه می‌پندارند.</td> <td data-bbox="471 1029 885 1162">الف. نهاد + مسند + فعل</td> </tr> <tr> <td data-bbox="155 1162 471 1292">۲. مردم به او دهقان فداکار می‌گفتند.</td> <td data-bbox="471 1162 885 1292">ب. نهاد + مفعول + مسند + فعل</td> </tr> <tr> <td data-bbox="155 1292 471 1421">۳. عاشقان کشتگان معشوق‌اند</td> <td data-bbox="471 1292 885 1421"></td> </tr> </table>	۱. برخی عاشق را دیوانه می‌پندارند.	الف. نهاد + مسند + فعل	۲. مردم به او دهقان فداکار می‌گفتند.	ب. نهاد + مفعول + مسند + فعل	۳. عاشقان کشتگان معشوق‌اند		۱۷
۱. برخی عاشق را دیوانه می‌پندارند.	الف. نهاد + مسند + فعل							
۲. مردم به او دهقان فداکار می‌گفتند.	ب. نهاد + مفعول + مسند + فعل							
۳. عاشقان کشتگان معشوق‌اند								
۰/۲۵	<p>الگوی ساخت کدام جمله «نهاد + مفعول + مسند + فعل» است؟ (دی ۹۹)</p> <p>الف. زیبایی محبوب تو چند روی بیش نیست. ب. عشق جاودانی، همواره معشوق را جوان می‌بیند. ج. در این سفر، ستارگان را با درخشندگی جاودان خود می‌بینم. د. عشق از بهر این معنی، فرضِ راه آمد.</p>	۱۸						

۰/۵	در نوشته «بدان که از جمله نام‌های حُسن یکی «جمال» است و یکی «کمال» و هر چه موجودند، از روحانی و جسمانی، طالب کمال‌اند و هیچ‌کس نبینی که او را به جمال میلی نباشد.» (خرداد ۹۹)	۱۹
الف. یک مورد حذف فعل بیابید و بنویسید. ب. مرجع ضمیر «او» را تعیین کنید.		
ب. قلمرو ادبی		
۰/۲۵	همه موارد زیر از آثار ترجمه شده به شمار می‌آیند؛ به جز (خرداد ۱۴۰۴)	۲۰
	الف. قصه‌های دوشنبه ب. فی حقیقة‌العشق ج. کلیله و دمنه	
۰/۵	بیت زیر را کامل کنید. (شهریور ۱۴۰۳، دی ۹۹ و ...)	۲۱
	آیینۀ نگاهت، پیوند صبح و ساحل	
آرایه ادبی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.		
۰/۲۵	عشق به همه جایی مأوا نکند و به هر دیده روی ننماید. (مجاز - جناس) (دی ۱۴۰۳)	۲۲
۰/۲۵	از جمله نام‌های حسن، یکی <u>جمال</u> است و یکی <u>کمال</u> . (سجع - موازنه) (خرداد ۱۴۰۰)	۲۳
نام آفرینندگان آثار زیر را بنویسید.		
۰/۲۵	تمهیدات: (دی ۱۴۰۳، خرداد ۹۹)	۲۴
۰/۲۵	مثل درخت در شب باران: (شهریور ۱۴۰۱)	۲۵
۰/۲۵	فی حقیقة‌العشق: (شهریور ۱۴۰۰، دی ۹۹)	۲۶

۰/۲۵	واژه‌های مشخص شده، در دو جمله زیر خلق‌کننده کدام آرایه ادبی مشترک هستند؟ (خرداد ۱۴۰۳)	۲۷								
۰/۲۵	الف. بدان که از جمله نام‌های حُسن یکی «جمال» است و یکی «کمال». ب. بی‌آتش <u>قرار</u> ندارد و در آتش <u>وجود</u> ندارد.									
۰/۲۵	مصراع نخست بیت زیر را مرتب کنید. (خرداد ۱۴۰۳)	۲۸								
۰/۲۵	از -باران -برگ -در -مهربان تر -ای -بوسه‌های بیداری ستاره در چشم جویباران									
۰/۵	در جدول زیر، مشخص کنید که هریک از آثار گروه «الف» متعلق به کدام نویسنده در گروه «ب» است. (دی ۱۴۰۲)	۲۹								
<table border="1"> <thead> <tr> <th>گروه «ب» (یک مورد اضافه است.)</th> <th>ستون الف</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>احمد عربلو</td> <td>قصه شیرینِ فرهاد</td> </tr> <tr> <td>نصرالله منشی</td> <td>تمهیدات</td> </tr> <tr> <td>عین‌القضات همدانی</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			گروه «ب» (یک مورد اضافه است.)	ستون الف	احمد عربلو	قصه شیرینِ فرهاد	نصرالله منشی	تمهیدات	عین‌القضات همدانی	
گروه «ب» (یک مورد اضافه است.)	ستون الف									
احمد عربلو	قصه شیرینِ فرهاد									
نصرالله منشی	تمهیدات									
عین‌القضات همدانی										
۰/۵	نام آفرینندگانِ آثاری را که نویسنده آن‌ها نادرست ذکر شده، بنویسید. (خرداد ۱۴۰۲)	۳۰								
۰/۵	«بخارای من، ایل من: محمد بهمن بیگی / تذکرةالاولیا: عطار / تمهیدات: شهاب‌الدین سهروردی / قصه شیرینِ فرهاد: نظامی»									

۰/۷۵	<p>آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (یک آرایه، اضافی است.) (دی ۱۴۰۱)</p> <table border="1" data-bbox="153 300 891 741"> <tr> <td data-bbox="153 300 381 423">۱. ایهام</td> <td data-bbox="381 300 891 423">الف. یکی تازی‌ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 423 381 546">۲. اغراق</td> <td data-bbox="381 423 891 546">ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را / سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 546 381 669">۳. حسن تعلیل</td> <td data-bbox="381 546 891 669">ج. در عالم پیر، هر کجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش سودایی است</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 669 381 741">۴. اسلوب معادله</td> <td data-bbox="381 669 891 741"></td> </tr> </table>	۱. ایهام	الف. یکی تازی‌ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه	۲. اغراق	ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را / سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را	۳. حسن تعلیل	ج. در عالم پیر، هر کجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش سودایی است	۴. اسلوب معادله		۳۱
۱. ایهام	الف. یکی تازی‌ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه									
۲. اغراق	ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را / سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را									
۳. حسن تعلیل	ج. در عالم پیر، هر کجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش سودایی است									
۴. اسلوب معادله										
۱	<p>هریک از آثار «قصه‌های دوشنبه، در حیاط کوچک پاییز در زندان، فی حقیقه‌العشق و قصه شیرین فرهاد» با کدامیک از توضیحات زیر متناسب است؟ (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>الف. کتابی است عرفانی از شیخ شهاب‌الدین سهروردی ب. شعر خوان هشتم از سروده‌های این کتاب است. ج. این اثر از ترجمه‌های عبدالحسین زرین کوب است. د. داستانی است طنز، از احمد عربلو با موضوع دفاع مقدس</p>	۳۲								
۰/۲۵	<p>مفهوم نمادین واژه مشخص شده را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰)</p> <p>بین آخر که آن پروانه خوش چگونه می‌زند خود را به آتش</p>	۳۳								

۱	<p>هریک از آرایه‌های «اسلوب معادله، حس آمیزی، حسن تعلیل و تضاد» در کدام مورد، دیده می‌شود؟ (دی ۱۴۰۰)</p> <p>الف. در عالم پیر هرکجا برنایی است عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است</p> <p>ب. محرم این هوش جز بی‌هوش نیست مر زبان را مشتری جز گوش نیست</p> <p>ج. تا چشم بشر نبیندت روی بنهفته به ابر چهر دل‌بند</p> <p>د. زمزمه لطیف و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد. می‌بایست هر چه زودتر مخفیگاهی پیدا کنم.</p>	۳۴
۰/۲۵	<p>نام صاحب اثر داده‌شده را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۰)</p> <p>تمهیدات: (سهروردی / عین‌القضات همدانی)</p>	۳۵
۰/۵	<p>در بیت زیر، جای خالی را با مصراع مناسب کامل کنید. (شهریور ۹۹، شهریور ۹۸) پرتکرار</p> <p>ای مهربان‌تر از برگ در بوسه‌های باران</p> <p>.....</p>	۳۶
۰/۵	<p>در عبارت «بدان که از جمله نام‌های حسن یکی جمال است و یکی کمال.» کدام واژه‌ها «سجع» دارند؟ (شهریور ۹۹)</p>	۳۷
۰/۵	<p>کدام گزیننه، بیت «باز آ که در هوایت خاموشی جنونم» را کامل می‌کند؟ (خرداد ۹۹)</p> <p>الف. لبخند گاه گاهت صبح ستاره‌باران ب. فریادها برانگیخت از سنگ کوهساران ج. بیداری ستاره در چشم جویباران د. ای مهربان‌تر از برگ در بوسه‌های باران</p>	۳۸

۰/۵	<p>مصرع دیگر بیت زیر را بنویسید. (خرداد ۹۸)</p> <p>.....</p> <p>بیداری ستاره، در چشم جویباران</p>	۳۹												
پ. قلمرو فکری														
۰/۵	<p>با توجه به متن «و به عالم عشق - که بالای همه است - نتوان رسیدن تا از معرفت و محبت دو پایه نردبان نسازد.» سهروردی شرط رسیدن به عالم عشق را چه می داند؟ (خرداد ۱۴۰۴)</p>	۴۰												
۰/۵	<p>مفهوم مشترک عبارت «حیات از عشق می شناس و ممت از عشق می یاب» با بیت زیر چیست؟ (دی ۱۴۰۳)</p> <p>هر آن دل را که سوزی نیست، دل نیست دل افسرده غیر از آب و گل نیست</p>	۴۱												
	<p>با توجه به ستون «الف»، مفهوم مناسب هر بیت در ستون «ب» را مشخص کنید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است.) (خرداد ۱۴۰۳)</p>													
۱	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">ستون الف</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">ستون ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="153 1168 368 1324">الف. گفت: «می باید تو را تا خانه قاضی برم» / گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه شب بیدار نیست»</td> <td data-bbox="153 1168 368 1324">۱. برتری عشق بر عقل</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 1324 368 1479">ب. خانه ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت الحزن است</td> <td data-bbox="153 1324 368 1479">۲. ناپایداری حکومت ها</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 1479 368 1634">ج. سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل ها افزون آید.</td> <td data-bbox="153 1479 368 1634">۳. تقدس عشق</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 1634 368 1749">د. راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود</td> <td data-bbox="153 1634 368 1749">۴. فساد و غفلت حاکمان</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 1749 368 1824">۵. بیگانه ستیزی</td> <td data-bbox="153 1749 368 1824"></td> </tr> </tbody> </table>	ستون الف	ستون ب	الف. گفت: «می باید تو را تا خانه قاضی برم» / گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه شب بیدار نیست»	۱. برتری عشق بر عقل	ب. خانه ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت الحزن است	۲. ناپایداری حکومت ها	ج. سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل ها افزون آید.	۳. تقدس عشق	د. راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود	۴. فساد و غفلت حاکمان	۵. بیگانه ستیزی		۴۲
ستون الف	ستون ب													
الف. گفت: «می باید تو را تا خانه قاضی برم» / گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه شب بیدار نیست»	۱. برتری عشق بر عقل													
ب. خانه ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت الحزن است	۲. ناپایداری حکومت ها													
ج. سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل ها افزون آید.	۳. تقدس عشق													
د. راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود	۴. فساد و غفلت حاکمان													
۵. بیگانه ستیزی														

معنای ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

۰/۲۵	(خرداد ۱۴۰۳)	عشق، هرکسی را به خود راه ندهد.	۴۳
۰/۵	(شهریور ۱۴۰۲، خرداد ۹۸) پرتکرار	در عشق قدم نهادن کسی را مسلّم شود که با خود نباشد.	۴۴
۱	(دی ۱۴۰۲)	در عشق قدم نهادن، کسی را مسلّم شود که با خود نباشد و ترک خود بکند.	۴۵
۰/۵	(خرداد ۱۴۰۲)	حیات از عشق می‌شناس و ممات بی‌عشق می‌یاب.	۴۶
۰/۵	(شهریور ۱۴۰۱)	وصول به حُسن ممکن نشود، الاّ به واسطهٔ عشق.	۴۷
۰/۵	(دی ۱۴۰۱)	عشق هرکسی را به خود راه ندهد و به همه‌جایی مأوا نکند.	۴۸
۰/۵	(شهریور ۹۹)	در عالم پیر، هرکجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است	۴۹
۰/۵	(خرداد ۹۹)	در عشق کسی قدم نهد کِش جان نیست	۵۰
۰/۵	(شهریور ۱۴۰۲)	مفهوم مشترک ابیات زیر را بنویسید. الف. صبر بر داغ دل سوخته باید چون شمع لایق صحبت بزم تو شدن آسان نیست ب. می‌تواند حلقه بر در زد حریم حُسن را دررگ جان، هرکه را چون زلف، پیچ و تاب هست	۵۱
۰/۵	(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) پرتکرار	با توجه به عبارت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. «محبت چون به غایت رسد، آن را عشق خوانند. عشق خاص‌تر از محبت است و محبت خاص‌تر از معرفت است. به عالم عشق نتوان رسیدن تا از معرفت و محبت، دو پایهٔ نردبان نسازد.» الف. سهرودی، شرط دستیابی به عالم عشق را چه می‌داند؟ ب. از نظر نویسنده، نهایت محبت چه نام دارد؟	۵۲

۰/۵	<p>با توجه به متن زیر، چرا عین‌القضات همدانی، عشق‌ورزی را در عرفان واجب دانسته است؟ (دی ۱۴۰۱)</p> <p>«ای عزیز، به خدا رسیدن فرض است و لابد هر چه به واسطه آن به خدا رسند، فرض باشد به نزدیک طالبان. عشق، بنده را به خدا برساند؛ پس عشق از بهر این معنی، فرض راه آمد.»</p>	۵۳
۰/۵	<p>مفهوم کدام بیت با عبارت «وصول به حُسن ممکن نشود؛ الا به واسطه عشق و عشق هرکس را به خود راه ندهد»، یکسان است؟ (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>الف. بیم آن است کز غم عشقت سر برآرد دلم به شیدایی</p> <p>ب. من که هرآنچه داشتم اول ره گذاشتم حال برای چون تویی اگر کوه لایقم بگو</p> <p>ج. بی‌عشق زیستن را جز نیستی، چه نام است؟ یعنی اگر نباشی کار دلم تمام است</p> <p>د. می‌تواند حلقه بر در زد حریم حُسن را در رگ جان، هر که را چون زلف پیچ‌وتاب هست</p>	۵۴
۰/۵	<p>با توجه به عبارت زیر، شرط راهیابی به عالم عشق چیست؟ (شهریور ۱۴۰۰)</p> <p>«در عشق قدم نهادن کسی را مسلم شود که با خود نباشد و ترک خود بکند.»</p>	۵۵

بیت‌های داده شده در جدول زیر، یک مفهوم مشترک دارند؛ آن مفهوم را از ستون مقابل انتخاب کنید.
(خرداد ۱۴۰۰)

۰/۲۵

۵۶

الف. فردپذیر بودن عشق و رد دوگانگی	هـ من که هر آنچه داشتم اول ره گذاشتم / حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو
ب. ترک دل‌بستگی‌ها در راه عشق	هـ در عشق کسی قدم نهد کش جان نیست / با جان بودن به عشق در سامان نیست

هریک از بیت‌های ستون اول با کدام مفهوم در ستون دوم متناسب است؟ (یک مفهوم اضافی است).
(شهریور ۹۹)

۱

۵۷

ستون اول (بیت‌ها)	ستون دوم (مفاهیم)
الف. از دست و زبان که برآید / کز عهده شکرش به درآید	ناپایداری قدرت
ب. من که هر آنچه داشتم اول ره گذاشتم / حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو	دشواری راه عشق
ج. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌الجزن است	بیگانه‌ستیزی
د. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند / کی بود و کجا بود و کی اش نام نهادند	از جان‌گذشتگی عاشق
	ناتوانی در سپاسگزاری از خداوند

عین‌القضات، در عبارت «حیات از عشق می‌شناس و مَمات بی‌عشق می‌یاب»، چه چیز را سبب ادامه زندگی می‌داند؟
(شهریور ۹۸)

۰/۵

۵۸

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی

لغت

۱- معادل معنایی واژه مشخص شده در بیت «چه نیکوگفت با جمشید دستور / که با نادان نه شیون باد و نه سور» در کدام گزینه نیامده است؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۳)

الف. در نفیرم مرد و زن نالیده‌اند.

ب. فریاد و فغان مرحبا و آفرین به آسمان بلند شد.

ج. وین نغمهٔ محبت بعد از من و تو ماند.

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

۲- کدام معنی از واژه «سامان» در مصراع «با جان بودن به عشق در سامان نیست» بر نمی‌آید؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۲)

الف. امکان ب. درخور ج. مصلحت د. میسر

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

معنی هریک از واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

۳- ای عزیز، به خدا رسیدن، فرض است. (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۰)

پاسخ لازم، ضروری، آنچه خدا بر بندگانش واجب کرده است. (۰/۲۵)

۴- پروانه قوت از عشق آتش خورد. (۰/۲۵) (شهریور ۹۹)

پاسخ خوراک، رمق، نیرو (۰/۲۵)

۵- محبت چون به غایت رسد، آن را عشق خوانند. (۰/۲۵) (دی ۹۹)

پاسخ نهایت (۰/۲۵)

درس‌نامه

واژه‌های مهم درس هفتم

سامان: درخور، میسر، امکان

سودا: خیال، دیوانگی، اشتیاق

فرض: لازم، ضروری، واجب

قوت: خوراک، رمق، نیرو

ممات: مرگ، مردن

املا

۶- در متن زیر، یک نادرستی املائی وجود دارد؛ آن را بیابید و شکل درست آن را بنویسید. (۰/۲۵)

(شهریور ۹۸)

پس عشق از بحر این معنی، فرض راه آمد.

پاسخ بهر (۰/۲۵)

دستور

۷- مفهوم «ان» در جمله: «و لابد هرچه به واسطه آن به خدا رسند، فرض باشد به نزدیک طالبان.» چیست؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ نشانه جمع (۰/۲۵)

درس نامه معانی مختلف پسوند «ان»

- ♦ جمع: دستان (دستها)، خوبان (خوبها) و ...
- ♦ زمان: بامدادان (زمان بامداد)، بهاران (زمان بهار) و ...
- ♦ مکان: گیلان، دیلمان
- ♦ صفت فاعلی: دوان، خندان، گریان، روان و ...
- ♦ شباهت: کوهان
- ♦ نسبت: کاویان، بابکان و ...

نکته سؤال پسوند «ان» نشانه جمع برخلاف باقی موارد در معنای واژه تغییری ایجاد نمی‌کند.

۸- نقش ضمیر پیوسته در مصراع «بعد از این وادی توحید آیدت» مشابه گزینه است. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

الف. در عشق کسی قدم نهد کیش جان نیست

ب. آن خضر که فرخنده‌پیش نام نهادند

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

نقش دستوری موارد مشخص شده را بنویسید.

۹- پس چون نیک اندیشه کنی، همه طالب حسن اند. (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۳)

پاسخ نیک: قید (۰/۲۵)

۱۰- «آنگاه که آتش عشق او را چنان گرداند که همه جهان، آتش بیند.» (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ مسند (۰/۲۵)، مفعول (۰/۲۵)

نکته سؤال صفت مبهم «همه» در فارسی امروز، کسرۀ اضافه می‌گیرد؛ بنابراین اگر در یک گروه اسمی به دنبال هسته بودید و اولین واژه‌ای که کسرۀ اضافه گرفته بود «همه» بود، از آن بگذرید و به سراغ کلمۀ بعدی‌ای که کسرۀ اضافه گرفته بروید.

۱۱- او بندهٔ خود را عاشق خود کند، آنگاه بر بنده عاشق باشد و بنده را گوید:

(شهریور ۱۴۰۱)

تو عاشق و محبّ مایی. (۰/۵)

پاسخ عاشق: مسند (۰/۲۵) ، بنده: متمم (۰/۲۵)

مشاورۀ نهایی «را» همیشه نشان‌دهندۀ مفعول جمله نیست. کاربردهای دیگر «را» از این قرار است:

◊ **حرف اضافه**

◊ به: او را گفت ← به او گفت.

◊ از: او را پرسید ← از او پرسید.

◊ **فک اضافه:** این نوع «را» به مضافّ‌إلیه می‌چسبد و باعث می‌شود؛ ۱. گاهی بین مضاف و مضافّ‌إلیه فاصله بیفتد ۲. مضاف کسرۀ اضافه نگیرد.

◊ **تو را آتش عشق اگر پر بسوخت (پر تو)**

(شهریور ۹۹)

۱۲- «عشق حقیقی، دل و جان را پاک می‌گرداند.» (۰/۵)

پاسخ عشق: نهاد (۰/۲۵) پاک: مسند (۰/۲۵)

(دی ۹۸)

۱۳- عشق حقیقی، دل و جان را پاک می‌گرداند. (۰/۲۵)

پاسخ: دل: مفعول (۰/۲۵)

نکته سؤال واژه‌هایی که با «یا» یا «و» به هم معطوف می‌شوند، نقش دستوری یکسانی دارند.

۱۴- در ابیات زیر نوع حذف فعل (قرینه لفظی / معنایی) را مشخص کنید.

الف. ای جویبار جاری زین سایه برگ مگر بز

کاین‌گونه فرصت از کف دادند بی‌شماران (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

ب. آیینۀ نگاهت، پیوند صبح و ساحل

لبخند گاه‌گاهت، صبح ستاره‌باران (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱)

پاسخ الف. معنایی (۰/۲۵) (هرجا منادا به کار رفته باشد، حتماً حذف معنایی به کار رفته است. ای جویبار جاری، منادا است.)

ب. معنایی (۰/۲۵) (عموماً بیت‌هایی که در آن‌ها فعل به چشم نمی‌خورد، دارای حذف به قرینه معنایی هستند.)

مشاوره نهایی رایج‌ترین نمونه‌های حذف به قرینه معنایی:

- ◊ حذف فعل «است» از پایان جملات اسنادی
- ◊ حذف فعل «می‌خورم» بعد از «قسم» و «سوگند»
- ◊ حذف فعل «می‌فرستم» بعد از «درود» و «سلام» و «لعنت» و ...
- ◊ حذف ضمیر با نقش نهاد

۱۵- در همهٔ گزینه‌ها، به جز جمله‌ای با الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» دیده می‌شود. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

الف. محبت چون به‌غایت رسد، آن را عشق خوانند.

ب. به عشق نتوان رسیدن تا از معرفت و محبت دو پایهٔ نردبان نسازد.

ج. همواره عشق قدیم را موضوع صحیفهٔ شعر خود می‌گرداند.

د. آتش عشق او را چنان گرداند که همهٔ جهان، آتش ببند.

پاسخ گزینهٔ «ب» (۰/۵)

مشاورهٔ نهایی افعال مشتق از مصدرهای زیر می‌توانند جملهٔ چهارجزئی

مفعولی - مسندی بسازند. به معنای این مصدرها توجه داشته باشید زیرا مثلاً مصدر «ساختن» اگر معنای «بنا کردن» بدهد، سه‌جزئی مفعولی است و اگر معنای «سازگاری» بدهد، سه‌جزئی متممی است و تنها اگر معنای «کردن» بدهد، چهارجزئی مفعولی - مسندی است.

♦ «کردن» و مترادف‌هایش

♦ ساختن

♦ نمودن

♦ گرداندن

♦ «نامیدن» و مترادف‌هایش

♦ خطاب کردن

♦ خواندن

♦ گفتن

♦ «به شمار آوردن» و مترادف‌هایش

♦ به حساب آوردن

♦ دانستن

♦ یافتن

♦ دیدن

♦ پنداشتن

۱۶- الگوی ساخت همهٔ گزینه‌ها، به جز «نهاد + مفعول + مسند + فعل» است. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

الف. برخی عاشق را دیوانه می‌پندارند.

ب. عشق حقیقی دل و جان را پاک می‌گرداند.

ج. مردم به او دهقان فداکار می‌گفتند.

د. پروانه، همهٔ جهان را آتش بیند.

پاسخ «ج» (۰/۵)

۱۷- هریک از الگوهای زیر، با کدام جمله در ردیف مقابل مطابقت دارد؟ (یک جمله اضافی است). (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

الف. نهاد + مسند + فعل	۱. برخی عاشق را دیوانه می‌پندارند.
ب. نهاد + مفعول + مسند + فعل	۲. مردم به او دهقان فداکار می‌گفتند.
	۳. عاشقان کشتگان معشوق‌اند

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵)

مشاورهٔ نهایی الگوی «نهاد + مسند + فعل» در جملاتی یافته می‌شود که فعلشان اسنادی است. افعال اسنادی مشتق از این مصدرها هستند:

بودن (شامل «است» و «نیست» هم می‌شود).

شدن

گشتن (اگر در معنای چرخیدن یا جست‌وجو نباشد).

گردیدن (اگر در معنای چرخیدن یا جست‌وجو نباشد).

نکتهٔ سؤال افعال «است»، «نیست» و دیگر افعال مشتق از «بودن» اگر معنای «وجود داشتن» یا «وجود نداشتن» بدهند، جملهٔ دوجزئی (الگوی «نهاد + فعل») می‌سازند.

۱۸- الگوی ساخت کدام جمله «نهاد + مفعول + مسند + فعل» است؟ (۰/۲۵)

(دی ۹۹)

- الف. زیبایی محبوب تو چند روی بیش نیست.
 ب. عشق جاودانی، همواره معشوق را جوان می‌بیند.
 ج. در این سفر، ستارگان را با درخشندگی جاودان خود می‌بینم.
 د. عشق از بهر این معنی، فرض راه آمد.

پاسخ گزینه «ب» (۰/۲۵)

نکته سؤال افعال مشتق از «آمدن» در متون کهن می‌توانند جمله سه‌جزئی مسندی (الگوی «نهاد + مسند + فعل») بسازند.

۱۹- در نوشته «بدان که از جمله نام‌های حُسن یکی «جمال» است و یکی «کمال» و هرچه موجودند، از روحانی و جسمانی، طالب کمال‌اند و هیچ‌کس نبینی که او را به جمال میلی نباشد.» (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

- الف. یک مورد حذف فعل بیابید و بنویسید.
 ب. مرجع ضمیر «او» را تعیین کنید.

پاسخ الف. حذف فعل «است»، یکی کمال (است) (۰/۲۵)

ب. هیچ‌کس (۰/۲۵)

ب. قلمرو ادبی

۲۰- همه موارد زیر از آثار ترجمه‌شده به‌شمار می‌آیند؛ به‌جز (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

- الف. قصه‌های دوشنبه
 ب. فی حقیقة‌العشق
 ج. کلیله و دمنه

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

۲۱- بیت زیر را کامل کنید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۳، دی ۹۹ و ...)

پرتکرار

آیینة نگاهت، پیوند صبح و ساحل

پاسخ لبخند گاه‌گاهت، صبح ستاره‌باران (۰/۵)

آرایهٔ ادبی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۲۲- عشق به همه‌جایی مأوا نکند و به هر دیده روی ننماید. (مجاز - جناس) (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

پاسخ مجاز (۰/۲۵)

۲۳- از جملهٔ نام‌های حسن، یکی جمال است و یکی کمال. (سجع - موازنه) (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ سجع (۰/۲۵)

مشاورهٔ نهایی سجع آن است که لغات غیرتکراری پایانی دو جمله در وزن و واج‌های پایانی یا هر دو یکسان باشند.
موازنه آن است که تمام لغات دو جمله یا مصراع به صورت یک‌به‌یک دارای وزن یکسان یا وزن و واج‌های پایانی یکسان باشند.

نام آفرینندگان آثار زیر را بنویسید.

۲۴- تمهیدات: (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳، خرداد ۹۹)

پرتکرار

پاسخ عین‌القضات همدانی (۰/۲۵)

۲۵- مثل درخت در شب باران: (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ ب. شفیعی کدکنی (۰/۲۵)

۲۶- فی حقیقة‌العشق: (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰، دی ۹۹)

پرتکرار

پاسخ شهاب‌الدین سهروردی (۰/۲۵)

۲۷- واژه‌های مشخص شده، در دو جمله زیر خلق‌کننده کدام آرایه ادبی مشترک هستند؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

الف. بدان که از جمله نام‌های حُسن یکی «جمال» است و یکی «کمال».
ب. بی آتش قرار ندارد و در آتش وجود ندارد.

پاسخ سجع (۰/۲۵)

درس‌نامه سجع

سجع، یکسانی کلمات غیرتکراری پایان دو جمله در وزن، واج‌های پایانی یا هر دوی آن‌هاست. کاربرد سجع در نثر همانند کاربرد قافیه در شعر است و هدف آن افزایش موسیقی کلام است. به کلماتی که باهم سجع می‌سازند، «ارکان سجع» می‌گوییم و به آهنگ برخاسته از آن‌ها «سجع». همچنین متنی که سجع در آن به‌کار رفته باشد، «موزون» یا «مسجع» خوانده می‌شود. سجع علاوه بر نثر، در شعر هم کاربرد دارد. سجع در شعر خود را در پایان نیم‌مصراع‌ها نشان می‌دهد. مثال:

♦ هنگام تنگ‌دستی در عیش کوش و مستی

کاین کیمیای هستی قارون کند گدا را

♦ ارکان سجع: «تنگ‌دستی»، «مستی» و «هستی»

♦ گوهر اگر در خلاب افتد نفیس است و غبار اگر بر فلک رود خسیس.

♦ ارکان سجع: «خسیس» و «نفیس»

همان‌طور که در مثال بالا دیدید، گاهی فعل جمله دوم به قرینه لفظی حذف می‌شود.

نکته سؤال ارکان سجع حتماً باید در پایان دو جمله یا نیم‌مصراع قرار

گرفته باشند. اگر هر دو واژه در یک جمله یا نیم‌مصراع قرار گرفته باشند، یا در دو جمله یا نیم‌مصراع باشند ولی در پایان آن‌ها نباشند، با سجع مواجه نیستیم.

(خرداد ۱۴۰۳)

۲۸- مصراع نخست بیت زیر را مرتب کنید. (۰/۲۵)

از- باران- برگ- در- مهربان تر- ای- بوسه‌های

بیداری ستاره در چشم جویباران

پاسخ ای مهربان تر از برگ در بوسه‌های باران (۰/۲۵)

۲۹- در جدول زیر، مشخص کنید که هریک از آثار گروه «الف» متعلق به کدام نویسنده در گروه «ب» است. (یک مورد اضافه است). (۵/۰) (دی ۱۴۰۲)

گروه «ب»	ستون الف
احمد عربلو	قصه شیرین فرهاد
نصرالله منشی	تمهیدات
عین القضاة همدانی	

پاسخ قصه شیرین فرهاد: احمد عربلو (۲۵/۰) تمهیدات: عین القضاة همدانی (۲۵/۰)

۳۰- نام آفرینندگان آثاری را که نویسنده آن‌ها نادرست ذکر شده، بنویسید. (۵/۰) (خرداد ۱۴۰۲)

«بخارای من، ایل من: محمد بهمن بیگی / تذکرة الاولیا: عطار / تمهیدات: شهاب‌الدین سهروردی / قصه شیرین فرهاد: نظامی»

پاسخ تمهیدات: عین القضاة همدانی (۲۵/۰) قصه شیرین فرهاد: احمد عربلو (۲۵/۰)

۳۱- آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (یک آرایه، اضافی است). (۷۵/۰) (دی ۱۴۰۱)

الف. یکی تازی‌ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه	۱. ایهام
ب. عشق بر یک فرش بنشانده گدا و شاه را / سیل یکسان می‌کند پست و بلند راه را	۲. اغراق
ج. در عالم پیر، هر کجا برنایی است / عاشق با داکه عشق خوش سودایی است	۳. حسن تعلیل
۴. اسلوب معادله	

پاسخ الف. «۲» (۲۵/۰) ب. «۴» (۲۵/۰) ج. «۱» ایهام (۲۵/۰)

مشاوره مصحح «سودا» ایهام دارد: ۱. فکر و خیال ۲. تجارت، خرید و فروش

۳۲- هریک از آثار «قصه‌های دوشنبه، در حیات کوچک پاییز در زندان، فی حقیقة‌العشق و قصه شیرین فرهاد» با کدام یک از توضیحات زیر متناسب است؟ (۱)

(خرداد ۱۴۰۱)

الف. کتابی است عرفانی از شیخ شهاب‌الدین سهروردی

ب. شعر خوان هشتم از سروده‌های این کتاب است.

ج. این اثر از ترجمه‌های عبدالحسین زرین کوب است.

د. داستانی است طنز، از احمد عربلو با موضوع دفاع مقدس

پاسخ الف. فی حقیقة‌العشق (۰/۲۵)

ب. در حیات کوچک پاییز در زندان (۰/۲۵)

ج. قصه‌های دوشنبه (۰/۲۵)

د. قصه شیرین فرهاد (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

۳۳- مفهوم نمادین واژه مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

بین آخر که آن پروانه خوش

چگونه می‌زند خود را به آتش

پاسخ پروانه: نماد عاشق واقعی (۰/۲۵)

۳۴- هریک از آرایه‌های «اسلوب معادله، حس آمیزی، حسن تعلیل و تضاد» در کدام مورد، دیده می‌شود؟ (۱)

(دی ۱۴۰۰)

الف. در عالم پیر هرکجا برنایی است

عاشق بادا که عشق خوش سودایی است

ب. محرم این هوش جز بی‌هوش نیست

مر زبان را مشتری جز گوش نیست

ج. تا چشم بشر نبیندت روی

بنهفته به ابر چهر دل‌بند

د. زمزمه لطیف و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد. می‌بایست هرچه زودتر مخفیگاهی پیدا کنم.

پاسخ الف. تضاد (۰/۲۵) ب. اسلوب معادله (۰/۲۵) ج. حسن تعلیل (۰/۲۵)
د. حس آمیزی (۰/۲۵)

۳۵- نام صاحب اثر داده‌شده را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

الف. تمهیدات: (سهروردی / عین‌القضات همدانی)

پاسخ عین‌القضات همدانی (۰/۲۵)

۳۶- در بیت زیر، جای خالی را با مصراع مناسب کامل کنید. (۰/۵)

(شهریور ۹۹، شهریور ۹۸) **پرتکرار**

ای مهربان‌تر از برگ در بوسه‌های باران

پاسخ بیداری ستاره در چشم جویباران (۰/۵)

۳۷- در عبارت «بدان که از جمله نام‌های حسن یکی جمال است و یکی کمال.» کدام واژه‌ها «سجع» دارند؟ (۰/۵)

(شهریور ۹۹)

پاسخ جمال و کمال (۰/۵)

۳۸- کدام گزینه، بیت «باز آ که در هوایت خاموشی جنونم» را کامل می‌کند؟ (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

- الف. لبخند گاه‌گاهت صبح ستاره‌باران
ب. فریادها برانگیخت از سنگ کوهساران
ج. بیداری ستاره در چشم جویباران
د. ای مهربان‌تر از برگ در بوسه‌های باران

پاسخ «ب» (۰/۵)

۳۹- مصراع دیگر بیت زیر را بنویسید. (۰/۵)

(خرداد ۹۸)

بیداری ستاره، در چشمِ جویباران

پاسخ ای مهربان‌تر از برگ در بوسه‌های باران (۰/۵)

پ. قلمرو فکری

۴۰- با توجه به متن «و به عالمِ عشق - که بالای همه است - نتوان رسیدن تا از معرفت و محبت دو پایه نردبان نسازد.» سه‌رودی شرط رسیدن به عالم عشق را چه می‌داند؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ گذشتن از دو پایه معرفت و محبت (۰/۵)

۴۱- مفهوم مشترک عبارت «حیات از عشق می‌شناس و ممت از عشق می‌یاب» با بیت زیر چیست؟ (۰/۵)

(دی ۱۴۰۳)

هر آن دل را که سوزی نیست، دل نیست
دل افسرده غیر از آب و گل نیست

پاسخ زندگی بی‌عشق برابر با مرگ است. (سایر مفاهیم مشابه) (۰/۵)

۴۲- با توجه به ستون «الف»، مفهوم مناسب هر بیت در ستون «ب» را مشخص کنید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است.) (۱)

(خرداد ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. گفت: «می‌باید تو را تا خانه قاضی برم» / گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه‌شب بیدار نیست»	۱. برتری عشق بر عقل
ب. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۲. ناپایداری حکومت‌ها
ج. سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل‌ها افزون آید.	۳. تقدس عشق
د. راستی خاتم فیروزه بواستحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود	۴. فساد و غفلت حاکمان
	۵. بیگانه‌ستیزی

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۵» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

معنای ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

(خرداد ۱۴۰۳)

۴۳- عشق، هرکسی را به خود راه ندهد. (۰/۲۵)

پاسخ هرکسی لیاقت عاشق شدن را ندارد. (۰/۲۵)

۴۴- در عشق قدم نهادن کسی را مسلّم شود که با خود نباشد. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۲ و خرداد ۹۸) **پرتکرار**

پاسخ کسی می‌تواند در راه عشق قدم بگذارد که به تعلقات ظاهری بی‌توجه باشد. (ترک تعلقات دنیوی) (۰/۵)

۴۵- در عشق قدم نهادن، کسی را مسلّم شود که با خود نباشد و ترک خود بکند. (۱)

(دی ۱۴۰۲)

پاسخ کسی می‌تواند در مسیر عشق وارد شود (۰/۲۵) که خودش را نادیده گرفته است. (۰/۲۵) و خود را فراموش کند. (۰/۵)

۴۶- حیات از عشق می‌شناس و ممات بی‌عشق می‌یاب. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ زندگی را حاصل عشق بدان و مرگ را در عاشق نبودن، جست‌وجو کن. (۰/۵)

۴۷- وصول به حُسن ممکن نشود، الا به واسطهٔ عشق. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ رسیدن به زیبایی، تنها به وسیلهٔ عشق، امکان‌پذیر است. (۰/۵)

۴۸- عشق هرکسی را به خود راه ندهد و به همه‌جایی مأوا نکند. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۱)

پاسخ و عشق هرکسی را نمی‌پذیرد و در هرجایی اقامت نمی‌کند. (۰/۵)

۴۹- در عالم پیر، هرکجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است (۰/۵)

(شهریور ۹۹)

پاسخ در این دنیای سال‌خورده، هرکجا جوانی هست (۰/۲۵) الهی عاشق باشد، زیرا عشق، دیوانگی خوشایندی است. (۰/۵)

۵۰- در عشق کسی قدم نهد کِش جان نیست (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

پاسخ کسی می‌تواند به عالم عشق وارد شود (۰/۲۵) که به خودش توجه نداشته باشد. (از جان خود بگذرد). (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

۵۱- مفهوم مشترک ابیات زیر را بنویسید. (۵/۰)

الف. صبر بر داغ دل سوخته باید چون شمع

لایق صحبت بزم تو شدن آسان نیست

ب. می تواند حلقه بر در زد حریم حُسن را

دررگ جان، هرکه را چون زلف، پیچ و تاب هست

پاسخ تحمل سختی‌ها و دشواری‌های راه عشق / شایستهٔ عشق بودن عاشقان
دل سوخته / فقط عاشقان واقعی به حریم حسن معشوق راه می‌یابند. (۵/۰)

۵۲- با توجه به عبارت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۵/۰) (دی ۱۴۰۲، دی ۹۸)

«محبت چون به غایت رسد، آن را عشق خوانند. عشق خاص‌تر از محبت است و محبت خاص‌تر از معرفت است.

به عالم عشق نتوان رسیدن تا از معرفت و محبت، دو پایهٔ نردبان نسازد.»

الف. سهرودی، شرط دستیابی به عالم عشق را چه می‌داند؟

ب. از نظر نویسنده، نهایت محبت چه نام دارد؟

پاسخ الف. ساختن دو نردبان از معرفت و محبت (۵/۲۵) ب. عشق (۵/۲۵)

۵۳- با توجه به متن زیر، چرا عین‌القضات همدانی، عشق‌ورزی را در عرفان

(دی ۱۴۰۱)

واجب دانسته است؟ (۵/۰)

«ای عزیز، به خدا رسیدن فرض است و لابد هرچه به واسطهٔ آن به خدا رسند،

فرض باشد به نزدیک طالبان. عشق، بنده را به خدا برساند؛ پس عشق از بهر

این معنی، فرض راه آمد.»

پاسخ زیرا عشق را واسطهٔ رسیدن به خدا می‌داند. (۵/۰)

۵۴- مفهوم کدام بیت با عبارت «وصول به حُسن ممکن نشود؛ الا به واسطهٔ عشق و عشق هرکس را به خود راه ندهد»، یکسان است؟ (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۱)

الف. بیم آن است کز غم عشقت

سَر برآرد دلم به شیدایی

ب. من که هرآنچه داشتم اول ره گذاشتم

حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو

ج. بی‌عشق زیستن را جز نیستی، چه نام است؟

یعنی اگر نباشی کار دلم تمام است

د. می‌تواند حلقه بر در زد حریم حُسن را

در رگ جان، هر که را چون زلف پیچ‌وتاب هست

پاسخ گزینهٔ «د» (۰/۵)

۵۵- با توجه به عبارت زیر، شرط راهیابی به عالم عشق چیست؟ (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

«در عشق قدم نهادن کسی را مسلّم شود که با خود نباشد و ترک خود بکند.»

پاسخ ترک خود کردن و رها کردن دلبستگی‌ها و تعلقات مادی (۰/۵)

۵۶- بیت‌های داده شده در جدول زیر، یک مفهوم مشترک دارند؛ آن مفهوم را

(خرداد ۱۴۰۰)

از ستون مقابل انتخاب کنید. (۰/۲۵)

ه من که هر آنچه داشتم اول ره گذاشتم / الف. فردپذیر بودن
حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو / عشق و رد دوگانگی

ه در عشق کسی قدم نهد کش جان نیست / ب. ترک دل‌بستگی‌ها
/ با جان بودن به عشق در سامان نیست / در راه عشق

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

۵۷- هریک از بیت‌های ستون اول با کدام مفهوم در ستون دوم متناسب است؟ (یک مفهوم اضافی است). (۱)

(شهریور ۹۹)

ستون اول (بیت‌ها)	ستون دوم (مفاهیم)
الف. از دست و زبان که برآید / کز عهده شکرش به درآید	ناپایداری قدرت
ب. من که هر آنچه داشتم اول ره گذاشتم / حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو	دشواری راه عشق
ج. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	بیگانه‌ستیزی
د. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود و کجا بود و کی‌اش نام نهادند	از جان‌گذشتگی عاشق
	ناتوانی در سپاسگزاری از خداوند

پاسخ الف. ناتوانی در سپاسگزاری از خداوند (۰/۲۵) ب. از جان‌گذشتگی عاشق (۰/۲۵) ج. بیگانه‌ستیزی (۰/۲۵) د. ناپایداری قدرت (۰/۲۵)

۵۸- عین‌القضات، در عبارت «حیات از عشق می‌شناس و ممات بی‌عشق می‌یاب»، چه چیز را سبب ادامه زندگی می‌داند؟ (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

پاسخ عشق (۰/۵)

نکته سؤال «از» جز معانی شناخته شده، می‌تواند معنای «به سبب» نیز داشته باشد.

فهرست

درس ۸: از پاریز تا پاریس

۲

سؤالات

۱۵

پاسخنامه

درس ۹: کویر

۴۱

سؤالات

۵۰

پاسخنامه

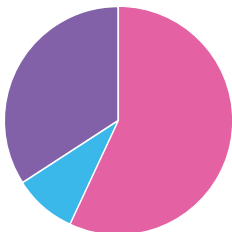
سؤالات

درس ۸: از پاريز تا پاریس

⑤ در بخش قلمرو زبانی درس هشتم، املا بیش از لغت مورد توجه بوده است. در بخش دستور سؤالات بسیار زیادی از مبحث وابسته‌های وابسته از این درس طرح شده است.

⑥ نقش‌های تبعی نیز در مرتبه بعدی مورد توجه بوده‌اند. سؤالات قلمرو ادبی این درس پرتعداد نیستند اما در همین سؤالات نیز مجاز بیش از دیگر مباحث مورد توجه بوده است. در بخش قلمرو فکری نوشتن جملات به نثر روان کمی بیش از قرابت معنایی مورد توجه قرار گرفته است.

⑦ در دوره‌های اخیر بین ۱ تا ۱/۵ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۵۷٪
ادبی ۹٪
فکری ۳۴٪

بانک سؤالات امتحان نهایی فارسی	مشترک همه رشته‌ها	تعداد سؤال ۵۸	از پاریز تا پاریس
منطبق با رویکرد جدید امتحانات	پایه دوازدهم	زمان: ۱۵۳ دقیقه	درس ۸

ردیف	سؤالات	بازه
------	--------	------

الف. قلمرو زبانی

لغت

۰/۲۵	۱	معنی واژه‌های مشخص شده، در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟ (شهریور ۱۴۰۳) الف. بگرای چو ازدهای <u>گرزه</u> (خشمگین) ب. نی حریف هر که از یاری برید (رقیب) ج. چه استبعادی دارد که عمری باشد و روزی خاطراتی از سفر ماه هم بنویسیم! (دور دانستن) د. پاداش هر <u>زخمه</u> سنگی را دست‌های کریم تو میوه‌ای چندشیرین ایثار کند. (جراحت)
۰/۲۵	۲	واژه «طاق» در جمله «دیوارهای کهن روم که هنوز طاق ضربی دروازه‌های آن باقی است.» با همین واژه در کدام مصراع هم‌معنی است؟ (شهریور ۹۹) الف. طاق‌پذیر است عشق، جفت نخواهد حریف ب. چون ابروی معشوقان با طاق و رواق است
۰/۲۵	۳	معنی واژه مشخص شده را بنویسید. (خرداد ۹۸) بر <u>طیلسان</u> آبی مدیترانه دوخته شده است.

املا

۰/۵	۴	در گروه کلمات زیر دو <u>نادرستی</u> املایی به‌کار رفته است، درست آن‌ها را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۴) طیلسان و ردا - محظور و مانع - تبق و سینی - شیهه و آواز اسب - منقلب و دگرگون - سنا و ستایش
-----	---	--

۰/۵	در کدام یک از عبارات زیر غلط املائی وجود دارد؟ درست آن را بنویسید. (دی ۱۴۰۳)	۵
	الف. دیوارهای کهن روم که هنوز تاق ضربی دروازه‌های آن باقی است. ب. اشتری، گرگی و روباهی از روی مصاحبت، مسافرت کردند.	
در هریک از موارد زیر، املاي واژه‌ای <u>نادرست</u> است؛ شکل درست آن را بنویسید.		
۰/۲۵	هنگام چریق آفتاب کنار قنات حسنی در شهر سیرجان اتراق می‌کردیم. (شهریور ۱۴۰۱)	۶
۰/۲۵	پیرمرد از داخل کاذبۀ روی میز، یک پاکت کهنه را برداشت و حوالۀ مخارج قریب شش ماه من را نوشت. (خرداد ۱۴۰۱، خرداد ۱۴۰۰) پرتکرار	۷
۰/۲۵	از بیم عقرب جرّارۀ دموکراسی قرن بیستم، به مار قاشیۀ حکومت سرهنگ‌ها پناه بردند. (دی ۹۸)	۸
در هریک از موارد زیر، املاي درست را از داخل کمانک برگزینید.		
۰/۲۵	چه خوش گفته‌اند که (امپراتوری‌ها / امپراطوری‌ها)ی بزرگ هم مانند آدم‌های ثروتمند، از سوءهاضمه می‌میرند. (دی ۱۴۰۱)	۹
۰/۲۵	جزیره‌های کوچک و بزرگ مثل وصله‌های رنگارنگ بر (تیلسان / طیلسان) آبی مدیترانه دوخته شده است. (دی ۱۴۰۰، خرداد ۹۹) پرتکرار	۱۰
۱	در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰)	۱۱
	غرامت و تاوان - اطراق و در جایی ماندن - چریغ آفتاب - چاه قدر ناجوانمردان - آذر م و حیا - گزند و آسیب - عسارۀ تاک	
۱	در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (دی ۹۹)	۱۲
	سپیدمعجر - شبه و سایه - تیلسان مدیترانه - رمق و توان - صورت سرمای دی - آزر م و حیا - شیر ارقند - مزید و افزونی	

۰/۵	در گروه کلمه‌های زیر، دو مورد نادرستی املایی وجود دارد؛ (خرداد ۹۸) شکل درست هریک را بنویسید. «استیصال و درماندگی - سوءهاضمه - مسطور و پوشیده - اجین و آمیخته - مأوا و پناهگاه»	۱۳
دستور		
۰/۵	تفاوت معنایی فعل «ساخت» را در عبارتهای زیر بررسی کنید. (خرداد ۱۴۰۴)	۱۴
۰/۵	الف. به مناسبت صحبت از سیزده عید بنا کرد به خواندن قصیده‌ای که می‌گفت همین دیروز ساخته است. ب. علاوه بر آن، یک «پانوراما» در اینجا ساخته شده که از شاهکارهای هنری است.	۱۴
۰/۵	در عبارت «رم، پایتخت ایتالیا، شهری است قدیمی، دیوارهای قطور و باروهای دودخورده آن به زبان حال بازگو می‌کند که روزگاری از فراز همین برجها، فرمان به سواحل دریای سیاه داده می‌شده» موارد خواسته شده را بیابید. (شهریور ۱۴۰۳)	۱۵
	الف. بدل: ب. معطوف:	
۰/۲۵	نوع حذف فعل را در عبارات زیر مشخص نمایید. (دی ۱۴۰۳)	۱۶
۰/۲۵	نشان تجارت‌خانه داشت، نه کاغذ بزرگ بود، نه ماشین تحریر و نه ماشین نویس.	۱۶
۰/۵	در عبارت «بعد از خواندن این مطلب، متوجه شدم که دنیا عجیب فراموش‌کار است! بیست‌سی سال پیش چه کارها کرده!»: (دی ۱۴۰۱)	۱۷
۰/۵	الف. نوع وابسته و وابسته را بنویسید. ب. نمودار گروه اسمی را که در آن وابسته و وابسته آمده، رسم کنید.	۱۷
۰/۵	نمودار گروه اسمی «دو تخته فرش» را رسم کنید و نوع وابسته و وابسته را در آن تعیین نمایید. (خرداد ۱۴۰۱)	۱۸

در هریک از گروه‌های اسمی زیر، نوع وابسته و وابسته مشخص شده را تعیین نمایید.

۰/۲۵	(شهریور ۱۴۰۰)	سه <u>دست</u> لباس ایرانی	۱۹
۰/۲۵	(دی ۱۴۰۰، دی ۹۹ و ...)	هفت <u>فرسخ</u> راه	۲۰
۰/۲۵	(دی ۱۴۰۰)	بانک <u>اعتبارات</u> ایران	۲۱
۰/۲۵	(شهریور ۹۹)	برنامه <u>کدام</u> سفر؟	۲۲
۰/۲۵	(دی ۹۹)	دامنه <u>کوه‌های</u> شمالی	۲۳
۰/۲۵	(شهریور ۹۸)	اسیر <u>این</u> جهان	۲۴
۰/۲۵	(خرداد ۹۸)	دوازده <u>سیر</u> زعفران	۲۵
۰/۵	(شهریور ۱۴۰۰)	در جمله مرکب زیر، جمله هسته (پایه) و جمله وابسته (پیرو) را مشخص کنید. «من بعد از خواندن این مطلب متوجه شدم که دنیا عجیب فراموشکار است.»	۲۶
۰/۷۵	(دی ۱۴۰۰)	با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. «خاکي است که رنگين شده از خون ضعيفان این ملک که بغداد و ری اش نام نهادند»	۲۷
		الف. نقش دستوری واژه «بغداد» چیست؟ ب. یک ترکیب اضافی در بیت بیابید و بنویسید. ج. یک پیوند وابسته‌ساز در بیت بیابید و بنویسید.	
۰/۵	(خرداد ۱۴۰۰)	در نوشته زیر، نوع وابسته‌های وابسته مشخص شده را تعیین کنید. هنگام مراجعه به بانک <u>اعتبارات</u> <u>ایران</u> ، سید <u>تومان</u> پول تهیه کرده بودم.	۲۸
۰/۵	(شهریور ۹۹)	نمودار پیکانی گروه اسمی «دو تخته فرش» را رسم نمایید.	۲۹

۰/۷۵	<p>با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. «صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند»</p> <p>الف. بیت را از شیوه «بلاغی» به شیوه «عادی» برگردانید. ب. «واو» ربط (پیوند) در کدام مصراع این بیت به‌کار رفته است؟</p>	۳۰				
۰/۵	<p>در نوشته «رم، پایتخت ایتالیا، شهری است قدیمی با دیوارهای قطور و باروهای دودخورده» الف. کدام واژه، نقش تبعی «معطوف» دارد؟ ب. گروه اسمی مشخص شده، دارای کدام نقش دستوری است؟</p>	۳۱				
۰/۵	<p>در نوشته زیر، یک «نقش تبعی» با ذکر «نوع» آن مشخص کنید. (شهریور ۹۸)</p> <p>«رم، پایتخت ایتالیا، شهری است قدیمی. دیوارهای قطور و باروهای دودخورده آن به زبان حال بازگو می‌کند که ...»</p>	۳۲				
۰/۵	<p>با توجه به گروه‌های اسمی زیر، جدول را کامل کنید. الف. برجسته‌ترین شاگرد حوزه ادبیات ب. قلب آن کویر</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th>مضاف‌الیه</th> <th>مضاف‌الیه</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="height: 30px;"></td> <td style="height: 30px;"></td> </tr> </tbody> </table>	مضاف‌الیه	مضاف‌الیه			۳۳
مضاف‌الیه	مضاف‌الیه					
ب. قلمرو ادبی						
۰/۵	<p>بخش‌های مشخص شده در عبارت‌های زیر، چه آرایه ادبی می‌آفرینند؟</p> <p>الف. متوجه شدم که قدرت <u>قلم</u> این نویسنده تا چه حد بوده است. (خرداد ۱۴۰۴)</p> <p>ب. از بیم عقرب جرّاره <u>دموکراسی</u> قرن بیستم، ناچار شده به مار غاشیه حکومت سرهنگ‌ها پناه برد. (شهریور ۱۴۰۳)</p>	۳۴				

آرایه مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب نمایید. (در ستون «ب» یک مورد اضافی است.)
(شهریور ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. دل گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی / مردادمه و گاه دی‌اش نام نهادند	۱. اسلوب معادله
ب. عشق چون آید بَرَد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می‌کشد اوّل چراغ خانه را	۲. تلمیح
ج. بیامد دو صد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز	۳. جناس همسان
د. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۴. اغراق
	۵. حسن تعلیل

۳۵

آرایه ادبی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف. آیین طریق از نفیس پیر مغان یافت
آن خضر که فرخنده‌پیشی‌اش نام نهادند
(تضمین - تلمیح)

(دی ۱۴۰۳)

۳۶

جای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید.
(خرداد ۱۴۰۳)
در جمله «با راه‌آهن به بروکسل، پایتخت بلژیک می‌رفتیم»،
واژه مشخص شده آرایه دارد.

(خرداد ۱۴۰۳)

۳۷

کدام دو اثر از یک نویسنده یا شاعر است؟
(خرداد ۱۴۰۳)
«فی حقیقه‌العشق - فیه ما فیه - کلیله و دمنه - تذکرة‌الاولیا -
سندبادنامه - منطق‌الطیر - تمهیدات»

۳۸

آرایه‌های ادبی به‌کار رفته در ستون «ب» به کدام یک از بیت‌های ستون «الف» مربوط می‌شود؟ (در ستون ب، یک مورد اضافی است.)

(شهریور ۱۴۰۲)

۰/۷۵

ستون الف	ستون ب
الف. با این نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می‌ماند ای دوست، گل یادگار من و تو	۱. ایهام
ب. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند	۲. استعاره
ج. نه در شیراز و نه در شهر گنجه / نظامی می‌شوم در قصر شیرین	۳. حس آمیزی
	۴. جناس تام

۳۹

عبارت زیر، یادآور کدام مثل است؟
از بیم عقرب جرّارهٔ دموکراسی قرن بیستم، ناچار شده به مار
غاشیهٔ حکومت سرهنگ‌ها پناه ببرد.

(شهریور ۱۴۰۰)

۰/۵

۴۰

نام پدیدآورندهٔ اثر زیر را بنویسید.
تذکرة الأولیا:

۰/۲۵

۴۱

پ. قلمرو فکری

مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک مفهوم در ستون ب اضافی است.) (دی ۱۴۰۳، خرداد ۱۴۰۳ و ...)

پرتکرار

۰/۷۵

ستون الف	ستون ب
الف. راستی خاتم فیروزهٔ بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود	۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال
ب. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟	۲. ناپایداری حکومت‌ها
ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند	۳. ناپایداری قدرت
	۴. بیگانه‌ستیزی

۴۲

معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، معنا کردن همان بخش کفایت می‌کند.)

۰/۲۵	به قول بیرجندی‌ها، <u>در این دو شهر تنها یک «سرپری» زدیم.</u> (خرداد ۱۴۰۴)	۴۳												
۰/۵	هنگام چریغ آفتاب در کنار قنات حسنی در شهر سیرجان اتراق می‌کردیم. پرتکار (شهریور ۱۴۰۳، شهریور ۹۸)	۴۴												
۰/۲۵	چه استبعادی دارد که روزی خاطراتی از سفر ماه هم بنویسم! (خرداد ۱۴۰۱)	۴۵												
۰/۷۵	کرانه‌های فرات، خط از کرانه رود تیبر می‌خواندند. (شهریور ۱۴۰۰)	۴۶												
۰/۷۵	یک روز دنیایی به روم چشم داشت و از آن چشم می‌زد. پرتکار (دی ۱۴۰۰، دی ۹۹ و ...)	۴۷												
۰/۵	امپراتوری‌هایی بزرگ هم مانند آدم‌های ثروتمند، معمولاً از سوئه‌هاضمه می‌میرند. (خرداد ۹۹)	۴۸												
	مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک مفهوم در ستون ب اضافی است.) (دی ۱۴۰۳)													
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ستون ب</th> <th>ستون الف</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال</td> <td>الف. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد</td> </tr> <tr> <td>۲. تازگی عشق</td> <td>ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو</td> </tr> <tr> <td>۳. میهن‌دوستی</td> <td>ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند</td> </tr> <tr> <td>۴. اشتیاق</td> <td>د. یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نام‌مکرراست</td> </tr> <tr> <td>۵. خفقان اجتماعی</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	ستون ب	ستون الف	۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال	الف. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد	۲. تازگی عشق	ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو	۳. میهن‌دوستی	ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند	۴. اشتیاق	د. یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نام‌مکرراست	۵. خفقان اجتماعی		۴۹
ستون ب	ستون الف													
۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال	الف. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد													
۲. تازگی عشق	ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو													
۳. میهن‌دوستی	ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند													
۴. اشتیاق	د. یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نام‌مکرراست													
۵. خفقان اجتماعی														

با توجه به ستون «الف»، مفهوم مناسب هر بیت در ستون «ب» را مشخص کنید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است.)

(خرداد ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. گفت: «می‌باید تو را تا خانه قاضی برم» / گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه‌شب بیدار نیست»	۱. برتری عشق بر عقل
ب. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران‌کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۲. ناپایداری حکومت‌ها
ج. سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد و دیوانگی عشق بر همه عقل‌ها افزون آید.	۳. تقدس عشق
د. راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود	۴. فساد و غفلت حاکمان
	۵. بیگانه‌ستیزی

۵۰

«ضرورت توسل به مرشد و مراد» از مفهوم کدام بیت برمی‌آید؟

(خرداد ۱۴۰۲)

الف. در عالم پیر، هرکجا برنایی است

عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است

ب. آیین طریق از نفس پیر مغان یافت

آن خضر که فرخنده‌پیشی‌اش نام نهادند

۵۱

نویسنده در عبارت زیر، به فرمان‌برداری ساکنان «کرانه‌های فرات» از کدام حکومت اشاره می‌کند؟

(دی ۱۴۰۱)

«کرانه‌های فرات، خط از کرانه رود تiber می‌خواندند.»

۵۲

هریک از موارد زیر، با کدام مورد در جدول داده شده مفهوم مشترکی دارد؟ (یک مورد در جدول اضافی است). (خرداد ۱۴۰۱)

- الف. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند
کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند؟
- ب. حتی درختش، غارش، کوهش، هر صخره سنگش و سنگریزه اش آیات وحی را بر لب دارد.
- ج. شیرمردی باید این ره را شگرف
زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف

۰/۷۵

۵۳

۱	نی حدیث راه پر خون می کند / قصه های عشق مجنون می کند
۲	راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود
۳	من نمازم را وقتی می خوانم / که اذانش را باد گفته باشد سر گلدسته سرو / ...
۴	هر که جز ماهی، ز آبش سیر شد / هر که بی روزی است، روزش دیر شد

بیت «راستی خاتم فیروزه بواسحاقی، خوش درخشید / ولی دولت مستعجل بود»، چه مفهوم مشترکی با نوشته زیر دارد؟

(شهریور ۱۴۰۰)

«آخرین چراغ امپراتوری روم را موسولینی روشن کرد که چند صبحی تا حبشه و قلب آفریقا نیز پیش راند اما همه می دانیم که دولت مستعجل بود.»

۰/۵

۵۴

هریک از بیت‌های ستون اول با کدام مفهوم در ستون دوم متناسب است؟ (یک مفهوم اضافی است.)
(شهریور ۹۹)

ستون دوم (مفاهیم)	ستون الف (بیت‌ها)
۱. ناپایداری قدرت	الف. از دست و زبان که برآید / کز عهده شکرش به درآید
۲. دشواری راه عشق	ب. من که هر آنچه داشتم / اول ره گذاشتم / حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو
۳. بیگانه‌ستیزی	ج. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌الجزن است
۴. از جان‌گذشتگی عاشق	د. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود و کجا بود و کی‌اش نام نهادند
۵. ناتوانی در سپاسگزاری از خداوند	

۵۵

بیت زیر بر چه مفهومی تأکید دارد؟
(دی ۹۹)

کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند
کی بود؟ و کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟

۵۶

۰/۵	<p>هریک از مفاهیم زیر، با کدام بیت متناسب است؟ (یک بیت اضافی است). (خرداد ۹۹)</p> <table border="1" data-bbox="153 300 893 685"> <tr> <td data-bbox="153 300 360 453">الف. ناپایداری قدرت</td> <td data-bbox="360 300 893 453">۱. می‌تواند حلقه بر در زد حریم خسَن را / دررگ جان هر که را چون زلف، پیچ و تاب هست</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 453 360 578">ب. اشتیاق پایان‌ناپذیرعشق</td> <td data-bbox="360 453 893 578">۲. هر که جز ماهی، ز آیش سیر شد / هر که بی‌روزی است، روزش دیر شد</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 578 360 685"></td> <td data-bbox="360 578 893 685">۳. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟</td> </tr> </table>	الف. ناپایداری قدرت	۱. می‌تواند حلقه بر در زد حریم خسَن را / دررگ جان هر که را چون زلف، پیچ و تاب هست	ب. اشتیاق پایان‌ناپذیرعشق	۲. هر که جز ماهی، ز آیش سیر شد / هر که بی‌روزی است، روزش دیر شد		۳. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟	۵۷
الف. ناپایداری قدرت	۱. می‌تواند حلقه بر در زد حریم خسَن را / دررگ جان هر که را چون زلف، پیچ و تاب هست							
ب. اشتیاق پایان‌ناپذیرعشق	۲. هر که جز ماهی، ز آیش سیر شد / هر که بی‌روزی است، روزش دیر شد							
	۳. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟							
۰/۵	<p>مفهوم مشترک دو بیت زیر را بنویسید. (دی ۹۸)</p> <p>۵ راستی خاتم فیروزه بواسـحـاقی خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود</p> <p>۵ کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟</p>	۵۸						

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی
لغت

۱- معنی واژه‌های مشخص شده، در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

الف. بگرای چو ازدهای گرزه (خشمگین)

ب. نی حریف هر که از یاری برید (رقیب)

ج. چه استبعادی دارد که عمری باشد و روزی خاطراتی از سفر ماه هم بنویسیم! (دور دانستن)

د. پاداش هر زخمه سنگی را دست‌های کریم تو میوه‌ای چندشیرین ایثار کند. (جراحت)

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

۲- واژه «طاق» در جمله «دیوارهای کهن روم که هنوز طاق ضربی دروازه‌های آن باقی است.» با همین واژه در کدام مصراع هم‌معنی است؟ (۰/۲۵) (شهریور ۹۹)

الف. طاق‌پذیر است عشق، جفت نخواهد حریف

ب. چون ابروی معشوقان با طاق و رواق است

پاسخ گزینه «ب» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی برای تشخیص اینکه یک واژه که دو معنا دارد در یک متن مشخص با چه معنایی به کار رفته است باید به دیگر واژه‌های آن متن توجه کنید. مثلاً در این سؤال معانی واژه «طاق» از این قرار است: ۱. یکتا، تک، متضاد «جفت» ۲. سقف محدب. در متن صورت سؤال این واژه در کنار «دروازه» در مورد «الف» در کنار «جفت» و در مورد «ب» در کنار «رواق» آمده است. «دروازه» و «رواق» نزدیکی بیشتری به معنای دوم «طاق» دارند و از «جفت» می‌فهمیم که در مورد «الف» این واژه در معنای اولش به کار رفته است.

(خرداد ۹۸)

۳- معنی واژه مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

بر طیلسان آبی مدیترانه دوخته شده است.

پاسخ نوعی ردا (۰/۲۵)

درسنامه کلمات مهم درس هشتم

اتراق: موقتاً در جایی اقامت گزیدن

استبعاد: دور دانستن، بعید شمردن

پانوراما: پرده نقاشی که در ساختمانی که سقف مدور دارد، به دیوار بچسبانند؛

چنان که هرکس در آنجا بایستد، گمان کند که افق را در اطراف خود می بیند.

جراره: نوعی عقرب زرد بسیار ستمی که دمش روی زمین کشیده می شود.

چریغ: تلفظ محلی «چراغ» نزد مردم سیرجان؛ چریغ آفتاب: طلوع آفتاب، صبح

زود

سر پر زدن: توقف کوتاه

طاق: سقف خمیده و محدب

طاق ضربی: طاق احداث شده بین دهانه دو تیرآهن که آن را با آجر و ملاط گچ

می سازند.

طبق: سینی گرد بزرگ

طیلسان: نوعی ردا

غایت القصوی: کمال مطلوب

کازیه: جاکاغذی

مار غاشیه: ماری بسیار خطرناک در دوزخ

مستعجل: زودگذر

نمط: روش، طریقه

املا

۴- در گروه کلمات زیر دو نادرستی املايي به کار رفته است، درست آن‌ها را بنویسید. (۵/۰)

(خرداد ۱۴۰۴)

طیلسان و ردا - محظور و مانع - تبق و سینی - شیهه و آواز اسب - منقلب و دگرگون - سنا و ستایش

پاسخ طبق (۵/۲۵) ثنا (۵/۲۵)

درس‌نامه

کلمات مهم املايي درس هشتم

چریغ، اتراق، قریب شش ماه، حواله، کازیه، استبعاد، غایت‌القصوى، طیلسان، غاشیه، مستعجل، سوءهاضمه، عجین، عیان، طبق، نمط، طاق

۵- در کدام یک از عبارات زیر غلط املايي وجود دارد؟ درست آن را بنویسید. (۵/۰)

(دی ۱۴۰۳)

الف. دیوارهای کهن روم که هنوز تاق ضریبی دروازه‌های آن باقی است.
ب. اشتری، گرگی و روباهی از روی مصاحبت، مسافرت کردند.

پاسخ «الف»: «تاق» (۵/۲۵) طاق (۵/۲۵)

در هر یک از موارد زیر، املاي واژه‌ای نادرست است؛ شکل درست آن را بنویسید.

۶- هنگام چریق آفتاب کنار قنات حسنی در شهر سیرجان اتراق می‌کردیم. (۵/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ چریغ (۵/۲۵)

۷- پیرمرد از داخل کاذیة روی میز، یک پاکت کهنه را برداشت و حواله مخارج قریب شش ماه من را نوشت. (۵/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱، خرداد ۱۴۰۰) **بزرگوار**

پاسخ کازیه (۵/۲۵)

۸- از بیم عقرب جراره دموکراسی قرن بیستم، به مار قاشیه حکومت سرهنگ‌ها پناه بردند. (۵/۲۵)

(دی ۹۸)

پاسخ غاشیه (۵/۲۵)

در هریک از موارد زیر، املاي درست را از داخل کمانک برگزینید.

۹- چه خوش گفته‌اند که (امپراتوری‌ها / امپراطوری‌ها) ی بزرگ هم مانند آدم‌های ثروتمند، از سوءهاضمه می‌میرند. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱)

پاسخ امپراتوری‌ها (۰/۲۵)

۱۰- جزیره‌های کوچک و بزرگ مثل وصله‌های رنگارنگ بر (تیلسان / طیلسان) آبی مدیترانه دوخته شده است. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۰، خرداد ۹۹)

پرتکرار

پاسخ طیلسان (۰/۲۵)

۱۱- در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املاي وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۱)

(شهریور ۱۴۰۰)

گرامت و تاوان - اطراق و در جایی ماندن - چریغ آفتاب - چاه قدر ناجوانمردان - آزر م و حیا - گزند و آسیب - عسارهٔ تاک

پاسخ اتراق (۰/۲۵) - چاه غدر (۰/۲۵) - آزر م و حیا (۰/۲۵) - عصاره (۰/۲۵)

۱۲- در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املاي وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۱)

(دی ۹۹)

سپیدمعجر - شبه و سایه - تیلسان مدیترانه - رمق و توان - صورت سرمای دی - آزر م و حیا - شیر ارقند - مزید و افزونی

پاسخ شبخ و سایه (۰/۲۵) طیلسان (۰/۲۵) سورت سرما (۰/۲۵) ارغند (۰/۲۵)

۱۳- در گروه کلمه‌های زیر، دو مورد نادرستی املاي وجود دارد؛ شکل درست هریک را بنویسید. (۰/۵)

(خرداد ۹۸)

«استیصال و درماندگی - سوءهاضمه - مسطور و پوشیده - اجین و آمیخته - مأوا و پناهگاه»

پاسخ مستور و پوشیده (۰/۲۵)

عجین و آمیخته (۰/۲۵)

دستور

۱۴- تفاوت معنایی فعل «ساخت» را در عبارت‌های زیر بررسی کنید. (۵/۰)

(خرداد ۱۴۰۴)

الف. به مناسبت صحبت از سیزده عید بنا کرد به خواندن قصیده‌ای که می‌گفت همین دیروز ساخته است.
ب. علاوه بر آن، یک «پانوراما» در اینجا ساخته شده که از شاهکارهای هنری است.

پاسخ الف. سروده است یا گفته است یا موارد مشابه. (۲۵/۰)

ب. بنا شده است. / ایجاد شده است. (۲۵/۰)

مشاوره نهایی معانی مختلف مصدر «ساختن»:

- ♦ درست کردن، به وجود آوردن (سه جزئی مفعولی)
- ♦ آدمی در عالم خاکی نمی‌آید به دست
- عالمی دیگر باید ساخت و ز نو آدمی
- ♦ سازگاری کردن (سه جزئی متممی)
- ♦ بساز با من رنجور ناتوان ای یار
- بخش بر من مسکین بی‌نوا ای دوست
- ♦ کردن (تغییر وضعیت چیزی) (سه جزئی مسندی)
- ♦ داد لبش چون نمک بوی بنفشه به صبح
- بر نمکش ساختم مردم دیده کباب
- ♦ آماده شدن (دو جزئی)
- ♦ به تور و به سلم آگهی تاختند
- که ایرانیان جنگ را ساختند

۱۵- در عبارت «رم، پایتخت ایتالیا، شهری است قدیمی، دیوارهای قطور و باروهای دودخورده آن به زبان حال بازگو می‌کند که روزگاری از فراز همین برج‌ها، فرمان به سواحل دریای سیاه داده می‌شده» موارد خواسته‌شده را

(شهریور ۱۴۰۳)

بیابید. (۰/۵)

الف. بدل:

ب. معطوف:

پاسخ الف. بدل: پایتخت ایتالیا (۰/۲۵)

ب. معطوف: باروهای دودخورده آن (۰/۲۵)

درس‌نامه نقش‌های تبعی

نقش‌های تبعی نقش‌های مستقلی نیستند، بلکه همراه با یک گروه اسمی می‌آیند و نقششان تابع نقش کلمه پیش از آنهاست؛ یعنی هر نقشی که اسم قبلشان داشته باشد، همان نقش را می‌پذیرند. نقش‌های تبعی سه دسته‌اند:

بنده همان به که ز تقصیر خویش

عذر به درگاه خدای آورد

۱. **معطوف:** هرگاه دو یا چند واژه با «و» یا «یا» عطف به هم بیوندند، واژه‌ای که بعد از «و» یا «یا» بیاید «معطوف» نامیده می‌شود و نقش آن نیز تابع نقش واژه قبل از «و» یا «یا» است. مثال:

♦ منم آن شاعر ساحر که به افسون سخن

از نی کلک همه قند و شکر می‌بارم

♦ «قند» مفعول است و «شکر» معطوف به آن؛ پس «شکر» هم مفعول است.

♦ به تمنای تو در آتش محنت چو خلیل

گویا در چمن لاله و ریحان بودم

♦ «لاله» مضاف‌إلیه است و «ریحان» معطوف به آن؛ پس «ریحان» هم مضاف‌إلیه است.

نکته: گاهی برای پرهیز از تکرار حروف عطف («و» و «یا») به جای آنها وی‌رگول قرار می‌دهیم.

۲. **بدل:** اسم یا گروه اسمی‌ای است که برای توضیح اسم قبل از خود می‌آید و عیناً معادل همان است، به گونه‌ای که می‌توان آن را جانشین گروه اسمی قبل از

خود کرد، بدون اینکه اخلاقی در ساختار یا معنای جمله به وجود بیاید؛ همچنین اگر آن را حذف کنیم، خللی در ساختار یا معنای جمله به وجود نمی‌آید. مثال:

◊ بوسه‌دهنده، شیخ محترم

بود در حمام با پیروی به هم

بنابراین بدل:

◊ قابل حذف است.

◊ بدون نقش‌نمای اضافه می‌آید.

◊ بدل و گروه اسمی پیش از آن هر دو یک چیز هستند.

◊ معمولاً پیش و پس از بدل، **ویرگول** می‌آید.

نکته ۱: بدل نباید به صورت جمله باشد.

نکته ۲: گاهی ضمیر مشترک (خود، خویش، خویشتن) بعد از ضمیرهای جدا بدل است: من خود به چشم خویشتن / دیدم که جانم می‌رود.

نکته ۳: صاحب بدل همیشه شناس یا معرفه است.

۳. **تکرار:** هر گاه واژه‌ای در جمله هم در لفظ، هم در معنا و هم در نقش تکرار شود، نقش تبعی «تکرار» دارد. مثال:

◊ ای مرغ دل که خسته و بی‌تابی

دمساز باش با غم او، دمساز

۱۶- نوع حذف فعل را در عبارات زیر مشخص نمایید.

نشان تجارت‌خانه داشت، نه کاغذ بزرگ بود، نه ماشین تحریر و نه

(دی ۱۴۰۳)

ماشین‌نویس. (۰/۲۵)

پاسخ لفظی (۰/۲۵)

۱۷- در عبارت «بعد از خواندن این مطلب، متوجه شدم که دنیا عجیب فراموش‌کار است! بیست‌سی سال پیش چه کارها کرده!»: (۵/۰) (دی ۱۴۰۱)

الف. نوع وابسته و وابسته را بنویسید.

ب. نمودار گروه اسمی را که در آن وابسته و وابسته آمده، رسم کنید.

پاسخ الف. صفت مضاف‌إلیه (۵/۰)

ب. خواندن این مطلب (۵/۰)

درس‌نامه وابسته و وابسته و رسم نمودار آن

برخی وابسته‌های اسم خود می‌توانند وابسته بپذیرند:

◊ مضاف‌إلیه

◊ صفت مضاف‌إلیه: مضاف‌إلیه را توصیف می‌کند و می‌تواند قبل یا بعد از مضاف‌إلیه بیاید.

■ کتابخانه روستای کوچک

■ میز این کتابخانه

◊ مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه: اسمی که به مضاف‌إلیه اضافه شود.

■ میز کتابخانه دانشگاه

◊ صفت بیانی

◊ قید صفت: بین هسته و صفت می‌آید و درجه و مقدار صفت را مشخص می‌کند.

■ هوای نسبتاً تمیز

■ دوست خیلی خوب

◊ صفت صفت: بعد از صفت می‌آید و صفت را توصیف می‌کند. معمولاً برای توصیف رنگ‌ها کاربرد دارد.

■ پیراهن سبز ارتشی

دقت کنید که آمدن دو صفت بعد از اسم الزاماً به معنای وجود «صفت صفت» نیست؛ مثلاً در «پدر پیر مهربان»، «پیر» و «مهربان» هر دو صفت «پدر» هستند.

◊ صفت شمارشی

◊ ممیز: بین صفت شمارشی اصلی یا صفت مبهم و اسم می‌آید و بیانگر واحد شمارش است.

■ سه کیلو پرتقال

■ دو سبد سیب

■ چند عدد کتاب

برای رسم نمودار وابسته وابسته باید مراحل زیر را طی کنیم:

مثال: آن دستان لاغر مادر عزیز من

۱. تعیین هسته: دستان

۲. تعیین وابسته‌ها و نوع آن‌ها: آن (صفت)، لاغر (صفت)، مادر (مضاف‌إلیه)

۳. تعیین وابسته‌های وابسته و نوع آن‌ها: عزیز (صفت «مادر» ← صفت مضاف‌إلیه)، من (مضاف‌إلیه «مادر» ← مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه)

۴. رسم پیکان از وابسته وابسته به‌سوی وابسته

آن دستان لاغر مادر عزیز من

۵. رسم پیکان از وسط پیکان قبلی به‌سوی هسته

آن دستان لاغر مادر عزیز من

۶. رسم پیکان از وابسته‌ها به‌سوی هسته

آن دستان لاغر مادر عزیز من

۱۸- نمودار گروه اسمی «دو تخته فرش» را رسم کنید و نوع وابسته وابسته را

(خرداد ۱۴۰۱)

در آن تعیین نمایید. (۰/۲۵)

پاسخ رسم نمودار: (۰/۲۵) نوع وابسته وابسته: ممیز (۰/۲۵)

دو تخته فرش

در هر یک از گروه‌های اسمی زیر، نوع وابسته وابسته مشخص شده را تعیین نمایید.

(شهریور ۱۴۰۰)

۱۹- سه دست لباس ایرانی (۰/۲۵)

پاسخ دست: ممیز (۰/۲۵)

پرتعداد (دی ۱۴۰۰، دی ۹۹ و ...)

۲۰- هفت فرسخ راه (۰/۲۵)

پاسخ فرسخ: ممیز (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۰)

۲۱- بانک اعتبارات ایران (۰/۲۵)

پاسخ ایران: مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

۲۲- برنامه کدام سفر؟ (۰/۲۵)

پاسخ صفت مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

(دی ۹۹)

۲۳- دامنه کوه‌های شمالی (۰/۲۵)

پاسخ صفت مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

(شهریور ۹۸)

۲۴- اسیر این جهان (۰/۲۵)

پاسخ صفت مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

۲۵- دوازده سیر زعفران (۰/۲۵)

پاسخ ممیز (۰/۲۵)

۲۶- در جمله مرکب زیر، جمله هسته (پایه) و جمله وابسته (پیرو) را مشخص کنید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

«من بعد از خواندن این مطلب متوجه شدم که دنیا عجیب فراموشکار است.»

پاسخ جمله هسته: من بعد از خواندن این مطلب متوجه شدم (۰/۲۵)

جمله وابسته: دنیا عجیب فراموشکار است. (۰/۲۵)

مشاوره نهایی برای یافتن جمله پایه و پیرو، ابتدا باید جمله پیرو را بیابیم. هر جمله‌ای که حرف ربط وابسته‌ساز (که، اگر، تا، وقتی که، زیرا، چون و ...) در ابتدای آن آمده باشد جمله پیرو است و جمله دیگر جمله پایه.

نکته: گاهی حرف ربط وابسته‌ساز «که» پس از افعالی که از مصدرهایی مثل «پرسیدن»، «فکر کردن»، «گفتن» و ... مشتق می‌شوند، حذف می‌شود. در این موارد باید با تشخیص جای حرف ربط، جمله پیرو را یافت؛ مثلاً:

من فکر کردم تو نمی‌آیی ← من فکر کردم که تو نمی‌آیی. ← «تو نمی‌آیی» پیرو است.

او گفت: ما در این شهر غریبیم ← او گفت که ما در این شهر غریبیم ← «ما در این شهر غریبیم» پیرو است.

(دی ۱۴۰۰)

۲۷- با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۷۵)

«خاکی است که رنگین شده از خون ضعیفان

این ملک که بغداد و ری اش نام نهادند»

الف. نقش دستوری واژه «بغداد» چیست؟

ب. یک ترکیب اضافی در بیت بیابید و بنویسید.

ج. یک پیوند وابسته‌ساز در بیت بیابید و بنویسید.

پاسخ الف. مسند (۰/۲۵) ب. خون ضعیفان (۰/۲۵) ج. که (۰/۲۵)

۲۸- در نوشته زیر، نوع وابسته‌های وابسته مشخص شده را تعیین کنید. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

هنگام مراجعه به بانک اعتبارات ایران، سیصد تومان پول تهیه کرده بودم.

پاسخ ایران: مضاف‌الیه (۰/۲۵)

تومان: ممیز (۰/۲۵)

۲۹- نمودار پیکانی گروه اسمی «دو تخته فرش» را رسم نمایید. (۵/۰) (شهریور ۹۹)

پاسخ دو تخته فرش (هر پیکان درست ۲۵/۰)

۳۰- با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۷۵/۰) (خرداد ۹۹)

«صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب

تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند»

الف. بیت را از شیوه «بلاغی» به شیوه «عادی» برگردانید.

ب. «واو» ربط (پیوند) در کدام مصراع این بیت به کار رفته است؟

پاسخ الف. یک چوب، صد تیغ جفا بر سر و تن دید، (۲۵/۰) تا از خویش تهی شد و آن را نی نامیدند. (۲۵/۰) ب. مصراع دوم (۲۵/۰)

نکته سؤال «و» در دستور زبان فارسی سه نوع است:

۱. عطف: بین دو کلمه قرار می‌گیرد؛ مثلاً «من و مادرم به مشهد رفتیم».
۲. ربط: بین دو جمله قرار می‌گیرد و آن‌ها را هم‌پایه می‌کند؛ مثلاً «من آدمم و او رفت».
۳. میان‌وند: در ساخت کلمات به کار می‌رود و بین دو جزء سازنده کلمه می‌آید؛ مثلاً «پخت‌وپز»، «گفت‌وگو».

مشاوره نهایی برای برگرداندن یک بیت از شیوه بلاغی به شیوه عادی باید:

۱. ضمیرهای متصل در جایگاه اصلی خودشان قرار بگیرند.
۲. اگر «را»ی **فک اضافه** در جمله به کار رفته، تبدیل به کسره اضافه شود و بین مضاف و مضاف‌إلیه قرار گیرد.
۳. اگر صفت از موصوف جدا افتاده یا صفت پسین، پیش از موصوف آمده، در جایگاه خود (بعد از موصوف) قرار بگیرد.
۴. ترتیب اجزای اصلی جمله چنین باشد: ۱. منادا ۲. نهاد ۳. مفعول / متمم / مسند ۴. فعل
۵. در جملات مرکب اگر جمله پیرو با «که»، «تا»، «زیرا» یا «چون» آغاز می‌شود، بعد از جمله پایه بیاید و اگر با «وقتی که» یا «اگر» شروع می‌شود، قبل از جمله پایه بیاید.

۳۱- در نوشته «رم، پایتخت ایتالیا، شهری است قدیمی با دیوارهای قطور و باروهای دودخورده» (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

الف. کدام واژه، نقش تبعی «معطوف» دارد؟

ب. گروه اسمی مشخص شده، دارای کدام نقش دستوری است؟

پاسخ الف. بارو (۰/۲۵) ب. بدل (۰/۲۵)

۳۲- در نوشته زیر، یک «نقش تبعی» با ذکر «نوع» آن مشخص کنید. (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

«رم، پایتخت ایتالیا، شهری است قدیمی. دیوارهای قطور و باروهای دودخورده آن به زبان حال بازگو می‌کند که ...»

پاسخ بدل: پایتخت ایتالیا (۰/۵) یا معطوف: باروهای دودخورده

۳۳- با توجه به گروه‌های اسمی زیر، جدول را کامل کنید. (۰/۵)

(دی ۹۸)

الف. برجسته‌ترین شاگرد حوزه ادبیات

ب. قلب آن کویر

مضاف‌الیه مضاف‌الیه	صفت مضاف‌الیه

پاسخ صفت مضاف‌الیه: آن (۰/۲۵) مضاف‌الیه مضاف‌الیه: ادبیات (۰/۲۵)

ب. قلمرو ادبی

۳۴- بخش‌های مشخص شده در عبارت‌های زیر، چه آرایه ادبی می‌آفرینند؟ (۰/۵)

الف. متوجه شدم که قدرت قلم این نویسنده تا چه حد بوده است. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

ب. از بیم عقرب جراره دموکراسی قرن بیستم، ناچار شده به مار غاشیة حکومت سرهنگ‌ها پناه ببرد.

(شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ الف. مجاز (۰/۲۵) ب. تشبیه (اضافه تشبیهی) (۰/۲۵)

درس‌نامه مجاز

هر واژه معنایی حقیقی دارد که به آن «حقیقت» می‌گویند. مثلاً «سر»، عضوی از بدن است یا «نگین» بخشی از انگشتر است؛ اما اگر همین واژه‌ها در غیر معنی حقیقی خود به کار بروند، با مجاز روبه‌رو می‌شویم؛ به بیانی دیگر مجاز کاربرد لفظ است در غیر معنای حقیقی؛ به شرط اینکه پیوند و ارتباطی (علاقه) بین معنای حقیقی و مجازی وجود داشته باشد و در کلام نیز دلالت‌هایی باشد که ذهن را از معنای حقیقی بازگرداند و باعث شود خواننده معنای حقیقی را در نظر نگیرد. مثال:

♦ دل تنگش سر گل چیدن از این باغ نداشت

قدمی چند به آهنگ تماشا زد و رفت

♦ «سر» در معنای حقیقی خود که عضوی از بدن است کاربرد ندارد؛ بلکه منظور شاعر «قصد و اندیشه» است. ارتباط «سر» با «قصد و اندیشه» این است که «سر»، محل «قصد و اندیشه» است.

نکته ۱: هرگاه دو یا چند واژه دارای مراعات‌نظیر در کنار هم بیایند، به احتمال زیاد، مجاز هم در آن وجود دارد به این شرط که بتوان به جای آن چند واژه، «همه» گذاشت.

نکته ۲: اگر دو کلمه متضاد همراه با یک «و» عطف در جمله قرار گیرند و بتوان به جای آن‌ها «همه» گذاشت، به احتمال زیاد مجاز است.

نکته ۳: پیش از این گفتیم که هرگاه کلمه‌ای به جای کلمه دیگر به کار رود و رابطه آن‌ها شباهت باشد، استعاره است. یکی از انواع

مجازها کاربرد واژه‌ای به جای واژه دیگر به دلیل شباهت است. مثلاً اگر به جای قامت بلند معشوق، سرو به کار ببریم، این واژه را هم

می‌توان استعاره دانست هم مجاز؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که همه استعاره‌های مصرحه مجازند؛ اما همه مجازها استعاره نیستند.

رایج‌ترین مجازهای ادبیات فارسی از این قرارند:

به علاقه جزء و کل	
مجاز	معنی حقیقی
دست	انگشتان دست
بیت	شعر
سر	موی سر
ابر	آسمان
چمن	باغ
نگین	انگشتر
دو پدیده متضاد (نیک و بد، پیر و جوان و...) همه چیز	
به علاقه محلیه	
سر	قصد، نیت، اندیشه
خانه، مجلس	اهل خانه یا مجلس
جهان، عالم و ...	مردم جهان
پیاله، ساغر، جام و ...	شراب
شهر، دشت، کشور و ...	مردم
به علاقه سببیه (علت و معلول)	
سیر	بیزار
دم	سخن
نفس	سخن
بازو، دست	قدرت، اختیار
به علاقه آلیه (ابزار)	
زبان	کلام
گوش	شنیدن
قلم	نوشته، نوشتن
چشم	نظر، بینایی
به علاقه جنس	
خاک	زمین، گور، انسان
آهن، فولاد	شمشیر
گز، آبنوس، سندروس، خدنگ و ...	تیر

۳۵- آرایه مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب نمایید. (در ستون «ب» یک مورد اضافی است). (۱)

(شهریور ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. دل گرمی و دم سردی ما بود که گاهی / مردادمه و گاه دی اش نام نهادند	۱. اسلوب معادله
ب. عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می کشد اول چراغ خانه را	۲. تلمیح
ج. بیامد دو صد مرد آتش فرروز / دمیدند گفتمی شب آمد به روز	۳. جناس همسان
د. خیس خون داغ سهراب و سیاوش ها / روکش تابوت تختی هاست	۴. اغراق
	۵. حسن تعلیل

پاسخ الف. «۵» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۴» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۳۶- آرایه ادبی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف. آیین طریق از نفس پیر مغان یافت

آن خضر که فرخنده پی اش نام نهادند

(تضمین - تلمیح) (۰/۵۲) (دی ۳۰۴۱)

پاسخ تلمیح (۰/۲۵)

۳۷- جای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

در جمله «با راه آهن به بروکسل، پایتخت بلژیک می رفتیم»، واژه مشخص شده آرایه دارد.

پاسخ مجاز (۰/۲۵)

۳۸- کدام دو اثر از یک نویسنده یا شاعر است؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

«فی حقیقة العشق - فیه ما فیه - کلیله و دمنه - تذکرة الاولیا - سندبادنامه - منطق الطیر - تمهیدات»

پاسخ تذکرة الاولیا (۰/۲۵) و منطق الطیر (۰/۲۵)

۳۹- آرایه‌های ادبی به‌کار رفته در ستون «ب» به کدام‌یک از بیت‌های ستون «الف» مربوط می‌شود؟ (در ستون ب، یک مورد اضافی است.) (۰/۷۵) (شهریور ۱۴۰۲)

ستون الف	ستون ب
الف. با این نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می‌ماند ای دوست، گل یادگار من و تو	۱. ایهام
ب. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند	۲. استعاره
ج. نه در شیراز و نه در شهر گنجه / نظامی می‌شوم در قصر شیرین	۳. حس آمیزی
	۴. جناس تام

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

۴۰- عبارت زیر، یادآور کدام مثل است؟ (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۰)

از بیم عقرب جرّارهٔ دموکراسی قرن بیستم، ناچار شده به مار غاشیهٔ حکومت سرهنگ‌ها پناه ببرد.

پاسخ از چاله به چاه افتادن، از بد به بدتر پناه بردن یا هر ضرب‌المثل معادل و درست دیگر. (۰/۵)

۴۱- نام پدیدآورندهٔ اثر زیر را بنویسید. (۰/۲۵) (شهریور ۹۹)

تذکرهٔ الأولیا:

پاسخ عطار (۰/۲۵)

پ. قلمرو فکری

۴۲- مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک مفهوم در ستون ب اضافی است.) (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۳، خرداد ۱۴۰۳ و ...)

پرتعداد

ستون الف	ستون ب
الف. راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود	۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال
ب. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟	۲. ناپایداری حکومت‌ها
ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند	۳. ناپایداری قدرت
	۴. بیگانه‌ستیزی

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۳» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

مشاوره مصحح البته دانش‌آموزان عزیز توجه داشته باشند که این سؤال مسئله‌دار است، چون «راستی خاتم...» و «کاووس کیانی...» مفهوم مشترک دارند.

معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، معنا کردن همان بخش کفایت می‌کند.)

۴۳- به قول بیرجندی‌ها، در این دو شهر تنها یک «سرپری» زدیم. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ در این دو شهر فقط توقف کوتاهی کردیم. (۰/۲۵)

۴۴- هنگام چریغ آفتاب در کنار قنات حسنی در شهر سیرجان اتراق می‌کردیم. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۳، شهریور ۹۸)

پرتعداد

پاسخ هنگام طلوع آفتاب (۰/۲۵) در کنار قنات حسنی در شهر سیرجان اقامت کوتاه می‌کردیم. (۰/۲۵)

۴۵- چه استبعادی دارد که روزی خاطراتی از سفر ماه هم بنویسم! (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ بعید نیست که به زودی خاطرات سفر ماه را هم بنویسم. (۰/۲۵)

۴۶- کرانه‌های فرات، خط از کرانه رود تیبر می‌خواندند. (۰/۷۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

پاسخ شورهای عراق و سوریه (دورترین کشورها) (۰/۲۵) از فرمان روم (ایتالیا) (۰/۲۵) اطاعت می‌کردند. (۰/۲۵)

۴۷- یک روز دنیایی به روم چشم داشت و از آن چشم می‌زد. (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۰، دی ۹۹ و ...)

پرتعداد

پاسخ روزگاری همه مردم دنیا به ایتالیا توجه داشتند و از آن حساب می‌بردند و اطاعت می‌کردند. (۰/۷۵)

۴۸- امپراتوری‌هایی بزرگ هم مانند آدم‌های ثروتمند، معمولاً از سوء‌هاضمه می‌میرند. (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

پاسخ پادشاهی‌های بزرگ، مانند انسان‌های ثروتمند، (۰/۲۵) به خاطر زیاده‌خواهی و زیاد خوردن از بین می‌روند. (۰/۲۵)

مشاوره نهایی برای پاسخ دادن به این تیپ از سؤالات چند نکته را رعایت کنید:

۱. حتماً اگر متنی در **شیوه بلاغی** نوشته شده، آن را به **شیوه عادی** برگردانید.
۲. لغاتی را که در **واژه‌نامه** آمده‌اند، معنی کنید.
۳. اگر استعاره، کنایه یا مجاز در متن به کار رفته، **معنای حقیقی** آن را بنویسید (مثلاً «کرانه‌های فرات» در مورد سؤال «۴۴» نمره‌ای ندارد.)
۴. از نوشتن مفهوم کلی عبارات و ابیات خودداری کنید و معنای دقیق آن‌ها (حتی اگر به‌طور کامل نمی‌دانید) بنویسید.

۴۹- مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک مفهوم در ستون ب اضافی است.) (۱)

(دی ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد	۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال
ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو	۲. تازگی عشق
ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نیش نام نهادند	۳. میهن دوستی
د. یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نامکّر است	۴. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
	۵. خفقان اجتماعی

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۵» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۵۰- با توجه به ستون «الف»، مفهوم مناسب هر بیت در ستون «ب» را مشخص کنید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است). (۱)

(خرداد ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. گفت: «می‌باید تو را تا خانه قاضی برم» / گفت: «رو، صبح آی، قاضی نیمه‌شب بیدار نیست»	۱. برتری عشق بر عقل
ب. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / اشک ویران‌کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۲. ناپایداری حکومت‌ها
ج. سودای عشق از زیرکی جهان بهتر از دزد و دیوانگی عشق بر همه عقل‌ها افزون آید.	۳. تقدس عشق
د. راستی خاتم فیروزه بواسطه حاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود	۴. فساد و غفلت حاکمان
	۵. بیگانه‌ستیزی

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۵» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۵۱- «ضرورت توصل به مرشد و مراد» از مفهوم کدام بیت برمی‌آید؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

الف. در عالم پیر، هرکجا برنایی است
عاشق با‌دا که عشق خوش‌سودایی است
ب. آیین طریق از نفس پیر مغان یافت
آن خضر که فرخنده‌پی‌اش نام نهادند

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

۵۲- نویسنده در عبارت زیر، به فرمان‌برداری ساکنان «کرانه‌های فرات» از کدام حکومت اشاره می‌کند؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱)

«کرانه‌های فرات، خط از کرانه رود تیبر می‌خواندند.»

پاسخ روم (۰/۲۵)

۵۳- هریک از موارد زیر، با کدام مورد در جدول داده شده مفهوم مشترکی دارد؟ (یک مورد در جدول اضافی است.) (۰/۷۵)
(خرداد ۱۴۰۱)

الف. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند

کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟

ب. حتی درختش، غارش، کوهش، هر صخره سنگش و سنگ‌ریزه‌اش آیات وحی را بر لب دارد.

ج. شیرمردی باید این ره را شگرف

زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف

۱	نی حدیث راه پرخون می‌کند / قصه‌های عشق مجنون می‌کند
۲	راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود
۳	من نمازم را وقتی می‌خوانم / که اذانش را باد گفته باشد سر گلدسته سرو / ...
۴	هر که جز ماهی، ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است، روزش دیر شد

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۳» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

۵۴- بیت «راستی خاتم فیروزه بواسحاقی، خوش درخشید / ولی دولت مستعجل بود»، چه مفهوم مشترکی با نوشته زیر دارد؟ (۰/۵)
(شهریور ۱۴۰۰)

«آخرین چراغ امپراتوری روم را موسولینی روشن کرد که چند صباحی تا حبشه و قلب آفریقا نیز پیش راند اما همه می‌دانیم که دولت مستعجل بود.»

پاسخ زودگذر و ناپایدار بودن قدرت (۰/۵)

۵۵- هریک از بیت‌های ستون اول با کدام مفهوم در ستون دوم متناسب است؟

(شهریور ۹۹)

(یک مفهوم اضافی است.) (۱)

ستون الف (بیت‌ها)	ستون دوم (مفاهیم)
الف. از دست و زبان که برآید / کز عهده شکرش به درآید	۱. ناپایداری قدرت
ب. من که هر آنچه داشتم اول ره گذاشتم / حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو	۲. دشواری راه عشق
ج. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌الجزن است	۳. بیگانه‌ستیزی
د. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود و کجا بود و کی‌اش نام نهادند	۴. از جان‌گذشتگی عاشق
	۵. ناتوانی در سپاسگزاری از خداوند

پاسخ الف. «۵» (۰/۲۵) ب. «۲» (۰/۲۵) ج. «۳» (۰/۲۵) د. «۱» (۰/۲۵)

(دی ۹۹)

۵۶- بیت زیر بر چه مفهومی تأکید دارد؟ (۰/۲۵)

کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند
کی بود؟ و کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟

پاسخ ناپایداری قدرت (۰/۲۵)

درس‌نامه ابیات درس هشتم در قلمرو فکری بسیار مورد توجه بوده‌اند.

مفهوم کلی مهم‌ترین ابیات این شعر از این قرار است:

♦ کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند

کی بود کجا بود کی‌اش نام نهادند

♦ ناپایداری قدرت

♦ خاکی است که رنگین شده از خون ضعیفان

این ملک که بغداد و ری‌اش نام نهادند

♦ ظلم حاکمان نسبت به فرودستان

♦ صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب

تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند

♦ تحمل سختی‌ها برای رسیدن به کمال

♦ دل گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی

مردادمه و گاه دی‌اش نام نهادند

♦ تأثیر احوال درونی انسان بر دیدگاهش نسبت به جهان

♦ آیین طریق از نفس پیر مغان یافت

آن خضر که فرخنده‌پی‌اش نام نهادند

♦ لزوم پیروی از مرشد و پیر

۵۷- هر یک از مفاهیم زیر، با کدام بیت متناسب است؟ (یک بیت اضافی است).

(خرداد ۹۹)

الف. ناپایداری قدرت	۱. می‌تواند حلقه بر در زد حریم حُسن را / دررگ جان هر که را چون زلف، پیچ و تاب هست
ب. اشتیاق پایان‌ناپذیر عشق	۲. هر که جز ماهی، ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است، روزش دیر شد
	۳. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۲» (۰/۲۵)

(دی ۹۸)

۵۸- مفهوم مشترک دو بیت زیر را بنویسید. (۰/۵)

ه راستی خاتم فیروزه بواسحاقی

خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود

ه کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند

کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟

پاسخ ناپایداری قدرت (۰/۵)

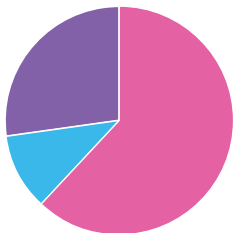
سؤالات

درس ۹: کویر

☉ در بخش قلمرو زبانی درس نهم، لغت و املا تقریباً به یک اندازه مورد توجه بوده‌اند. در بخش دستور نوع وابسته و وابسته بیش از دیگر مباحث مورد توجه بوده و در رتبه بعدی نوع حذف و زمان دقیق افعال موضوع سؤالات بوده‌اند. سؤالات قلمرو ادبی این درس پرتعداد نیستند اما در همین سؤالات نیز تشبیه و استعاره بیش از دیگر مباحث مورد توجه بوده‌اند.

☉ در بخش قلمرو فکری نیز قرابت معنایی بیش از معنی کردن جملات به نثر روان اهمیت دارد.

☉ در دوره‌های اخیر بین ۱ تا ۱/۵ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۴۲٪
ادبی ۱۱٪
فکری ۲۷٪

کویبر	تعداد سؤال ۵۵	مشترک همه رشته‌ها	بانک سؤالات امتحان نهایی فارسی
درس ۹	زمان: ۱۴۷ دقیقه	پایه دوازدهم	منطبق با رویکرد جدید امتحانات

ردیف	سؤالات	بار
------	--------	-----

الف. قلمرو زبانی
لغت

۰/۲۵	کدام واژه، جزء معانی کلمه مشخص شده نیست؟ (خرداد ۱۴۰۴)	۱
چرا در ایل مانده‌ای و عمر را به <u>بطالت</u> می‌گذرانی؟ (بیهودگی - سرگردانی - بیکاری - کاهلی)		
معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.		
۰/۲۵	در چهارسالگی پشت <u>قاش</u> زین نشستیم. (دی ۱۴۰۳)	۲
۰/۲۵	باز زین و برگ را برگرده <u>کهرها</u> و کردها نهادند. (خرداد ۱۴۰۲)	۳
۰/۲۵	استادان در <u>مدرّس‌های</u> مدارس می‌نشستند. (خرداد ۱۴۰۰)	۴
۰/۲۵	آسمان، <u>تفرّجگاه</u> مردم کویر است. (شهریور ۹۹)	۵
۰/۲۵	چشمه آب سردی که در <u>تموز</u> سوزان کویر از دل یخچالی بزرگ بیرون می‌آید. (شهریور ۹۸)	۶
۰/۲۵	از بین واژه‌های زیر، یک برابر معنایی برای واژه «آویزان» بیابید. (شهریور ۱۴۰۰)	۷
«طاق، رواق، تعب، کاهلی، معلق، سروش، تجرید»		
۰/۲۵	برای واژه «تماشا» از میان واژه‌های زیر معادل معنایی بیابید. (دی ۹۹)	۸
«فروغ، رواق، نظاره، پگاه، صحیفه، سروش»		

املا

۰/۵	<p>در کدام گزینه‌ها غلط املائی دیده می‌شود؟ (خرداد ۱۴۰۴)</p> <p>الف. آن وقت من هرچه اصرار و تعارف می‌کنم، تو بیشتر ابا و امتناع می‌ورزی. ب. بر روی بام خانه، خسته از نشئه خوب و پاک آن «اسرا» در بستر خویش به خواب رفتم. ج. صبح، هنگام «چریغ آفتاب» کنار «قنات حسنی» در شهر سیرجان اتراق می‌کردیم. د. چه جای آن است که من دست شاهان بگزارم.</p>	۹
۰/۵	<p>در کدام عبارت غلط املائی وجود دارد؟ درست آن را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳)</p> <p>الف. بساط تحویه به تهران نرسیده بود. ب. هرچه به واسطه آن به خدا رسند فرض باشد به نزدیک طالبان.</p>	۱۰
۰/۷۵	<p>در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (دی ۱۴۰۳)</p> <p>تجلی و قرب - مین‌گزاری منطقه - ثمرت تجربت - ایل و اشیره - اطراف و اکناف - شهد فایق - خسته‌گان راه - بذله و لطیفه</p>	۱۱
املائی درست را در جمله‌های زیر انتخاب کنید.		
۰/۲۵	<p>از آن همه زیبایی‌ها و لذت‌ها و (نشئه - نشئه)‌ها سرشار از شعر و خیال می‌شدم. (خرداد ۱۴۰۳)</p>	۱۲
۰/۲۵	<p>پس از او عموی بزرگم برجسته‌ترین شاگرد (حوزه / حوضه) ادیب بزرگ بود. (خرداد ۱۴۰۲)</p>	۱۳
۰/۲۵	<p>با توجه به معنی، واژه درست را انتخاب کنید. (دی ۱۴۰۲)</p> <p>روز و شب با فخر و (مباحات - مباحات) به تصدیقم می‌نگریست.</p>	۱۴
در هریک از موارد زیر، املائی یک واژه نادرست است؛ آن را بیابید و درست آن را بنویسید.		
۰/۲۵	<p>پس از عزیمت رضاشاه، همه تبعیدی‌ها رها شدند و به ایل و اشیره بازگشتند. (خرداد ۱۴۰۱)</p>	۱۵

۰/۲۵	و آن باغ پر از گل‌های رنگین و معطر شعر و خیال در صوموم سرد این عقل بی‌درد و بی‌دل پژمرد. (شهریور ۹۸، دی ۹۸) پرتکرار	۱۶
۰/۷۵	در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املایی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (خرداد ۹۹)	۱۷
دستور		
۰/۲۵	در عبارت زیر نوع «و» مشخص شده را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۴)	۱۸
۰/۲۵	همه چشم‌ها به او بود که حوزه حکمت را او گرم و چراغ علم و فلسفه و کلام را او که جانشین شایسته وی بود، روشن نگاه دارد.	۱۹
۰/۲۵	در کدام یک از گزینه‌های زیر «صفت مضاف‌الیه» دیده می‌شود؟ (شهریور ۱۴۰۳)	۱۹
	الف. جلد دوم کتاب بینوایان ب. غرفه بلند آسمانش ج. چشمه آبی سرد	
۰/۲۵	مفهوم نشانه «ان» در واژه «خواهان» با کدام گزینه یکسان است؟ (دی ۱۴۰۳)	۲۰
	الف. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند. ب. چشمه آبی سرد که در تموز سوزان کویر سرازیر می‌شود. ج. و در بهاران عشق من! د. خندهات را می‌خواهم.	
۰/۵	از بین چهار بخش مشخص شده در متن زیر، نقش‌های تبعی «معطوف» و «بدل» را بیابید. (خرداد ۱۴۰۳)	۲۱
	تابستان وصال، نوازشگر می‌آمد و ما را از غربت زندان شهر به میهن آزاد و دامن‌گسترمان، کویر می‌برد ... در کویر گویی به مرز عالم دیگر نزدیکیم. آسمان، تفرّج‌گاه مردم کویر است.	

۰/۵	در جملهٔ زیر، نوع «وابستهٔ وابسته» را بنویسید و نمودار پیکانی آن را رسم کنید. (شهریور ۱۴۰۲)	۲۲
	«نگاه‌های مردم آسفالت‌نشین، آن را کهکشانی می‌بیند.»	
۱	با توجه به نوشتهٔ زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید: (دی ۱۴۰۲، شهریور ۹۹) پرتکرار	۲۳
	«برف کوه هنوز آب نشده است. گل و گیاه، پشم گوسفندان را رنگین کرده است. نامهٔ برادر با من همان کرد که شعر و چنگ رودکی با امیر سامانی!»	
	الف. ساختار دستوری کدام جمله مطابق با الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» است؟ ب. نوع «واو» بین واژه‌های «شعر و چنگ» ربط است یا عطف؟ ج. زمان فعل «نشده است» ماضی نقلی است یا ماضی التزامی؟ د. در این عبارت، حذف فعل به قرینهٔ لفظی است یا معنوی؟	
۰/۲۵	کدام نوع «وابستهٔ وابسته» در عبارت زیر، دیده می‌شود؟ (دی ۱۴۰۲)	۲۴
	«بر بالای آن با خط بسیار روشن نوشته شده بود.»	
۰/۲۵	نوع «حذف» را در عبارت زیر، مشخص نمایید. (شهریور ۱۴۰۱)	۲۵
	زندگی، سخت آلوده است و انسان ماندن، سخت دشوار.	
در هر یک از گروه‌های اسمی زیر، نوع وابستهٔ مشخص شده را تعیین نمایید.		
۰/۲۵	رنگ سبز چمنی (شهریور ۱۴۰۰)	۲۶
۰/۲۵	هوای نسبتاً پاک (دی ۱۴۰۰)	۲۷
۰/۲۵	سموم سرد این عقل (دی ۱۴۰۰)	۲۸
۰/۲۵	دوست بسیار مهربان (شهریور ۹۹)	۲۹
۰/۲۵	شرایط تقریباً پایدار (خرداد ۹۸)	۳۰

۰/۵	<p>با توجه به جمله «بوی شبدرِ دوچین، هوا را عطرآگین ساخته است»، به سؤالات پاسخ دهید. (خرداد ۹۹)</p> <p>الف. نقش دستوری واژه «عطرآگین» را بنویسید. ب. کدام واژه «صفتِ مضافِ‌إلیه» است؟</p>	۳۱				
۰/۵	<p>با توجه به گروه‌های اسمی زیر، جدول را کامل کنید. (دی ۹۸)</p> <p>الف. برجسته‌ترین شاگرد حوزه ادبیات ب. قلب آن کویر</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th>مضافِ‌إلیه مضافِ‌إلیه</th> <th>صفتِ مضافِ‌إلیه</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="height: 30px;"></td> <td style="height: 30px;"></td> </tr> </tbody> </table>	مضافِ‌إلیه مضافِ‌إلیه	صفتِ مضافِ‌إلیه			۳۲
مضافِ‌إلیه مضافِ‌إلیه	صفتِ مضافِ‌إلیه					
۰/۵	<p>در عبارت زیر، زمان فعل‌های مشخص شده را دقیقاً تعیین کنید. (خرداد ۹۸)</p> <p>«صدای بلدرچین یک‌دم قطع نمی‌شود. جوجه کبک‌ها، خط و خال انداخته‌اند.»</p>	۳۳				
ب. قلمرو ادبی						
۰/۲۵	<p>بخش مشخص شده در عبارت زیر، چه آرایه ادبی می‌آفریند؟ (خرداد ۱۴۰۴)</p> <p>آن شب نیز ماه با تلالو پرشکوهش از راه رسید و گل‌های الماس شکفتند.</p>	۳۴				
۰/۲۵	<p>کتاب «کویر» اثر دکتر علی شریعتی، سفرنامه است یا حسب حال؟ (شهریور ۱۴۰۳)</p>	۳۵				
۰/۲۵	<p>درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. (دی ۱۴۰۳)</p> <p>کتاب «بخارای من ایل من» نوشته «احمد عربلو» است.</p>	۳۶				
۰/۲۵	<p>جای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید. (خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>در عبارت «در آن هنگام که بهار حیات علمی و اجتماعی‌اش فرارسیده بود، ناگهان منقلب شد؛ واژه مشبه‌به است.</p>	۳۷				

۰/۲۵	نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰، دی ۱۴۰۰) پرتکار	۳۸
۰/۲۵	در تشبیه مشخص شده عبارت زیر، «مشبه» کدام است؟ (شهریور ۹۸)	۳۹
۰/۲۵	«آسمان کویر، این نخلستان خاموش و پرمهتابی که هرگاه مشت خونین و بی تاب قلبم را در زیر باران های غیبی سکوتش می گیرم، ناله های آن روح دردمند را می شنوم.»	۴۰
۰/۲۵	با توجه به نوشته زیر، در کدام یک از ترکیب های مشخص شده، آرایه استعاره وجود دارد؟ (دی ۹۸)	
	«آن شب نیز ماه با تالو پرتکوهش از راه رسید و گل های الماس شکفتند.»	
پ. قلمرو فکری		
۰/۵	در عبارت زیر منظور از بخش مشخص شده، چیست؟ (خرداد ۱۴۰۴)	۴۱
	قندیل زیبای پروین سرزد و آن جاده روشن و خیال انگیزی که گویی یک راست به ابدیت می پیوندد.	
معنی و مفهوم ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.		
۰/۵	قندیل زیبای پروین سر زد.	۴۲
۰/۲۵	از شنیدن اسم شهر، قند در دلم آب می شد.	۴۳
۰/۵	پامان به ده باز بود و در شهر دست و پاگیر نشده بودیم.	۴۴
۰/۵	مزینان از هزار و صد سال پیش هنوز بر همان مهر و نشان است که بود.	۴۵
۰/۵	با توجه به متن درس «بوی جوی مولیان»، مفهوم مشترک «آب جیحون فرونشست و ریگ آموی پرنیان شد» چیست؟ (خرداد ۱۴۰۳)	۴۶
۰/۵	عبارت «شاهین تیزبال افقها بودم. زنبور طفیلی شدم و به کنجی پناه بردم.» یادآور کدام «ضرب المثل» فارسی است؟ (شهریور ۱۴۰۲)	۴۷

۰/۲۵	<p>درستی و نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. (شهریور ۱۴۰۲)</p> <p>مفهوم عبارت «آن باغ پر از گل‌های رنگین و معطر شعر و احساس در سموم سرد این عقل بی‌درد پژمرد و صفای اهورایی آن همه زیبایی‌ها، به این علم عددبین مصلحت‌اندیش آلود.» به برتری عقل بر عشق و احساس تأکید دارد. درست / نادرست</p>	۴۸
۰/۵	<p>در متن «نال‌های گریه‌آلود آن روح دردمند و تنها را می‌شنوم. ناله‌های گریه‌آلود آن امام راستین و بزرگم را که همچون این شیعه گمنام و غریبش، در کنار آن مدینه پلید و در قلب آن کویر بی‌فریاد، سر در حلقوم چاه می‌برد و می‌گریست.» منظور از «امام راستین و بزرگ» و «شیعه گمنام و غریب» به ترتیب، چه کسانی است؟ (خرداد ۱۴۰۲)</p>	۴۹
۰/۵	<p>در نوشته زیر، مفهوم کنایی قسمت‌های مشخص شده را، به ترتیب، بنویسید. (دی ۱۴۰۱)</p> <p>«بعد از حکیم اسرار، همه چشم‌ها به او بود که <u>حوزه حکمت را او گرم نگاه دارد.</u>»</p>	۵۰
۰/۲۵	<p>عبارت «نال‌های گریه‌آلود آن روح دردمند و تنها را می‌شنوم، ناله‌های آن امام راستین و بزرگم را که همچون این شیعه گمنام و غریبش، در کنار آن مدینه پلید و در قلب آن کویر بی‌فریاد، سر در حلقوم چاه می‌برد و می‌گریست» یادآور کدام موضوع مشهور است؟ (دی ۱۴۰۱)</p>	۵۱

هریک از موارد زیر، با کدام مورد در جدول داده شده مفهوم مشترکی دارد؟ (یک مورد در جدول اضافی است.) (خرداد ۱۴۰۱)

الف. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند

کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند؟

ب. حتی درختش، غارش، کوهش، هر صخره سنگش و سنگریزه اش آیات وحی را بر لب دارد.

ج. شیرمردی باید این ره را شگرف

زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف

۵۲

۱	نی حدیث راه پر خون می کند / قصه های عشق مجنون می کند
۲	راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود
۳	من نمازم را وقتی می خوانم / که اذانش را باد گفته باشد سر گلدسته سرو / ...
۴	هر که جز ماهی، ز آبش سیر شد / هر که بی روزی است، روزش دیر شد

با توجه به سروده «در کفها کاسه زیبایی / بر لبها تلخی دانایی / شهر تو در جای دگر / ره می بر با پای دگر» چرا شاعر دانایی را نکوهش می کند؟ (دی ۱۴۰۰)

۵۳

متن های زیر چه مفهوم مشترکی دارند؟ (شهریور ۹۹)

ه «من نمازم را وقتی می خوانم

که اذانش را باد گفته باشد سر گلدسته سرو»

ه «صحرائی که حتی درختش، غارش، کوهش و سنگریزه اش آیات وحی را بر لب دارد.»

۵۴

عبارت «کلمات را کنار زیند و در زیر آن، روحی را که در این تلقی و تعبیر پنهان است، تماشا کنید.» بر چه مفهومی تأکید دارد؟ (خرداد ۹۸)

۵۵

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی لغت

۱- کدام واژه، جزء معانی کلمه مشخص شده نیست؟ (۰/۲۵)
(خرداد ۱۴۰۴)

چرا در ایل مانده‌ای و عمر را به بطالت می‌گذرانی؟ (بیهودگی - سرگردانی - بیکاری - کاهلی)

پاسخ سرگردانی (۰/۲۵)

معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

۲- در چهارسالگی پشت قاش زین نشستیم. (۰/۲۵)
(دی ۱۴۰۳)

پاسخ قاج، قسمت برآمده جلوی زین، کوهه زین (۰/۲۵)

۳- باز زین و برگ را بر گرده کهرها و کوندها نهادند. (۰/۲۵)
(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ اسب یا استری که به رنگ سرخ تیره است. (۰/۲۵)

۴- استادان در مدرّس‌های مدارس می‌نشستند. (۰/۲۵)
(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ محلی که در آن تدریس کنند، موضع درس گفتن (۰/۲۵)

۵- آسمان، تفرّجگاه مردم کویر است. (۰/۲۵)
(شهریور ۹۹)

پاسخ گردشگاه، تماشاگاه (۰/۲۵)

۶- چشمه آب سردی که در تموز سوزان کویر از دل یخچالی بزرگ بیرون می‌آید. (۰/۲۵)

(شهریور ۹۸)

پاسخ ماه گرما، ماه دهم از سال رومیان، مطابق تیرماه شمسی (۰/۲۵)

درس‌نامه لغات مهم درس نهم

اسرا: در شب سیر کردن

انگاره: طرح، نقشه

بطالت: بیکاری، بیهودگی، کاهلی

پرنیان: نوعی حریر

تفرجگاه: گردشگاه، تماشاگاه

تموز: ماه دهم از سال رومیان، ماه گرما

سموم: باد بسیار گرم و زیان‌رساننده

طفیلی: آن‌که وجودش یا حضورش در جایی وابسته به وجود کس یا چیز دیگری

است، مهمان ناخوانده

عدلیّه: دادگستری

قاش: قاچ، قسمت برآمده جلوی زین

قندیل: چهل چراغی که می‌آویزند

کهر: اسب یا استری که به رنگ سرخ تیره است.

کرنند: اسبی که رنگ آن میان زرد و بور باشد.

مباهات: افتخار

معلّق: آویزان

مدرس: محلی که در آن تدریس کنند.

نظاره: نگریستن

یغما: غارت

۷- از بین واژه‌های زیر، یک برابر معنایی برای واژه «آویزان» بیابید. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

طاق، رواق، تعب، کاهلی، معلّق، سروش، تجرید

پاسخ آویزان: معلّق (۰/۲۵)

۸- برای واژه «تماشا» از میان واژه‌های زیر معادل معنایی بیابید. (۰/۲۵) (دی ۹۹)

«فروغ، رواق، نظاره، پگاه، صحیفه، سروش»

پاسخ تماشا: نظاره (۰/۲۵)

املا

۹- در کدام گزینه‌ها غلط املائی دیده می‌شود؟ (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۴)

- الف. آن وقت من هرچه اصرار و تعارف می‌کنم، تو بیشتر ابا و امتناع می‌ورزی.
 ب. بر روی بام خانه، خسته از نشئه خوب و پاک آن «اسرا» در بستر خویش به خواب رفتم.
 ج. صبح، هنگام «چریغ آفتاب» کنار «قنات حسنی» در شهر سیرجان اتراق می‌کردیم.
 د. چه جای آن است که من دست شاهان بگزارم.

پاسخ ب: نشعه (۰/۲۵) د: بگزارم (۰/۲۵)

درس‌نامه

لغات مهم املائی درس نهم

تموز، بیهق، حوزه، غربت زندان، ماوراءالطبیعیه، حلقوم، نظاره، تلاًؤ، قندیل، تلقی، چغندر،
 سموم، نشئه، اسرا، قاش، بساط، زغال، منقل، عشایری، محصور، حد و حصر، قشقای، تصدیق،
 مباحات، عشیره، کهر، محبوس، بطالت، مواهب، ترقی، طفیلی، تهویه، یغما

۱۰- در کدام عبارت غلط املائی وجود دارد؟ درست آن را بنویسید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

- الف. بساط تحویه به تهران نرسیده بود.
 ب. هرچه به واسطه آن به خدا رسند فرض باشد به نزدیک طالبان.

پاسخ «الف» (۰/۲۵) تهویه (۰/۲۵) (در صورتی که کلمه تهویه به تنهایی ذکر شود،

نمره کامل تعلق می‌گیرد.)

۱۱- در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املايي وجود دارد؛ درست هريك را بنويسيد. (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۳)

تجلی و قرب - مین‌گزاري منطقه - ثمرت تجربت - ایل و اشیره - اطراف و اکناف - شهد فایق - خسته‌گان راه - بذله و لطیفه

پاسخ مین‌گذاري منطقه (۰/۷۵) ایل و عشیره (۰/۷۵) خستگان راه (۰/۷۵)

املاي درست را در جمله‌های زیر انتخاب کنید.

۱۲- از آن‌همه زیبایی‌ها و لذت‌ها و (نشئه - نشعه)ها سرشار از شعر و خیال می‌شدم. (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ نشئه (۰/۷۵)

۱۳- پس از او عموی بزرگم برجسته‌ترین شاگرد (حوزه / حوضه) ادیب بزرگ بود. (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ حوزه (۰/۷۵)

۱۴- با توجه به معنی، واژه درست را انتخاب کنید.

روز و شب با فخر و (مباحات - مباحات) به تصدیق می‌نگریست. (۰/۷۵) (دی ۱۴۰۲)

(دی ۱۴۰۲)

پاسخ مباحات (۰/۷۵)

درس‌نامه واژه‌های دارای هم‌آوا در درس نهم

حوزه (محل)، حوضه (اصطلاح جغرافیایی)

مباحات (سرافرازی)، مباحات (کارهای مشروع و روا)

غربت (دوری، دل‌تنگی)، قربت (نزدیکی)

حیاط (محوطه)، حیات (زندگی)

در هريك از موارد زیر، املاي يك واژه نادرست است؛ آن را بیابید و درست آن را بنویسید.

۱۵- پس از عزیمت رضاشاه، همه تبعیدی‌ها رها شدند و به ایل و اشیره بازگشتند. (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ عشیره (۰/۷۵)

۱۶- و آن باغ پر از گل‌های رنگین و معطر شعر و خیال در صوم سرد این عقل
بی‌درد و بی‌دل پژمرد. (۰/۲۵)

(شهریور ۹۸، دی ۹۸) **پرتعداد**

پاسخ سموم (۰/۲۵)

۱۷- در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املایی وجود دارد؛ درست هریک را
بنویسید. (۰/۷۵)

(خرداد ۹۹)

عملیات احداث، یقما و تاراج، چریغ آفتاب، جثّه آدمی، صدای مهیب، آذرم و
حیا، سطور و چهارپا، مسلک و روش

پاسخ یقما و تاراج: یغما (۰/۲۵) آذرم و حیا: آزم (۰/۲۵) سطور و چهارپا: ستور (۰/۲۵)

دستور

۱۸- در عبارت زیر نوع «و» مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

همه چشم‌ها به او بود که حوزه حکمت را او گرم و چراغ علم و فلسفه و کلام را
او که جانشین شایسته وی بود، روشن نگاه دارد.

پاسخ ربط یا پیوند (۰/۲۵)

مشاوره نهایی حرف «و» اگر **بین دو جمله** قرار گیرد، حرف **ربط همپایه‌ساز**

است و اگر **بین دو کلمه** قرار گیرد، حرف **عطف** است؛ همچنین «و» اگر **بین دو جزء یک کلمه** قرار گیرد (مثلاً «گفت‌وگو»)، **میان‌وند** است.

۱۹- در کدام یک از گزینه‌های زیر «صفت مضاف‌إلیه» دیده می‌شود؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

الف. جلد دوم کتاب بینویان

ب. غرفه بلند آسمانش

ج. چشمه آبی سرد

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی دقت کنید که در زبان فارسی معاصر وقتی یک کلمه هم مضاف‌إلیه می‌گیرد و هم صفت پسین، اول صفت می‌آید و بعد مضاف‌إلیه. پس اگر ساختار یک گروه اسمی «اسم + اسم + صفت» بود، صفت متعلق به اسم دوم است و صفت مضاف‌إلیه به شمار می‌آید.

۲۰- مفهوم نشانه «ان» در واژه «خواهان» با کدام گزینه یکسان است؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

الف. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند.

ب. چشمه آبی سرد که در تموز سوزان کویر سرازیر می‌شود.

ج. و در بهاران عشق من!

خندهات را می‌خواهم.

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

۲۱- از بین چهار بخش مشخص شده در متن زیر، نقش‌های تبعی «معطوف» و

(خرداد ۱۴۰۳)

«بدل» را بیابید. (۰/۵)

تابستان وصال، نوازشگر می‌آمد و ما را از غربت زندان شهر به میهن آزاد و دامن‌گسترمان، کویر می‌برد ... در کویر گویی به مرز عالم دیگر نزدیکیم. آسمان، تفرّجگاه مردم کویر است.

پاسخ معطوف: دامن‌گسترمان (۰/۲۵)

بدل: کویر (۰/۲۵)

درس‌نامه نقش‌های تبعی

نقش‌های تبعی، نقش‌های مستقلی نیستند؛ بلکه همراه با یک گروه اسمی می‌آیند و نقششان تابع نقش کلمهٔ پیش از آن‌هاست؛ یعنی هر نقشی که اسم قبلشان داشته باشد، همان نقش را می‌پذیرند.

نقش‌های تبعی سه دسته‌اند:

۱. **معطوف:** هرگاه دو یا چند واژه با «و» یا «یا» عطف به هم بپیوندند، واژه‌ای که بعد از «و» یا «یا» بیاید «معطوف» نامیده می‌شود و نقش آن نیز تابع نقش واژهٔ قبل از «و» یا «یا» است. مثال:

♦ منم آن شاعر ساحر که به افسون سخن

از نی کلک همه قند و شکر می‌بارم

♦ «قند»، مفعول است و «شکر»، معطوف به آن؛ پس «شکر» هم مفعول است.

♦ به تمنای تو در آتش محنت چو خلیل

گویا در چمن لاله و ریحان بودم

♦ «لاله» مضاف‌إلیه است و «ریحان» معطوف به آن؛ پس «ریحان» هم مضاف‌إلیه است.

نکته: گاهی برای پرهیز از تکرار حروف عطف («و» و «یا») به جای آن‌ها ویرگول قرار می‌دهیم.

۲. **بدل:** اسم یا گروه اسمی‌ای است که برای توضیح اسم قبل از خود می‌آید و عیناً معادل همان است، به گونه‌ای که می‌توان آن را جانشین گروه اسمی قبل از خود کرد، بدون اینکه اخلاقی در ساختار یا معنای جمله به وجود بیاید. همچنین اگر آن را حذف کنیم، خللی در ساختار یا معنای جمله به وجود نمی‌آید. مثال:

♦ بوسه‌عید مهنه، شیخ محترم

بود در حمام با پیری به هم

بنابراین بدل:

♦ قابل حذف است.

♦ بدون نقش‌نمای اضافه می‌آید.

♦ بدل و گروه اسمی پیش از آن هر دو یک چیز هستند.

♦ معمولاً پیش و پس از بدل، ویرگول می‌آید.

نکتهٔ ۱: بدل نباید به صورت جمله باشد.

نکتهٔ ۲: گاهی ضمیر مشترک (خود، خویش، خویشان) بعد از ضمیرهای جدا

بدل است: من، خود، به چشم خویشتن دیدم که جانم می‌رود.
نکته ۳: صاحب بدل، همیشه شناس یا معرفه است.

۳. تکرار:

هرگاه واژه‌ای در جمله هم در لفظ، هم در معنا و هم در نقش تکرار شود، نقش تبعی «تکرار» دارد؛ مثال:

♦ ای مرغ دل که خسته و بی‌تابی

دمساز باش با غم او، دمساز

۲۲- در جمله زیر، نوع «وابسته وابسته» را بنویسید و نمودار پیکانی آن را رسم کنید. (۵/۰)

(شهریور ۱۴۰۲)

«نگاه‌های مردم آسفالت‌نشین، آن را کهکشان می‌بیند.»

پاسخ صفت مضاف‌إلیه (۵/۰) نگاه‌های مردم آسفالت‌نشین (۵/۰)

۲۳- با توجه به نوشتهٔ زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید: (۱) (دی ۱۴۰۲، شهریور ۹۹) **پرتعداد**
 «برف کوه هنوز آب نشده است. گل و گیاه، پشم گوسفندان را رنگین کرده است. نامهٔ برادر با من همان کرد که شعر و چنگ رودکی با امیر سامانی!»
 الف. ساختار دستوری کدام جمله مطابق با الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» است؟

ب. نوع «واو» بین واژه‌های «شعر و چنگ» ربط است یا عطف؟

ج. زمان فعل «نشده است» ماضی نقلی است یا ماضی التزامی؟

د. در این عبارت، حذف فعل به قرینهٔ لفظی است یا معنوی؟

پاسخ الف. گل و گیاه، پشم گوسفندان را رنگین کرده است. (۰/۲۵) ب. عطف (۰/۲۵)
 ج. نقلی (۰/۲۵) د. لفظی (۰/۲۵)

مشاورهٔ نهایی علاوه بر ساختار افعال، معنایی که منتقل می‌کنند نیز می‌تواند به شما در تشخیص آن‌ها یاری برساند.

مضارع

◉ استمراری (می + بن مضارع + شناسه): برای بیان کاری که در زمان حال رخ می‌دهد، به کار می‌رود.

◉ التزامی (ب + بن مضارع + شناسه): برای بیان شک، آرزو، احتمال نسبت به امری در آیندهٔ نزدیک به کار می‌رود.

◉ مستمر (دار + شناسه + مضارع استمراری): برای بیان کاری که در زمان حال برای مدتی ادامه می‌یابد به کار می‌رود.

ماضی

◉ ساده (بن ماضی + شناسه): برای بیان امری که در گذشته رخ داده و اتمام یافته به کار می‌رود.

◉ نقلی (صفت مفعولی + شناسه (ام، ای، است، ایم، اید، اند)): برای بیان امری که در گذشته رخ داده و اثر آن هنوز باقی است به کار می‌رود.

◉ استمراری (می + بن ماضی + شناسه): برای امری که در گذشته به‌طور مکرر یا برای مدتی نامعلوم در حال انجام بوده به کار می‌رود.

◉ بعید (صفت مفعولی + بود + شناسه): برای بیان امری که در گذشته پیش از زمان ماضی ساده رخ داده، به کار می‌رود.

◉ مستمر (داشت + شناسه + ماضی استمراری): برای بیان امری که در گذشته برای مدتی در حال انجام بوده و حین انجام آن اتفاق دیگری رخ داده، به کار می‌رود.

◉ مستقبل (خواه + شناسه + بن ماضی): برای بیان امری که در آینده رخ خواهد داد، به کار می‌رود.

۲۴- کدام نوع «وابسته و وابسته» در عبارت زیر، دیده می‌شود؟ بنویسید. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۲)

«بر بالای آن با خط بسیار روشن نوشته شده بود.»

پاسخ قید صفت: بسیار (۰/۲۵)

۲۵- نوع «حذف» را در عبارت زیر، مشخص نمایید.

زندگی، سخت آلوده است و انسان ماندن، سخت دشوار. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ حذف به قرینه لفظی (۰/۲۵)

در هریک از گروه‌های اسمی زیر، نوع وابسته مشخص شده را تعیین نمایید.

۲۶- رنگ سبز چمنی (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

پاسخ صفت صفت (۰/۲۵)

۲۷- هوای نسبتاً پاک (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۰)

پاسخ نسبتاً: قید صفت (۰/۲۵)

۲۸- سموم سرد این عقل (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۰)

پاسخ این: صفت مضاف‌الیه (۰/۲۵)

۲۹- دوست بسیار مهربان (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

پاسخ قید صفت (۰/۲۵)

۳۰- شرایط تقریباً پایدار (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

پاسخ قید صفت (۰/۲۵)

نکته سؤال آمدن دو صفت بعد از هسته الزاماً به معنای وجود صفت صفت نیست. گاهی بعد از هسته، تعداد زیادی صفت می‌آید که تمامشان هسته را توصیف می‌کنند. دقت کنید که صفت صفت برای افزودن توضیحی درباره صفت، بعد از صفت می‌آید و معمولاً در توصیف رنگ‌ها کاربرد دارد.

۳۱- با توجه به جمله «بوی شبدرد دوچین، هوا را عطرآگین ساخته است»، به سؤالات پاسخ دهید. (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

الف. نقش دستوری واژه «عطرآگین» را بنویسید.

ب. کدام واژه «صفت مضاف‌إلیه» است؟

پاسخ الف، مسند (۰/۲۵) ب. دوچین (۰/۲۵)

نکته سؤال فعل‌هایی که از مصدر «ساختن» ساخته می‌شوند می‌توانند ظرفیت‌های زیر را داشته باشند:

- ♦ در معنای «ایجاد کردن»، «بنا کردن» و ... ← سه‌جزئی مفعولی
- ♦ در معنای «کردن» ← چهارجزئی مفعولی مسندی
- ♦ در معنای «سازگاری کردن» ← سه‌جزئی متممی
- ♦ در معنای «آماده شدن» ← دوجزئی

۳۲- با توجه به گروه‌های اسمی زیر، جدول را کامل کنید. (۰/۵)

(دی ۹۸)

الف. برجسته‌ترین شاگرد حوزه ادبیات

ب. قلب آن کویر

مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه	صفت مضاف‌إلیه

پاسخ صفت مضاف‌إلیه: آن (۰/۲۵)؛ مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه: ادبیات (۰/۲۵)

۳۳- در عبارت زیر، زمان فعل‌های مشخص شده را دقیقاً تعیین کنید. (۰/۵)

(خرداد ۹۸)

«صدای بلدرچین یک‌دم قطع نمی‌شود. جوجه کبک‌ها، خط و خال انداخته‌اند.»

پاسخ نمی‌شود: مضارع اخباری (۰/۲۵) انداخته‌اند: ماضی نقلی (۰/۲۵)

مشاوره مصحح در سؤالاتی که زمان فعل را از شما می‌خواهند، شما باید هم به

«ماضی»، «مضارع» یا «مستقبل» بودن فعل اشاره کنید و هم به اینکه فعل «الترامی» است، «نقلی» است، «استمراری» است، «مستمر» است، «بعید» است یا «ساده».

ب. قلمرو ادبی

۳۴- بخش مشخص شده در عبارت زیر، چه آرایه ادبی می‌آفریند؟ (۰/۲۵)
(خرداد ۱۴۰۴)

آن شب نیز ماه با تلالؤ پرشکوهش از راه رسید و گل‌های الماس شکفتند.
پاسخ استعاره (۰/۲۵)

۳۵- کتاب «کویر» اثر دکتر علی شریعتی، سفرنامه است یا حسب حال؟ (۰/۲۵)
(شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ حسب حال (۰/۲۵)

۳۶- درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. (۰/۲۵)
کتاب «بخارای من ایل من» نوشته «احمد عربلو» است.
پاسخ نادرست (۰/۲۵) (این کتاب از «محمد بهمن بیگی» است.)

۳۷- جای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید. (۰/۲۵)
(خرداد ۱۴۰۳)
در عبارت «در آن هنگام که بهار حیات علمی و اجتماعی‌اش فرارسیده بود، ناگهان منقلب شد؛ واژه مشبه‌به است.
پاسخ بهار (۰/۲۵)

مشاوره نهایی در تشبیه‌های اضافی مشبه در جایگاه مضاف‌إلیه و مشبه‌به در جایگاه مضاف قرار می‌گیرد.

۳۸- نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید.

(شهریور ۱۴۰۰، دی ۱۴۰۰) **پژتکار**

کویر (۰/۲۵)

پاسخ علی شریعتی (۰/۲۵)

۳۹- در تشبیه مشخص شده عبارت زیر، «مشبه» کدام است؟ (۰/۲۵) (شهریور ۹۸)
 «آسمان کویر، این نخلستان خاموش و پرمهتابی که هرگاه مشت خونین و بی تاب
 قلبم را در زیر باران‌های غیبی سکوتش می‌گیرم، ناله‌های آن روح دردمند را
 می‌شنوم.»

پاسخ قلب یا قلبم (۰/۲۵)

۴۰- با توجه به نوشته زیر، در کدام یک از ترکیب‌های مشخص شده، آرایه
 استعاره وجود دارد؟ (۰/۲۵) (دی ۹۸)

«آن شب نیز ماه با تلالؤ پرشکوهش از راه رسید و گل‌های الماس شکفتند.»
پاسخ گل‌های الماس (استعاره یا مجاز از ستارگان)

درس‌نامه استعاره

استعاره بر دو نوع است: مصرحه و مکنیه. استعاره مصرحه را می‌توان از دو راه
 تعریف کرد:

♦ تشبیهی است که تنها مشبه آن در متن آمده است.

♦ مجازی است به علاقه شباهت.

مثال: بی‌روی نگار من، وان تازه‌بهار من / ای نور، تو تاریکی؛ ای روضه، تو زندانی

♦ معشوق به «نگار» و «بهار» تشبیه شده و تنها «نگار» و «تازه‌بهار» در متن آمده‌اند.

♦ «نگار» و «تازه‌بهار» مجاز از معشوق‌اند. پیوند این دو کلمه با معشوق شباهت است.

بنابراین هر استعاره مصرحه‌ای مجاز است؛ اما هر مجازی استعاره مصرحه نیست.

استعاره مکنیه آن است که مشبه همراه یکی از ملزومات مشبه‌به در متن

بیاید. مثال:

من همان روز ز فرهاد طمع ببریدم

که عنان دل شیدا به لب شیرین داد

♦ مشبه: دل، مشبه‌به [محدوف]: چهارپا، یکی از ملزومات مشبه‌به: عنان

در آن روزگاری که باب علم بر روی فقیر و غنی، روستایی و شهری باز بود ...

- مشبه: علم، مشبه‌به [محدوف]: خانه، یکی از ملزومات مشبه‌به: باب

اگر در استعاره مکنیه، مشبه انسان باشد، با آرایه تشخیص مواجهیم؛ بنابراین هر

تشخیصی استعاره مکنیه است. مثال:

دیشب ای باد صبا گویی که جایی بوده‌ای

پایبند چین زلف دل‌گشایی بوده‌ای

♦ مشبه: باد صبا، مشبه‌به [محدوف]: انسان، ملزومات مشبه‌به: خطاب قرار گرفتن، پایبند بودن

استعارهٔ مکنیه گاهی به شکل ترکیب اضافی بیان می‌شود؛ مثلاً «چنگال مرگ» (مشبه: مرگ، مشبه‌به [محدوف]: عقاب، یکی از ملزومات مشبه‌به: چنگال). در اضافه‌های استعاری مشبه در جایگاه مضاف‌الیه قرار می‌گیرد و یکی از ملزومات مشبه‌به در جایگاه مضاف.

نکته: خطاب قرار گرفتن شیء بی‌جان الزاماً به معنی وجود تشخیص (استعارهٔ مکنیه) نیست و باید با توجه به دیگر قرینه‌های موجود در متن تشخیص دهیم که چه نوع استعاره‌ای در متن به کار رفته است. به مثال‌های زیر دقت کنید:

♦ به سرکشی خود ای سرو جویبار مناز

که گر به او رسی از شرم سر فرو داری

♦ به سر سبز تو ای سرو که چون خاک شوم

ناز از سر بنه و سایه بر این خاک انداز

در مثال اول شاعر سرو جویبار را انسان فرض کرده و آن را خطاب قرار داده است؛ بنابراین با استعارهٔ مکنیه از نوع تشخیص مواجهیم. در مثال دوم شاعر معشوقش را به سرو تشبیه کرده و به جای اینکه بگوید «ای معشوق»، می‌گوید «ای سرو»؛ بنابراین با استعارهٔ مصرحه مواجهیم.

پ. قلمرو فکری

۴۱- در عبارت زیر منظور از بخش مشخص شده، چیست؟ (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۴)

قندیل زیبای پروین سرزد و آن جادهٔ روشن و خیال‌انگیزی که گویی یک راست به ابدیت می‌پیوندد.

پاسخ کهکشان (۰/۲۵)

معنی و مفهوم ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

۴۲- قندیل زیبای پروین سر زد. (۰/۵) (دی ۱۴۰۳)

پاسخ ستارگان پروین همچون چهل چراغی (۰/۲۵) طلوع کرد. (روشن شد). (۰/۲۵)

بانگ نهایی

۴۳- از شنیدن اسم شهر، قند در دلم آب می‌شد. (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ از شنیدن اسم شهر، لذت می‌بردم. (خوش حال می‌شدم). (۰/۲۵)

۴۴- پامان به ده باز بود و در شهر دست‌وپایگر نشده بودیم. (۰/۵) (دی ۱۴۰۱)

پاسخ هنوز به ده رفت‌وآمد داشتیم (۰/۲۵) و گرفتار شهرنشینی نشده بودیم. (۰/۲۵)

۴۵- مزینان از هزار و صد سال پیش هنوز بر همان مهر و نشان است که بود. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰ انسانی)

پاسخ مزینان مدت زمان زیادی است که تغییری نکرده است. (۰/۵)

۴۶- با توجه به متن درس «بوی جوی مولیان»، مفهوم مشترک «آب جیحون فرونشست و ریگ آموی پرنیان شد» چیست؟ (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ «فراهم شدن زمینه بازگشت» یا «برطرف شدن مشکلات یا آسان شدن کارها» (۰/۵)

(به هر پاسخ مشابه نمره تعلق می‌گیرد.)

نکته سؤال «آب جیحون فرونشست، ریگ آموی پرنیان شد، بوی جوی

مولیان مدهوشم کرد.» تلمیح دارد به ماجرای این شعر رودکی:

بوی جوی مولیان آید همی
 یاد یار مهربان آید همی
 ریگ آموی و درشتی راه او
 زیر پایم پرنیان آید همی

مشهور است که این شعر را رودکی سرود تا پادشاه سامانی را به بازگشت به بخارا برانگیزد.

۴۷- عبارت «شاهین تیزبال افق‌ها بودم. زنبور طفیلی شدم و به کنجی پناه بردم.» یادآور کدام «ضرب‌المثل» فارسی است؟ (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ از عرش به فرش آمدن (یا هر ضرب‌المثل درست دیگر) (۰/۵)

۴۸- درستی و نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. (۰/۲۵)

مفهوم عبارت «آن باغ پر از گل‌های رنگین و معطر شعر و احساس در سموم سرد این عقل بی‌درد پژمرد و صفای اهورایی آن همه زیبایی‌ها، به این علم عددیین مصلحت‌اندیش آلود.» به برتری عقل بر عشق و احساس تأکید دارد.

درست / نادرست

پاسخ نادرست (۰/۲۵)

۴۹- در متن «ناله‌های گریه‌آلود آن روح دردمند و تنها را می‌شنوم. ناله‌های گریه‌آلود آن امام راستین و بزرگم را که همچون این شیعه گمنام و غریبش، در کنار آن مدینه پلید و در قلب آن کویر بی‌فریاد، سر در حلقوم چاه می‌برد و می‌گریست.» منظور از «امام راستین و بزرگ» و «شیعه گمنام و غریب» به ترتیب، چه کسانی است؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ حضرت علی (ع) (۰/۲۵) دکتر شریعتی (۰/۲۵)

۵۰- در نوشتهٔ زیر، مفهوم کنایه‌ی قسمت‌های مشخص شده را، به ترتیب، بنویسید. (۵/۰)

(دی ۱۴۰۱)

«بعد از حکیم اسرار، همهٔ چشم‌ها به او بود که حوزهٔ حکمت را او گرم نگاه دارد.»

پاسخ امید / توجه داشتن (۲۵/۰) رونق بخشیدن (۲۵/۰)

درس‌نامه

مفهوم کنایه‌های درس نهم

- ♦ میوه دادن: نتیجه دادن.
- ♦ چشم‌ها به او بود: به او امید داشتند.
- ♦ گرم نگه داشتن حوزه: رونق بخشیدن به آن.
- ♦ فرارسیدن بهار چیزی: رسیدن دورهٔ اوج و شکوفایی آن.
- ♦ باز بودن پا به جایی: رفت‌وآمد داشتن به جایی.
- ♦ دست‌وپاگیر شدن: گرفتار شدن.
- ♦ بر همان مهر و نشان بودن: تغییر نکردن.
- ♦ قند در دل آب شدن: ذوق و شوق زیاد.
- ♦ دودل: مردد بودن.
- ♦ سرگردان: گیج بودن.
- ♦ سر در گریبان: منزوی، غمگین
- ♦ روحم در ایل ماند: ذهنم به ایل مشغول بود.
- ♦ برانداختن درخت بیداد: از بین بردن بیداد.
- ♦ چشم به راه: منتظر بودن.
- ♦ آب خوش از گلو پایین نرفتن: آسودگی و آرامش نداشتن.
- ♦ پشت سر گذاشتن: رها کردن.
- ♦ بال‌وپر گشودن به‌سوی چیزی: به استقبال چیزی رفتن.

۵۱- عبارت «ناله‌های گریه‌آلود آن روح دردمند و تنها را می‌شنوم، ناله‌های آن امام راستین و بزرگم را که همچون این شیعهٔ گمنام و غریبش، در کنار آن مدینهٔ پلید و در قلب آن کویر بی‌فریاد، سر در حلقوم چاه می‌برد و می‌گریست» یادآور کدام موضوع مشهور است؟ (۲۵/۰)

(دی ۱۴۰۱)

پاسخ اشاره به گریستن حضرت علی (ع) درحالی‌که سر درون چاه می‌برد. (۲۵/۰)

۵۲- هریک از موارد زیر، با کدام مورد در جدول داده شده مفهوم مشترکی دارد؟ (یک مورد در جدول اضافی است.) (۱)

(خرداد ۱۴۰۱)

الف. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند

کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند؟

ب. حتی درختش، غارش، کوهش، هر صخره سنگش و سنگ ریزه اش آیات وحی را بر لب دارد.

ج. شیرمردی باید این ره را شگرف

زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف

۱	نی حدیث راه پر خون می کند / قصه های عشق مجنون می کند
۲	راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود
۳	من نمازم را وقتی می خوانم / که اذانش را باد گفته باشد سر گلدسته سرو / ...
۴	هر که جز ماهی، ز آبش سیر شد / هر که بی روزی است، روزش دیر شد

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۳» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

۵۳- با توجه به سروده «در کفها کاسه زیبایی / بر لبها تلخی دانایی / شهر تو در جای دگر / ره می بر با پای دگر» چرا شاعر دانایی را نکوهش می کند؟ (۰/۵)

(دی ۱۴۰۰)

پاسخ چون زیباییها را نمی توان با عقل دریافت. (یا نگاه گرایانه به زیبایی، زیبایی را از بین می برد.) (۰/۵)

۵۴- متن های زیر چه مفهوم مشترکی دارند؟ (۰/۵)

(شهریور ۹۹)

ه «من نمازم را وقتی می خوانم

که اذانش را باد گفته باشد سر گلدسته سرو»

ه «صحرايي که حتی درختش، غارش، کوهش و سنگ ریزه اش آیات وحی را بر لب دارد.»

پاسخ همه اجزای هستی در حال عبادت خدا هستند. (۰/۵)

۵۵- عبارت «کلمات را کنار زنید و در زیر آن، روحی را که در این تلقی و تعبیر پنهان است، تماشا کنید.» بر چه مفهومی تأکید دارد؟ (۵/۵)

(خرداد ۹۸)

پاسخ توجه به باطن و حقیقت هرچیز و پرهیز از ظاهربینی.

فهرست

درس ۱۰: فصل شکوفایی

۲

سؤالات

۱۱

پاسخنامه

درس ۱۱: آن شب عزیز

۳۱

سؤالات

۴۱

پاسخنامه

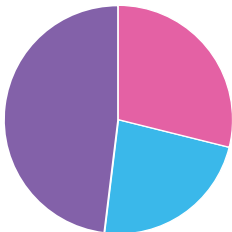
سؤالات

درس ۱۰: فصل شکوفایی

☉ در بیست دورهٔ اخیر از درس دهم، سؤال لغت طرح نشده است و سؤالات املا نیز کم تعداد بوده اند (این سؤالات بیشتر بر املاي واژهٔ «غریب» تمرکز داشته اند).

☉ در بخش دستور نیز نوع «و»، نوع حذف و نقش دستوری به ترتیب بیشترین اهمیت را داشته اند. در بخش قلمرو ادبی نیز تاریخ ادبیات، ایهام و نماد مورد توجه بوده اند. در بیشتر سؤالات قلمرو فکری این درس از دانش آموز خواسته شده که معنای ابیات را به نثر روان بنویسد.

☉ در دوره های اخیر بین ۷۵٪ تا ۱۰۰٪ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۲۹٪
ادبی ۲۳٪
فکری ۴۸٪

فصل شکوفایی	تعداد سؤال	مشترک همه رشته‌ها	بانک سؤالات امتحان نهایی
	۳۸		فارسی
درس ۱۰	زمان: ۱۲۳ دقیقه	پایه دوازدهم	منطبق با رویکرد جدید امتحانات

بار	سؤالات	ردیف
-----	--------	------

الف. قلمرو زبانی

لغت

املای درست هر واژه را از داخل کمانک انتخاب نمایید.

۰/۲۵	دیروز در (قربت - غربت) باغ، من بودم و یک چمن داغ / امروز خورشید در دشت آینه‌دار من و تو (دی ۱۴۰۰، دی ۹۹) پرتکرار	۱					
۰/۲۵	غرق غباریم و (غربت - قربت) با من بیا سمت باران (خرداد ۱۴۰۰، شهریور ۹۹) پرتکرار	۲					
۰/۵	جدول زیر را کامل کنید. (خرداد ۹۹)	۳					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>مترادف</th> <th>هم‌آوا</th> <th>واژه</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td>غربت</td> </tr> </tbody> </table>		مترادف	هم‌آوا	واژه		
مترادف	هم‌آوا	واژه					
		غربت					

دستور

۰/۵	با توجه به ابیات زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (شهریور ۱۴۰۳) دیروز اگر سوخت ای دوست، غم برگ و بار من و تو امروز می‌آید از باغ، بوی بهار من و تو دیروز در غربت باغ من بودم و یک چمن داغ امروز خورشید در دشت، آینه‌دار من و تو الف. در ابیات بالا، جمله وابسته (پیرو) را مشخص کنید. ب. در بیت دوم، نوع «و» مشخص شده، عطف است یا ربط؟	۴
-----	--	---

نوع حذف را در عبارات زیر مشخص نمایید.

۰/۲۵	(خرداد ۱۴۰۳)	امروز خورشید در دشت آینه‌دار من و تو	۵
۰/۲۵	(شهریور ۱۴۰۱)	تو نیز تیرانا، گشاده‌دستی و کرامت را از درختان میوه‌دار بیاموز.	۶
۰/۲۵	(شهریور ۱۴۰۲)	در کدام بیت، هر دو نوع «و» (عطف و ربط) به‌کار رفته است؟	۷
۰/۲۵		الف. چون رود امیدوارم بی‌تابم و بی‌قرارم من می‌روم سوی دریا، جای قرار من و تو ب. ز نیرنگ هوا و از فریب آذخاقانی دلت خلد است خالی سراز از طاووس و شیطانش	۷
۰/۷۵	(دی ۱۴۰۱)	در بیت «غرق غباریم و غربت، با من بیا سمت باران / صد جویبار است اینجا، در انتظار من و تو»:	۸
۰/۷۵		الف. کاربرد کدام نقش تبعی در مصراع دوم مشهود است؟ ب. مصراع نخست را براساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی، مرتب کنید.	۸
۰/۵	(خرداد ۱۴۰۰)	با توجه به مصراع «امروز می‌آید از باغ، بوی بهار من و تو»، به پرسش‌ها پاسخ دهید. الف. نوع «واو» حرف ربط است یا عطف؟ ب. نقش دستوری گروه اسمی «بوی بهار من و تو» چیست؟	۹
۰/۲۵	(خرداد ۹۹)	درست یا نادرست بودن عبارت داده شده را تعیین کنید. در بیت زیر واژه «برگ و بار» مفعول است. «دیروز اگر سوخت‌ای دوست، غم‌برگ و بار من و تو امروز می‌آید از باغ، بوی بهار من و تو»	۱۰
	(خرداد ۹۸)	نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید. الف. چون رود امیدوارم بی‌تابم و بی‌قرارم ب. دیروز اگر سوخت‌ای دوست، غم‌برگ و بار من و تو	۱۱

ب. ادبی

هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف» است؟
(خرداد ۱۴۰۴، شهریور ۱۴۰۲ و ...)

بزرگوار

«الف»	«ب»
الف. چون رود امیدوارم، بی تابم و بی قرارم / من می‌روم سوی دریا، جای قرار من و تو	۱. حس آمیزی
ب. باین نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می‌ماند ای دوست، گل یادگار من و تو	۲. استعاره
ج. آنجادر آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید، چشمان تار من و تو؟	۳. نماد
	۴. ایهام

۰/۷۵

۱۲

نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۴، شهریور ۱۴۰۱ و ...)

بزرگوار

۰/۲۵

۱۳

هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف» است؟
(خرداد ۱۴۰۴)

«الف»	«ب»
الف. جز گودالی که از کنجکاوای گلوله توپ در خاک فراهم آمده بود، کجا می‌توانست مخفیگاه من باشد؟	۱. حس آمیزی
ب. از سیم به سر یکی کله خود / ز آهن به میان یکی کمر بند	۲. حسن تعلیل
ج. مست شور و گرم گفتن بود	۳. نماد
د. آنجادر آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟	۴. ایهام
	۵. تلمیح

۱

۱۴

آرایه درست را از داخل کمانک برگزینید.

۰/۲۵	دیروز در غربت باغ، من بودم و یک چمن داغ / امروز خورشید در دشت، آینه دار من و تو (تشخیص - حس آمیزی)	۱۵										
۰/۲۵	(شهریور ۱۴۰۳)											
۰/۲۵	این فصل، فصل من و توست، فصل شکوفایی ما / برخیز با گل بخوانیم اینک بهار من و تو (تضاد - تکرار)	۱۶										
۰/۲۵	(شهریور ۱۴۰۰)											
۰/۲۵	درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. مجموعه «دری به خانه خورشید»، سروده «سلمان هراتی» است.	۱۷										
۰/۲۵	(دی ۱۴۰۳)											
۰/۷۵	آرایه های ادبی به کار رفته در ستون «ب» به کدام یک از بیت های ستون «الف» مربوط می شود؟ (در ستون ب، یک مورد اضافی است.)	۱۸										
	(شهریور ۱۴۰۲)											
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ستون «الف»</th> <th>ستون «ب»</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف. با این نسیم سحر خیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می ماند ای دوست، گل یادگار من و تو</td> <td>۱. ایهام</td> </tr> <tr> <td>ب. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند</td> <td>۲. استعاره</td> </tr> <tr> <td>ج. نه در شیراز و نه در شهر گنجه / نظامی می شوم در قصر شیرین</td> <td>۳. حس آمیزی</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۴. جناس تام</td> </tr> </tbody> </table>	ستون «الف»	ستون «ب»	الف. با این نسیم سحر خیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می ماند ای دوست، گل یادگار من و تو	۱. ایهام	ب. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند	۲. استعاره	ج. نه در شیراز و نه در شهر گنجه / نظامی می شوم در قصر شیرین	۳. حس آمیزی		۴. جناس تام	
ستون «الف»	ستون «ب»											
الف. با این نسیم سحر خیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می ماند ای دوست، گل یادگار من و تو	۱. ایهام											
ب. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند	۲. استعاره											
ج. نه در شیراز و نه در شهر گنجه / نظامی می شوم در قصر شیرین	۳. حس آمیزی											
	۴. جناس تام											
۰/۷۵	آرایه ادبی مناسب با هر سروده را در برابر آن بنویسید. (یک آرایه اضافه است.)	۱۹										
	(خرداد ۱۴۰۲)											
۰/۷۵	<table border="1"> <tbody> <tr> <td>الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد</td> <td>۱. ایهام</td> </tr> <tr> <td>ب. چون رود امیدوارم؛ بی تابم و بی قرارم / من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو</td> <td>۲. تضمین</td> </tr> <tr> <td>ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه، گرم و روشن بود همچون شرم</td> <td>۳. حسن تعلیل</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۴. حس آمیزی</td> </tr> </tbody> </table>	الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد	۱. ایهام	ب. چون رود امیدوارم؛ بی تابم و بی قرارم / من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو	۲. تضمین	ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه، گرم و روشن بود همچون شرم	۳. حسن تعلیل		۴. حس آمیزی			
الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد	۱. ایهام											
ب. چون رود امیدوارم؛ بی تابم و بی قرارم / من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو	۲. تضمین											
ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه، گرم و روشن بود همچون شرم	۳. حسن تعلیل											
	۴. حس آمیزی											

با توجه به عبارت زیر، پاسخ درست را برگزینید.

۰/۲۵	بیت «آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید، چشمان تار من و تو؟» آرایه «جناس» دارد یا «تضاد»؟ (شهریور ۱۴۰۱)	۲۰
۰/۲۵	مفهوم نمادین واژه مشخص شده را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰، دی ۹۸ و ...)	۲۱
۰/۵	نام صاحب اثر داده شده را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۰)	۲۲
۰/۲۵	در بیت زیر، «شب» نماد چه مفهومی است؟ آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟ (شهریور ۹۹)	۲۳

پ. فکری

معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، معنی کردن همان بخش کفایت می‌کند.)

۰/۵	با این نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می‌ماند ای دوست، گل یادگار من و تو (دی ۱۴۰۳ و خرداد ۱۴۰۴)	۲۴
۰/۵	من می‌روم سوی دریا، جای قرار من و تو (خرداد ۱۴۰۳)	۲۵
۰/۵	آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟ (خرداد ۱۴۰۲، خرداد ۹۹)	۲۶
۰/۵	ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگردد تبه نام و گفتار پاک (شهریور ۱۴۰۱)	۲۷
۰/۵	امروز خورشید در دشت، آینه‌دار من و تو (دی ۱۴۰۱)	۲۸

۰/۷۵	چون رود امیدوارم بی تابم و بی قرارم / من می روم سوی دریا، جای قرار من و تو (خرداد ۱۴۰۱)	۲۹												
۰/۷۵	با این نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می ماند ای دوست، گل یادگار من و تو (دی ۱۴۰۰)	۳۰												
۰/۵	دیروز در غربت باغ من بودم و یک چمن داغ (خرداد ۹۸)	۳۱												
	مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» مشخص کنید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است.) (شهریور ۱۴۰۳)													
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ب</th> <th>الف</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱. جاودانگی نام نیک</td> <td>الف. شـو و منفجر ای دل زـمانه / وان آتـش خـود، نهفته میسند</td> </tr> <tr> <td>۲. ترجیح مرگ بر ننگ</td> <td>ب. ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگردد تبه نام و گفتار پاک</td> </tr> <tr> <td>۳. وارستگی</td> <td>ج. سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخت گشت خوار</td> </tr> <tr> <td>۴. جاه طلبی</td> <td>د. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت</td> </tr> <tr> <td>۵. دعوت به ظلم ستیزی</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	ب	الف	۱. جاودانگی نام نیک	الف. شـو و منفجر ای دل زـمانه / وان آتـش خـود، نهفته میسند	۲. ترجیح مرگ بر ننگ	ب. ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگردد تبه نام و گفتار پاک	۳. وارستگی	ج. سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخت گشت خوار	۴. جاه طلبی	د. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت	۵. دعوت به ظلم ستیزی		۳۲
ب	الف													
۱. جاودانگی نام نیک	الف. شـو و منفجر ای دل زـمانه / وان آتـش خـود، نهفته میسند													
۲. ترجیح مرگ بر ننگ	ب. ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگردد تبه نام و گفتار پاک													
۳. وارستگی	ج. سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخت گشت خوار													
۴. جاه طلبی	د. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت													
۵. دعوت به ظلم ستیزی														

مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک مفهوم در ستون ب، اضافی است.) (دی ۱۴۰۳)

الف	ب
الف. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد	۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال
ب. آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو	۲. تازگی عشق
ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند	۳. میهن دوستی
د. یک قصه بیش نیست غم عشق، وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نامک‌ر است	۴. اشتیاق پایان ناپذیر عاشق
	۵. خفقان اجتماعی

۳۳

مقصود نهایی شاعر از بیت زیر چیست؟ (شهریور ۱۴۰۲)

۰/۵

«آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد

غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو»

۳۴

بیت زیر بر چه مفهومی تأکید دارد؟ (دی ۱۴۰۰)

۰/۵

ز خورشید و از آب و از باد و خاک

نگردد تبه نام و گفتار پاک

۳۵

مقصود نهایی شاعر از مصراع دوم بیت زیر چیست؟

(خرداد ۱۴۰۰، شهریور ۹۸) **پرتکرار**

۰/۵

«چون رود امیـدوارم، بی‌تابم و بی‌قرارم

من می‌روم سوی دریا، جای قرار من و تو»

۳۶

۰/۲۵	<p>در کدام بیت مفهوم «آزادی» که از مفاهیم ادبیات انقلاب است، دیده می‌شود؟ (شهریور ۹۹ خارج)</p> <p>الف. دیروز اگر سوخت، ای دوست غم برگ و بار من و تو امروز می‌آید از باغ، بوی بهار من و تو</p> <p>ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو</p>	۳۷
۰/۵	<p>منظور از «برزخ سرد» و «شب» در بیت زیر چیست؟ (دی ۹۸ خارج)</p> <p>«آنجا در آن <u>برزخ سرد</u>، در کوچه‌های غم و درد غیر از <u>شب</u> اما چه می‌دید چشمان تار من و تو؟»</p>	۳۸

پاسخ نامہ

الف. زبانی

املا

املاي درست هر واژه را از داخل کمانک انتخاب نماييد.

۱- ديروز در (قربت - غربت) باغ، من بودم و يك چمن داغ / امروز خورشيد در دشت آيينه دار من و تو (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۰، دی ۹۹)

پرتکرار

پاسخ غربت (۰/۲۵)

۲- غرق غباريم و (غربت - قربت) با من بيا سمت باران (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰، شهريور ۹۹)

پرتکرار

پاسخ غربت (۰/۲۵)

مشاوره نهایی از بين واژگان هم آوا بيشترين سؤالات از «غربت / قربت» و «بهر / بحر» طراحی می شود. در مورد «غربت / قربت» بايد با توجه به قرينه های موجود در متن (فضای کلی بيت و کلمات ديگر بيت) بسنجيد که معنای «نزدیکی» (قربت) مدنظر است يا «بيگانگی، دوری، تنهایی» (غربت). در مورد «بحر / بهر» کار شما ساده تر است. «بهر» حرف اضافه است و «بحر» يعنی «دریا»؛ بنابراین با توجه به ساختار جمله، می توانيد املاي درست را برگزينيد.

(خرداد ۹۹)

۳- جدول زير را کامل کنيد. (۰/۵)

مترادف	هم آوا	واژه
		غربت

پاسخ

مترادف	هم آوا	واژه
بيگانگی، دوری، تنهایی (۰/۲۵)	قربت (۰/۲۵)	غربت

درس نامه

لغات مهم املاي درس دهم

غربت، داعيه، سپاسگزارى، پای فرسودگان، ميراث، تبه (تباه)، غمین، پاليز، دلپذير، زخمه، ايشار

دستور

۴- با توجه به ابیات زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

دیروز اگر سوخت ای دوست، غم برگ و بار من و تو

امروز می‌آید از باغ، بوی بهار من و تو

دیروز در غربت باغ من بودم و یک چمن داغ

امروز خورشید در دشت، آینه‌دار من و تو

الف. در ابیات بالا، جمله وابسته (پیرو) را مشخص کنید.

ب. در بیت دوم، نوع «و» مشخص شده، عطف است یا ربط؟

پاسخ الف. دیروز اگر سوخت غم برگ و بار من و تو (۰/۲۵) (در صورتی که «مصراع اول» یا «دیروز اگر سوخت ای دوست غم برگ و بار من و تو» ذکر شود، نمره تعلق می‌گیرد).

ب. ربط (۰/۲۵)

مشاوره مصحح جمله‌ای که در ابتدای آن حرف ربط وابسته‌ساز بیاید جمله

پیرو است.

مشاوره نهایی «و»ی که بین دو کلمه بیاید «و» عطف است و «و»ی که

بین دو جمله بیاید، «و» ربط. دقت کنید که گاهی در جملات هم‌پایه فعل جمله دوم حذف می‌شود؛ مثلاً در «من بودم و یک چمن داغ»، «بود» در انتهای جمله دوم حذف شده است. همچنین دقت کنید که آمدن «و» بعد از فعل الزاماً به معنای این نیست که آن «و»، «و» ربط است. همیشه باید دقت کنید که با دو جمله (دو فعل) مواجهیم یا نه. مثلاً در «غرق غباریم و غربت»، شکل مرتب‌شده جمله «غرق غبار و غربت هستیم» است؛ بنابراین با «و» عطف مواجهیم.

نوع حذف را در عبارات زیر مشخص نمایید.

۵- امروز خورشید در دشت آینه‌دار من و تو (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ حذف به قرینه معنایی یا معنوی (۰/۲۵)

۶- تو نیز تیرانا، گشاده‌دستی و کرامت را از درختان میوه‌دار بیاموز. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ حذف به قرینه معنایی (۰/۲۵)

مشاوره نهایی در **منادا** همیشه حذف فعل به قرینه معنایی وجود دارد. در واقع در هر منادایی «با تو هستم» یا «تو را خطاب می‌کنم» به قرینه معنایی حذف شده است.

۷- در کدام بیت، هر دو نوع «و» (عطف و ربط) به‌کار رفته است؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

الف. چون رود امی—دوارم بی‌تاب—م و بی‌قرارم

من می‌روم س—وی دری—ا، جای ق—رار من و تو

ب. ز نیرنگ ه—وا و از فریب آ—ز خاقانی

دلت خُلد است خالی س—از از طاووس و شیطانش

پاسخ «الف» (۰/۵)

۸- در بیت «غرق غباریم و غربت، با من بیا سمت باران / صد جویبار است اینجا، در انتظار من و تو»؛ (۰/۷۵)

الف. کاربرد کدام نقش تبعی در مصراع دوم مشهود است؟
ب. مصراع نخست را براساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی، مرتب کنید.

پاسخ الف. معطوف (۰/۲۵) ب. غرق غبار و غربتیم (۰/۲۵) با من سمت باران بیا (۰/۲۵)

درس نامه نقش‌های تبعی

نقش‌های تبعی نقش‌های مستقلی نیستند، بلکه همراه با یک گروه اسمی می‌آیند و نقششان تابع نقش کلمه پیش از آنهاست؛ یعنی هر نقشی که اسم قبلشان داشته باشد، همان نقش را می‌پذیرند. نقش‌های تبعی سه دسته‌اند:

۱. **معطوف:** هر گاه دو یا چند واژه با «و» یا «یا» عطف به هم بیوندند، واژه‌ای که بعد از «و» یا «یا» بیاید «معطوف» نامیده می‌شود و نقش آن نیز تابع نقش واژه قبل از «و» یا «یا» است. مثال:

♦ منم آن شاعر ساحر که به افسون سخن

از نی کلک همه قند و شکر می‌بارم

♦ «قند» مفعول است و «شکر» معطوف به آن؛ پس «شکر» هم مفعول است.

♦ به تمنای تو در آتش محنت چو خلیل

گویا در چمن لاله و ریحان بودم

♦ «لاله» مضاف‌إلیه است و «ریحان» معطوف به آن؛ پس «ریحان» هم مضاف‌إلیه است.

نکته: گاهی برای پرهیز از تکرار حروف عطف («و» و «یا») به جای آنها وی‌رگول قرار می‌دهیم.

۲. **بدل:** اسم یا گروه اسمی‌ای است که برای توضیح اسم قبل از خود می‌آید و عیناً معادل همان است، به گونه‌ای که می‌توان آن را جانشین گروه اسمی قبل از خود کرد، بدون اینکه اخلاقی در ساختار یا معنای جمله به وجود بیاید. همچنین اگر آن را حذف کنیم، خللی در ساختار یا معنای جمله به وجود نمی‌آید. مثال:

♦ بوسعید مهنه، شیخ محترم

بود در حمام با پیری به هم

بنابراین بدل:

- قابل حذف است.

- بدون نقش‌نمای اضافه می‌آید.

- بدل و گروه اسمی پیش از آن هر دو یک چیز هستند.

- معمولاً پیش و پس از بدل **ویرگول** می‌آید.

نکته ۱: بدل نباید به صورت جمله باشد.

نکته ۲: گاهی ضمیر مشترک (خود، خویش، خویشان) بعد از ضمیرهای جدا بدل است: من خود به چشم خویشان دیدم که جانم می‌رود.

نکته ۳: صاحب بدل همیشه شناس یا معرفه است.

۳. تکرار:

هر گاه واژه‌ای در جمله هم در لفظ، هم در معنا و هم در نقش تکرار شود، نقش تبعی «تکرار» دارد. مثال:

♦ ای مرغ دل که خسته و بی‌تابی

دمساز باش با غم او دمساز

مشاوره نهایی ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی چنین است:

۱. نهاد / مفعول / متمم / مسند ۳. فعل

قیده‌ها می‌توانند در هر جایی از جمله، پیش از فعل بیایند.

۹- با توجه به مصراع « امروز می‌آید از باغ، بوی بهار من و تو»، به پرسش‌ها

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ دهید. (۰/۵)

الف. نوع «واو» حرف ربط است یا عطف؟

ب. نقش دستوری گروه اسمی «بوی بهار من و تو» چیست؟

پاسخ الف. عطف (۰/۲۵) ب. نهاد (۰/۲۵)

مشاوره نهایی برای یافتن نقش هریک از گروه‌های اسمی مراحل زیر را

طی کنید:

۱. بسنجید که فعل جمله به چه اجزایی نیاز دارد؛ به بیان دیگر، بررسی کنید که معنای فعل جمله با چه اجزایی کامل می‌شود. (نکته: تمام افعال به نهاد نیاز دارند.) این کار باعث می‌شود گزینه‌های شما محدود شود و راحت‌تر به پاسخ برسید.
۲. برای یافتن نهاد از جمله پرسید «چه کسی؟» یا «چه چیزی؟».
۳. برای یافتن مفعول از جمله پرسید «چه کسی را؟» یا «چه چیزی را؟».
۴. برای یافتن متمم به حروف اضافه توجه کنید. هر گروه اسمی‌ای که بعد از حروف اضافه بیاید، متمم است.
۵. برای یافتن مسند از فعل پرسید «چگونه؟».

۱۰- درست یا نادرست بودن عبارت داده شده را تعیین کنید. (۰/۲۵) (خرداد ۹۹)

در بیت زیر واژه «برگ و بار» مفعول است.

«دیروز اگر سوخت ای دوست، غم برگ و بار من و تو

امروز می آید از باغ، بوی بهار من و تو»

پاسخ درست (۰/۲۵)

مشاوره نهایی برخی افعال هستند که هم در جملاتی با ساختار «نهاد + فعل» به کار می‌روند، هم در جملاتی با ساختار «نهاد + مفعول + فعل»:

◆ سوختن

◆ خانه (نهاد) سوخت.

◆ غم (نهاد) برگ و بار من و تو (مفعول) را سوخت.

◆ شکستن

◆ شیشه (نهاد) شکست.

◆ او (نهاد) شیشه (مفعول) را شکست.

◆ پختن

◆ غذا (نهاد) پخت.

◆ مادر (نهاد) غذا (مفعول) را پخت.

◆ ریختن

◆ آب (نهاد) ریخت.

◆ او (نهاد) آب (مفعول) را ریخت.

۱۱- نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید. (۰/۵) (خرداد ۹۸)

الف. چون رود امیدوارم بی‌تابم و بی‌قرارم

ب. دیروز اگر سوخت ای دوست، غم برگ و بار من و تو

پاسخ الف. مسند (۰/۲۵) ب. مفعول (۰/۲۵)

ب. ادبی

۱۲- هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف»

است؟ (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۲، شهریور ۱۴۰۲ و ...)

پرتعداد

«الف»	«ب»
الف. چون رود امیدوارم، بی‌تابم و بی‌قرارم / من می‌روم سوی دریا، جای قرار من و تو	۱. حس آمیزی
ب. با این نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می‌ماند ای دوست، گل یادگار من و تو	۲. استعاره
ج. آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید، چشمان تار من و تو؟	۳. نماد
	۴. ایهام

پاسخ الف. «۴» (۰/۷۵) ب. «۲» (۰/۷۵) ج. «۳» (۰/۷۵)

درس‌نامه ایهام

ایهام آن است که یک واژه در متن هم‌زمان دو معنا بدهد و هر دو معنای آن قابل پذیرش باشد. مثلاً در بیت:

چون رود امیدوارم، بی‌تابم و بی‌قرارم

من می‌روم سوی دریا، جای قرار من و تو

«قرار» در مصراع دوم در هر دو معنای «وعده» و «آرامش» به کار رفته است. تفاوت ایهام با ایهام تناسب در آن است که در ایهام تناسب، معنای دوم کلمه قابل قبول نیست و تنها با کلمات دیگر بیت تناسب دارد.

لیست لغات ایهام‌ساز:

- ♦ اسب (نام مهره‌ای در شطرنج، نام یک حیوان)
- ♦ رخ (نام مهره‌ای در شطرنج، چهره)
- ♦ فیل (نام مهره‌ای در شطرنج، نام یک حیوان)
- ♦ شاه (نام مهره‌ای در شطرنج، فرمانروا)
- ♦ پیاده (نام مهره‌ای در شطرنج، متضاد سوار)
- ♦ مهر (محبت، خورشید)
- ♦ شور (نمکین، غوغا، نام یکی از دستگاه‌های موسیقی ایرانی)

- ♦ شیرین (معشوقه فرهاد و خسرو، مزه شیرین)
- ♦ شکر (شکر، کنیز خسرو پرویز)
- ♦ خسرو (شاه، خسرو پرویز)
- ♦ صبر (شکیبایی، نام گیاهی تلخ است.)
- ♦ مردم (آدمیان، مردمک چشم)
- ♦ عین (چشم، چشمه، خود)
- ♦ سواد (سیاهی، نوشته)
- ♦ دل سیه (بدجنس، چیزی که میانه آن سیاه است.)
- ♦ چنگ (چنگ دست، نوعی ساز)
- ♦ عود (چوبی خوشبو، نوعی ساز)
- ♦ ساز (توشه، سامان، بن مضارع ساختن، آلت موسیقی)
- ♦ قانون (قاعده، یکی از کتب ابن سینا، نوعی ساز)
- ♦ حزین (غم‌انگیز، یکی از گوشه‌های موسیقی ایرانی)
- ♦ آهنگ (قصه، نغمه)
- ♦ نوا (توشه، یکی از گوشه‌های موسیقی ایرانی)
- ♦ گوشه (کنج، اصطلاح موسیقایی)
- ♦ راه (طریق، اصطلاح موسیقایی)
- ♦ نواختن (نوازش و لطف، ساز زدن)
- ♦ دور از ... (در دوری ...، دور از ... باد)
- ♦ دستان (پدر رستم، حيله، نغمه)
- ♦ زال (پدر رستم، پیر)
- ♦ راست (متضاد دروغ، مستقیم)
- ♦ هزار (عدد ۱۰۰۰، بلبل)
- ♦ آب (مایع نوشیدنی، آبرو)
- ♦ بوی (رایحه، آرزو)
- ♦ تاب (پیچ، تحمل، تابش)
- ♦ باز (پرنده شکاری، گشوده)
- ♦ نگران (نگرنده، مضطرب)
- ♦ هوا (عشق، جو)
- ♦ پروانه (مجوز، نوعی حشره)
- ♦ عزیز (گرامی، منصبی در مصر باستان)
- ♦ قلب (میانه، قلبی، دل)
- ♦ درگرفتن (شعله‌ور شدن، اثر گذاشتن)

- ◊ سودا (سیاهی، عشق، تجارت)
- ◊ روان (جاری، روح)
- ◊ مدام (شراب، دائم)
- ◊ عهد (پیمان، دوره)
- ◊ قربان (جای قرار دادن کمان، فدا)
- ◊ کیش (تیردان، آیین)
- ◊ کام (آرزو، دهان)

پرتعداد

(خرداد ۱۴۰۴، شهریور ۱۴۰۱ و ...)

۱۳- نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید. (۰/۲۵)

دری به خانه خورشید:

پاسخ سلمان هراتی (۰/۲۵)

مشاوره نهایی

- ◊ دری به خانه خورشید
- ◊ سلمان هراتی
- ◊ تیرانا
- ◊ محمدرضا رحمانی (مهرداد اوستا)

۱۴- هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف» است؟ (۱)

(خرداد ۱۴۰۴)

«الف»	«ب»
الف. جز گودالی که از کنجاوی گلوله توپ در خاک فراهم آمده بود، کجا می‌توانست مخفیگاه من باشد؟	۱. حس آمیزی
ب. از سیم به سر یکی کله خود / ز آهن به میان یکی کمر بند	۲. حسن تعلیل
ج. مست شور و گرم گفتن بود	۳. نماد
د. آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟	۴. ایهام
	۵. تلمیح

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۳» (۰/۲۵)

آرایه درست را از داخل کمانک برگزینید.

۱۵- دیروز در غربت باغ، من بودم و یک چمن داغ / امروز خورشید در دشت،

(شهریور ۱۴۰۳)

آینه‌دار من و تو (تشخیص - حس آمیزی) (۰/۲۵)

پاسخ تشخیص (۰/۲۵)

۱۶- این فصل، فصل من و توست، فصل شکوفایی ما / برخی با گل بخوانیم

(شهریور ۱۴۰۰)

اینک بهار من و تو (تضاد - تکرار) (۰/۲۵)

پاسخ تکرار (۰/۲۵)

۱۷- درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

مجموعه «دری به خانه خورشید»، سروده «سلیمان هراتی» است.

پاسخ درست (۰/۲۵)

۱۸- آرایه‌های ادبی به‌کار رفته در ستون «ب» به کدام یک از بیت‌های ستون «الف» مربوط می‌شود؟ (در ستون ب، یک مورد اضافی است). (۰/۷۵) (شهریور ۱۴۰۲)

ستون «الف»	ستون «ب»
الف. با این نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می‌ماند ای دوست، گل یادگار من و تو	۱. ایهام
ب. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند	۲. استعاره
ج. نه در شیراز و نه در شهر گنجه / نظامی می‌شوم در قصر شیرین	۳. حس آمیزی
	۴. جناس تام

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

۱۹- آرایه ادبی مناسب با هر سروده را در برابر آن بنویسید. (یک آرایه اضافه است). (۰/۷۵) (خرداد ۱۴۰۲)

الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد	۱. ایهام
ب. چون رود امیدوارم؛ بی‌تابم و بی‌قرارم / من می‌روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو	۲. تضمین
ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه‌خانه، گرم و روشن بود همچون شرم	۳. حسن تعلیل
	۴. حس آمیزی

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۴» (۰/۲۵)

با توجه به عبارت زیر، پاسخ درست را برگزینید.

۲۰- بیت «آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید، چشمان تار من و تو؟» آرایهٔ «جناس» دارد یا «تضاد»؟ (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ جناس (۰/۲۵)

درس‌نامه جناس

جناس آن است که دو واژه در لفظ شباهت حداکثری داشته باشند یا کاملاً مشابه باشند. جناس دو نوع است:

- **جناس همسان (تام):** آن است که دو واژه در لفظ کاملاً یکسان باشند و در معنا متفاوت.

◊ بردوخته‌ام دیده چو باز از همه عالم

تا دیدهٔ من بر رخ زیبای تو باز است

◊ «باز» اول در معنای «پرندهٔ شکاری» و «باز» دوم در معنای «گشوده».

نکته: حروف نیز می‌توانند با اسم‌ها جناس همسان بسازند:

◊ امشب نیامدی و ز چشم رمید خواب

این در، در انتظار تو تا صبح باز بود

لیست لغاتی که مستعد ساختن جناس تام هستند:

معانی	لفظ
مایع نوشیدنی، آبرو و رونق	آب
نیت و قصد، نغمه و صدا	آهنگ
غزال، عیب	آهو
نوعی میوه، بهتر	به
جریان هوا، فعل دعایی «باشد»	باد
دفعه، محموله، میوه، اجازهٔ ورود به محضر بزرگان	بار
حجاب، اصطلاح موسیقایی	پرده
گشوده، پرندهٔ شکاری	باز
پایدار و جاوید، باقی‌مانده	باقی
توان، پیچ، تابش	تاب
قامت، متضاد پایین	بالا
حرف اضافه، سینه، ثمر	بر

برگ درخت، توشه	برگ
جنت، فعل ماضی از مصدر «هشتن»	بهشت
تار مو، تاریک	تار
پنجه دست، نوعی ساز	چنگ
دنیا، جهنده	جهان
سختی و دشواری، اعتبار و بزرگی	خطر
خویشاوند، خود	خویش
انصاف، فعل ماضی از مصدر «دادن»	داد
زمانه، اطراف، دور شراب	دور
دیشب، کتف	دوش
آرزو، دهان	کام
ساحل، آغوش	کنار
نام یک کشور، پیچ‌وتاب	چین
میانۀ لشکر، دل، قلبی	قلب
پیمان، روزگار	عهد
لحظه، نفس	دم
آرزو، رایحه	بوی
نغمه، لقب پدر رستم	دستان
نوعی مزه، هیجان، اصطلاح موسیقایی	شور
معشوق فرهاد، نوعی مزه	شیرین

– جناس ناهمسان (ناقص) آن است که دو واژه تنها در یک واج اختلاف داشته باشند. این جناس سه حالت دارد:

◆ حرکتی: واژه‌ها تنها در یک حرکت (مصوت کوتاه)، اختلاف داشته باشند.

■ «دَرَد» و «دُرد»، «مَلِک» و «مَلْک»، «زَهره» و «زُهره».

◆ اختلافی: واژه‌ها در یک صامت اختلاف داشته باشند.

■ «مار» و «بار»، «درد» و «سرد».

◆ افزایشی: یکی از واژه‌ها یک واج افزون بر دیگری داشته باشد.

■ «سر» و «سرو»، «کنار» و «کناره»، «نام» و «نامه».

نکته سؤال تفاوت جناس همسان (تام) با تکرار در این است که در جناس

همسان معنای الفاظ متفاوت است اما در تکرار الفاظ معنای یکسان دارند؛

بنابراین به محض مواجهه با دو لفظ یکسان نباید نتیجه گرفت که تکرار دارند؛

بلکه باید به معنای هر لفظ در متن داده‌شده دقت کرد.

۲۱- مفهوم نمادین واژه مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰، دی ۹۸ و ...)

پرتکرار

آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد

غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟

پاسخ برزخ سرد: نماد دوران قبل از انقلاب (دوران ظلم و ستم) (۰/۲۵)

مشاوره نهایی نمادهای درس دهم از این قرارند:

- ◊ بهار: آزادی و خوشبختی
- ◊ برزخ سرد: دوران پیش از انقلاب
- ◊ شب: ظلم و ستم
- ◊ باغ: کشور
- ◊ خورشید: آزادی و امید
- ◊ دریا: جریان مردمی انقلاب، اتحاد
- ◊ باران: رستگاری و آزادی

۲۲- نام صاحب اثر داده شده را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

دری به خانه خورشید: (سلمان هراتی / پابلو نرودا)

پاسخ سلمان هراتی (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

۲۳- در بیت زیر، «شب» نماد چه مفهومی است؟ (۰/۲۵)

آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد

غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟

پاسخ ظلم و ستم (۰/۲۵)

پ. فکری

معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، معنی کردن همان بخش کفایت می‌کند.)

۲۴- با این نسیم سحر خیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می‌ماند ای دوست،

(دی ۱۴۰۳ و خرداد ۱۴۰۴)

گل یادگار من و تو (۰/۵)

پاسخ ای دوست، در ایران (کشور) (۰/۲۵) انقلاب (ارزش‌های انقلاب) از ما به یادگار می‌ماند. (۰/۲۵)

۲۵- من می‌روم سوی دریا، جای قرار من و تو (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ من به سوی همبستگی و وحدت مردم می‌روم (به جریان انقلاب می‌پیوندم)، (۰/۲۵) جایی که وعدگاه و محل آرامش ماست. (۰/۲۵)

۲۶- آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید

(خرداد ۱۴۰۲، خرداد ۹۹)

چشمان تار من و تو؟ (۰/۵)

پاسخ در دوران تسلط حکومت ظلم، در محیط پر از غم و رنج جامعه، چشمان ما، تنها شاهد ظلم و ستم بود. (۰/۵)

۲۷- ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگردد تبه نام و گفتار پاک (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ هیچ‌یک از پدیده‌های جهان، آوازه نیک و گفتار پاک را نابود نمی‌کنند. (۰/۵)

۲۸- امروز خورشید در دشت، آیین‌دار من و تو (۰/۵)

(دی ۱۴۰۱)

پاسخ اکنون خورشید آزادی و امید / امام (ره)، در فضای کشور، روشنی‌بخش ماست. (۰/۵)

۲۹- چون رود امیدوارم بی‌تابم و بی‌قرارم / من می‌روم سوی دریا، جای قرار من

(خرداد ۱۴۰۱)

و تو (۰/۷۵)

پاسخ مانند رود امیدوار اما ناآرام هستم (۰/۲۵) به سوی دریای اتحاد مردم می‌روم (۰/۲۵) تا به آرامش برسم. (۰/۲۵)

۳۰- با این نسیم سحر خیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می ماند ای دوست،
گل یادگار من و تو (۰/۷۵) (دی ۱۴۰۰)

پاسخ با این انقلاب، تو هم به پا خیز که حتی اگر در این راه شهید هم شدیم،
انقلاب و آزادی به عنوان یادگار ما در وطن باقی می ماند. (۰/۷۵)

۳۱- دیروز در غربت باغ من بودم و یک چمن داغ (۰/۵) (خرداد ۹۸)

پاسخ در دوران گذشته، در کشورم (۰/۲۵) درد و غم زیادی وجود داشت. (ما با
مصیبت های زیادی همراه بودیم.) (۰/۲۵)

۳۲- مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» مشخص کنید. (در ستون ب، یک
مورد اضافی است.) (۱) (شهریور ۱۴۰۳)

الف	ب
الف. شو و منفجر ای دل زمانه / وان آتش خود، نهفته میسند	۱. جاودانگی نام نیک
ب. ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگردد تبه نام و گفتار پاک	۲. ترجیح مرگ بر ننگ
ج. سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخت گشت خوار	۳. وارستگی
د. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت	۴. جاه طلبی
	۵. دعوت به ظلم ستیزی

پاسخ الف. «۵» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۲» (۰/۲۵) د. «۳» (۰/۲۵)

۳۳- مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک مفهوم در ستون ب، اضافی است.) (۱)

(دی ۱۴۰۳)

الف	ب
الف. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد	۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال
ب. آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو	۲. تازگی عشق
ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند	۳. میهن‌دوستی
د. یک قصه بیش نیست غم عشق، وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نامکرر است	۴. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
	۵. خفقان اجتماعی

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۵» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

۳۴- مقصود نهایی شاعر از بیت زیر چیست؟ (۰/۵)

«آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد

غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو»

پاسخ شکوه و شکایت از اوضاع نابه‌سامان جامعه قبل از انقلاب اسلامی. (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)

(دی ۱۴۰۰)

۳۵- بیت زیر بر چه مفهومی تأکید دارد؟ (۰/۵)

ز خورشید و از آب و از باد و خاک

نگردد تبه نام و گفتار پاک

پاسخ نام و سخن نیک ماندگار است. (۰/۵)

۳۶- مقصود نهایی شاعر از مصراع دوم بیت زیر چیست؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰، شهریور ۹۸) **پرتخار**

«چون رود امیـدوارم، بی تابم و بی قرارم

من می‌روم سوی دریا، جای قرار من و تو»

پاسخ با اتحاد و یکپارچگی می‌توان به پیروزی و آرامش رسید. (۰/۵)

۳۷- در کدام بیت مفهوم «آزادی» که از مفاهیم ادبیات انقلاب است، دیده

(شهریور ۹۹ خراج)

می‌شود؟ (۰/۲۵)

الف. دیروز اگر سوخت، ای دوست غم برگ و بار من و تو

امروز می‌آید از باغ، سوی بهار من و تو

ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد

غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

۳۸- منظور از «برزخ سرد» و «شب» در بیت زیر چیست؟ (۰/۵)

(دی ۹۸ خراج)

«آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد

غیر از شب اما چه می‌دید چشمان تار من و تو؟»

پاسخ برزخ سرد: دوران قبل از انقلاب (۰/۲۵) شب: ظلم و ستم (۰/۲۵)

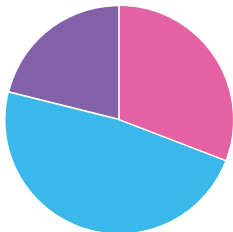
سؤالات

درس ۱۱: آن شب عزیز

☺ در بخش قلمرو زبانی درس یازدهم، املا بیش از لغت مورد توجه بوده است. در بخش دستور نیز از مباحث زمان فعل و نقش ضمیر پیوسته سؤالات بیشتری طرح شده است. بیشتر سؤالات قلمرو ادبی نیز بر حفظ شعر و آرایه حس آمیزی متمرکز بوده‌اند.

☺ در بخش قلمرو فکری سؤالات قرابت معنایی و سؤالاتی که در آن‌ها معنی کردن به نثر روان خواسته شده، تعداد تقریباً یکسانی دارند.

☺ در دوره‌های اخیر بین ۱ نمره تا ۲ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۳۱٪
ادبی ۴۸٪
فکری ۲۱٪

بانک سؤالات امتحان نهایی فارسی	مشترک همه رشته‌ها	تعداد سؤال ۵۹	آن شب عزیز
منطبق با رویکرد جدید امتحانات	پایه دوازدهم	زمان: ۱۴۳ دقیقه	درس ۱۱

ردیف	سؤالات	بار
------	--------	-----

الف. قلمرو زبانی

لغت

برای هریک از واژه‌های مشخص شده، یک برابر معنایی مناسب بنویسید.

۱	دستتان را بر چشم‌های درشتتان، <u>حمایل</u> کرده بودید. (شهریور ۱۴۰۱)	۰/۲۵
۲	من بیش از همه <u>مُصر</u> بودم در شنیدن حرف‌های شما. (دی ۱۴۰۰)	۰/۲۵
۳	<u>مَعبر</u> تمام شد و وارد محوطه پیش روی دشمن شدیم. (خرداد ۹۸)	۰/۲۵
۴	برای واژه «حزین» یک مترادف و یک متضاد بنویسید. (دی ۹۸)	۰/۵

املا

۵	در متن زیر، واژه‌ای <u>نادرست</u> به‌کار رفته است، درست آن را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۴)	۰/۲۵
	بی‌آنکه بدانید تعقیبتان کردم؛ چون شما معلّم بودید و از آموختن هیچ‌چیز به شاگردانتان دریغ نداشتید، تنها و تنها برای تعلیم گرفتن، شبه شما را در میان تاریکی تعقیب می‌کردم.	

املای درست را در جمله‌های زیر، انتخاب نمایید.

۶	سرتان را روی زمین (بگذارم / بگزارم) و بروم. (شهریور ۱۴۰۳)	۰/۲۵
۷	بچه‌ها هم که انگار از دستش (ذّله - زلّه) شده بودند، تکبیر گفتند. (دی ۱۴۰۳)	۰/۲۵
۸	تنها برای تعلیم گرفتن، (شبح / شبه) شما را در میان تاریکی تعقیب می‌کردم. (شهریور ۱۴۰۱)	۰/۲۵
۹	می‌دانید که من بیش از همه (مُصر - مُسر) بودم در شنیدن حرف‌های شما. (شهریور ۹۹، خرداد ۹۹)	۰/۲۵

پزنتکراو

۱۰/۲۵	صدایی که می‌آمد (هزین‌ترین / حزین‌ترین) و عاشقانه‌ترین صدایی بود که می‌آمد. (شهریور ۹۸)	۱۰
۰/۷۵	در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (دی ۱۴۰۳)	۱۱
۰/۷۵	تجلی و قرب - مین‌گزاری منطقه - ثمرت تجربت - ایل و اشیره - اطراف و اکناف - شهد فایق - خسته‌گان راه - بذله و لطیفه	۱۱
۰/۵	دو مورد <u>نادرستی</u> املائی را در گروه کلمات زیر بیابید و درست آن‌ها را بنویسید. (دی ۱۴۰۲)	۱۲
۰/۵	«بیت‌الحنن - تزویر و دورنگی - شیر ارقند - تریاق و پادزهر - سختی و تعب - شبه و سایه».	۱۲
۰/۲۵	از میان واژگان زیر، املائی کدام واژه، به هر دو شکل صحیح است؟ (خرداد ۱۴۰۲)	۱۳
۰/۲۵	«اتراق / اطراق»، «جناق / جناغ»، «حتاکی / هتاکی»، «حمایل / همایل»	۱۳
در هریک از موارد زیر، املائی واژه‌ای <u>نادرست</u> است؛ شکل درست آن را بنویسید.		
۰/۲۵	صدای مهیب آن، صدای کودکانه اما خشک کلاش را در خود حزم می‌کرد. (شهریور ۱۴۰۱)	۱۴
۰/۲۵	فاصلهٔ بچه‌های بی‌حفاض، با خاک‌ریز کمتر می‌شد. (خرداد ۱۴۰۰)	۱۵
۰/۲۵	نمی‌پذیرفتید و طفره می‌رفتید ولی اسرارهای من بود که بوی التماس می‌داد و عاقبت شما را متقاعد کرد. (خرداد ۹۸)	۱۶
۰/۷۵	در گروه کلمه‌های زیر، سه مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (شهریور ۹۹)	۱۷
۰/۷۵	حریوهٔ خوب و پاک‌آیین - فخر و مباحات - طلالؤ پرشکوه - تمایل و خاسته - شرحه شرحه و پاره پاره - تماشا و نظاره	۱۷

۱	در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (دی ۹۹)	۱۸
دستور		
۰/۵	درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. (خرداد ۱۴۰۴)	۱۹
نقش ضمیر پیوسته در عبارت «وقتی که تعلل کردند، موظفشان کردید.» با عبارت «هم بر انگاره عشق‌آبادش ساخته‌اند.» یکسان است.		
۰/۲۵	زمان دقیق فعل جمله دوم را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳)	۲۰
«عشق کردم از اینکه فهمیده‌اید که انهدام آن تیربار کار من بوده است.»		
۰/۵	در عبارت «عشقم به این بود که حرفتان را بشنوم. الان هم دوستتان دارم؛ بیشتر از همیشه.»: (دی ۱۴۰۱)	۲۱
الف. جمله پیرو یا وابسته را مشخص کنید. ب. نقش ضمیر متصل (پیوسته) را در جمله سوم بنویسید.		
۰/۵	با توجه به عبارت «از ردّ صدای شما می‌بایست پیدایتان می‌کردم.» (خرداد ۱۴۰۰)	۲۲
الف. نقش دستوری ضمیر پیوسته «تان»، متمم است یا مفعول؟ ب. مرجع ضمیر «تان»، «شما» است یا «صدا»؟		
۰/۵	با توجه به نوشته زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (خرداد ۱۴۰۰ انسانی)	۲۳
«همراهی با شما را دوست‌تر داشتم. بی‌آنکه بدانید تعقیبتان کردم و نفهمیدم چقدر از سنگرها فاصله گرفته‌ایم.»		
الف. زمان کدام فعل «ماضی نقلی» است؟ ب. در واژه «تعقیبتان»، مرجع ضمیر پیوسته «تان» چیست؟		

ب. ادبی

هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف» است؟
(خرداد ۱۴۰۴)

ستون الف	ستون ب
الف. جز گودالی که از کنجکاوای گلوله توپ در خاک فراهم آمده بود، کجا می‌توانست مخفیگاه من باشد؟	۱. حس آمیزی
ب. از سیمیم به سر یکی کله خود / ز آهن به میان یکی کمر بند	۲. حسن تعلیل
ج. مست شور و گرم گفتن بود	۳. نماد
د. آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟	۴. ایهام
	۵. تلمیح

۲۴

ابیات زیر را کامل کنید.

۰/۵	(خرداد ۱۴۰۴) / بی حفاظ نشسته به روی خاک؟	۲۵
۰/۵	(خرداد ۱۴۰۳) / ترسم تو را بیند و شرمندگی کشد	۲۶
۰/۵	(شهریور ۱۴۰۲) / در دادگاه عشق رگ گردنت گواه	۲۷
۰/۵	(خرداد ۱۴۰۲) / دارد اسارت تو به زینب اشارتی	۲۸
۰/۵	(دی ۱۴۰۱) / آورده مرگ، گرم به آغوش تو پناه	۲۹
۰/۵	(شهریور ۹۹) / حُسن شهادت از همه حسنی فراتر است	۳۰
۰/۵	(دی ۹۹) / ماه آمده به دیدن خورشید، صبح زود	۳۱
۰/۵	(خرداد ۹۹) / لبریز زندگی است نفس‌های آخرت	۳۲

۰/۵	آه این سر بریده ماه است در پگاه؟ / (شهریور ۹۸)	۳۳										
۰/۵	شاهد نیاز نیست که در محضر آورند / (دی ۹۸، خرداد ۹۸) پرتکرار	۳۴										
۰/۲۵	مفهوم کنایه مشخص شده را بنویسید. فکر اینکه مرا شناخته باشید، <u>دلم را گرم کرد</u> . (شهریور ۱۴۰۳)	۳۵										
۰/۲۵	مفهوم کنایه به کاررفته در عبارت زیر را بنویسید. خواب را مزمه کنید. (دی ۱۴۰۳)	۳۶										
۰/۲۵	درستی یا نادرستی جمله زیر را مشخص کنید. «سانتاماریا اثر رضا امیرخانی، نویسنده معاصر، درباره دفاع مقدس است.» (خرداد ۱۴۰۳)	۳۷										
۰/۷۵	آرایه‌های ادبی به کار رفته در ستون «ب» به کدام یک از بیت‌های ستون «الف» مربوط می‌شود؟ (در ستون ب یک مورد اضافی است). (شهریور ۱۴۰۲)	۳۸										
<table border="1"> <thead> <tr> <th>ستون الف</th> <th>ستون ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف. با این نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می ماند ای دوست، گل یادگار من و تو</td> <td>۱. ایهام</td> </tr> <tr> <td>ب. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند</td> <td>۲. استعاره</td> </tr> <tr> <td>ج. نه در شیراز و نه در شهر گنجه / نظامی می شوم در قصر شیرین</td> <td>۳. حس آمیزی</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۴. جناس تام</td> </tr> </tbody> </table>			ستون الف	ستون ب	الف. با این نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می ماند ای دوست، گل یادگار من و تو	۱. ایهام	ب. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند	۲. استعاره	ج. نه در شیراز و نه در شهر گنجه / نظامی می شوم در قصر شیرین	۳. حس آمیزی		۴. جناس تام
ستون الف	ستون ب											
الف. با این نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می ماند ای دوست، گل یادگار من و تو	۱. ایهام											
ب. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند	۲. استعاره											
ج. نه در شیراز و نه در شهر گنجه / نظامی می شوم در قصر شیرین	۳. حس آمیزی											
	۴. جناس تام											

۰/۲۵	<p>کدام گزینه، مصراع دوم بیت زیر است؟ (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>«ترسم تو را ببیند و شرمندگی کشد»</p> <p>الف. ای محسن شهید من، ای حُسن بی‌گناه ب. یوسف، بگو که هیچ نیاید برون ز چاه</p>	۳۹
۰/۲۵	<p>مصراع نخست کدام بیت، نادرست است؟ (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>الف. ماه آمده به دیدن خورشید، صبح زود یا ماه بی‌ملاحظه افتاده بین راه؟ ب. لبریز زندگی است نفس‌های آخرت آورده مرگ، گرم به آغوش تو پناه</p>	۴۰
۰/۲۵	<p>نویسنده کتاب «سانتاماریا» کیست؟ (دی ۱۴۰۱، شهریور ۱۴۰۰) پرتغالی</p>	۴۱
۰/۷۵	<p>با توجه به رباعی زیر، به پرسش‌های داده شده، پاسخ دهید. (دی ۱۴۰۱)</p> <p>«کس چون تو طریق پاک‌بازی نگرفت با زخم، نشان سرفرازی نگرفت زین پیش دلاورا، کسی چون تو شگفت حیثیت مرگ را به‌بازی نگرفت»</p> <p>الف. واژه «زخم» با کدام واژه ارتباطی مبتنی بر تشبیه دارد؟ ب. آرایه‌های ادبی «تشخیص» و «کنایه» را در مصراع پایانی مشخص کنید.</p>	۴۲

۰/۵	<p>با توجه به هریک از موارد داده شده، پاسخ درست را انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>الف. در بیت «لبریز زندگی است نفس‌های آخرت / آورده مرگ، گرم به آغوش تو پناه»، مصراع اول، آرایه «حسن تعلیل» دارد یا «تناقض»؟</p> <p>ب. در نوشته «زمزمه لطیف و سبک و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد»، آرایه «سجع» دیده می‌شود یا «حسن آمیزی»؟</p>	۴۳
۰/۲۵	<p>مصراع دیگر بیت داده شده را انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>آه این سر بریده ماه است در پگاه؟</p> <p>الف. یا ماه بی‌ملاحظه افتاده بین راه؟ ب. یا نه سر بریده خورشید شامگاه؟</p>	۴۴
۱	<p>هریک از آرایه‌های «اسلوب معادله، حسن آمیزی، حسن تعلیل و تضاد» در کدام مورد، دیده می‌شود؟ (دی ۱۴۰۰)</p> <p>الف. در عالم پیر هرکجا برنایی است عاشق بادا که عشق خوش‌سودایی است</p> <p>ب. محرم این هوش جز بی‌هوش نیست مر زبان را مشتری جز گوش نیست</p> <p>ج. تا چشم بشر نبیندت روی بنهفته به ابر چهر دل‌بند</p> <p>د. زمزمه لطیف و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد. می‌بایست هر چه زودتر مخفیگاهی پیدا کنم.</p>	۴۵

۰/۲۵	آرایه متناسب با قسمت مشخص شده را از کمانک مقابل انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۰)	۴۶
۰/۵	صدای توپخانه، صدای خشک کلاش را در خود هضم می‌کرد. (متناقض نما / حس آمیزی)	
۰/۵	حس آمیزی به کار رفته در عبارت زیر را توضیح دهید. (دی ۹۹)	۴۷
	«مثل کلاس گرم و پرشور حرف می‌زدید و مثل کلاس طنز و شوخی از کلمات نمی‌افتاد.»	
۰/۵	با توجه به نوشته زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (خرداد ۹۹)	۴۸
	«زمزمه لطیف و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد. کجا می‌توانست مخفیگاه من باشد، در زمانی که ماه داشت سربلند از پشت ابرهای تیره بیرون می‌آمد؟» الف. کدام واژه دارای آرایه «تشخیص» است؟ ب. در کدام قسمت، آرایه «حس آمیزی» دیده می‌شود؟	
پ. فکری		
معنی و مفهوم قسمت‌های مشخص شده اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (۱۴) (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، معنی کردن همان بخش کافی است.)		
۰/۵	آخرین رمق‌هایشان را در آخرین فشنگ‌هایشان می‌ریختند و شلیک می‌کردند. (خرداد ۱۴۰۴)	۴۹
۰/۲۵	بچه‌ها هم از دست آن ذله شده بودند. (شهریور ۱۴۰۳)	۵۰
۰/۲۵	آفتاب چشم‌هایتان را می‌زد. (دی ۱۴۰۳)	۵۱
۰/۵	از شامه قوی شما تشخیص بوی حمله، غریب نیست. (خرداد ۱۴۰۳)	۵۲
۰/۵	سعی کردم که پا جای پای شما بگذارم؛ مثل برق و باد خودم را به سنگر برسانم. (شهریور ۱۴۰۱)	۵۳
۰/۵	توپخانه شروع کرده بود و صدای مهیب آن، صدای کودکانه اما خشک کلاش را در خود هضم می‌کرد. (خرداد ۱۴۰۱)	۵۴

۵۵	<p>مَعْبَر تمام شد و وارد محوطة پيش روی خاک‌ريزهای دشمن شدیم. (شهریور ۹۸)</p>
۵۶	<p>مقصود از آخرین جمله عبارت «با آخرین رمق‌هایتان داد زدید و به همه دستور دادید که بروند ... به یک نفر هم گفتید که به برادر محسن خبر بدهد که ادامه حمله را در دست بگیرد.» چیست؟ (خرداد ۱۴۰۲)</p>
۵۷	<p>مفهوم کلی قسمت مشخص شده را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰)</p> <p>زین پیش دلاورا کسی چون تو شگفت</p> <p><u>حیثیت مرگ را به بازی نگرفت</u></p>
۵۸	<p>با توجه به ابیات زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (شهریور ۹۹)</p> <p>«کس چون تو طریق پاک‌بازی نگرفت با زخم نشان سرفرازی نگرفت زین پیش دلاورا، کسی چون تو شگفت حیثیت مرگ را به بازی نگرفت!»</p> <p>الف. مخاطب شاعر در این دو بیت کیست؟ ب. مقصود از به بازی گرفتن حیثیت مرگ چیست؟</p>
۵۹	<p>با توجه به رباعی زیر، منظور از «طریق پاک‌بازی» چیست؟ (خرداد ۹۸)</p> <p>کس چون تو طریق پاک‌بازی نگرفت با زخم نشان سرفرازی نگرفت زین پیش دلاورا، کسی چون تو شگفت حیثیت مرگ را به بازی نگرفت!</p>

پاسخ نامہ

الف. زبانی

لغت

برای هریک از واژه‌های مشخص شده، یک برابر معنایی مناسب بنویسید.

۱- دستتان را بر چشم‌های درشتتان، حمایل کرده بودید. (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ نگه‌دارنده، محافظ (۰/۲۵)

۲- من بیش از همه مُصر بودم در شنیدن حرف‌های شما. (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۰)

پاسخ اصرارکننده، پافشاری‌کننده (۰/۲۵)

۳- مَعبر تمام شد و وارد محوطه پیش روی دشمن شدیم. (۰/۲۵) (خرداد ۹۸)

پاسخ محل عبور، گذرگاه (۰/۲۵)

درس‌نامه لغات مهم درس یازدهم

بی حفاظ: بدون حصار و نرده

تشر: سخن همراه با خشم و اعتراض که معمولاً به قصد ترساندن کسی گفته می‌شود.

تعلل: به تعویق انداختن چیزی یا انجام کاری، عذر و دلیل آوردن

جناق / جناغ: استخوان پهن و دراز در جلوی قفسه سینه

حزین: غم‌انگیز

حمایل: محافظ

خشاب: جعبه فلزی مخزن گلوله که به اسلحه وصل می‌شود و گلوله‌ها پی‌درپی

از آن وارد لوله سلاح می‌شود.

دیباچه: آغاز و مقدمه هر نوشته

شامه: حس بویایی

شبح: سایه موهوم از کسی یا چیزی

طفره رفتن: خودداری از انجام کاری از روی قصد و با بهانه آوردن، خودداری از

پاسخ صریح به سؤالی یا کشاندن موضوع به موضوعات دیگر

گردان: واحد نظامی که معمولاً شامل سه گروهان است.

مجسم: به صورت جسم درآمده

محضر: دفترخانه، دادگاه

معبر: محل عبور، گذرگاه

مسلم: مسلمان

مُصر: اصرارکننده، پافشاری‌کننده

۴- برای واژه «حزین» یک مترادف و یک متضاد بنویسید. (۰/۵) (دی ۹۸)

پاسخ مترادف: غم انگیز (۰/۲۵) متضاد: شاد (۰/۲۵)

املا

۵- در متن زیر، واژه‌های نادرست به‌کار رفته است، درست آن را بنویسید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

بی‌آنکه بدانید تعقیبتان کردم؛ چون شما معلّم بودید و از آموختن هیچ چیز به شاگردانتان دریغ نداشتید، تنها و تنها برای تعلیم گرفتن، شبه شما را در میان تاریکی تعقیب می‌کردم.

پاسخ شبیح (۰/۲۵)

مشاوره نهایی «شبه» یعنی «شبهت»، «شبیح» یعنی «روح، سایه موهوم اشیاء و افراد».

املاي درست را در جمله‌های زیر، انتخاب نمایید.

۶- سرتان را روی زمین (بگذارم / بگزارم) و بروم. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ بگذارم (۰/۲۵)

۷- بچه‌ها هم که انگار از دستش (ذله - زله) شده بودند، تکبیر گفتند. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

پاسخ ذله (۰/۲۵)

۸- تنها برای تعلیم گرفتن، (شبیح / شبه) شما را در میان تاریکی تعقیب

می‌کردم. (شهریور ۱۴۰۱)

(۰/۲۵)

پاسخ شبیح (۰/۲۵)

۹- می‌دانید که من بیش از همه (مُصر - مُسر) بودم در شنیدن حرف‌های

شما. (شهریور ۹۹، خرداد ۹۹)

(۰/۲۵)

پاسخ مُصر (۰/۲۵)

۱۰- صدایی که می‌آمد (هزین‌ترین / حزین‌ترین) و عاشقانه‌ترین صدایی بود که می‌آمد. (۰/۲۵)

(شهریور ۹۸)

پاسخ حزین‌ترین (۰/۲۵)

درس‌نامه

لغات مهم املایی درس یازدهم

مُصْر، ثَلْث، حَمَائِل، مَسَلَط، غَرِيب (= عَجِيب)، طَفْرَه رَفْتَن، اَصْرَار، مِتْقَاعَد، شَبِیح، مَوْضِع، یَقِیناً، مَعْرَكَه، هَضْم، مَعْبِر، مَحْوِطَه، بِي حِفْظ، رَمَق، ذَلَه، اِنْهَدَام، جِنَاغ / جِنَاق، تَعَلَّل، مَوْظَف، حَيْثِیت، بِي مَلاحِظَه

۱۱- در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املایی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۳)

تَجَلَّى و قَرَب - مین‌گزاری منطقه - ثَمَرَت تَجْرِبَت - ایل و اشیره - اطراف و اکناف - شَهِد فَايِق - خسته‌گان راه - بَذَلَه و لَطِيفَه

پاسخ مین‌گذاری منطقه (۰/۲۵) ایل و عشیره (۰/۲۵) خستگان راه (۰/۲۵)

۱۲- دو مورد نادرستی املایی را در گروه کلمات زیر بیابید و درست آن‌ها را بنویسید. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۲)

«بیت‌الحزن - تزویر و دورنگی - شیر ارقند - تریاق و پادزهر - سختی و تعب - شبه و سایه».

پاسخ ارغند (۰/۲۵) شب (۰/۲۵)

۱۳- از میان واژگان زیر، املاي کدام واژه، به هر دو شکل صحیح است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

«اتراق / اطراق»، «جناق / جناغ»، «حتاکی / هتاکی»، «حمایل / همایل»

پاسخ «جناق / جناغ» (۰/۲۵)

در هریک از موارد زیر، املاي واژه‌ای نادرست است؛ شکل درست آن را بنویسید.

۱۴- صدای مهیب آن، صدای کودکانه اما خشک کلاش را در خود حزم می‌کرد. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ هضم (۰/۲۵)

۱۵- فاصلهٔ بچه‌های بی حفاض، با خاک‌ریز کمتر می‌شد. (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۰)

حفاظ (۰/۲۵) پاسخ

۱۶- نمی‌پذیرفتید و طفره می‌رفتید ولی اسرارهای من بود که بوی التماس می‌داد و عاقبت شما را متقاعد کرد. (۰/۲۵) (خرداد ۹۸)

اصرار (۰/۲۵) پاسخ

۱۷- در گروه کلمه‌های زیر، سه مورد نادرستی املایی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۰/۷۵) (شهریور ۹۹)

حریوهٔ خوب و پاک‌آیین - فخر و مباهات - طلالؤ پرشکوه - تمایل و خاسته - شرحه شرحه و پاره پاره - تماشا و نظاره

حریوه: هریوه (۰/۲۵) طلالؤ: تلالؤ (۰/۲۵) خاسته: خواسته (۰/۲۵) پاسخ

۱۸- در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۱) (دی ۹۹)

سپیدمعجر - شبه و سایه - تیلسان مدیترانه - رمق و توان - صورت سرمای دی - آزر م و حیا - شیر ارقند - مزید و افزونی

شبح و سایه (۰/۲۵) طیلسان (۰/۲۵) سورت سرما (۰/۲۵) ارغند (۰/۲۵) پاسخ

دستور

۱۹- درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۴)

نقش ضمیر پیوسته در عبارت «وقتی که تعلل کردند، موظفشان کردید.» با عبارت «هم بر انگارهٔ عشق آبادش ساخته‌اند.» یکسان است.

درست (۰/۲۵) پاسخ

(شهریور ۱۴۰۳)

۲۰- زمان دقیق فعل جمله دوم را بنویسید. (۰/۲۵)

«عشق کردم از اینکه فهمیده‌اید که انهدام آن تیربار کار من بوده است.»

پاسخ ماضی نقلی (۰/۲۵)

درس‌نامه زمان‌های مختلف فعل

هر فعلی از بن، شناسه و گاه پیشوند و فعل کمکی ساخته می‌شود. منظور از «بن» بخشی از فعل است که بار معنایی آن را به دوش می‌کشد و از مصدر فعل مشتق می‌شود. برای به دست آوردن بن ماضی «ن» آخر مصدر را می‌اندازیم و برای به دست آوردن بن مضارع، از مصدر فعل امر می‌سازیم و «ب» امری آن را حذف می‌کنیم. مثلاً بن ماضی «رفتن»، «رفت» است و بن مضارع آن «رو».

◊ ماضی

- ◊ ساده: بن ماضی + شناسه (م، ی، -، یم، ید، َند)
- ◊ نقلی: صفت مفعولی (بن ماضی + ه) + شناسه (ام، ای، است، ایم، اید، اند)
- ◊ بعید: صفت مفعولی (بن ماضی + ه) + بود + شناسه (م، ی، -، یم، ید، َند)
- ◊ التزامی: صفت مفعولی (بن ماضی + ه) + باش + شناسه (م، ی، َد، یم، ید، َند)
- ◊ استمراری: می + بن ماضی + شناسه (م، ی، -، یم، ید، َند)
- ◊ مستمر: داشت + شناسه (م، ی، -، یم، ید، َند) + می + بن ماضی + شناسه (م، ی، -، یم، ید، َند)

◊ مضارع

- ◊ اخباری (استمراری): می + بن مضارع + شناسه (م، ی، َد، یم، ید، َند)
- ◊ مستمر: دار + شناسه (م، ی، َد، یم، ید، َند) + می + بن مضارع + شناسه (م، ی، َد، یم، ید، َند)
- ◊ التزامی: ب + بن مضارع + شناسه (م، ی، َد، یم، ید، َند)

◊ مستقبل

- ◊ خواه + شناسه (م، ی، َد، یم، ید، َند) + بن ماضی

۲۱- در عبارت «عشقم به این بود که حرفتان را بشنوم. الان هم دوستان دارم:

(دی ۱۴۰۱)

بیشتر از همیشه.» (۰/۵)

الف. جملهٔ پیرو یا وابسته را مشخص کنید.

ب. نقش ضمیر متصل (پیوسته) را در جملهٔ سوم بنویسید.

پاسخ الف. که حرفتان را بشنوم (۰/۲۵) ب. مفعول (۰/۲۵)

مشاورهٔ نهایی

• جملهٔ پیرو جمله‌ای است که بعد از حرف ربط وابسته‌ساز (که، زیرا، اگر، چون، تا و ...) بیاید.

• برای تشخیص نقش ضمیر متصل باید آن را به ضمیر جدا تبدیل کنیم، سپس با مرتب کردن جمله جایگاه این ضمیر را در ساختار جمله پیدا کنیم. دقت کنید که ضمیر متصل تنها می‌تواند **مفعول**، **مضاف‌إلیه** یا **متمم** باشد؛ بنابراین باید بسنجید که ضمیر کدام‌یک از این سه نقش را به عهده گرفته است.

مشاورهٔ مصحح

طراح «نقش ضمیر متصل در جملهٔ سوم» را از شما خواسته است؛ بنابراین نوشتن نقش «تان» که در جملهٔ اول آمده و مضاف‌إلیه است، نمره‌ای ندارد. ضمناً دقت کنید که شمارش جملات (و نه جملات مستقل) بر اساس شمارش افعال است.

۲۲- با توجه به عبارت «از ردّ صدای شما می‌بایست پیدایتان می‌کردم.» (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

الف. نقش دستوری ضمیر پیوستهٔ «تان»، متمم است یا مفعول؟

ب. مرجع ضمیر «تان»، «شما» است یا «صدا»؟

پاسخ الف. مفعول (۰/۲۵) ب. شما (۰/۲۵)

مشاورهٔ نهایی

می‌دانید که ضمائر به‌عنوان جایگزین اسم‌ها و به منظور پرهیز از تکرار آن‌ها به کار می‌روند. از آنجایی که ضمیرها می‌توانند بر اشخاص و اشیاء متعددی دلالت داشته باشند، باید اسمی که ضمیر به آن اشاره دارد در متن حداقل یک‌بار آمده باشد. به اسمی که ضمیر به آن ارجاع دارد «مرجع ضمیر» می‌گوییم، البته دقت داشته باشید که گاهی مرجع ضمیر برای گوینده و شنونده بدیهی است و اسمی که ضمیر به آن ارجاع دارد در متن نمی‌آید.

۲۳- با توجه به نوشتهٔ زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۵/۰) (خرداد ۱۴۰۰ انسانی)

«همراهی با شما را دوست‌تر داشتم. بی‌آنکه بدانید تعقیبتان کردم و نفهمیدم چقدر از سنگرها فاصله گرفته‌ایم.»

الف. زمان کدام فعل «ماضی نقلی» است؟

ب. در واژهٔ «تعقیبتان»، مرجع ضمیر پیوستهٔ «تان» چیست؟

پاسخ الف. گرفته‌ایم (۵/۰) ب. شما (۵/۰)

ب. ادبی

۲۴- هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف» است؟ (۱)

(خرداد ۱۴۰۴)

ستون الف	ستون ب
الف. جز گودالی که از کنجکاوای گلولهٔ توپ در خاک فراهم آمده بود، کجا می‌توانست مخفیگاه من باشد؟	۱. حس آمیزی
ب. از سیم به سر یکی کله‌خود / ز آهن به میان یکی کمر بند	۲. حسن تعلیل
ج. مست شور و گرم گفتن بود	۳. نماد
د. آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟	۴. ایهام
	۵. تلمیح

پاسخ الف. «۲» (۵/۰) ب. «۴» (۵/۰) ج. «۱» (۵/۰) د. «۳» (۵/۰)

ابیات زیر را کامل کنید.

۲۵- خورشید، بی‌حفاظ نشسته به روی خاک؟ / (۵/۰) (خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ یا ماه بی‌ملاحظه افتاده بین راه؟ (۵/۰)

- ۲۶- ترسم تو را ببند و شرمندگی کشد / (۰/۵)
(خرداد ۱۴۰۳) پاسخ یوسف بگو که هیچ نیاید برون ز چاه (۰/۵)
-
- ۲۷- / در دادگاه عشق رگ گردنت گواه (۰/۵)
(شهریور ۱۴۰۲) پاسخ شاهد نیاز نیست که در محضر آورند (۰/۵)
-
- ۲۸- دارد اسارت تو به زینب اشارتی / (۰/۵)
(خرداد ۱۴۰۲) پاسخ از اشتیاق کیست که چشمت کشیده راه (۰/۵)
-
- ۲۹- / آورده مرگ، گرم به آغوش تو پناه (۰/۵)
(دی ۱۴۰۱) پاسخ لبریز زندگی است نفس‌های آخرت (۰/۵)
-
- ۳۰- حُسن شهادت از همه حسنی فراتر است / (۰/۵)
(شهریور ۹۹) پاسخ ای محسن شهید من ای حسن بی‌گناه (۰/۵)
-
- ۳۱- ماه آمده به دیدن خورشید، صبح زود / (۰/۵)
(دی ۹۹) پاسخ خورشید رفته است سرشب سراغ ماه (۰/۵)
-
- ۳۲- لبریز زندگی است نفس‌های آخرت / (۰/۵)
(خرداد ۹۹) پاسخ آورده مرگ، گرم به آغوش تو پناه (۰/۵)
-
- ۳۳- آه این سر بریده ماه است در پگاه؟ / (۰/۵)
(شهریور ۹۸) پاسخ یا نه! سر بریده خورشید شامگاه؟ (۰/۵)

۳۴- شاهد نیاز نیست که در محضر آورند / (۰/۵) (دی ۹۸، خرداد ۹۸) **پرتعداد**

پاسخ در دادگاه عشق رگ گردنت گواه (۰/۵)

مشاوره نهایی در بخش شعر حفظی آزمون نهایی شعر «شکوه چشمان

تو» بیش از دیگر اشعار مورد توجه بوده است. در آزمون نهایی معمولاً از ترتیب ابیات سؤالی طرح نمی‌شود؛ نتیجتاً کار شما در حفظ شعر آسان‌تر است؛ ممکن است گاهی در پاسخ به چنین سؤالاتی شک کنید که مصراع دیگر بیت کدام یک از مصراع‌هایی است که در خاطر دارید. دقت داشته باشید که در شعر فارسی تناسب‌هایی بین کلمات هر بیت هست؛ بنابراین اگر بین دو مصراع شک داشتید، مصراعی را انتخاب کنید که با مصراع داده‌شده تناسب معنایی بیشتری دارد.

(شهریور ۱۴۰۳)

۳۵- مفهوم کنایه مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

فکر اینکه مرا شناخته باشید، دلم را گرم کرد.

پاسخ مرا امیدوار کرد، مرا خوشحال کرد (۰/۲۵)

درس‌نامه کنایه‌های مهم درس یازدهم

- ♦ حرف شما را زیر پا گذاشته باشم: به حرف شما بی‌اعتنایی کرده باشم.
- ♦ دلم را گرم کرد: مرا امیدوار کرد.
- ♦ بوی حمله می‌آید: احتمال وقوع حمله وجود دارد.
- ♦ اصرارهای من بوی التماس می‌داد: اصرارهای من به التماس شبیه بود.
- ♦ در این دنیا نبودید: به وقایع اطراف توجهی نداشتید.
- ♦ خواب را مزمه کنید: اندکی بخوابید.
- ♦ در دست بگیرد: تحت‌اختیار بگیرد، فرماندهی کند.
- ♦ پاک‌بازی: فدا کردن همه چیز به خاطر معشوق یا مقصود
- ♦ سرفرازی: افتخار
- ♦ به بازی گرفتن: ناچیز شمردن

(دی ۱۴۰۳)

۳۶- مفهوم کنایه به‌کاررفته در عبارت زیر را بنویسید. (۰/۲۵)

خواب را مزمه کنید.

پاسخ چرت کوتاهی بزنید. / اندکی بخوابید. (هر مفهوم مشابه) (۰/۲۵)

۳۷- درستی یا نادرستی جمله زیر را مشخص کنید. (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۳)

«سانتاماریا اثر رضا امیرخانی، نویسنده معاصر، درباره دفاع مقدس است.»

پاسخ نادرست (۰/۲۵)

۳۸- آرایه‌های ادبی به‌کار رفته در ستون «ب» به کدام یک از بیت‌های ستون

«الف» مربوط می‌شود؟ (در ستون ب یک مورد اضافی است). (۰/۷۵) (شهریور ۱۴۰۲)

ستون ب	ستون الف
۱. ایهام	الف. با این نسیم سحرخیز، برخیز اگر جان سپردیم / در باغ می‌ماند ای دوست، گل یادگار من و تو
۲. استعاره	ب. کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند / کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند
۳. حس آمیزی	ج. نه در شیراز و نه در شهر گنجه / نظامی می‌شوم در قصر شیرین
۴. جناس تام	

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی تخلص شاعران گاهی ایهام‌ساز است. مثلاً در این سؤال «نظامی» هم نام شاعری است که «خسرو و شیرین» را سروده، هم معنای «نیروی مسلح» می‌دهد. «شهریار»، «مخفی»، «حافظ»، «فروغی»، «سایه» و «بهار» از دیگر تخلص‌هایی هستند که می‌توانند به صورت ایهامی به کار بروند؛ یعنی هم تخلص شاعر باشند و هم معنای لغوی خود را داشته باشند یا با کلمات دیگر بیت تناسب بسازند. (ایهام تناسب)

(شهریور ۱۴۰۱)

۳۹- کدام گزینه، مصراع دوم بیت زیر است؟ (۰/۲۵)

«ترسم تو را ببیند و شـرمندگی کشد

الف. ای محسن شهید من، ای حُسن بی گناه

ب. یوسف، بگو که هیچ نیاید برون ز چاه

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

مشاوره مصحح در چنین سؤالاتی حتی اگر شعر را حفظ نباشید با توجه به جمله‌بندی ابیات و تناسب کلمات با هم می‌توانید گزینه درست را برگزینید. مثلاً در این سؤال اگر بیت «الف» را در جای خالی بگذاریم، نهاد فعل «ببیند» مشخص نمی‌شود و بیت نامفهوم می‌شود؛ بنابراین گزینه «ب» صحیح است.

(شهریور ۱۴۰۱)

۴۰- مصراع نخست کدام بیت، نادرست است؟ (۰/۲۵)

الف. ماه آمده به دیدن خورشید، صبح زود

یا ماه بی‌ملاحظه افتاده بی‌راه؟

ب. لبریز زندگی است نفس‌های آخرت

آورده مرگ، گرم به آغوش تو پناه

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱، شهریور ۱۴۰۰) **پرتکرار**

۴۱- نویسنده کتاب «سانتاماریا» کیست؟ (۰/۲۵)

پاسخ سیدمهدی شجاعی (۰/۲۵)

۴۲- با توجه به رباعی زیر، به پرسش‌های داده شده، پاسخ دهید. (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۱)

«کس چون تو طریق پاک‌بازی نگرفت

با زخم، نشان سرفرازی نگرفت

زین پیش دلاورا، کسی چون تو شگفت

حیثیت مرگ را به‌بازی نگرفت»

الف. واژه «زخم» با کدام واژه ارتباطی مبتنی بر تشبیه دارد؟

ب. آرایه‌های ادبی «تشخیص» و «کنایه» را در مصراع پایانی مشخص کنید.

پاسخ الف. نشان (۰/۲۵)

ب. تشخیص: مرگ (۰/۲۵)

کنایه: به بازی نگرفت. (۰/۲۵)

مشاوره نهایی تشبیه همیشه به وسیلهٔ ادات تشبیه یا ترکیب اضافی یا

جملهٔ اسنادی بیان نمی‌شود؛ گاهی شاعر تشبیه را به‌شکلی پوشیده به مخاطب می‌رساند؛ مثلاً در همین رباعی، شاعر «زخم» را به‌صورت پوشیده (مضمر) به «نشان افتخار» تشبیه کرده است.

مشاوره مصحح دقت کنید که طراح از شما صرفاً «مشخص کردن» آرایه‌های

گفته‌شده را خواسته است؛ بنابراین توضیح دادن استعاره یا معنی کردن کنایه نمره‌ای ندارد.

۴۳- با توجه به هریک از موارد داده شده، پاسخ درست را انتخاب کنید.

(خرداد ۱۴۰۱)

الف. در بیت «لبریز زندگی است نفس‌های آخرت / آورده مرگ، گرم به آغوش تو پناه»، مصراع اول، آرایه «حسن تعلیل» دارد یا «تناقض»؟ (۰/۲۵)

ب. در نوشته «زمزمه لطیف و سبک و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد»، آرایه «سجع» دیده می‌شود یا «حسن آمیزی»؟ (۰/۲۵)

پاسخ الف. تناقض (۰/۲۵) ب. حسن آمیزی (۰/۲۵)

درس‌نامه

حسن آمیزی

حسن آمیزی آن است که شاعر یا نویسنده امور مربوط به حواس پنجگانه را با یکدیگر بیامیزد؛ مثلاً برای چیزی شنیدنی از صفتی مربوط به حس چشایی استفاده کند (سخن شیرین) یا برای چیزی بوییدنی از فعلی مربوط به حس شنوایی استفاده کند. (بوی بهبود ز اوضاع جهان می‌شنوم)؛ گاهی هم حسن آمیزی در نسبت دادن حواس پنجگانه به امور انتزاعی رخ می‌دهد؛ مثلاً در مصراع «ز هدهد خشک ملولم کجاست باده ناب»، حافظ «خشک» بودن را که مربوط به لامسه است به «زهدهد» نسبت داده که امری انتزاعی و ذهنی است.

(خرداد ۱۴۰۱)

۴۴- مصراع دیگر بیت داده شده را انتخاب کنید. (۰/۲۵)

آه این سر بریده ماه است در پگاه؟

الف. یا ماه بی‌ملاحظه افتاده بین راه؟

ب. یا نه سر بریده خورشید شامگاه؟

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

۴۵- هریک از آرایه‌های «اسلوب معادله، حس آمیزی، حسن تعلیل و تضاد» در کدام مورد، دیده می‌شود؟ (۱)

(دی ۱۴۰۰)

الف. در عالم پیر هرکجا برنایی است

عاشق بادا که عشق خوش سودایی است

ب. محرم این هوش جز بی‌هوش نیست

مر زبان را مشتری جز گوش نیست

ج. تا چشم بشر نبیندت روی

بنهفته به ابر چهر دل بند

د. زمزمه لطیف و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد. می‌بایست هر چه زودتر مخفیگاهی پیدا کنم.

پاسخ الف. تضاد (۰/۲۵) ب. اسلوب معادله (۰/۲۵) ج. حسن تعلیل (۰/۲۵)
د. حس آمیزی (۰/۲۵)

۴۶- آرایه متناسب با قسمت مشخص شده را از کمانک مقابل انتخاب کنید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

صدای توپخانه، صدای خشک کلاش را در خود هضم می‌کرد. (متناقض نما / حس آمیزی)

پاسخ حس آمیزی (۰/۲۵)

۴۷- حس آمیزی به‌کار رفته در عبارت زیر را توضیح دهید. (۰/۵)

(دی ۹۹)

«مثل کلاس گرم و پرشور حرف می‌زدید و مثل کلاس طنز و شوخی از کلمات نمی‌افتاد.»

پاسخ نویسنده دو حس شنوایی و لامسه را در جمله «گرم حرف می‌زدید.» آمیخته است. (۰/۵)

۴۸- با توجه به نوشتهٔ زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۵) (خرداد ۹۹)

«زمزمهٔ لطیف و ملایم شما گمان مرا تأیید کرد. کجا می‌توانست مخفیگاه من باشد، در زمانی که ماه داشت سربلند از پشت ابرهای تیره بیرون می‌آمد؟»

الف. کدام واژه دارای آرایهٔ «تشخیص» است؟

ب. در کدام قسمت، آرایهٔ «حس آمیزی» دیده می‌شود؟

پاسخ الف. ماه (۰/۲۵) ب. زمزمهٔ لطیف، زمزمهٔ ملایم (۰/۲۵)

پ. فکری

معنی و مفهوم قسمت‌های مشخص شدهٔ اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (۱۴) (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، معنی کردن همان بخش کافی است).

۴۹- آخرین رمق‌هایشان را در آخرین فشنگ‌هایشان می‌ریختند و شلیک

می‌کردند. (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ آخرین توانشان را (۰/۲۵) با مهمات جنگی باقی‌ماندهٔ خود همراه کردند. (۰/۲۵)

۵۰- بچه‌ها هم از دست آن ذله شده بودند. (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ بچه‌ها هم از دست آن خسته شده بودند. (۰/۲۵)

۵۱- آفتاب چشم‌هایتان را می‌زد. (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۳)

پاسخ آفتاب چشم‌هایتان را اذیت می‌کرد. (۰/۲۵)

۵۲- از شامهٔ قوی شما تشخیص بوی حمله، غریب نیست. (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ از حس بویایی (احساس نیرومند شما) (۰/۲۵) تشخیص زمان حمله، دور از

ذهن (عجیب) نیست. (۰/۲۵)

۵۳- سعی کردم که پا جای پای شما بگذارم؛ مثل برق و باد خودم را به سنگر

برسانم. (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ سعی کردم دقیقاً از شما پیروی کنم؛ با سرعت خودم را به سنگر برسانم. (۰/۵)

۵۴- پتوپخانه شروع کرده بود و صدای مهیب آن، صدای کودکانه اما خشک کلاش را در خود هضم می‌کرد. (۰/۵)
(خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ آتش توپخانه آغاز شده بود و صدای ترسناک آن (۰/۲۵) صدای ضعیف اسلحه کلاش را محو می‌کرد (۰/۲۵)

۵۵- معبر تمام شد و وارد محوطه پیش روی خاکریزهای دشمن شدیم. (۰/۵)
(شهریور ۹۸)

پاسخ گذرگاه تمام شده (۰/۲۵) و وارد محوطه (میدان) پیش روی سنگرهای دشمن شدیم. (۰/۲۵)

۵۶- مقصود از آخرین جمله عبارت «با آخرین رمق‌هایتان داد زدید و به همه دستور دادید که بروند ... به یک نفر هم گفتید که به برادر محسن خبر بدهد که ادامه حمله را در دست بگیرد.» چیست؟ (۰/۲۵)
(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ به‌عهده گرفتن فرماندهی (۰/۲۵)

۵۷- مفهوم کلی قسمت مشخص شده را بنویسید. (۰/۵)
(شهریور ۱۴۰۰)

زین پیش دلاورا کسی چون تو شگفت

حیثیت مرگ را به بازی نگرفت

پاسخ شکوه و اعتبار مرگ را از بین برده است. (۰/۵)

۵۸- با توجه به ابیات زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۵)
(شهریور ۹۹)

«کس چون تو طریق پاک‌بازی نگرفت

با زخم نشان سرفرازی نگرفت

زین پیش دلاورا، کسی چون تو شگفت

حیثیت مرگ را به بازی نگرفت!»

الف. مخاطب شاعر در این دو بیت کیست؟

ب. مقصود از به بازی گرفتن حیثیت مرگ چیست؟

پاسخ الف. جانبازان یا شهدای جنگ (۰/۲۵) ب. بی‌اعتبار کردن مرگ (۰/۲۵)

۵۹- با توجه به رباعی زیر، منظور از «طریق پاک‌بازی» چیست؟ (۲۵/۰) (خرداد ۹۸)

کس چون تو طریق پاک‌بازی نگرفت

با زخم نشان سرفرازی نگرفت

زین پیش دلاورا، کسی چون تو شگفت

حیثیت مرگ را به بازی نگرفت!

عشق حقیقی، شهادت در راه حق، از جان گذشتگی و هر معادل مناسب دیگر. **پاسخ**

فهرست

درس ۱۲: گذر سیاوش از آتش

۲

سؤالات

۲۱

پاسخنامه

درس ۱۳: خوان هشتم

۵۳

سؤالات

۶۹

پاسخنامه

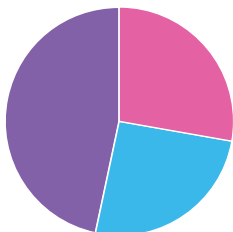
سؤالات

درس ۱۲: گذر سیاوش از آتش

④ در بخش قلمرو زبانی درس دوازدهم، لغت بیشتر از املا مورد توجه بوده است. در بخش دستور نیز مبحث معانی گوناگون افعال و در وهله بعد نقش دستوری کلمات و نوع ترکیب‌ها (وصفی / اضافی) بیش از مباحث دیگر مورد توجه قرار گرفته است.

④ در بخش قلمرو ادبی، بیش از هر چیز زمینه‌های حماسه مورد توجه بوده و بعد از آن آرایه مجاز. در بخش قلمرو فکری در سؤالات بسیاری از دانش‌آموز خواسته شده که ابیات را به نثر روان بنویسد. همچنین غیر از سؤالات قرابت معنایی، تعدادی سؤال از روند کلی داستان «گذر سیاوش از آتش» طرح شده است.

④ در دوره‌های اخیر بین ۱/۲۵ تا ۱/۵ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۲۵٪
ادبی ۲۳٪
فکری ۴۲٪

بانک سؤالات امتحان نهایی فارسی	مشارک همه رشته‌ها	تعداد سؤال ۸۲	گذر سیاوش از آتش
منطبق با رویکرد جدید امتحانات	پایه دوازدهم	زمان: ۲۵۰ دقیقه	درس ۱۲

ردیف	سؤالات	بار
------	--------	-----

الف. قلمرو زبانی

لغت

معنای واژه «اندیشه» در بیت «و زین دختر شاه هاماوران / پر اندیشه گشتی به دیگر کران» با کدام گزینه یکسان است؟ (خرداد ۱۴۰۴)	الف. چو شب تیره گردد شبیخون کنیم ب. چو بشنید خسرو از آن شاد گشت ج. غلام عشق شو کاندیشه این است د. همه صاحب‌دلان را پیشه این است	۱
---	--	---

برای واژه مشخص شده یک برابر معنایی مناسب بنویسید.

اگر کوه آتش بود <u>بسپرم</u>	۲	(خرداد ۱۴۰۱)	۰/۲۵
در بیت زیر، کدام واژه متضاد واژه «شادی» است؟ (شهریور ۹۹)	۳	«چو بشنید خسرو، از آن شاد گشت روانش ز اندیشه آزاد گشت»	۰/۲۵

املا

در بیت‌های زیر، «غلط‌های املائی» را مشخص کنید و شکل صحیح آن‌ها را بنویسید.

۰/۲۵	چنان آمد اسپ و قباى سوار / که گفتی ثمن داشت اندر کنار (شهریور ۱۴۰۲)	۴
۰/۲۵	سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخن گشت (دی ۹۸)	۵
املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.		
۰/۲۵	چو او را بدیدند (برخاست / برخواست) غو / که آمد ز آتش برون شاه نو (شهریور ۱۴۰۲، شهریور ۱۴۰۰) پرتکرار	۶
۰/۲۵	از مکاید فعلش به جهان برفتند و از کربت جورش راه (غربت / قربت) گرفتند. (خرداد ۱۴۰۲)	۷
۰/۲۵	سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخن گشت (خار / خوار) (شهریور ۱۴۰۱، شهریور ۹۸) پرتکرار	۸
۰/۲۵	از این تنگ (خوار - خار) است اگر بگذرم (خرداد ۱۴۰۰)	۹
۰/۲۵	کدام یک از ابیات زیر، فاقد غلط املایی است؟ (خرداد ۱۴۰۲)	
۰/۲۵	الف. چو او را بدیدند برخاست غو که آمد ز آتش برون شاه نو ب. نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی نتوان شـبیح تو گفتن که تو در وهم نیایی	۱۰
۱	در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املایی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (دی ۱۴۰۰)	۱۱
۰/۲۵	گرامت و تاوان - اطراق و در جایی ماندن - چریغ آفتاب - صد کاروان حیون - آذرم و حیا - گزند و آسیب - عساره تاک	
۰/۲۵	در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املایی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (خرداد ۹۹)	۱۲
۰/۲۵	عملیات احداث، یقما و تاراج، چریغ آفتاب، جثه آدمی، صدای مهیب، آذرم و حیا، سطور و چهارپا، مسلک و روش	

دستور

۰/۵	نقش واژه‌های «قصه» و «سخت» در شعر «قصه می‌گوید: / این برایش سخت آسان بود» با کدام واژه‌های بیت «مگر کآتش تیز پیدا کند / گنه کرده را زود رسوا کند» به ترتیب یکسان است؟ (خرداد ۱۴۰۴)	۱۳
۰/۲۵	مفهوم نشانه «ان» در عبارت «همگنان را خون گرمی بود» با کدام گزینه یکسان است؟ (شهریور ۱۴۰۳) الف. گفت «مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی» گفت: «جرم راه رفتن نیست، ره هموار نیست» ب. سرانجام گفت ایمن از هر دوان نگردد مرا دل، نه روشن روان	۱۴
۰/۲۵	نوع حذف فعل را در عبارت زیر مشخص نمایید. (دی ۱۴۰۳) همان به کزین زشت‌کردار دل بشویم کنم چاره دل‌گسل	۱۵
۰/۲۵	کاربرد معنایی فعل «شد» در کدام بیت متفاوت است؟ (شهریور ۱۴۰۲) الف. پُر اندیشه شد جان کاووس کی ز فرزند و سودابه نیک‌پی ب. بدان‌گه که شد پیش کاووس باز فرود آمد از باره، بر دوش نماز ج. سراسر همه دشت بریان شدند بر آن چهر خندان، گریان شدند د. نخستین دمیدن سیه شد ز دود زبان‌ه برآمد پس از دود، زود	۱۶

۰/۲۵	<p>در جملهٔ دوم عبارت زیر، فعل «بسازند» را از نظر کاربرد معنایی بررسی کنید. (دی ۱۴۰۲)</p> <p>«ساسانیان برای اینکه بتوانند دیواره‌های مرزی استواری بسازند، مجبور شدند مدتی با دشمنان نواحی شمال شرقی ایران بسازند.»</p>	۱۷
۱	<p>با توجه به جملهٔ زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (دی ۱۴۰۲)</p> <p>«سیاوش، فرزند کاووس، شاه کیانی است که رستم به او رسم پهلوانی می‌آموزد.»</p> <p>الف. کدام گروه اسمی، نقش دستوری «مفعول» دارد؟</p> <p>ب. یک «ترکیب وصفی» بیابید و بنویسید.</p> <p>ج. یک نمونه «نقش تبعی» بیابید و نوع آن را مشخص کنید.</p>	۱۸
۰/۲۵	<p>در کدام گزینه «حذف به قرینهٔ معنایی» صورت پذیرفته است؟ (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>الف. عشق من، خندهٔ تو در تاریک‌ترین لحظه‌ها می‌شکفت.</p> <p>ب. پادشاه را کرم باید تا بر او گرد آیند و رحمت تا در پناه دولتش ایمن نشینند.</p> <p>ج. گر آتش دل نفهته داری سوزد جانت، به جانت سوزد</p> <p>د. گفت: «نزدیک است والی را سزای؛ آنجا شویم» گفت: «والی از کجا در خانهٔ خمار نیست؟»</p>	۱۹
۰/۵	<p>در بیت «به دستور فرمود تا ساروان / هیون آرد از دشت صد کاروان»: (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>الف. کدام واژه در جایگاه «ممیز» است؟</p> <p>ب. جملهٔ «پیرو» یا «وابسته» را مشخص کنید.</p>	۲۰

۰/۵	<p>تفاوت معنایی فعل «گرفت» را در مصراع‌های زیر، بررسی کنید. (دی ۱۴۰۱)</p> <p>الف. ز کردار بد پوزش اندر گرفت ب. محتسب مستی به ره دید و گریبانش گرفت</p>	۲۱
۱	<p>با توجه به جمله زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (شهریور ۱۴۰۰)</p> <p>«سیاوش، فرزند کاووس، شاه کیانی است که رستم به او رسم پهلوانی می‌آموزد.»</p> <p>الف. کدام گروه اسمی، نقش دستوری «مفعول» دارد؟ ب. یک ترکیب اضافی و یک ترکیب وصفی بیابید و بنویسید. ج. گروه اسمی «شاه کیانی» مسند است یا بدل؟</p>	۲۲
۰/۲۵	<p>فعل «ساخت»، در مصراع «نشد تنگ‌دل، جنگ آتش بساخت»، با همین واژه در کدام گزینه کاربرد معنایی یکسان دارد؟ (شهریور ۹۹)</p> <p>الف. او در مراغه رصدخانه‌ای بزرگ ساخت. ب. آن نامدار لشگری عظیم ساخت. ج. استاد موسیقی، آهنگ زیبایی ساخت. د. او با ناملایمات زندگی ساخت.</p>	۲۳
۰/۷۵	<p>با توجه به ابیات زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (شهریور ۹۹)</p> <p>«سیاوش چنین گفت کای شهریار که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار پراندیشه شد جان کاووس‌کی ز فرزند و سودابه نیک‌پی»</p> <p>الف. کدام واژه در نقش منادا به‌کار رفته است؟ ب. کارکرد «را» در بیت اول چیست؟ ج. یک ترکیب اضافی در بیت دوم بیابید و بنویسید.</p>	۲۴

۰/۷۵	<p>(دی ۹۹) با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.</p> <p>«چنان آمد اسپ و قباى سوار که گفتى سمن داشت اندر کنار»</p> <p>الف. یک حرف ربط وابسته‌ساز بیابید. ب. ترکیب «قباى سوار» وصفی است یا اضافی؟ ج. کدام نقش تبعی در این بیت به کار رفته است؟</p>	۲۵
۰/۲۵	<p>(خرداد ۹۹) نقش دستوری ضمیر مشخص شده را در مصراع زیر بنویسید.</p> <p>که دوزخ <u>مرا</u> زین سخن گشت خوار</p>	۲۶
۰/۵	<p>(خرداد ۹۹) فعل «ساخت» را در دو جمله، با معنای متفاوت به کار ببرید.</p>	۲۷
۰/۵	<p>(شهریور ۹۸) مفهوم فعل «ساخت» را در عبارتهای زیر بنویسید.</p> <p>الف. آن نامدار، لشکری عظیم ساخت. ب. او با ناملایمات زندگی ساخت.</p>	۲۸
۰/۲۵	<p>(دی ۹۸) نقش دستوری واژه مشخص شده را بنویسید.</p> <p>سرانجام <u>گفت</u> ایمن از هر دوان نگردد <u>مرا</u> دل، نه روشن روان</p>	۲۹

۰/۲۵	<p>در همهٔ بیت‌ها، به‌جز گزینۀ شیوۀ بلاغی دیده می‌شود. (خرداد ۹۸)</p> <p>الف. همی داد مزده یکی را دگر که بخشود بر بی‌گنجه دادگر</p> <p>ب. رخ شاه کاووس پرشرم دید سخن گفتنش با پسر نرم دید</p> <p>ج. که هرچند فرزند هست ارجمند دل شاه از اندیشه یابد گزند</p> <p>د. چنین است سوگند چرخ بلند که بر بی‌گناهان نیاید گزند</p>	۳۰
ب. قلمرو ادبی		
۰/۲۵	<p>در بیت «بدان‌گاه سوگند پرمايه شاه / چنین بود آیین و این بود راه» زمینۀ حماسه دیده می‌شود. (خرداد ۱۴۰۴، دی ۱۴۰۱ و ...)</p> <p>پرتکرار</p>	۳۱
۰/۲۵	<p>زمینۀ حماسی بیت «پراگنده کافور بر خویشان / چنان چون بود رسم‌ساز کفن» چیست؟ (شهریور ۱۴۰۳)</p>	۳۲

آرایه مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب نمایید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است).
(شهریور ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. دل گرمی و دم سردی ما بود که گاهی / مردادمه و گاه دی اش نام نهادند	۱. اسلوب معادله
ب. عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می کشد اول چراغ خانه را	۲. تلمیح
ج. بیامد دو صد مرد آتش فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز	۳. جناس همسان
د. خیس خون داغ سهراب و سیاوشها / روکش تابوت تختی هاست	۴. اغراق
	۵. حسن تعلیل

۳۳

زمینه حماسی بیت زیر چیست؟
(دی ۱۴۰۳)

«ز هر در سخن چون بدین گونه گشت
بر آتش یکی را ببايد گذشت»

۳۴

<p>آرایهٔ درست مربوط به هر بیت را از ستون مقابل آن انتخاب کنید. (یک آرایه در ستون «ب» اضافی است.) (دی ۱۴۰۳)</p>													
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ستون الف</th> <th>ستون ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست</td> <td>۱. حس آمیزی</td> </tr> <tr> <td>ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس</td> <td>۲. حسن تعلیل</td> </tr> <tr> <td>ج. رخ شاه‌کاووس پرشرم دید / سخن‌گفتنش با پسر نرم دید</td> <td>۳. ایهام</td> </tr> <tr> <td>د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند</td> <td>۴. اسلوب معادله</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۵. پارادوکس</td> </tr> </tbody> </table>	ستون الف	ستون ب	الف. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۱. حس آمیزی	ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس	۲. حسن تعلیل	ج. رخ شاه‌کاووس پرشرم دید / سخن‌گفتنش با پسر نرم دید	۳. ایهام	د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند	۴. اسلوب معادله		۵. پارادوکس
ستون الف	ستون ب												
الف. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۱. حس آمیزی												
ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس	۲. حسن تعلیل												
ج. رخ شاه‌کاووس پرشرم دید / سخن‌گفتنش با پسر نرم دید	۳. ایهام												
د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند	۴. اسلوب معادله												
	۵. پارادوکس												
۳۵													
۳۶	<p>زمینهٔ حماسی بیت «چنین است سوگند چرخ بلند / که بر بی‌گناهان نیاید گزند» چیست؟ (خرداد ۱۴۰۳)</p>												
۰/۲۵	<p>بزرگوار</p>												
<p>آرایهٔ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.</p>													
۳۷	<p>سیاوش سیه را به تندی بتاخت / نشد تنگ‌دل، جنگ آتش بساخت (مجاز - تشخیص) (شهریور ۱۴۰۲)</p>												
۰/۲۵													
۳۸	<p>سراسر همه دشت بریان شدند / بر آن چهر خندان‌ش گریان شدند (مجاز - تشخیص) (شهریور ۱۴۰۰)</p>												
۰/۲۵													
۳۹	<p>یکی <u>دشت</u> با دیدگان پر ز خون / که تا او کی آید ز آتش برون (ایهام - مجاز) (خرداد ۱۴۰۰)</p>												
۰/۲۵													
۴۰	<p>چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی / ببايد زدن سنگ را بر سبوی (تشخیص - کنایه) (دی ۹۹)</p>												
۰/۲۵													

<p>۰/۵</p>	<p>در بیت زیر، کدام واژه کاربرد مجازی دارد؟ مفهوم آن را بنویسید. (دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) برنگزار</p> <p>«سراسر همه دشت بریان شدند بر آن چهر خندانش، گریان شدند»</p>	<p>۴۱</p>										
<p>۰/۷۵</p>	<p>آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (شهریور ۱۴۰۱)</p> <table border="1" data-bbox="150 612 893 1176"> <thead> <tr> <th>ستون الف</th> <th>ستون ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف. رخ شاه کاووس پرشمرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید</td> <td>۱. حس آمیزی</td> </tr> <tr> <td>ب. شانه می آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس</td> <td>۲. متناقض نما</td> </tr> <tr> <td>ج. یکدم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی</td> <td>۳. حسن تعلیل</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۴. اسلوب معادله</td> </tr> </tbody> </table>	ستون الف	ستون ب	الف. رخ شاه کاووس پرشمرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۱. حس آمیزی	ب. شانه می آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس	۲. متناقض نما	ج. یکدم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی	۳. حسن تعلیل		۴. اسلوب معادله	<p>۴۲</p>
ستون الف	ستون ب											
الف. رخ شاه کاووس پرشمرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۱. حس آمیزی											
ب. شانه می آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس	۲. متناقض نما											
ج. یکدم غریق بحر خدا شو گمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی	۳. حسن تعلیل											
	۴. اسلوب معادله											
<p>۰/۷۵</p>	<p>آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (دی ۱۴۰۱)</p> <table border="1" data-bbox="150 1347 893 1793"> <tbody> <tr> <td>الف. یکی تازی ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه</td> <td>۱. ایهام</td> </tr> <tr> <td>ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را / سیل یکسان می کند پست و بلند راه را</td> <td>۲. اغراق</td> </tr> <tr> <td>ج. در عالم پیر، هرکجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش سودایی است</td> <td>۳. حسن تعلیل</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۴. اسلوب معادله</td> </tr> </tbody> </table>	الف. یکی تازی ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه	۱. ایهام	ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را / سیل یکسان می کند پست و بلند راه را	۲. اغراق	ج. در عالم پیر، هرکجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش سودایی است	۳. حسن تعلیل		۴. اسلوب معادله	<p>۴۳</p>		
الف. یکی تازی ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه	۱. ایهام											
ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را / سیل یکسان می کند پست و بلند راه را	۲. اغراق											
ج. در عالم پیر، هرکجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش سودایی است	۳. حسن تعلیل											
	۴. اسلوب معادله											

<p>۰/۵</p>	<p>در همه ابیات، به <u>جز</u> گزینه زمینه «ملی» حماسه آشکار است. (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>الف. پراکنده کافور بر خویش‌تن چنان چون بود رسم‌وساز کفن ب. چنین است سوگند چرخ بلند که بر بی‌گناهان نیاید گزند ج. رخ شاه‌کاوس پرشرم دید سخن گفتنش با پسر نرم دید د. بدان‌گاه سوگند پرمایه شاه چنین بود آیین و این بود راه</p>	<p>۴۴</p>
<p>۰/۵</p>	<p>در بیت زیر، مفهوم کنایه مصراع دوم را بنویسید. (دی ۱۴۰۰)</p> <p>«چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی بباید زدن سنگ را بر سبوی»</p>	<p>۴۵</p>
<p>۰/۵</p>	<p>کدام‌یک از ابیات زیر، دارای زمینه ملی حماسه است؟ (دی ۱۴۰۰)</p> <p>الف. «بدان‌گاه سوگند پرمایه شاه چنین بود آیین و این بود راه» ب. «سراسر همه دشت بریان شدند بر آن چهر خدانش گریان شدند»</p>	<p>۴۶</p>

در هریک از بیت‌های ردیف اول کدام‌یک از آرایه‌های ردیف دوم به کار رفته است؟
(خرداد ۱۴۰۰)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. پیامد دوصد مرد آتش‌فروز / دمیدندگفتی شب آمد به روز	۱. حسن تعلیل
ب. آن کسی را که در این مُلک، سلیمان کردیم / مَلت امروز یقین کرد که او اهرمن است	۲. تلمیح
ج. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	۳. اغراق

۰/۷۵

۴۷

در کدام‌یک از ابیات زیر، زمینه قهرمانی حماسه، بارز است؟
(خرداد ۱۴۰۰)

- الف. سیاوش سیه را به‌تندی بتاخت
نشد تنگ‌دل، جنگ آتش بساخت
- ب. پراکنده کافور بر خویش‌تن
چنان چون بود رسم‌وساز کفن
- ج. بدان‌گاه سوگند پرمایه شاه
چنین بود آیین و این بود راه
- د. سراسر همه دشت بریان شدند
بر آن چهر خندانش، گریان شدند

۰/۲۵

۴۸

۰/۲۵	<p>زمینه حماسی بیت زیر را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. (شهریور ۹۹)</p> <p>چنین است سوگند چرخ بلند که بر بی‌گناهان نیاید گزند (ملّی / قهرمانی)</p>	۴۹
۰/۷۵	<p>هریک از آرایه‌های «تلمیح، مجاز و اسلوب معادله» در کدام بیت، دیده می‌شود؟</p> <p>الف. از دست و زبان که برآید کز عهده شکرش به درآید ب. عشق بر یک فرش بنشانند گدا و شاه را سیل، یکسان می‌کند پست و بلند راه را ج. آتش ابراهیم را نبود زیان هر که نمودی است، گو می‌ترس از آن</p>	۵۰
۰/۵	<p>هریک از بیت‌های زیر، دارای کدام زمینه حماسه است؟ (خرداد ۹۹)</p> <p>الف. «سیاوش سیه را به تندی بتاخت نشد تنگ‌دل، جنگ آتش بساخت» ب. «بدان گاه سوگند پرمايه شاه چنین بود آیین و این بود راه»</p>	۵۱

۰/۵	<p>کدام یک از ویژگی‌های حماسه در بیت‌های زیر دیده می‌شود؟ آن‌ها را از کمانک‌های مقابل انتخاب کنید. الف. «بدان گاه ســوگند پرمایه شاه چنیــن بود آییــن و این بــود راه» ب. یکی تازی‌ای برنشسته سـیاه همی خاک نعلش برآمد به ماه (خرق عادت - ملی)</p>	۵۲
-----	---	----

پ. قلمرو فکری

۰/۵	<p>براساس مضمون بیت «آتش ابراهیم را نبود زیان / هرکه نمرودی است، گو می‌ترس از آن» هر یک از موارد خواسته شده، معادل کدام شخصیت‌ها در داستان گذر سیاوش از آتش (موبد / سیاوش / کیکاووس / سودابه) است؟ الف. ابراهیم: ب. نمرود:</p>	۵۳
-----	--	----

مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» مشخص کنید. (در
 ستون ب، یک مورد اضافی است.)
 (شهریور ۱۴۰۳)

ستون ب	ستون الف
۱. جاودانگی نام نیک	الف. شو منفجر ای دل زمانه / وان آتش خود نهفته میسند
۲. ترجیح مرگ بر ننگ	ب. ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگردد تبه نام و گفتار پاک
۳. وارستگی	ج. سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخت گشت خوار
۴. جاه‌طلبی	د. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت
۵. دعوت به ظلم‌ستیزی	

۵۴

معنای ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

۰/۲۵	(شهریور ۱۴۰۳)	پراندیشه شد جان کاووس کی	۵۵
۰/۵	(خرداد ۱۴۰۳)	سیاوش را تنگ در بر گرفت	۵۶
۰/۷۵	(شهریور ۱۴۰۲)	همی کند سودابه از خشم موی / همی ریخت آب و همی خست روی	۵۷
۰/۵	(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) پرتکرار	چنین است سوگند چرخ بلند / که بر بی گناهان نیاید گزند	۵۸
۰/۵	(خرداد ۱۴۰۲)	اگر کوه آتش بود، بسپریم / از این تنگ خوار است اگر بگذرم	۵۹
۰/۷۵	(شهریور ۱۴۰۱)	به دستور فرمود تا ساروان / هیون آرد از دشت، صد کاروان	۶۰
۰/۵	(دی ۱۴۰۱، دی ۹۹) پرتکرار	سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار	۶۱
۰/۵	(خرداد ۱۴۰۱)	سراسر همه دشت بریان شدند / بر آن چهر خندانش، گریان شدند	۶۲
۰/۵	(شهریور ۱۴۰۰، دی ۱۴۰۰) پرتکرار	بدان گه که شد پیش کاووس باز / فرود آمد از باره، بردش نماز	۶۳
۰/۵	(خرداد ۱۴۰۰)	چو او را بدیدند برخاست غو / که آمد ز آتش برون شاه نو	۶۴
۱	(شهریور ۹۹)	ور ایدون که زین کار هستم گناه / جهان آفرینم ندارد نگاه	۶۵
۰/۵	(خرداد ۹۸)	چو خواهی که پیدا کنی گفت و گوی / نباید زدن سنگ را بر سبوی	۶۶

۰/۵	<p>علت خشم سودابه در بیت «همی کند سودابه از خشم موی / همی ریخت آب و همی خست روی» چه بود؟ (دی ۱۴۰۳)</p>	۶۷
۰/۵	<p>مفهوم بیت «بنده حلقه به گوش ار نوازی برود / لطف کن، لطف که بیگانه شود حلقه به گوش» چیست؟ (خرداد ۱۴۰۳)</p>	۶۸
۰/۲۵	<p>بیت «چنان آمد اسپ و قبای سوار / که گفתי سمن داشت اندر کنار» در توصیف کدام شخصیت است؟ (خرداد ۱۴۰۳)</p>	۶۹
۰/۲۵	<p>بیت «سرانجام گفت ایمن از هر دوان / نگردد مرا دل، نه روشن روان» از زبان چه کسی بیان شده است؟ (شهریور ۱۴۰۲)</p>	۷۰
۰/۲۵	<p>بیت زیر، بیانگر کدام «زمینه حماسه» است؟ «چنین است سوگند چرخ بلن که بر بی گناهان نیاید گزند» (شهریور ۱۴۰۲)</p>	۷۱
۰/۵	<p>با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) پرتکار</p> <p>«یکی تازی ای برنشسته سیاه همی خاک نعلش برآمد به ماه» الف. منظور از «تازی سیاه» چیست؟ ب. مفهوم مصراع دوم را بنویسید.</p>	۷۲
۰/۲۵	<p>مراد از «این سخن» در بیت زیر چیست؟ (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>«سیاوش چنین گفت کای شهریار که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار»</p>	۷۳
۰/۵	<p>بیت «چنان آمد اسپ و قبای سوار / که گفתי سمن داشت اندر کنار» را با مضمون بیت زیر مقایسه کنید. (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>«آتش ابراهیم را نبود زیان هرکه نمودی است گو می ترس از آن»</p>	۷۴

۰/۲۵	<p>کدام بیت بیانگر داوری مردم درباره «سیاوش» است؟ (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>الف. سر پر ز شرم و بهایی مراست اگر بی‌گناهم رهایی مراست</p> <p>ب. همی‌داد مژده یکی را دگر که بخشود بر بی‌گنه دادگر</p>	۷۵
۰/۲۵	<p>در بیت زیر، پس از آنکه «دوصد مرد آتش فروز» در آتش می‌دمند، چه اتفاقی می‌افتد؟ (دی ۱۴۰۱)</p> <p>«بیامد دوصد مرد آتش فروز دمیدند گفتی شب آمد به روز»</p>	۷۶
۰/۵	<p>از بیت‌های زیر، برای هریک از مفاهیم خواسته شده، یک معادل کنایی بیابید و بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰)</p> <p>الف. چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی بباید زدن سنگ را بر سبوی</p> <p>ب. روی‌ها چون زین بیابان درکنند جمله سر از یک‌گریبان برکنند</p> <p>۱. به وحدت رسیدن: ۲. آزمایش کردن:</p>	۷۷
۰/۵	<p>با توجه به بیت‌های زیر، دلیل نگرانی کاووس درباره زن و فرزندش چیست؟ (خرداد ۱۴۰۰)</p> <p>«پراندیشه شد جان کاووس‌کی ز فرزند و سودابه نیک‌پی کزین دو، یکی گر شود نابه‌کار از آن پس که خواند مرا شهریار؟»</p>	۷۸

۰/۵	با توجه به بیت «چو بخشایش پاک یزدان بود / دم آتش و آب یکسان بود»، شاعر چه عاملی را سبب تأثیر یکسان آب و آتش می‌داند؟ (دی ۹۹)	۷۹										
	هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است.) (خرداد ۹۹)											
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ستون الف</th> <th>ستون ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف. سیاوش بدو گفت انده مدار / کزین سان بود گردش روزگار</td> <td>۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه</td> </tr> <tr> <td>ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست</td> <td>۲. ابراز خشم بر دشمن</td> </tr> <tr> <td>ج. شیر مردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف</td> <td>۳. بیگانه‌ستیزی</td> </tr> <tr> <td>د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌الحزن است</td> <td>۴. تقدیرگرایی</td> </tr> </tbody> </table>	ستون الف	ستون ب	الف. سیاوش بدو گفت انده مدار / کزین سان بود گردش روزگار	۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه	ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست	۲. ابراز خشم بر دشمن	ج. شیر مردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف	۳. بیگانه‌ستیزی	د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌الحزن است	۴. تقدیرگرایی	۸۰
ستون الف	ستون ب											
الف. سیاوش بدو گفت انده مدار / کزین سان بود گردش روزگار	۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه											
ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست	۲. ابراز خشم بر دشمن											
ج. شیر مردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف	۳. بیگانه‌ستیزی											
د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌الحزن است	۴. تقدیرگرایی											
۰/۵	در بیت «پراگنده کافور بر خویشتن / چنان چون بود رسم‌وساز کفن»، منظور شاعر را از «مصراع اول» بنویسید. (شهریور ۹۸)	۸۱										
۰/۲۵	با توجه به بیت «بیامد دوصد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز»، کدام توضیح درست است؟ الف. از شعله بزرگ آتش، شب مثل روز روشن شد. ب. از بسیاری دود، روز مثل شب تاریک شد.	۸۲										

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی
لغت

۱- معنای واژه «اندیشه» در بیت «و زین دختر شاه هاماوران / پر اندیشه گشتی
به دیگر کران» با کدام گزینه یکسان است؟ (۰/۲۵)
(خرداد ۱۴۰۴)

الف. چو شب تیره گردد شبیخون کنیم

ز دل ترس و اندیشه بیرون کنیم

ب. چو بشنید خسرو از آن شاد گشت

روانش ز اندیشه آزاد گشت

ج. غلام عشق شو کاندیشه این است

همه صاحب‌دلان را پیشه این است

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی «اندیشه» جز معنای مشهور «تفکر»، در معنی «نگرانی،
دغدغه ذهنی، غم» نیز به کار می‌رود.

برای واژه مشخص شده یک برابر معنایی مناسب بنویسید.

(خرداد ۱۴۰۱)

۲- اگر کوه آتش بود بسپرم (۰/۲۵)

پاسخ طمی می کنم، می پیمایم (۰/۲۵)

درس نامه لغات مهم درس دوازدهم

آزرم: شرم، حیا

ارتفاع: محصول زمین های زراعتی؛ ارتفاع ولایت: عایدات و درآمدهای مملکت

اندیشه: بدگمانی، اندوه، ترس، اضطراب، فکر

بریان: در لغت کباب شده و پخته شده بر آتش، مجازاً ناراحت و مضطرب

تازی: اسبی از نژاد عربی با گردن کشیده و پاهای باریک

تپش: اضطراب ناشی از گرمی و حرارت، گرمی و حرارت

تطاول: ستم و تعدی، به زور به چیزی دست یافتن

حشم: خدمتکاران، خویشان و زیردستان فرمانروا

خستن: زخمی کردن

خود: کلاه خود

خیره سر: گستاخ و بی شرم، لجوج

دستور: وزیر، مشاور

زوال: نابودی

سبو: کوزه

سمن: نوعی درخت گل، یاسمن

سپردن: طمی کردن، پیمودن

شبیخون: حمله ناگهانی دشمن در شب

طرح افکندن: کنایه از بنا نهادن؛ طرح ظلم افکندن: سبب پیدایش و گسترش

ظلم شدن

غو: بانگ و خروش، فریاد

فریادرس: یاور، دستگیر

کربت: غم، اندوه؛ کربت جور: اندوه حاصل از ظلم و ستم

مقرر شدن: ثبات و دوام یافتن

موبد: روحانی زرتشتی، مجازاً مشاور

مکاید: جمع مکیده یا مکیدت؛ کیده‌ها، مکرها، حيله‌ها

نماز بردن: تعظیم کردن

نواختن: کسی را با گفتن سخنان محبت‌آمیز یا بخشیدن چیزی مورد محبت قرار دادن

نیک‌پی: خوش‌قدم

نیک‌دهش: نیک‌کننده

هشیوار: هوشیار، هوشیارانه، آگاهانه

هیون: شتر قوی‌هیکل و درشت‌اندام

ولایت: کشور، سرزمین

(شهریور ۹۹)

۳- در بیت زیر، کدام واژه متضاد واژه «شادی» است؟ (۰/۲۵)

«چو بشنید خسرو، از آن شاد گشت

روانش ز اندیشه آزاد گشت»

پاسخ واژه اندیشه (۰/۲۵)

املا

در بیت‌های زیر، «غلط‌های املائی» را مشخص کنید و شکل صحیح آن‌ها را بنویسید.

۴- چنان آمد اسپ و قباى سوار / که گفتی ثمن داشت اندر کنار (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ سمن (۰/۲۵)

۵- سیاوش چنین گفت کای شه‌ریار / که دوزخ مرا زین سخن گشت خار (۰/۲۵)

(دی ۹۸)

پاسخ خوار (۰/۲۵)

درس‌نامه

لغات مهم املائی درس دوازدهم

آزرم، حیا، عفاف، سیو، گزند، خوار، دل‌گسل، هیون، ساروان، نظاره، نعل، غو، قبا، سمن،
مجروح، ضربت، عجم، تناول، رعیت، کربت، ارتفاع، نقصان، ضحاک، مقرر

املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۶- چو او را بدیدند (برخاست / برخواست) گو / که آمد ز آتش برون شاه نو (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲، شهریور ۱۴۰۰) **پرتخار**

پاسخ برخاست (۰/۲۵)

۷- از مکاید فعلش به جهان برفتند و از کربت جورش راه (غربت / قربت)

گرفتند. (۰/۲۵). (خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ غربت (۰/۲۵)

۸- سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخن گشت (خار /

خوار) (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱، شهریور ۹۸) **پرتخار**

پاسخ خوار (۰/۲۵)

۹- از این تنگ (خوار - خار) است اگر بگذرم (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ خوار، (۰/۲۵)

مشاوره نهایی «خاستن»، به معنی «بلند شدن» است و «خواستن»، به معنی «طلب کردن». «خار» به معنی «گیاهی تیز» است و «خوار» به معنی «پست، آسان».

۱۰- کدام یک از ابیات زیر، فاقد غلط املایی است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

الف. چو او را بدیدند برخاستت غو

ب. که آمد ز آتش برون شاه نو

ج. نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی

د. نتوان شبیح تو گفتن که تو در وهم نیایی

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

۱۱- در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۱)

(دی ۱۴۰۰)

گرامت و تاوان - اطراق و در جایی ماندن - چریغ آفتاب - صد کاروان حیون - آذرم و حیا - گزند و آسیب - عساره تاک

پاسخ (۰/۲۵) - صد کاروان هیون (۰/۲۵) - آزرَم و حیا (۰/۲۵) - عصاره (۰/۲۵)

۱۲- در گروه کلمات زیر، سه مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۰/۷۵)

(خرداد ۹۹)

عملیات احداث، یقما و تاراج، چریغ آفتاب، جتّه آدمی، صدای مهیب، آذرم و حیا، سطور و چهارپا، مسلک و روش

پاسخ یقما و تاراج: یغما (۰/۲۵)؛ آذرم و حیا: آزرَم (۰/۲۵)؛ سطور و چهارپا: ستور (۰/۲۵)

دستور

۱۳- نقش واژه‌های «قصه» و «سخت» در شعر «قصه می‌گوید: / این برایش سخت آسان بود» با کدام واژه‌های بیت «مگر کاتش تیز پیدا کند / گنه کرده را زود رسوا کند» به ترتیب یکسان است؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ آتش (۰/۲۵) زود (۰/۲۵)

نکته سؤال کلمه «سخت» گاهی در معنای «بسیار» قید جمله واقع می‌شود و نباید آن را با «سخت» به معنی «دشوار» یا «سخت» به معنی «محکم و استوار» اشتباه بگیرید.

درس‌نامه

قید بخشی از جمله است که جمله یا جزئی از آن را مقید می‌کند یا توضیحی دربارهٔ زمان، مکان، حالت، تردید، یقین، تکرار و ... را به جمله می‌افزاید. بعضی از کلمات همیشه قیدند: کلمات تنوین‌دار (اصلاً، حتماً، یقیناً و ...)، همیشه، هرگز، هنوز، همواره، البته، اکنون، متأسفانه، ناگهان، نیز و قید از اجزای اصلی جمله نیست و حذف آن از جمله به ساختار و معنای جمله آسیبی نمی‌رساند. ضمناً متمم‌هایی که می‌توانند از جمله حذف شوند و فعل به آن‌ها نیازی ندارد، قید به حساب می‌آیند؛ مثلاً در جمله «من غذا را با قاشق خوردم»، «با قاشق» متمم قیدی است و «خوردن» که فعل سه‌جزئی مفعولی است، به آن نیازی ندارد.

۱۴- مفهوم نشانه «ان» در عبارت «همگنان را خون گرمی بود» با کدام گزینه

(شهریور ۱۴۰۳)

یکسان است؟ (۰/۲۵)

الف. گفت «مستی زان سبب افتان و خیزان می‌روی»

گفت: «جرم راه رفتن نیست، ره هموار نیست»

ب. سرانجام گفت ایمن از هر دوان

نگردد مرا دل، نه روشن روان

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی «ان» می‌تواند نشانه جمع، نسبت، مکان، زمان، صفت فاعلی یا شباهت باشد. «ان» در «همگنان» نشانه جمع است. در «افتان» و «خیزان» نشانه صفت فاعلی است و در «هر دوان» نیز نشانه جمع است. به تلفظ «هر دوان» دقت کنید: «ان» در «دوان» نشانه صفت فاعلی است اما در «هر دوان» نشانه جمع است، البته در متون فارسی معاصر از «هر دوان» استفاده نمی‌شود و «هر دو» جای آن را گرفته است.

(دی ۱۴۰۳)

۱۵- نوع حذف فعل را در عبارت زیر مشخص نمایید. (۰/۲۵)

همان به کزین زشت‌کردار دل

بشویم کنم چاره دل‌گسل

پاسخ معنوی (معنایی) (۰/۲۵)

۱۶- کاربرد معنایی فعلِ «شد» در کدام بیت متفاوت است؟ (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۲)

- الف. پُر اندیشه شد جان کاووس کی
 ز فرزند و سودابه نیک‌پی
 ب. بدان‌گه که شد پیش کاووس باز
 فرود آمد از باره، بردش نماز
 ج. سراسر همه دشت بریان شدند
 بر آن چهرِ خدانش، گریان شدند
 د. نخستین دمیدن سیه شد ز دود
 زبانه برآمد پس از دود، زود

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی «شدن» در زبان فارسی دو کاربرد دارد:

۱. **اسنادی**: با نهاد و مسند می‌آید و معنای تغییر وضعیت چیزی را می‌رساند.
 ۲. **غیراسنادی، دوجزئی**: تنها با نهاد می‌آید و معنای «رفتن» دارد.
- با دقت در ابیات بالا می‌بینیم که در بیت «الف» «جان» نهاد است و «پراندیشه» مسند. در بیت «ج» «همه دشت» نهاد است و «بریان» مسند. در بیت «د» نیز نهاد محذوف است و «سیه» مسند؛ بنابراین «شدن» در تمامی این ابیات کاربرد اسنادی دارد. در بیت «ب» اما نهاد محذوف است و مسندی هم در کار نیست، ضمناً این فعل با «پیش کاووس» به کار رفته که ما را مطمئن می‌کند که کاربردش غیراسنادی است و معنای «رفتن» دارد.

۱۷- در جملهٔ دوم عبارت زیر، فعل «بسازند» را از نظر کاربرد معنایی بررسی کنید. (۰/۲۵)

«ساسانیان برای اینکه بتوانند دیواره‌های مرزی استواری بسازند، مجبور شدند مدتی با دشمنان نواحی شمال شرقی ایران بسازند.»

پاسخ سازگاری کنند. / مدارا کنند. (۰/۲۵)

مشاورهٔ نهایی افعال مشتق از مصدر «ساختن» می‌توانند معنای مختلفی داشته باشند:

- ♦ بنا کردن: سه‌جزئی مفعولی ← او خانه را ساخت.
- ♦ کردن: سه‌جزئی مسندی ← از دشمن خود دوست ساخت.
- ♦ آماده شدن: دوجزئی ← جنگ آتش بساخت.
- ♦ فراهم کردن: سه‌جزئی مفعولی ← آن نامدار لشکری عظیم ساخت.
- ♦ تولید کردن: سه‌جزئی مفعولی ← او آهنگ زیبایی ساخت.
- ♦ سازگاری و مدارا کردن: سه‌جزئی متممی (با حرف اضافهٔ «با») ← او با دشمنانش ساخت.

۱۸- با توجه به جملهٔ زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۱) (دی ۱۴۰۲)

«سیاوش، فرزند کاووس، شاه کیانی است که رستم به او رسم پهلوانی می‌آموزد.»

الف. کدام گروه اسمی، نقش دستوری «مفعول» دارد؟

ب. یک «ترکیب وصفی» بیابید و بنویسید.

ج. یک نمونه «نقش تبعی» بیابید و نوع آن را مشخص کنید.

پاسخ الف. رسم پهلوانی (۰/۲۵)

ب. ترکیب وصفی: شاه کیانی (۰/۲۵)

ج. فرزند کاووس (۰/۲۵) بدل (۰/۲۵)

۱۹- در کدام گزینه «حذف به قرینه معنایی» صورت پذیرفته است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

الف. عشق من، خنده تو

در تاریک‌ترین لحظه‌ها می‌شکفت.

ب. پادشاه را کرم باید تا بر او گرد آیند و رحمت تا در پناه دولتش ایمن نشینند.

ج. گر آتشی دل نفهته داری

سوزد جانت، به جانت سوگند

د. گفت: «نزدیک است والی را سرای؛ آنجا شویم»

گفت: «والی از کجا در خانه خمار نیست؟»

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

۲۰- در بیت «به دستور فرمود تا ساروان / هیون آرد از دشت صد کاروان»: (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

الف. کدام واژه در جایگاه «ممیز» است؟

ب. جمله «پیرو» یا «وابسته» را مشخص کنید.

پاسخ الف. کاروان (۰/۲۵) ب. تا ساروان هیون آرد از دشت صد کاروان (۰/۲۵)

مشاوره نهایی دقت داشته باشید که غیر از ممیزهای رایج (کیلو، گرم، متر، عدد، نفر و ...) دیگر کلمات نیز می‌توانند ممیز واقع شوند. برای یافتن ممیز نباید به حفظ کردن ممیزهای رایج بسنده کنید؛ بلکه باید به کاربرد آن توجه داشته باشید؛ مثلاً در «صد کاروان هیون»، «کاروان» مشخص می‌کند که عدد «صد» بر اساس چه واحد شمارشی است. گاهی در اشعار کلمات نارایج‌تری نیز ممیز واقع می‌شوند: یک کربلا شکوه، به چشمت نهفته است.

۲۱- تفاوت معنایی فعل «گرفت» را در مصراع‌های زیر، بررسی کنید. (۰/۵) (دی ۱۴۰۱)

الف. ز کردار بد پوزش اندر گرفت

ب. محتسب مستی به ره دید و گریبانش گرفت

پاسخ الف. آغاز کرد (۰/۲۵) ب. اخذ کرد (۰/۲۵)

۲۲- با توجه به جمله زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۱) (شهریور ۱۴۰۰)

«سیاوش، فرزند کاووس، شاه کیانی است که رستم به او رسم پهلوانی می‌آموزد.»

الف. کدام گروه اسمی، نقش دستوری «مفعول» دارد؟

ب. یک ترکیب اضافی و یک ترکیب وصفی بیابید و بنویسید.

ج. گروه اسمی «شاه کیانی» مسند است یا بدل؟

پاسخ الف. رسم پهلوانی (۰/۲۵) ب. اضافی: فرزند کاووس یا رسم پهلوانی (۰/۲۵)

وصفی: شاه کیانی (۰/۲۵) ج. بدل (۰/۲۵)

۲۳- فعل «ساخت»، در مصراع «نشد تنگ‌دل، جنگ آتش بساخت»، با همین

واژه در کدام گزینه کاربرد معنایی یکسان دارد؟ (۰/۲۵) (شهریور ۹۹)

الف. او در مراغه رصدخانه‌ای بزرگ ساخت.

ب. آن نامدار لشگری عظیم ساخت.

ج. استاد موسیقی، آهنگ زیبایی ساخت.

د. او با ناملايمات زندگی ساخت.

پاسخ گزینه «ب» (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

۲۴- با توجه به ابیات زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۷۵)

«سیاوش چنین گفت کای شـهریار

که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار

پراندیشه شد جان کاووس‌کی

ز فرزند و سودابه نیک‌پی»

الف. کدام واژه در نقش منادا به‌کار رفته است؟

ب. کارکرد «را» در بیت اول چیست؟

ج. یک ترکیب اضافی در بیت دوم بیابید و بنویسید.

پاسخ الف. شهریار (۰/۲۵) ب. حرف اضافه (۰/۲۵) ج. ترکیب اضافی: جان کاووس‌کی (۰/۲۵)

درس‌نامه منادا

به اسمی که مورد خطاب و ندا قرار گیرد، منادا می‌گویند. حروف ندا عبارت‌اند از «ای»، «یا»، «ایا»، «آی» و «ا» بعد از منادا (مثل «سعیدیا مرد نکونام نمیرد هرگز»). دقت کنید که گاهی حرف ندا از جمله حذف می‌شود و منادا را باید از لحن جمله دریافت:

◊ سعیدی نگفتمت که مرو در کمند عشق

تیر نظر بیفکند افراسیاب را

همچنین منادا گاهی از جمله حذف می‌شود:

◊ ای که گفتی دیده از دیدار بت‌رویان بدوز

هرچه گویی چاره‌دانم کرد جز تقدیر را (ای کسی که گفتی...)

(دی ۹۹)

۲۵- با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۷۵)

«چنان آمد اسب و قباى سوار»

که گفتی سمن داشت اندر کنار»

الف. یک حرف ربط وابسته‌ساز بیابید.

ب. ترکیب «قباى سوار» وصفی است یا اضافی؟

ج. کدام نقش تبعی در این بیت به کار رفته است؟

پاسخ الف. که (۰/۲۵) ب. اضافی (۰/۲۵) ج. معطوف (۰/۲۵)**مشاوره نهایی** تمایز «نوع» با «نقش»

«نوع» هر کلمه هویت آن کلمه به صورت مستقل است و «نقش» هر کلمه جایگاه آن کلمه در ساختار جمله را مشخص می‌کند. یک واژه می‌تواند از لحاظ «نوع» صفت باشد اما در جمله نقش قید یا مسند یا حتی مضاف‌إلیه بگیرد. دقت داشته باشید که صفت می‌تواند جانشین موصوف خود شود و نقشی را داشته باشد که موصوف (اسم) آن دارد. مثلاً در بیت سؤال «سوار» از نظر نوع صفت است اما جانشین اسم شده و نقش مضاف‌إلیه را گرفته است. در ترکیب «قباى سوار»، «سوار» قبا را توصیف نمی‌کند؛ بلکه نشان می‌دهد که این قبا به چه کسی تعلق دارد.

۲۶- نقش دستوری ضمیر مشخص شده را در مصراع زیر بنویسید. (۰/۲۵)

(خرداد ۹۹)

که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار**پاسخ** متمم (۰/۲۵)

۲۷- فعل «ساخت» را در دو جمله، با معنای متفاوت به کار ببرید. (۰/۵) (خرداد ۹۹)

پاسخ ۱. او با ناملايمات زندگى ساخت. (کنار آمد / سازش کرد). (۰/۲۵)؛ ۲. در کنار آن ورزشگاه، بیمارستان بزرگی ساختند. (بنا کردند). (۰/۲۵) (به سایر پاسخ‌های درست، نمره اختصاص می‌یابد.)

۲۸- مفهوم فعل «ساخت» را در عبارتهای زیر بنویسید. (۵/۰) (شهریور ۹۸)

الف. آن نامدار، لشکری عظیم ساخت. ب. او با ناملایمات زندگی ساخت.

پاسخ الف. فراهم کرد (۵/۰) ب. سازش کرد (۵/۰)

۲۹- نقش دستوری واژه مشخص شده را بنویسید. (۲۵/۰) (دی ۹۸)

سرانجام گفت ایمن از هر دوان

نگردد مرا دل، نه روشن روان

پاسخ ایمن: مسند (۲۵/۰)

مشاوره نهایی فعلهای مشتق از مصدر «گشتن» می‌توانند معنیهای زیر

را داشته باشند:

- ◊ شدن: سه‌جزئی مسندی ← دل من ایمن نگردد.
- ◊ جست‌وجو کردن: دوجزئی ← او به دنبال کیفش گشت.
- ◊ چرخیدن: دوجزئی ← او دور کعبه گشت.

۳۰- در همهٔ بیت‌ها، به‌جز گزینۀ شیوۀ بلاغی دیده می‌شود. (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

- الف. همی داد مژده یکی را دگر
 که بخشود بر بی‌گناه دادگر
- ب. رخ شاه کاووس پرشرم دید
 سخن گفتنش با پسر نرم دید
- ج. که هرچند فرزند هست ارجمند
 دل شاه از اندیشه یابد گزند
- د. چنین است سوگند چرخ بلند
 که بر بی‌گناهان نیاید گزند

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

مشاورۀ نهایی در شیوۀ بلاغی ترتیب عادی اجزای جمله (نهاد - مفعول

/ متمم / مسند - فعل) به هدف تأثیر بیشتر سخن یا به‌ضرورت وزن شعر به‌هم می‌ریزد؛ بنابراین هر جمله‌ای که فعلش در پایان آن جمله نیامده باشد یا نهادش بعد از مسند آمده باشد یا هر شکل دیگری از جابه‌جایی اجزا در آن رخ داده باشد، به شیوۀ بلاغی است. موارد زیر نیز باعث می‌شوند شیوۀ ساخت جمله را بلاغی بدانیم:

- جابه‌جایی ضمیر پیوسته

◆ چنان مرغ دلم را صید کردی

که بازش دل نمی‌خواهد نشیمن:

◆ «ش» مضاف‌إلیه «دل» است.

«را» فک اضافه

◆ سرانجام گفت ایمن از هر دوان

نگردد مرا دل، نه روشن روان:

◆ دل من ایمن نگردد.

نکته: اگر واژه‌ای در آغاز جمله و قبل از نهاد بیاید که نقش قید داشته باشد، آن جمله را باید به شیوۀ عادی دانست.

ب. قلمرو ادبی

۳۱- در بیت «بدان‌گاه سوگند پرمایه شاه / چنین بود آیین و این بود راه» زمینه

..... حماسه دیده می‌شود. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴، دی ۱۴۰۱ و ...)

برتقدار

پاسخ ملی یا قومی (۰/۲۵)

درس‌نامه حماسه و زمینه‌هایش

حماسه:

◊ لغت: دلاوری و شجاعت

◊ اصطلاح: شعری با ویژگی‌های زیر:

◊ داستانی: شکل گرفتن حماسه‌ها در بستری از حوادث

◊ قهرمانی: به تصویر کشیدن انسانی متمایز از دیگران از نظر توانایی‌های

جسمی و روحی با بهره‌گیری از واژگان و زبان حماسی

◊ قومی و ملی: به نمایش گذاشتن اخلاق فردی و اجتماعی و عقاید فکری و

مذهبی یک ملت در قالب حوادث قهرمانی و در زمینه‌ای از واقعیات

◊ حوادث خارق‌العاده (خرق عادت): طرح حوادث، انسان‌ها و موجوداتی

ناهمساز با منطق عینی و تجربه علمی (مثال: سیمرغ در شاهنامه)

مشاوره نهایی در سؤالاتی که زمینه حماسه از شما خواسته می‌شود:

◊ اگر بر توانایی‌های یک فرد تأکید شده بود، با زمینه قهرمانی مواجهیم.

◊ اگر داستانی در آن طرح شده بود، با زمینه داستانی مواجهیم.

◊ اگر به رسوم و عادات و آیین‌ها و مضامین وطن‌پرستانه اشاره شده بود، با

زمینه قومی و ملی مواجهیم.

◊ اگر به اتفاقاتی و رای منطقی زندگی روزمره اشاره شده بود، با زمینه خرق

عادت مواجهیم.

مشاوره مصحح کلیدواژه‌های موجود در بیت بالا «آیین» و «شاه» هستند. «آیین»

به معنای رسم است و از همین جا متوجه زمینه قومی و ملی می‌شویم؛ همچنین

پادشاه یک چهره ملی است.

۳۲- زمینه حماسی بیت «پراگنده کافور بر خویشتن / چنان چون بود رسم‌وساز کفن» چیست؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ ملی یا میهنی یا قومی (۰/۲۵)

مشاوره مصحح کلیدواژه بیت بالا «رسم‌وساز» است؛ این کلمات به ما نشان می‌دهند که شاعر به رسوم و آداب قومی و ملی اشاره می‌کند.

۳۳- آرایه مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب نمایید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است). (۱)

(شهریور ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. دل‌گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی / مردادمه و گاه دیش نام نهادند	۱. اسلوب معادله
ب. عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را	۲. تلمیح
ج. پیامد دو صد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز	۳. جناس همسان
د. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۴. اغراق
	۵. حسن تعلیل

پاسخ الف. «۵» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۴» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۳۴- زمینه حماسی بیت زیر چیست؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

«ز هر در سخن چون بدین‌گونه گشت

بر آتش یکی را ببايد گذشت»

پاسخ ملی (۰/۲۵)

مشاوره مصحح یکی از بن‌مایه‌های اساطیری ایرانی گذر از آتش به قصد آزمایش است؛ این بیت نیز به همین امر اشاره دارد و زمینه آن ملی است.

۳۵- آرایهٔ درست مربوط به هر بیت را از ستون مقابل آن انتخاب کنید. (یک آرایه در ستون «ب» اضافی است). (۱)

(دی ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۱. حس آمیزی
ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی بپرس	۲. حسن تعلیل
ج. رخ شاه‌کاووس پرشرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۳. ایهام
د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند	۴. اسلوب معادله
	۵. پارادوکس

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۳۶- زمینهٔ حماسی بیت «چنین است سوگند چرخ بلند / که بر بی‌گناهان نیاید گزند» چیست؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پرتکرار

پاسخ ملی یا میهنی یا قومی (۰/۲۵)

آرایهٔ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۳۷- سیاوش سیه را به تندی بتاخت / نشد تنگ‌دل، جنگ آتش بساخت (مجاز - تشخیص) (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ مجاز (سیه: مجازاً اسب سیاه)

۳۸- سراسر همه دشت بریان شدند / بر آن چهر خندانش گریان شدند (مجاز - تشخیص) (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

پاسخ مجاز (دشت: مردم دشت)

۳۹- یکی دشت با دیدگان پر ز خون / که تا او کی آید ز آتش برون (ایهام -

(خرداد ۱۴۰۰)

مجاز) (۰/۲۵)

پاسخ مجاز (۰/۲۵) (دشت: مردم دشت)

۴۰- چو خواهی که پیدا کنی گفت و گوی / بیاید زدن سنگ را بر سبوی (تشخیص -

(دی ۹۹)

کنایه) (۰/۲۵)

پاسخ کنایه (۰/۲۵) (سنگ بر سبوی زدن: کنایه از امتحان و آزمایش نمودن)

درسنامه مجازها و کنایه‌های درس دوازدهم

می‌توان گفت پرکاربردترین آرایه‌های شاهنامه فردوسی تشبیه، مجاز و کنایه‌اند. شناختن معنای حقیقی این مجازها و کنایه‌ها علاوه بر اینکه پاسخ دادن به سؤالات آرایه‌های ادبی را تسهیل می‌کند، در بخش درک مطلب نیز به یاری شما می‌آید.

♦ چو خواهی که پیدا کنی گفت و گوی

بیاید زدن سنگ را بر سبوی

♦ «سنگ بر سبوی زدن» کنایه از آزمایش کردن

♦ همان به کز این زشت کردار دل

بشویم کنم چاره دل گسل

♦ «دل از چیزی شستن» کنایه از منصرف شدن از آن

♦ «دل گسل» کنایه از مایه آسودگی

♦ نهادند بر دشت هیزم دو کوه

جهانی نظاره شده هم گروه

♦ «جهان» مجاز از مردم جهان

♦ سراسر همه دشت بریان شدند

بر آن چهر خندانش، گریان شدند

♦ «دشت» مجاز از مردم دشت

♦ «بریان» کنایه از اندوهگین

♦ یکی تازی‌ای برنشسته سیاه

همی خاک نعلش برآمد به ماه

♦ «به ماه برآمدن خاک نعل» کنایه از پرسرعت بودن

♦ «ماه» مجاز از «آسمان»

♦ یکی دشت با دیدگان پر ز خون

که تا او کی آید ز آتش برون

♦ «دشت» مجاز از «مردم دشت»

♦ چو از کوه آتش به هامون گذشت

خروشیدن آمد ز شهر و ز دشت

♦ «شهر» مجاز از «مردم شهر»

♦ «دشت» مجاز از «مردم دشت»

۴۱- در بیت زیر، کدام واژه کاربرد مجازی دارد؟ مفهوم آن را بنویسید. (۵/۰)

(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) **پرتکرار**

«سراسر همه دشت بریان شدند

بر آن چهر خدانش، گریان شدند»

پاسخ دشت (۲۵/۰) مردم (۲۵/۰)

۴۲- آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (یک آرایه،

(شهریور ۱۴۰۱)

اضافی است.) (۰/۷۵)

ستون الف	ستون ب
الف. رخ شاه کاووس پرشرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۱. حس آمیزی
ب. شانه می آید به کار زلف در آشفستگی / آشنایان را در ایام پریشانی بپرس	۲. متناقض نما
ج. یکدم غریق بحر خدا شوگمان مبر / کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی	۳. حسن تعلیل
	۴. اسلوب معادله

پاسخ الف. « ۱ » (۰/۲۵) ب. « ۴ » (۰/۲۵) ج. « ۲ » (۰/۲۵)

۴۳- آرایه ادبی مناسب با هر بیت را برگزیده، در برابر آن بنویسید. (یک آرایه،

(دی ۱۴۰۱)

اضافی است.) (۰/۷۵)

الف. یکی تازی ای برنشسته سیاه / همی خاک نعلش برآمد به ماه	۱. ایهام
ب. عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را / سیل یکسان می کند پست و بلند راه را	۲. اغراق
ج. در عالم پیر، هرکجا برنایی است / عاشق بادا که عشق خوش سودایی است	۳. حسن تعلیل
	۴. اسلوب معادله

پاسخ الف. « ۲ » (۰/۲۵) ب. « ۴ » (۰/۲۵) ج. « ۱ » (۰/۲۵)

۴۴- در همهٔ ابیات، به جز گزینه زمینه «ملی» حماسه آشکار است. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

- الف. پراکنده کافور بر خویش‌تن
چنان چون بود رسم‌وساز کفن
ب. چنین است سـوگند چرخ بلند
که بر بی‌گناهان نیاید گزند
ج. رخ شاه‌کاوس پرشـرم دید
سخن گفتنش با پسر نـرم دید
د. بدان‌گاه سـوگند پرمایه شاه
چنین بود آیین و این بود راه

پاسخ گزینه «ج» (۰/۵)

۴۵- در بیت زیر، مفهوم کنایهٔ مصراع دوم را بنویسید. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۰)

«چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی
بباید زدن سنگ را بر سبوی»

پاسخ سنگ را بر سبوی زدن: آزمایش کردن (۰/۵)

۴۶- کدام یک از ابیات زیر، دارای زمینهٔ ملی حماسه است؟ (۰/۵)

(دی ۱۴۰۰)

- الف. «بدان‌گاه سـوگند پرمایه شاه
چنین بود آیین و این بود راه»
ب. «سراسر همه دشت بریان شدند
بر آن چهر خندان گریان شدند»

پاسخ «الف» (۰/۵)

۴۷- در هریک از بیت‌های ردیف اول کدامیک از آرایه‌های ردیف دوم به کار رفته است؟ (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. بیامد دوصد مرد آتش‌فروز / دمیدندگفتی شب آمد به روز	۱. حسن تعلیل
ب. آن کسی را که در این مُلک، سلیمان کردیم / مَلّت امروز یقین کرد که او اهرمن است	۲. تلمیح
ج. تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	۳. اغراق

پاسخ الف. اغراق (۰/۲۵) ب. تلمیح (۰/۲۵) ج. حسن تعلیل (۰/۲۵)

۴۸- در کدامیک از ابیات زیر، زمینه قهرمانی حماسه، بارز است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

- الف. سیاوش سیه را به تندی بتاخت
نشدد تنگ‌دل، جنگ آتش بساخت
- ب. پراکنده کافور بر خویش‌تن
چنان چون بود رسم‌وساز کفن
- ج. بدان‌گاه سوگند پرمایه شاه
چنین بود آیین و این بود راه
- د. سراسر همه دشت بریان شدند
بر آن چهر خندان، گریان شدند

پاسخ گزینه «الف» (۰/۲۵)

۴۹- زمینهٔ حماسی بیت زیر را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. (۰/۲۵) (شهریور ۹۹)

چنین است سوگند چرخ بلند
که بر بی‌گناهان نیاید گزند
(ملی / قهرمانی)

پاسخ (۰/۲۵) ملی

۵۰- هریک از آرایه‌های «تلمیح، مجاز و اسلوب معادله» در کدام بیت، دیده می‌شود؟ (۰/۷۵)

(خرداد ۹۹)

الف. از دست و زبان که برآید
کز عهدهٔ شکرش به درآید
ب. عشق بر یک فرش بنشانند گدا و شاه را
سیل، یکسان می‌کند پست و بلند راه را
ج. آتش ابراهیم را نبود زیان
هر که نمودی اسست، گو می‌ترس از آن

پاسخ الف. مجاز (دست و زبان) (۰/۲۵) ب. اسلوب معادله (۰/۲۵) ج. تلمیح (۰/۲۵)

۵۱- هریک از بیت‌های زیر، دارای کدام زمینهٔ حماسه است؟ (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

الف. «سیاوش سیه را به تندی بتاخت
نشد تنگ‌دل، جنگ آتش بساخت»
ب. «بدان گاه سوگند پرمایه شاه
چنین بود آیین و این بود راه»

پاسخ الف. قهرمانی، پهلوانی (۰/۲۵) ب. ملی (۰/۲۵)

۵۲- کدام یک از ویژگی‌های حماسه در بیت‌های زیر دیده می‌شود؟ آن‌ها را از کمانک‌های مقابل انتخاب کنید. (۰/۵)

(خرداد ۹۸)

الف. «بدان گاه سوگند پرمايه شاه

چنين بود آيين و اين بود راه»

ب. يكي تازي‌اي برنشسته سياه

همي خاک نعلش برآمد به ماه

(خرق عادت - ملي)

پاسخ الف. ملي (۰/۲۵) ب. خرق عادت (۰/۲۵)

پ. قلمرو فکری

۵۳- براساس مضمون بیت «آتش ابراهيم را نبود زيان / هرکه نمرودي است، گو می ترس از آن» هریک از موارد خواسته شده، معادل کدام شخصیت‌ها در داستان گذر سیاوش از آتش (موبد / سیاوش / کیکاووس / سودابه) است؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

الف. ابراهيم: ب. نمرود:

پاسخ الف. سیاوش (۰/۲۵) ب. سودابه (۰/۲۵)

مشاوره نهایی بیت صورت سؤال تلمیح دارد به داستان حضرت ابراهيم.

نمرود، پادشاه زمان حضرت ابراهيم، دستور داد که ایشان را به آتش ببندازند. این مشابه اتفاقی است که در داستان سیاوش رخ می‌دهد: سودابه باعث می‌شود که شاه امر کند که سیاوش را به آتش ببندازند.

۵۴- مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» مشخص کنید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است.) (۱)

(شهریور ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. شو منفجر ای دل زمانه / وان آتش خود نهفته میسند	۱. جاودانگی نام نیک
ب. ز خورشید و از آب و از باد و خاک / نگردد تبه نام و گفتار پاک	۲. ترجیح مرگ بر ننگ
ج. سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخت گشت خوار	۳. وارستگی
د. هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت	۴. جاه طلبی
	۵. دعوت به ظلم ستیزی

پاسخ الف. «۵» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۲» (۰/۲۵) د. «۳» (۰/۲۵)

معنای ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

۵۵- پراندیشه شد جان کاووس کی (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ کیکاووس بسیار نگران شد. (۰/۲۵) (نمره به معنی واژه اندیشه تعلق می گیرد.)

۵۶- سیاوش را تنگ در بر گرفت (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ سیاوش را صمیمانه (محکم) در آغوش گرفت. (۰/۲۵)

۵۷- همی کند سودابه از خشم موی / همی ریخت آب و همی خست روی (۰/۷۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ سودابه از روی خشم موهایش را می کند، پیوسته گریه می کرد و صورت

خود را زخمی می نمود. (۰/۷۵)

۵۸- چنین است سوگند چرخ بلند / که بر بی‌گناهان نیاید گزند (۰/۵)

(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) **پرتکرار**

پاسخ آسمان (سرنوشت) سوگند خورده است (۰/۲۵) که به بی‌گناهان آسیبی نمی‌رسد. (۰/۲۵)

۵۹- اگر کوه آتش بود، بسپرم / از این تنگ خوار است اگر بگذرم (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ اگر این آتش مانند کوه باشد از آن عبور می‌کنم؛ گذشتن از این راه باریک برای من کاری آسان است. (۰/۵)

۶۰- به دستور فرمود تا ساروان / هیون آرد از دشت، صد کاروان (۰/۷۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ به وزیر فرمان داد که شتران، صد کاروان شتر درشت‌اندام از دشت بیاورد. (۰/۷۵)

۶۱- سیاوش چنین گفت کای شهریار / که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار (۰/۵)

(دی ۱۴۰۱، دی ۹۹) **پرتکرار**

پاسخ سیاوش این‌گونه گفت که ای پادشاه، تحمل دوزخ برای من آسان‌تر از این سخن (این تهمت) است. (۰/۵)

۶۲- سراسر همه دشت بریان شدند / بر آن چهر خندانش، گریان شدند (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ همه مردم ناراحت شدند و با دیدن چهره خندان سیاوش از شوق گریستند. (۰/۵)

۶۳- بدان‌گه که شد پیش کاووس باز / فرود آمد از باره، بردش نماز (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰، دی ۱۴۰۰) **پرتکرار**

پاسخ وقتی سیاوش پیش کاووس رفت از اسب (۰/۲۵) پیاده شد و تعظیم کرد. (۰/۲۵)

۶۴- چو او را بدیدند برخاست غو / که آمد ز آتش برون شاه نو (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ وقتی مردم سیاوش را دیدند، فریاد شادی سر دادند که شاهزاده از آتش به سلامتی بیرون آمد. (۰/۵)

۶۵- ور ایدون که زین کار هستم گناه / جهان آفرینم ندارد نگاه (۱) (شهریور ۹۹)

پاسخ اگر این چنین است که در این اتفاق من گناه کار هستم (۰/۵) خداوند جهان آفرین، من را (از آتش) حفظ نمی کند. (۰/۵)

۶۶- چو خواهی که پیدا کنی گفت و گوی / بیاید زدن سنگ را بر سبوی (۰/۵)

(خرداد ۹۸)

پاسخ اگر می خواهی حقیقت را آشکار کنی (۰/۲۵) باید دست به آزمودن آن ها بزنی. (دست به آزمایش بزنی). (۰/۲۵)

۶۷- علت خشم سودابه در بیت «همی کند سودابه از خشم موی / همی ریخت

آب و همی خست روی» چه بود؟ (۰/۵)

(دی ۱۴۰۳)

پاسخ اثبات بی گناهی سیاوش (رهایی سیاوش از آتش) (۰/۵)

۶۸- مفهوم بیت «بندۀ حلقه به گوش ار نوازی برود / لطف کن، لطف که بیگانه

شود حلقه به گوش» چیست؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ رعیت پروری یا «مردم نوازی» یا «توجه به زیردستان» یا «مدارا» (۰/۵)

(به هر پاسخ مشابه، نمره تعلق می گیرد.)

۶۹- بیت «چنان آمد اسپ و قبا ی سوار / که گفتی سمن داشت اندر کنار» در

توصیف کدام شخصیت است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ سیاوش (۰/۲۵)

۷۰- بیت «سرانجام گفت ایمن از هر دوان / نگردد مرا دل، نه روشن روان» از

زبان چه کسی بیان شده است؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ کیکاوس (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

۷۱- بیت زیر، بیانگر کدام «زمینه حماسه» است؟ (۰/۲۵)

«چنین است سوگند چرخ بلن
که بر بی گناهان نیاید گزند»

پاسخ زمینه ملی (۰/۲۵)

پرتکرار

(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸)

۷۲- با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۵)

«یکی تازی‌ای برنشسته سیاه
همی خاک نعلش برآمد به ماه»

الف. منظور از «تازی سیاه» چیست؟
ب. مفهوم مصراع دوم را بنویسید.

پاسخ الف. اسب سیاوش / اسب سیاه عربی (۰/۲۵)؛ ب. به سرعت تاختن و گردوخاک

زیاد (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

۷۳- مراد از «این سخن» در بیت زیر چیست؟ (۰/۲۵)

«سیاوش چنین گفت کای شهریار
که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار»

پاسخ تهمت (۰/۲۵)

۷۴- بیت «چنان آمد اسپ و قباى سوار / که گفתי سمن داشت اندر کنار» را با

(خرداد ۱۴۰۲)

مضمون بیت زیر مقایسه کنید. (۰/۵)

«آتش ابراهیم را نبود زیان
هرکه نمرودی است گو می ترس از آن»

پاسخ به انسان بی‌گناه یا درست‌کار آسیبی نمی‌رسد. (یا هر مفهوم مشابه) (۰/۵)

۷۵- کدام بیت بیانگر داوری مردم درباره «سیاوش» است؟ (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۱)

الف. سر پُر ز شرم و بهایی مرست

اگر بی‌گناه هم رهایی مرست

ب. همی داد مژده یکی را دگر

که بخشود بر بی‌گناه دادگر

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

۷۶- در بیت زیر، پس از آنکه «دو صد مرد آتش فروز» در آتش می‌دمند، چه اتفاقی می‌افتد؟ (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۱)

«بیامد دو صد مرد آتش فروز

دمیدند گفتی شب آمد به روز»

پاسخ روز مانند شب تاریک شد. (۰/۲۵)

۷۷- از بیت‌های زیر، برای هریک از مفاهیم خواسته شده، یک معادل کنایی بیابید و بنویسید. (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۰)

الف. چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی

بباید زدن سنگ را بر سبوی

ب. روی‌ها چون زین بیابان درکنند

جمله سر از یک گریبان برکنند

۱. به وحدت رسیدن: ۲. آزمایش کردن:

پاسخ ۱. سر از یک گریبان برکنند. (۰/۲۵) ۲. سنگ را بر سبوی زدن. (۰/۲۵)

۷۸- با توجه به بیت‌های زیر، دلیل نگرانی کاووس درباره زن و فرزندش چیست؟ (۵/۰)

(خرداد ۱۴۰۰)

«پراندیشه شد جان کاووس کی
ز فرزند و سودابه نیک‌پی
کزین دو، یکی گر شود نابه‌کار
از آن پس که خواند مرا شهریار؟»

پاسخ اگر یکی از این دو نفر (سیاوش یا سودابه) گناهکار باشد، دیگر کسی او را پادشاه نمی‌داند. (۵/۰)

۷۹- با توجه به بیت «چو بخشایش پاک یزدان بود / دم آتش و آب یکسان بود»، شاعر چه عاملی را سبب تأثیر یکسان آب و آتش می‌داند؟ (۵/۰)

(دی ۹۹)

پاسخ لطف و بخشایش الهی. (۵/۰)

۸۰- هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است.) (۱)

(خرداد ۹۹)

ستون الف	ستون ب
الف. سیاوش بدو گفت انده مدار / کزین سان بود گردش روزگار	۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه
ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست	۲. ابراز خشم بر دشمن
ج. شیر مردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف	۳. بیگانه‌ستیزی
د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران کنش آن خانه که بیت‌ال‌حزن است	۴. تقدیرگرایی

پاسخ الف. «۴» (۵/۰) ب. «۱» (۵/۰) ج. «۵» (۵/۰) د. «۳» (۵/۰)

۸۱- در بیت «پراگنده کافور بر خویشتن / چنان چون بود رسم‌وساز کفن»،
منظور شاعر را از «مصراع اول» بنویسید. (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

پاسخ آماده شدن (خود را معطر ساختن) برای رویارویی مرگ (۰/۵)

۸۲- با توجه به بیت «بیامد دوصد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفתי شب آمد به
روز»، کدام توضیح درست است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

الف. از شعله بزرگ آتش، شب مثل روز روشن شد.
ب. از بسیاری دود، روز مثل شب تاریک شد.

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

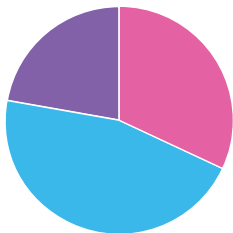
سؤالات

درس ۱۳: خوان هشتم

④ در بخش قلمرو زبانی درس سیزدهم املا کمی بیش از لغت مورد توجه بوده است. همچنین در بخش دستور، بر مباحث وابسته‌های وابسته، نوع وابسته و نوع ترکیب (وصفی/اضافی) و نقش‌های تبعی تمرکز شده است.

④ در بخش قلمرو ادبی نیز بیشتر سؤالات از حفظ شعر بوده است. در مرتبه بعدی کاربرد نماد و آرایه‌های ادبی، مخصوصاً ایهام و حس‌آمیزی، در «خوان هشتم» مورد توجه قرار گرفته است. بیشتر سؤالات قلمرو فکری درس سیزدهم از مفهوم کلی بندهایی از شعر و منظور شاعر از برخی کلمات و عبارات بوده است.

④ در دوره‌های اخیر بین ۱/۲۵ تا ۱/۷۵ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۳۲٪
ادبی ۴۶٪
فکری ۲۲٪

بانک سؤالات امتحان نهایی فارسی	مشترک همه رشته‌ها	تعداد سؤال ۷۶	خوان هشتم
منطبق با رویکرد جدید امتحانات	پایه دوازدهم	زمان: ۱۹۰ دقیقه	درس ۱۳

ردیف	سؤالات	بار
------	--------	-----

الف. قلمرو زبانی
لغت

۱	واژه «سورت» در مصراع «سورت سرمای دی بیدادها می‌کرد» در کدام معنا به کار <u>نرفته</u> است؟	۰/۲۵ (شهریور ۱۴۰۲)
	الف. تندی ب. سرعت ج. شدت د. حدت	

هریک از واژه‌های مشخص شده را در عبارتهای زیر معنا کنید.

۲	شیرمرد عرصه ناوردهای <u>هول</u>	۰/۲۵ (شهریور ۱۴۰۲)
۳	شیرمرد عرصه ناوردهای <u>هول</u> / پور زال زر ...	۰/۲۵ (شهریور ۱۴۰۰)
۴	مرد نقال از صدایش <u>ضجه</u> می‌بارید.	۰/۲۵ (دی ۱۴۰۰)
۵	با صدایی <u>مرتعش</u> ، لحنی رجزمانند و دردآلود / خواند	۰/۲۵ (دی ۹۹)
۶	هفت خوان را ... / آن <u>هریوه</u> خوب و پاک‌آیین روایت کرد	۰/۲۵ (خرداد ۹۹)

املا

املای صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید

۷	شیرمرد عرصه ناوردهای (حول / هول)	۰/۲۵ (خرداد ۱۴۰۴)
۸	داشتم می‌گفتم، آن شب نیز (صورت / سورت) سرمای دی بیدادها می‌کرد.	۰/۲۵ (شهریور ۱۴۰۳، دی ۹۸) بزرگوار
۹	خوان هفتم را / ... / آن (هریوه - حریوه) خوب و پاک‌آیین روایت کرد	۰/۲۵ (شهریور ۹۸)

۰/۲۵	<p>با توجه به واژه‌های مشخص شده، کدام گزینه غلط املائی دارد؟ (خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>الف. ولی <u>شستش</u> خیردار شده بود و چشمش مثل مرغ سربریده، مدام روی زمین می‌دوید.</p> <p>ب. کان <u>کمند شست</u> خمّ خویش بگشاید / و بیندازد به بالا، بر درختی، گیره‌ای، سنگی / و فراز آید.</p> <p>ج. چون تیری که از <u>شست</u> رفته، باز نمی‌گردد، یکبار دیگر به کلام بلندپایه «از ماست که بر ماست» ایمان آوردم.</p> <p>د. آنگاه باز شکاری که شاهان او را روی <u>شست</u> می‌نشانند و با خویشتن به شکار می‌بردند، چنین گفت ...</p>	۱۰
۰/۲۵	<p>در عبارت زیر املائی یک واژه، <u>نادرست</u> است. صورت درست آن را بنویسید. (دی ۱۴۰۲)</p> <p>همچنان که می‌توانست او، اگر می‌خواست</p> <p>کان کمندِ شست خمّ خویش بگشاید</p>	۱۱
۰/۲۵	<p>در هریک از متن‌های زیر، واژه‌ای بیابید که دارای «هم‌آوا» باشد. کشته هر سو بر کف و دیواره‌هایش نیزه و خنجر / چاه غدر ناجوانمردان / چاه پستان، چاه بی‌دردان (خرداد ۱۴۰۱)</p>	۱۲
۱	<p>در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰)</p> <p>گرامت و تاوان - اطراق و در جایی ماندن - چریغ آفتاب - چاه قدر ناجوانمردان - آذر م و حیا - گزند و آسیب - عساره تاک</p>	۱۳
۱	<p>در گروه کلمات زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (دی ۱۴۰۰)</p> <p>زما د و مرهم، زهر و تریاق، حوزه ادیب بزرگ، تعلل و درنگ، صد کاروان حیون، حضار مجلس، بغولات و حبوبات، صورت سرمای دی</p>	۱۴

۰/۷۵	در گروه کلمه‌های زیر، سه مورد نادرستی املایی وجود دارد؛ (شهریور ۹۹) درست هریک را بنویسید. حریوه خوب و پاک آیین - فخر و مباحات - طلالو پرشکوه - تمایل و خاسته - شرحه شرحه و پاره پاره - تماشا و نظاره	۱۵
۱	در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املایی وجود دارد؛ (دی ۹۹) درست هریک را بنویسید. سپیدمعجر - شبه و سایه - تیلسان مدیترانه - رمق و توان - صورت سرمای دی - آزر م و حیا - شیر ارقند - مزید و افزونی	۱۶
۰/۲۵	در متن زیر یک نادرستی املایی دیده می‌شود؛ آن را بیابید و (خرداد ۹۸) صورت درستش را بنویسید. شیرمرد عرصه ناوردهای حول طعمه دام و دهان خوان هشتم بود.	۱۷
دستور		
۰/۲۵	درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. در عبارت «و صدای شوم و نامردانه‌اش در چاهسار گوش می‌پیچید» یک ترکیب وصفی و دو ترکیب اضافی وجود دارد. (خرداد ۱۴۰۴)	۱۸
۰/۲۵	در عبارت مقابل یک ترکیب اضافی پیدا کنید. «در تگ تاریک چاه ژرف پهناور» (شهریور ۱۴۰۳)	۱۹
۰/۵	در شعر «او شغاد، آن نابردار بود / که درون چه نگه می‌کرد و می‌خندید» نقش تبعی را بیابید و نوع آن را بنویسید. (دی ۱۴۰۳)	۲۰
۰/۵	مضاف‌الیه مضاف‌الیه را در شعر زیر بیابید و نمودار پیکانی آن گروه اسمی را رسم کنید. (خرداد ۱۴۰۳) «این گلیم تیره‌بختی‌هاست / روکش تابوت تختی‌هاست ... / اندکی استاد و خامش ماند.»	۲۱

۰/۲۵	<p>ضمیر پیوسته، در کدام مصراع، «وابسته و وابسته» است؟ (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>«بعد چندی که گشودش چشم رخش خود را دید بس که خورش رفته بود از تن بس که زهر زخم‌ها کاریش گویی از تن حس و هوشش رفته بود و داشت می‌خوابید»</p>	۲۲
۰/۷۵	<p>در سروده «تهمتن، گرد سجستانی / کوه کوهان، مرد مردستان / رستم دستان / در تگ تاریک ژرف چاه پهناور / کشته هر سو بر کف و دیواره‌هایش نیزه و خنجر ... / در بُن این چاه آبش زهر شمشیر و سنان، گم بود»: (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>الف. نوع نخستین نقش تبعی را بنویسید. ب. «و» در جمله پایانی، حرف عطف است یا ربط؟ ج. نشانه «ان» در واژه مشخص شده، مفهوم «شبهت» دارد یا «جمع»؟</p>	۲۳
۰/۲۵	<p>در این بخش از سروده «مهدی اخوان ثالث»، کدام ویژگی دستوری زبان کهن به‌کار رفته است؟ (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>«بر درختی که به زیرش ایستاده بود و بر آن بر تکیه داده بود»</p>	۲۴
۱	<p>با توجه به سروده زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>«داشتم می‌گفتم، آن شب نیز / سورت سرمای دی بیدادها می‌کرد / و چه سرمای، چه سرمای! / لیک، خوشبختانه آخر، سرپناهی یافتم جایی / ... قهوه‌خانه گرم و روشن بود، همچون شرم ... / همگنان را خون گرمی بود.»</p> <p>الف. واژه «دی» کدام یک از انواع وابسته و وابسته است؟ ب. زمان کدام فعل «ماضی مستمر» است؟ ج. نقش دستوری واژه «خوشبختانه» را بنویسید. د. نوع واو مشخص شده را تعیین کنید.</p>	۲۵

۰/۵	<p>نوع وابسته‌های پیشین و پسین را در گروه‌های اسمی مشخص شده بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰)</p> <p>«کشته هر سو بر کف و دیواره‌هایش نیزه و خنجر»</p>	۲۶
۰/۵	<p>با توجه به سرودهٔ زیر، درستی یا نادرستی موارد داده‌شده را تعیین کنید. (خرداد ۱۴۰۰)</p> <p>«بر لب آن چاه / سایه‌ای را دید / او شغاد، آن نابردار بود / که درون چه نگه می‌کرد و می‌خندید / و صدای شوم و نامردانه‌اش در چاهسار گوش می‌پیچید»</p> <p>الف. واژهٔ «شغاد» نقش تبعی «بدل» دارد.</p> <p>☐ درست ☐ نادرست</p> <p>ب. در این سروده، «چاهسار گوش»، یک ترکیب اضافی و «آن چاه» یک ترکیب وصفی است.</p> <p>☐ درست ☐ نادرست</p>	۲۷
۰/۵	<p>در یک گروه اسمی، واژهٔ «اسب» را با یک وابستهٔ پیشین و یک وابستهٔ پسین به‌کار ببرید. (خرداد ۱۴۰۰)</p>	۲۸
۰/۵	<p>در هریک از گروه‌های اسمی زیر، نوع وابسته‌های پیشین و پسین مشخص شده را بنویسید. (دی ۹۹)</p> <p>الف. <u>رخش رخشنده</u></p> <p>ب. <u>آخرین</u> اندیشه‌ها</p>	۲۹

ب. قلمرو ادبی

هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف» است؟
(خرداد ۱۴۰۴)

ستون الف	ستون ب
الف. جز گودالی که از کنجاوی گلوله توپ در خاک فراهم آمده بود، کجا می‌توانست مخفیگاه من باشد؟	۱. حس آمیزی
ب. از سیمیم به سر یکی کله خود / ز آهن به میان یکی کمر بند	۲. حسن تعلیل
ج. مست شور و گرم گفتن بود	۳. نماد
د. آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟	۴. ایهام
	۵. تلمیح

۳۰

کدام گزینه تکمیل‌کننده مصراع «اگر مستم اگر هشیار اگر خوابم اگر بیدار» است؟
(خرداد ۹۸ و ۱۴۰۱) **پرتکرار**

۰/۲۵

۳۱

الف. به‌سوی تو بود روی سجودم؛ میهن ای میهن!
ب. به هر حالت که بودم با تو بودم؛ میهن ای میهن!

مصراع اول بیت زیر را مرتب کنید.
(خرداد ۹۸ و ۱۴۰۱) **پرتکرار**

۰/۲۵

۳۲

بودم-پروردی-با-نابودی-تو-و-مهر-از-کردی
فدای نام تو بود و نبودم؛ میهن ای میهن!

جای خالی را کامل کنید.

۰/۲۵

۳۳

شعر «خوان هشتم» از کتاب مهدی اخوان ثالث
انتخاب شده است.
(شهریور ۱۴۰۳، شهریور ۱۴۰۱) **پرتکرار**

آرایه مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب نمایید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است).
(شهریور ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. دل گرمی و دم سردی ما بود که گاهی / مردامه و گاه دی اش نام نهادند	۱. اسلوب معادله
ب. عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می کشد اول چراغ خانه را	۲. تلمیح
ج. بیامد دو صد مرد آتش فروز / دمیدند گفتی شب آمد به روز	۳. جناس همسان
د. خیس خون داغ سهراب و سیاوش ها / روکش تابوت تختی هاست	۴. اغراق
	۵. حسن تعلیل

۳۴

۱

مصراع اول بیت زیر را مرتب کنید.
(شهریور ۱۴۰۳)

به هر زندان به هر مجلس به هر ماتم به هر شادی
به هر حالت که بودم با تو بودم؛ میهن ای میهن!

۳۵

۰/۲۵

آرایهٔ درست مربوط به هر بیت را از ستون مقابل آن انتخاب کنید. (یک آرایه در ستون «ب» اضافی است.) (دی ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۱. حس آمیزی
ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفتگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس	۲. حسن تعلیل
ج. رخ شاه‌کاووس پرشرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۳. ایهام
د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند	۴. اسلوب معادله
	۵. پارادوکس

۳۶

ابیات زیر را کامل کنید.

۰/۵	۳۷ / فدای نام تو بود و نبودم، میهن ای میهن! (دی ۱۴۰۳)
۰/۵	۳۸	به دشت دل‌گیاهی جز گل رویت نمی‌روید / (دی ۱۴۰۲)
۰/۵	۳۹ / بود لبریز از عشقت وجودم؛ میهن ای میهن (خرداد ۱۴۰۲)
۰/۵	۴۰	«تو بودم کردی از نابودی و با مهر پروردی /» (شهریور ۱۴۰۱)
۰/۵	۴۱	اگر مستم اگر هشیار، اگر خوابم اگر بیدار / (دی ۱۴۰۱، شهریور ۹۸) بزرگوار
۰/۵	۴۲ / من این زیبا زمین را آزمودم؛ میهن ای میهن! (خرداد ۱۴۰۱)
۰/۵	۴۳	اگر مستم اگر هشیار / به سوی تو بود روی سجودم (شهریور ۹۹)

۰/۵	تنیده یاد تو در تار و پودم میهن ای من / (دی ۹۹، دی ۹۸) پرتکرار	۴۴
۰/۵	اگر مستم اگر هشیار اگر خوابم اگر بیدار / (خرداد ۹۹)	۴۵
آرایه ادبی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.		
۰/۲۵	مرد نقال، آتشین پیغام / راستی کانون گرمی بود (ایهام - حسن تعلیل) (خرداد ۱۴۰۳)	۴۶
۰/۲۵	با اهل فنا دارد هرکس سر یکرنگی / باید که به رنگ شمع از رفتن سر خندد (تضاد - مجاز) (خرداد ۱۴۰۲)	۴۷
۰/۵	در سروده «خوان هشتم»، «رستم» و «شغاد»، هریک «نماد» چه کسانی هستند؟ (شهریور ۱۴۰۲)	۴۸
	باتوجه به مصراع‌های داده شده، ابیات زیر را کامل کنید. (شهریور ۱۴۰۲)	
۰/۵	الف. به دشت دل گیاهی جز گل رویت نمی‌روید ب. تو بودم کردی از نابودی و با مهر پروردی ۱. فدای نام تو بود و نبودم؛ میهن ای میهن! ۲. من این زیبازمین را آزمودم؛ میهن ای میهن! ۳. به هر حال که بودم با تو بودم؛ میهن ای میهن!	۴۹
۰/۵	در تشبیه به‌کار رفته در سروده زیر، «مشبه» و «مشبه‌به» را مشخص کنید. (دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) پرتکرار «آن خداوند و سوار رخس بی‌مانند / آن که هرگز - چون کلید گنج مروارید - گم نمی‌شد از لبش لبخند»	۵۰

۰/۷۵	<p>آرایه ادبی مناسب با هر سروده را در برابر آن بنویسید. (یک آرایه اضافه است). (خرداد ۱۴۰۲)</p> <table border="1" data-bbox="153 300 893 785"> <tr> <td data-bbox="153 300 360 419">۱. ایهام</td> <td data-bbox="360 300 893 419">الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 419 360 538">۲. تضمین</td> <td data-bbox="360 419 893 538">ب. چون رود امیدوارم؛ بی تا بم و بی قرارم / من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 538 360 707">۳. حسن تعلیل</td> <td data-bbox="360 538 893 707">ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه گرم و روشن بود همچون شرم</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 707 360 785">۴. حس آمیزی</td> <td data-bbox="360 707 893 785"></td> </tr> </table>	۱. ایهام	الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد	۲. تضمین	ب. چون رود امیدوارم؛ بی تا بم و بی قرارم / من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو	۳. حسن تعلیل	ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه گرم و روشن بود همچون شرم	۴. حس آمیزی		۵۱
۱. ایهام	الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد									
۲. تضمین	ب. چون رود امیدوارم؛ بی تا بم و بی قرارم / من می روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو									
۳. حسن تعلیل	ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه خانه گرم و روشن بود همچون شرم									
۴. حس آمیزی										
۰/۲۵	<p>ترکیب «کلید گنج مروارید» در سروده زیر، نمایانگر کاربرد کدام آرایه ادبی است؟ (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>«این نخستین بار شاید بود کان کلید گنج مروارید او گم شد»</p>	۵۲								
۰/۲۵	<p>با توجه به عبارت زیر، پاسخ درست را برگزینید. (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>در سروده «ناگهان انگار بر لب آن چاه سایه ای را دید / او شغاد آن نابردار بود» کاربرد آرایه ادبی «ایهام» مشهود است یا «اغراق»؟</p>	۵۳								
۰/۲۵	<p>مصراع دیگر بیت داده شده را انتخاب کنید. (خرداد ۹۸ و ۱۴۰۱) پرتکرار</p> <p>.....</p> <p>به هر حالت که بودم با تو بودم؛ میهن ای میهن!</p> <p>الف. به هر مجلس به هر زندان به هر شادی به هر ماتم ب. اگر مستم اگر هشیار، اگر خوابم اگر بیدار</p>	۵۴								

۰/۲۵	<p>مفهوم نمادین مورد مشخص شده را بنویسید.</p> <p>ناگهان انگار / بر لب آن چاه / سایه‌ای را دید / او، شغاد، آن نابردار بود</p> <p>(خرداد ۱۴۰۱)</p>	۵۵
۱	<p>هریک از آثار «قصه‌های دوشنبه، در حیاط کوچک پاییز در زندان، فی حقیقة‌العشق و قصه شیرین فرهاد» با کدامیک از توضیحات زیر متناسب است؟</p> <p>الف. کتابی است عرفانی از شیخ شهاب‌الدین سهروردی ب. شعر خوان هشتم از سروده‌های این کتاب است. ج. این اثر از ترجمه‌های عبدالحسین زرین‌کوب است. د. داستانی است طنز، از احمد عربلو با موضوع دفاع مقدس</p>	۵۶
۰/۵	<p>در بند زیر، از خوان هشتم، مشبه و مشبه‌به را معلوم کنید.</p> <p>(شهریور ۱۴۰۰)</p> <p>«چاه چونان ژرفی و پهناش، بی‌شرمیش ناباور / و غم‌انگیز و شگفت‌آور»</p>	۵۷

در هریک از سروده‌های ستون اول، کدام یک از آرایه‌های ستون دوم دیده می‌شود؟ (یک بیت در ستون اول اضافی است.)

(شهریور ۹۹)

ستون اول	ستون دوم
الف. محرم این هوش جز بی‌هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست	۱. ایهام
ب. بر لب آن چاه / سایه‌ای را دید / او شغاد آن نابردار بود / که درون چه نگه می‌کرد	۲. اسلوب معادله
ج. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۳. حسن تعلیل
د. جامعه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن / بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است	۴. حس آمیزی
هـ. تا چشم بشیر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل‌بند	

۵۸

نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید.

(شهریور ۹۹، خرداد ۹۹) **بیتکار**

۰/۲۵

۵۹

در حیاط کوچک پاییز در زندان:

زمینه حماسی متناسب با بیت زیر را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید.

(شهریور ۹۹)

۰/۲۵

۶۰

همگنان خاموش / گردبَرگردش به‌کردار صدف بَرگرد مروارید / پای تا سرگوش (خرق عادت / داستانی)

مشبه و مشبه‌به را در سروده زیر معلوم کنید.

(دی ۹۹)

۰/۵

۶۱

«همگنان خاموش / گردبَرگردش، به‌کردار صدف بَرگرد مروارید»

۰/۲۵	با توجه به شعر داده شده، کدام یک از آرایه‌های ادبی داخل کمانک، <u>نادرست</u> است؟ (خرداد ۹۹)	۶۲
	گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس قهوه‌خانه گرم و روشن بود همچون شرم (حسن تعلیل، تضاد، جناس)	
پ. فکری		
۰/۵	«قصه درد» در شعر «قصه است این، قصه؛ آری قصه درد است / شعر نیست»، بیانگر کدام مفهوم است؟ (دی ۱۴۰۳)	۶۳
۰/۲۵	کدام مورد با بیت «مشو در پیچ و تاب رنج و غم، گم / به هر حالت تبسم کن، تبسم» در <u>تقابل معنایی</u> است؟ (خرداد ۱۴۰۳)	۶۴
	الف. عشق من، خنده تو در تاریک‌ترین لحظه‌ها می‌شکفت ب. این نخستین بار شاید بود کان کلید گنج مروارید او گم شد	
۰/۲۵	با توجه به سروده زیر، مقصود نقال از «قصه درد» چیست؟ (شهریور ۱۴۰۱)	۶۵
	«همچنان می‌رفت و می‌آمد / همچنان می‌گفت و می‌گفت و قدم می‌زد / قصه است این قصه؛ آری قصه درد است»	
۰/۲۵	گزینه درست را انتخاب کنید. «رستم، پس از آنکه به نیزنگ شغاد پی بُرد، با کمان و تیر»: (دی ۱۴۰۱)	۶۶
	الف. یکی تیر زد بر بر اسپ او ب. بزد راست بر چشم آن نامدار ج. درخت و برادر به هم بر بدوخت د. سر و گوش و پایش به پیکان بدوخت	

۰/۲۵	با توجه به سرودهٔ زیر، مقصود از «خوان هشتم» چیست؟ (دی ۱۴۰۱)	۶۷
	«پهلوان هفت خوان، اکنون طعمهٔ دام و دهان خوان هشتم بود»	
معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.		
۰/۵	این عیار مهر و کین مرد و نامرد است (دی ۱۴۰۱، شهریور ۹۸) پرتعداد	۶۸
۰/۷۵	آری اکنون تهمتن با رخس غیرتمند / در بُنِ این چه آبش زهرِ شمشیر و سِنان، گم بود (خرداد ۱۴۰۰)	۶۹
۰/۵	آری اکنون تهمتن ... / در بن این چاه آبش زهر شمشیر و سنان گم بود (شهریور ۹۹)	۷۰
۰/۵	در بُنِ این چاه آبش زهر شمشیر و سنان، گم بود (خرداد ۹۸)	۷۱
۰/۵	در سرودهٔ «پهلوان هفت خوان اکنون / طعمهٔ دام و دهان خوان هشتم بود»، منظور از موارد مشخص شده را بنویسید. (دی ۱۴۰۰)	۷۲
۰/۵	شاعر در سرودهٔ زیر، شعر خود را معیار سنجش چه می‌داند؟ (خرداد ۱۴۰۰)	۷۳
	«قصه است این، قصه؛ آری قصهٔ درد است / شعر نیست؛ / این عیار مهر و کین مرد و نامرد است»	
۰/۵	با توجه به سرودهٔ زیر، منظور شاعر از «شعر محض خوب و خالی» چیست؟ (دی ۹۹)	۷۴
	«قصه است این، آری قصهٔ درد است بی عیار و شعر محض خوب و خالی نیست»	

۰/۵	<p>با توجه به سروده «شعر نیست؛ / این عیار مهر و کین مرد و نامرد است / بی‌عیار و شعر محض خوب و خالی نیست» (خرداد ۹۹)</p> <p>الف. مقصود از «شعر محض خوب و خالی» چیست؟ ب. منظور شاعر از قسمت مشخص شده، چیست؟</p>	۷۵
۰/۵	<p>در شعر «این نخستین بار شاید بود / کان کلید گنج مروارید او گم شد»، منظور از «کلید گنج مروارید» چیست؟ (شهریور ۹۸)</p>	۷۶

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی
لغت

۱- واژه «سورت» در مصراع «سورت سرمای دی بیدادها می‌کرد» در کدام معنا به کار نرفته است؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

الف. تندی ب. سرعت ج. شدت د. حدت

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

هریک از واژه‌های مشخص شده را در عبارت‌های زیر معنا کنید.

۲- شیرمرد عرصه ناوردهای هول (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ هول: وحشت‌انگیز و ترسناک (۰/۲۵)

۳- شیرمرد عرصه ناوردهای هول / پور زال زر ... (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

پاسخ نبرد (۰/۲۵)

۴- مرد نقال از صدایش ضجه می‌بارید. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۰)

پاسخ ناله و فریاد با صدای بلند، شیون (۰/۲۵)

۵- با صدایی مرتعش، لحنی رجزمانند و دردآلود / خواند (۰/۲۵)

(دی ۹۹)

پاسخ دارای ارتعاش، لرزنده (۰/۲۵)

۶- هفت خوان را ... / آن هریوه خوب و پاک آیین روایت کرد (۰/۲۵) (خرداد ۹۹)

پاسخ هروی، منسوب به هرات (۰/۲۵)

درس نامه

لغات مهم درس سیزدهم

تنیده: درهم‌بافته

رجز: شعری که در میدان جنگ برای مفاخره می‌خوانند.

سورت: تندى و تیزی، حدت و شدت

طاق: فرد، یکتا، بی‌همتا؛ سقف؛ سازه‌ای منحنی که زیر پل یا روی دروازه، رواق و

مانند آن‌ها می‌سازند؛ در معنای مجازی، بخش قوسی هرچیز مانند ابرو، محراب،

کمان و ایوان؛ ایوان سقف‌دار، رواق

عماد: تکیه‌گاه، نگاه‌دارنده؛ آنچه بتوان بر آن (او) تکیه کرد.

عیار: ابزار سنجش، معیار

مرادف: مترادف، هم‌ردیف

مرتعش: لرزنده

منتشا: نوعی عصا که از چوب گره‌دار ساخته می‌شود و معمولاً درویشان و

قلندران به دست می‌گیرند؛ برگرفته از نام «منتشا» (شهری در آسیای صغیر)

ناورد: نبرد

هریوه: هروی، منسوب به هرات (شهری در افغانستان)

هول: وحشت‌انگیز، ترسناک

املا

املاى صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۷- شیرمرد عرصه ناوردهای (حول / هول) (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ هول (۰/۲۵)

۸- داشتم می‌گفتم، آن شب نیز (صورت / سورت) سرمای دی بیدادها می‌کرد. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳، دی ۹۸)

پاسخ سورت (۰/۲۵)

۹- خوان هفتم را / / آن (هریوه - حریوه) خوب و پاک آیین روایت کرد (۰/۲۵)

(شهریور ۹۸)

پاسخ (۰/۲۵) هریوه

درس نامه

لغات مهم املائی درس سیزدهم

سورت، نقال، هفت خوان، هریوه، عیار، محض، مرتعش، رجز، عماد، عرصه، هول، تهمت، سجستانی، غدر، سنان، طاق، شغاد، ضجه، تزویر، شصت، ماتم

۱۰- با توجه به واژه‌های مشخص شده، کدام گزینه غلط املائی دارد؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

الف. ولی شستش خیردار شده بود و چشمش مثل مرغ سربریده، مدام روی زمین می‌دوید.

ب. کان کمند شست خمّ خویش بگشاید / و بیندازد به بالا، بر درختی، گیره‌ای، سنگی / و فراز آید.

ج. چون تیری که از شست رفته، باز نمی‌گردد، یک‌بار دیگر به کلام بلندپایه «از ماست که بر ماست» ایمان آوردم.

د. آنگاه باز شکاری که شاهان او را روی شست می‌نشانند و با خویشان به شکار می‌بردند، چنین گفت ...

پاسخ گزینه «ب» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی شست به معنای انگشت دست با «سین» و شصت به معنای عدد «۶۰» با «صاد» است.

۱۱- در عبارت زیر املاي یک واژه، نادرست است. صورت درست آن را

(دی ۱۴۰۲)

بنویسید. (۰/۲۵)

همچنان که می‌توانست او، اگر می‌خواست

کان کمندِ شستِ خمّ خویش بگشاید

پاسخ شصت (۰/۲۵)

مشاوره نهایی لغات دارای هم‌آوای درس سیزدهم:

○ شصت: ۶۰

شست: انگشت شست، حلقه‌ای که به وسیله آن زه کمان را می‌گیرند.

○ غدر: بی‌وفایی و خیانت

قدر: ارزش و مرتبه

○ هول: ترس، ترسناک

حول: اطراف، نیرو

۱۲- در هریک از متن‌های زیر، واژه‌ای بیابید که دارای «هم‌آوا» باشد.

کشته هر سو بر کف و دیواره‌هایش نیزه و خنجر / چاه غدر ناجوانمردان / چاه

(خرداد ۱۴۰۱)

پستان، چاه بی‌دردان (۰/۲۵)

پاسخ غدر (۰/۲۵)

۱۳- در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املايي وجود دارد؛ درست

(شهریور ۱۴۰۰)

هریک را بنویسید. (۱)

گرامت و تاوان - اطراق و در جایی ماندن - چریغ آفتاب - چاه قدر ناجوانمردان

- آذر م و حیا - گزند و آسیب - عساره تاک

پاسخ اتراق (۰/۲۵) - چاه غدر (۰/۲۵) - آزر م و حیا (۰/۲۵) - عصاره (۰/۲۵)

۱۴- در گروه کلمات زیر، چهار مورد نادرستی املايي وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۱)

(دی ۱۴۰۰)

زما د و مرهم، زهر و تریاق، حوزهٔ ادیب بزرگ، تعلل و درنگ، صد کاروان حیون، حصار مجلس، بغولات و حبوبات، صورت سرمای دی

پاسخ ضماد و مرهم (۰/۲۵) صد کاروان هیون (۰/۲۵)

بقولات و حبوبات (۰/۲۵) صورت سرمای دی (۰/۲۵)

۱۵- در گروه کلمه‌های زیر، سه مورد نادرستی املايي وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۰/۷۵)

(شهریور ۹۹)

حریوهٔ خوب و پاک‌آیین - فخر و مباهات - طلالؤ پرشکوه - تمایل و خاسته - شرحه شرحه و پاره پاره - تماشا و نظاره

پاسخ حریوه: هریوه (۰/۲۵) طلالؤ: تلالؤ (۰/۲۵) خاسته: خواسته (۰/۲۵)

۱۶- در گروه کلمه‌های زیر، چهار مورد نادرستی املايي وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۱)

(دی ۹۹)

سپیدمعجر - شبه و سایه - تیلسان مدیترانه - رمق و توان - صورت سرمای دی - آزر م و حیا - شیر ارقند - مزید و افزونی

پاسخ شبخ و سایه (۰/۲۵) طیلسان (۰/۲۵)

سورت سرما (۰/۲۵) ارغند (۰/۲۵)

۱۷- در متن زیر یک نادرستی املايي دیده می‌شود؛ آن را بیابید و صورت درستش را بنویسید. (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

شیرمرد عرصه ناوردهای حول

طعمهٔ دام و دهان خوان هشتم بود.

پاسخ هول (۰/۲۵)

دستور

۱۸- درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید.

در عبارت «و صدای شوم و نامردانه‌اش در چاهسار گوش می‌پیچید» یک ترکیب وصفی و دو ترکیب اضافی وجود دارد. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ نادرست (۰/۲۵)

مشاوره نهایی برای تشخیص ترکیب وصفی از ترکیب اضافی می‌توان ترکیب را به شکل یک جمله اسنادی درآورد (یعنی جزء اول ترکیب را در جایگاه نهاد و جزء دوم ترکیب را در جایگاه مسند گذاشت)؛ اگر جمله معنادار بود، ترکیب وصفی است و اگر معنادار نبود، ترکیب اضافی است. مثلاً «صدا شوم است» معنادار است، اما «چاهسار گوش است» معنادار نیست؛ بنابراین «صدای شوم» ترکیب وصفی است و «چاهسار گوش» ترکیب اضافی. روش دیگر این است که **به جزء دوم ترکیب «تر» و «ترین» اضافه کنید**. اگر معنادار بود، ترکیب وصفی است و اگر معنادار نبود، ترکیب اضافی است. مثلاً «صدای شوم‌تر» معنادار است، اما «چاهسار گوش‌تر» معنادار نیست.

۱۹- در عبارت مقابل یک ترکیب اضافی پیدا کنید. «در تگ تاریک چاه ژرف

(شهریور ۱۴۰۳)

پهناور» (۰/۲۵)

پاسخ تگ چاه (۰/۲۵)

۲۰- در شعر «او شغاد، آن نابردار بود / که درون چه نگه می‌کرد و می‌خندید»
نقش تبعی را بیابید و نوع آن را بنویسید. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۳)

پاسخ «آن نابردار» یا «نابردار» (۰/۲۵) بدل (۰/۲۵)

مشاوره نهایی نقش تبعی بر سه نوع است: معطوف، بدل، تکرار.

● **معطوف:** اگر اسم یا گروه اسمی‌ای با «و» یا «یا» به اسم یا گروه اسمی دیگری عطف شده باشد، معطوف است.

● **بدل**

● گروه اسمی است که بعد از گروه اسمی دیگری بدون کسره اضافه یا هر نشانه دیگری می‌آید؛

● توضیحی درباره آن گروه اسمی می‌دهد؛

● می‌تواند از جمله حذف شود؛

● می‌تواند بدون ایجاد اخلال در معنا یا ساختار جمله جایگزین گروه اسمی پیش از خود شود.

● **تکرار:** اسم یا گروه اسمی‌ای که در معنا و نقش دستوری تکرار شود را تکرار می‌گویند.

۲۱- مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه را در شعر زیر بیابید و نمودار پیکانی آن گروه اسمی را رسم کنید. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

«این گلیم تیره‌بختی‌هاست / روکش تابوت تختی‌هاست ... / اندکی استاد و خامش ماند.» شکل

پاسخ تختی‌ها (۰/۲۵) روکش تابوت تختی‌ها (۰/۲۵)

۲۲- ضمیر پیوسته، در کدام مصراع، «وابسته و وابسته» است؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۲)

«بعد چندی که گشودش چشم

رخش خود را دید

بس که خونش رفته بود از تن

بس که زهر زخم‌ها کاریش

گویی از تن حس و هوشش رفته بود و داشت می‌خواستید»

پاسخ بس که زهر زخم‌ها کاریش. (۰/۲۵)

مشاوره نهایی در شعر «خوان هشتم» بارها ضمیر پیوسته در جایی غیر از جای اصلی خود قرار گرفته است (اصطلاحاً «جهش ضمیر» رخ داده است). شناخت این موارد شما را در پاسخ‌گویی به سؤالات دستور و درک مطلب یاری می‌کند.

• **بعد چندی که گشودش چشم / رخش خود را دید:** چشمش را گشود. - مضاف‌إلیه «چشم»

• **بس که خونش رفته بود از تن:** خون از تنش رفته بود. - مضاف‌إلیه «تن»

• **بس که زهر زخم‌ها کاریش:** بس که زهر زخم‌هایش کاری [بود]. - مضاف‌إلیه «زخم‌ها»

• **بی‌خبر بود و نبودش اعتنا با خویش:** برای او اعتنا به خودش نبود. (او به خود اعتنا نداشت). - متمم

۲۳- در سروده «تهمتن، گرد سجستانی / کوه کوهان، مرد مردستان / رستم دستان / در تگ تاریک ژرف چاه پهناور / کشته هر سو بر کف و دیواره‌هایش نیزه و خنجر ... / در بُن این چاه آبش زهر شمشیر و سِنان، گم بود»: (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

الف. نوع نخستین نقش تبعی را بنویسید.

ب. «و» در جمله پایانی، حرف عطف است یا ربط؟

ج. نشانه «ان» در واژه مشخص شده، مفهوم «شبهت» دارد یا «جمع»؟

پاسخ الف. بدل (۰/۲۵) ب. عطف (۰/۲۵) ج. جمع (۰/۲۵)

مشاوره نهایی معمولاً اشیاء بی‌جان با «ان» جمع بسته نمی‌شوند و همین ممکن است باعث شود فرض کنید که «ان» در «کوهان» در اینجا نیز مفهوم شبهت دارد. «ان» در «کوهان [ستر]» مفهوم شبهت دارد اما در عبارت «کوه کوهان» (به معنی «برترین کوه»)، مفهوم جمع دارد.

۲۴- در این بخش از سروده «مهدی اخوان ثالث»، کدام ویژگی دستوری زبان کهن به‌کار رفته است؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

«بر درختی که به زیرش ایستاده بود

و بر آن بر تکیه داده بود»

پاسخ کاربرد دو حرف اضافه برای یک متمم. (بر آن بر) (۰/۲۵)

۲۵- با توجه به سروده زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۱)

(خرداد ۱۴۰۱)

«داشتم می‌گفتم، آن شب نیز / سورت سرمای دی بیدادها می‌کرد / و چه سرمای، چه سرمای! / لیک، خوشبختانه آخر، سرپناهی یافتم جایی / ... قهوه‌خانه گرم و روشن بود، همچون شرم ... / همگنان را خون گرمی بود.»

الف. واژه «دی» کدام یک از انواع وابسته وابسته است؟

ب. زمان کدام فعل «ماضی مستمر» است؟

ج. نقش دستوری واژه «خوشبختانه» را بنویسید.

د. نوع واو مشخص شده را تعیین کنید.

پاسخ الف. مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه (۰/۲۵) ب. داشتم می‌گفتم (۰/۲۵) ج. قید (۰/۲۵)

د. ربط (۰/۲۵)

درس‌نامه

قید

قید بخشی از جمله است که جمله یا جزئی از آن را مقید می‌کند یا توضیحی درباره زمان، مکان، حالت، تردید، یقین، تکرار و ... را به جمله می‌افزاید. بعضی از کلمات همیشه قیدند: کلمات تنوین دار (اصلاً، حتماً، یقیناً و ...)، همیشه، هرگز، هنوز، همواره، البته، اکنون، متأسفانه، ناگهان، نیز و ... قید از اجزای اصلی جمله نیست و حذف آن از جمله به ساختار و معنای جمله آسیبی نمی‌رساند. ضمناً متمم‌هایی که می‌توانند از جمله حذف شوند و فعل به آن‌ها نیازی ندارد، قید به حساب می‌آیند؛ مثلاً در جمله «من غذا را با قاشق خوردم»، «با قاشق» متمم قیدی است و «خوردن» که فعل سه‌جزئی مفعولی است به آن نیازی ندارد.

۲۶- نوع وابسته‌های پیشین و پسین را در گروه‌های اسمی مشخص شده

(شهریور ۱۴۰۰)

بنویسید. (۰/۵)

«کشته هر سو بر کف و دیواره‌هایش نیزه و خنجر»

پاسخ هر: صفت مبهم (۰/۲۵) ش: مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

درس‌نامه انواع وابسته

پیشین

- ◊ صفت اشاره: این، آن، همین، همان
- ◊ صفت مبهم: هر، همه، هیچ و...
- ◊ صفت پرسشی: کدام، چه و...
- ◊ صفت تعجبی: چه، عجب و...
- ◊ شاخص: دکتر، استاد، شیخ و...
- ◊ صفت شمارشی اصلی: یک، دو، سه و...
- ◊ صفت شمارشی ترتیبی نوع اول (با «مِین»): هفتمین، هشتمین و...
- ◊ صفت عالی (با «ترین»): برترین، زیباترین

پسین

- ◊ مضاف‌إلیه: اسمی که با کسره اضافه به اسمی دیگر متصل شود.
- ◊ صفت بیانی: اگر بعد از یک اسم صفتی قرار گیرد و بین آن‌ها کسره اضافه بیاید، صفت بیانی است.
- ◊ صفت شمارشی ترتیبی نوع دوم (با «مِ»): هفتم، هشتم، نهم و...
- ◊ صفت تفضیلی (با «تر»): بهتر، عزیزتر و...

۲۷- با توجه به سروده زیر، درستی یا نادرستی موارد داده‌شده را تعیین کنید. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

«بر لب آن چاه / سایه‌ای را دید / او شغاد، آن نابردار بود / که درون چه نگه می‌کرد و می‌خندید / و صدای شوم و نامردانه‌اش در چاهسار گوش می‌پیچید»
الف. واژه «شغاد» نقش تبعی «بدل» دارد.

درست نادرست

ب. در این سروده، «چاهسار گوش»، یک ترکیب اضافی و «آن چاه» یک ترکیب وصفی است.

درست نادرست

پاسخ الف. نادرست (۰/۲۵) (توضیح: شغاد، مسند و نابردار، بدل است). ب. درست (۰/۲۵)

۲۸- در یک گروه اسمی، واژه «اسب» را با یک وابسته پیشین و یک وابسته پسین به‌کار ببرید. (۵/۰)

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ آن اسب تندرو (۵/۰) (یا هر مثال درست دیگر)

۲۹- در هریک از گروه‌های اسمی زیر، نوع وابسته‌های پیشین و پسین مشخص شده را بنویسید. (۵/۰)

(دی ۹۹)

الف. رخش رخشنده ب. آخرین اندیشه‌ها

پاسخ الف. رخشنده: صفت بیانی (۵/۲۵) ب. آخرین: صفت شمارشی (۵/۲۵)

ب. قلمرو ادبی

۳۰- هریک از آرایه‌های ستون «ب» مربوط به کدام مورد از ستون «الف» است؟ (۱)

(خرداد ۱۴۰۴)

ستون الف	ستون ب
الف. جز گودالی که از کنجاوی گلوله توپ در خاک فراهم آمده بود، کجا می‌توانست مخفیگاه من باشد؟	۱. حس آمیزی
ب. از سیم به سر یکی کله‌خود / ز آهن به میان یکی کمر بند	۲. حسن تعلیل
ج. مست شور و گرم گفتن بود	۳. نماد
د. آنجا در آن برزخ سرد، در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟	۴. ایهام
	۵. تلمیح

پاسخ الف. «۲» (۵/۲۵) (نویسنده برای پیدایش گودال دلیل ادبی ذکر کرده است).

ب. «۴» (۵/۲۵) (میان ایهام دارد: ۱. میانه کوه، دامنه کوه ۲. کمر)

ج. «۱» (۵/۲۵) (گرم گفتن)

د. «۳» (۵/۲۵) («برزخ سرد» نماد سرزمین ایران قبل از انقلاب اسلامی)

۳۱- کدام گزینه تکمیل‌کنندهٔ مصراع «اگر مستم اگر هشیار اگر خوابم اگر بیدار» است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸ و ۱۴۰۱)

پرتعداد

- الف. به‌سوی تو بود روی سجودم؛ میهن ای میهن!
ب. به هر حالت که بودم با تو بودم؛ میهن ای میهن!

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

۳۲- مصراع اول بیت زیر را مرتب کنید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

بودم - پروردی - با - نابودی - تو - و - مهر - از - کردی

فدای نام تو بود و نبودم؛ میهن ای میهن!

پاسخ تو بودم کردی از نابودی و با مهر پروردی (۰/۲۵)

۳۳- جای خالی را کامل کنید.

شعر «خوان هشتم» از کتاب مهدی اخوان ثالث انتخاب شده است. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳، شهریور ۱۴۰۱)

پرتعداد

پاسخ در حیات کوچک پاییز در زندان (۰/۲۵)

۳۴- آرایه مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب نمایید. (در ستون ب، یک مورد اضافی است.) (۱)

(شهریور ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. دل‌گرمی و دم‌سردی ما بود که گاهی / مردامه و گاه دی‌اش نام نهادند	۱. اسلوب معادله
ب. عشق چون آید برد هوش دل فرزانه را / دزد دانا می‌کشد اول چراغ خانه را	۲. تلمیح
ج. بیامد دو صد مرد آتش‌فروز / دمیدند گفתי شب آمد به روز	۳. جناس همسان
د. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۴. اغراق
	۵. حسن تعلیل

پاسخ الف. «۵» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۴» یا اغراق (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

۳۵- مصراع اول بیت زیر را مرتب کنید. (۰/۲۵)

به هر زندان به هر مجلس به هر ماتم به هر شادی

به هر حالت که بودم با تو بودم؛ میهن ای میهن!

پاسخ به هر مجلس به هر زندان به هر شادی به هر ماتم (۰/۲۵)

۳۶- آرایهٔ درست مربوط به هر بیت را از ستون مقابل آن انتخاب کنید. (یک آرایه در ستون «ب» اضافی است.) (۱)

(دی ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. خیس خون داغ سهراب و سیاوش‌ها / روکش تابوت تختی‌هاست	۱. حس آمیزی
ب. شانه می‌آید به کار زلف در آشفستگی / آشنایان را در ایام پریشانی پیرس	۲. حسن تعلیل
ج. رخ شاه‌کاووس پرشرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۳. ایهام
د. تا درد و ورم فرو نشیند / کافور بر آن ضماد کردند	۴. اسلوب معادله
	۵. پارادوکس

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

ابیات زیر را کامل کنید.

۳۷- / فدای نام تو بود و نبودم، میهن ای میهن! (۰/۵)

(دی ۱۴۰۳)

پاسخ تو بودم کردی از نابودی و با مهر پروردی (۰/۵) (فقط به مصراع کامل، نمرة تعلق می‌گیرد.)

۳۸- به دشت دل گیاهی جز گل رویت نمی‌روید / (۰/۵)

(دی ۱۴۰۲)

پاسخ من این زیبا زمین را آزمودم؛ میهن ای میهن! (۰/۵)

۳۹- / بود لبریز از عشقت وجودم؛ میهن ای میهن (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ تنیده یاد تو در تار و پودم میهن ای میهن. (۰/۵)

۴۰- «تو بودم کردی از نابودی و با مهر پروردی /» (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ فدای نام تو بود و نبودم؛ میهن ای میهن (۰/۵)

۴۱- اگر مستم اگر هشیار، اگر خوابم اگر بیدار / (۰/۵)

(دی ۱۴۰۱، شهریور ۹۸) **پرتکرار**

پاسخ به سوی تو بود روی سجودم میهن ای میهن (۰/۵)

۴۲- / من این زیبا زمین را آزمودم؛ میهن ای میهن! (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ به دشت دل گیاهی جز گل رویت نمی‌روید (۰/۵)

۴۳- اگر مستم اگر هشیار / به سوی تو بود روی سجودم (۰/۵)

(شهریور ۹۹)

پاسخ اگر خوابم اگر بیدار (۰/۲۵) میهن ای میهن! (۰/۲۵)

۴۴- تنیده یاد تو در تار و پودم میهن ای من / (۰/۵) (دی ۹۹، دی ۹۸) **پرتکرار**

پاسخ بود لبریز از عشقت وجودم؛ میهن ای میهن! (۰/۵)

۴۵- اگر مستم اگر هشیار اگر خوابم اگر بیدار / (۰/۵) (خرداد ۹۹)

پاسخ به سوی تو بود روی سجودم؛ میهن ای میهن! (۰/۵)

آرایه ادبی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۴۶- مرد نقال، آتشین پیغام / راستی کانون گرمی بود (ایهام - حسن تعلیل) (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ ایهام (۰/۲۵) (گرم ایهام دارد :۱. با محبت ۲. دارای حرارت، ضد سرد)

۴۷- با اهل فنا دارد هرکس سر یکرنگی / باید که به رنگ شمع از رفتن سر
خندد (تضاد - مجاز) (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ مجاز (۰/۲۵) «سر» در مصراع اول مجاز از «اندیشه» است .

۴۸- در سروده «خوان هشتم»، «رستم» و «شغاد»، هریک «نماد» چه کسانی
هستند؟ (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ رستم: آزادگی، اقتدار ملی و جوانمردی (۰/۲۵) شغاد: فریب، نیرنگ و
ناجوانمردی (۰/۲۵)

۴۹- با توجه به مصراع‌های داده شده، ابیات زیر را کامل کنید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

الف. به دشت دل گیاهی جز گل رویت نمی‌روید

.....

ب. تو بودم کردی از نابودی و با مهر پروردی

.....

۱. فدای نام تو بود و نبودم؛ میهن ای میهن!

۲. من این زیبازمین را آزمودم؛ میهن ای میهن!

۳. به هر حالت که بودم با تو بودم؛ میهن ای میهن!

پاسخ الف. «۲» (من این زیبازمین را آزمودم؛ میهن ای میهن!) (۰/۲۵)

ب. «۱» (فدای نام تو بود و نبودم؛ میهن ای میهن!) (۰/۲۵)

۵۰- در تشبیه به کار رفته در سرودهٔ زیر، «مشبه» و «مشبه‌به» را مشخص کنید. (۵/۵)

(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) **پرتکرار**

«آن خداوند و سوار رخس بی مانند / آن که هرگز - چون کلید گنج مروارید - گم نمی شد از لبش لبخند»

پاسخ مشبه: لبخند (۵/۲۵) مشبه‌به: کلید گنج مروارید یا کلید (۵/۲۵)

مشاورهٔ نهایی

در شعر «خوان هشتم» تشبیه‌های متعدد و بدیعی به کار رفته است:

♦ گرچه بیرون تیره بود و سرد، همچون ترس (مشبه: بیرون، وجه شبه: تیرگی و سرما، ادات تشبیه: همچون، مشبه‌به: ترس)

♦ قهوه‌خانه گرم و روشن بود، همچون شرم (مشبه: قهوه‌خانه، وجه شبه: گرمی و روشنی، ادات تشبیه: همچون، مشبه‌به: شرم)

♦ و دمش چونان حدیث آشنایش گرم (مشبه: دم، وجه شبه: گرمی، ادات تشبیه: چونان، مشبه‌به: حدیث)

♦ چوب‌دستی منتشامانند در دستش (مشبه: چوب‌دست، ادات تشبیه: مانند، مشبه‌به: منتشا)

♦ همگنان خاموش / گردبَرگردش، به کردار صدف بَرگرد مروارید / پای تا سر گوش (مشبه: همگنان، وجه شبه: دور چیزی / کسی بودن و سر تا پا گوش بودن، ادات تشبیه: به کردار، مشبه‌به: صدف) (مشبه: ضمیر متصل «ش» (مرد نقال)، ادات تشبیه: به کردار، وجه شبه: محصور بودن، مشبه‌به: مروارید)

♦ آنکه هرگز - چون کلید گنج مروارید - / گم نمی شد از لبش لبخند (مشبه: لبخند، ادات تشبیه: چون، مشبه‌به: کلید) (مشبه: دهان، مشبه‌به: گنج مروارید)

♦ مروارید استعاره از دندان‌هاست. («

♦ تهمتن، گرد سجستانی / کوه کوهان (مشبه: تهمتن، مشبه‌به: کوه)

♦ چاه چونان ژرفی و پهناش، بی شرمیش ناباور / و غم‌انگیز و شگفت‌آور (مشبه: بی شرمی، وجه شبه: غیرقابل‌باور و غم‌انگیز و شگفت‌آور بودن، ادات تشبیه: چونان، مشبه‌به: ژرفی و پهنا)

♦ و صدای شوم و نامردانه‌اش در چاهسار گوش می‌پیچید (مشبه: گوش، مشبه‌به: چاهسار)

♦ مرد نقال از صدایش ضجه می‌بارد / و نگاهش مثل خنجر بود (مشبه: نگاه، مشبه‌به: خنجر)

۵۱- آرایه ادبی مناسب با هر سروده را در برابر آن بنویسید. (یک آرایه اضافه

(خرداد ۱۴۰۲)

است). (۰/۷۵)

۱. ایهام	الف. آتش عشق است کاندر نی فتاد / جوشش عشق است کاندر می فتاد
۲. تضمین	ب. چون رود آمیدوارم؛ بی تابم و بی قرارم / من می‌روم سوی دریا؛ جای قرار من و تو
۳. حسن تعلیل	ج. گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس / قهوه‌خانه گرم و روشن بود همچون شرم
۴. حس آمیزی	

پاسخ الف. «۳» (۰/۲۵) ب. «۱» ایهام (۰/۲۵) ج. «۴» (۰/۲۵)

درس‌نامه حس آمیزی

حس آمیزی آن است که شاعر یا نویسنده اموری که مربوط به حسی از حواس پنجگانه هستند را به پدیده‌هایی که با حس دیگری ادراک می‌شوند (مثلاً «گرم») را که مربوط به لامسه است به «سخن» نسبت دهد که با شنوایی ادراک می‌شود) نسبت دهد یا به امور ذهنی (غیرمحسوس) مرتبط کند. (مثلاً «سرما» را که مربوط به لامسه است به «ترس» نسبت دهد.)

۵۲- ترکیب «کلید گنج مروارید» در سروده زیر، نمایانگر کاربرد کدام آرایه

(شهریور ۱۴۰۱)

ادبی است؟ (۰/۲۵)

«این نخستین بار شاید بود

کان کلید گنج مروارید او گم شد»

پاسخ استعاره (۰/۲۵)

مشاوره نهایی در «آن که هرگز - چون کلید گنج مروارید - / گم نمی‌شد از لبش لبخند» با تشبیه گسترده مواجهیم زیرا هم مشبه آمده، هم مشبه‌به و هم ادات تشبیه اما در «این نخستین بار شاید بود» / کان کلید گنج مروارید او گم شد» با استعاره مواجهیم؛ زیرا تنها مشبه‌به (کلید گنج مروارید) آمده است.

۵۳- با توجه به عبارت زیر، پاسخ درست را برگزینید. (۰/۲۵)
 (شهریور ۱۴۰۱)
 در سروده «ناگهان انگار بر لب آن چاه سایه‌ای را دید / او شغاد آن نابردار بود»
 کاربرد آرایه ادبی «ایهام» مشهود است یا «اغراق»؟

پاسخ ایهام (۰/۲۵)

۵۴- مصراع دیگر بیت داده شده را انتخاب کنید. (۰/۲۵)
 (خرداد ۹۸ و ۱۴۰۴)

برخوردار

به هر حالت که بودم با تو بودم؛ میهن ای میهن!

الف. به هر مجلس به هر زندان به هر شادی به هر ماتم

ب. اگر مستم اگر هشیار، اگر خوابم اگر بیدار

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

۵۵- مفهوم نمادین مورد مشخص شده را بنویسید.

ناگهان انگار / بر لب آن چاه / سایه‌ای را دید / او، شغاد، آن نابردار بود (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ شغاد، نماد ناجوانمردی است. (۰/۲۵) (ریاکاری و تزویر نیز درست است).

۵۶- هریک از آثار «قصه‌های دوشنبه، در حیاط کوچک پاییز در زندان، فی حقیقه‌العشق و قصه شیرین فرهاد» با کدام یک از توضیحات زیر متناسب است؟ (۱)

(خرداد ۱۴۰۱)

الف. کتابی است عرفانی از شیخ شهاب‌الدین سهروردی

ب. شعر خوان هشتم از سروده‌های این کتاب است.

ج. این اثر از ترجمه‌های عبدالحسین زرین‌کوب است.

د. داستانی است طنز، از احمد عربلو با موضوع دفاع مقدس

پاسخ الف. فی حقیقه‌العشق (۰/۲۵)

ب. در حیاط کوچک پاییز در زندان (۰/۲۵)

ج. قصه‌های دوشنبه (۰/۲۵)

د. قصه شیرین فرهاد (۰/۲۵)

۵۷- در بند زیر، از خوان هشتم، مشبه و مشبه‌به را معلوم کنید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

«چاه چونان ژرفی و پهناش، بی شرمیش نابور / و غم‌انگیز و شگفت‌آور»

پاسخ بی شرمیش: مشبه (۰/۲۵) ژرفی و پهناش: مشبه‌به (۰/۲۵)

۵۸- در هریک از سروده‌های ستون اول، کدام‌یک از آرایه‌های ستون دوم دیده

(شهریور ۹۹)

می‌شود؟ (یک بیت در ستون اول اضافی است.) (۱)

ستون اول	ستون دوم
الف. محرم این هوش جز بی هوش نیست / مر زبان را مشتری جز گوش نیست	۱. ایهام
ب. بر لب آن چاه / سایه‌ای را دید / او شغاد آن نابردار بود / که درون چه نگه می‌کرد	۲. اسلوب معادله
ج. رخ شاه کاووس پر شرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید	۳. حسن تعلیل
د. جامعه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن / بدر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است	۴. حس آمیزی
ه. تا چشم بشمر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۴» (۰/۲۵) ه. «۳» (۰/۲۵)

پرتکرار (شهریور ۹۹، خرداد ۹۹)

۵۹- نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید. (۰/۲۵)

در حیاط کوچک پاییز در زندان:

پاسخ اخوان ثالث (۰/۲۵)

۶۰- زمینه حماسی متناسب با بیت زیر را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید.

همگنان خاموش / گردبَرگردش به کردار صدف بَرگرد مروارید / پای تا سرگوش
(خرق عادت / داستانی)

(شهریور ۹۹)

پاسخ داستانی (۰/۲۵)

۶۱- مشبه و مشبه‌به را در سروده زیر معلوم کنید. (۰/۵)

(دی ۹۹)

«همگنان خاموش / گردبَرگردش، به کردار صدف بَرگرد مروارید»

پاسخ همگنان: مشبه (۰/۲۵) صدف: مشبه‌به (۰/۲۵)

۶۲- با توجه به شعر داده شده، کدام یک از آرایه‌های ادبی داخل کمانک،

(خرداد ۹۹)

نادرست است؟ (۰/۲۵)

گرچه بیرون تیره بود و سرد همچون ترس

قهوه‌خانه گرم و روشن بود همچون شرم

(حسن تعلیل، تضاد، جناس)

پاسخ حسن تعلیل (۰/۲۵) (تضاد: تیره، روشن) / (تضاد: گرم، شرم)

پ. فکری

۶۳- «قصه درد» در شعر «قصه است این، قصه؛ آری قصه درد است / شعر

(دی ۱۴۰۳)

نیست»، بیانگر کدام مفهوم است؟ (۰/۵)

پاسخ کشته شدن رستم / نخبه‌کشی / برادرکشی / خیانت خودی‌ها (۰/۵)

۶۴- کدام مورد با بیت «مشو در پیچ و تاب رنج و غم، گم / به هر حال تبسم کن، تبسم» در تقابل معنایی است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

الف. عشق من، خنده تو در تاریک ترین لحظه ها می شکفت

ب. این نخستین بار شاید بود

کان کلید گنج مروارید او گم شد

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

مشاوره مصحح در سؤال های قلمرو فکری عمدتاً قرابت معنایی از شما خواسته می شود اما گاهی هم مثل این سؤال **تقابل (تضاد) معنایی** مدنظر است. در این موارد باید بیتی را انتخاب کنید که معنایش نه تنها با بیت داده شده متفاوت است، بلکه در تضاد است. مثلاً در این سؤال، مفهوم کلی بیت صورت سؤال «خندیدن در دشواری» است و مفهوم بیت «الف» «خنده در لحظات سخت» است؛ اما مفهوم بیت «ب»، «ناتوانی از خندیدن» است. («کلید گنج مروارید» استعاره است از «لبخند».)

۶۵- با توجه به سروده زیر، مقصود نقال از «قصه درد» چیست؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

«همچنان می رفت و می آمد / همچنان می گفت و می گفت و قدم می زد / قصه است این قصه؛ آری قصه درد است»

پاسخ مرگ رستم (۰/۲۵)

۶۶- گزینه درست را انتخاب کنید. «رستم، پس از آنکه به نیزنگ شغاد پی بُرد، با کمان و تیر»: (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱)

الف. یکی تیر زد بر بر اسپ اوی

ب. بزد راست بر چشم آن نامدار

ج. درخت و برادر به هم بر بدوخت

د. سر و گوش و پایش به پیکان بدوخت

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی در متن درس «خوان هشتم» نیز آمده است که رستم، شغاد را با تیر به درخت می دوزد:

قصه می گوید که بی شک می توانست او اگر می خواست / که شغاد نابردار را بدوزد - همچنان که دوخت - / با کمان و تیر / بر درختی که به زیرش ایستاده بود ...

۶۷- با توجه به سرودهٔ زیر، مقصود از «خوان هشتم» چیست؟ (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۱)

«پهلوان هفت خوان، اکنون

طعمهٔ دام و دهان خوان هشتم بود»

پاسخ مرگ / چاه (۰/۲۵)

معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

۶۸- این عیار مهر و کین مرد و نامرد است (۰/۵) (دی ۱۴۰۱، شهریور ۹۸) **پرتحراز**

پاسخ این شعر، معیار سنجش دوستی مردان و دشمنی نامردان است. (۰/۵)

۶۹- آری اکنون تهمتَن با رخس غیرتمند / در بُنِ این چه آبش زهرِ شمشیر و سِنان، گم بود (۰/۷۵) (خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ آری اکنون رستم در ته چاهی که به جای آب، زهر شمشیر و سرنیزه داشت، محو شده بود. (۰/۷۵)

۷۰- آری اکنون تهمتَن ... / در بن این چاه آبش زهر شمشیر و سنان گم بود (۰/۵) (شهریور ۹۹)

پاسخ اکنون رستم، در (ته) این چاهی که به جای آب، زهر شمشیر و نیزه داشت، گرفتار شده بود. (۰/۵)

۷۱- در بُن این چاه آبش زهر شمشیر و سنان، گم بود (۰/۵)

پاسخ رستم در ته چاهی که به جای آب (۰/۲۵) شمشیر و سر نیزه زهرآلود داشت، گم شده بود؛ (۰/۲۵)

مشاوره نهایی برای پاسخ درست به سؤال‌های قلمرو فکری درس سیزدهم، لازم است بخش‌هایی از درس را که در آن‌ها شیوه بلاغی و دستور تاریخی به کار رفته است، به خوبی بشناسید:

♦ همگان را خون گرمی بود: برای همه خون گرمی وجود داشت. (همه خون گرمی داشتند.)

♦ چاه چونان ژرفی و پهنایش بی‌شرمیش ناباور / و غم‌انگیز و شگفت‌آور: چاهی که بی‌شرمی‌اش مانند ژرفی و پهنایش ناباور و غم‌انگیز و شگفت‌آور بود.

♦ آری اکنون تهمتن با رخس غیرتمند / در بن این چاه آبش زهر شمشیر و سنان، گم بود: آری اکنون تهمتن با رخس غیرتمند در بن این چاهی که آبش زهر شمشیر و سنان بود گم شده بود.

۷۲- در سروده «پهلوان هفت‌خوان اکنون / طعمه دام و دهان خوان هشتم بود»، منظور از موارد مشخص شده را بنویسید. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۰)

پاسخ رستم (۰/۲۵) مرگ یا چاهی که شغاد حفر کرده بود (۰/۲۵)

۷۳- شاعر در سروده زیر، شعر خود را معیار سنجش چه می‌داند؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

«قصه است این، قصه؛ آری قصه درد است / شعر نیست؛ / این عیار مهر و کین مرد و نامرد است»

پاسخ معیار سنجش دوستی و دشمنی مردان و ناجوانمردان (۰/۵)

۷۴- با توجه به سرودهٔ زیر، منظور شاعر از «شعر محض خوب و خالی» چیست؟ (۰/۵)

(دی ۹۹)

«قصه است این، آری قصهٔ درد است

بی عیار و شعر محض خوب و خالی نیست»

پاسخ شعری که فقط به زیبایی ظاهری توجه می‌کند (۰/۲۵) و به محتوا بی‌توجه است. (متعهد نیست). (۰/۲۵)

۷۵- با توجه به سرودهٔ «شعر نیست؛ / این عیار مهر و کین مرد و نامرد است / بی عیار و شعر محض خوب و خالی نیست» (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

الف. مقصود از «شعر محض خوب و خالی» چیست؟

ب. منظور شاعر از قسمت مشخص شده، چیست؟

پاسخ الف. شعری که فقط زیبایی ظاهری دارد. (یا شعری که به محتوا توجه ندارد). (۰/۲۵)؛ ب. معیاری برای سنجش مردانگی و نامردی. (۰/۲۵)

۷۶- در شعر «این نخستین بار شاید بود / کان کلید گنج مروارید او گم شد»، منظور از «کلید گنج مروارید» چیست؟ (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

پاسخ لبخند (۰/۵)

فهرست

درس ۱۴: سی مرغ و سیمرغ

۲

سؤالات

۱۵

پاسخنامه

درس ۱۶: کباب غاز

۳۸

سؤالات

۵۰

پاسخنامه

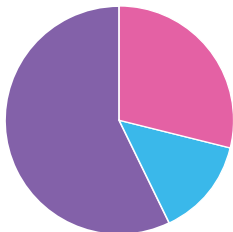
سؤالات

درس ۱۴: سی مرغ و سیمرغ

☉ در بخش قلمرو زبانی درس چهاردهم، املا و لغت تقریباً به یک اندازه مورد توجه بوده‌اند. در بخش دستور نیز مبحث نقش تبعی بیش از مباحث دیگر مورد توجه بوده است.

☉ در قلمرو ادبی نیز از تلمیح و نماد بیش از دیگر مباحث سؤال طرح شده است. در قلمرو فکری بیشتر سؤالات از مبحث هفت وادی عرفان هستند و همچنین تعداد سؤالاتی که در آن‌ها نوشتن بیت به نثر روان خواسته می‌شود، زیاد است.

☉ در دوره‌های اخیر بین ۱/۲۵ تا ۲ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۲۹٪
ادبی ۱۴٪
فکری ۵۷٪

سی مرغ و سیمرغ	تعداد سؤال ۶۹	مشترک همه رشته‌ها	بانک سؤالات امتحان نهایی فارسی
درس ۱۴	زمان: ۲۳۲ دقیقه	پایه دوازدهم	منطبق با رویکرد جدید امتحانات

بار)	سؤالات	ردیف
------	--------	------

الف. قلمرو زبانی
لغت

معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

۰/۲۵	دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) پرتکرار	شیرمردی باید این ره را <u>شگرف</u>	۱
۰/۲۵	(خرداد ۱۴۰۰)	<u>گرمرو</u> ، سوزنده و سرکش بود	۲
۰/۲۵	(خرداد ۹۹)	این عدۀ <u>قلیل</u> بر بالای کوه، روشنایی خیره‌کننده‌ای دیدند.	۳
۰/۲۵	(شهریور ۱۴۰۱)	جمله «خالی شدن قلب سالک از آنچه جز خداست.» در توضیح کدام اصطلاح عرفانی آمده است؟ الف. استغنا ب. اشتیاق ج. تجرید د. تفرید	۴
۰/۵	(شهریور ۱۴۰۰)	از بین واژه‌های زیر، یک برابر معنایی برای واژه‌های «آویزان» و «رنج» به ترتیب، بیابید. طاق، رواق، تعب، کاهلی، معلق، سروش، تجرید	۵
۰/۵	(دی ۱۴۰۰)	در ابیات زیر، برای هریک از واژه‌های «الف» و «ب» یک معادل معنایی بیابید و بنویسید. * سریر ملک، عطا داد کردگار تو را به‌جای خویش دهد هرچه کردگار دهد * عاشق آن باشد که چون آتش بود گرمرو، سوزنده و سرکش بود الف. مشتاق: ب. اورند:	۶

۰/۲۵	معادل درست توضیحات عرفانی زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید. (خرداد ۹۸)	۷
	خالی شدن قلب سالک از آن چه جز خداست. (تجربید / اشتیاق)	
املا		
۰/۲۵	در کدام <u>گزینه‌ها</u> غلط املائی دیده می‌شود؟ (خرداد ۱۴۰۴)	۸
	الف. آن وقت من هرچه اصرار و تعارف می‌کنم، تو بیشتر ابا و امتناع می‌ورزی. ب. بر روی بام خانه، خسته از نشئه خوب و پاک آن «اسرا» در بستر خویش به خواب رفتم. ج. صبح، هنگام «چریغ آفتاب» کنار «قنات حسنی» در شهر سیرجان اتراق می‌کردیم. د. چه جای آن است که من دست شاهان بگزارم.	
۰/۲۵	در کدام عبارت، «غلط املائی» وجود دارد؟ (شهریور ۱۴۰۲)	۹
	الف. پادشاهی به درویشی گفت: که مرا آن لحظه که تو را به درگاه حق، تجلی و قرب باشد، یاد کن. ب. یکی از حضار که کتاده شعر و ادب می‌کشید، چنان محظوظ گردیده بود که جلو رفته جبهه شاعر را بوسید. ج. اشتری و گرگی و روباهی از روی مصاحبت، مسافرت کردند و با ایشان از وجح ذات و توشه، گرده‌ای بیش نبود. د. دلم می‌خواهد بر بال‌های باد بنشینم و آنچه را که پروردگار جهان پدید آورده، زیر پا گذارم.	
املائی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.		
۰/۲۵	شاهان باز شکاری را روی (شصت / شست) می‌نشانند و با خویشان به شکار می‌برند. (خرداد ۱۴۰۱)	۱۰
۰/۲۵	برای انتخاب راهبر و پیشوا قرعه زدند، را قرعه به نام هدهد افتاد. (غذا - قضا) (دی ۹۸)	۱۱

۰/۲۵	<p>در همهٔ گزینه‌ها، به جز گزینه نادرستی املائی دیده می‌شود. (شهریور ۹۹)</p> <p>الف. آخرین رمغ‌هایشان را در آخرین فشنگ‌هایشان می‌ریختند. ب. آن شب نیز / صورت سرمایه دی، بیدادها می‌کرد. ج. طاووس نیز چنین عذر آورد که من مرغی بهشتی‌ام. د. اما سیاوش که آذرم و حیا و پاکدامنی آموخته است، تن به گناه نمی‌سپارد.</p>	۱۲
دستور		
۰/۲۵	<p>در کدام گزینه «ممیز» وجود ندارد؟ (خرداد ۱۴۰۴)</p> <p>الف. نهادند بر دشت هیـمـم دو کوه جهانی نظاره شده هم‌گروه</p> <p>ب. اینجا ... می‌توان چند حلقه چاه عمیق زد. ج. هرکس داند گفت با خورشید راز کی تواند ماند با یک ذره باز؟ د. بردن سیصد تومان پول تا تهران همراه یک محصل، خطرناک است!</p>	۱۳
جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.		
۰/۲۵	<p>در بیت «بعد از آن مرغان دیگر سربه‌سر / عذرها گفتند <u>مشتی</u> <u>بی‌خبر</u>»، بخش مشخص شده، نقش دارد. (خرداد ۱۴۰۴)</p>	۱۴
۰/۲۵	<p>واژهٔ «چون» از لحاظ دستوری در کدام گزینه <u>متفاوت</u> است؟ (خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>الف. چون بود کاکلیم ما را شاه نیست ب. چون بتابد آفتاب معرفت ج. چون فرود آیی به وادی طلب</p>	۱۵
۰/۵	<p>در کدام گزینه وابستهٔ وابسته به‌کار رفته است؟ نوع آن را بنویسید. (دی ۱۴۰۳)</p> <p>الف. دمش چونان حدیث آشنایش گرم. ب. اما زیبایی محبوب تو، چند روزی بیش نیست.</p>	۱۶

۰/۵	<p>در بیت زیر، یک ترکیب «وصفی» و یک ترکیب «اضافی» پیدا کنید. (شهریور ۱۴۰۲)</p> <p>«چشم بگشا به گلستان و بین جلوه آب صاف در گل و خار»</p>	۱۷
۰/۵	<p>نوع «نقش‌های تبعی» مشخص شده را در متن «ما پرندگان را نیز پیشوا و شهریاری است؛ نامش سیمرغ است و در پس کوه قاف، بلندترین کوه روی زمین، بر درختی بلند آشیان دارد.» بنویسید. (شهریور ۱۴۰۱)</p>	۱۸
۱	<p>با توجه به بیت‌های زیر، درستی یا نادرستی گزاره‌های داده شده را تعیین کنید. (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>صدهزاران سایه جاوید، تو گم‌شده بینی ز یک خورشید، تو چون نگه کردند آن سیمرغ زود بی‌شک این سیمرغ آن سیمرغ بود خویش را دیدند سیمرغ تمام بود <u>خود</u> سیمرغ، سیمرغ تمام</p> <p>الف. واژه «تو» نقش تبعی تکرار و واژه «خود» نقش تبعی بدل دارد. ☐ درست ☐ نادرست</p> <p>ب. بیت دوم، یک جمله غیرساده است و مصراع اول، جمله وابسته آن است. ☐ درست ☐ نادرست</p> <p>ج. نقش دستوری واژه «تمام» در هر دو مصراع بیت سوم، «قید» است. ☐ درست ☐ نادرست</p> <p>د. مفهوم «ان» در واژه «صدهزاران» همانند واژه «ان» در واژه «بهاران» است. ☐ درست ☐ نادرست</p>	۱۹

۰/۵	در عبارت «ما، پرندگان را نیز پیشوا و شهریاری است. نامش سیمرغ است و در پس کوه قاف، بر درختی بلند آشیان دارد.»: (دی ۱۴۰۰، خرداد ۹۸) بزرگوار	۲۰
	الف. کدام واژه در نقش تبعی «بدل» به کار رفته است؟ ب. کدام واژه نقش معطوف دارد؟	
۱	در عبارت «من بسیار کوشیده‌ام تا روی دست شاهان جا گرفته‌ام و برای آنان شکار کرده‌ام. آن به که مرا نیز معذور دارید.» (خرداد ۱۴۰۰)	۲۱
	الف. یک پیوند وابسته‌ساز و یک پیوند هم‌پایه‌ساز بیابید و بنویسید. ب. چه فعلی حذف شده است؟ نوع حذف، لفظی است یا معنایی؟	
۰/۵	در جمله «سیمرغ در پس کوه قاف، بلندترین کوه روی زمین، آشیان دارد»، کدام گروه اسمی نقش تبعی دارد؟ نام آن را بنویسید. (شهریور ۹۹)	۲۲
ب. قلمرو ادبی		
۰/۲۵	در عبارت «هدهد به مهربانی به همه جرئت می‌داد، اما دشواری‌های راه را پنهان نمی‌ساخت.»، «هدهد» نماد چه کسی است؟ (دی ۱۴۰۳)	۲۳
آرایه ادبی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.		
۰/۲۵	ز نیرنگ هوا و از فریب آرز خاقانی / دلت خلد است، خالی ساز از طاووس و شیطانش (تضمین - تلمیح)	۲۴
۰/۲۵	هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است (حس آمیزی - پارادوکس)	۲۵
۰/۲۵	چون بود کاکلیم ما را شاه نیست؟ / بیش ازین بی‌شاه بودن راه نیست (جناس - تشبیه)	۲۶
	کدام یک از ابیات زیر آرایه «متناقض‌نما» دارد؟ (خرداد ۱۴۰۳)	
۰/۲۵	الف. آنجادر آن برزخ سرد، در کوجه‌های غم و درد غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو؟ ب. هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است	۲۷

۰/۵	کدام دو اثر از یک نویسنده یا شاعر است؟ (خرداد ۱۴۰۳) «فی حقیقة العشق - فیه ما فیه - کليلة و دمنه - تذکرة الاولیا - سندبادنامه - منطق الطیر - تمهیدات»	۲۸
۰/۲۵	داستان «سی مرغ و سیمرغ» از کدام اثر ادبی برگرفته شده است؟ (شهریور ۱۴۰۲)	۲۹
۰/۲۵	در عبارت زیر، جای خالی را به درستی پُر کنید. (دی ۱۴۰۲، خرداد ۱۴۰۲) بزرگوار	۳۰
۰/۵	کتاب نوشته «ظهیری سمرقندی» است. درباره تلمیح به کار رفته در بیت زیر، توضیح دهید. (دی ۱۴۰۱)	۳۱
۰/۲۵	«ز نیرنگ هوا و از فریب آز خاقانی دلت خُداست خالی ساز از طاووس و شیطانش»	۳۲
۰/۲۵	مفهوم نمادین واژه مشخص شده را بنویسید. (دی ۱۴۰۰) <u>بلبل</u> گفت: من گرفتار عشق گلم	۳۳
۰/۲۵	نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید. (دی ۱۴۰۰، دی ۹۹) بزرگوار منطق الطیر:	۳۴
۰/۵	با توجه به منطق الطیر عطار، هریک از پرندگان زیر، نماد چه کسانی هستند؟ (خرداد ۱۴۰۰) الف. باز شکاری: ب. سیمرغ:	۳۵
۰/۵	با توجه به عبارت زیر و منطق الطیر، «بلبل» نماد چه کسانی است؟ (شهریور ۹۸)	۳۶
۰/۲۵	هدهد به بلبل پاسخ گفت: «مهرورزی تو بر گل کار راستان و پاکان است اما زیبایی محبوب تو چندروزی بیش نیست.» در بیت زیر، شاعر برای بیان وجه شبه، از کدام آرایه ادبی بهره برده است؟ (خرداد ۹۸)	
۰/۲۵	«عاشق آن باشد که چون آتش بود گرم رو، سوزنده و سرکش بود»	

پ. قلمرو فکری

۰/۲۵	<p>با توجه به مراحل عرفان از نظر عطار، «تنهایی گزیدن و خالی شدن قلب سالک از آنچه جز خداست.» با کدام بیت از موارد زیر در یک مرحله قرار می‌گیرد؟ (خرداد ۱۴۰۴)</p> <p>الف. مال اینجا بایست انداختن ملک اینجا بایست درباختن</p> <p>ب. روی‌ها چون زین بیابان درکنند جمله سر از یک گریبان برکنند</p> <p>ج. هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است</p>	۳۷
معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده معنی کردن همان بخش کافی است).		
۰/۵	<p>محو او گشتند آخر بر دوام / سایه در خورشید گم شد والسلام (خرداد ۱۴۰۴)</p>	۳۸
۰/۷۵	<p>چون بود کاکلیم ما را شاه نیست؟ / بیش از این بی‌شاه بودن راه نیست (شهریور ۱۴۰۳)</p>	۳۹
۰/۲۵	<p>بهبانهاها یک‌سو نهادند (دی ۱۴۰۳)</p>	۴۰
۰/۵	<p>هرکه داند گفت با خورشید راز / کی تواند ماند از یک ذره باز (شهریور ۱۴۰۲)</p>	۴۱
۰/۵	<p>بعد از این وادی استغنا بود / نه در او دعوی و نه معنا بود (خرداد ۱۴۰۲)</p>	۴۲
۰/۵	<p>وانیامد در جهان زین راه کس / نیست از فرسنگ آن آگاه کس (شهریور ۱۴۰۱، دی ۱۴۰۱ و ...) پرتکرار</p>	۴۳
۰/۵	<p>چون فرود آیی به وادی طلب / پیشت آید هر زمانی صد تعب (دی ۱۴۰۰، خرداد ۹۹) پرتکرار</p>	۴۴
۰/۷۵	<p>ما پرندگان را نیز پیشوا و شهریاری است؛ در خرد و بینش، او را همتایی نیست. (دی ۹۹)</p>	۴۵
۰/۵	<p>هریکی بینا شود بر قدر خویش / باز یابد در حقیقت صدر خویش (شهریور ۹۸)</p>	۴۶

۰/۵	آنکه او را شناسد، دوری او را تحمل نتواند کرد و آنکه بدو رو آرد، بدو نتواند رسید.	۴۷
هر بیت زیر، یادآور کدام وادی از هفت وادی عرفان است؟		
۰/۲۵	روی‌ها چون زین بیابان درکنند / جمله سر از یک گریبان برکنند (شهریور ۱۴۰۳، دی ۱۴۰۲ و ...)	۴۸
۰/۲۵	هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است (شهریور ۱۴۰۳، دی ۱۴۰۰ و ...)	۴۹
۰/۲۵	مال اینجا بایدت انداختن / ملک اینجا بایدت درباختن (دی ۱۴۰۳، شهریور ۱۴۰۲ و ...)	۵۰
۰/۲۵	صدهزاران سایه جاوید، تو / گم‌شده بینی ز یک خورشید، تو (خرداد ۱۴۰۳، شهریور ۱۴۰۲ و ...)	۵۱
۰/۲۵	هریکی بینا شود بر قدر خویش / باز یابد در حقیقت صدر خویش (خرداد ۱۴۰۳)	۵۲
۰/۲۵	وصلت آن یافت کز خود شد فنا / هرکه فانی شد ز خود، مردانه‌ای است (دی ۱۴۰۲، دی ۹۸)	۵۳
۰/۲۵	مرد حیران چون رسد این جایگاه / در تحیر مانده و گم کرده راه (شهریور ۹۹)	۵۴
۰/۵	بیت «صدهزاران سایه جاوید تو / گم‌شده بینی ز یک خورشید تو» و بیت زیر، بر کدام مفهوم مشترک تأکید دارند؟ (خرداد ۱۴۰۲) «وصلت آن کس یافت کز خود شد فنا هرکه فانی شد ز خود، مردانه‌ای است»	۵۵
۰/۲۵	کدام‌یک از بیت‌های زیر، بیانگر وادی «استغنا» است؟ (دی ۱۴۰۱) الف. مال اینجا بایدت انداختن ملک اینجا بایدت درباختن ب. هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است	۵۶

۰/۲۵	<p>مقصود از «سرای پاک و پلید» در بیت زیر چیست؟ (دی ۱۴۰۱)</p> <p>«در این مقام، طرب بی تعب نخواهد دید که جای نیک و بد است این سرای پاک و پلید»</p>	۵۷
۰/۵	<p>با توجه به متن زیر، منظور هدهد از «خورشید» و «ذره» چیست؟ (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>هدهد در پاسخ طاووس گفت: «بهشت جایگاهی خرم و زیباست اما زیبایی بهشت نیز پرتوی از جمال سیمرغ است.»</p> <p>هرکه داند گفت با خورشید راز کی تواند ماند با یک ذره باز؟</p>	۵۸
۰/۷۵	<p>هریک از موارد زیر، با کدام مورد در جدول داده شده مفهوم مشترکی دارد؟ (یک مورد در جدول اضافی است.) (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>الف. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند؟</p> <p>ب. حتی درختش، غارش، کوهش، هر صخره سنگش و سنگریزه اش آیات وحی را بر لب دارد.</p> <p>ج. شیرمردی باید این ره را شگرف زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف</p>	۵۹

نی حدیث راه پر خون می کند / قصه های عشق مجنون می کند	۱
راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود	۲
من نمازم را وقتی می خوانم / که اذانش را باد گفته باشد سر گلدسته سرو / ...	۳
هر که جز ماهی، ز آبش سیر شد / هر که بی روزی است، روزش دیر شد	۴

۰/۲۵	و صلت آن کس یافت کز خود شد فنا / هرکه فانی شد ز خود، (خرداد ۱۴۰۰)	۶۴												
۰/۲۵	صدهزاران سایه جاوید تو / گم شده بینی ز یک خورشید تو (خرداد ۹۹)	۶۵												
	هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است.) (خرداد ۹۹)													
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ردیف اول</th> <th>ردیف دوم</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف. سیاوش بدو گفت انده مدار / کزین سان بود گردش روزگار</td> <td>۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه</td> </tr> <tr> <td>ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست</td> <td>۲. ابراز خشم بر دشمن</td> </tr> <tr> <td>ج. شیرمردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف</td> <td>۳. بیگانه‌ستیزی</td> </tr> <tr> <td>د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌الحزن است</td> <td>۴. تقدیرگرایی</td> </tr> <tr> <td></td> <td>۵. بیان دشواری‌های راه عشق</td> </tr> </tbody> </table>	ردیف اول	ردیف دوم	الف. سیاوش بدو گفت انده مدار / کزین سان بود گردش روزگار	۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه	ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست	۲. ابراز خشم بر دشمن	ج. شیرمردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف	۳. بیگانه‌ستیزی	د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌الحزن است	۴. تقدیرگرایی		۵. بیان دشواری‌های راه عشق	۶۶
ردیف اول	ردیف دوم													
الف. سیاوش بدو گفت انده مدار / کزین سان بود گردش روزگار	۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه													
ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست	۲. ابراز خشم بر دشمن													
ج. شیرمردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف	۳. بیگانه‌ستیزی													
د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌الحزن است	۴. تقدیرگرایی													
	۵. بیان دشواری‌های راه عشق													
۰/۵	در بیت زیر، معنای قسمت مشخص شده را بنویسید. (خرداد ۹۹) «روی‌ها چون زین بیابان در کنند جمله سر از یک گریبان برکنند»	۶۷												

۰/۵	<p>بیت «هشت جنت نیز اینجا مُرده‌ای است / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است»، بیانگر کدام وادی عرفانی است؟ (شهریور ۹۸)</p> <p>الف. فنا ب. توحید ج. حیرت د. استغنا</p>	۶۸								
۰/۷۵	<p>هریک از بیت‌های ستون اول با کدام یک از وادی‌های عرفانی ذکر شده در ستون دوم مطابقت دارد؟ (خرداد ۹۸)</p> <table border="1" data-bbox="146 552 897 1035"> <thead> <tr> <th data-bbox="146 552 353 632">«وادی عرفانی»</th> <th data-bbox="353 552 897 632">«بیت»</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="146 632 353 751">توحید</td> <td data-bbox="353 632 897 751">الف. هر یکی بینا شود بر قدر خویش / باز یابد در حقیقت صدر خویش</td> </tr> <tr> <td data-bbox="146 751 353 870">استغنا</td> <td data-bbox="353 751 897 870">ب. روی‌ها چون زین بیابان در کنند / جمله سر از یک گریبان برکنند</td> </tr> <tr> <td data-bbox="146 870 353 1035">معرفت</td> <td data-bbox="353 870 897 1035">ج. هشت جنت نیز اینجا / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است</td> </tr> </tbody> </table>	«وادی عرفانی»	«بیت»	توحید	الف. هر یکی بینا شود بر قدر خویش / باز یابد در حقیقت صدر خویش	استغنا	ب. روی‌ها چون زین بیابان در کنند / جمله سر از یک گریبان برکنند	معرفت	ج. هشت جنت نیز اینجا / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است	۶۹
«وادی عرفانی»	«بیت»									
توحید	الف. هر یکی بینا شود بر قدر خویش / باز یابد در حقیقت صدر خویش									
استغنا	ب. روی‌ها چون زین بیابان در کنند / جمله سر از یک گریبان برکنند									
معرفت	ج. هشت جنت نیز اینجا / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است									

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی

لغت

معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

۱- شیرمردی باید این ره را شگرف (۰/۲۵)

پاسخ قوی، نیرومند (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

۲- گرمرو، سوزنده و سرکش بود (۰/۲۵)

پاسخ مشتاق، به‌شتاب‌رونده و چالاک، کوشا (۰/۲۵)

۳- این عدهٔ قلیل بر بالای کوه، روشنایی خیره‌کننده‌ای دیدند. (۰/۲۵) (خرداد ۹۹)

پاسخ اندک، کم (۰/۲۵)

درس‌نامه لغات مهم درس چهاردهم

استغنا: بی‌نیازی

اعانت: یاری

افسرده: منجمد

اولی: شایسته؛ اولی‌تر: شایسته‌تر (درواقع «اولی» خود به معنای «برتر» است اما برای تقویت معنای تفضیل، «تر» به آن اضافه شده است.)

اکناف: چ کنف، اطراف

تجرید: تنهایی گزیدن، ترک گناهان و اعراض از امور دنیوی و تقرّب به خداوند

تفرید: فرد شمردن و یگانه دانستن خدا، کناره گرفتن از خلق و تنها شدن

تعب: رنج و سختی

دعوی: ادعا

زاد: توشه

سروش: فرشتهٔ پیام‌آور

شگرف: قوی، نیرومند

صدر: طرف بالای مجلس، جایی از اتاق و مانند آن که برای نشستن بزرگان مجلس اختصاص می‌یابد؛ مجازاً ارزش و اعتبار

کلان: دارای سن بیشتر

گرمرو: مشتاق، به‌شتاب‌رونده و چالاک، کوشا

گِردِه: قرص نان، نوعی نان

مخاصمت: دشمنی

مصاحبت: هم‌نشینی

مقالات: چ مقالت، گفتارها

وادی: سرزمین، در متن درس مجازاً در معنی «بیابان» کاربرد دارد.

۴- جمله «خالی شدن قلب سالک از آنچه جز خداست.» در توضیح کدام اصطلاح عرفانی آمده است؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

الف. استغنا ب. اشتیاق ج. تجرید د. تفرید

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی اصطلاحات عرفانی درس چهاردهم

استغنا: بی‌نیازی سالک از هر چیز جز خدا
تجرید: خالی شدن قلب سالک از آنچه جز خداست.
تفرید: تحقق بنده است به حق؛ به طوری که حق عین قوای بنده باشد.

۵- از بین واژه‌های زیر، یک برابر معنایی برای واژه‌های «آویزان» و «رنج» به ترتیب، بیابید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

طاق، رواق، تعب، کاهلی، معلق، سروش، تجرید

پاسخ آویزان: معلق (۰/۲۵) رنج: تعب (۰/۲۵)

۶- در ابیات زیر، برای هریک از واژه‌های «الف» و «ب» یک معادل معنایی بیابید و بنویسید. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۰)

ه سریر ملک، عطا داد کردگار تو را

به جای خویش دهد هرچه کردگار دهد

ه عاشق آن باشد که چون آتش بود

گرمرو، سوزنده و سرکش بود

الف. مشتاق: ب. اورند:

پاسخ الف. گرمرو (عاشق نیز درست است). (۰/۲۵) ب. سریر (۰/۲۵)

۷- معادل درست توضیحات عرفانی زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

خالی شدن قلب سالک از آنچه جز خداست. (تجرید / اشتیاق)

پاسخ تجرید (۰/۲۵)

املا

۸- در کدام گزینه‌ها غلط املایی دیده می‌شود؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

الف. آن وقت من هرچه اصرار و تعارف می‌کنم، تو بیشتر ابا و امتناع می‌ورزی.
ب. بر روی بام خانه، خسته از نشئه خوب و پاک آن «اسرا» در بستر خویش به خواب رفتم.

ج. صبح، هنگام «چریغ آفتاب» کنار «قنات حسنی» در شهر سیرجان اتراق می‌کردیم.
د. چه جای آن است که من دست شاهان بگزارم.

پاسخ «ب»: نشئه (۰/۲۵) «د»: بگزارم (۰/۲۵)

۹- در کدام عبارت، «غلط املایی» وجود دارد؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

الف. پادشاهی به درویشی گفت: که مرا آن لحظه که تو را به درگاه حق، تجلی و قرب باشد، یاد کن.

ب. یکی از حضار که کتاده شعر و ادب می‌کشید، چنان محظوظ گردیده بود که جلو رفته جبهه شاعر را بوسید.

ج. اشتري و گرگی و روباهی از روی مصاحبت، مسافرت کردند و با ایشان از وجح ذات و توشه، گرده‌ای بیش نبود.

د. دلم می‌خواهد بر بال‌های باد بنشینم و آنچه را که پروردگار جهان پدید آورده، زیر پا گذارم.

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

درس‌نامه

لغات مهم املایی درس چهاردهم

اقلیم، خواستار، نمی‌هراسیم، زوال، معذور، بگذارم (=رها کنم)، قرعه، جرئت، طلب، تعب، صدر، استغنا، توحید، حیرت، حسرت، قلیل، سروش غیبی، محو، قبا، طاووس، قدس، مصاحبت، وجه زاد و توشه، مخاصمت، آخرالامر، اولی‌تر، موضع، حاضر، اعانت، مقالات

املاي درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۱۰- شاهان باز شکاری را روی (شصت / شست) می‌نشانند و با خویشتن به شکار می‌برند. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ شست (۰/۲۵)

۱۱- برای انتخاب راهبر و پیشوا قرعه زدند، را قرعه به نام هدهد افتاد. (غذا - قضا) (۰/۲۵)

(دی ۹۸)

پاسخ قضا (۰/۲۵)

۱۲- در همهٔ گزینه‌ها، به جز گزینهٔ نادرستی املایی دیده می‌شود. (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

الف. آخرین رمغ‌هایشان را در آخرین فشنگ‌هایشان می‌ریختند.

ب. آن شب نیز / صورت سرمای دی، بیدادها می‌کرد.

ج. طاووس نیز چنین عذر آورد که من مرغی بهشتی‌ام.

د. اما سیاوش که آذرم و حیا و پاکدامنی آموخته است، تن به گناه نمی‌سپارد.

پاسخ گزینهٔ «ج» (۰/۲۵)

دستور

۱۳- در کدام گزینه «ممیز» وجود ندارد؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

الف. نهادند بر دشت هیزم دو کوه

جهانی نظاره شده هم‌گروه

ب. اینجا ... می‌توان چند حلقه چاه عمیق زد.

ج. هرکه داند گفت با خورشید راز

کی تواند ماند با یک ذره باز؟

د. بردن سیصد تومان پول تا تهران همراه یک محصل، خطرناک است!

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۱۴- در بیت «بعد از آن مرغان دیگر سربه‌سر / عذرها گفتند مشتی بی‌خبر»،
بخش مشخص شده، نقش دارد. (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ بدل (۰/۲۵)

مشاوره نهایی بدل، گروه اسمی است که بعد از یک گروه اسمی دیگر بدون حرف اضافه یا کسره اضافه می‌آید و توضیحی درباره آن گروه اسمی اضافه می‌کند. بدل می‌تواند از جمله حذف شود و می‌تواند جایگزین گروه اسمی پیش از خود شود. در متن بالا «مشتی بی‌خبر» توضیحی است برای «مرغان دیگر» که توضیحی است درباره این گروه اسمی و به‌ضرورت وزن شعر دقیقاً بعد از آن نیامده است.

۱۵- واژه «چون» از لحاظ دستوری در کدام گزینه متفاوت است؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۳)

الف. چون بود کاقلم ما را شاه نیست

ب. چون بتابد آفتاب معرفت

ج. چون فرود آبی به وادی طلب

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی چون می‌تواند **قید پرسشی** در معنای «چگونه» باشد، می‌تواند **حرف اضافه** در معنای «مانند» باشد، همچنین می‌تواند **حرف ربط** در معنای «وقتی که» باشد.

۱۶- در کدام گزینه وابسته و وابسته به‌کار رفته است؟ نوع آن را بنویسید. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۳)

الف. دمش چونان حدیث آشنایش گرم.

ب. اما زیبایی محبوب تو، چند روزی بیش نیست.

پاسخ «ب» (۰/۲۵) - مضاف‌إلیه مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

۱۷- در بیت زیر، یک ترکیب «وصفی» و یک ترکیب «اضافی» پیدا کنید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

«چشم بگشا به گلستان و بین

جلوه آب صاف در گل و خار»

پاسخ جلوه آب: ترکیب اضافی (۰/۲۵)

آب صاف: ترکیب وصفی (۰/۲۵)

۱۸- نوع «نقش‌های تبعی» مشخص شده را در متن «ما پرندگان را نیز پیشوا و شهریار است؛ نامش سیمرغ است و در پس کوه قاف، بلندترین کوه روی

(شهریور ۱۴۰۱)

زمین، بر درختی بلند آشیان دارد.» بنویسید. (۰/۵)

پاسخ شهریار: معطوف (۰/۲۵) بلندترین کوه روی زمین: بدل (۰/۲۵)

۱۹- با توجه به بیت‌های زیر، درستی یا نادرستی گزاره‌های داده شده را تعیین

(خرداد ۱۴۰۱)

کنید. (۱)

صدهزاران سایه جاوید، تو
گم‌شده بینی ز یک خورشید، تو
چون نگه کردند آن سی‌مرغ زود
بی‌شک این سی‌مرغ آن سیمرغ بود
خویش را دیدند سیمرغ تمام
بود خود سیمرغ، سی‌مرغ تمام

الف. واژه «تو» نقش تبعی تکرار و واژه «خود» نقش تبعی بدل دارد.

درست نادرست

ب. بیت دوم، یک جمله غیرساده است و مصراع اول، جمله وابسته آن است.

درست نادرست

ج. نقش دستوری واژه «تمام» در هر دو مصراع بیت سوم، «قید» است.

درست نادرست

د. مفهوم «ان» در واژه «صدهزاران» همانند واژه «ان» در واژه «بهاران» است.

درست نادرست

پاسخ الف. درست (۰/۲۵)

ب. درست (۰/۲۵)

ج. نادرست (۰/۲۵) (تمام در نقش «صفت» به‌کار رفته است).

د. نادرست (۰/۲۵)

مشاوره نهایی جمله وابسته الزاماً قبل یا بعد از جمله هسته نمی‌آید. هر جمله‌ای که حرف ربط وابسته‌ساز در ابتدای خود داشته باشد جمله وابسته است و جمله دیگر هسته است. حروف ربط وابسته‌ساز عبارت‌اند از: چون (در معنای «وقتی که»)، اگر، تا (اگر حرف اضافه یا ممیز نباشد)، زیرا، که، چنانچه و ...

۲۰- در عبارت «ما، پرندگان را نیز پیشوا و شهریاری است. نامش سیمرغ است و در پس کوه قاف، بر درختی بلند آشیان دارد.» (۰/۵) (دی ۱۴۰۰، خرداد ۹۸) **پرتکرار**

الف. کدام واژه در نقش تبعی «بدل» به کار رفته است؟

ب. کدام واژه نقش معطوف دارد؟

پاسخ الف. پرندگان (۰/۲۵) ب. شهریار (۰/۲۵)

۲۱- در عبارت «من بسیار کوشیده‌ام تا روی دست شاهان جا گرفته‌ام و برای آنان شکار کرده‌ام. آن به که مرا نیز معذور دارید.» (۱) (خرداد ۱۴۰۰)

الف. یک پیوند وابسته‌ساز و یک پیوند هم‌پایه‌ساز بیابید و بنویسید.

ب. چه فعلی حذف شده است؟ نوع حذف، لفظی است یا معنایی؟

پاسخ الف. پیوند وابسته‌ساز: «تا» یا «که» (۰/۲۵)

پیوند هم‌پایه‌ساز: «و» (۰/۲۵)

ب. است (۰/۲۵) به قرینه معنایی (معنوی) (۰/۲۵)

مشاوره نهایی پیوندهای وابسته‌ساز پیوندهایی هستند که در ابتدای جمله

پیرو (وابسته) می‌آیند و بین جمله پایه و پیرو ارتباط معنایی برقرار می‌کنند.

پیوندهای هم‌پایه‌ساز پیوندهایی هستند که بین دو جمله مستقل می‌آیند.

پیوندهای هم‌پایه‌ساز عبارت‌اند از: و، یا، ولی، لیکن، اما و ...

۲۲- در جمله «سیمرغ در پس کوه قاف، بلندترین کوه روی زمین، آشیان دارد»، کدام گروه اسمی نقش تبعی دارد؟ نام آن را بنویسید. (۰/۵) (شهریور ۹۹)

پاسخ بلندترین کوه روی زمین (۰/۲۵) بدل (۰/۲۵)

ب. قلمرو ادبی

۲۳- در عبارت «هدهد به مهربانی به همه جرئت می داد، اما دشواری های راه را پنهان نمی ساخت.»، «هدهد» نماد چه کسی است؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

پاسخ پیر و راهبر (سایر مفاهیم مشابه) (۰/۲۵)

درس نامه

نمادهای درس چهاردهم

هدهد: پیر و راهبر

سیمرغ: حقیقت مطلق، خداوند

بلبل: کسی که عاشق امور زمینی و ظاهری است.

باز شکاری: افراد صاحب منصب

طاووس: سالکانی که به جای حق، در جست و جوی بهشت اند.

آرایه ادبی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۲۴- ز نیرنگ هوا و از فریب آز خاقانی / دلت خُلد است، خالی ساز از طاووس و شیطانش (تضمین - تلمیح) (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ تلمیح (۰/۲۵) (تلمیح به داستان ورود شیطان به بهشت به کمک طاووس)

۲۵- هشت جنت نیز اینجا مرده ای است / هفت دوزخ همچو یخ افسرده ای است (حس آمیزی - پارادوکس) (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ پارادوکس (۰/۲۵) (دوزخ فسرده و یخزده پارادوکس دارد.)

۲۶- چون بود کاکلیم ما را شاه نیست؟ / بیش ازین بی شاه بودن راه نیست (جناس - تشبیه) (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۲)

پاسخ جناس (۰/۲۵) (شاه، راه)

مشاوره نهایی تلمیح آن است شاعر یا نویسنده به آیه، حدیث، داستان یا واقعه تاریخی ای اشاره کند. مثلاً بیت «ز نیرنگ هوا و از فریب آز خاقانی / دلت خلد است خالی ساز از طاووس و شیطانش» اشاره دارد به داستان ابلیس که با یاری طاووس و مار، آدم و حوا را فریب داد و باعث رانده شدن آنها از بهشت شد.

نکته سؤال «تلمیح» یعنی با گوشه چشم اشاره کردن و در آرایه تلمیح به آیه یا حدیث یا داستان صرفاً اشاره می شود اما در آرایه **تضمین** عین آیه یا حدیث یا شعر در ضمن متن آورده می شود.

۲۷- کدام یک از ابیات زیر آرایه «متناقض‌نما» دارد؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۳)

الف. آنجا در آن برزخ ســـــرد، در کوچه‌های غم و درد

غیر از شب آیا چه می‌دید چشـــــمان تار من و تو؟

ب. هشتت جنت نیز اینجا مرده‌ای است

هفتت دوزخ همچو یخ افســـــرده‌ای است

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

مشاوره مصحح دقت کنید که «برزخ» در بیت «الف» به معنای «فاصله میان بهشت و جهنم» است و «دوزخ» در بیت «ب» به معنای «جهنم». طراح سؤال از همین شباهت بهره برده تا مخاطب گمان کند که «برزخ سرد» متناقض‌نما دارد. «افسرده» در بیت «ب» به معنای «منجمد» به کار رفته و «منجمد بودن هفت دوزخ» متناقض‌نما دارد.

۲۸- کدام دو اثر از یک نویسنده یا شاعر است؟ (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۳)

«فی حقیقة العشق - فیه ما فیه - کلیله و دمنه - تذکرة الاولیا - سندبادنامه - منطق الطیر - تمهیدات»

پاسخ تذکرة الاولیا (۰/۲۵) و منطق الطیر (۰/۲۵)

۲۹- داستان «سی مرغ و سیمرغ» از کدام اثر ادبی برگرفته شده است؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ منطق الطیر عطار (۰/۲۵)

۳۰- در عبارت زیر، جای خالی را به درستی پُر کنید. (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۲، خرداد ۱۴۰۲) **برق‌زدان**

کتاب نوشته «ظهیری سمرقندی» است.

پاسخ سندبادنامه (۰/۲۵)

۳۱- درباره تلمیح به کار رفته در بیت زیر، توضیح دهید. (۰/۵) (دی ۱۴۰۱)

«ز نیرنگ هوا و از فریب آز خاقانی

دلت خُلد است خالی ساز از طاووس و شیطانش»

پاسخ بنابر روایات، طاووس از مرغانی بهشتی بود و در فریفتن آدم و حوا، با

شیطان همکاری کرد. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۰)

۳۲- مفهوم نمادین واژه مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

بلبل گفت: من گرفتار عشق گلم

پاسخ انسان‌هایی که عاشق ظاهرند (۰/۲۵) (کسانی که عشقشان حقیقی نیست).

(دی ۱۴۰۰، دی ۹۹) **پرتکرار**

۳۳- نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید. (۰/۲۵)

منطق الطیر:

پاسخ عطار (۰/۲۵)

۳۴- با توجه به منطق الطیر عطار، هریک از پرندگان زیر، نماد چه کسانی

(خرداد ۱۴۰۰)

هستند؟ (۰/۵)

الف. باز شکاری:

ب. سیمرغ:

پاسخ الف. باز: انسان‌های درباری و صاحب‌منصب (جاه‌طلب) (۰/۲۵)

ب. سیمرغ: نماد حق تعالی یا خداوند (۰/۲۵)

(برای هریک از پرندگان یک مفهوم نمادین کافی است).

۳۵- با توجه به عبارت زیر و منطق الطیر، «بلبل» نماد چه کسانی است؟ (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

هدهد به بلبل پاسخ گفت: «مهرورزی تو بر گل کار راستان و پاکان است اما

زیبایی محبوب تو چندروزی بیش نیست.»

پاسخ عاشقان مجازی (۰/۵)

۳۶- در بیت زیر، شاعر برای بیان وجه‌شبهه، از کدام آرایه ادبی بهره برده است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

«عاشق آن باشد که چون آتش بود

گرم‌رو، سوزنده و سرکش بود»

پاسخ کنایه (تناسب یا مراعات نظیر و ایهام نیز درست است). (۰/۲۵)

پ. قلمرو فکری

۳۷- با توجه به مراحل عرفان از نظر عطار، «تنهایی گزیدن و خالی شدن قلب سالک از آنچه جز خداست.» با کدام بیت از موارد زیر در یک مرحله قرار

(خرداد ۱۴۰۴)

می‌گیرد؟ (۰/۲۵)

الف. مال اینجا بایست انداختن

ملک اینجا بایست درباختن

ب. روی‌ها چون زین بیابان درکنند

جمله سر از یک گریبان برکنند

ج. هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است

هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

مشاوره مصحح عبارت صورت سؤال در توضیح اصطلاح «تجرید» آمده است.

«تجرید» و «تفرید» هر دو مربوط به **وادی توحید** هستند:

بعد از این وادی توحید آیدت

منزل تفرید و تجرید آیدت

روی‌ها چون زین بیابان درکنند

جمله سر از یک گریبان برکنند

معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده معنی کردن همان بخش کافی است.)

۳۸- محو او گشتند آخر بر دوام / سایه در خورشید گم شد والسلام (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ سرانجام برای همیشه (۰/۲۵) در ذات حق (سیمرغ) فانی شدند. (۰/۲۵)

۳۹- چون بود کاکلیم ما را شاه نیست؟ / بیش از این بی شاه بودن راه نیست (۰/۷۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ چگونه است (۰/۲۵) که سرزمین ما شاه ندارد، (۰/۲۵) بی شاه بودن بیشتر از این درست نیست. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

۴۰- بهانه‌ها یک سو نهادند (۰/۲۵)

پاسخ بهانه‌ها را کنار گذاشتند. (۰/۲۵)

۴۱- هرکه داند گفت با خورشید راز / کی تواند ماند از یک ذره باز (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ کسی که می‌تواند به اصل و حقیقت (خداوند) برسد، هرگز از رسیدن به فریعات عاجز نمی‌شود. (۰/۵)

۴۲- بعد از این وادی استغنا بود / نه در او دعوی و نه معنا بود (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ پس از این، بیابان استغنا و بی‌نیازی است [که] در آن، ادعا (لاف زدن) و معنا (حقیقت) وجود ندارد. (۰/۵)

۴۳- وانیامد در جهان زین راه کس / نیست از فرسنگ آن آگاه کس (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۱، دی ۱۴۰۱ و ...)

پاسخ کسی در جهان از این راه بازنگشته است؛ کسی از مسافت این راه، آگاه نیست. (۰/۵)

۴۴- چون فرود آیی به وادی طلب / پیشت آید هر زمانی صد تعب (۰/۵)

(دی ۱۴۰۰، خرداد ۹۹)

پاسخ وقتی در مرحله طلب (اولین مرحله) قدم بگذاری، رنج و سختی‌های زیادی در برابر تو ظاهر می‌شود. (۰/۵)

۴۵- ما پرندگان را نیز پیشوا و شه‌ریاری است؛ در خرد و بینش، او را همتایی نیست. (۰/۷۵)

(دی ۹۹)

پاسخ ما پرندگان هم رهبر و پادشاهی داریم که در خرد و بینش، همانندی ندارد. (۰/۷۵)

۴۶- هریکی بینا شود بر قدر خویش / باز یابد در حقیقت صدر خویش (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

پاسخ هرکس به ارزش و جایگاه خود پی می‌برد و در حقیقت از مقام خود آگاه می‌شود. (۰/۵)

۴۷- آنکه او را شناسد، دوری او را تحمّل نتواند کرد و آنکه بدو رو آرد، بدو نتواند رسید. (۰/۵)

(دی ۹۸)

پاسخ کسی که سیم‌رغ (خداوند) را بشناسد، نمی‌تواند دوری از او را تحمل کند (۰/۲۵) و کسی که به او رو بیاورد، نمی‌تواند به او دست یابد. (۰/۲۵)

درس‌نامه ابیات مهم درس چهاردهم

◊ گفت ما را هفت وادی در ره است

چون گذشتی هفت وادی درگه است

◊ گفت هفت بیابان (مرحله) در راه ماست و وقتی که این هفت وادی را پشت‌سر بگذاری درگاه [سیم‌رغ] است. (به درگاه سیم‌رغ می‌رسی).
◊ «را» فک اضافه

◊ وانیامد در جهان زین راه کس

نیست از فرسنگ آن آگاه کس

◊ در جهان هیچ‌کس از این راه بازنگشته است و کسی از مسافت آن آگاه نیست.

◊ چون فروآیی به وادی طلب

پیش‌ت آید هر زمانی صد تعب

◊ وقتی به وادی طلب برسی، هر لحظه صد رنج برای تو پیش می‌آید.

◊ ضمیر متصل «ت» متمم است.

- ◊ ملک اینجا بایدت انداختن
- ملک اینجا بایدت درباختن
- ◊ تو اینجا باید پادشاهی را رها کنی و ملک و املاک را اینجا باید از دست بدهی.
- ◊ ضمیر متصل «ت» را می توان متمم دانست: برای تو بایسته است.
- ◊ بعد از این وادی عشق آید پدید
- غرق آتش شد کسی کآنجا رسید
- ◊ بعد از این بیابان (مرحلۀ) عشق پدید می آید، کسی که آنجا رسید (برسد) در آتش [عشق] غرق شد (می شود).
- ◊ بعد از آن بنمایدت پیش نظر
- معرفت را وادی ای بی پا و سر
- ◊ بعد از آن بیابان (مرحلۀ) بی پایان معرفت پیش نظر تو نموده می شود.
- ◊ ضمیر متصل «ت» مضاف الیه است.
- ◊ هریکی بینا شود بر قدر خویش
- بازیابد در حقیقت صدر خویش
- ◊ هرکس به ارزش و جایگاه خود پی می برد و در حقیقت از مقام خود آگاه می شود.
- ◊ هشت جنت نیز اینجا مرده ای است
- هفت دوزخ همچو یخ افسرده ای است
- ◊ اینجا (در وادی استغنا) هشت جنت هم مثل یک مرده است و هفت دوزخ هم مانند یخ، منجمد است (اینجا بهشت و دوزخ اهمیتی ندارند).
- ◊ بعد از این وادی توحید آیدت
- منزل تفریبد و تجریبد آیدت
- ◊ بعد از وادی (مرحلۀ) توحید برای تو می آید و منزلگاه تجرید (خالی شدن قلب سالک از هرچه جز حق است) و تفرید (تحقق بنده به حق به طوری که حق عین قوای بنده باشد). برای تو پیش می آید.
- ◊ ضمیر متصل «ت» در هر دو مصراع متمم است.

♦ روی‌ها چون زین بیابان درکنند

جمله سر از یک گریبان برکنند

♦ وقتی به این بیابان (مرحله) برسند، همگی سر از یک گریبان بیرون می‌آورند.
(به وحدت و یگانگی می‌رسند و یکی می‌شوند.)

♦ صد هزاران سایه جاوید تو

گم‌شده بینی ز یک خورشید تو

♦ صد هزاران سایه جاوید را به سبب یک خورشید (حقیقت) گم‌شده می‌بینی.

♦ خویش را دیدند سیمرغ تمام

بود خود سیمرغ، سی مرغ تمام

♦ خود را سیمرغ کامل دیدند. سیمرغ، خود (همانا) آن سی پرنده بودند.

هر بیت زیر، یادآور کدام وادی از هفت وادی عرفان است؟

۴۸- روی‌ها چون زین بیابان درکنند / جمله سر از یک گریبان برکنند (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳، دی ۱۴۰۲ و ...)

پرتعداد

پاسخ توحید (وادی پنجم) (۰/۲۵)

۴۹- هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای

است (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳، دی ۱۴۰۰ و ...)

پرتعداد

پاسخ استغنا (وادی چهارم) (۰/۲۵)

۵۰- مال اینجا بایدت انداختن / ملک اینجا بایدت درباختن (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳، شهریور ۱۴۰۲ و ...)

پرتعداد

پاسخ «مرحله اول» یا «طلب» (۰/۲۵)

۵۱- صد هزاران سایه جاوید، تو / گم‌شده بینی ز یک خورشید، تو (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳، شهریور ۱۴۰۲ و ...)

پرتعداد

پاسخ «فقر و فنا» یا «وادی هفتم» (۰/۲۵)

۵۲- هریکی بینا شود بر قدر خویش / بازیابد در حقیقت صدر خویش (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ «معرفت» یا «وادی سوم» (۰/۲۵)

۵۳- وصلت آن یافت کز خود شد فنا / هرکه فانی شد ز خود، مردانه‌ای است (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) **پرتحرار**

پاسخ فنا (وادی هفتم) (۰/۲۵)

۵۴- مرد حیران چون رسد این جایگاه / در تحیر مانده و گم کرده راه (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

پاسخ وادی حیرت (۰/۲۵)

مشاوره نهایی بیشترین سؤالات قلمرو فکری این درس از همین مبحث است و در آن‌ها به شما بیتی داده می‌شود و از شما خواسته می‌شود که تعیین کنید که بیت مربوط به کدام وادی است. طبیعتاً ابیاتی از درس که نام وادی در آن‌ها آمده در این سؤالات نمی‌آید.

طلب	ملک اینجا بایدت انداختن / ملک اینجا بایدت در باختن (طلب حقیقی همه چیز را درمی‌بازد).
عشق	عاشق آن باشد که چن آتش بود / گرم‌رو، سوزنده و سرکش بود
معرفت	هر یکی بینا شود بر قدر خویش / بازیابد در حقیقت صدر خویش (همه نسبت به خود معرفت (شناخت) پیدا می‌کنند).
استغنا	هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است (بی‌نیازی) (استغنا) از همه چیز)
توحید	روی‌ها چون زین بیابان درکنند / جمله سر از یک گریبان برکنند
حیرت	مرد حیران چون رسد این جایگاه / در تحیر مانده و گم کرده راه
فقر و فنا	صد هزاران سایه جاوید تو / گم‌شده بینی ز یک خورشید تو (همه در حق فنا می‌شوند).

۵۵- بیت «صدهزاران سایه جاوید تو / گم‌شده بینی ز یک خورشید تو» و بیت زیر، بر کدام مفهوم مشترک تأکید دارند؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

«وصلت آن کس یافت کز خود شد فنا

هرکه فانی شد ز خود، مردانه‌ای است»

پاسخ فنا شدن عاشق در وجود معشوق (یا هر مفهوم مشابه) (۰/۵)

۵۶- کدام‌یک از بیت‌های زیر، بیانگر وادی «استغنا» است؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱)

الف. مال اینجا بایدت انداختن

ب. هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است

ج. هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است

د. هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

۵۷- مقصود از «سرای پاک و پلید» در بیت زیر چیست؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱)

«در این مقام، طرب بی‌تعب نخواهد دید

که جای نیک و بد است این سرای پاک و پلید»

پاسخ دنیا (۰/۲۵)

۵۸- با توجه به متن زیر، منظور هدهد از «خورشید» و «ذره» چیست؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

هدهد در پاسخ طاووس گفت: «بهشت جایگاهی خرم و زیباست اما زیبایی بهشت نیز پرتوی از جمال سیمرغ است.»

هرکه داند گفت با خورشید راز

کی تواند ماند با یک ذره باز؟

پاسخ خورشید: سیمرغ یا خداوند (۰/۲۵) ذره: بهشت (دل‌بستگی‌های مادی) (۰/۲۵)

۵۹- هریک از موارد زیر، با کدام مورد در جدول داده شده مفهوم مشترکی دارد؟ (یک مورد در جدول اضافی است.) (۰/۷۵)
(خرداد ۱۴۰۱)

الف. کاووس کیانی که کی اش نام نهادند

کی بود؟ کجا بود؟ کی اش نام نهادند؟

ب. حتی درختش، غارش، کوهش، هر صخره سنگش و سنگ ریزه اش آیات وحی را بر لب دارد.

ج. شیرمردی باید این ره را شگرف

زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف

۱	نی حدیث راه پر خون می کند / قصه های عشق مجنون می کند
۲	راستی خاتم فیروزه بواسحاقی / خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود
۳	من نمازم را وقتی می خوانم / که اذانش را باد گفته باشد سر گلدسته سرو / ...
۴	هر که جز ماهی، ز آبش سیر شد / هر که بی روزی است، روزش دیر شد

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۳» (۰/۲۵) ج. «۱» (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

۶۰- مضمون مشترک ابیات زیر را بنویسید. (۰/۵)

«نی حدیث راه پر خون می کند»

«قصه های عشق مجنون می کند»

«شیرمردی باید این ره را شگرف»

«زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف»

پاسخ دشوار و پرخطر بودن راه عشق (۰/۵)

۶۱- در جدول زیر، هریک از ابیات، یادآور کدام وادی از وادی‌های هفت‌گانه عطار است؟ (از ستون مقابل انتخاب کنید.) (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

الف. «دل چه بندی در این سرای مجاز /	۱. توحید
همّت پست کی رسد به فرّاز»	۲. طلب
ب. «صد هزاران سایه جاوید تو /	۱. فقر و فنا
گم‌شده بینی ز یک خورشید تو»	۲. حیرت

پاسخ الف. «۲» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵)

۶۲- از بیت‌های زیر، برای هریک از مفاهیم خواسته شده، یک معادل کنایی بیابید و بنویسید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

«چو خواهی که پیدا کنی گفت‌وگوی

بباید زدن سنگ را بر سبوی»

«روی‌ها چون زین بیابان درکنند

جمله سر از یک گریبان برکنند»

الف. به وحدت رسیدن: ب. آزمایش کردن:

پاسخ الف. سر از یک گریبان برکنند (۰/۲۵) ب. سنگ را بر سبوی زدن (۰/۲۵)

با توجه به واژه‌های داخل کمانک، هریک از بیت‌های زیر، یادآور کدام وادی عرفانی منطق‌الطیر است؟

۶۳- هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است (طلب / استغنا) (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰، خرداد ۹۹)

پرتعداد

پاسخ وادی چهارم یا استغنا (۰/۲۵)

۶۴- وصلت آن کس یافت کز خود شد فنا / هرکه فانی شد ز خود، مردانه‌ای

(خرداد ۱۴۰۰)

است (فقر و فنا / توحید) (۰/۲۵)

پاسخ وادی هفتم یا فقر و فنا (۰/۲۵)

۶۵- صدهزاران سایه جاوید تو / گم‌شده بینی ز یک خورشید تو (توحید /

(خرداد ۹۹)

فنا) (۰/۲۵)

پاسخ فنا (۰/۲۵)

۶۶- هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی

(خرداد ۹۹)

است.) (۱)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. سیاوش بدو گفت انده مدار / کزین سان بود گردش روزگار	۱. بیان نابه‌سامانی‌های جامعه
ب. گفت: مستی، زان سبب افتان و خیزان می‌روی / گفت جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست	۲. ابراز خشم بر دشمن
ج. شیرمردی باید این ره را شگرف / زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف	۳. بیگانه‌ستیزی
د. خانه‌ای کاو شود از دست اجانب آباد / ز اشک ویران گنش آن خانه که بیت‌الحزن است	۴. تقدیرگرایی
	۵. بیان دشواری‌های راه عشق

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۵» (۰/۲۵) د. «۳» (۰/۲۵)

۶۷- در بیت زیر، معنای قسمت مشخص شده را بنویسید. (۰/۵) (خرداد ۹۹)

«روی‌ها چون زین بیابان در کنند

جمله سر از یک گریبان برکنند»

پاسخ همگی به وحدت و یگانگی می‌رسند. (۰/۵)

۶۸- بیت «هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است / هفت دوزخ همچو یخ

افسرده‌ای است»، بیانگر کدام وادی عرفانی است؟ (۰/۵) (شهریور ۹۸)

الف. فنا ب. توحید ج. حیرت د. استغنا

پاسخ «د» (۰/۵)

۶۹- هریک از بیت‌های ستون اول با کدام‌یک از وادی‌های عرفانی ذکر شده در

ستون دوم مطابقت دارد؟ (۰/۷۵) (خرداد ۹۸)

«وادی عرفانی»	«بیت»
توحید	الف. هریکی بینا شود بر قدر خویش / باز یابد در حقیقت صدر خویش
استغنا	ب. روی‌ها چون زین بیابان در کنند / جمله سر از یک گریبان برکنند
معرفت	ج. هشت جنت نیز اینجا مرده‌ای است / هفت دوزخ همچو یخ افسرده‌ای است

پاسخ

«وادی عرفانی» (هر مورد ۰/۲۵)	«بیت»
معرفت	الف
توحید	ب
استغنا	ج

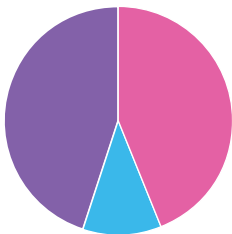
سؤالات

درس ۱۶: کباب غاز

☺ در بخش قلمرو زبانی درس شانزدهم، سؤالات لغت و املا هر دو پرتعداد بوده‌اند. در بخش دستور نیز معانی مختلف فعل «ساخت» و مبحث جملات مرکب بیش از دیگر مباحث مورد توجه بوده‌اند. در بخش قلمرو ادبی بر معنای کنایه‌ها تمرکز شده است. این مبحث در بخش قلمرو فکری نیز اهمیت دارد.

☺ در بخش قلمرو فکری در بیشتر سؤالات از دانش آموز خواسته شده که متن داده شده را به نثر روان بنویسد.

☺ در دوره‌های اخیر بین ۱ تا ۱/۵ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۴۴٪
ادبی ۱۱٪
فکری ۴۵٪

کباب غاز	تعداد سؤال	مشترک همه رشته‌ها	بانک سؤالات امتحان نهایی
	۸۰		فارسی
درس ۱۶	زمان: ۲۱۵ دقیقه	پایه دوازدهم	منطبق با رویکرد جدید امتحانات

بار)	سؤالات	ردیف
------	--------	------

الف. قلمرو زبانی

لغت

معنی واژه مشخص شده را بنویسید.

۰/۲۵	چنان <u>محفوظ</u> گردیده بود که جلو رفته، جبهه شاعر را بوسیده گفت: «ای والله».	۱
۰/۲۵	ز یزدان دان، نه از ارکان، که کوتاه دیدگی باشد / که خطی کز خرد خیزد، تو آن را از <u>بنان</u> بینی	۲
۰/۲۵	این حرف در <u>بادی</u> امر، زیاد بی‌پا و بی‌معنی به نظر می‌آید.	۳
۰/۲۵	به عنوان <u>ولیمه</u> کباب غاز صحیحی بدهد.	۴
۰/۲۵	دیدم ماشاءالله چشم بد دور، آقا <u>واترقیده</u> اند.	۵
۰/۲۵	شب عید نوروز بود و موقع <u>ترفیع</u> رتبه.	۶
۰/۲۵	یک‌دست ظرف و لوازم <u>عاریه</u> بگیریم.	۷
۰/۲۵	چنین روز مبارکی <u>صله</u> ارحام نکنی کی خواهی کرد؟	۸
۰/۲۵	با حال <u>استیصال</u> پرسیدم: «پس چه خاکی بر سرم بریزم؟»	۹
۰/۲۵	واژه «بادی» در جمله «این حرف که در بادی امر زیاد بی‌پا و بی‌معنی به نظر می‌آید، معلوم شد آنقدرها هم نامعقول نیست.» با کدام واژه در متن زیر، مترادف است؟	۱۰
	«یکی را از ملوک عجم حکایت کنند که دست تناول به مال رعیت دراز کرده بود و جور و اذیت آغاز کرده.»	

۰/۲۵	واژه «فاحش» در جمله «پردۀ ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد.» با کدام واژه در عبارت زیر، مترادف است؟ (دی ۱۴۰۳)	۱۱
۰/۲۵	«با همان ادا و اطوارهای معمولی خودش که در تمام مدت ناهار اثری از آن هویدا نبود، گفت ...»	
۰/۲۵	با توجه به نوشته زیر، به پرسش پاسخ دهید. (شهریور ۹۹)	۱۲
۰/۲۵	«یکی از حصار که کباده شعر و ادب می‌کشید چنان محظوظ گردیده بود که جلو رفته جبهه شاعر را بوسید.»	
۰/۲۵	واژه «پیشانی»، معادل معنایی کدام واژه است؟	
۰/۲۵	در عبارت «در این اثنا، صدای زنگ تلفن از سرسرای عمارت بلند شد»: (خرداد ۹۹)	۱۳
۰/۲۵	معنای واژه «سرسرا» را بنویسید.	
املا		
۰/۵	در گروه واژگان زیر، دو نادرستی املایی به‌کار رفته است؛ درست آن‌ها را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳)	۱۴
۰/۵	«ضجّه و شیون - بغولات و حبوبات - سریر و اورنگ - طیلسان و ردا - متاع و فرمانروا - مشایعت و بدرقه»	
املای درست واژه را از داخل کمانک انتخاب کنید.		
۰/۲۵	ارمیا و مصطفی دوباره (مبحوت - مبهوت) به سهراب نگاه می‌کردند. (دی ۱۴۰۳)	۱۵
۰/۲۵	مهمان‌ها سخت در (محضور - محظور) گیر کرده و تکلیف خود را نمی‌دانند. (خرداد ۱۴۰۳)	۱۶
۰/۲۵	در این اثنا صدای زنگ تلفن از سرسرای (عمارت - امارت) بلند شد. (دی ۱۴۰۲)	۱۷
۰/۲۵	قدری برای به‌جا آمدن احوال و تسکین (قلیان / غلیان) درونی در حیاط قدم زدم. (خرداد ۱۴۰۲)	۱۸

۰/۲۵	آلَا ولله که امروز باید (ناهار / نهار) را با ما صرف کنی. (خرداد ۱۴۰۱)	۱۹
۰/۲۵	بزیند خودتان را به ناخوشی و بگویند طبیب (غدقن / قدغن) کرده. (خرداد ۹۸)	۲۰
۰/۷۵	در گروه کلمات زیر، «غلط‌های املائی» را بیابید و شکل صحیح آن‌ها را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۲) «کازیه و جاکاغذی - بقولات و حبوبات - انضمام و ضمیمه - طَبَق و سینی - طاق و سقف مُهَدَّب - تناول و تعدی - خُرد رفتن و ساییده شدن - قَلیان و جوشش»	۲۱
۰/۵	در کدام گزینه املائی واژه‌ای <u>غلط</u> است؟ شکل درست آن را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۲) الف. نمی پذیرفتند؛ بهانه می آوردید و طفره می رفتید. ب. آن وقت من هرچه اسرار و تعارف می کنم، تو بیشتر ابا و امتناع می ورزی.	۲۲
۰/۲۵	در کدام گزینه غلط املائی وجود دارد؟ (شهریور ۱۴۰۱) الف. مرد نَقال از صدایش ضجه می بارید. ب. گفتم: «دِ بگیر که این ناز شصت باشد.»	۲۳
۰/۲۵	در متن زیر، واژه‌ای را که املائی آن غلط است، بیابید و شکل درست آن را بنویسید. (دی ۱۴۰۱) یکی از حَضار که محفوظ گردیده بود، گفت: «ای واللّه، حقیقتاً استادی!» مصطفی به رسم تحقیر، چین به صورت انداخته ... همه حَضار یک صدا تصدیق کردند. در این اثنا صدای زنگ تلفن از سرسرای امارت بلند شد.	۲۴
۰/۷۵	در گروه کلمات زیر، سه نادرستی املائی وجود دارد؛ شکل درست هریک را بنویسید. (دی ۱۴۰۱) «حزین و غم‌انگیز، زی حیات و جان دار، ضماد و مرحم، غرس و نشاندن، کازیه و جاکاغذی، مُصر و پافشاری‌کننده، معلوف و انس‌گرفته، هول و ترسناک»	۲۵
۰/۲۵	در متن زیر، واژه‌ای بیابید که دارای «هم‌آوا» باشد. (خرداد ۱۴۰۱) در آن اثنا صدای زنگ تلفن از سرسرای عمارت بلند شد.	۲۶

۱	در گروه کلمات زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (دی ۱۴۰۰)	۲۷
۰/۲۵	زماذ و مرهم، زهر و تریاق، حوزهٔ ادیب بزرگ، تعلل و درنگ، صد کاروان حیون، حضار مجلس، بغولات و حبوبات، صورت سرمای دی	
۰/۲۵	در مورد زیر، یک نادرستی املائی بیابید و درست آن را بنویسید. من هرچه تعارف می‌کنم تو بیشتر عبا و امتناع می‌ورزی. (خرداد ۱۴۰۰)	۲۸
۰/۲۵	با توجه به نوشتهٔ زیر، به پرسش پاسخ دهید. (شهریور ۹۹)	
۰/۲۵	«یکی از حضار که کبادهٔ شعر و ادب می‌کشید چنان محظوظ گردیده بود که جلو رفته جبههٔ شاعر را بوسید.» در کدام واژه نادرستی املائی دیده می‌شود؟	۲۹
۰/۲۵	در عبارت «در این اثنا، صدای زنگ تلفن از سرسرای امارت بلند شد»: املائی کدام واژه نادرست است؟ (خرداد ۹۹)	۳۰
۰/۲۵	در عبارت زیر املائی یک واژه نادرست است؛ درست آن را بنویسید. (دی ۹۸)	
۰/۲۵	«دیروز یک دست از لباس‌های نودوز خود را به انضمام مایختوی از خانه بیرون انداخته‌ام.»	۳۱
دستور		
۰/۲۵	در گروه اسمی زیر: (خرداد ۱۴۰۴)	
۰/۲۵	«این بروز محبت و دل‌بستگی غیرمترقبهٔ هرگز ندیده و نشنیده» نوع دومین وابستهٔ وابسته را بنویسید.	۳۲
۰/۵	تفاوت معنایی فعل «ساخت» را در عبارت‌های زیر بررسی کنید. (خرداد ۱۴۰۴)	
۰/۵	الف. به‌مناسبت صحبت از سیزده عید بنا کرد به خواندن قصیده‌ای که می‌گفت همین دیروز ساخته است. ب. علاوه بر آن، یک «پانوراما» در اینجا ساخته شده که از شاهکارهای هنری است.	۳۳

۰/۵	<p>تفاوت معنایی فعل «ساخت» را در نمونه‌های زیر بررسی کنید. (شهریور ۱۴۰۳)</p> <p>الف. بنا کرد به خواندن قصیده‌ای که می‌گفت همین دیروز ساخته است.</p> <p>ب. سیایش سیه را به تندی بتاخت نشد تنگ‌دل جنگ آتش بساخت</p>	۳۴
۰/۲۵	<p>کدام گزینه واژه‌ای «هم‌آوا» در زبان فارسی ندارد؟ (خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>الف. دیگر اکنون آن عماد تکیه و امید ایران‌شهر / شیرمرد عرصه ناوردهای هول ... / در بن این چاه آبش زهر شمشیر و سنان گم بود.</p> <p>ب. گویی جامه‌ای بود که درزی ازل به قامت ایشان دوخته بود.</p> <p>ج. بیامد دوصد مرد آتش‌فروز دمیدند گفתי شب آمد به روز</p>	۳۵
۰/۵	<p>در کدام گزینه، جمله مرکب وجود ندارد؟ (شهریور ۱۴۰۲)</p> <p>الف. تو که یک غاز بیشتر نیاورده‌ای و به همه دوستان هم وعده کباب غاز داده‌ای.</p> <p>ب. گردنش مثل همان غاز مادرمرده‌ای بود که در همان ساعت در دیگ مشغول کباب شدن بود.</p> <p>ج. انسان، حیوانی است گوشت‌خوار ولی این مخلوقات عجیب گویا استخوان خور خلق شده‌اند.</p> <p>د. به قدری عصبانی شده بودم که چشمم جایی را نمی‌دید، از این بهانه تراشی‌هایش داشتم شاخ درمی‌آوردم.</p>	۳۶

۰/۲۵	<p>زمان و نوع فعل «نخستین جمله» در همه عبارات زیر، به جز عبارت یکسان است. (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>الف. داشتم می‌گفتم آن شب نیز سورت سرمای دی بیدادها می‌کرد.</p> <p>ب. در باب آن مسئله معهود، خاطر من داشت کم کم به کلی آسوده می‌شد.</p> <p>ج. با تمام نیرویی که داشت می‌دوید، هرازگاهی صدای تیر یا انفجاری او را به خود می‌آورد.</p> <p>د. کار داشت به دل خواه انجام می‌یافت که ناگهان از دهنم در رفت که آخر آقایان، حیف نیست از چنین غازی گذشت؟</p>	۳۷
۰/۵	<p>در متنی «کلمه استاد را به پیشنهاد ایشان اختیار کردم اما خوش ندارم زیاد استعمال کنم. همه حضار یک صدا تصدیق کردند که تخلصی بس به جاست و سزاوار ایشان است.» (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>الف. نوع وابسته و وابسته را بنویسید. ب. نمودار پیکانی آن را رسم نمایید.</p>	۳۸
۰/۵	<p>در بیت زیر جمله «هسته پایه» و جمله «وابسته پیرو» را مشخص کنید. (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>به آن کس می‌رسد زین گنج بسیاری که باشد شادمانی را سزاوار</p>	۳۹
۰/۵	<p>با توجه به نوشته زیر، درستی یا نادرستی هریک از موارد داده شده را تعیین کنید. (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>«دیدم چپ‌وراست مهمان‌ها دراز کشیده‌اند. گفتم: آقای مصطفی خان خیلی معذرت خواستند که مجبور شدند بدون خداحافظی با آقایان بروند.»</p> <p>الف. «و» در جمله «چپ‌وراست مهمان‌ها دراز کشیده‌اند.» پیوند هم‌پایه‌ساز است.</p> <p>درست ☐ نادرست ☐</p> <p>ب. «که» در جمله ماقبل پایانی، پیوند وابسته‌ساز است.</p> <p>درست ☐ نادرست ☐</p>	۴۰

۰/۵	در جملهٔ مرکب زیر، جملهٔ هسته (پایه) و جملهٔ وابسته (پیرو) را مشخص کنید. (دی ۹۹)	۴۱
۰/۲۵	«خودت بهتر می‌دانی که در این شب عیدی مالیه از چه قرار است.» در عبارت زیر، یک حرف پیوند هم‌پایه‌ساز بیابید. (خرداد ۹۸)	۴۲
ب. قلمرو ادبی		
۰/۲۵	مفهوم کنایی «کَباده کشیدن» را در عبارت «یکی از حَضار که کَبادهٔ شعر و ادب می‌کشید»، بنویسید. (خرداد ۱۴۰۴)	۴۳
۰/۲۵	نام خالق چند اثر، در مقابل آن به درستی <u>نیامده</u> است؟ (خرداد ۱۴۰۴)	۴۴
	ارمیا: سیدمهدی شجاعی - مثل درخت در شب باران: محمدرضا شفیعی‌کدکنی - قصهٔ شیرین فرهاد: احمد عربلو - سندبادنامه: ظهیری سمرقندی - کباب‌غاز: محمدرضا رحمانی	
مفهوم کنایه به‌کار رفته در عبارت‌های زیر را بنویسید.		
۰/۲۵	هرطور شده یک غاز دیگر دست‌وپا کنیم. (دی ۱۴۰۳)	۴۵
۰/۲۵	می‌خواهم امروز نشان بدهی که <u>چند مرده حلاجی</u> . (دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) پرتعداد	۴۶
۰/۲۵	این سال نو به شما مبارک باشد و <u>هزارسال به این سال‌ها</u> برسید. (خرداد ۱۴۰۱)	۴۷
۰/۲۵	دیدم ماشاءالله چشم بد دور، آقا <u>واتر قیده‌اند</u> . (خرداد ۱۴۰۱)	۴۸
۰/۲۵	در بذله و لطیفه نوک جمع را <u>چیده</u> است. (خرداد ۱۴۰۰)	۴۹
۰/۲۵	هنوز <u>دستگیرش نشده</u> بود که مقصود من چیست. (خرداد ۱۴۰۰)	۵۰

۵۱	از بین آثار زیر یک اثر از «جمال زاده» بیابید. (خرداد ۱۴۰۰)	۰/۲۵
۵۲	نام پدیدآورنده اثر زیر را بنویسید. (دی ۹۹)	۰/۲۵
۵۳	جمله زیر را با واژه مناسب کامل کنید. (خرداد ۹۹)	۰/۲۵
۵۴	در عبارت زیر، مفهوم کنایی «سماق مکیدن» چیست؟ (شهریور ۹۸)	۰/۵
پ. قلمرو فکری		
معنای ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.		
۵۵	محتاج به تذکار نیست که ایشان در خوراک هم سرسوزنی قصور را جایز نمی شمردند. (شهریور ۱۴۰۳)	۰/۷۵
۵۶	مهمان‌ها سخت در محذور گیر کرده. (دی ۱۴۰۳)	۰/۵
۵۷	شش‌دانگ حواسم پیش مصطفی است. (خرداد ۱۴۰۳)	۰/۲۵
۵۸	تمام حُسن کباب غاز به این است که سر به مَهر روی میز بیاید. (شهریور ۱۴۰۲)	۰/۵
۵۹	شش‌دانگ حواسم پیش مصطفی است که نکند بوی غاز چنان مستش کند که دامنش از دست برود. (دی ۱۴۰۲، دی ۹۸)	۱ پرتکرار
۶۰	متکلم وحده و مجلس آرای بلامعارض شده است. (خرداد ۱۴۰۲)	۰/۵
۶۱	مهمان‌ها سخت در محذور گیر کرده، تکلیف خود را نمی دانند. (شهریور ۱۴۰۱)	۰/۵
۶۲	پشت دستم را داغ کردم که تا من باشم دیگر پیرامون ترفیع رتبه نگردم. (دی ۱۴۰۱)	۰/۵
۶۳	در همان بحبوحه بخوربخور منظره زوال غاز خدایامرز، مرا به یاد بی ثباتی فلک بوقلمون انداخت. (خرداد ۱۴۰۱)	۰/۷۵

۰/۵	خودتان را بزیند به ناخوشی و بگویند طبیب قدغن کرده؛ از تخته‌خواب پایین نیایید. (شهریور ۱۴۰۰)	۶۴
۰/۵	این بدبخت‌ها سال آزرگار، یک‌بار برایشان چنین پای می‌افتد. (شهریور ۹۹)	۶۵
۰/۵	حالا دیگر مصطفی در خوش‌زبانی، نوک جمع را چیده است. (دی ۹۹)	۶۶
۰/۵	در این اثنا صدای زنگ تلفن از سرسرای عمارت بلند شد. (شهریور ۹۸)	۶۷
۰/۵	یکی که کتّاده شعر و ادب می‌کشید، جلورفته جبهه شاعر را بوسید. (خرداد ۹۸)	۶۸
۰/۲۵	کدام گزینه بار معنایی منفی ندارد؟ الف. دیدم، توطئه ما دارد می‌ماسد. ب. اندیشیدم که باز برای ما چه خوابی دیده‌اند. ج. دیدم چشم بد دور آقا و اترقیده‌اند.	۶۹
۰/۵	مفهوم عبارت «ستاره ضعیفی در شبستان تیره‌وتار درونم درخشیدن گرفت.» را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۲)	۷۰
۰/۲۵	«صرف کردن صیغه بلعت» در عبارت زیر، نمایانگر چه مفهومی است؟ «مهمان‌ها بدون تخلّف، تمام‌وکمال دور میز حلقه زده، در صرف کردن صیغه بلعت اهتمام تامی داشتند.»	۷۱
۰/۲۵	در هریک از عبارات زیر، به جز به گونه‌ای از «مصطفی» یاد شده است. الف. روا نیست بیش از این روی میزبان محترم را زمین انداخت. ب. مشغول تماشا و ورنانداز این مخلوق کمیاب و شیء عجاب بودم. ج. پنج انگشت دعاگو به معیت مچ و کف و مایتعلق به، بر روی صورت گل‌انداخته آقای استادی نقش بست. د. یک‌دست از بهترین لباس‌های نودوز خود را به انضمام مایحتوی، به دست چلاق‌شده خودم از خانه بیرون انداختم.	۷۲

هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است.)
(دی ۱۴۰۰)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند / کان راکه خبر شد خبری باز نیامد	۱. رازداری و سکوت عاشق
ب. گلّه ما را گله از گرگ نیست / این‌همه بیداد شبان می‌کند	۲. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
ج. هرکه جز ماهی زآبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد	۳. مبارزه با تزویر
	۴. از ماست که بر ماست

۰/۷۵

۷۳

در بیت زیر توصیۀ شاعر به انسان عاقل چیست؟ (خرداد ۱۴۰۰)
«سخن گفته دگر باز نیاید به دهن
اول اندیشه کند مرد که عاقل باشد»

۰/۵

۷۴

در نوشته زیر، منظور نویسنده را از قسمت‌های مشخص شده بنویسید.
(خرداد ۱۴۰۰)
گفت: «به من دخی ندارد! ماشاءالله هفت قرآن به میان،
پسرعموی خودت است.»

۰/۵

۷۵

مفهوم کنایه‌های زیر را بنویسید.
(شهریور ۹۹)
الف. دیدم توطئه ما دارد می‌ماسد.
ب. از این بهانه تراشی‌هایش داشتم شاخ درمی‌آوردم.

۰/۵

۷۶

مفهوم مرتبط را از کمانک انتخاب کنید.
(شهریور ۹۹)
گلّه ما را گله از گرگ نیست / این‌همه بیداد شبان می‌کند (از ماست که بر ماست / عدالت‌خواهی)

۰/۲۵

۷۷

۰/۲۵	<p>متن زیر با کدام یک از مفاهیم مقابل خود، تناسب معنایی دارد؟ (دی ۹۹)</p> <table border="1" data-bbox="153 286 890 493"> <tr> <td data-bbox="153 286 428 365">۱. امیدوار شدن</td> <td data-bbox="428 286 890 493" rowspan="2">«ستارهٔ ضعیفی در شبستان تیره و تار دروم درخشیدن گرفت.»</td> </tr> <tr> <td data-bbox="153 365 428 493">۲. رها شدن از ضعف و ناتوانی</td> </tr> </table>	۱. امیدوار شدن	«ستارهٔ ضعیفی در شبستان تیره و تار دروم درخشیدن گرفت.»	۲. رها شدن از ضعف و ناتوانی	۷۸
۱. امیدوار شدن	«ستارهٔ ضعیفی در شبستان تیره و تار دروم درخشیدن گرفت.»				
۲. رها شدن از ضعف و ناتوانی					
۰/۵	<p>با توجه به عبارت زیر به سؤالات پاسخ دهید. (خرداد ۹۹)</p> <p>«حالا دیگر چانه‌اش هم گرم شده و در خوش‌زبانی و حرّافی و شوخی و بذله، نوک جمع را چیده و متکلم وحده و مجلس‌آرای بلامعارض شده است»</p> <p>الف. «چانه گرم شدن»، با کدام یک از واژه‌های «خوش‌زبانی، حرّافی، شوخی و بذله»، مفهوم یکسانی دارد؟ ب. مقصود از «چیدن نوک جمع» چیست؟</p>	۷۹			
۰/۲۵	<p>بیت زیر با کدام مثل مشهور از نظر مفهوم تناسب دارد؟ (خرداد ۹۸)</p> <p>«سخنِ گفته دگر باز نیاید به دهن اول اندیشه کند مرد که عاقل باشد»</p> <p>الف. از ماست که بر ماست. ب. تیری که از شست رفت، به کمان باز نمی‌گردد.</p>	۸۰			

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی
لغت

معنی واژه مشخص شده را بنویسید.

۱- چنان محظوظ گردیده بود که جلو رفته، جبهه شاعر را بوسیده گفت: «ای والله». (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ بهره‌ور، بهره‌مند (۰/۲۵)

۲- ز یزدان دان، نه از ارکان، که کوتاه‌دیدگی باشد / که خطی کز خرد خیزد، تو آن را از بنان بینی (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ سرانگشت (۰/۲۵)

۳- این حرف در بادی امر، زیاد بی‌پا و بی‌معنی به نظر می‌آید. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱)

پاسخ آغاز (۰/۲۵)

۴- به عنوان ولیمه کباب غاز صحیحی بدهد. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ طعامی که در مهمانی و عروسی می‌دهند. (۰/۲۵)

۵- دیدم ماشاءالله چشم بد دور، آقا واترقیده‌اند. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۰)

پاسخ تنزل کرده، پس‌روی کرده (۰/۲۵)

۶- شب عید نوروز بود و موقع ترفیع رتبه. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۰)

پاسخ ارتقا یافتن، رتبه گرفتن (۰/۲۵)

۷- یک‌دست ظرف و لوازم عاریه بگیریم. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ آنچه به امانت بگیرند و پس از رفع نیاز آن را پس دهند. (۰/۲۵)

۸- چنین روز مبارکی صله ارحام نکنی کی خواهی کرد؟ (۰/۲۵) (دی ۹۹)

پاسخ به دیدار خویشاوندان رفتن و احوال‌پرسی از خویشان (۰/۲۵)

۹- با حال استیصال پرسیدم: «پس چه خاکی بر سرم بریزم؟» (۰/۲۵) (شهریور ۹۸)

پاسخ درماندگی (۰/۲۵)

درس‌نامه لغات مهم درس شانزدهم

آزگار: زمانی دراز، به‌طور مداوم، تمام و کامل
آسمان‌جل: کنایه از فقیر؛ جل: پوشش به معنای مطلق
استشاره: مشورت، نظرخواهی
استیصال: ناچاری، درماندگی
اطوار: رفتار یا سخنی ناخوشایند و ناهنجار
امتناع: خودداری
انضمام: ضمیمه کردن؛ به انضمام: به همراه، به ضمیمه
بادی: ابتدا، آغاز (در اصل به معنی «آغازکننده» است).
بحبوحه: میان، وسط
بذله: شوخی، لطیفه
برجک: ستاره چرخان روی تانک که با آن می‌توان جهت شلیک توپ را تغییر داد.
بقولات: انواع دانه‌های خوراکی بعضی گیاهان مانند نخود و عدس، حبوبات
بلامعارض: بی‌رقیب
بَلَّعْتُ: فروبرد، بلعیدم؛ صرف کردن صیغۀ «بَلَّعْتُ»: خوردن
پتیاره: زشت و ترسناک
پرت‌وپلا: بیهوده، بی‌معنی؛ به این نوع ترکیب‌ها که لفظ دومشان اغلب بی‌معنی است و برای تأکید لفظ اول می‌آید، «مرکب اتباعی» یا «اتباع» می‌گویند.
ترفیح: ارتقا یافتن
تصدیق: تأیید کردن درستی حرف یا عملی
تصنعی: ساختگی
تک‌وپوز: دک‌وپوز، ظاهر شخص به‌ویژه سر و صورت
تنبوشه: لوله سفالین یا سیمانی کوتاه که در زیر خاک یا میان دیوار می‌گذارند تا آب از آن عبور کند.
جبهه: پیشانی
جیر: نوعی چرم دباغی شده با سطح نرم و پرزدار

چلمن: آنکه زود فریب می خورد، هالو، بی عرضه

حَضَار: حاضران

خرخره: گلو

خمره: ظرفی به شکل خم و کوچک تر از آن

خورد رفتن: ساییده شدن

خفایا: ج خفیه، مخفیگاه

خوش مشربی: خوش معاشرتی و خوش صحبتی

درزی: خیاط

دوری: بشقاب گرد بزرگ معمولاً با لبه کوتاه

دیلاق: آدم قد دراز

سرسرا: محوطه‌ای سقف‌دار در داخل خانه‌ها که در ورودی ساختمان به آن باز

می‌شود و از آنجا به اتاق‌ها یا قسمت‌های دیگر می‌روند.

سکندری: حالت انسان که بر اثر برخورد با مانع، کنترل خود را از دست بدهد و

ممکن است به زمین بیفتد.

شبان: چوپان

شخیص: بزرگ و ارجمند

شرفیاب شدن: آمدن به نزد شخص محترم و عالی‌قدر

شش‌دانگ: به‌طور کامل

شکوم: شگون؛ میمنت، خجستگی

شیء عجاب: امری شگفت

صله ارحام: به دیدار خویشاوندان رفتن و از آنان احوال‌پرسی کردن

عاریه: امانت، آنچه از کسی برای رفع حاجتی بگیرند و پس از رفع نیاز آن را

پس دهند.

قطعه بعد اخیری: تکه‌ای بعد از تکه دیگر

کأن لم یکن شیئاً مذکوراً: چیزی قابل ذکر نبود؛ در این داستان یعنی تمام

خوراکی‌ها سربه‌نیست شد.

کباده: وسیله‌ای کمانی‌شکل در زورخانه از جنس آهن که در یک طرف آن

رشته‌ای از زنجیر یا حلقه‌های متعدد آهنی قرار دارد؛ کباده چیزی را کشیدن:

ادعای چیزی داشتن، خواستار چیزی بودن

کلاشینکف: نوعی سلاح

کتل: پشته، تپه

گلک: آتشدانی از فلز یا سفال؛ گلک کسی یا چیزی را کندن: نابود کردن کسی

یا چیزی

گنده: تنه بریده شده درخت که شاخ و برگ آن قطع شده است؛ هیزم
ماسیدن: کنایه از به انجام رسیدن، به ثمر رسیدن
ما یتعلق به: آنچه بدان وابسته است.

مایحتوی: آنچه درون چیزی است.

متفرعات: شاخه‌ها، شعبه‌ها (در متن به معنی متعلقات)

متکلم وحده: آن که در جمع تنها کسی باشد که سخن می‌گوید.

مجلس آرا: آنکه با حضور خود سبب رونق مجلس می‌شود.

محظور: مانع و مجازاً گرفتاری و مشکل

محظوظ: بهره‌ور

مضغ: جویدن

معهود: شناخته شده، معمول

معوج: کج

هم‌قطار: هریک از دو یا چند نفری که از نظر درجه، رتبه یا موقعیت اجتماعی

در یک ردیف هستند.

هویدا: آشکار

واترکیدن: تنزل کردن، پس‌روی کردن

وجنات: چ و جنه، صورت، چهره

وخامت: خطرناک بودن، بدفرجامی

ولیمه: طعامی که در مهمانی و عروسی می‌دهند.

۱۰- واژه «بادی» در جمله «این حرف که در بادی امر زیاد بی‌پا و بی‌معنی
به نظر می‌آمد، معلوم شد آنقدرها هم نامعقول نیست.» با کدام واژه در متن زیر،

(شهریور ۱۴۰۳)

مترادف است؟ (۰/۲۵)

«یکی را از ملوک عجم حکایت کنند که دست تپاول به مال رعیت دراز کرده بود
و جور و اذیت آغاز کرده.»

پاسخ آغاز (۰/۲۵)

۱۱- واژه «فاحش» در جمله «پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد.» با کدام واژه در عبارت زیر، مترادف است؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

«با همان ادا و اطوارهای معمولی خودش که در تمام مدت نهار اثری از آن هویدا نبود، گفت ...»

پاسخ هویدا (۰/۲۵)

۱۲- با توجه به نوشته زیر، به پرسش پاسخ دهید. (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

«یکی از حضار که کباده شعر و ادب می کشید چنان محظوظ گردیده بود که جلو رفته جبهه شاعر را بوسید.»

واژه «پیشانی»، معادل معنایی کدام واژه است؟

پاسخ جبهه (۰/۲۵)

۱۳- در عبارت «در این اثنا، صدای زنگ تلفن از سرسرای عمارت بلند شد»: (۰/۲۵)

(خرداد ۹۹)

معنای واژه «سرسرا» را بنویسید.

پاسخ محوطه‌ای سقف‌دار در داخل خانه‌ها که در ورودی ساختمان به آن باز

می‌شود. (برابر واژه‌های هال و لابی) (۰/۲۵)

املا

۱۴- در گروه واژگان زیر، دو نادرستی املائی به کار رفته است؛ درست آن‌ها را

(شهریور ۱۴۰۳)

بنویسید. (۰/۵)

«ضجّه و شیون - بغولات و حبوبات - سریر و اورنگ - طیلسان و ردا - متاع و فرمانروا - مشایعت و بدرقه»

پاسخ بقولات (۰/۲۵) مطاع (۰/۲۵)

درس‌نامه

لغات مهم املائی درس شانزدهم

ترفیّع، سماق، آژگار، عاریه، معهود، دیلاق، قواره، غول، صلّه ارحام، کریه، غاز، هراسان، استشاره، منحصر به فرد، ملتفت، حلقوم، استیصال، طیبیب، قدغن، أحد، غیرمترقبه، سپاسگزاری، امتناع، طاووس، قالب، حقّه، وقار، فاضل، وظایف، مقتره، مسرور، بذله، لطیفه، متکلم و حده، بلامعارض، حصار، محظوظ، جبهه، تحقیر، تصدیق، تخلص، اثنا، عمارت، شخیص، توطئه، ساطور، قصابی، محض، خواستار، آلوی برغان، قحطی‌زدگان، اصرار، طنین‌انداز، شست، نثار، هویدا، تصنعی، انضمام، مایحتوی، مصاحبت، مبهوت، مسلسل، موتور دیزلی، اسیر، سکندری، محظور*
* املائی این واژه به صورت «محذور» هم آمده اما در متن درس با «ظ» نوشته شده است.

املائی درست واژه را از داخل کمانک انتخاب کنید.

۱۵- ارمیا و مصطفی دوباره (مبحوت - مبهوت) به سهراب نگاه می‌کردند. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

پاسخ مبهوت (۰/۲۵)

۱۶- مهمان‌ها سخت در (محضور - محظور) گیر کرده و تکلیف خود را

(خرداد ۱۴۰۳)

نمی‌دانند. (۰/۲۵)

پاسخ محظور (۰/۲۵)

۱۷- در این اثنا صدای زنگ تلفن از سرسرای (عمارت - امارت) بلند شد. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۲)

پاسخ عمارت (۰/۲۵)

۱۸- قدری برای به جا آمدن احوال و تسکین (قلیان / غلیان) درونی در حیاط

(خرداد ۱۴۰۲)

قدم زدم. (۰/۲۵)

پاسخ غلیان (۰/۲۵)

۱۹- آلا ولله که امروز باید (ناهار / نهار) را با ما صرف کنی. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ ناهار (۰/۲۵)

۲۰- بزیند خودتان را به ناخوشی و بگویند طیب (غدقن / قدغن) کرده. (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

پاسخ قدغن (۰/۲۵)

درس‌نامه

کلمات دارای هم‌آوا و مشابه درس شانزدهم
 غَلْیَان (جوشش) / قَلْیَان (از دخانیات)
 قالب (کالبد، وسیله شکل‌دهی به چیزها) / غالب (چیره)
 عمارت (ساختمان) / امارت (فرمانروایی)
 اِصرار (پافشاری) / اَسرار (چ سَرّ، رازها)
 شست (انگشت شست، حلقه کمان و دام) / شصت (۶۰)
 ناهار (خوراک ظهر) / نَهار (روز)
 اسیر (گرفتار) / اثیر (آتش)

۲۱- در گروه کلمات زیر، «غلط‌های املائی» را بیابید و شکل صحیح آن‌ها را

(شهریور ۱۴۰۲)

بنویسید. (۰/۷۵)

«کازیه و جاکاغذی - بقولات و حبوبات - انضمام و ضمیمه - طَبَق و سینی - طاق و سقف مُهدَب - تناول و تعدی - خُرد رفتن و ساییده شدن - قَلْیَان و جوشش»

پاسخ طاق و سقف محدب (۰/۲۵) - خورد رفتن و ساییده شدن (۰/۲۵) - غلیان و

جوشش (۰/۲۵)

۲۲- در کدام گزینه املاي واژه‌های غلط است؟ شکل درست آن را بنویسید. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

الف. نمی پذیرفتند؛ بهانه می آوردید و طفره می رفتید.

ب. آن وقت من هرچه اسرار و تعارف می کنم، تو بیشتر ابا و امتناع می ورزی.

پاسخ «ب» (۰/۲۵) اصرار (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

۲۳- در کدام گزینه غلط املايي وجود دارد؟ (۰/۲۵)

الف. مرد نقال از صدایش ضجه می بارید.

ب. گفتم: «د بگیر که این ناز شصت باشد.»

پاسخ «ب»: شست (۰/۲۵)

۲۴- در متن زیر، واژه‌ای را که املاي آن غلط است، بیابید و شکل درست آن را

(دی ۱۴۰۱)

بنویسید. (۰/۲۵)

یکی از حضار که محفوظ گردیده بود، گفت: «ای واللّه، حقیقتاً استادی!» مصطفی به رسم تحقیر، چین به صورت انداخته ... همه حضار یک صدا تصدیق کردند. در این اثنا صدای زنگ تلفن از سرسرای امارت بلند شد.

پاسخ عمارت (۰/۲۵)

۲۵- در گروه کلمات زیر، سه نادرستی املايي وجود دارد؛ شکل درست هریک

(دی ۱۴۰۱)

را بنویسید. (۰/۷۵)

«حزین و غم‌انگیز، زی حیات و جان‌دار، ضمداد و مرحم، غرس و نشانندن، کازیه و جاکاغذی، مُصر و پافشاری‌کننده، معلوف و انس‌گرفته، هول و ترسناک»

پاسخ ذی حیات (۰/۲۵) مرهم (۰/۲۵) مألوف (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

۲۶- در متن زیر، واژه‌ای بیابید که دارای «هم‌آوا» باشد. (۰/۲۵)

در آن اثنا صدای زنگ تلفن از سرسرای عمارت بلند شد.

پاسخ عمارت (۰/۲۵)

۲۷- در گروه کلمات زیر، چهار مورد نادرستی املائی وجود دارد؛ درست هریک را بنویسید. (۱)

(دی ۱۴۰۰)

زما و مرهم، زهر و تریاق، حوزهٔ ادیب بزرگ، تعلل و درنگ، صد کاروان حیون، حصار مجلس، بغولات و حبوبات، صورت سرمای دی

پاسخ ضماد و مرهم (۰/۲۵) صد کاروان هیون (۰/۲۵) بقولات و حبوبات (۰/۲۵) سورت سرمای دی (۰/۲۵)

۲۸- در مورد زیر، یک نادرستی املائی بیابید و درست آن را بنویسید.

(خرداد ۱۴۰۰)

من هر چه تعارف می‌کنم تو بیشتر عبا و امتناع می‌ورزی. (۰/۲۵)

پاسخ ابا (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

۲۹- با توجه به نوشتهٔ زیر، به پرسش پاسخ دهید. (۰/۲۵)

«یکی از حضار که کتّادهٔ شعر و ادب می‌کشید چنان محظوظ گردیده بود که جلو رفته جبههٔ شاعر را بوسید.»

در کدام واژه نادرستی املائی دیده می‌شود؟

پاسخ حصار (۰/۲۵)

۳۰- در عبارت «در این اثنا، صدای زنگ تلفن از سرسرای امارت بلند شد» املائی کدام واژه نادرست است؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۹۹)

پاسخ امارت: عمارت (۰/۲۵)

۳۱- در عبارت زیر املائی یک واژه نادرست است؛ درست آن را بنویسید. (۰/۲۵)

(دی ۹۸)

دیروز یک دست از لباس‌های نودوز خود را به انضمام مایحتوی از خانه بیرون انداختم.

پاسخ انضمام (۰/۲۵)

دستور

(خرداد ۱۴۰۴)

۳۲- در گروه اسمی زیر: (۰/۲۵)

«این بروز محبت و دل‌بستگی غیرمترقبه هرگز ندیده و نشنیده» نوع دومین وابسته و وابسته را بنویسید.

پاسخ قید صفت (۰/۲۵)

مشاوره مصحح طراح سؤال از شما نوع «دومین» وابسته و وابسته را خواسته

است؛ اول باید هسته را بیابید. «محبت» هسته است، «محبت» و «دل‌بستگی» مضاف‌إلیه‌اند. «غیرمترقبه» صفت «دل‌بستگی» است و اولین وابسته و وابسته در این گروه اسمی که نوعش «صفت مضاف‌إلیه» است. «ندیده» و «نشیده» هر دو صفت «دل‌بستگی» هستند و «هرگز» قیدی است برای این دو صفت. بنابراین «هرگز» دومین وابسته و وابسته است و نوع آن «قید صفت» است.

۳۳- تفاوت معنایی فعل «ساخت» را در عبارت‌های زیر بررسی کنید. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

الف. به‌مناسبت صحبت از سیزده عید بنا کرد به خواندن قصیده‌ای که می‌گفت همین دیروز ساخته است.

ب. علاوه بر آن، یک «پانوراما» در اینجا ساخته شده که از شاهکارهای هنری است.

پاسخ الف. سروده است یا گفته است یا موارد مشابه. (۰/۲۵)

ب. بنا شده است. / ایجاد شده است. (۰/۲۵)

مشاوره نهایی معانی مصدر «ساختن»

- ◊ سازگاری کردن: با حرف اضافه «با» به کار می‌رود.
- ◊ تولید کردن: با مفعول به کار می‌رود.
- ◊ آماده شدن: دوجزئی است.
- ◊ کردن: با مفعول و مسند به کار می‌رود.

۳۴- تفاوت معنایی فعل «ساخت» را در نمونه‌های زیر بررسی کنید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

الف. بنا کرد به خواندن قصیده‌ای که می‌گفت همین دیروز ساخته است.

ب. سیایش سیه را به تندی بتاخت

نشدد تنگدل جنگ آتش بساخت

پاسخ الف. سروده است، گفته است (۰/۲۵) (یا هر پاسخ مشابه دیگر)

ب. آماده شد، مهیا شد (۰/۲۵) (یا هر پاسخ مشابه دیگر)

۳۵- کدام گزینه واژه‌ای «هم‌آوا» در زبان فارسی ندارد؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

الف. دیگر اکنون آن عماد تکیه و امید ایران‌شهر / شیرمرد عرصه ناوردهای هول ... /

در بن این چاه آبش زهر شمشیر و سنان گم بود.

ب. گویی جامه‌ای بود که درزی ازل به قامت ایشان دوخته بود.

ج. بیامد دوصد مرد آتش‌فروز

دمیدنند گفتی شب آمد به روز

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی «هول» به معنی «ترس» یا «ترسناک» با «حول» به معنی

«اطراف» یا «قوت» هم‌آواست. همچنین «صد» به معنی «۱۰۰» با «سد» به

معنی «آب‌بند» هم‌آواست.

۳۶- در کدام گزینه، جمله مرکب وجود ندارد؟ (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

الف. تو که یک گاز بیشتر نیاورده‌ای و به همه دوستان هم وعده کباب گاز داده‌ای.

ب. گردنش مثل همان گاز مادرمرده‌ای بود که در همان ساعت در دیگ مشغول کباب

شدن بود.

ج. انسان، حیوانی است گوشت‌خوار ولی این مخلوقات عجیب گویا استخوان خور خلق

شده‌اند.

د. به قدری عصبانی شده بودم که چشمم جایی را نمی‌دید، از این بهانه‌تراشی‌هایش

داشتم شاخ درمی‌آوردم.

پاسخ «ج» (۰/۵)

۳۷- زمان و نوع فعل «نخستین جمله» در همه عبارات زیر، به جز عبارت یکسان است. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

الف. داشتم می‌گفتم آن شش نیز

سورت سرمای دی بیدادها می‌کرد.

ب. در باب آن مسئله معهود، خاطر داشت کم‌کم به کلی آسوده می‌شد.

ج. با تمام نیرویی که داشت می‌دوید، هرازگاهی صدای تیر یا انفجاری او را به خود می‌آورد.

د. کار داشت به دل خواه انجام می‌یافت که ناگهان از دهنم در رفت که آخر آقایان،

حیف نیست از چنین غازی گذشت؟

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

نکته سؤال گاهی در افعال مستمر، چه ماضی باشند چه مضارع، فعل کمکی یا همان بخش اول فعل («داشتم» در ماضی مستمر و «دارم» در مضارع مستمر) از بخش دوم آن جدا می‌افتد. مثلاً به جای اینکه بگوییم «من به مدرسه دارم می‌روم»، می‌گوییم «من دارم به مدرسه می‌روم». در این موارد باید دقت داشته باشید که با یک فعل و یک جمله مواجهیم.

مشاوره مصحح دقت کنید که در جمله «ج» فعل اول فعل ماضی ساده است از مصدر «داشتن» و فعل دوم فعل ماضی استمراری است از مصدر «دویدن». در باقی گزینه‌ها با فعل ماضی مستمر مواجهیم.

۳۸- در متن «کلمه استاد را به پیشنهاد ایشان اختیار کردم اما خوش ندارم زیاد استعمال کنم. همه حضار یک‌صدا تصدیق کردند که تخلصی بس به جاست و سزاوار ایشان است.» (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

الف. نوع وابسته وابسته را بنویسید.

ب. نمودار پیکانی آن را رسم نمایید.

پاسخ الف. قید صفت (۰/۲۵) ب. تخلصی بس بجا (۰/۲۵)

نکته سؤال در زبان فارسی «ب» می‌تواند پیشوند صفت‌ساز باشد. این نوع «ب» را در کلماتی مثل «بخرد»، «بجا»، «بقاعده» و ... می‌بینیم.

۳۹- در بیت زیر جمله «هسته (پایه)» و جمله «وابسته (پیرو)» را مشخص کنید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

به آن کس می‌رسد زین گنج بسیاری
که باشد شادمانی را سزاوار

پاسخ هسته (پایه): به آن کس می‌رسد زین گنج بسیار (۰/۲۵) وابسته (پیرو): که باشد شادمانی را سزاوار (۰/۲۵)

نکته سؤال هر جمله‌ای که بعد از حرف ربط وابسته‌ساز بیاید، جمله پیرو یا وابسته است.

۴۰- با توجه به نوشته زیر، درستی یا نادرستی هریک از موارد داده شده را تعیین کنید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

«دیدم چپ‌وراست مهمان‌ها دراز کشیده‌اند. گفتم: آقای مصطفی‌خان خیلی معذرت خواستند که مجبور شدند بدون خداحافظی با آقایان بروند.»
الف. «و» در جمله «چپ‌وراست مهمان‌ها دراز کشیده‌اند.» پیوند هم‌پایه‌ساز است.

درست نادرست

ب. «که» در جمله ماقبل پایانی، پیوند وابسته‌ساز است.

درست نادرست

پاسخ الف. نادرست (۰/۲۵) ب. درست (۰/۲۵)

۴۱- در جمله مرکب زیر، جمله هسته (پایه) و جمله وابسته (پیرو) را مشخص کنید. (۰/۵)

(دی ۹۹)

«خودت بهتر می‌دانی که در این شب عیدی مالیه از چه قرار است.»

پاسخ جمله هسته: خودت بهتر می‌دانی (۰/۲۵)

جمله وابسته: در این شب عیدی مالیه از چه قرار است. (۰/۲۵)

۴۲- در عبارت زیر، یک حرف پیوند هم‌پایه‌ساز بیابید. (۰/۲۵)

(خرداد ۹۸)

«برخی در همان نخستین منزل از پا در آمدند. بسیاری در دومین منزل به زاری زار جان سپردند اما آنان که همت یارشان بود، پیش‌تر می‌رفتند.»

پاسخ اما (۰/۲۵)

ب. قلمرو ادبی

۴۳- مفهوم کنایی «کتّاده کشیدن» را در عبارت «یکی از حضّار که کتّاده شعر و

(خرداد ۱۴۰۴)

ادب می کشید»، بنویسید. (۰/۲۵)

پاسخ ادعای چیزی داشتن (۰/۲۵)

درس نامه کنایه های درس شانزدهم

مفهوم	کنایه	مفهوم	کنایه
مطرح کردن	در میان گذاشتن	خوب پذیرایی کردن	جلوی کسی در آمدن
دعوت	وعده گرفتن	دعوت را پس گرفتن، حذف کردن	خط کشیدن
انتظار بیهوده کشیدن	سُماق مکیدن	انتظار کشیدن پس از مدت ها وعده غذا به خود دادن	شکم را صابون زدن
اتفاق افتادن، پیش آمدن موقعیت	پای افتادن	انتظار کشیدن، لحظه شماری کردن	ساعت شماری کردن
فراموش کردن	خیال را از سر بیرون کردن	مهیا و آماده شدن	روبه راه شدن
فقیر، بی چیز، بی خانمان	آسمان جُل	ناتوان	بی دست و پا
زشت و نامتناسب	بدقواره	رها شدن، خلاص شدن	شر کسی را کندن
هر کاری کردی برای خودت کردی، ضرر و نفعش به خودت باز می گردد (معادل امروزی افتخارش ارزانی خودت)	هر گلی هست به سرِ خودن بزن	کنایه از بی نوا و بیچاره	همان غاز مادر مرده
ساییده شدن	که از بس شسته بودند، به قدر یک وجب خورد رفته بود	بدبخت شدن، دچار مشکل شدن	گفت «خاک به سرم»

حتمی و بدون شک بودن	بی پرو برگرد	تهیه و آماده و مهیا کردن	دست و پا کرده
کار شاق و سخت	کشف آمریکا وشکستن (شکستن نابودی) گردن رستم	از عهده کاری برآمدن، توانایی	کار از دست کسی ساخته بودن
چقدر توانایی داشتن	چند مرده حلاج بودن	نهایت تلاش خود را کردن برای کاری سخت و غیرممکن به هر ترتیب	زیر سنگ پیدا کردن
منصرف شدن، صرف نظر کردن	قید چیزی را زدن	خجالت کشیدن (=) دگرگون شدن = تغییر (چهره)	ابتدا مبلغی سرخ و سیاه شدن
چه چاره‌ای بیندیشم	چه خاکی به سرم بریزم	عقل نداری (جمله) به ظاهر دعایی)	خدا عقلت بدهد
حال و روزگارتان بهتر شود	هزار سال به این سالها	دوباره به فکر کردن ادامه داد	دنباله افکار خود را گرفت
چاره‌اندیشی	خاک بر سر ریختن	چاره‌اندیشی کردن، نقشه‌ای اندیشید	شیوه‌ای سوار کردن
حواسش اینجا نیست	فکر جای دیگر بودن	نخوردن	دست به غاز نزدن
بی‌اساس، بی‌ارزش	بی‌پا و بی‌معنی بودن	مرور کردن یا حرف دیگران را تکرار کردن	در زوایا و خفایای خاطر و مخیله نُشخوار کردن
جدی گرفتن	سری نباید گرفت	شادمان شدن، روحیه گرفتن	سر دماغ آدم
حل کردن مشکل	گره گشودن به دست...	چاره‌اندیشی کردن، کار دقیق انجام دادن	مهارت به خرج دادن

سر حال آمدن	جان گرفتن	متوجه شدن	چیزی دستگیر کسی شدن
هدایت کردن موضوع	مهار چیزی را به جانبی کشیدن	شاد شدن	آثار شادی در وجناتش نمودار شد
زیاد خوردن (اغراق)	از خوردن ترکیدن	تازه و نو شدن لباس	نونوار شدن
متوسل شدن	دست به دامن شدن	از قدرت و اختیار داشتن (اختیار را نباید از دست داد)، حد نگاه داشتن، زیاده‌روی نکردن در خوردن	گاه از خودمان نیست کاهدان از خودمان است
سیر خوردن، خوب و کامل خوردن	دل از عزا درآوردن	باعث مشکل و رنج شدن	وبال جان شدن
شگفتی	مصطفی با دهان باز	متوجه شدن	خوب دستگیر شدن چیزی
مطمئن	خاطر جمع بودن	پذیرفتن مسئولیت	ازعهده چیزی برآمدن
حفظ کردن (به حافظه سپردن)	از بر شدن	نشستن	تمام و کمال دور میز حلقه زده
اندازه بودن	قالب تن درآمدن	توانایی انجام کاری داشتن	ازعهده برآمدن
آرامش داشتن	خونسرد بودن	اطمینان و آرامش یافتن	آسوده شدن خاطر
نشستن	تمام و کمال دور میز حلقه زده	اندازه بودن	قالب تن درآمدن

غیر قابل جبران (تمثیل برای اثبات و تأکید این که لباس دیگر بر نمی‌گردد)	چون تیر از کمان جسته	آرامش داشتن	خونسرد بودن
اطمینان و آرامش یافتن	آسوده شدن خاطر	مقدار کم	سر سوزنی
پرحرفی کردن	چانه‌اش گرم شده بود	در سخنرانی از همه سبقت گرفتن	نوک جمع را چیدن
سخنران بی‌رقیب بودن	مجلس آرای بلامعارض شدن	باور کردن	بر منکرش لعت فرستادن
کنایه از فرمان برداری	گوش شدن	بلندی صدا (اغراق)	فریاد و فغان..... به آسمان بلند شد
ادعای چیزی داشتن، خواستار چیزی بودن	کَباده چیزی یا کسی یا چیزی را کشیدن	اخم کردن و ناراحتی (تحقیر)	چین به صورت انداختن
صمیمی	کاسه و کوزه یکی شدن	همراه با هم	یک صدا
مجازات نمودن	حق کف دست گذاشتن	آگاهی یافتن	شست خبردار شدن
مضطرب و ناراحت شدن، نگرانی پیدا کردن	دل تپیدن	حواس کامل داشتن	شش دانگ حواس پیش کسی بودن
از خود بی‌خود شدن	دامن از دست رفتن	اهل حساب و کتاب بودن	سر کسی توی حساب بودن
زیاد خوردن، کامل خوردن (خرخره گلو)	خرخره خوردن	کشتن، مجبور کردن	سر از تن جدا کردن
بیخود شدن	مست کردن	بدون تردید و شک، حتماً	بی‌بروبرگرد

گرفتاری پیدا کردن، در مقابل امر ناخوشایند قرار گرفتن	در محذور گیر کردن	مردد ماندن	دودل ماندن
خیره شدن	چشم دوختن	گرفتن نقشه و عملی شدن	ماسیدن توطئه
کمک کردن	زیر بغل کسی را گرفتن	فراهم کردن	دست و پا کردن
مقدار کم	یک لقمه	پی‌درپی، زیاد	یکریز حرف زدن
بور شدن، ناکام ماندن و شکست خوردن (= خیط شدن)	دماغ سوختن	بی‌توجهی به کسی، رد کردن تعارف	روی کسی را زمین انداختن
همراه شدن، هم‌نظر شدن	همصدا شدن	کلام نسنجیده	از دهنم دررفت
خوردن	به نیش کشیدن	حرکت توأم باشتاب، بی‌اختیار شدن	مثل فنر در رفتن
اقدام برای نابودی	به جان غاز افتادن	زمان اندک = فوری	یک چشم به هم زدن
خوردن یا نابود کردن چیزی	کلک چیزی یا کسی را کندن	وجود نداشتن طعمهٔ جماعت	قدم به عالم وجود نهادن
ترس و هراس و تعجب	آب در دهان خشک شدن	ناتوانی در کاری	کاری از دست ساخته نبودن
آگاه شدن و درک کردن عواقب کار خود	حساب کار خود را کردن	به ضعف و ناتوانی خود اقرار نکردن، عادی رفتار کردن، حفظ خونسردی	خود را از تک و تا نینداختن
قبول خطر کردن (= ریسک = جرئت یافتن)	دل به دریا زدن	بیش از حد خوردن	تا حلقوم بلعیدن
اختیار خود را از دست دادن	دین و ایمان باختن	محرم به اسرار بودن	کسی را صندوقچهٔ اسرار کردن

با ترس و لکنت سخن گفتن	صدای بریده بریده و زبان گرفته	عصبانیت زیاد (اغراق)	چشمم جایی را نمی دید
تعجب کردن	شاخ در آوردن	قدرشناس	نمک نشناس بودن
سرحال شدن	به جا آمدن احوال	ناراحت نشدن، واکنش نشان ندادن	خم به ابرو نیاوردن
		شدت پشیمانی، ترک کردن کاری	پشت دست داغ کردن

۴۴- نام خالق چند اثر، در مقابل آن به درستی نیامده است؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۴)

ارمیا: سیدمهدی شجاعی - مثل درخت در شب باران: محمدرضا شفیعی کدکنی - قصه شیرین فرهاد: احمد عربلو - سندبادنامه: ظهیری سمرقندی - کباب غاز: محمدرضا رحمانی

پاسخ «۲» (۰/۲۵)

مفهوم کنایه به کار رفته در عبارت‌های زیر را بنویسید.

۴۵- هرطور شده یک غاز دیگر دست و پا کنیم. (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۳)

پاسخ آماده کنیم. / مهیا کنیم. (هر مفهوم مشابه) (۰/۲۵)

۴۶- می‌خواهم امروز نشان بدهی که چند مرده حلاجی. (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) **پرتعداد**

پاسخ میزان قدرت و توانایی (۰/۲۵)

۴۷- این سال نو به شما مبارک باشد و هزارسال به این سال‌ها برسید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ آرزوی عمر طولانی کردن (۰/۲۵)

۴۸- دیدم ماشاءالله چشم بد دور، آقا واتر قیده‌اند. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

پاسخ پس روی کردن، تنزل کردن (۰/۲۵)

۴۹- در بذله و لطیفه نوک جمع را چیده است. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ فرصت صحبت را از همه گرفته است. (بر همه مسلط شده است). (۰/۲۵)

۵۰- هنوز دستگیرش نشده بود که مقصود من چیست. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ در نیافته بود، نفهمیده بود. (۰/۲۵)

۵۱- از بین آثار زیر یک اثر از «جمال زاده» بیابید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

از پاریز تا پاریس - غزلواره‌ها - هوا را از من بگیر خندهات را نه - کباب غاز -
فی حقیقه‌العشق

پاسخ جمال زاده: کباب غاز (۰/۲۵)

۵۲- نام پدیدآورندهٔ اثر زیر را بنویسید. (۰/۲۵)

(دی ۹۹)

داستان کباب غاز:

پاسخ محمدعلی جمال زاده (۰/۲۵)

۵۳- جملهٔ زیر را با واژهٔ مناسب کامل کنید. (۰/۲۵)

(خرداد ۹۹)

نویسندهٔ داستانِ، محمدعلی جمال زاده است.

پاسخ کباب غاز (۰/۲۵) (ذکر نام آثار نویسنده، درست است).

۵۴- در عبارت زیر، مفهوم کنایی «سماق مکیدن» چیست؟ (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

«گفت: تنها همان رتبه‌های بالا را وعده بگیر و مابقی را نقداً خط بکش و بگذار
سماق بمکند.»

پاسخ انتظار کشیدن (۰/۵)

پ. قلمرو فکری

معنای ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

۵۵- محتاج به تذکار نیست که ایشان در خوراک هم سرسوزنی قصور را جایز

(شهریور ۱۴۰۳)

نمی‌شمردند. (۰/۷۵)

پاسخ نیاز به یادآوری نیست (۰/۲۵) که ایشان در خوردن هم اندکی (۰/۲۵) کوتاهی را جایز نمی‌شمردند. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۳)

۵۶- مهمان‌ها سخت در محظور گیر کرده. (۰/۵)

پاسخ مهمان‌ها خیلی (۰/۲۵) در رودربایستی گرفتار شده بودند. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

۵۷- شش‌دانگ حواسم پیش مصطفی است. (۰/۲۵)

پاسخ تمام حواسم پیش مصطفی است. (۰/۲۵)

۵۸- تمام حُسن کباب غاز به این است که سر به مُهر روی میز بیاید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ همه خوبی کباب غاز در این است که کامل و دست‌نخورده روی میز بیاید. (۰/۵)

۵۹- شش‌دانگ حواسم پیش مصطفی است که نکند بوی غاز چنان مستش

(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) **برق‌آورد**

کند که دامنش از دست برود. (۱)

پاسخ همه حواسم به مصطفی است (۰/۲۵) که با بوی غاز از خود، بی‌خود نشود

(۰/۲۵) و اختیارش را از دست ندهد. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

۶۰- متکلم وحده و مجلس‌آرای بلامعارض شده است. (۰/۵)

پاسخ تنها گوینده جمع و بزم‌آرای بدون رقیب شده بود. (۰/۵)

۶۱- مهمان‌ها سخت در محظورگیر کرده، تکلیف خود را نمی‌دانند. (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۱)

پاسخ مهمان‌ها به شدت گرفتار شده بودند و نمی‌دانستند چه کار کنند. (۰/۵)

۶۲- پشت دستم را داغ کردم که تا من باشم دیگر پیرامون ترفیع رتبه نگردم. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۱)

پاسخ از این کار پشیمان شدم که دیگر به فکر ارتقای رتبه نباشم. (۰/۵)

۶۳- در همان بحبوحه بخوربخور منظره زوال غاز خدایامرز، مرا به یاد

(خرداد ۱۴۰۱)

بی‌ثباتی فلک بوقلمون انداخت. (۰/۷۵)

پاسخ در همان میانه غذاخوردن، منظره نابودی غاز (۰/۲۵) مرا به یاد ناپایداری

روزگار ریاکار انداخت. (۰/۵)

۶۴- خودتان را بزنیید به ناخوشی و بگویند طیب قدغن کرده؛ از تخته خواب

(شهریور ۱۴۰۰)

پایین نیایید. (۰/۵)

پاسخ وانمود کنید که بیمار هستید (۰/۲۵) و بگویند پزشک ممنوع کرده و از

رختخواب برنخیزید. (۰/۲۵)

۶۵- این بدبخت‌ها سال آزرگار، یک‌بار برایشان چنین پای می‌افتد. (۰/۵) (شهریور ۹۹)

پاسخ این بیچاره‌ها در سال طولانی (۰/۲۵) فقط یک‌بار چنین فرصتی برایشان

پیش می‌آید. (۰/۲۵)

۶۶- حالا دیگر مصطفی در خوش‌زبانی، نوک جمع را چیده است. (۰/۵) (دی ۹۹)

پاسخ اکنون مصطفی در خوش‌صحبتی، بر جمع مسلط شده است. (۰/۵)

۶۷- در این اثنا صدای زنگ تلفن از سرسرای عمارت بلند شد. (۰/۵) (شهریور ۹۸)

پاسخ در این میان، صدای زنگ تلفن از راهروی خانه بلند شد. (۰/۵)

۶۸- یکی که کتّاده شعر و ادب می‌کشید، جلو رفته جبهه شاعر را بوسید. (۰/۵)

(خرداد ۹۸)

پاسخ یکی که ادعای شعر و شاعری داشت (۰/۲۵) جلو رفت و پیشانی شاعر را بوسید. (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

۶۹- کدام گزینه بار معنایی منفی ندارد؟ (۰/۲۵)

الف. دیدم، توطئه ما دارد می‌ماسد.

ب. اندیشیدم که باز برای ما چه خوابی دیده‌اند.

ج. دیدم چشم بد دور آقا واترّقیده‌اند.

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی «خواب دیدن برای کسی»، کنایه است از «نقشه کشیدن برای کسی» و «واترّقیدن» یعنی «پس‌روی کردن، تنزل کردن، بدتر شدن وضعیت کسی».

۷۰- مفهوم عبارت «ستاره ضعیفی در شبستان تیره‌وتار درونم درخشیدن گرفت.» را بنویسید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ ناامیدی‌ام به امیدواری تبدیل شد. از ناامیدی به امیدواری رسیدن. (۰/۵)

۷۱- «صرف کردن صیغه بلّعت» در عبارت زیر، نمایانگر چه مفهومی است؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

«مهمان‌ها بدون تخلّف، تمام‌وکمال دور میز حلقه زده، در صرف کردن صیغه بلّعت اهتمام تامّی داشتند.»

پاسخ تأکید بر خوردن غذا (۰/۲۵)

۷۲- در هریک از عبارات زیر، به جز به گونه‌ای از «مصطفی» یاد شده است. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱)

الف. روا نیست بیش از این روی میزبان محترم را زمین انداخت.

ب. مشغول تماشا و ورناداز این مخلوق کمیاب و شیء عجاب بودم.

ج. پنج انگشت دعاگو به معیت منج و کف و مایتعلق به، بر روی صورت گل‌انداخته آقای استادی نقش بست.

د. یک‌دست از بهترین لباس‌های نودوز خود را به انضمام مایحتوی، به دست چلاق‌شده خودم از خانه بیرون انداختم.

پاسخ «الف» (۰/۲۵)

۷۳- هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است). (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۰)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند / کان را که خبر شد خبری باز نیامد	۱. رازداری و سکوت عاشق
ب. گلّه ما را گله از گرگ نیست / این همه بیداد شبان می‌کند	۲. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
ج. هرکه جز ماهی زآبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است روزش دیر شد	۳. مبارزه با تزویر
	۴. از ماست که بر ماست

پاسخ الف. «۱» (۰/۲۵) ب. «۴» (۰/۲۵) ج. «۲» (۰/۲۵)

۷۴- در بیت زیر توصیه‌ی شاعر به انسان عاقل چیست؟ (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

«سخن گفته دگر باز نیاید به دهن

اول اندیشه کند مرد که عاقل باشد»

پاسخ سنجیده سخن گفتن (پرورده‌گویی) (۰/۵)

۷۵- در نوشتهٔ زیر، منظور نویسنده را از قسمت‌های مشخص شده بنویسید. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

گفت: «به من دخلی ندارد! ماشاءالله هفت قرآن به میان، پسر عموی خودت است.

دخلی ندارد: ربط ندارد (۰/۲۵)

هفت قرآن به میان: چشم نخورد. (بلا به دور باشد). (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

۷۶- مفهوم کنایه‌های زیر را بنویسید. (۰/۵)

الف. دیدم توطئهٔ ما دارد می‌ماسد.

ب. از این بهانه تراشی‌هایش داشتم شاخ درمی‌آوردم.

پاسخ الف. نقشهٔ ما دارد عملی می‌شود. (۰/۲۵) ب. خیلی متعجب شدم (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

۷۷- مفهوم مرتبط را از کمانک انتخاب کنید. (۰/۲۵)

گلّهٔ ما را گله از گرگ نیست / این همه بیداد شبان می‌کند (از ماست که بر ماست / عدالت خواهی)

پاسخ از ماست که بر ماست (۰/۲۵)

مشاورهٔ نهایی در متن درس «کباب غاز» از ضرب‌المثل‌های بسیاری استفاده

شده است که دانستن معنای آن‌ها در فهم معنای درس شما را یاری می‌کند:

♦ کاه از خودمان نیست، کاهدان که از خودمان است: غذا را خودمان حاضر نکرده‌ایم اما به سلامتی خودمان نباید آسیب بزنیم.

♦ از ماست که بر ماست: بلایی که به سر ما می‌آید، نتیجهٔ اعمال ماست.

♦ تیری که از شست رفته باز نمی‌گردد: فرصت یا مال از دست‌رفته دوباره به دست نمی‌آید.

۷۸- متن زیر با کدام یک از مفاهیم مقابل خود، تناسب معنایی دارد؟ (۰/۲۵) (دی ۹۹)

۱. امیدوار شدن	«ستارهٔ ضعیفی در شبستان تیره و تار»
۲. رها شدن از ضعف و ناتوانی	«دروغ درخشیدن گرفت.»

پاسخ «۱» (۰/۲۵)

(خرداد ۹۹)

۷۹- با توجه به عبارت زیر به سؤالات پاسخ دهید. (۵/۰)

«حالا دیگر چانه‌اش هم گرم شده و در خوش‌زبانی و حرّافی و شوخی و بذله، نوک جمع را چیده و متکلم و حده و مجلس‌آرای بلامعارض شده است»
الف. «چانه گرم شدن»، با کدام‌یک از واژه‌های «خوش‌زبانی، حرّافی، شوخی و بذله»، مفهوم یکسانی دارد؟

ب. مقصود از «چیدن نوک جمع» چیست؟

پاسخ الف. حرّافی (۲۵/۰)

ب. مسلط شدن بر دیگران در سخن گفتن (۲۵/۰)

(خرداد ۹۸)

۸۰- بیت زیر با کدام مثل مشهور از نظر مفهوم تناسب دارد؟ (۲۵/۰)

«سخن گفته دگر باز نیاید به دهن

اول اندیشه کند مرد که عاقل باشد»

الف. از ماست که بر ماست.

ب. تیری که از شست رفت، به کمان باز نمی‌گردد.

پاسخ «ب» (۲۵/۰)

فهرست

درس ۱۷: خنده تو

۲

سؤالات

۱۲

پاسخنامه

درس ۱۸: عشق جاودانی

۲۸

سؤالات

۳۹

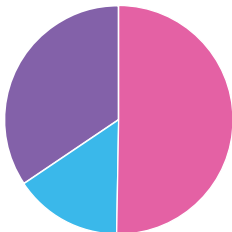
پاسخنامه

سؤالات

درس ۱۷: خنده تو

- ⑤ در بخش قلمرو زبانی درس هفدهم، لغت و املا چندان مورد توجه نبوده‌اند؛ با این حال به لغت بیش از املا توجه شده است.
- ⑤ در بخش دستور بیش از هر چیز مفهوم نشانه «ان» مورد توجه بوده است و در مراتب بعدی بر جملات مرکب و زمان افعال تمرکز شده است.
- ⑤ در بخش قلمرو ادبی نماد، کنایه و تشبیه مورد توجه بوده‌اند. بیشتر سؤالات قلمرو فکری از قرابت معنایی و مفهوم کلی عبارات است.
- ⑤ در دوره‌های اخیر بین ۰/۵ تا ۱/۵ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۴۷٪
ادبی ۱۴٪
فکری ۳۹٪

بانک سوالات امتحان نهایی فارسی	مشترک همه رشته‌ها	تعداد سؤال ۵۱	خنده تو
منطبق با رویکرد جدید امتحانات	پایه دوازدهم	زمان: ۱۴۶ دقیقه	درس ۱۷

ردیف	سوالات	بار
------	--------	-----

الف. قلمرو زبانی

لغت

معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

۱	بدان سرزمین که خداوند <u>سرحد</u> جهان خلقتش قرار داده است. (دی ۱۴۰۳)	۰/۲۵
۲	بخند؛ زیرا خنده تو / برای دستان من، / شمشیری است <u>آخته</u> (شهریور ۹۸)	۰/۲۵
۳	معنای واژه مشخص شده در عبارت «دیگر در آن <u>ذی‌حیاتی</u> نفس نمی‌کشد» چیست؟ (خرداد ۱۴۰۳)	۰/۲۵

املا

۴	در گروه کلمات زیر، سه نادرستی املايي وجود دارد؛ شکل درست هریک را بنویسید. «حزین و غم‌انگیز، زی‌حیات و جاندار، ضماد و مرحم، غرس و نشاندن، کازیه و جاکاغذی، مُصر و پافشاری‌کننده، معلوف و انس‌گرفته، هول و ترسناک»	۰/۷۵
---	---	------

دستور

۵	یک ترکیب وصفی و یک ترکیب اضافی در شعر زیر بیابید. «عشق من، خنده تو / در تاریک‌ترین لحظه‌ها می‌شکفتد» (خرداد ۱۴۰۴ خارج)	۰/۵
---	--	-----

۰/۲۵	<p>الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» در کدام گزینه دیده نمی‌شود؟</p> <p>(شهریور ۱۴۰۳)</p> <p>الف. عشق جاودانی همواره معشوق را جوان می‌بیند. ب. همواره عشق قدیم را موضوع صحیفه شعر خود می‌گرداند. ج. گل آبی، گل سرخ کشورم مرا می‌خواند. د. محبت چون به غایت رسد، آن را عشق خوانند.</p>	۶
۰/۲۵	<p>نقش دستوری کلمه مشخص شده را بنویسید.</p> <p>(دی ۱۴۰۳)</p> <p>در کناره دریا / موج کف آلوده‌اش را باید برافرازد.</p>	۷
۰/۵	<p>در متن زیر، به ترتیب یک پیوند هم‌پایه‌ساز و یک پیوند وابسته‌ساز مشخص کنید.</p> <p>(دی ۱۴۰۳)</p> <p>«روشنی را، بهار را، / از من بگیر / اما خنده‌ات را هرگز / تا چشم از دنیا نبندم»</p>	۸
۰/۲۵	<p>در عبارت زیر زمان فعل مشخص شده را دقیقاً تعیین کنید.</p> <p>(خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>«در کناره دریا موج کف آلوده‌اش را باید برافرازد.»</p>	۹
۰/۵	<p>مفهوم نشانه «ان» را در واژه‌های زیر بنویسید.</p> <p>(شهریور ۱۴۰۲)</p> <p>الف. کاویان ب. بهاران</p>	۱۰
۰/۲۵	<p>نوع پسوند «ان» در واژه‌های «کاویان - خواهان - دیلمان - پاییزان» به ترتیب کدام است؟</p> <p>(دی ۱۴۰۲)</p> <p>الف. زمان - صفت فاعلی - مکان - زمان ب. نسبت - صفت فاعلی - مکان - زمان ج. نسبت - جمع - مکان - زمان د. مکان - جمع - نسبت - زمان</p>	۱۱

۰/۵	<p>در نوشته زیر یک «پیوند وابسته‌ساز» بیابید و جمله وابسته را مشخص کنید. (دی ۱۴۰۲)</p> <p>«می‌خواهم بدان‌جا روم که خداوند آن را سر حدّ دنیای خلقت قرار داده است و دیگر در آن ذی‌حیاتی نفس نمی‌کشد.»</p>	۱۲
۰/۲۵	<p>با توجه به بیت زیر، به پرسش داده شده، پاسخ دهید. (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>اگر خونین‌دلی از جور ایام لب خندان بیاور چون لب جام</p> <p>مفهوم نشانه «ان» را در واژه «خندان» چیست؟</p>	۱۳
۰/۷۵	<p>در سروده «خندهات که رها می‌شود / و پروازکنان در آسمان مرا می‌جوید / تمامی درهای زندگی را / به رویم می‌گشاید»:</p> <p>(دی ۱۴۰۱)</p> <p>الف. کدام واژه «دو تلفظی» است؟</p> <p>ب. ترکیب «درهای زندگی» وصفی است یا اضافی؟</p> <p>ج. مفهوم نشانه «ان» را در واژه «پروازکنان» بنویسید.</p>	۱۴
۰/۵	<p>با توجه به سروده زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (شهریور ۱۴۰۰)</p> <p>«اما خندهات که رها می‌شود و پروازکنان در آسمان مرا می‌جوید، ...»</p> <p>الف. مفهوم «ان» را در واژه «پروازکنان» بنویسید.</p> <p>ب. زمان افعال، ماضی استمراری است یا مضارع اخباری؟</p>	۱۵
۰/۲۵	<p>درست یا نادرست بودن عبارت زیر را تعیین کنید. (دی ۱۴۰۰)</p> <p>«ان» در هر دو واژه «خاوران و شامگاهان» نشانه مکان است.</p> <p>درست ☐ نادرست ☐</p>	۱۶

۰/۵	مفهوم نشانه «ان» را در واژه‌های زیر بنویسید. (خرداد ۱۴۰۰)	۱۷
	الف. کوهان: ب. خندان:	
۰/۵	مفهوم «ان» را در هریک از ترکیب‌های زیر بنویسید. (شهریور ۹۹)	۱۸
	الف. کوهان شتر ب. درفش کاویان	
۰/۵	با توجه به سروده زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (دی ۹۹) «و در بهاران، عشق من! / خنده‌ات را می‌خواهم / چون گلی که در انتظارش بودم»	۱۹
	الف. مفهوم «ان» را در واژه «بهاران» بنویسید. ب. زمان فعل «می‌خواهم» مضارع اخباری است یا آینده؟	
۰/۲۵	نوع پسوند «ان» در واژه‌های «سحرگهان - خواهان - بابکان - کوهان» به ترتیب کدام است؟ (دی ۹۹ خارج)	۲۰
	الف. زمان - صفت فاعلی - شباهت - منسوب ب. منسوب - صفت فاعلی - مکان - زمان ج. زمان - صفت فاعلی - منسوب - شباهت د. مکان - جمع - منسوب - زمان	
۰/۵	کاربرد نشانه «ان»، در واژه «خواهان»، با کاربرد این نشانه در کدام گزینه، یکسان است؟ (خرداد ۹۹)	۲۱
	الف. خاوران ب. سپاهان ج. گریزان د. پایان	
۰/۵	با توجه به شعر «نان را، هوا را، / روشنی را، بهار را، / از من بگیر / اما خنده‌ات را هرگز»، (شهریور ۹۸)	۲۲
	الف. کدام واژه حذف شده است؟ ب. حرف ربط «هم‌پایه‌ساز» را مشخص کنید.	
۰/۵	مفهوم «ان» را در مثال‌های زیر مشخص کنید. (شهریور ۹۸)	۲۳
	الف. دیلمان ب. کوهان	

۰/۲۵	کاربرد نشانه «ان» در کدام گزینه با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟ (دی ۹۸)	۲۴
	الف. بامدادان ب. سحرگاهان ج. خاوران د. بهاران	
۰/۵	در نوشته زیر، یک پیوند وابسته‌ساز و یک پیوند هم‌پایه‌ساز مشخص کنید. (دی ۹۸)	۲۵
	«می‌خواهم بدان‌جا روم که خداوند آن را سر حدّ دنیای خلقت قرار داده است و دیگر در آن ذی‌حیاتی نفس نمی‌کشد.»	
۰/۵	مفهوم نشانه «ان» را در واژه‌های زیر بنویسید. (خرداد ۹۸)	۲۶
	الف. بابکان: ب. خندان:	
۰/۷۵	با توجه به شعر زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (خرداد ۹۸ خارج)	۲۷
	«از پس نبردی سخت باز می‌گردم / با چشمانی خسته / که دنیا را دیده است / اما خنده‌ات که رها می‌شود / و پروازکنان در آسمان مرا می‌جوید / تمام درهای زندگی را / به رویم می‌گشاید. الف. فعل «دیده است» چه زمانی دارد؟ ب. نقش دستوری کلمات «خنده‌ات» و «پروازکنان» به ترتیب، چیست؟	
ب. قلمرو ادبی		
۰/۲۵	در نوشته زیر از «پابلو نرودا»، کلمه مشخص شده، نماد چه چیزی است؟ (خرداد ۱۴۰۴ خارج)	۲۸
	آن‌گاه که پاهایم می‌روند و باز می‌گردند / <u>نان</u> را، هوا را / روشنی را، بهار را / از من بگیر / اما خنده‌ات را هرگز	
۰/۲۵	در عبارت زیر کدام آرایه ادبی داخل کمانک به‌کار <u>نرفته</u> است؟ (خرداد ۱۴۰۴)	۲۹
	اما خنده‌ات که رها می‌شود / و پروازکنان در آسمان مرا می‌جوید / تمامی درهای زندگی را / به رویم می‌گشاید (تشبیه / استعاره / کنایه)	

۰/۲۵	<p>جای خالی را کامل کنید.</p> <p>(شهریور ۱۴۰۳، شهریور ۱۴۰۰) پرتکرار</p> <p>نویسنده مجموعه شعر «هوا را از من بگیر، خندهات را نه!» است.</p>	۳۰
۰/۲۵	<p>مفهوم کنایه مشخص شده را بنویسید.</p> <p>روشنی را، بهار را، / از من بگیر / اما خندهات را هرگز / تا چشم از دنیا نبردم.</p> <p>(شهریور ۱۴۰۳)</p>	۳۱
۰/۵	<p>در سروده زیر، «مشبه و مشبه‌به» را مشخص کنید. (شهریور ۱۴۰۲)</p> <p>«بخند؛ زیرا خنده تو برای دستان من، شمشیری است آخته.»</p>	۳۲
۰/۲۵	<p>در عبارت زیر، معنای «کنای» قسمت مشخص شده را بنویسید.</p> <p>(شهریور ۱۴۰۲)</p> <p>«اما خندهات که رها می‌شود و پروازکنان در آسمان مرا می‌جوید، تمام درهای زندگی را به رویم می‌گشاید.»</p>	۳۳
۰/۲۵	<p>آرایه درست قسمت زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید.</p> <p>(دی ۱۴۰۲)</p> <p>روشنی را، بهار را / از من بگیر / اما خندهات را هرگز / تا چشم از دنیا نبردم. (حسن تعلیل - کنایه)</p>	۳۴
۰/۲۵	<p>مفهوم نمادین «گل سرخ» را در سروده زیر، بنویسید.</p> <p>(دی ۱۴۰۱، خرداد ۹۸) پرتکرار</p> <p>«نان را از من بگیر، اگر می‌خواهی، هوا را از من بگیر، اما خندهات را نه. گل سرخ را از من بگیر.»</p>	۳۵
۰/۲۵	<p>«مشبه‌به» را در عبارت زیر، مشخص کنید. (دی ۱۴۰۱)</p> <p>«تو ای کشتی تندرو خیال من، همین جا لنگر انداز؛ زیرا برای تو بیش از این اجازه سفر نیست.»</p>	۳۶

پ. قلمرو فکری		
۰/۲۵	<p>(خرداد ۱۴۰۴) اشعار زیر بر کدام ویژگی عشق تأکید دارند؟</p> <p>آتش عشق است کاندر نی فتاد</p> <p>جوشش عشق است کاندر می فتاد</p> <p>خنده تو، در پاییز / در کناره دریا / موج کف آلوده اش را / باید بر فرزند</p>	۳۷
۰/۲۵	<p>(شهریور ۱۴۰۳) درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید.</p> <p>عبارت «تو ای کشتی تندرو خیال من، همین جا لنگر انداز؛ زیرا برای تو بیش از این اجازه سفر نیست.» به ناتوانی انسان در شناخت هستی اشاره دارد.</p>	۳۸
معنی و مفهوم ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.		
۰/۵	<p>(دی ۱۴۰۳) گل آبی، گل سرخ کشورم که مرا می خواند.</p>	۳۹
۰/۷۵	<p>نان را از من بگیر، اگر می خواهی، هوا را از من بگیر، اما خندهات را نه.</p> <p>(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) پرتکرار</p>	۴۰
۰/۵	<p>بخند؛ زیرا خنده تو / برای دستان من، / شمشیری است آخته</p> <p>(شهریور ۱۴۰۰، دی ۹۹) پرتکرار</p>	۴۱
۰/۷۵	<p>اگر دیدی به ناگاه / خون من بر سنگ فرش خیابان جاری است / بخند؛ زیرا خنده تو / برای دستان من / شمشیری است آخته</p> <p>(خرداد ۱۴۰۰)</p>	۴۲
۰/۲۵	<p>با توجه به سروده «بخند؛ زیرا خنده تو برای دستان من، شمشیری است آخته»، منظور از «شمشیر آخته» چیست؟</p> <p>(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) پرتکرار</p>	۴۳

۰/۲۵	<p>باتوجه به ابیات زیر، مراد از «پیر خردمند» کیست؟ (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>«چه خوش فرمود آن پیر خردمند وزین خوش تر نباشد در جهان پند: اگر خونین دلی از جور ایام لب خندان بیاور چون لب جام»</p>	۴۴
۰/۲۵	<p>شاعر در سرودهٔ زیر، علاقهٔ خود به محبوبش را به چه موضوعی پیوند زده است؟ (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>«خندهات را می خواهم / چون گلی که در انتظارش بودم / گل آبی، گل سرخ کشورم که مرا می خواند.»</p>	۴۵
۰/۵	<p>در سرودهٔ زیر، مقصود شاعر از «نان و هوا» چیست؟ (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>«نان را از من بگیر، اگر می خواهی / هوا را از من بگیر، اما / خندهات را نه»</p>	۴۶
۰/۲۵	<p>مفهوم کدام بیت با سرودهٔ زیر، <u>تقابل</u> معنایی دارد؟ (دی ۱۴۰۱)</p> <p>«گفت در دل: رخس! طفلک رخس! آه! این نخستین بار شاید بود کان کلید گنج مروارید او گم شد»</p> <p>الف. در غم ما روزها بی گاه شد روزها با سوزها همراه شد ب. اگر خونین دلی از جور ایام لب خندان بیاور چون لب جام</p>	۴۷
۰/۵	<p>درک و دریافت خود را از سرودهٔ زیر بنویسید. (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>«و اگر دیدی، به ناگاه / خون من بر سنگ فرش خیابان جاری است / بخند؛ زیرا خندهٔ تو / برای دستان من، / شمشیری است آخته»</p>	۴۸

هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است.) (دی ۱۴۰۰)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. چو گل هر جا که لبخند آفرینی / به هر سو رو کنی لبخند بینی	۱. رازداری و سکوت عاشق
ب. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند / کان را که خبر شد خبری باز نیامد	۲. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
ج. گلّه ما را گله از گرگ نیست / این همه بیداد شبان می‌کند	۳. مبارزه با تزویر
د. هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد	۴. شادی آفرینی
	۵. از ماست که بر ماست

۴۹

در جدول زیر، هر یک از متن‌ها، با کدام‌یک از مفاهیم مقابل خود، تناسب معنایی دارد؟ (دی ۹۹)

الف. «ستاره ضعیفی در شبستان تیره‌وتار درونم درخشیدن گرفت.»	۱. امیدوار شدن ۲. رها شدن از ضعف و ناتوانی
ب. «اگر خونین دلی از جور ایام / لب خندان بیاور چون لب جام»	۱. سختی کشیدن و بردباری در راه کمال ۲. توصیه به شادی در هنگام سختی

۵۰

در سروده «نان را از من بگیر، اگر می‌خواهی، / هوا را از من بگیر، اما / خنده‌ات را نه / گل سرخ را از من بگیر» منظور شاعر از «نان و هوا» و «گل سرخ»، به ترتیب، چیست؟ (خرداد ۹۹)

۵۱

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی
لغت

معنای واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

۱- بدان سرزمین که خداوند سرحد جهان خلقتش قرار داده است. (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۳)**پاسخ** مرز، کرانه (۰/۲۵)۲- بخند؛ زیرا خنده تو / برای دستان من، / شمشیری است آخته (۰/۲۵) (شهریور ۹۸)**پاسخ** بیرون کشیده (۰/۲۵)

درس‌نامه

لغات مهم درس هفدهم

آخته: بیرون کشیده، برکشیده

ذی حیات: دارای حیات، زنده، جاندار

سرحد: مرز، کرانه

غایی: منسوب به «غایت»، نهایی

۳- معنای واژه مشخص شده در عبارت «دیگر در آن ذی حیاتی نفس نمی‌کشد»

(خرداد ۱۴۰۳)

چیست؟ (۰/۲۵)

پاسخ دارای حیات، زنده، جاندار، موجود زنده (۰/۲۵)

املا

۴- در گروه کلمات زیر، سه نادرستی املایی وجود دارد؛ شکل درست هر یک را

(دی ۱۴۰۱)

بنویسید. (۰/۷۵)

«حزین و غم‌انگیز، زی حیات و جاندار، ضمد و مرحم، غرس و نشاندن، کازیه و

جاکاغذی، مُصر و پافشاری‌کننده، معلوف و انس‌گرفته، هول و ترسناک»

پاسخ ذی حیات (۰/۲۵) مرهم (۰/۲۵) مألوف (۰/۲۵)

درس‌نامه

لغات مهم املایی درس هفدهم

انتظار، تبسم، سرحد، غایی، اکتفا، ذی حیات

دستور

۵- یک ترکیب وصفی و یک ترکیب اضافی در شعر زیر بیابید. (۰/۵)

(خرداد ۱۴۰۴ خارج)

«عشق من، خنده تو / در تاریک‌ترین لحظه‌ها می‌شکفتد»

پاسخ ترکیب اضافی: عشق من، خنده تو (ذکر یک مورد کافی است). (۰/۲۵)

ترکیب وصفی: تاریک‌ترین لحظه‌ها (۰/۲۵)

۶- الگوی «نهاد + مفعول + مسند + فعل» در کدام گزینه دیده نمی‌شود؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

الف. عشق جاودانی همواره معشوق را جوان می‌بیند.

ب. همواره عشق قدیم را موضوع صحیفه شعر خود می‌گرداند.

ج. گل آبی، گل سرخ کشورم مرا می‌خواند.

د. محبت چون به غایت رسد، آن را عشق خوانند.

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

مشاوره نهایی دقت کنید که افعال مشتق از مصدر خواندن می‌توانند معانی متفاوتی داشته باشند و بسته به معانی متفاوتشان، جملاتی با ساختارهای متفاوت بسازند:

♦ فراخواندن: نهاد + مفعول + فعل

♦ گل آبی، گل سرخ کشورم مرا می‌خواند.

♦ مطالعه کردن: نهاد + مفعول + فعل

♦ او کتاب می‌خواند.

♦ خطاب کردن، دانستن: نهاد + مفعول + مسند + فعل

♦ محبت چون به غایت رسد، آن را عشق خوانند.

(دی ۱۴۰۳)

۷- نقش دستوری کلمه مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

در کناره دریا / موج کف آلوده اش را باید برافرازد.

پاسخ اش: مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

۸- در متن زیر، به ترتیب یک پیوند هم‌پایه‌ساز و یک پیوند وابسته‌ساز مشخص

(دی ۱۴۰۳)

کنید. (۰/۵)

«روشنی را، بهار را، / از من بگیر / اما خنده‌ات را هرگز / تا چشم از دنیا نبندم»

پاسخ پیوند هم‌پایه‌ساز: اما (۰/۲۵) پیوند وابسته‌ساز: تا (۰/۲۵)

۹- در عبارت زیر زمان فعل مشخص شده را دقیقاً تعیین کنید. (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۳)

«در کناره دریا موج کف آلوده‌اش را باید بر فرازد.»

پاسخ مضارع التزامی (با توجه به درج واژه «دقیقاً» در صورت سؤال، نوشتن «مضارع» به تنهایی نمره‌ای ندارد.) (۰/۲۵)

مشاوره نهایی الگوی ساخت فعل مضارع التزامی «ب + بن مضارع + شناسه» است؛ اما گاهی بدون «ب» می‌آید.

درس‌نامه زمان افعال و الگوی ساخت آن‌ها

هر فعلی از بن و شناسه تشکیل می‌شود و بعضی افعال پیشوند یا فعل کمکی نیز می‌پذیرند. برای مثال «می» پیشوند فعل استمراری است و «ب» پیشوند فعل التزامی است.

افعال کمکی از این قرارند:

فعل کمکی افعال مستمر از مصدر «داشتن» ساخته می‌شود؛ مثلاً «داشتم می‌رفتم» یا «دارم می‌روم».

فعل کمکی افعال ماضی التزامی از بن مضارع از مصدر «بودن» ساخته می‌شود؛ مثلاً «رفته باشد».

فعل کمکی افعال ماضی بعید از بن ماضی از مصدر «بودن» ساخته می‌شود؛ مثلاً «رفته بودم».

فعل کمکی افعال مستقبل از بن مضارع از مصدر «خواستن» ساخته می‌شود؛ مثلاً «خواهد رفت».

«بن» بخشی از فعل است که بار معنایی آن را بر دوش می‌کشد و دو نوع دارد:

۱. ماضی: با حذف «ن» از مصدر به دست می‌آید.

۲. مضارع: با حذف «ب» از فعل امر به دست می‌آید.

«شناسه» نشان‌دهنده شخص - زمان فعل است. شناسه‌هایی که به بن ماضی متصل می‌شوند عبارت‌اند از «-م، -ی، - ، -یم، -ید، -ند» و شناسه‌هایی که به بن مضارع متصل می‌شوند عبارت‌اند از «-م، -ی، - ، -م، -ید، -ند».

نکته: شناسه فعل گذشته سوم شخص مفرد اصطلاحاً تهی است؛ یعنی فعل سوم شخص مفرد شناسه ندارد.

مضارع (حال)

◊ اخباری (استمراری): می + بن مضارع + شناسه

◊ التزامی: [ب] + بن مضارع + شناسه

◊ مستمر: دار (بن مضارع از مصدر «داشتن») + شناسه + می + بن مضارع

+ شناسه

◊ ماضی (گذشته)

- ◊ ساده: بن ماضی + شناسه
- ◊ استمراری: می + بن ماضی + شناسه
- ◊ مستمر: داشت (بن ماضی از مصدر «داشتن») + شناسه + می + بن ماضی + شناسه
- ◊ التزامی: بن ماضی + ه + باش (بن مضارع از مصدر «بودن») + شناسه
- ◊ بعید: بن ماضی + ه + بود (بن ماضی از مصدر «بودن») + شناسه
- ◊ نقلی: بن ماضی + ه + ام / ای / است / ایم / اید / اند
- ◊ مستقبل (آینده)
- ◊ خواه (بن مضارع از مصدر «خواستن») + شناسه + بن ماضی

(شهریور ۱۴۰۲)

۱۰- مفهوم نشانه «ان» را در واژه‌های زیر بنویسید. (۵/۰)

ب. بهاران

الف. کاویان

پاسخ الف. صفت نسبی (۲۵/۰) ب. زمان، هنگام، توقیت (۲۵/۰)

درس‌نامه معانی مختلف نشانه «ان»

- ◊ نشانه جمع: چشمان، دستان، یاران، هزاران، ستارگان و ...
 - ◊ نشانه زمان: بهاران، سحرگاهان و ...
 - ◊ نشانه مکان: دیلمان، خاوران و ...
 - ◊ نشانه شباهت: کوهان
 - ◊ نشانه نسبت: کاویان، بابکان و ...
 - ◊ نشانه صفت فاعلی: پروازکنان، خواهان، خندان و ...
- مثال‌ها از متن درس انتخاب شده است؛ بنابراین آن‌ها را با دقت مطالعه کنید.

نکته سؤال «جهان» در معنی «دنیا» کلمه‌ای ساده است اما «جهان» در

معنی «جهنده» کلمه‌ای مشتق است (جه (بن مضارع از مصدر «جهیدن») + «ان» صفت فاعلی). این دو لغت بارها محملی برای ساخت جناس تام بوده‌اند.

۱۱- نوع پسوند «ان» در واژه‌های «کاوایان - خواهان - دیلمان - پاییزان» به ترتیب کدام است؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۲)

الف. زمان - صفت فاعلی - مکان - زمان

ب. نسبت - صفت فاعلی - مکان - زمان

ج. نسبت - جمع - مکان - زمان

د. مکان - جمع - نسبت - زمان

پاسخ گزینه «ب» (۰/۲۵)

۱۲- در نوشته زیر یک «پیوند وابسته‌ساز» بیابید و جمله وابسته را مشخص کنید. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۲)

«می‌خواهم بدان جا روم که خداوند آن را سر حدّ دنیای خلقت قرار داده است و دیگر در آن ذی‌حیاتی نفس نمی‌کشد.»

پاسخ پیوند وابسته‌ساز: که (۰/۲۵) جمله وابسته: خداوند آن را سر حدّ دنیای خلقت قرار داده است. (۰/۲۵)

مشاوره نهایی پیوندهای وابسته‌ساز عبارت‌اند از: که، اگر، چون (= وقتی که)، تا (= به این هدف که)، زیرا و ... هر جمله‌ای پس از این پیوندها قرار گیرد، جمله وابسته (پیرو) است.

۱۳- با توجه به بیت زیر، به پرسش داده شده، پاسخ دهید. (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۱)

اگر خونین‌دلی از جور ایام

لب خندان بی‌اور چون لب جام

مفهوم نشانه «ان» را در واژه «خندان» چیست؟

پاسخ صفت فاعلی (۰/۲۵)

۱۴- در سروده «خندهات که رها می شود / و پروازکنان در آسمان مرا می جوید / تمامی درهای زندگی را / به رویم می گشاید»: (۰/۷۵) (دی ۱۴۰۱)

الف. کدام واژه «دو تلفظی» است؟

ب. ترکیب «درهای زندگی» وصفی است یا اضافی؟

ج. مفهوم نشانه «ان» را در واژه «پروازکنان» بنویسید.

پاسخ الف. آسمان (۰/۲۵) ب. اضافی (۰/۲۵) ج. صفت فاعلی (۰/۲۵)

مشاوره نهایی در زبان فارسی بعضی از واژه‌ها به دو شکل تلفظ می‌شوند

که هر دو شکل تلفظ آن‌ها نیز صحیح است. مثال:

◊ آسَمان / آسِمان

◊ روزگار / روزِگار

◊ کاروان / کارِوان

◊ آموزگار / آموزِگار

◊ جاوَدان / جاوِدان

◊ مهرِبان / مهرِبان

◊ یادگار / یادِگار

۱۵- با توجه به سروده زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۰)

«اما خندهات که رها می‌شود

و پروازکنان در آسمان مرا می‌جوید، ...»

الف. مفهوم «ان» را در واژه «پروازکنان» بنویسید.

ب. زمان افعال، ماضی استمراری است یا مضارع اخباری؟

پاسخ الف. صفت فاعلی (۰/۲۵) ب. مضارع اخباری (۰/۲۵)

۱۶- درست یا نادرست بودن عبارت زیر را تعیین کنید. (۰/۲۵) (دی ۱۴۰۰)

«ان» در هر دو واژه «خاوران و شامگاهان» نشانه مکان است.

نادرست

درست

پاسخ نادرست (۰/۲۵) (ان در خاوران نشانه مکان و در شامگاهان، نشانه زمان است).

(خرداد ۱۴۰۰)

۱۷- مفهوم نشانه «ان» را در واژه‌های زیر بنویسید. (۰/۵)

الف. کوهان: ب. خندان:

پاسخ الف. شباهت (مانند کوه) (۰/۲۵)

ب. صفت فاعلی (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

۱۸- مفهوم «ان» را در هریک از ترکیب‌های زیر بنویسید. (۰/۵)

الف. کوهان شتر ب. درفش کاویان

پاسخ الف. شباهت (مانند کوه) (۰/۲۵) ب. نسبت (منسوب به کاه) (۰/۲۵)

(دی ۹۹)

۱۹- با توجه به سروده زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۵)

«و در بهاران، عشق من! / خنده‌ات را می‌خواهم / چون گلی که در انتظارش بودم»

الف. مفهوم «ان» را در واژه «بهاران» بنویسید.

ب. زمان فعل «می‌خواهم» مضارع اخباری است یا آینده؟

پاسخ الف. زمان بهار (۰/۲۵) ب. مضارع اخباری (۰/۲۵)

مشاوره نهایی الگوی فعل آینده «خواه + شناسه + بن ماضی» است اما

الگوی فعل مضارع اخباری از مصدر خواستن «می + خواه (بن مضارع) + شناسه» است.

۲۰- نوع پسوند «ان» در واژه‌های «سحرگاهان - خواهان - بابکان - کوهان»

(دی ۹۹ خارج)

به ترتیب کدام است؟ (۰/۲۵)

الف. زمان - صفت فاعلی - شباهت - منسوب

ب. منسوب - صفت فاعلی - مکان - زمان

ج. زمان - صفت فاعلی - منسوب - شباهت

د. مکان - جمع - منسوب - زمان

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

۲۱- کاربرد نشانه «ان»، در واژه «خواهان»، با کاربرد این نشانه در کدام گزینه، یکسان است؟ (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

الف. خاوران ب. سپاهان ج. گریزان د. پایان

پاسخ «ج» (۰/۵)

۲۲- با توجه به شعر «نان را، هوا را، / روشنی را، بهار را، / از من بگیر / اما خنده‌ات را هرگز»، (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

الف. کدام واژه حذف شده است؟

ب. حرف ربط «هم‌پایه‌ساز» را مشخص کنید.

پاسخ الف. فعل نگیر (از من نگیر) (۰/۲۵) «تو» که نهاد است نیز حذف شده است. ب. اما (۰/۲۵)

مشاوره نهایی حروف ربط هم‌پایه‌ساز عبارت‌اند از: ولی، و، اما، ولیکن،

لیکن و

۲۳- مفهوم «ان» را در مثال‌های زیر مشخص کنید. (۰/۵)

(شهریور ۹۸)

الف. دیلمان ب. کوهان

پاسخ الف. مکان (۰/۲۵) ب. شباهت (۰/۲۵)

۲۴- کاربرد نشانه «ان» در کدام گزینه با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟ (۰/۲۵)

(دی ۹۸)

الف. بامدادان ب. سحرگاهان ج. خاوران د. بهاران

پاسخ «ج» (۰/۲۵)

۲۵- در نوشته زیر، یک پیوند وابسته‌ساز و یک پیوند هم‌پایه‌ساز مشخص کنید. (۰/۵)

(دی ۹۸)

«می‌خواهم بدان جا روم که خداوند آن را سر حدّ دنیای خلقت قرار داده است و دیگر در آن ذی حیاتی نفس نمی‌کشد.»

پاسخ وابسته‌ساز: که (۰/۲۵) هم‌پایه‌ساز: و (۰/۲۵)

- ۲۶- مفهوم نشانه «ان» را در واژه‌های زیر بنویسید. (۰/۷۵)
 الف. بابکان: ب. خندان:
پاسخ الف. بابکان: منسوب به بابک (نسبت) (۰/۲۵)
 ب. خندان: نشانه صفت فاعلی (حالیه) (۰/۲۵)

- ۲۷- با توجه به شعر زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۷۵)
 «از پس نبردی سخت باز می‌گردم / با چشمانی خسته / که دنیا را دیده است /
 اما خنده‌ات که رها می‌شود / و پروازکنان در آسمان مرا می‌جوید / تمام درهای
 زندگی را / به رویم می‌گشاید.
 الف. فعل «دیده است» چه زمانی دارد؟
 ب. نقش دستوری کلمات «خنده‌ات» و «پروازکنان» به ترتیب، چیست؟
پاسخ الف. ماضی نقلی (۰/۲۵) ب. نهاد (۰/۲۵) - قید (۰/۲۵)

ب. قلمرو ادبی

- ۲۸- در نوشته زیر از «پابلو نرودا»، کلمه مشخص شده، نماد چه چیزی است؟ (۰/۲۵)
 (خرداد ۱۴۰۴ خارج)
 آن‌گاه که پاهایم می‌روند و باز می‌گردند / نان را، هوا را / روشنی را، بهار را / از
 من بگیر / اما خنده‌ات را هرگز
پاسخ نیازهای ضروری زندگی (۰/۲۵)

- ۲۹- در عبارت زیر کدام آرایه ادبی داخل کمانک به‌کار نرفته است؟ (۰/۲۵)
 (خرداد ۱۴۰۴)
 اما خنده‌ات که رها می‌شود / و پروازکنان در آسمان مرا می‌جوید / تمامی درهای
 زندگی را / به رویم می‌گشاید (تشبیه / استعاره / کنایه)
پاسخ تشبیه (۰/۲۵)

مشاوره مصحح طراح از شما آرایه‌ای که در متن به‌کار نرفته را خواسته است. «پرواز کردن خنده» و «درهای زندگی» هر دو استعاره مکنیه دارند و «گشوده شدن درهای زندگی»، کنایه است از «امیدواری و زندگی‌بخشی»؛ اما در این متن تشبیهی به‌کار نرفته است.

۳۰- جای خالی را کامل کنید. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳، شهریور ۱۴۰۰)

پرتکرار

نویسندهٔ مجموعهٔ شعر «هوا را از من بگیر، خندهات را نه!» است.

پاسخ پابلو نرودا (۰/۲۵)

۳۱- مفهوم کنایه‌های مشخص شده را بنویسید.

روشنی را، بهار را، / از من بگیر / اما خندهات را هرگز / تا چشم از دنیا نبندم. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ تا نمیرم. (مردن) (۰/۲۵) (یا هر پاسخ مشابه دیگر)

۳۲- در سرودهٔ زیر، «مشبه و مشبه‌به» را مشخص کنید. (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

«بخند؛ زیرا خندهٔ تو برای دستان من، شمشیری است آخته.»

پاسخ مشبه: خنده (۰/۲۵) مشبه‌به: شمشیر (۰/۲۵)

نکتهٔ سؤال در تشبیه‌های اسنادی - یعنی تشبیه‌هایی که در قالب یک

جملهٔ اسنادی بیان می‌شوند - مشبه در جایگاه نهاد و مشبه‌به در جایگاه مسند قرار می‌گیرد.

۳۳- در عبارت زیر، معنای «کنایی» قسمت مشخص شده را بنویسید. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۲)

«اما خندهات که رها می‌شود و پروازکنان در آسمان مرا می‌جوید، تمام درهای زندگی را به رویم می‌گشاید.»

پاسخ کنایه از امیدوار نمودن و زندگی بخشیدن (۰/۲۵)

۳۴- آرایهٔ درست قسمت زیر را از داخل کمانک انتخاب کنید. (دی ۱۴۰۲)

(دی ۱۴۰۲)

روشنی را، بهار را / از من بگیر / اما خندهات را هرگز / تا چشم از دنیا نبندم. (حسن تعلیل - کنایه) (۰/۲۵)

پاسخ کنایه (۰/۲۵)

۳۵- مفهوم نمادین «گل سرخ» را در سرودهٔ زیر، بنویسید. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۱، خرداد ۹۸) **پرتکار**

«نان را از من بگیر، اگر می‌خواهی، هوا را از من بگیر، اما خنده‌ات را نه. گل سرخ را از من بگیر.»

پاسخ عشق (۰/۲۵)

۳۶- «مشبه‌به» را در عبارت زیر، مشخص کنید. (۰/۲۵)

«تو ای کشتی تندرو خیال من، همین‌جا لنگر انداز؛ زیرا برای تو بیش از این اجازهٔ سفر نیست.»

پاسخ کشتی (۰/۲۵)

نکتهٔ سؤال در اضافه‌های تشبیهی، مشبه در جایگاه مضاف‌إلیه و مشبه‌به در جایگاه مضاف قرار می‌گیرد.

پ. قلمرو فکری

۳۷- اشعار زیر بر کدام ویژگی عشق تأکید دارند؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۴)

آتش عشق است کاندر نی فتاد

جوشش عشق است کاندر می فتاد

خندهٔ تو، در پاییز / در کنارهٔ دریا / موج کف‌آلوده‌اش را / باید برفراز

پاسخ نیروبخشی عشق یا عشق عامل جنبش و حرکت در هستی است و مفاهیم

مشابه. (۰/۲۵)

۳۸- درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

عبارت «تو ای کشتی تندرو خیال من، همین‌جا لنگر انداز؛ زیرا برای تو بیش از این اجازهٔ سفر نیست.» به ناتوانی انسان در شناخت هستی اشاره دارد.

پاسخ درست (۰/۲۵)

معنی و مفهوم ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

(دی ۱۴۰۳)

۳۹- گل آبی، گل سرخ کشورم که مرا می خواند. (۰/۵)

پاسخ پرچم کشورم (۰/۲۵) مرا دعوت می کند (۰/۲۵)

۴۰- نان را از من بگیر، اگر می خواهی، هوا را از من بگیر، اما خندهات را نه. (۰/۷۵)

(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) **پرتعداد**

پاسخ اگر غذا و هوا (خوردن و نفس کشیدن) را از من بگیري مهم نیست (۰/۲۵)
شادی و خندهات را از من نگیر. (۰/۵)

۴۱- بخند؛ زیرا خنده تو / برای دستان من، / شمشیری است آخته (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۰، دی ۹۹) **پرتعداد**

پاسخ شاد باش؛ زیرا شادی و خنده تو برای من مانند شمشیری از غلاف برکشیده است. (به من توان مبارزه می بخشد). (۰/۵)

۴۲- اگر دیدی به ناگاه / خون من بر سنگ فرش خیابان جاری است / بخند؛ زیرا خنده تو / برای دستان من / شمشیری است آخته (۰/۷۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ اگر دیدی که من زخمی و در حال جان دادن هستم، تو شاد باش؛ زیرا خنده تو برای دستان من مانند شمشیر برکشیده‌ای است و به من توان مبارزه می بخشد. (۰/۷۵)

۴۳- با توجه به سروده «بخند؛ زیرا خنده تو برای دستان من، شمشیری است آخته»، منظور از «شمشیر آخته» چیست؟ (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۲، دی ۹۸) **پرتعداد**

پاسخ شمشیر برکشیده یا آماده (۰/۲۵)

۴۴- با توجه به ابیات زیر، مراد از «پیر خردمند» کیست؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۲)

«چه خوش فرمود آن پیر خردمند
 وزین خوش تر نباشد در جهان پند:
 اگر خونین دلی از جور ایّام
 لب خندان بیاور چون لب جام»

پاسخ حافظ (۰/۲۵)

مشاوره نهایی این شعر فریدون مشیری، تلمیح دارد به شعر حافظ:

با دل خونین لب خندان بیاور همچو جام
 نی گرت زخمی رسد آبی چو چنگ اندر خروش

۴۵- شاعر در سروده زیر، علاقه خود به محبوبش را به چه موضوعی پیوند زده است؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۲)

«خندهات را می خواهم / چون گلی که در انتظارش بودم / گل آبی، گل سرخ
 کشورم که مرا می خواند.»

پاسخ میهن دوستی (۰/۲۵)

۴۶- در سروده زیر، مقصود شاعر از «نان و هوا» چیست؟ (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۱)

«نان را از من بگیر، اگر می خواهی / هوا را از من بگیر، اما / خندهات را نه»

پاسخ ضرورت های زندگی (۰/۵)

(دی ۱۴۰۱)

۴۷- مفهوم کدام بیت با سرودهٔ زیر، تقابل معنایی دارد؟ (۰/۲۵)

«گفت در دل: رخس! طفلک رخس!»

آه!

این نخستین بار شاید بود

«کان کلید گنج مروارید او گم شد»

الف. در غم ما روزها بی‌گاه شد

روزها با سوزها همراه شد

ب. اگر خونین‌دلی از جور ایام

لب خندان بیاور چون لب جام

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

۴۸- درک و دریافت خود را از سرودهٔ زیر بنویسید. (۰/۵)

«و اگر دیدی، به ناگاه / خون من بر سنگ‌فرش خیابان جاری است / بخند؛ زیرا

خندهٔ تو / برای دستان من، / شمشیری است آخته»

پاسخ شادی معشوق (وطن) به شاعر امید زندگی و قدرت مبارزه می‌بخشد. (۰/۵)

۴۹- هریک از بیت‌های ردیف «اول»، با کدام‌یک از مفاهیم ردیف «دوم»، متناسب است؟ آن‌ها را به هم ربط دهید. (در ستون دوم، یک مفهوم اضافی است.) (۱)

(دی ۱۴۰۰)

ردیف اول	ردیف دوم
الف. چو گل هر جا که لبخند آفرینی / به هر سو رو کنی لبخند بینی	۱. رازداری و سکوت عاشق
ب. این مدعیان در طلبش بی‌خبران‌اند / کان را که خبر شد خبری باز نیامد	۲. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
ج. گلّه ما را گله از گرگ نیست / این‌همه بیداد شبان می‌کند	۳. مبارزه با تزویر
د. هر که جز ماهی ز آبش سیر شد / هر که بی‌روزی است روزش دیر شد	۴. شادی آفرینی
	۵. از ماست که بر ماست

پاسخ الف. «۴» (۰/۲۵) ب. «۱» (۰/۲۵) ج. «۵» (۰/۲۵) د. «۲» (۰/۲۵)

۵۰- در جدول زیر، هریک از متن‌ها، با کدام‌یک از مفاهیم مقابل خود، تناسب معنایی دارد؟ (۰/۵)

(دی ۹۹)

الف. «ستاره ضعیفی در شبستان تیره و تار درونم درخشیدن گرفت.»	۱. امیدوار شدن
ب. «اگر خونین دلی از جور ایام / لب خندان بیاور چون لب جام»	۲. رها شدن از ضعف و ناتوانی
	۱. سختی کشیدن و بردباری در راه کمال
	۲. توصیه به شادی در هنگام سختی

پاسخ الف. «۱» (۰/۲۵) ب. «۲» (۰/۲۵)

۵۱- در سروده «نان را از من بگیر، اگر می‌خواهی، / هوا را از من بگیر، اما / خندهات را نه / گل سرخ را از من بگیر» منظور شاعر از «نان و هوا» و «گل سرخ»، به ترتیب، چیست؟ (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

پاسخ نان و هوا: نیازهای جسمانی و مادی (۰/۲۵)؛ گل سرخ: خنده و شادی (عشق) (۰/۲۵)

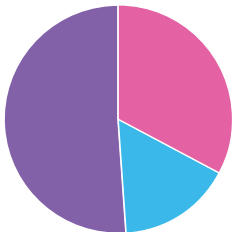
سؤالات

درس ۱۸: عشق جاودانی

⑤ در بخش قلمرو زبانی درس هجدهم، لغت بیش از املا مورد توجه بوده است. در سؤالات کم‌تعداد بخش دستور نیز زمان فعل و نوع حذف بیش از دیگر مباحث مورد توجه بوده است.

⑤ در قلمرو ادبی پراکندگی آرایه‌ها تقریباً یکسان است و بر تاریخ ادبیات تمرکز شده است. در بخش قلمرو فکری نیز بیشتر سؤالاتی طرح شده که در آن‌ها بخشی از متن آمده و درباره مفهوم آن چیزی خواسته شده است.

⑤ تعدادی از سؤالات نیز نوشتن عبارات به نثر روان را خواسته‌اند. در دوره‌های اخیر بین ۱ تا ۵/۱ نمره از بارم کلی امتحان نهایی از این درس بوده است.

زبانی ۳۳٪
ادبی ۱۶٪
فکری ۵۱٪

عشق جاودانی	تعداد سؤال ۵۲	مشترک همه رشته‌ها	بانک سؤالات امتحان نهایی فارسی
درس ۱۸	زمان: ۱۶۰ دقیقه	پایه دوازدهم	منطبق با رویکرد جدید امتحانات

بار	سؤالات	ردیف
-----	--------	------

الف. قلمرو زبانی

لغت

معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

۰/۲۵	پدران و مادران نیز در تربیت و تعلیم شما چنان که باید <u>اهتمام</u> نورزیده‌اند. (شهریور ۱۴۰۳)	۱
۰/۲۵	من بیم آن داشتم که مورد <u>عتاب</u> معلم واقع گردم. (دی ۱۴۰۲، خرداد ۱۴۰۲) بزرگوار	۲
۰/۲۵	چه چیزی می‌تواند <u>سجایای</u> ارزشمند تو را بازگو کند؟ (خرداد ۱۴۰۰)	۳
۰/۲۵	در آخر اتاق یکی از مردان <u>معمّر</u> دهکده کتاب را بر روی زانو گشوده بود. (شهریور ۹۸)	۴
۰/۲۵	همواره عشق قدیم را موضوع <u>صحیفه</u> شعر خود می‌گرداند. (دی ۹۸، خرداد ۹۸) بزرگوار	۵
۰/۲۵	مترادف واژه «کلان» در عبارت «هرکه مرا ببیند، به حقیقت داند که از شما بسیار <u>کلان</u> ترم و جهان از شما زیادت دیده‌ام» کدام کلمه است؟ «یکی از مردان معمّر دهکده که کتاب را بر روی زانو گشوده بود و از پس عینک ستبر خویش در آن می‌نگریست» (خرداد ۱۴۰۳)	۶
۰/۲۵	در کدام بیت، واژه‌های هم‌معنی واژه «جبهه» به‌کار رفته است؟ (شهریور ۱۴۰۱)	۷
۰/۲۵	الف. دلم را داغ عشقی بر جبین نه زبانم را بیانی آتشین ده ب. الهی سینه‌ای ده آتش افروز در آن سینه دلی وان دل همه سوز	

۰/۵	برای واژه‌های «کتاب» و «تماشا» از میان واژه‌های زیر معادل معنایی بیابید. «فروغ، رواق، نظاره، پگاه، صحیفه، سروش» (دی ۹۹)	۸
املا		
۰/۵	املاي صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف. کدخدا و (مأمور / معمور) نامه‌رسانی و چند تن دیگر از اشخاص معروف در آن میان جای داشتند. ب. وقتی قومی به اسارت دشمن درآید و (مغلوب - مقلوب) و مقهور بیگانه گردد ... (خرداد ۱۴۰۴)	۹
۰/۲۵	در کدام گزینه نادرستی املايي به‌کار رفته است؟ الف. و از گُربت جورش راه غربت گرفتند. ب. صدای غَرش تانک نزدیک‌تر می‌شد. ج. آن شب من نیز خود را بر روی بام خانه گذاشته بودم و به نظارهٔ آسمان رفته بودم. د. در این اندیشه‌ها مستغرق بودم که دیدم مرا به نام خواندند. (شهریور ۱۴۰۳)	۱۰
۰/۵	از چهار گزینهٔ زیر، در دو گزینه <u>نادرستی</u> املايي وجود دارد؛ آن دو را مشخص کنید. الف. مطاع و فرمانروا - صلۀ ارحام - سوءهاضمه ب. حمایل و محافظ - غرض نهال - مستور و پوشیده ج. مغلوب و مقهور - زل زدن و نگریستن - مخاصمت و دشمنی د. ضماد و مرحم - بحر مکاشفت - ضجّه و فریاد (خرداد ۱۴۰۳)	۱۱
۰/۷۵	در گروه کلمات زیر، «غلط‌های املايي» را بیابید و شکل صحیح آن‌ها را بنویسید. «کازیه و جاکاغذی - بقولات و حبوبات - انضمام و ضمیمه - طَبَق و سینی - طاق و سقف مُهَدَب - تطاول و تعدّی - خُرد رفتن و ساییده شدن - قَلیان و جوشش» (شهریور ۱۴۰۲)	۱۲

۰/۲۵	<p>با توجه به متن زیر، شکل درست واژه‌ای را که املای آن <u>غلط</u> است، بنویسید. (خرداد ۱۴۰۲)</p> <p>«معلم [لباسی را که جز در روز توزیع جوایز یا در هنگامی که بازرس به مدرسه می‌آمد نمی‌پوشید، بر تن کرده بود. گذشته از آن، تمام اتاق درس را ابهت و شکوهی که مخصوص مواقع رسمی است، فراگرفته بود اما آنچه بیشتر مایع شگفتی من گشت، آن بود که بر روی نیمکت‌هایی که در مواقع عادی خالی بود، جماعتی را از مردان دهکده دیدم که نشسته بودند.»</p>	۱۳
۰/۲۵	<p>در کدام گزینه غلط املایی دیده می‌شود؟ (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>الف. نهالی چند در هنگام ورود خویش در باغ غرس کرده بود. ب. کتاب را بر روی زانو گشوده بود و از پس عینک ستر خویش در آن می‌نگریست. ج. چنان می‌نمود که در چهار گوشهٔ اتاق، درفش ملی ما را به احتزاز درآورده باشند. د. قومی به اسارت دشمن درآید و مغلوب و مقهور گردد.</p>	۱۴
دستور		
۰/۲۵	<p>نوع حذف را در عبارت زیر مشخص نمایید. (خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن.</p>	۱۵
۰/۷۵	<p>با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>«به‌سوزی ده کلامم را روایی کز آن گرمی کند <u>آتش</u> گدایی»</p> <p>الف. نقش «ضمیر پیوسته» در مصراع نخست چیست؟ ب. جملهٔ وابسته (پیرو) را مشخص کنید. ج. نقش دستوری واژهٔ مشخص شده چیست؟</p>	۱۶

۰/۷۵	<p>با توجه به سرودهٔ زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. (دی ۱۴۰۰)</p> <p>چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن</p> <p>که بتواند عشق مرا یا سجایای ارزشمند تو را بازگو کند؟»</p> <p>الف. نوع حذف به‌کار رفته در این سروده، لفظی است یا معنایی؟ ب. زمان فعل «مانده است»، ماضی نقلی است یا ماضی بعید؟ ج. کدام واژه، وابستهٔ پیشین اسم است؟</p>	۱۷
۰/۵	<p>با توجه به سرودهٔ زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (خرداد ۹۹)</p> <p>«آیا چیزی در مخیلهٔ آدمی می‌گنجد که قلم بتواند آن را بنگارد</p> <p>اما جان صادق من آن را برای تو ترسیم نکرده باشد؟!»</p> <p>الف. در این سروده، یک پیوند «هم‌پایه‌ساز» بیابید و بنویسید. ب. زمان کدام فعل، «مضارع اخباری» است؟</p>	۱۸
۰/۵	<p>در سرودهٔ «و نخستین احساس عشق را در جایی می‌جوید که خود در آنجا به دنیا آمده است»، (شهریور ۹۸)</p> <p>الف. نوع زمان فعل «آمده است» را بنویسید. ب. ترکیب «احساس عشق» وصفی است یا اضافی؟</p>	۱۹
۰/۵	<p>در متن زیر، کدام واژه حذف شده است؟ نوع حذف را بنویسید. (دی ۹۸)</p> <p>چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن؟</p>	۲۰
ب. قلمرو ادبی		
۰/۲۵	<p>نام نویسندهٔ اثر زیر را بنویسید. (دی ۱۴۰۳، خرداد ۹۹) </p> <p>قصه‌های دوشنبه:</p>	۲۱

۰/۲۵	<p>کدام اثر مربوط به بخش ادبیات جهان است؟ (خرداد ۱۴۰۳)</p> <p>الف. از پاریز تا پاریس</p> <p>ب. قصه‌های دوشنبه</p>	۲۲
۰/۵	<p>الف. واژگان پدیدآورنده آرایه لفظی «سجع» کدام‌اند؟ (شهریور ۱۴۰۱)</p> <p>ب. یک مورد کاربرد کنایه مشخص کنید.</p>	۲۳
۰/۵	<p>جاهای خالی عبارت زیر را به شکلی درست پُر کنید. (دی ۱۴۰۱)</p> <p>«متن زیر، برگرفته از کتاب، نوشته آلفونس دوده و ترجمه است.»</p> <p>«اما بغض و اندوه، صدا را در گلوی شکست، نتوانست سخن خود را تمام کند؛ سپس روی برگردانید و پاره‌ای گچ برگرفت و با دستی که از هیجان و درد می‌لرزید، بر تخته سیاه این کلمات را با خط جلی نوشت: زنده باد میهن!»</p>	۲۴
۰/۲۵	<p>پاسخ درست را انتخاب کنید. (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>در سروده «همان جاکه شاید اینک دست زمان و صورت ظاهرش، مرده نشانش بدهند»، ترکیب «دست زمان»، اضافه استعاری است یا تشبیهی؟</p>	۲۵
۱	<p>هریک از آثار «قصه‌های دوشنبه، در حیات کوچک پاییز در زندان، فی حقیقه‌العشق و قصه شیرین فرهاد» با کدامیک از توضیحات زیر متناسب است؟ (خرداد ۱۴۰۱)</p> <p>الف. کتابی است عرفانی از شیخ شهاب‌الدین سهروردی</p> <p>ب. شعر خوان هشتم از سروده‌های این کتاب است.</p> <p>ج. این اثر از ترجمه‌های عبدالحسین زرین‌کوب است.</p> <p>د. داستانی است طنز، از احمد عربلو با موضوع دفاع مقدس</p>	۲۶

۰/۵	از بین آثار زیر، به ترتیب یک اثر از «شکسپیر» و یک اثر از «جمال زاده» بیابید. (خرداد ۱۴۰۰)	۲۷
۰/۵	از پاریز تا پاریس - غزلواره‌ها - هوا را از من بگیر خندهات را نه - کباب غاز - فی حقیقه العشق در سروده زیر، دو نمونه آرایه «تشخیص» بیابید و بنویسید. (شهریور ۹۹)	۲۸
۰/۵	نام پدید آورنده کدام مورد از آثار زیر درست است؛ آن را مشخص کنید. (شهریور ۹۹)	۲۹
۰/۵	الف. قصه‌های دوشنبه (آلفونس دوده) ب. هوار را از من بگیر خندهات را نه (شکسپیر) ج. داستان کباب غاز (رضا امیرخانی) د. قطعه مسافر (گوته)	
۰/۵	آرایه بارز عبارت زیر را بیابید و نام آن را بنویسید. (شهریور ۹۸)	۳۰
۰/۲۵	«معلم را دیدم که بر کرسی خود نشست و سپس با همان صدای گرم اما سخت که هنگام ورود با من سخن گفته بود، گفت: فرزندان، این بار آخر است که من به شما درس می‌دهم.»	
پ. فکری		
۰/۲۵	در عبارت زیر منظور از بخش مشخص شده، چیست؟ (خرداد ۱۴۰۴)	۳۱
	کرامت کن درونی دردپرورد دلی در وی درون درد و برون درد	

معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، معنی کردن همان بخش کافی است.)

۰/۵	هر روز باید ذکر <u>ی واحد را مکرر بخوانم</u> و آنچه را قدیمی است، قدیمی ندانم: «که تو از آن منی، و من از آن تو». (خرداد ۱۴۰۴)	۳۲
۰/۵	در این اندیشه مستغرق بودم که دیدم مرا به نام خواندند. (شهریور ۱۴۰۲)	۳۳
۰/۵	یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می شنوم نامکرر است (خرداد ۱۴۰۲)	۳۴
۰/۵	هر روز باید ذکر <u>ی واحد را مکرر بخوانم</u> / «که تو از آن منی و من از آن تو» (خرداد ۱۴۰۰)	۳۵
۰/۵	آدمی به هرجا می رود گمان می کند به غایت القصوای مقصود خود رسیده است. (شهریور ۹۹)	۳۶
۰/۵	(عشق جاودانی) همواره عشق قدیم را موضوع صحیفه شعر خود قرار می دهد. (شهریور ۹۹)	۳۷
۰/۵	عبارت زیر بیانگر اهمیت کدام بُعد از هویت ملی است؟ (شهریور ۱۴۰۳)	۳۸
۰/۵	وقتی قومی به اسارت دشمن درآید و مغلوب و مقهور بیگانه گردد، تا وقتی که زبان خویش را همچنان حفظ کند، همچون کسی است که کلید زندان خویش را در دست داشته باشد.	
۰/۵	مفهوم مشترک عبارت «حیات از عشق می شناس و ممات از عشق می یاب» با بیت زیر چیست؟ (دی ۱۴۰۳)	۳۹
	هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست دل افسرده غیر از آب و گل نیست	

مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک مفهوم در ستون ب اضافی است.)
(دی ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است، روزش دیر شد	۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال
ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو	۲. تازگی عشق
ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند	۳. میهن دوستی
د. یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نامکرر است	۴. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
	۵. خفقان اجتماعی

۴۰

دو ویژگی عشق جاودانی را در عبارت زیر بنویسید. (خرداد ۱۴۰۳)
«عشق جاودانی همواره معشوق را جوان می‌بیند / و نه توجهی به گردوغبار و جراحات پیری دارد / و نه اهمیتی به چین‌وشکن ناگزیر سال‌خوردگی می‌دهد.»

۴۱

در عبارت زیر، «عشق جاودانی» چگونه توصیف می‌شود؟
(شهریور ۱۴۰۲)
«این‌گونه است که عشق جاودانی همواره معشوق را جوان می‌بیند و نه توجهی به گردوغبار و جراحات پیری دارد.»

۴۲

شکسپیر در بند زیر چه ویژگی‌هایی را برای عشق جاودانی برمی‌شمرد؟ (ذکر دو مورد)
(دی ۱۴۰۲، خرداد ۹۹ و ...) **بزرگوار**
«این‌گونه است که عشق جاودانی همواره معشوق را جوان می‌بیند / و نه توجهی به گردوغبار و جراحات پیری دارد»

۴۳

۰/۲۵	عبارت «و آنچه را قدیمی است قدیمی ندانم که تو از آن منی و من از آن تو، درست مانند نخستین باری که نام زیبای تو را تلاوت کردم.» کدام مفهوم را خاطرنشان می‌سازد؟ (خرداد ۱۴۰۲)	۴۴
	الف. غیرت و توانایی معشوق ب. جاودانگی و تقدس عشق ج. کرامت و مهربانی معشوق د. وصف ناپذیری و زیبایی عشق	
۰/۵	در سطرهای زیر بر چه نکاتی تأکید شده است؟ (شهریور ۱۴۰۱) «چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است، یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن. که بتواند عشق مرا یا سجایای ارزشمند تو را بازگو کند؟»	۴۵
۰/۵	مفهوم مشترک بیت «یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نامکرر است» و سروده زیر را بنویسید. (دی ۱۴۰۱، خرداد ۱۴۰۱) پرتکرار «هر روز باید ذکری واحد را مکرر بخوانم و آنچه را قدیمی است، قدیمی ندانم: که تو از آن منی، و من از آن تو»	۴۶
۰/۵	با توجه به سروده زیر، شاعر هر روز خود را ملزم به تکرار چه سخنی می‌داند؟ (شهریور ۱۴۰۰) «هر روز باید ذکری واحد را مکرر بخوانم / و آن را قدیمی است قدیمی ندانم: که تو از آن منی و من از آن تو، / درست مانند نخستین باری که نام زیبای تو را تلاوت کردم.»	۴۷
۰/۵	در سروده زیر، شکسپیر در مقام عاشق، چه ادعایی می‌کند؟ (دی ۱۴۰۰) «چیزی در مخیله آدمی می‌گنجد که قلم بتواند آن را بنگارد اما جان صادق من آن را برای تو ترسیم نکرده باشد؟»	۴۸

۰/۲۵	مفهوم مرتبط با عبارت زیر را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. (شهریور ۹۹)	۴۹
۰/۵	هر روز باید ذکری واحد را مکرر بخوانم و آنچه را قدیمی است، قدیمی ندانم. (پرهیز از کهنه‌گرایی / نامکرر بودن قصه عشق)	
۰/۵	سروده زیر، بیانگر کدام ویژگی‌های عشق است؟ (دی ۹۹)	۵۰
۰/۵	«چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن / که بتواند عشق مرا یا سجایای ارزشمند تو را بازگو کند؟»	
۰/۵	شاعر در سروده زیر، توصیف چه چیزهایی را ناممکن می‌داند؟ (خرداد ۹۹)	۵۱
۰/۵	«چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن / که بتواند عشق مرا یا سجایای ارزشمند تو را بازگو کند؟»	
۰/۵	عبارت زیر بر چه نکته‌ای تأکید دارد؟ (خرداد ۹۸)	۵۲
۰/۵	«وقتی قومی به اسارت دشمن درآید و مغلوب و مقهور بیگانه گردد، تا وقتی که زبان خویش را حفظ کند، همچون کسی است که کلید زندان خویش را در دست داشته باشد.»	

پاسخ نامہ

الف. قلمرو زبانی
لغت

معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

۱- پدران و مادران نیز در تربیت و تعلیم شما چنان که باید اهتمام نوزبیده‌اند. (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

پاسخ کوشش، سعی، همت گماشتن، جهد (۰/۲۵)

۲- من بیم آن داشتم که مورد عتاب معلم واقع گردم. (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۲، خرداد ۱۴۰۳)

پاسخ سرزنش، ملامت، تندی (۰/۲۵)

۳- چه چیزی می‌تواند سجایای ارزشمند تو را بازگو کند؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ ج سجیه، خواها، خلق‌ها و خصلت‌ها (۰/۲۵)

۴- در آخر اتاق یکی از مردان معمّر دهکده کتاب را بر روی زانو گشوده

(شهریور ۹۸)

بود. (۰/۲۵)

پاسخ سال خورده (۰/۲۵)

۵- همواره عشق قدیم را موضوع صحیفه شعر خود می‌گرداند. (۰/۲۵)

پرتکار (دی ۹۸، خرداد ۹۸)

پاسخ کتاب (۰/۲۵)

درس‌نامه لغات مهم درس هجدهم و نیايش

ابهت: بزرگی و شکوه که سبب احترام یا ترس دیگران می‌شود.

اعلان: آشکار کردن چیزی، باخبر ساختن مردم از چیزی

اهتمام: کوشش

بیشه: زمینی که در آن گیاهان خودرو روئیده باشد.

تناور: دارای پیکر بزرگ و قوی

جلی: ویژگی خطی که درشت و واضح باشد.

سجایا: ج «سجیه»، خواها و عادت‌ها

صحیفه: کتاب

عتاب: سرزنش، تندی

غرس: کاشتن درخت و گیاه

کفایت: کافی

متنبه شدن: به زشتی عمل خود پی‌بردن و پند گرفتن

مخیله: قوه تخیل، ذهن

معمّر: سال خورده

افسرده: بی‌بهره از معنویت، بی‌ذوق و حال

جبین: پیشانی

روایی: اعتبار

۶- مترادف واژه «کلان» در عبارت «هرکه مرا بیند، به حقیقت داند که از شما

بسیار کلان ترم و جهان از شما زیادت دیده‌ام» کدام کلمه است؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۳)

«یکی از مردان معمّر دهکده که کتاب را بر روی زانو گشوده بود و از پس عینک

ستبر خویش در آن می‌نگریست»

پاسخ معمّر (۰/۲۵)

۷- در کدام بیت، واژه‌های هم‌معنی واژه «جبهه» به‌کار رفته است؟ (۰/۲۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

الف. دلم را داغ عشقی بر جبین نه

زبانم را بیانی آتشین ده

ب. الهی سینه‌ای ده آتش افروز

در آن سینه دلی وان دل همه سوز

پاسخ «الف»: جبین (۰/۲۵)

۸- برای واژه‌های «کتاب» و «تماشا» از میان واژه‌های زیر معادل معنایی

(دی ۹۹)

بیابید. (۰/۵)

فروغ، رواق، نظاره، پگاه، صحیفه، سروش

پاسخ کتاب: صحیفه (۰/۲۵) تماشا: نظاره (۰/۲۵)

املا

۹- املا صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف. کدخدا و (مأمور / معمور) نام‌رسانی و چند تن دیگر از اشخاص معروف در

(خرداد ۱۴۰۴)

آن میان جای داشتند. (۰/۵)

ب. وقتی قومی به اسارت دشمن درآمد و (مغلوب - مقلوب) و مقهور بیگانه

گردد ...

پاسخ الف. مأمور (۰/۲۵) ب. مغلوب (۰/۲۵)

درس‌نامه

لغات مهم املائی درس هجدهم و نیاپیش

سجایا، ذکر، تلاوت، جراحات، ناگزیر، سال‌خوردگی، صحیفه، عتاب، علی‌الخصوص، اعلان، غلغله، رعب‌انگیز، توزیع، ابهت، مستغرق، ستبر، غرق، حیرت، کرسی، قناعت، متأثر، تنبیهات، ضمیر، خدمت‌گزاری، جرئت، متنه، مقصر، اهتمام، درخور، رخصت، مغلوب، مقهور، وداع، معلومات، تحریر، اهتزاز، حیاط، غرس، معمر، اثنا، مهابت، نهال، غایت‌القصوای مقصود

- ۱۰- در کدام گزینه نادرستی املایی به کار رفته است؟ (۰/۲۵) (شهریور ۱۴۰۳)
- الف. و از گُربت جورش راه غربت گرفتند.
ب. صدای غَرش تانک نزدیک تر می شد.
ج. آن شب من نیز خود را بروی بام خانه گذاشته بودم و به نظارهٔ آسمان رفته بودم.
د. در این اندیشه‌ها مستغرق بودم که دیدم مرا به نام خواندند.
- پاسخ** «د» مستغرق (۰/۲۵)

- ۱۱- از چهار گزینهٔ زیر، در دو گزینه نادرستی املایی وجود دارد؛ آن دو را مشخص کنید. (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۳)
- الف. مطاع و فرمانروا - صلۀ ارحام - سوءهاضمه
ب. حمایل و محافظ - غرس نهال - مستور و پوشیده
ج. مغلوب و مقهور - زل زدن و نگریستن - مخاصمت و دشمنی
د. ضماد و مرحم - بحر مکاشفت - ضجّه و فریاد
- پاسخ** «ب» (۰/۲۵) و «د» (۰/۲۵) یا «غرس نهال» و «ضماد و مرهم»
(در صورت تشخیص هر دو مورد، نمرهٔ کامل تعلق می گیرد.)

- ۱۲- در گروه کلمات زیر، «غلط‌های املایی» را بیابید و شکل صحیح آن‌ها را بنویسید. (۰/۷۵) (شهریور ۱۴۰۲)
- «کازیه و جاکاغذی - بقولات و حبوبات - انضمام و ضمیمه - طَبَق و سینی - طاق و سقف مُهدَب - تظاول و تعدّی - خُرد رفتن و ساییده شدن - قَلْیان و جوشش»
- پاسخ** طاق و سقف محدّب (۰/۲۵) - خورد رفتن و ساییده شدن (۰/۲۵) - غلیان و جوشش (۰/۲۵)

- ۱۳- با توجه به متن زیر، شکل درست واژه‌ای را که املای آن غلط است، بنویسید. (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۲)
- «[معلّم] لباسی را که جز در روز توزیع جوایز یا در هنگامی که بازرسی به مدرسه می آمد نمی پوشید، بر تن کرده بود. گذشته از آن، تمام اتاق درس را ابهت و شکوهی که مخصوص مواقع رسمی است، فراگرفته بود اما آنچه بیشتر مایع شگفتی من گشت، آن بود که بر روی نیمکت‌هایی که در مواقع عادی خالی بود، جماعتی را از مردان دهکده دیدم که نشسته بودند.»
- پاسخ** مایه (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

۱۴- در کدام گزینه غلط املائی دیده می‌شود؟ (۰/۲۵)

- الف. نهالی چند در هنگام ورود خویش در باغ غرس کرده بود.
 ب. کتاب را بر روی زانو گشوده بود و از پس عینک ستبر خویش در آن می‌نگریست.
 ج. چنان می‌نمود که در چهار گوشه اتاق، درفش ملی ما را به احتزاز درآورده باشند.
 د. قومی به اسارت دشمن درآید و مغلوب و مقهور گردد.

پاسخ گزینه «ج» اهتزاز (۰/۲۵)

دستور

(خرداد ۱۴۰۳)

۱۵- نوع حذف را در عبارت زیر مشخص نمایید. (۰/۲۵)

چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن.

پاسخ حذف به قرینه لفظی (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

۱۶- با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۷۵)

«به‌سوزی ده کلامم را روایی

کز آن گرمی کند آتش گدایی»

- الف. نقش «ضمیر پیوسته» در مصراع نخست چیست؟
 ب. جمله وابسته (پیرو) را مشخص کنید.
 ج. نقش دستوری واژه مشخص شده چیست؟

پاسخ الف: مضاف‌إلیه (۰/۲۵)

ب: از آن گرمی کند آتش گدایی (۰/۲۵)

ج: نهاد (۰/۲۵)

(دی ۱۴۰۰)

۱۷- با توجه به سروده زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۷۵)

چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن که بتواند عشق مرا یا سجایای ارزشمند تو را بازگو کند؟»

- الف. نوع حذف به‌کار رفته در این سروده، لفظی است یا معنایی؟
 ب. زمان فعل «مانده است»، ماضی نقلی است یا ماضی بعید؟
 ج. کدام واژه، وابسته پیشین اسم است؟

پاسخ الف. لفظی (۰/۲۵) ب. ماضی نقلی (۰/۲۵) ج. چه (۰/۲۵)

مشاوره نهایی «حذف» بر دو نوع است:

- لفظی:** هنگامی که لفظ حذف شده پیش‌تر در متن آمده باشد و برای پرهیز از تکرار حذف شده باشد، با **حذف به قرینه لفظی** مواجهیم.
- معنوی:** هنگامی که لفظ حذف شده پیش‌تر در متن نیامده باشد و مخاطب از قرینه‌های موجود در متن به لفظ حذف شده پی‌ببرد، با **حذف به قرینه معنوی** مواجهیم.

درس‌نامه وابسته‌های اسم

وابسته‌های اسم بر دو نوع‌اند:

◊ پیشین

- ◊ صفت عالی (صفت بیانی + «ترین»): بهترین، زیباترین و ...
- ◊ صفت تعجبی: چه، عجب و ...
- ◊ صفت پرسشی: کدام، چه و ...
- ◊ صفت اشاره: این، آن، همین، همان
- ◊ صفت شمارشی اصلی: یک، دو، سه و ...
- ◊ صفت شمارشی ترتیبی (صفت شمارشی اصلی + «مین»): اولین، دومین و ...
- ◊ صفت مبهم: هر، هیچ، همه و ...
- ◊ شاخص: دکتر، شیخ، آقا و ...

◊ پسین

- ◊ صفت بیانی
- ◊ صفت شمارشی ترتیبی (صفت شمارشی اصلی + «م»)
- ◊ مضاف‌إلیه

(خرداد ۹۹)

۱۸- با توجه به سرودهٔ زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۰/۵)

«آیا چیزی در مخیلهٔ آدمی
می‌گنجد که قلم بتواند آن را بنگارد

اما جان صادق من آن را برای
تو ترسیم نکرده باشد؟!»

الف. در این سروده، یک پیوند «هم‌پایه‌ساز» بیابید و بنویسید.

ب. زمان کدام فعل، «مضارع اخباری» است؟

پاسخ الف. اما (۰/۲۵) ب. می‌گنجد (۰/۲۵)

۱۹- در سرودهٔ «و نخستین احساس عشق را در جایی می‌جوید که خود در آنجا

(شهریور ۹۸)

به دنیا آمده است»، (۰/۵)

الف. نوع زمان فعل «آمده است» را بنویسید.

ب. ترکیب «احساس عشق» وصفی است یا اضافی؟

پاسخ الف. ماضی نقلی (۰/۲۵) ب. ترکیب اضافی (۰/۲۵)

۲۰- در متن زیر، کدام واژه حذف شده است؟ نوع حذف را بنویسید. (۰/۵) (دی ۹۸)

چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن؟

پاسخ مانده است (۰/۲۵) لفظی (۰/۲۵)

ب. قلمرو ادبی

(دی ۱۴۰۳، خرداد ۹۹)

۲۱- نام نویسندهٔ اثر زیر را بنویسید. (۰/۲۵)

قصه‌های دوشنبه:

پاسخ آلفونس دوده (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۳)

۲۲- کدام اثر مربوط به بخش ادبیات جهان است؟ (۰/۲۵)

الف. از پاریز تا پاریس ب. قصه‌های دوشنبه

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

۲۳- با توجه به متن «با خود اندیشیدم که باز برای ما چه خوابی دیده‌اند؟ آن‌گاه سر خویش گرفتم و راه مدرسه در پیش»: (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

الف. واژگان پدیدآورنده آرایه لفظی «سجع» کدام‌اند؟
ب. یک مورد کاربرد کنایه مشخص کنید.

پاسخ الف. خویش، پیش (۰/۲۵)

ب. «برای ما چه خوابی دیده‌اند؟» یا «سر خویش گرفتم» (۰/۲۵)

درس‌نامه سجع

سجع آن است که کلمات غیرتکراری پایان دو جمله در وزن، حروف پایانی یا هر دو یکسان باشند. کاربرد سجع در نثر مانند کاربرد قافیه در شعر است و به موسیقی کلام می‌افزاید. دقت کنید که ارکان سجع (کلماتی که در وزن، حروف پایانی یا هر دو یکسان‌اند) الزاماً باید در انتهای دو جمله متفاوت و متوالی بیایند تا آرایه سجع ایجاد شود. مثال:

♦ **یکسانی در وزن:** فلان را اصلی است پاک و طینتی است صاف.

♦ **یکسانی در حروف پایانی:** متکلم را تا کسی عیب نگیرد سخنش صلاح نپذیرد.

♦ **یکسانی در وزن و حروف پایانی:** محال عقل است اگر ریگ بیابان دُر شود که چشم گدایان پر شود.

♦ سجع بیشتر در نثر به کار می‌رود؛ اما در شعر هم می‌توان نمونه‌هایی از آن یافت:

- گر قالت در خاک شد، جان تو بر افلاک شد

گر خرقه تو چاک شد، جان تو را نبود فنا

۲۴- جاهای خالی عبارت زیر را به شکلی درست پُر کنید. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۱)

«متن زیر، برگرفته از کتاب، نوشته آلفونس دوده و ترجمه است.»
«اما بغض و اندوه، صدا را در گلویش شکست، نتوانست سخن خود را تمام کند؛ سپس روی برگردانید و پاره‌ای گچ برگرفت و با دستی که از هیجان و درد می‌لرزید، بر تخته سیاه این کلمات را با خط جلی نوشت: زنده باد میهن!»

پاسخ قصه‌های دوشنبه (۰/۲۵) عبدالحسین زرین کوب (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۱)

۲۵- پاسخ درست را انتخاب کنید. (۰/۲۵)

در سروده «همان جا که شاید اینک دست زمان و صورت ظاهرش، مرده نشانش بدهند»، ترکیب «دست زمان»، اضافه استعاری است یا تشبیهی؟

پاسخ اضافه استعاری (۰/۲۵)

مشاوره نهایی انواع اضافه

در مبحث آرایه‌های ادبی دو نوع اضافه داریم:

• **اضافه تشبیهی:** تشبیهی است که به شکل یک ترکیب اضافی بیان می‌شود. در این نوع اضافه مشبه در جایگاه مضاف‌إلیه و مشبه‌به در جایگاه مضاف قرار می‌گیرد.

• **اضافه استعاری:** از انواع استعاره، تنها استعاره مکنیه است که می‌تواند به شکل ترکیب اضافی بیان شود. همان‌طور که می‌دانید در استعاره مکنیه مشبه همراه یکی از ملزومات مشبه‌به می‌آید. در اضافه استعاری یکی از ملزومات مشبه‌به در جایگاه مضاف می‌آید و مشبه در جایگاه مضاف‌إلیه؛ مثلاً در «دست زمان»، «زمان» به فردی تشبیه شده که «دست» دارد؛ بنابراین ما با مشبه و یکی از ملزومات مشبه‌به مواجهیم و این ترکیب اضافه استعاری است.

نکته سؤال هر تشخیصی الزاماً استعاره مکنیه است؛ اما هر استعاره مکنیه‌ای تشخیص نیست. استعاره‌های مکنیه‌ای تشخیص‌اند که مشبه‌به آن‌ها انسان باشد.

۲۶- هریک از آثار «قصه‌های دوشنبه، در حیات کوچک پاییز در زندان، فی حقیقه‌العشق و قصه شیرین فرهاد» با کدامیک از توضیحات زیر متناسب است؟ (۱)

(خرداد ۱۴۰۱)

الف. کتابی است عرفانی از شیخ شهاب‌الدین سهروردی

ب. شعر خوان هشتم از سروده‌های این کتاب است.

ج. این اثر از ترجمه‌های عبدالحسین زرین کوب است.

د. داستانی است طنز، از احمد عربلو با موضوع دفاع مقدس

پاسخ الف. فی حقیقه‌العشق (۰/۲۵) ب. در حیات کوچک پاییز در زندان (۰/۲۵)

ج. قصه‌های دوشنبه (۰/۲۵) د. قصه شیرین فرهاد (۰/۲۵)

۲۷- از بین آثار زیر، به ترتیب یک اثر از «شکسپیر» و یک اثر از «جمال زاده» بیابید. (۵/۰)

(خرداد ۱۴۰۰)

از پاریز تا پاریس - غزلواره‌ها - هوا را از من بگیر خندهات را نه - کباب غاز - فی حقیقة‌العشق

پاسخ شکسپیر: غزلواره‌ها (۵/۰) جمال زاده: کباب غاز (۵/۰)

۲۸- در سرودهٔ زیر، دو نمونه آرایهٔ «تشخیص» بیابید و بنویسید. (۵/۰) (شهریور ۹۹)

«این‌گونه است که عشق جاودانی همواره معشوق را جوان می‌بیند / ... / و نخستین احساس عشق را در جایی می‌جوید که خود در آنجا به دنیا آمده است / همان جا که شاید اینک دست زمان و صورت ظاهرش، مرده نشانش دهد.»

پاسخ عشق (می‌بیند، می‌جوید) (۵/۰) دست زمان (۵/۰)

۲۹- نام پدید آورندهٔ کدام مورد از آثار زیر درست است؛ آن را مشخص کنید. (۵/۰)

(شهریور ۹۹)

الف. قصه‌های دوشنبه (آلفونس دوده)

ب. هوار را از من بگیر خندهات را نه (شکسپیر)

ج. داستان کباب غاز (رضا امیرخانی)

د. قطعهٔ مسافر (گوته)

پاسخ الف. قصه‌های دوشنبه: آلفونس دوده (۵/۰) (مصحح محترم فقط به گزینهٔ

الف که جواب صحیح است ۵/۰ تعلق گیرد.)

۳۰- آرایهٔ بارز عبارت زیر را بیابید و نام آن را بنویسید. (۵/۰) (شهریور ۹۸)

«معلم را دیدم که بر کرسی خود نشست و سپس با همان صدای گرم اما سخت که هنگام ورود با من سخن گفته بود، گفت: فرزندان، این بار آخر است که من به شما درس می‌دهم.»

پاسخ صدای گرم: حس آمیزی (۵/۰)

پ. فکری

۳۱- در عبارت زیر منظور از بخش مشخص شده، چیست؟ (۰/۲۵) (خرداد ۱۴۰۴)

گرامت کن درونی دردپـرورد

دلی در وی درون درد و بـرون درد

پاسخ عشق (۰/۲۵)

معنی و مفهوم اشعار و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. (در مواردی که بخشی از متن مشخص شده، معنی کردن همان بخش کافی است.)

۳۲- هرروز باید ذکری واحد را مکرر بخوانم و آنچه را قدیمی است، قدیمی ندانم: «که تو از آن منی، و من از آن تو». (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۴)

پاسخ هرروز باید یک سخن خاص (عاشقانه) را (۰/۲۵) پیوسته بگویم. (۰/۲۵)

۳۳- در این اندیشه مستغرق بودم که دیدم مرا به نام خواندند. (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۲)

پاسخ در این فکر فرورفته بودم که دیدم مرا به اسم صدا زدند. (۰/۵)

۳۴- یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می شنوم نامکّر است (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۲)

پاسخ داستان عشق یک ماجرا بیشتر نیست؛ اما عجیب آنکه آن را از هر کس می شنوم، غیرتکراری است. (۰/۵)

۳۵- هرروز باید ذکری واحد را مکرر بخوانم / «که تو از آن منی و من از آن تو» (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۰)

پاسخ هرروز باید سخن یکسانی را تکرار کنم و آن اینکه: تو متعلق به منی و من متعلق به تو هستم. (۰/۵)

بانگ نهایی

۳۶- آدمی به هر جا می‌رود گمان می‌کند به غایت‌القصوای مقصود خود رسیده است. (۰/۵)

(شهریور ۹۹)

پاسخ انسان به هر جایگاهی که می‌رسد گمان می‌کند به کمال مطلوب خود رسیده است. (۰/۵)

۳۷- (عشق جاودانی) همواره عشق قدیم را موضوع صحیفه شعر خود قرار می‌دهد. (۰/۵)

(شهریور ۹۹)

پاسخ عشق جاودانی یا همیشگی، همواره عشق یا معشوق قدیمی خود را (۰/۲۵) موضوع کتاب یا دیوان شعر خود قرار می‌دهد. (۰/۲۵)

۳۸- عبارت زیر بیانگر اهمیت کدام بُعد از هویت ملی است؟ (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۳)

وقتی قومی به اسارت دشمن درآید و مغلوب و مقهور بیگانه گردد، تا وقتی که زبان خویش را همچنان حفظ کند، همچون کسی است که کلید زندان خویش را در دست داشته باشد.

پاسخ پاسداری از زبان ملی یا زبان ملی (۰/۵)

۳۹- مفهوم مشترک عبارت «حیات از عشق می‌شناس و ممات از عشق می‌یاب» با بیت زیر چیست؟ (۰/۵)

(دی ۱۴۰۳)

هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست

دل افسرده غیر از آب و گل نیست

پاسخ زندگی بی‌عشق برابر با مرگ است. (سایر مفاهیم مشابه) (۰/۵)

۴۰- مفهوم مناسب هر بیت را از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک مفهوم در ستون ب اضافی است). (۱)

(دی ۱۴۰۳)

ستون الف	ستون ب
الف. هرکه جز ماهی ز آبش سیر شد / هرکه بی‌روزی است، روزش دیر شد	۱. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال
ب. آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد / غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو	۲. تازگی عشق
ج. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب / تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند	۳. میهن‌دوستی
د. یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر زبان که می‌شنوم نام‌کر است	۴. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق
	۵. خفقان اجتماعی

پاسخ الف. اشتیاق پایان‌ناپذیر عاشق (۰/۲۵) ب. خفقان اجتماعی (۰/۲۵) ج. تحمل سختی‌ها در رسیدن به کمال (۰/۲۵) د. تازگی عشق (۰/۲۵)

۴۱- دو ویژگی عشق جاودانی را در عبارت زیر بنویسید. (۰/۵) (خرداد ۱۴۰۳)

«عشق جاودانی همواره معشوق را جوان می‌بیند / و نه توجهی به گردوغبار و جراحات پیری دارد / و نه اهمیتی به چین‌وشکن ناگزیر سال‌خوردگی می‌دهد.»

پاسخ عاشق، معشوق را همیشه جوان می‌بیند (۰/۲۵) و به عیوب ظاهری معشوق توجه نمی‌کند. (۰/۲۵)

(به هر پاسخ مشابه، نمره تعلق می‌گیرد.)

۴۲- در عبارت زیر، «عشق جاودانی» چگونه توصیف می‌شود؟ (۰/۵) (شهریور ۱۴۰۲)

«این‌گونه است که عشق جاودانی همواره معشوق را جوان می‌بیند و نه توجهی به گردوغبار و جراحات پیری دارد.»

پاسخ ظاهربین نبودن عاشق (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)

۴۳- شکسپیر در بند زیر چه ویژگی‌هایی را برای عشق جاودانی برمی‌شمرد؟

(ذکر دو مورد) (۰/۵)

(دی ۱۴۰۲، خرداد ۹۹ و ...)

«این‌گونه است که عشق جاودانی همواره معشوق را جوان می‌بیند / و نه توجّهی به گردوغبار و جراحات پیری دارد»

پاسخ معشوق را همواره جوان می‌بیند (۰/۲۵) پیری برای عشق جاودانی مهم

نیست. (۰/۲۵)

۴۴- عبارت «و آنچه را قدیمی است قدیمی ندانم که تو از آن منی و من از آن

تو، درست مانند نخستین باری که نام زیبای تو را تلاوت کردم.» کدام مفهوم را

خاطر نشان می‌سازد؟ (۰/۲۵)

(خرداد ۱۴۰۲)

الف. غیرت و توانایی معشوق

ب. جاودانگی و تقدّس عشق

ج. کرامت و مهربانی معشوق

د. وصف‌ناپذیری و زیبایی عشق

پاسخ «ب» (۰/۲۵)

۴۵- در سطرهای زیر بر چه نکاتی تأکید شده است؟ (۰/۵)

(شهریور ۱۴۰۱)

«چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است، یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن.

که بتواند عشق مرا یا سجایای ارزشمند تو را بازگو کند؟»

پاسخ شاعر عشق خود را با تازه‌ترین تعابیر بیان نموده است یا توصیف‌ناپذیری

عشق. (۰/۲۵) محبوب دارای بهترین خصلت‌هاست یا وصف‌ناپذیری معشوق. (۰/۲۵)

۴۶- مفهوم مشترک بیت «یک قصّه بیش نیست غم عشق وین عجب / کز هر

زبان که می‌شنوم نامکرّر است» و سرودهٔ زیر را بنویسید. (۰/۵)

(دی ۱۴۰۱، خرداد ۱۴۰۱)

«هر روز باید ذکری واحد را مکرّر بخوانم

و آنچه را قدیمی است، قدیمی ندانم: که تو از آن منی، و من از آن تو»

پاسخ نامکرّر بودن و تازگی عشق (۰/۵)

۴۷- با توجه به سرودهٔ زیر، شاعر هر روز خود را ملزم به تکرار چه سخنی

(شهریور ۱۴۰۰)

می‌داند؟ (۰/۵)

«هر روز باید ذکری واحد را مکرّر بخوانم / و آن را قدیمی است قدیمی ندانم: که تو از

آن منی و من از آن تو، / درست مانند نخستین باری که نام زیبای تو را تلاوت کردم.»

پاسخ تو از آن منی و من از آن تو (۰/۵)

۴۸- در سرودهٔ زیر، شکسپیر در مقام عاشق، چه ادعایی می‌کند؟ (۰/۵) (دی ۱۴۰۰)

«چیزی در مخیلهٔ آدمی می‌گنجد که قلم بتواند آن را بنگارد اما جان صادق من آن را برای تو ترسیم نکرده باشد؟»

پاسخ روح راستگوی عاشق هرچه را که در ذهن آدم می‌گنجد، برای معشوق ترسیم کرده است. (۰/۵)

۴۹- مفهوم مرتبط با عبارت زیر را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. (۰/۲۵)

(شهریور ۹۹)

هر روز باید ذکری واحد را مکرر بخوانم و آنچه را قدیمی است، قدیمی ندانم.
(پرهیز از کهنه‌گرایی / نامکرر بودن قصهٔ عشق)

پاسخ نامکرر بودن قصهٔ عشق (۰/۲۵)

۵۰- سرودهٔ زیر، بیانگر کدام ویژگی‌های عشق است؟ (۰/۵)

(دی ۹۹)

«چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن / که بتواند عشق مرا یا سجایای ارزشمند تو را بازگو کند؟»

پاسخ توصیف‌ناپذیری عشق (۰/۲۵) و ویژگی‌های معشوق (۰/۲۵)

۵۱- شاعر در سرودهٔ زیر، توصیف چه چیزهایی را ناممکن می‌داند؟ (۰/۵)

(خرداد ۹۹)

«چه حرف تازه‌ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه‌ای برای نوشتن / که بتواند عشق مرا یا سجایای ارزشمند تو را بازگو کند؟»

پاسخ بیان میزان عشق و شیفستگی عاشق (۰/۲۵) و ویژگی‌های ارزشمند معشوق (۰/۲۵)

۵۲- عبارت زیر بر چه نکته‌ای تأکید دارد؟ (۰/۵)

(خرداد ۹۸)

«وقتی قومی به اسارت دشمن درآید و مغلوب و مقهور بیگانه گردد، تا وقتی که زبان خویش را حفظ کند، همچون کسی است که کلید زندان خویش را در دست داشته باشد.»

پاسخ توجه به اهمیت زبان ملی و تلاش برای حفظ آن (۰/۵)

